

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I - 64

Johannes de Tambaco. Consolatio theologie. Argentinæ? C. 1478.

26-7

N. 228

228 I 216
64

Hic ponuntur loco tabule libri parciales et capitula totius libri de consolatione theologie.

^{al sub scriptor}
Primum premissorum librorum partialium de consolatione theologie continet consolationum remedia oportuna contra illa turbativa que opponuntur mundane felicitati et prosperitati et habet quatuor capitula.

mundana felicitas et prosperitas.

Primum capitulum continet consolationes super carentia mundane felicitatis et super infelicitate et miserijs.

Secundum capitulum continet consolationes super carentia mundane prosperitatis et super aduersitate.

Tercium capitulum continet consolationes super carentia fortune et super infortunijs.

Quartum capitulum continet consolationes super incolatus huius in valle miserie prolongatione.

Secundus liber continet consolationum remedia oportuna contra illa turbativa que opponuntur paci et tranquillo statui et habet duodecim capitula.

Page / Page 39

Primum capitulum continet consolationes super tribulatione in communi que contrariatur quandoque paci corporis et animi.

Secundum capitulum continet consolationes specialiter super tribulatione sub nomine crucis sine super cruce tribulationis.

Tercium capitulum continet consolationes super tribulationum multiplici copia et varietate.

Quartum capitulum continet consolationes super gueris pacifico statu contrarijs.

Quintum capitulum continet consolationes super bello seu conflictu et vniuersaliter super impugnatione in communi.

Sextum capitulum continet consolationes super oppressione et persecutione ecclesie in communi.

Septimum capitulum continet consolationes super persecutionibus proprijs illatis vel inferendis ab emulis seu aduersarijs.

Octauum capitulum continet consolationes super aliena malicia paci hominis contraria.

Nonum capitulum continet consolationes super iniurijs homini illatis vel inferendis.

Decimum capitulum continet consolationes super proscriptioe seu de patria in exilium expulsionem.

Vndecimum capitulum continet consolationes specialiter super tormentorum afflictione et violenta mortis illatione.

Duodecimum capitulum continet consolationes super martirio seu martiris passionem et dira morte.

N. 21566

Commodi et quietis.

¶ Tertius liber continet consolationum remedia contra illa turbativa que opponuntur comodo et quieti et habet .xxi. capitula. a ff. 29.

Primum capitulum continet consolationes super inquietudine temptationum in genere.

Secundum capitulum continet consolationes super temptationibus dei.

Tertium capitulum continet consolationes super temptatione et impugnatione dyaboli.

Quartum capitulum continet consolationes super pugna contra vitia et specialiter super temptatione carnis.

Quintum capitulum continet consolationes super difficultate bone vite et virtuose in principio siue super difficultate que est in principio in deserendo vitiorum delectationes et acqrendo virtutes. a ff. 43

Sextum capitulum continet consolationes super laboribus in genere.

Septimum capitulum continet consolationes super malorum sustinentia.

Octauum capitulum continet consolationes super molestiis huius vite et specialiter carnis.

Nonum capitulum continet consolationes super penalitatibus afflictionibus et doloribus sensibilibus.

Decimum capitulum continet consolationes super passionibus exterioribus et magnitudine et latitudine earum.

Vndecimum capitulum continet consolationes super disciplina et flagellis dei seu penis a deo inflictis.

Duodecimum capitulum continet consolationes super castigatione et punitione facta pro culpa.

Tredecimum capitulum continet consolationes super dolore contritionis et vniuersaliter super penitentia.

Quartumdecimum capitulum continet consolationes super penitentia.

Quindecimum capitulum continet consolationes super occupationibus.

Sedecimum capitulum continet consolationes super cure animarum impositione sui super onere prelatiis imposito huius inuoluntario.

Decimoseptimum capitulum continet consolationes super onere provisionis incumbens et procuracionis.

Decimooctauum capitulum continet consolationes super incommodo arte, celle vel domus siue super angustia carceris reclusorij vel alterius loci.

Decimnonum capitulum continet consolationes super incommodo peregrinationis vel exilij.

Vicesimum capitulum continet consolationes super preie domus seu hospitij carentia.

Vicesimumprimum capitulum continet consolationes super incommodo in defectu lecti vel cussini consistente.

Vartus liber continet consolationum remedia contra illa turbativa que opponuntur glorie et honori et habet .xx.

Gloria et honore mundi.

capitula. a ff. 73.

Primum capitulum continet consolationes super amissione vel carentia glorie mundane.

Secundum capitulum continet consolationes super carentia humane laudis et specialiter de factis bonis ut de actu predicationis vel consimilibus alijs.

Tertium capitulum continet consolationes super honore amissione vel carentia.

Quartum capitulum continet consolationes sapientis nec utilitate nec laude vel honore premitati et specialiter super carentia magistralis honore seu doctoratus solennijs.

Quintum capitulum continet consolationes super carentia vel amissione militaris honore ut militis contristati vel ex eo quod ei res non suppetunt quibus possit actus militares exercere vel ex eo quod de bello fugit vel ab hoste.

Sextum capitulum continet consolationes super bone fame amissione vel carencia ac super malorum suspitione et infamia.

Septimum capitulum continet consolationes super iudicio singularitatis.

Octauum capitulum continet consolationes eius qui simplex et fatuus reputatur.

Nonum capitulum continet consolationes super derisione et specialiter pauperum et iustorum.

Decimum capitulum continet consolationes super contemptu et despectione irreuerentia et abiectioe.

Vndecimum capitulum continet consolationes super deiectione et humiliatione.

Duodecimum capitulum continet consolationes hominis super humiliatione propria in secreto ut super humili sui accusatione seu confessione peccatorum et pudore confitendi.

Tredecimum capitulum continet consolationes super humiliatione sui in publico ut super sui de crimine confessione publica et super publica penitentia.

Quartumdecimum capitulum continet consolationes super falsa oblocutione seu detractioe et malorum infamacione.

Quindecimum capitulum continet consolationes super accusationibus et criminationibus super maledictionibus et conuicijs super imprecacionibus et blasphemijs et super vituperijs obprobrijs siue contumelijs.

Sedecimum capitulum continet consolationes super carentia pulcrarum rerum ad ornatum pertinentium puta anulorum gemarum et huiusmodi siue super carentia ipsius ornatus in genere in huiusmodi rebus consistentes.

Decimoseptimum capitulum continet consolationes super carencia ornatus vestium et super derisione et veracundia ratione utilitatis earum.

Decimum octauum capitulum continet consolaciones sup ca-
rentia solennis habitacōis et ornate suppellectilis ac super caren-
tia familie ad honorem faciendis.

Decimum nonum capitulum continet consolaciones super cō-
fusionibus habitis et specialiter ratione incarcerationis vel illatio-
nis alterius pene defusibilis aut etiam turpis mortis.

Vicesimum capitulum continet consolaciones super verēcun-
dia et confusione sterilitatis et generandi impotentia.

9. Vinctus liber continet consolacionum remedia optuna contra
illa turbatua que opponuntur potestati et dignitati et ha-
bet vij. capitula. a ff. 99.

Primum capitulum continet consolaciones sup carentia temporalis
potestatis seu potencie atq; dignitatis.

Secundum capitulum continet consolaciones sup carentia tempo-
ralis maiozitatis seu superiozitis.

Tercium capitulum continet consolaciones super carentia seu non
assecutione aut pziuatione status mundani ac in genere super ca-
rentia dominij.

Quartum capitulum continet consolaciones super imperij re-
gni vel alterius dominij mundani amissione pziuatione seu non as-
secutione.

Quintū capitulū continet consolaciones i genere super pziuationis seu
dignitatis ecclesiastice pziuatione carentia vel nō assecutione.

Sextum capitulum continet consolaciones super pziuatione ca-
rentia vel non assecutione dignitatis pontificalis specialiter.

Septimum capitulum continet consolaciones super carentia vel
non assecutione papatus.

6. Primum liber continet consolacionum remedia optuna con-
tra illa turbatua que opponuntur parentele magne et cla-
re ac generis nobilitati et habet vij. capitula. a ff. 106.

Primum capitulum continet consolaciones sup carentia magne
parentele.

Secundum capitulum continet consolaciones super carentia liberorum et
specialiter heredis masculi.

Tercium capitulum continet consolaciones super carentia fra-
trum cognatorum et consanguineorum.

Quartum capitulum continet consolaciones sup defectu natalium.

Quintum capitulum continet consolaciones persone turbate
maxime diuitis super ignobilitate seu carentia nobilitatis.

Sextum capitulum continet consolaciones psonne nobilis etiaz
diuitis sup aliquorum de sua parentela hūilitate seu ignobilitate.

Septimum capitulum continet consolaciones puelle super no-
bilis viri carentia siue iam sit maritata siue virgo claustralis vel
alias nūq; maritata.

7.

Primum liber continet consolacionum remedia optuna cō-
tra illa turbatua que opponuntur diuitijs et rerum facultati et habet ix. capitula. a ff. 112.

Primum capitulum continet consolaciones super carentia diui-
tiorum seu rerum temporalium.

Secundum capitulum continet consolaciones sup carentia lucri et pat.

Tercium capitulum continet consolaciones super peccunie vel
aliarum rerum temporalium perditione spoliacione siue quorum-
cunq; damnorum illatione.

Quartum capitulum continet consolaciones super rerum in ter-
ris amatarum ablatione seu pziuatione.

Quintum capitulum continet consolaciones super penuria et ne-
cessariozorum in victu et vestitu indigentia.

Sextum capitulum continet consolaciones super dsilij ipsius
xpi impletione de rerum temporalium abdicatione et relictione.

Septimū capitulū continet consolaciones sup i cōmodo et graua-
mine paupertatis volūtarie assumpte vel alias tolerate voluntarie.

Octauum capitulum continet consolaciones in genere sup inopia et
paupertate siue super indigentia necessariozorum et egestate.

Nonum capitulum continet consolaciones tam sup miseria domesti-
ca pene occulta siue non medicantium hostiatim q̄ super mendica
paupertate miserozorum pro seipsis mendicantium.

8. Primum liber continet consolacionum remedia optuna contra
illa turbatua que opponuntur amicicie et societati et ha-
bet xvij. capitula. a ff. 130.

Primum capitulum continet consolaciones super carentia seu a-
missione fidelis amici.

Secundum capitulum continet consolaciones super carentia vel pditione
carnalis amici vel amice ut amasij vel amasie.

Tercium capitulum continet consolaciones super carentia fami-
liaritatis mulierum.

Quartum capitulum continet consolaciones sup carentia coniugij seu coniugij.

Quintum capitulum continet consolaciones super amissione bo-
ne uxoris vel mariti.

Sextum capitulum continet consolaciones super amissione liberorum.

Septimum capitulum continet consolaciones sup amissione fra-
trum et sororum ac etiaz piniq; vel remotius atinentium.

Octauum capitulum continet consolaciones super amissione seu
morte amici in genere.

Nonum capitulum continet consolaciones super fratrū spiri-
tualium ac vel sup amicorum ab inuicē sepatōe et recessu.

Decimum capitulum continet consolaciones super infidelitate
amice vel uxoris rōe suspecte ad alterum habite familiaritatis cau-
satis iceritudinē plus ac sup certo adulterio coniugis.

4. Potestas et dignitas

6. Parentela magna et clara ac nobilitas

7. Diuitie rerum facultas

8. Amicitia et societas

Vndecimum capitulum continet consolationes super amissione infidelis amici vel amice ac pditione fidelitatis seu amicitie multo tempore impense.

Duodecimum capitulum continet consolationes super inenitabili mala societate.

Terciumdecimum capitulum continet consolationes super carentia humani fauoris ut quando quis ex sua tediosa et ingratiola ouersatōe nec curatur nec diligitur a quibuscunq; alijs.

Quartumdecimum capitulum continet consolationes super derelictione tam ab amico vel socio quam vel ab homine quocunq; alio.

Quintumdecimum capitulum continet consolationes desolati hominis aduersa patientis super carentia amici patientis et consolationis ac vniuersaliter super carentia terrene consolationis.

Sextumdecimum capitulum continet consolationes super solitudine carentia societate hominum et specialiter super vita solitaria anacharitarum heremitarum et etiam reclusarum.

Decimuseptimum capitulum continet consolationes super odio et inimicia.

Onus liber continet consolationum remedia optuna contra illa turbatiua que opponuntur delicijs et voluptatibus et habet .xx. capitula. a ff. 140.

Primum capitulum continet consolationes super carentia voluptatis et deliciarum seu vite voluptuose et deliciose.

Secundum capitulum continet consolationes super carentia deliciarum sensibiliu seu voluptatu secundum sensus seu potestas sensitivas.

Tercium capitulum continet consolationes super carentia venereorum seu veneree voluptatis siue super abstinentia et delectationibus luxurie.

Quartum capitulum continet consolationes super abstinentia ab osculis et amplexibus et a voluptuosa seu libidiosa personarum dilectione.

Quintum capitulum continet consolationes super carentia voluptuose tractationis specialiter manuum persone dilecte.

Sextum capitulum continet consolationes specialiter virginum super voluptuosarum carentia delectationum.

Septimum capitulum continet consolationes super carentia conuiuio et multipliciu epularum siue deliciarum in multiplicibus cibarijs et poculis delicatis consistendum.

Octauum capitulum continet consolationes precipue religiosorum super pictantiarum solennium seu laute percuracionis carentia ac super victus simplicitate seu tenui dieta.

Nonum capitulum continet consolationes specialiter super carentia potus vini vel sicere et necessitate potandi aquam.

Decimum capitulum continet consolationes hominis impati super afflictione ad tranquam in cibis et potibus obseruandam.

Vndecimum capitulum continet consolationes super ieiunio et abstinentia.

9. Delicia et voluptas

Duodecimum capitulum continet consolationes super inedia siue super fame et siti.

Terciumdecimum capitulum continet consolationes super viliibus et rudibus vestimentis et super carentia delicatarum et preciosarum vestium.

Quartumdecimum capitulum continet consolationes super ardo et humili reclusio vel cella et vniuersaliter super delectabilium habitacionum carentia.

Quintumdecimum capitulum continet consolationes super carentia molliu lectorum et delicatarum lectisterniorum.

10. 10. Solatia et gaudia seu iocunditas.
Eius liber continet consolationum remedia optuna contra illa turbatiua que opponuntur solacijs et gaudijs seu iocunditati et habet .xx. capitula. a ff. 168.

Primum capitulum continet consolationes super gaudiorum et solacionum mundanorum seu exteriorum carentia.

Secundum capitulum continet consolationes super necessitate abstinendi a choreis et a quaruncunq; usu vel auditu cantionum et musicarum armoniarum.

Tercium capitulum continet consolationes super vetulorum ac vetularum tedioso consortio et solacioni consortij iuuenum et iuencularum carentia.

Quartum capitulum continet consolationes super carentia confabulationu solacionum et silentij necessaria obseruatione.

Quintum capitulum continet consolationes super tristitia et tristabilium incursum occasione casuum fortuitorum siue super omni euentu tristabilij.

Sextum capitulum continet consolationes super tristitia de habitaculo mali in hoc mundo melius habentur quam boni.

Septimum capitulum continet consolationes super diuersis terribilibus siue passibus ab externis siue habitibus ratione additionum diuisis.

Octauum capitulum continet consolationes super dolore et fletu ac lacrimarum afflictione.

Nonum capitulum continet consolationes super fletu et lacrimarum afflictione specialiter timendis penam gehennalem.

Decimum capitulum continet consolationes super fletu penali.

11. 11. Libertas.
Vndecimus liber continet consolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur libertati et habet .xx. capitula. a ff. 182.

Primum capitulum continet consolationes super seruitute et carentia libertatis.

Secundum capitulum continet consolationes super iugo domini portando et preceptis eius obediendo.

Tercium capitulum continet consolationes super obedientia i licitis exhibenda superiori suo cuiusque etiam si malus sit placet et precepta eius rigorosa.

Quartum capitulum continet consolationes super votorum obligatione.

183.

Quintum capitulum continet consolationes super necessitate abstinendi a voluptatibus carnalibus seu super restrictōe a clib⁹.

Sextum capitulum continet consolationes super religionis ingressu et derelictōe mūdi et sc̄laris vite et oim que ī sc̄lo amātur.

Septimum capitulum continet cōsolationes super vita claustrali et monastica tam monachozum q̄ etiam sanctimonialium.

Octauum capitulum continet consolationes super pprie volūtatīs carentia et abdicatione.

Nonum capitulum continet consolationes religiosarū psonarū sup ppe volūtatīs amissa libertate et obediētie iugo et necessitate

Decimum capitulum continet consolationes claustralium seu in cōgregatōne viuentium super libere solitudinis carentia.

Vndecimum capitulum continet consolationes super restrictōne ab egressu claustrī reclusōij celle vel heremi.

Duodecimum capitulum continet consolationes adolescentis super iugo parentum aut seniorū quibus subditus esse debet pro conditione sue etatis.

Terciumdecimum capitulum continet cōsolatōnes scholaris seu discipuli super frequentatione scole et super disciplina seu correptione duri seu rigidi magistri.

Quartumdecimum capitulum continet cōsolatōnes sup dure captiuitatis detentione et vinculatione.

Quintumdecimū capitulum continet cōsolationes sup incarcerationē.

Sextumdecimum capitulum continet consolationes super captiuitate morali qua quis ab aliqua persona captus est excessiuo amore egritudinem inducente.

Decimumseptimum capitulum continet consolationes super ligamine maleficij. *p. 209*

Decimumoctauum capitulum continet consolationes super vinculo matrimonij ex diuersis causis onerosi.

Decimumnonum capitulum continet consolationes super vinculo excommunicationis suspensionis et interdicti.

Vicesimum capitulum continet cōsolatōes sup irreglaritatib⁹ et inhabilitatib⁹ liberā ordinū susceptōez et executōez impediētib⁹.

Vodecimus liber continet cōsolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur deuotiōi/cōtemplationi/ et studendi oportunitati et habet .x. capitula. *ff. 208*

Primum capitulum continet cōsolatōes sup carētia diuinorū officiorū et sacramtorū et specialiter sacre cōionis tempe interdicti.

Secundū capitulum continet cōsolatōes sup deucti vsus sacre scripture sacramtorū ecclie atqz aliorū visibiliū exercitōez vtuosozū necn generaliter deuotiōis subtractōe et cordis ariditate p tpe.

Tercium capitulum continet consolationes super carētia oportunitatis orandi vel aliud opus spirituale perficiendi.

Quartum capitulum continet consolationes super difficultate deum exorandi ppter tardam exauditionem.

Quintum capitulum continet cōsolationes super orationis seu petitionis frustratione pro re temporali facte.

Sextum capitulum continet consolationes nonnullorū sapientū sup distractione q̄ habent pro pfectu proximozum.

Septimum capitulum continet cōsolatōnes super aliquanto impedimento contemplationis ratione vite actiue qua proximozum salus procuratur p̄dicatōibus et salutaribus moniis et speciali ter per curam regiminis.

Octauum capitulum continet cōsolatōnes super sacre scripture et aliarū etiam scripturarum difficultate.

Nonum capitulum continet consolationes super labore studij sapientie vel sciētie siue super studendi difficultate. scilicet cum labore et vexatione.

Decimum capitulum continet consolationes super oportunitatis studendi carentia siue ratione carentie librozum siue ratione carentie aptozum studiorū siue ratione aliorū distrabentiū negociorū.

Tricesimus liber continet cōsolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur bone ipi⁹ corporis dispositōe. *ff. 222*

Primum capitulum continet consolationes in genere super carētia bonozum corporis.

Secundum capitulum continet cōsolatōes sup amissione seu carētia pulcritudinis corporalis.

Tercium capitulum continet consolationes hominis strumosi vel gipposi et vniuersaliter hominum in corporibus suis vel membris deformitatē habentium.

Quartum capitulum continet consolationes super corporis vel membrorum displicibili quantitate.

Quintum capitulum continet cōsolationes specialiter super nimia puitate seu breuitate corporalis stature.

Sextū capitulum continet cōsolationes super canicie et calicie

Septimum capitulum continet consolationes sup oculoꝝ defectu ac deformitate necnon super totali oculoꝝ amissione vel cecitate.

Octauum capitulum continet cōsolationes super aurū et auditus carētia siue super surditate.

Nonum capitulum continet consolationes super nasi et odorādi defectu seu carētia atqz super nasi simitate vel grossicie nimia

Decimum capitulum continet consolationes super oris lingue siue loquēte atqz dentium carētia seu defectu.

Vndecimum capitulum continet cōsolatōes super brachiorū

Quartum capitulum continet consolationes super difficultate deum exorandi ppter tardam exauditionem.

Quintum capitulum continet cōsolationes super orationis seu petitionis frustratione pro re temporali facte.

Sextum capitulum continet consolationes nonnullorū sapientū sup distractione q̄ habent pro pfectu proximozum.

Septimum capitulum continet cōsolatōnes super aliquanto impedimento contemplationis ratione vite actiue qua proximozum salus procuratur p̄dicatōibus et salutaribus moniis et speciali ter per curam regiminis.

Octauum capitulum continet cōsolatōnes super sacre scripture et aliarū etiam scripturarum difficultate.

Nonum capitulum continet consolationes super labore studij sapientie vel sciētie siue super studendi difficultate. scilicet cum labore et vexatione.

Decimum capitulum continet consolationes super oportunitatis studendi carentia siue ratione carentie librozum siue ratione carentie aptozum studiorū siue ratione aliorū distrabentiū negociorū.

Tricesimus liber continet cōsolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur bone ipi⁹ corporis dispositōe. *ff. 222*

Primum capitulum continet consolationes in genere super carētia bonozum corporis.

Secundum capitulum continet cōsolatōes sup amissione seu carētia pulcritudinis corporalis.

Tercium capitulum continet consolationes hominis strumosi vel gipposi et vniuersaliter hominum in corporibus suis vel membris deformitatē habentium.

Quartum capitulum continet consolationes super corporis vel membrorum displicibili quantitate.

Quintum capitulum continet cōsolationes specialiter super nimia puitate seu breuitate corporalis stature.

Sextū capitulum continet cōsolationes super canicie et calicie

Septimum capitulum continet consolationes sup oculoꝝ defectu ac deformitate necnon super totali oculoꝝ amissione vel cecitate.

Octauum capitulum continet cōsolationes super aurū et auditus carētia siue super surditate.

Nonum capitulum continet consolationes super nasi et odorādi defectu seu carētia atqz super nasi simitate vel grossicie nimia

Decimum capitulum continet consolationes super oris lingue siue loquēte atqz dentium carētia seu defectu.

Vndecimum capitulum continet cōsolatōes super brachiorū

13. bona ipi⁹ corporis dispositōe.

12. Deuotio cōtemplatio ac studij oportunitas

manuum vel digitorum ac nonnulorum aliorum membrorum amputatione seu carentia.

Duodecimum capitulum continet consolationes super pedum carentia seu amputatione.

Terciumdecimum capitulum continet consolationes claudorum super pedum suorum curvitate et super ipsorum deformi claudicatione.

Quartumdecimum capitulum continet consolationes super genitalium carentia et generandi impotentia siue super personarum utriusque sexus sterilitate vnde cumque causata.

Quintumdecimum capitulum continet consolationes personarum antiquarum super senectute et calamitatibus ipsarum.

Sextumdecimum capitulum continet specialiter consolationes veterularum super grandaeva etate earum.

Decimumseptimum capitulum continet consolationes super debilitate corporis et carentia fortitudinis corporalis.

Decimumoctauum capitulum continet consolationes in genere super carentia vel amissione sanitatis corporis et grauamine in firmitatis corporalis.

Decimumnonum capitulum continet consolationes super dolore vulnerum et capitis colice passionis seu viscerum renum vel calculi dentium quoque ac in genere super infirmitatibus dolorosis.

Vicesimum capitulum continet consolationes in genere super infirmitatibus contagiosis et fetentibus.

Vicesimumprimum capitulum continet consolationes super inmundissima lepra corporis ut naso ore corporis et oculis rubeis et obscuris manibusque incuruatis.

Vicesimumsecundum capitulum continet consolationes super epilepsia seu morbo caduco.

Vicesimumtercium capitulum continet consolationes super paralisi.

Vicesimumquartum capitulum continet consolationes super artetica et contractione manuum et pedum et singulorum articulorum impediendo ambulandi cursitandi venandi et aucupandi solacium.

Vicesimumquintum capitulum continet consolationes super hydrophi praesertim graui et incurabili.

Vicesimumsextum capitulum continet consolationes super pesti et ethica febre.

Vicesimumseptimum capitulum continet consolationes super effimera terciana quartana acuta et quacunque febre etiam grauissima.

Vicesimumoctauum capitulum continet consolationes hominis certa signa habentis de breuitate vite et tempestiua morte.

Vicesimumnonum capitulum continet consolationes super morte de propinquo imminente.

Tricesimum capitulum continet consolationes super instante agone mortis et derelictione vite praesentis.

18.

Vartusdecimus liber continet consolationum remedia optuna contra illa turbatiua que opponuntur bone ipsius anime dispositioni seu conditioni et habet .ix. capitula. *aff. 261.*

18. *bona ipsius anime dispositio seu conditio.*

Primum capitulum continet consolationes super ingenij duricia et obrusitate.

Secundum capitulum continet consolationes super defectu memorie.

Tercium capitulum continet consolationes super stulticia ac super dementia habente lucida interualla.

Quartum capitulum continet consolationes super carentia magne literature seu scientie.

Quintum capitulum continet consolationes hominum qui se credunt virtutibus carere ac super difficili virtutum acquisitione.

Sextum capitulum continet consolationes super stimulo carnis ac vniuersaliter super vitijs et inclinatione ad peccandum seu prouitate in malum.

Septimum capitulum continet consolationes super iracundia seu passione ire.

Octauum capitulum continet consolationes super tristitia orta ex erronea seu nimis arcta conscientia.

Nonum capitulum continet consolationes super speciali proleptate ex lapsu religionis proueniente.

19.

Vintusdecimus et vltimus liber continet consolationum remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur specialiter ipsi animi securitati et tranquillitati et habet .x. capitula. *aff. 277.*

19. *ipsius animi securitas et tranquillitas.*

Primum capitulum continet consolationes super pusillanimitate et timiditate in genere.

Secundum capitulum continet consolationes super passione inordinati timoris quo quis nimis timet impugnationes hominum et inuasiones raptorum.

Tercium capitulum continet consolationes super timore dyabolice illusionis et deceptionis cuiuslibet supersticiose artis.

Quartum capitulum continet consolationes super timore perditionis virginalis honoris ratione violente corruptionis.

Quintum capitulum continet consolationes super timore mortis in genere.

Sextum capitulum continet consolationes super timore mortis specialiter quoniam sunt tonitrua et fulgura ratione tempestatis.

Septimum capitulum continet consolationes super timore penae doloris temporalis ac eterne et gehennalis.

Octauum capitulum continet consolationes super dubitatione hominis de sua predestinatione et salute.

Nonum capitulum continet consolationes super desperatione hominem contristante et orta propter commissionem peccatorum et maxime grauium et multorum.

Decimum capitulum continet consolationes super cruciatu animi hominis compassiui alijs compatiendo cruciati.

INCIPIT PROLOGVS IN LIBRVM DE CONSOLATIO-
NE THEOLOGIE ERATRI IONANNIS DE TAMBARCO
ORDINIS PREDICATORVM PROVINCE TEVTHONIS
SACRE THEOLOGIE PROEessoris.

¶ Vecunq; scripta sunt ad nostram doctrinam scripta. Ro. 19.
sunt. ut p consolationem scripturarū spem habeam⁹
Sic scribit apostol⁹ in epla ad romanos caplo. xv.
Quoniam autem s̄m hoc ipse apostolus nobis in-
smnat doctrinam scriptam specialiter ad hoc tende-
re. ut p consolationem scripturarū spem habeamus.
¶ scilicet spe gaudentes in tribulatione ob quorumcūq; tristitiū oc-
casionem a spuali gaudio in domino semp cōtinuando minime de-
ficiam⁹. Idcirco cōsideratis mundi hui⁹ tribulationibus ac multi-
plicibus turbationum causis seu occasionib⁹ quarū ego ipse qui lo-
quor nonnullas in psona ppria sum expert⁹ consolationem ob hoc
in scripturis sanctis requires. quinimo et ex ipsis eliciēs cogitavi
de infinitis consolationib⁹ cōtētis implicite v̄l explicite in scripturis
q̄ plurimas numero tñ finitas ad honorem omnipotentis dei con-
solatoris optimi ac gloriose virginis marie quā ipse sic paclit⁹ fe-
cundavit q̄ deus tot⁹ consolationis nobis genuit. atq; beatissimi
iobannis euangeliste qui ppter euangelizandi constantiam exilio
relegat⁹ diuine visionis et allocutionis meruit crebra cōsolatione
releuari. ac omniū sanctorum quos p multas tribulationes oportu-
it intrare in regnū celozum. necnon deniq; ad cōsolationem oim
hominum. p̄cipue autem illoz qui pie volunt viuere in xp̄o. et ob
hoc testante scriptura psecutiones et temprationes patiunt⁹ redi-
gere i scriptis hoc i ope qualicūq;. Sane sicut olim isignis ille
boetius dū regis theodorici fauere tyrānidi recusaret. missus exi-
lio et in carcerem retrusus de cōsolatione philosophie librum edi-
dit. Sic et ego ab impugnatoribus iniusticie pariter et obediēcie
sancte romane ecclesie a pprie mansionis loco eiectus quandam
exilij speciem sustinens p̄fatum opus aggressus. ipsum si legenti
bus placeret de cōsolatione theologie appellandum iudicarem.
¶ Q̄ si phozum ac rethozū nonnulloz auctoritates in eo nichilomi⁹
sint inserte. hoc ea intentōe factum est qua doctoz excellētissimū
augustinum quidem dixisse memini. Si q̄ vera dixerunt p̄hi sunt ab
eis tanq̄ ab iniustis possessorib⁹ in vsum nostrū vendicāda. Rur-
sum autē est sciendum q̄ quemadmodum p̄fatus boetius in dicto
suo libro philosophiā sub typo mulieris reuerendi vultus. statore
discretōnis ambigue existentis. nunc basse videlicet et nunc alte
arūficiosam quandam quā describit vestem deferentis visitantis
se turbationisq; sue infirmitatem oportuna cōsolatione curantis se-
tū cōfabulante introduxit. Ita et michi q̄ten⁹ p̄fatum de cōsolatione

theologie op⁹ iocundiozem consolationē cōtineret ex ipsius boetij
fili modo aliq⁹ v⁹ ex pte capiēti q̄sdā psonas moze poetico placu
it introducere adinuicē colloquētes. vna videlicet ex pte psonas
tristes q̄rū est i mundo numer⁹ infinit⁹. ex pte vero alia loco ipi⁹
theologie consolatrice opimā dñam quādā illustrissimā ipaz⁹ tristiū
psonaz⁹ visitatōis ac consolatōis cā de celis egressaz⁹ n̄ impiter phie
reuerēdi ad modū vult⁹ exntem d̄similiterq⁹ ei nūc bassam. nūc al
taz⁹ habentē staturā artificōssima veste coloris tñ huilis q̄ officō
dgrueret indutā plurimarūq⁹ puellaz⁹ ac militū tā secū aduentā
tū q̄ passim ad eā vniuersis ex locis d̄fluētū. egregie forme suaz⁹
q⁹ affabilitate consolatōis et solatijs miromō cōgruentū comitatu
honoratā. Nimirum dñā sciētiarū omniū et illustrioz vniuersis est
ipā theologia. Nec vt cōstat de celis est oriūda. ipā namq⁹ supero
cardine p viā inspiratōis delapsa. nostras descendit ad ptes. Nec
non min⁹ boetiana consolatrice reuerēdi est ad modū vultus vtpote
cui⁹ non solum p man⁹ innumerabilis honestas. s³ etiā prima fa
cie videt⁹ cunctis sciētis reuerenti⁹ ptractanda. hec vū tradit e
gregi⁹ ille gregori⁹ staturam suam in edificatōe morum ostendit
etenim nisi legentūz mentes ad alta profecerint velut in imis nō
intellecta iacet. quo legentis spiritus tendit illuc. leuat⁹ in altum
crescit et ascendit dum in ea quid altum queritur. Nec vt quasi cō
solandis tristib⁹ mozem gerat nigram p̄fert vestem habitus sciē
tialis. que vestis quippe licet artificōsa sic piter et p̄cōsa foinsē
tus tamē ratōne grōssioris litere que nigra est tanq⁹ nigro grōssio
riq⁹ filo videt⁹ intertexta. omnis em̄ glōria eius abintus in fimbrijs
aureis id est in spiritualib⁹ ad modum fimbriaz⁹ que finem tenet
finaliter elicientis sensib⁹ et doctrinis sapientie auro p̄cōssioris
atq⁹ p̄fulgentis cōsistit. Deniq⁹ p̄fata domina tot habz pul
cherimas puellas virgines ipsam in p̄cessu hui⁹ operis comi
tantes vnaq⁹ cum ipa personas tristes paratissimas consolari quot
p̄fecto op⁹ istud cōtinet castas vtiq⁹ et pudicas imarcessibilisq⁹ ve
ritatis colore venustas cōsiderationes ad quozumlibet tristium cō
solationem piendum fecundas. Porro tot ipsam etiam milites
comitantur quibus ipsa ac eius puelle singule moze delicatarum
et nobilium feminaz⁹ in p̄gressu hui⁹ sunt innixę quot in sui pu
ellarū ve dictarum testimonium militant autores quozum ipa p̄e
fateq⁹ puelle sententijs solide subsistentibus inuitantur. Verum
quia diuerse tristes persone varijs excausis seu occasionibus con
munibus et specialibus turbate varijs indigent consolatorum re
medijs. Idcirco vt in hoc libro pro qualibet persona ex quibuscun
q⁹ causis turbata parata consolatio in certo suo loco p̄romptius
valeat iueniri a communioribus ad specialia vsq⁹ p̄cedēs ipsum
librum istum in quindecim libros partiales distinxit quozūz singu
los vlteri⁹ in certa capitula duxi distinguendum.

Primus liber continet consolatorum remedia oportuna contra
illa turbativa hominis que opponunt⁹ mundane sue felicitati et p
speritati.

Secund⁹ liber continet consolatorum remedia oportuna cōtra illa
turbativa que opponunt⁹ generaliter paci et tranquillo statui.

Terc⁹ liber continet consolatorum remedia contra turbativa q̄
opponuntur cōmodo et quieti.

Quart⁹ liber continet consolatorum remedia oportuna cōtra il
la turbativa que opponunt⁹ glōrie et honori.

Quintus liber continet consolatorum remedia oportuna cōtra
illa turbativa que opponunt⁹ potestati et dignitati.

Sext⁹ liber continet consolatorum remedia cōtra turbativa q̄
opponunt⁹ parentele et generis nobilitati.

Septim⁹ liber continet consolatorum remedia cōtra illa turba
tiva que opponunt⁹ diuitijs et rerū facultati.

Octauus liber continet consolatorum remedia contra illa turba
tiva que opponuntur bone amicitie et societati.

Nonus liber continet consolatorum remedia cōtra turbativa q̄
opponunt⁹ delicijs et voluptati.

Decim⁹ liber continet consolatorum remedia cōtra turbativa
que opponunt⁹ solacijs et gaudijs seu iocunditati.

Vndecim⁹ liber continet consolatorum remedia contra turbati
ua que opponunt⁹ libertati.

Duodecim⁹ liber continet consolatorum remedia contra turba
tiva que opponunt⁹ studio cōtemplatōis et deuotōis.

Terciusdecim⁹ liber cōtinet consolatorum remedia contra turba
tiva que opponunt⁹ bone ipsius corporis dispōni.

Quartusdecim⁹ liber continet consolatorum remedia cōtra turba
tiva que opponuntur bone ipsius anime dispōni seu cōdicōni.

Quintusdecim⁹ liber continet consolatorum remedia cōtra tur
bativa q̄ opponunt⁹ specialiter ipsius animi securitati et tranquillitati.

Præmissoz⁹ autem libroz⁹ subdiuisiones in distincta capitula
non hic ponendum duxi. sed magis in fine totius libri. tum p̄pter
p̄lixitatem in hoc p̄hemio vitādā. tum quia ante cōpletōez
libri eozundem michi capituloz⁹ numer⁹ est incert⁹. tum quia ipa
capitula ad modum tabule in fine congruentius subiungentur.

Quamuis autem hui⁹ libri sic distincti in libros partiales et ca
pitula etiā vlteri⁹ in puellas seu cōsideratōnes consolatorias ge
neraliter consistat utilitas in cōsolatōne tristium psonaz⁹. Specia
liter tamen etiam consistit in vsu ipsius libri multiplici. Primo nā
q⁹ si hij ad quos peruenerit dignū ducerent posset legi in cōmuni
in omni loco ad p̄ntiū et audientium cōsolatōnem. Secōdo posset ex
eo facillime et delectabiliter p̄dicari p̄sertim cum vix possz repe
riri euangelium vel eplā de tpe vel de sanctis vel legenda sancti

cuiuslibet ex quibus esset sermonis materia capienda. quin vel aliquid in parte tangeret materiam huius libri. Denique tertio possent et lectores biblie de hoc libro se iuuare et ex eo vel loco moralitatum lectiones suas ornare cum vix textum lectionis cuiuscumque inuenirent quin in eo alicubi materia huius libri tangeretur. Qua occasione vel in cursu lectionis cuiuslibet vel forte in fine melius auditoribus suis dicere posset lector. Ex quo audiuitis in hac lectione de hoc vel de hoc tristabili puta de tribulatione vel de morte propria vel amici vel de paupertate et infirmitate et sic de similibus. audiat nunc duas puellas vel tres vel quatuor cum personis tristibus et fabulantes easque solantes. Ecce prima dicit sic. Secunda sic et ita de alijs pluribus vel paucioribus putet ipse lector expedire iudicaret. Sane circa premissos priores libros et eorum capitula est sciendum quod licet per certas materias distinguantur nihil tamen prohibet quin aliquorum librorum et capitulorum eorundem materie possent etiam in alijs libris et capitulis collocari. preteritum cum materie quorundam ipsorum aut in nullo aut in modico distinguantur loquendo de reali distinctione. nec tamen sub eodem libro vel capitulo comprehenduntur. tunc propter nimiam libri vel capituli plenitudinem vitanda. tunc propter hoc ut iuxta vocalem distinctionem quam saltem habent premissi hoc quod queritur valeat reperiri. Quam ob causam denique videlicet ut materie singulorum librorum ac capitulorum que premissi suis occurrant in locis non modo quotatibus tamen librorum sed capitulorum una cum materijs de quibus tractantur cum rubrica singulis libris et capitulis premittuntur. Verum etiam librorum et capitulorum eorundem quotaciones in superiori margine ponuntur. et tamen ipsi libri que capitula necnon et considerationes singule incipiunt per nomina vel aduerbia ordinalia. ordinem cuiuslibet exprimentia. cuiusmodi sunt hec aduerbia. primo. secundo. tertio. etc. huiusmodi. quibus libri cum litteris capitalibus maioribus. et capitula cum minoribus incipiunt et cuiusmodi nomina ordinalia sunt hec prima. secunda. tertia. etc. huiusmodi. quibus cum litteris capitalibus minoribus que capitula incipiunt considerationes sub typo puellarum sic. prima igitur puella. secunda puella. tertia puella. etc. que nichilominus considerationum quotaciones per rubricam singulis annotantur. Demum circa stilum huius operis primo est sciendum quod auctores quorum dicta in hoc opere inducuntur nunquam vel raro precise suis nominibus proprijs. sed potius stili gratia pulchrioris huiusmodi arte rethorice per nomenclaturas et denotaciones seu quibusdam circumlocutionibus exprimentur. et ne etiam per locorum seu librorum ex quibus auctorum talium dicta sunt accepta assignationes continui sermoni impedimentum presteret iudicium assignationis huiusmodi forte quoniam fuerit. non ipsi sermoni interferendas. sed esse in margine potius annotandas. Secundo etiam est sciendum quod licet auctores memorati in corpore libri sine notati. et superabundant tamen et gratia cuiusdam celerioris inuentionis. etiam sunt in margine cum rubrica annotandi quibus hoc que pluries fiat sine librorum seu locorum assignatione. quemadmodum et in glossa continua sancti thome cum auctorum nominibus quos inducit non solum etiam loca auctoritatum exprimentur.

Nam et si loca huiusmodi singularium auctoritatum mihi quoniam casualiter occurrentium super per isto opere gratia testimonij quehuisse habent utique suis laboribus magis dispeditios quam omnino necessarios aut etiam fructuosos. preteritum cum ipse auctoritates operi incorporate de se plerumque videantur satis creditibiles siue fidedigne. et cum etiam plurime sint ex ipsis que loca etiam non ubique exprimentur tamen saltem alicubi in marginibus huiusmodi libri et forte pluries exprimentur. ita quod locorum suorum vltimorum expressio eo minus est curanda. Postremo ne occasione stili in dictis subsequens obscurati. que scriptura legentium aut etiam auditorium offendiculum pariat lectoris pariter et auditoris exhortor in domino caritate quatenus dictis ipsis pius accomodat intellectum. eaque non per omnia putent possent de virtute huiusmodi intelligenti accipienda arbitretur. sed intellectu sano potius capienda putent videlicet sermo moralis expostulat utque coram approbat tamen sanctorum que scriptorum moralium aliorum putent quorum ipsi stili rethorice artis licet nec discipulus esse dici meruerim non tamen moraliter scriberentur indulgere. Huiusmodi enim concedit nunc loquens huiusmodi excessus quemdam sententie. siue cuiusdam probole que superlatio in tulliana rethorica nominatur. nunc huiusmodi per nodocham cuius species rethorica intellecto dicitur huiusmodi que aliquid de toto dictum de sola parte. aut e converso de parte dictum de toto verificatur. nunc huiusmodi per huiusmodi rethorice que dubitatio aut eam interrogatio appellatur. que ita sane huiusmodi leges intelligit et canones que non solum negat. sed aliquam difficultatem notat aliquam raritatem. Nunc denique loquens concedit huiusmodi alias quoque rethorice exornationis species siue modos que non solum de virtute huiusmodi veritate omnimoda continentur. sed in proprietatibus potius quibusdam sibi operantur aut virtute persuadendi aut quoniamdam in huiusmodi sententia venustate. Sane per hec non quoniam meum palliare coram simplicibus imperfectum quoniam potius operis profatum cum cibis et singulis in eo dicitur correctio sancte romane ecclesie subicio. De minoribus huiusmodi dictis indulgentiam petens. illa si que quod absit fidei aut bonis moribus repugnarit ex nunc reuocans volo ea habere per simpliciter renocatis. Alia vero si que placuerint mihi non argo sed actione debita gratiam eius in laudem referri desidero in cuiusmodi manu lumen et nos et huiusmodi nunc. Nec exordium preterit operis ad generale eius noticiam sufficit premississe ad cuiusmodi operis adimpletum me suum quelecuque vel debile instrumentum moueat et promoueat illa que omnium est artifex sapientia increata in seculum seculi benedicta amen.

EXPLICIT PROLOGVS. INCIPIT CVM QVADAM AD
HVC PREBATIONE LIBER DE CONSOLATIONE THEO
LOGIE PRIMVS CONTINENS CONSOLATIONVM RE
MEDIAM OPORTVNA CONTRA ILLA TVRBATIVA QVE
OPOLONVTVS MVNDANE FELICITATI ET PROSPER
RITATI.

Um hūanā gen⁹ post lapsū p⁹mo⁹ pentum de pa
diso voluptatis electū et i valle miserie dpullūz i
numera pateret^r miserijs et gaudijs omino tri-
stia pualeret. Dia erga ipos homies sc multib⁹ ha-
rie multisq⁹ mōis tristic. a p⁹grauatos gestās visce-
ra miserūq⁹ ipōz p⁹ misericordiaz et de⁹ toti⁹
solatōis d⁹ celis i hūc mūdū ad quosq⁹ tristes ho-

mi es solatōnum oblatōib⁹ refouēdos misericorditer destinavit
dnām qndā illustrissimā suāz sedū assitricē. nedū ppagine gene-
rosaz. s³ ipō etiā diuino d⁹ubernio gloriosaz aspectu reuerēd⁹ si mā
spacietū more q⁹ flere nozūt cū fleub⁹ nig⁹ foimsec⁹ licet aureis
fimbrijs ex pte itenozis suffozature disticta veste idutā. oim tris-
titiū solatricē egregiā. Theologiā noie q⁹ sane ad suū solatōis
officiū exequēdū fideli⁹ meli⁹q⁹ pagēd⁹ plimas puellas venustissi-
mas ac d⁹licatissimas milicū bzachijs sustetatas arrē hūtes suis so-
lacijs oēm fugādū tristitiā. p⁹nuisq⁹ tristes quoslib⁹ cōsolādi suo
hūis i comitatu. In medio ecclesie apuit os ei⁹ fozis. nihilominus
ad quozlibet tristiū duocatōz clamitās i plateis. Veite ad me oēs
q⁹ laboratis et onerati estis et ego reficiā vos. Cui⁹ hac noce tā im-
pioza tāq⁹ g⁹osa lōge lateq⁹ i omni valle lacrimaz psonāte q⁹ de-
gui somno excitata de vniuersis locis duait vtriusq⁹ sexus tristitium
hoim multitudo. q⁹ qdē tristes cū adhuc eoz parūp ab ea distātuz
oculi merli lacrimis caligarēt nec possent dimoscere q⁹ nā esset dnā
illa cāte auozitatis cāteq⁹ benignitatis obstupere. visuzq⁹ i terzā
desidētes qd nā vltē⁹ p⁹nuiciatura fozet taciti expectare ceperūt
illa vō totis ad eos directis lūib⁹ diectozq⁹ qd berent in cogitatu
tacijs eoz questioib⁹ rñdēdo. legatōz suā exposuit hūc i modum
Spūs iqt dñi sup me ad anūciādū māfuetis misit me vt mederer cō-
tritos corde. et pdicare captiuis idulgētā. et clausis aptōnē. anū
placabilē dño vt solarer oīs lugētes et darē eis coronā p⁹ cinē
oleū gaudij p⁹ luctu palliū laudis p⁹ spū merozis. Hīs auditis to-
ta illa q⁹ d⁹fluxerat tristiū multitudo aiatōz scētā p⁹ arcessit. hūc
sue solatrici reuerētiaz faciēdo ac ipa reuerēter recepta q⁹ vno
oze sic dicēdo. Bñdicit⁹ sermo ozis tui o dnā reuerēdissima et hñdi-
ct⁹ de⁹ toti⁹ solatōis cui⁹ istictu ad nos solādos de regalibus
sedib⁹ aduenisti. tristes em erāt aie nre vsq⁹ ad mortē. S³ ecce taz
v⁹re bñdicitē phpsio noie sol⁹ icuit⁹ spē nobis oib⁹ necessarie cōso-
latōis repromittit. At illa circūspectās i singuloz vult⁹ adhuc
luctu gues quosq⁹ meroz i humū deiecit crebz⁹ miserāter de durit
oculos. serenataq⁹ deinde pūp⁹ facie hylaritatē silans ipos af-
fabiliter alloq⁹ i hūc modū. Eas iquit theologie nō erat i comi-
tatū reliquere iter cui⁹ s³ d⁹trana paciētis. meā sc³ crimiatōz vere-
rr et q⁹ nonū aliqd acciderit sic phozrescere si vos o filicli desere-
rē et sarcinā q⁹ vos guat dicato vobiscū labore nō p⁹irer. Spū igi⁹

resumpto forti aio estote nō mō solatōz spantes. s³ p me poti⁹ in
fletu solatiū habituri. Noueritis sane si fueritis iclitorz exemplo
machabeoz solatō hūtes sanctos libzoz i qb⁹ tāq⁹ i speculo rep-
sentoz queq⁹ a vobis tedia p⁹ocul dimouebo. Nempe et huius rei
g⁹ra has puellas icūdissimas mecū habeo q⁹ si vobiscū dulciter d⁹
fabulātes attēderitis spm v⁹m d⁹tritu et humiliatū multiplicis cō-
solatōe solacij poterūt recreare. Quib⁹ dicitis tacere disposuit. vo-
lēs audire p⁹ ordmē grauamina singuloz.

CA. 1.
CAPITVLVM PRIMVM CONTINENS CONSOLATIO-
NES SVPER CARENTIA MVNDANE FELICITATIS ET
SVPER INEELICITATE ET MISERIS.

Primo itaq⁹ p⁹icipaliter q⁹tuoz tristib⁹ pdicte dñe appzo-
pinquātib⁹ et altātib⁹ cozā. primo oim vn⁹ ex eis mun-
dane felicitatis expers ac ifelicitate et miseria p⁹grauat⁹
aū ceteros ipaz dnāz solatricē q⁹rulādo alloq⁹ ita dicē⁹
P⁹leu me infelicē cis hui⁹ mūdi felicitatis exp⁹re in hāc hozā. vsq⁹
spacietē nō inueni minusq⁹ repi solatē. S³ nūc o dnā mea felicif-
sima parūp iā ex v⁹bis v⁹is refocillat⁹ p⁹ ampliozi solatōe meis i
miserijs ad smū v⁹re pietatis d⁹fugiēs me vobis tota deuotōe omi-
to. At illa pia mota d⁹passiōe ex hīs q⁹ ipaz d⁹mitabāt⁹ puellis mox
triginta arciuit p⁹icipies eis pcedere i mediū. dicit⁹q⁹ tristiū doloze
nō mō delinire p⁹tin⁹. s³ poti⁹ radicit⁹ extirpare.

I. CONSIDERATIO.

Prima igit⁹ puella mādati hui⁹ executrix defixo paululū visu
et velut i angustā mētis sue recepta sedē cepit qd pdoneū di-
cet pfūdi⁹ meditari. Et ecce mox ei p⁹sto fit ac q⁹ ipi⁹ anpoitā iter-
nis oculis. p⁹pi ymago reuerēda i qua disceret qd pferret. At vbi
ipam diligēt⁹ d⁹teplata est atq⁹ i ea de dicēdis egregie fozet istru-
cta. nichilomin⁹ anq⁹ q⁹cq⁹ loqueret⁹ etiā milite sui ductozē d⁹sulu-
it. Qui digna militi d⁹sideratōe hac p⁹habita. q⁹ sc³ nonnūq⁹ vntus
miles exp⁹ piter et aiosus toti vni exercitui p⁹ferūm miozi contra
maiozē eo solatōni est. quo ipm minore nō tā in agēdis d⁹tra peri-
cula sapiēter dirigit q⁹ et in piculis suo exēplo aiat et foztē reddit
suasit vt hō ille tristitia p⁹gruat⁹ ad nobilissimi illi⁹ exēplaris cri-
sti sc³ sapiētis piter et aiosi gesta considerāda dirigeret. Quella
itaq⁹ andicta hoc d⁹siliū p⁹secuta sic ad triste illū ē locuta. Dic m-
q⁹ mibi q⁹so. cur mūdane felicitatis ex carētia p⁹urbaris. Aut cur d⁹
infelicitate hui⁹ vice q⁹regularis. Fozte rñdebis illa i bonis d⁹sistit q⁹
appeto. bec i malis q⁹ fozmido. S³ h⁹ rō breuiter d⁹futabit⁹ irrefra-
gabili auozitate et exēplo. Cui⁹ iquies. p⁹fecto ei⁹ quē d⁹stat esse
auozē vite quē si p⁹opēsi⁹ attēderis scies p⁹culdubio nil esse curā
dum d⁹ hñdo ea v⁹ n⁹ hñdo in qb⁹ d⁹sistit siue felicitas siue hui⁹ ife-
licitas breuis vite. Nuz em il le salutis auctoz sua te auozitate nō
poterit p⁹mouere. Nū ipē vt miles iperterzi⁹ te suo exēplo neq⁹bit

animare aut quid nullatenus infectari aut quid minus refugere
debeas ut experitissim⁹ edocere. Nimirum ipse est magni consilij an-
gelus qui un⁹ omnium est magister. cristus videlicet dei virtus. et
dei sapientia cuius reuera auctoritati reuerende omnis humana ro-
digne cedit. Is vero exemplo suo suadet primo efficaciter psuadet
neminem cristianum utpote cristi sectatorem ullatenus debere aut in
bonis mundi felicitatem querere aut in malis timere infelicitatem
Audi de hoc quid referat magnus ille pater augustin⁹. Omnia in-
quit terrena bona contempsit homo crist⁹ ut contempnenda monstra-
ret et omnia terrena mala sustinuit que sustinenda percipiebat ut nec
in illis quereretur felicitas. nec in istis timeretur infelicitas. O p^ocla-
rum exemplum dignanter exhibitum et imitatione dignissimum hu-
ius exempli fidei amonitus testimonio nulla tibi querela sit am-
modo sed gaude potius in sequela magni consilij et exempli quo pr-
sus contempnere minima nihilque timere contra edoceris. Ceterum
promissa de consolatione habenda in miseris considerationi ego
locuta sum considerandum adhuc aliquid adicio quod pluris est quam
simplex consolatio solatium videlicet speciale. Nimirum solatium est
miseris habere socios penarum presertim multos pariter et excellen-
tes. Sed quid. Nunquid tu qui de predictis querularis socios habes
Certe sic. certe et non paucos certe plurimos sanctorum excellen-
tissimos qui hijs in vita caruere e quibus mundana componitur felici-
tas. contrariaque passi fuere quibus miserie ratio et infelicitatis titulus
imponi solet. Sed et per huius miserorum solatio deberet sufficere so-
lum cristum socium habuisse. Ipse namque crist⁹ dum viator esset in mi-
seriarum sustententia plurimarum voluntarie assumptarum estimacionem
proelus excessit. qui tamen tante dignitatis erat. et excellentie quam
societas eius solus in hac parte pl⁹ offerre poterit miseris ad solatium
quam habere aliorum centum milia sociorum. **II. CONSIDERATIO**

Secunda puella cum tristem illum esse hominem meminisset hu-
manitatem in eo fragilem miserata humana temptat dolores
hominis ratione delinire cum quadam nichilominus acrimonia sed
monem exorsa hoc modo. Quomodo inquit quempiaz poterit. nisi
stultum et insipientem contristare carentia eius vel amissio quod in non
bonis consistit cum etiam ipsum per consequens non sit bonum. Mini-
me quidem id fateare necesse est. Porro queque talia in quibus mun-
dana consistit felicitas non sunt bona. Queso attendas quam luculen-
ter h^o necator ille vicioz seneca disseruerit. Aut inquit ista bona non
sunt que vocantur. aut homo felicioz deo est que enim nobis bona vi-
dentur non habet in usu deus. nec enim libido ad illum nec epularum
lauticia nec opes. Incredibile autem est bona deo deesse. hoc ipsum
argumentum est bona non esse que deo desunt. adde quam multa que bo-
na videntur aialibus quam homini pleniora contingunt illa cibo auidius videntur
venere non equam fatigantur. virum illis maior est firmitas se. ut multo

9
felicioza sunt homine. nam sine nequicia siue fraudibus degunt. fruuntur
voluptatibus sine ullo pudoris aut penitencie metu fallimur. Bona
illa sunt vera que ratio dat solida. aut sempiterna que cadere non possunt
nec decreescere. Cetera opinione bona sunt. hoc quidem habent commune cum
veris. proprietates veri boni in illis non est. h^o ille. Qui rursus alibi sic
diffinit. Non nascitur inquit ex bono malum non magis quam ficus ex olea.
Ad semen nata respondet. bona degenerare non possunt. hec seneca.
Porro quis dubitat quoniam habitis bonis exterioribus et quibus componitur
mundana felicitas multa ex eis innascantur mala. puta cura et solli-
citus puta timor. puta vexatio spiritus puta anxietas atque alia pluri-
ma malicie plena de quibus infra poteris plenius edoceri. Liqueat igitur
clare mundanam felicitatem in non bonis consistentem bonam non esse atque
nemine per consequens sapientem cui ipsam contingat abesse posse ob
hoc rationabiliter contristari. **III. CONSIDERATIO.**

Ecce puella quasi virago quodam ex magnanimitate in huius contra-
triste acrimonie verba prorupit. O homo prochpudor que demun-
dane felicitatis carentia perturbaris pui es cordis magni quidem si es-
ses non te pua moueretur non te minimarum rerum carentia aut ipsarum am-
missio contristaret. Est ne inquires mundana felicitas res pua puique
precij aut minutis quibusdam in rebus constituta. Quomodo ergo tam magnos
ipsa constituit. nobiles equites comites duces reges impatores et vltra mag-
tes a magnitudine nomine habentes. Est omnino falso magnatum no-
minime non oblatere. nempe et milium magnum dicitur cum sit puum. Vide-
bis aut huius medijs berillo oculos decipiente et pua ingrossante tam-
dem deposito igneque mundi purgatorio resoluta pronominatoz par-
uitate. Stabo igitur in apposito dicam iterum quam pui precij mundana sit fe-
licitas. Audi illam estimatrice optimam boetianam solatrice. An tu in-
quit preciosas existimas abituram felicitatem. pui igitur precij est atque pon-
deris nec aliquo modo licet a mundo denominetur. inter ingentia com-
putanda. Audi mundi desertorem magnum illum. Antonium qui dum qua-
dam die a fratribus ut eos instrueret rogaret sic ait. Nemo cum de-
spererit mundum reliquisse se arbitretur ingentia. nichil eorum cure sit
monachis que secum afferre non possunt. O viri huius purissimi cordis
iudicium. Viri quidem celestis et quasi de altissimo celo prospicientis et pu-
uitate mundi huius considerantis. O totius religionis consiliu. O pfe-
cte magnanimitatis preclarum exemplum tota tibi deuotione imitandum in-
deque resumendum. Nemo inquit cum despererit mundum reliquisse se ar-
bitretur. ingentia nichil eorum cure sit monachis que secum afferre non
possunt. Dices forte fateor mihi sic esse iudicandum et ipsius exemplum
deuotius imitandum. si ut ipse heremita essem si monachus si vel religi-
osus. Non sic loquaris frater non sic. an non intellis quam omnes christianos tanquam
religiosos una in se comprehendit religio cristiana. de cuius dignitate
ea que in temporalibus consistit felicitatem digne a se abdicare egregie
dicitur in quadam glo. Non est cristiane dignitatis in temporalibus

exaltari sed deprimi hoc illa glosa. Boni igitur cristiani tristantur utique minus digne si ea felicitate careant. que tam minutis in rebus consistit. quod ipsorum nequaquam congruit dignitati utpote quorum dignitas ad modum angelice dignitatis illa excedit in immensum.

III. CONSIDERATIO.

Vana puella comitans hominum ignorare quid nomen ipsius mundane felicitatis. sic ait. O homo quid est mundana felicitas quam affas videris plane quod per nomen dicitur ignorare. qui vero ut ait mundi sapiens utrumque vocabulorum sunt ignari paralogizantur. Tu igitur per mundanam felicitatem paralogizaris accommodato sibi nomine felicitatis pulchritudine eius deceptus. eiusque vinctuosa suavitate allectus. oleum enim effusum nomen eius quod in compositionem venit unguenti quo perungi desideras mundane felicitatis at vero unguentum hoc si cognovisses et tu non sic ipso perungi curares. Nimirum alijs quibusdam etiam componitur ex rebus que ipso amaro suo detergent vocabulo. Vis scire quibus profecto non alijs quam mortalibus amare mortis naturam sapientibus. de mundo siquidem a quo mundana denominatur felicitas dictum novimus. mundus transit et concupiscentia eius. Si igitur immundana felicitate prout dicitur felicitas delecteris caue sumopere deceptionem nam diminuens eius condicio qua mundana dicitur importat quod abhorreas transicum. scilicet rerum mortalium post breuem periodum. mutatis itaque vocabulis dilucide patet quanto errore deciperis mundane felicitatis carentia perturbatus. hoc etenim non est aliud quam turbari rerum carentia mortalium. quod clara patet ratione plurimum irrationabile fore seu obivium rationi. Primum namque super insipientia hominis id testatur. quemadmodum illustris boetius contrarium sapientie effectum insinuat dum philosophiam que amor est sapientie sic affatur. tu insita nobis omnem rerum mortalium cupidinem de nostri animi a sede pellebas. Rursum quis sapiens habens oculos caligantes non gauderet potius quam doleret amota caligine. quid nisi gauderet. delectabile enim est oculis videre soles cuius lucis claritas est egris oculis odiosa. Quid ergo. nunquid per reum mortalium privationem ab eternis oculis amovetur caligo propria cecitati. certe sic. nimirum interioris hominis lumina caligare faciunt ipse res mortales alioquin consolatrix illa boetij non dirisset. lumina eius mortalium rerum nube caligantia tergma pauisper.

V. CONSIDERATIO.

Vana puella tristis illius ex hijs que patent secretas cogitationes deprehendit atque dixit. advertente. O homo qui mundana carens felicitate quod te nudum autumas ipsarum rerum mundanarum substantia denudatum. sed verius quidem sapientialis habitus ex carentia nudus esse probans qui tam insipienter nuditatem tuam queris operire pulchram nempe atque varijs distincta coloribus

attendis nubeculam qua vestiri desideras tanto imprudenter quanto vanius. Nam ad momentum cooperitur dum mox evanesceret nature sue iura persolveris. quid aliud restaret nisi prememorata duplex nuditas que in te manifestius appareret. Que nam forte inquit es est hec nubecula. Scito eam fore hanc quam appetis mundanam felicitatem utpote ex rebus mortalibus compositam quas boetiana illa consolatrix nube uti prime commemoratum est appellavit. cuius nubis varijs atque vanis tanquam minime durabilibus coloribus allectus ac deceptus queris velut idumeto tue consulere nuditati. O quam vane. Quid enim vanius aut inanius quam velle supindui vanitate. Profecto vana passus est vestis illa nubea. admodum levis citoque dispendis. nubecule sub sole generate. nam ita inducit atque brevi expositione ad intellectum perducit dictum ecclesiasticus liber ille decretorum. Cum etiam inquit que sub sole sunt id est que tempore vicissitudines recipiunt non immode vanitas que omni creature ratione mutabilitatis inest sed etiam vanitas vanitatum varietate permutatis quam recipiunt dicuntur esse.

VI. CONSIDERATIO.

Erta puella tristem illum famelicum atque ut fatietur frustra laborantem coniciens ipsum alloquitur in hunc modum. O homo ut quid ita mundane felicitatis ex careria crucians. Dic queso quod in ea utilitatem queris. forsitan dices. famelicus ego sum. ea quero satiare Sed quid ita. Nescis quod res huiusmodi que mundanam felicitatem constitunt satiare nequeunt. relinquunt famelicos atque generaliter parum aut nihil profunt plurimumque obsunt. Vis scire primo quod non profunt. audi sapientem qui de rebus et quibus mundana componitur felicitas gloriantes sic tandem dicturos affirmat. quid nobis profuit superbia aut divitiarum iactantia. quid nobis contulit. quasi dicant nihil. Sed et pater clarevallensis de eisde sic dicit. quid profuit illis superbia. quid divitiarum iactantia. Brevis leticia. mundi potentia. Vana voluptas. magna familia. mala concupiscentia post voluptatem. ubi iocunditas. libere risus. ubi iactantia. ubi arrogancia. Item de tanta leticia quanta tristitia. hec pater ille. Si dicatur. sunt qui dem hec in memoria parum hoc valet. Audi prosperum. Divitijs inquit maiorum nobilitate te iactans de patria. de pulchritudine corporis et honoribus qui tibi ab hominibus deferuntur te exaltas. respice teipsum quia terra es et in terram ibis. circumspice eos qui ante te similibus fulsere splendoribus. Vbi sunt quos ambiebant civium potentatus. Vbi insuperabiles oratores. Vbi qui convenientius festa disponebant. Vbi equorum splendidi nitores. Vbi exercituum duces. Vbi satrape et tyranni. nonne omnia pulvis. nonne omnia favilla. nonne in paucis versibus vite eorum memoria est. respice sepulchrum et vide quis servus. Quis dominus. quis dives. discerne si potes forte a debili pulchrum a deformato

Audi rursus quid veritas dicat. quid inquit prodest homini si vniuersum mundum lucretur anime vero sine detrimentum paciatur. Duo sane hic copulat. lucrum mundi et anime detrimentum. innuens plane quoniam primum sine secundo nemo est qui consequatur. Audi denique quod hoc in loco insignis ille dixerit presbiter ieronimus omnes quasi mundane felicitatis periculas egregie comprehendens. Si inquit habeas sapientiam salomonis. si fortitudinem samsonis si longevitatem enoch. si diuitias cressi. potestatem octavianae. quid profunt hec cum tandem caro datur vermibus et anima demonibus cum diuite sine fine crucianda. Vis rursus scire quod mundana felicitatem proponit que vniuersa exteriora sunt facere nequeunt eisque faciri. querentibus non modo profunt minime sed et obsunt. Vis inquit hoc scire. Interroga patrem et dicit tibi. Que inquires patrem. Ecce magister gaudere foris facile euascent et effunduntur in ea que videntur et non sunt. et ymagines eorum famelica cogitatione labunt. hec pater ille cuius hoc verbo egregio non tam videri potest propositum quam palpari. Quis enim tam insipiens tanquam delirus qui labendo ymagines in speculo aut que apparent in somnio crederet famelicis faciri. dicente psalmista somniat esuriens et comedit. cum autem expurgatus fuerit lassus adhuc esurit et anima eius vacua est. Quid igitur prodest famelicis si dictas lambant ymagines in eiusmodi rebus foris gaudere cupientes. ymmo pater quod et obest. ipsi namque ut pater dicit. effunduntur in ea que videntur et non sunt. et ymagines eorum famelica cogitatione lambunt. quo profecto fieri potest per facile quod quemadmodum canis secundum fabulam apparentem in aqua ymaginem casei prendere volens et prendere dum aperuit verum caseum quem ore gestauerat mox confusus amittit. Ita etiam hijs veram felicitatem siue secundum speciem suam radicem caritatis que principium est merendi iam intra se positam. et secundum seminalem rationem gratie inchoatam ac tandem secundum consumationem future glorie in intima mentis sede constitutam. confusibiliter amittunt qui felicitatem exteriori petunt dum mundanam in quibusdam foris consistentem felicitatem ore cordis insipientes in ea que videntur et non sunt effunduntur et lambere eorum ymagines seu prendere satagunt. contra quos illa profunda predicta ratione boetiana consolatrix exclamat dicens. quod vos o mortales exteriori petitis intra vos positam felicitatem. error vos in scitiaque confundit. quid ni confundantur. cum super eorum que non sunt ymagines effundantur. Ita sane ut non modo id quod habent amittant. verum etiam ipsi ut dicit pater facile euascent. Cur non ita. ex quo enim effunduntur in vana quedam et vacua. quid miri si idcirco cum ipsis vanis euascent et velut somniantium ymagines cito pertranseunt. Hinc namque de ipso qui ob laudem diuitias et potentiam. felix censeri solet in hoc seculo in libro job aperte dicitur

7
velut somnium auolans non inuenietur. transibit velut visio nocturna Cui sententia plane concordat psalmigraphus. ecce inquit ipsi peccatores et abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. et sequitur velut somnium surgentium domine in ciuitate tua ymaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quoniam igitur secundum hec mundanam felicitatem componit non modo transeuntium instar ymaginem ad faciendum famelicum minus profunt. Verum etiam intantum obsunt quod non sine vere felicitatis periculo sibi innitentem velut ymagines euascent faciant. liquet manifeste quod is vane conturbatur homo cui solum tam vana desunt. Id enim est fortassis quod tangere psalmigraphus intendebat cum dicebat. Verum in ymagine pertransit homo sed et frustra conturbatur. VII. CONSIDERATIO.

Septima puella acuta iudicio iam hominem tristem ad caducum morbum dispositum mox ipse in facie deprehendit. quomodo sic locuta est. Nescis o homo quod mundane per carentiam felicitatis magnam atque desiderandum periculi remedium assequeris. tu etenim inde contra abominabile illum morbum quem anthonomastice malum morbum appellant tutior eris. animaduerte quilibet in rebus mundana consistat felicitas quod si nescias tullium consule. Hic vero ut dicitur excipiens omnia inquit alia caduca sunt. Idem etiam abundantes felicitatis dicit esse egentem virtutis. Igitur certum habeas quod hec felicitas virtutis ex parte rebus consistit non in alijs quam caducis. quibus profecto si inheres cum caducis caducus eris. necesse est quippe caduce rei tam contagiosi inest morbi condicio quod qui labenti innititur restat ut cum labente labat. quemadmodum et in simili dominus ait per prophetam ambulauerunt post vanitatem et vani facti sunt. Ne igitur ore cordis abominabile spiritum desiderium rerum e quibus in felix illa componitur felicitas superfluitare iam pene spiritu suffocato cum caducis caducus factus. aut in aquam prolabarum profundarum atque volubiliu cogitationum continue sollicitudinis ad modum aquae voraginosae totum hominem absorbentis. aut in ignem forte cadas estuantis auaricie ne dicam verisimiliter et gehenne non tam patienter quam libenter atque prorsus gratulanter carere velis tam morbida atque imunda mundana felicitate. Verum si quis ipsi sibi plaudens fortitan dixerit. Morbus iste dimittis non est nisi metaphoricus non realis. Is profecto errare conuincitur. si casus casum. cadens cadenti. aquae. ignis igni et cetera ceteris sibi proportionalibus comparent. Nonne enim hic casus turpior atque molestior quo cadit homo interior quam ille quo exterior. minime etiam minus est periculosus casus in aqua qua corpus mergitur et raro tamen submersione periclitatur quam quod quis cadit illam in voraginem qua spiritus absorbetur et per raro aut difficulter a periculo liberatur. Nonne denique et intolerabilior est casus in ignem qui vrit animas aut tandem corpus et animam atque eternaliter vrit quam in ignem qui vrit tamen breui tempore

solum corp⁹ quiq; velut pictus respectu ignis alteri⁹ reputatur. Restat igitur ut h attendes nichil min⁹ q̄ morbu illū caducū patiensibus mūdane timeat felicitati sociari. que consistere dinoscitur in caducis q̄ nimirū nō mō ut tragiosa sunt timenda. verū etiā penit⁹ tanq̄ vilia atq; abhominabilia sunt spernēda dicēte patre soli loq̄o. nichil aliud scio nisi fluxa et caduca spernēda esse certa et eterna req̄renda.

VIII. CONSIDERATIO

Crua puella tristem illum ipa sua querulosa tristitia ex mundane priuatōe felicitatis orta tanq̄ certo iudicō dicit eē peccatozem. quid ni dixerit. Quippe de immuni a peccatis dictū noim⁹ nō contristabit iustum qd̄quid ei acciderit. nec obstat q̄ xpm iustissimū dixisse scim⁹. tristis est anima mea vsq; ad mortē. naz aliud est qn̄ passio tristitie ex rōe p̄uena assumi⁹ ut in xpo. et aliud qn̄ racō a passione tristitie puenit⁹ et ab ea absorbet⁹ put accidit i iusto. ad contristatū itaq; sic ait. O homo cur tā anxie d̄ felicitatis hui⁹ carentia querularis. q̄ si hēres tūc p̄imo felix esse cupies sū me infelix esses. Est equidē hec felicitas nature tā degeneris q̄ et si cūctis sit periculi. maxime tñ p̄cipuis suis amatoib⁹ aduersatur. Ita sane ut eos summe destituat ac cōstituat infelices. Qua in re si forsā dubites scireq; velis qui snt ei⁹ p̄cipui amatores. Reuera nō facti. nō iusti. nō boni. s; hoies peccatores. Habēt nāq; boni siue iusti penes se que i intimo mentis cōspiciāt penetrati quedā interna. p̄spiciūt quoq; an se quedā eterna. suspiciūt et supra se crebri⁹ ad supna quoz. sic amore rapiunt⁹. q̄ ad externa aut nūq̄ aut raro aut tenuiter afficiant⁹. Porro si rursus dubites an id esse possit ut dictos suos amatores mūdane felicitas summe d̄stituat i felices. aut qua hoc cōtingere soleat rōne. p̄cedat i mediū magn⁹ ille pater augustin⁹ sensumq; suū hac in re dilucide maifestet. Ecce cui inq̄t licētia iniquitatis eripit⁹. Vtiliter vincit⁹. qz nihil infelici⁹ felicitate peccatiū qua penalis nutrit⁹ impietas et mala volūtas velut hostis interior roborat⁹. Sed p̄ diuersa et aduersa corda mortaliū felices res huānas putāt cū tectorū splēdor attēdit⁹ et labes n̄ atēdit⁹ aimoz. cū theatroz moles extruūt⁹ et effodiūt⁹ fundamēta v̄tutū. cū gloriola est effusionis isania et opa misericordie derident⁹. cū ex hīs que diuitib⁹ abundant luxuriant⁹ hystriones et necessaria vix habēt paupes. Nec si de⁹ pollere pmittat tūc indignat⁹ graui⁹ hec si impunita dimittit tūc punit infestius. cū vero eiecerit subsidiū vitioz et copiosas libidines inopes reddit misericorditer aduersat⁹. h̄ pater p̄dictus. Ex cui⁹ sententia tam egregia tanq; dilucida plane sequet⁹. q̄ mūdane felicitatis subtractio tanq̄ diuine miseratōnis signum euident⁹ pot⁹ esse debet. p̄cipue peccatozib⁹ cā gaudij q̄ meroris.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella hominē illū triste iprouide atq; forte supina qdā ignorātia. multiplicari cupientem d̄siderans ipm̄ aggredit⁹

hoc sermone. O si cognouisses et tu. quanta te mala ex mundana felicitate incurfarent eius ex carentia nō dolezes sed gaudendum magis sentirez. Nec siquidem non in vno aliquo bono copioso oia in se bona cōtinente quemadmodum vera felicitas. sed in multis quibusdam reb⁹ consistit. hoc enim vti paulo ante patuit pater ille magnus testatur. vbi dicit. per diuersa et aduersa corda mortaliū felices res humanas putant. Nec etiam testatur p̄phantuz pater in ethiciis. ob hoc quoq; ip̄e psalmigraph⁹ p̄missis quibusdā multis mox subiungit. beatum dixerunt populum cui hec sunt. Porro tu vide queso diligentius aduersa qz propensius que mala horum natura multozū soleat operari. Defecto multis huiusmodi non modo oneratur animus et aggrauatur. sed totus etiam homo interez laceratur et discerpitur. Ita sane ut ip̄o quasi in minima conminuto omnis eius integritas tandem leuiter euanescat. Vis hec scire quo pacto fiant. dictum magni patris augusti. hac in re constituas fundamentuz. Ecce quid dicit. Quia inquit ab vno deo summo et vero defluxeram⁹ euaueram⁹ in multa discissi per multa et inherentes multis oportebat nutu et imperio dei miserantis ut multis exonerati veniremus ad vnum. Nec ille pater. et ecce cum dicit. euaueramus in multa continuo annectit causam dicens. discissi per multa cuius vltierius racōem reddens subdit et inherentes multis. Cui⁹ sciendi gratia te commoneo q̄ idem vn⁹ a quo defluximus quodam in loco spinarum nomine diuitias insinuat. Idem quoq; alibi ip̄as etiam amabiles filias spinis cōparat. Sicut liliū inquit inter spinas. sic amica mea inter filias. pari autem rōne honor et potētia aliaq; singula e quibus conflatur mundana felicitas quozum etiam aculeos sepius experimur spine satis cōgrue dici possunt. Quid igitur miri si tam multis huius tanq̄ spinarum aculeis inherentes quolibet aliq̄ cordis nostri particulam rapiente ita discindamur ut non iam in nobis integer spiritus perseueret. Rursum quid miri si tam discissos atq; ita quasi in minima substantialiter vana cōmunitos leuiter euanescere nos contingat. Sane hīs punctulis ordine p̄postero demonstratis id quod p̄mōstrari debuerat. scilicet q̄ animus hominis dictis subactus multis tanq̄ terestri pondere onustior fact⁹ plurimum aggrauetur nunc breui ostendam. Procedat in medium phylo doctissimus et de multis hīs que p̄notauimus. etiam ipse quid sentiat vel breui sermunculo maifestet. Ecce corpus inquit quod corumpitur aggrauat animam et terrena inhabitatio sensum depimit multa cogitantem. O q̄ certa sententia qua mundanam felicitatem componentium multitudo cogitationem occupans et sensum depimens condemnatur. que sententia. taz breuiter extra hāc multitudinē absoluta multoz. etiā exp̄icta d̄p̄bat⁹

Tu quoque ipse queso considera quod distans est animus mundane huius ex multis ostendit felicitati inherens et ipsam interpretis. Nepe detemneris animus est velut auicula pulcherrima leuiter sese in aera ferens et pro libito petens queque altissima celestis paradisi cunctis inibi ligno insidens quod cernit pulchrum visu et ad descendendum suaue. habet nimis rura et ille paradisi lignus pulchrum visu. Illic etiam omnis iustus ut palma florebit in domo domini. et sicut cedrus libani multiplicabitur. planta siquidem in domo domini in atrijs domus dei nostri florebit. Illic est illa que dixit. Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris et flores mei fructus honoris et honestatis. Illa que dixit. Sicut cedrus exaltata sum in libano et sicut cyprus in monte syon quasi palma exaltata sum in cades. et quasi plantatio rose in iericho quasi oliua speciosa in campis. et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cynamomum et balsamum aromatizans odorem dedi. et quasi mirra electa dedi suauitatem odoris. denique vitis illa vera illic est cuius palmites ornant celos. cuius vino inebriabuntur ab ubertate domus dei. cuius vinum letificat deum pariter et homines. cuius domus ex vino faciet dominus populo suo diuinium vindexie defecate. Huius in lignis visu pulcherrimis atque suauissimis ad rescendum insidet dicta auicula alis contemplationis volatu liberissimo sursum acta. Visusque circumspiciens aquilino rostro pacati intellectus impingit in fructus quos viderit dulciores facile carpens vvas vitiis immaturas. Sed nunquid ipsam comitabitur animus mundane inhians aut inherens felicitati. Nequaquam. Non enim preualet extendere alas. Sed nec speciem auis prefert nisi forsitan strucionis in deserto volatu pigerrime utpote pregrauis corpore atque ideo terre spiritus prope longe existens a regno dei. Num igitur patet dilucide quod quisque sui non inscius integritate spiritus conseruare. animoque gestis gaudere libero mundana felicitate si careat possit non immerito iocundari.

X. CONSIDERATIO.

Ecce puella profatum tristem minus realem indicio vulgarique magis opinione deceptum animauertens ipsum temptat reducere modo qui sequitur ab errore. Nonne inquit si quis amicum non re sed solo nomine perdidit aut eius amicitia utpote cordis non reali sed vocali carere ceperit discordantia. non modo non tritari eidem ipsi conueniet. verum etiam inde magis plurimum consolari. Quid ni sic conueniat nam talis sepius amicus manifeste hoste periculosior inuenitur. Cur autem non de simili simile foret iudicium ut videlicet tritari saltem nemini conueniat de vocalis solum felicitatis carentia non realis. Nunc ita. o homo seculi. fatearis necesse est. Nam sola vocalis felicitas cum quocumque non realiter sed dumtaxat vocaliter concordaret nihil ei afferret realis boni esto quod latenter perniciem non inferret. Nunc igitur queso fateare mundanam felicitatem qualem esse existimas. realem an vocalem. appellatiuam magis an substantiam.

9
profecto nequaquam realis est aut substantiua. sed tamen appellatiua est seu vocalis. Scrutare scripturas et ita esse euidenti testimonio comprobabis. Quos igitur psalterizanti aures cordis a comodes qui totum ferme mundane tenore felicitatis plectitur lingue tangens sicque succines quorum inquires filij sicut nouelle plantationes a iuuentute sua. filie eorum coposite circumornate ut similitudo templi. Deomptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fetose abundantes in gressibus suis. Non est ruina macerie neque transitus neque clamor in plateis eorum. Mox quilibet tenore huius vocali cum nota vulgares conuincant de notat ita dices. beatum dixerunt populum cui hec sunt. deinde volens discantare ut notam cantet contra notam voce continuo personat altiori beatum ingens populus cuius dominus deus eius. Num igitur patet propositum hoc cantu pulcherrimo. Utique patet. Quid enim est dicere post premissa beatum dixerunt populum cui hec sunt. nisi felicitatem ex ipsis premissis copositam demonstrare solum vocalis esse utpote in dicto siue in voce loquentium tantummodo consistente. Quid vero est id quod correctiue subiungitur. beatum populum cuius dominus deus eius. nisi quod palam dat intelligi non esse populum cui sunt illa cuiusque deus venter est sed potius populum cuius dominus deus eius nunc spe eadem in re illam habere felicem beatitudinem substantialem atque reale que natura esse dinoscitur suum realiter constituere felicissimum possessorem. liquet igitur de mundane felicitatis carentia utpote vocalis tantummodo non realis. neminem debere aliquatenus tritari. cum scilicet in realibus bonis anime non consistens nequaquam felicem constituat seu beatum. audi se necam preceptorem egregium. hunc inquit doce beatum esse non quem vulgus vocat. sed cui omne bonum in animo est.

XI. CONSIDERATIO

Undecima puella triste illum intuita mox cernit ipsum ad falsam umbram obtinendam imaginem puerili admodum studio laborare. Quinobrem ipsius verbis aggressa hanc breuiter absoluit bimenbram atque sufficientem diuisione. Tu inquit qui de mundane felicitatis ut miser et infelix turbaris carentia. aut veram ipsam felicitatem existimas aut non veram. Si non veram cur ergo cruciaris de false carentia. que natura est crudeliter fallere et tanquam umbra fugitiua ab origine mundi suos amatores fefellit. Dozro si veram existimas falsum existimare facile conuinceris cum sit falsa. Hoc est enim quod testatur illa perperua dens boetiana consolatrix que ipsam plane falsam appellat felicitatem. hoc est etiam quod clareuallensis ille claro perhibens testimonio. Ve inquit filij hominum ab hac felicitate falsa atque fallaci. Quid in tam proditoris testibus fide accomodas falsam dixerim. que velut umbra tantum vere existens felicitatis. ascendente sole iusticie breuior fit ita quod desuper orto superuenit capitis interioris hominis radioso lumine eiusdem solis citius pertransit et rationem felicitatis amittit. Cuius siquidem amatores de nonnullis que ipsos in hoc mundo felices constituunt glorianter. tandem teste sapiente sunt dicturi

quid nobis profuit supbia. aut diuitiarum iactantia quod nobis contul-
traherunt omnia illa tanquam umbra. Quid ergo profecto nimium esse
reor puerile quaequam aurum gemmas vel quodlibet aliud. diligenter
tristari si falso auro vel gemis falsis aut alio falso quolibet carere
digerit. Nunc autem uniuersum genus humanum felicitatem diligit. quae
per synonyma sunt felicitas et beatitudo de qua praefata ait consolatrix.
Omnis mortaliu[m] cura quae multipliciu[m] studiorum labor exercet. diuerso
quidem calle procedit. sed ad unum tantum beatitudinis finem nititur perueni-
re. Igitur filij hominum si de false felicitatis carentia quae mundana esse
patuit atque prime patebit ipsos perturbari ostenderit puerile quodam pa-
u[m] maiestatis operatur.

XII. CONSIDERATIO

Duodecima puella tristem hominem blanda videt atque mudo-
sa mundane felicitatis conuersatione deceptum. ipsumque temptans
cautum reddere ita ait. O hominum simplicissime cuius familiaritate
potiri queris. cuius ex carentia a deo grauius. Mundane inquit fe-
licitatis. Cur ita. non enim inquit huius amaritudinis conuersatio illius. nec te
dum dicitur illi. Mentiris plane. doctus quippe es a mendace men-
tin. Deoro de amaritudine quam negas infra te nepti mee redargue-
dum relinquo. de tedio vero quod adicis immo quod falso abicis a diuitu[m]
tecum differa. necesse est. quis namque sine tedio ei diuixerit cuius nemo in-
telligit peridioma. Quis namque inquit est talis ait qua ex patria ori-
undus qui non vel ab aliquo intelligi queat. Reuera omnis mendax
huius est. atque ideo mendaci diuivere tedij habet plurimum. Memini
siquidem quandam pulcre suam de mendacorum seruitorem arguisse. Tecum
inquit nescio viuere. vis scire quare. Quomodo scire tibi conuincere.
cum tuum non intelligam peridioma. Siquidem usum habes dicere. non pro ita
si igitur ita dixeris quod non. intelligam necesse est. Si vero non protuleris
pari necessitate quae ita intelligam oportebit. Hic homo proculdu-
bio. egregia quadam faceta redarguit. nec dum illius seruitorem. sed
eius potius in persona omnem etiam aliam rem mudosam. Deoro mun-
dana felicitatem mendacum dicere non est nouum. Id enim dudum ama-
trix veri. boetiana consolatrix testata est cum diceret. Facten[us] mendacis
formam felicitatis ostendisse suffecerit. Quid in mendacum dixerit quod
non minus persona quam uerum mendosa multo amplius inuenitur. ut
pote que non mentitur arbitrio ut persona potens vel pro re uerum
loqui. quinimo suo impetuose nature conamine a deo mentiri pro-
na est ut irrationali sua potestate ad unum determinata nullo suo ar-
bitrio valeat non mentiri. Erat igitur tibi ista nugigerula peridiomate
suo misero semper barbara que celaret si posset tanquam suo nomini de-
rogante omnes in se recoditum ueritatem. Mirum igitur prorsus uidebitur si adeo quod
spira tali eius conturbabitur barbarismo quod tanquam nullum ex diuitu[m] tediu[m] sen-
serit ipsius ex carentia perturbetur.

XIII. CONSIDERATIO

Triodecima puella signis euidentibus deprehendit hominem illum
tristem mundana felicitate quiescente sibi amicam assumere atque ut

eum proposito auerteret ita ait. O homo nescis quod uiaor es. Ne-
scis quod itinere prope incertum vadum mundani pelagi constitutus es
necdum litus patrie attingisti. Nescis quod te manet periculum transua-
dendi. Si igitur mundanam felicitatem amicam elegeris incubet tibi
aut amicam huius transportare aut ab ipsa contra uiri decetam trans-
portari. Si eam tu portaueris nimium erit onerosa. siquidem ter-
rena est in cuius compositione terre grauitas dominatur. Quobres vi-
ribus deficias atque ita et ambo submergamini necesse est aut ab illa
si manu forsitan alteri cuiquam porrexerit relictus in periculo solus
interibis. Dorso si ab ipsa portari forsitan malueris te ad sustentan-
dum nimis debilis inueniatur quae boetiana quippe consolatrix felicitatem
fragilem appellauit. Quapropter et hoc pacto idem tibi quod
prius malum imminet meritionis. Quid ni immineat. Nam et ipsa
te sibi nimis fragili incubentem velut indignans precipitabit for-
sitan in profundum. nedum sane extraneum aliquid sed et sui ipsius. etiam
ipsa uozago est maris magni in qua natate quaequam si delectet uix
unquam poterit enatare. nam uti pater ille egregius clareuallensis pro-
testatur qui immergitur ei ab ea absorbetur. Melius est igitur multo
magis amica carere tam fragili tanquam onerosa quam tam grande peri-
culum expectare.

XIII. CONSIDERATIO

Quartodecima puella considerans tristem illum immundanam fe-
licitatem specialiter ob eius hilaritatem uultus oculos iniectis
uaniusque speciebus iocunditatem desequendi atque e miseriarum undosis
fluctibus enatandi occupatum uoce alloquitur compassiua. Quid inquit
queris infelicitatem. Num hilaritatem. Num per eam miserias queris
euadere seu erumnas. Quorum nichil felicitate huius consequeris.
fateor sane euades miserias. sed quales aut quo pacto. Sic euades
profecto quod paruas et manifestas in alias uel occultas plurimas con-
mutabis. Quo uero miseria latentius fuerit sustinenda. eo grauius ue-
hementius cruciat intollerabilius utpote quo de occultis malis ne-
minem habeas solatium. fateor rursus erumnas euades sed totius
erumnarum. medius in excessu earum constitutus. O quantam igitur
fiduciam felicitate consequeris. Exilem penitus atque grauem. du-
cor felicitatis delicatum erumnarum impatiens. eam absque consolato-
re tristissimis excessibus pregrauetur. Denique fateor hilaritatem ha-
bet felicitas. sed ueram minime quam habeat hilaritatem. Nimirum oc-
culte miserie atque erumne excessiue. uerum cordis gaudium minime
patiuntur quam proscriptum a corde bono gaudium utrumque secundum
facie euitescere foris simant. Quid ergo. Num uelis huiusmodi
consequi felicitatem. absit dicas necesse est. si tantum ita est ut dictum
est. procedat igitur in medium preceptorum ille imperatorie maiestatis. Seneca
nobisque sua auctoritate tantum faciat aut credibile suadeat quod est dictum
Ecce qui inquit felices uocantur horum hilaritas ficta est et grauis fiducia

Et quidem grauior quae interdum non licet palam esse miseros. sed inter erumnas eorum ipsam excedentes. necesse est agere felicem. huius ille. Cuius ista sententia nescit sua. verum multorum etiam aliorum. fulra experientia de mundi felicitate manifestat. quod quidem et si simulato fruatur gaudio. veris tamen hoc dolozibus est permixtum. Num igitur viri tam illustri auctoritas atque experientie multiplicitas non poterunt sic concludere quod a te excludant infelicitatis tam misere appetitum. Defecto merito poterunt praesertim si sequentium consolatorum testimonia attendantur. que nimirum dictam sententiam declarando de falso potius gaudio seculi huius felicitatem ostendunt quibus veris dolozibus laucientur.

XV. CONSIDERATIO.

Vintadecima igitur puella premissa vel in parte sententiam explicans ait ad tristem. ut quid tam improvide mundanam tibi desideras. ut videtur felicitatem matrimonio copulari. Defecto carnalis est hec copula quam tu quenis eiusque felicitatis labia impudica quibus deosculandis potiri velles. licet fauo compares distillantem. non missima tamen eius immo quoque et media magis quam absinthium sunt amara. sane quid amarum est prole quam proculdubio tibi pariet uxores hec adultera. Quam inquam. Defecto non sancta felicitas aut perpetua. sed ut indigna materni nominis perpetua infelicitas ad digno vocabulo est potius quam felicitas appellanda. ut sic matris forsitan binomie nomen alteri sociat. Nimirum hec filia ceca est. ceruicosa est. furiosa est. suspiciosa est. crudeli liuore infectiva est. Denique vrenti inuidia cruciatua est. Siquidem in quadam illius clareuallensis sententia preclara dictum nomen eius ponitur. descriptoque supponitur continens omnia mala ista amarissima que ipse vna cum partu eiusdem filie menstruose magne explicando sic ait. Quantam inquam putas infelicitatem hec ipsa tam vana felicitas parit. hic cecitas cordis. hic ceruicosus furor et animositas. hic suspitio. labor anxius. hinc liuoris cradele tormentum et cremantis inuidie miserius quam miserabilior cruciat. huius ille. Quis igitur tam insanus tamque vesanus qui non infelicem partum huius pertimescat. aut non provide feliciter querat dirimi spoualia infelicia cum matre forsitan iam contracta.

Verum si premissum de ipsius amaritudine testimonium non sufficit. audiat et alius pater. Mundana inquit felicitas multis amaritudinibus est respersa. nouit ille qui dixit risus dolozis miscetur. et extrema gaudij luctus occupat. subito cum non suspicatur in fortuniu accidit. calamitas irruit. morbus inuadit. mors intercipit que nullus euadit.

XVI. CONSIDERATIO.

Extadecima puella suspicata tristem illum cum mundana iam felicitate matrimonium vel clandestinum contraxisse. cupiensque ipsam efficaci suadela ad celebrationem diuorcij permonere sic ait. Quis tam ignauus. quis tam stolidus. quis tam proprie salutis immemor qui tristaretur et non gauderet potius de careria fallacis spouae

aut qui habite deprehendens fallacias ab ea non desideret per diuorcium separari. Porro tenore preteritum vniuersi qui sibi mundanam forsitan desponsarunt felicitatem ipsam nouerint. non modo fallacem esse. sed fallacibus potius malicijs et maliciois fallacijs abundare. an non huius abundet que loyca illa garrula fallacem inuenit. Illa enim tredecim fallaciarum numero est contenta. Illa vero infinitis fallacijs virum sui zelotipum aggreditur seducendum. Cur igitur eam non dixerim maliciois fallacijs abundare. quod dixisse non vereor si etiam in pertransibibi fallacijs eius infinitate relicta sermo contrahatur ad finitas quasdam ipsius malicias atque certas. Cuius nimirum machinationes primo poterunt fallacibus valde malicijs comparari. Illa etenim verbis suis fallacibus sampsonem robustissimum capi exocularique per consequens procurauit atque ita quasi dirum virus viro nimis credulo in verborum fallaci dulcedine propinavit. hec autem etiam ab origine mundi in se credentes fefellit omnique suo talia propinat lactea pocula zelotipi que ipsam sua virulenta dulcedine tandem interimat si non fuerit a maro quodam antidoto ciceri ab lactatus. Nimirum huius a fallacijs eius dulcedine formam fore ab lactationis magnus ille pater infirmitat augustinus. deus inquit felicitatibus terrenis amaritudines miscet ut alia querat felicitas cuius dulcedo non est fallax. hoc autem dicit quasi senserit blandam mundane felicitatis dulcedinem fallacem esse. hinc namque et alibi de mundo testatur quod blandus sit piculo sicut quod molestus. Rursum cur enim dixerim prefatam felicitatem maliciois fallacijs abundare que iob illius principis milicie seu potius malicie dolum imitatur. Ille siquidem in regum libro amasam legitur occidisse. dum ipsam per mentum tenuisset et in signum amicitie saluasset. hec autem etiam suum amasam. id est amasum dum ipsam saluauerit aridendo suique puocarit in amplexum tandem sibi in modum uti neptis mea prius commemorat absorbet in interitum. Atque ita sui ipsius equiuocatione miserum illum quem felicem fallaciter denotat constituit veraciter infelicem. Sed quis vnquam forte iniquus audiuit tale aut vidit huic simile ut felicitas infelice constituat aut miserum faciat. Plane hanc fateor dubitationem absurdam non esse tamen scito taliter absoluendam. Ecce ista viricida fallere nouit non sui tantum nominis equiuocatione. verum etiam per fallaciam quam loyca sermo quid et simpliciter solent appellare. Ipsa quidem ut seroz tetigit binomia est ita sane ut dicta felicitas sermo quid alio quodam modo per congruo magisque simpliciter infelicitas appelletur. Quid igitur miri si existens infelicitas constituerit infelicem atque in hunc modum repudiar meruerit. dum sub falso nomine felicitatis se ostenderit tam fallacem. huius sunt enim que de ista infelici felicitate felix sermo perhibet patris clare vallis felicitatis recordationis. Si cui inquit forte videtur. in terrenarum rerum affluentia concupita felicitas aridere eo ipso infeliciois est quo vehementer ipsam per felicitate amplecti

infelicitatem aut magis immergit ei et absorbet ab ea. Ve filijs hominum ab hac felicitate falsa atq; fallaci. Nec ille de illa cui puncta sentencie si diligenter retuleris ad pmissa. singula singulis rñdebunt. atq; ita talia repies contra mūdā illam felicitate te stumonia. q; ipi eidez libellū repudij dare si deferas. stultissim⁹ hominum comprobatis. **XVII. CONSIDERATIO.**

Scimaseptima puella volens declarare q; mundana felicitas suum p amplexuz nō mō filijs hominum vt premititur ve in ducat. verū etiā hominum filiabus atq; ipsius precipue spōse dei sic ait. sermonem dirigens in cōmune. O q; improuide psona quis mundane felicitati amplexū exhibet tanq; socie vel amice. Aut em illa velut contempnens illo se auerit ab amplexu. et sic confusaz reliquerit exhibentem aut forte qd deterit⁹ est etiā ipa in exhibentem viceversa stringit amplexum. Cur aut homo deterit⁹. O defecto psona que id desiderat. quid aliud appetit q; ante partū in se perimī si que habeat nobilissimū cōceptuz. Nimirū sponsa dei illa quā fecit ipse in adiutorium simile sibi. mēs scilicet humana ad ymagiez et similitudinem dei facta. utiq; et ab eo ac in adiutorium sibi spiritali partū nobilissimum pcreandi. Nec p ipm patrem pulcherrimum ipa quoq; pulcra nimis nonūq; velut infantulū intellectu alem pucherimū verbū concipit pte sacrandā diuino. Vex quem admodū magn⁹ ille ambrosi⁹ qui dicens. nō omnes sunt sicut maria vt dum concipiunt. verbū piant. sunt aut que abortinum excludūt verbū anteq; piant. Ita quoq; et sponsam altissimi diuini⁹ impregnata illa mundana felicitas si forsitan ei fuerit familiaris sociata d̄ facili faciet abortire. pte illo diuino ei⁹ miser p amplexum suffocato. sollicitudo. nāq; seculi et fallacia diuitiaruz dicte essenciales felicitati suffocant verbū. O quale verbū. O verbū cuius. verbū bonum et suauē. verbū vite. verbum ens altissimi. caste generatōnis pductōne. Meū heu q; tā alta pgenies p infelicis felicitatis societate sic pditur. sic miserabiliter suffocat. Restat pinde vt audiat sponsa dei veri salomonis in iudicō cōstituta. fili⁹ tuus mortuus est. Restat quoq; exinde vt merito cōmoueant⁹ omnia viscera ei⁹. O qntus luct⁹ qntus ve dolor eā manet orbatam ple magnifici germinis. Rachel ista plem plozet necesse est nec velit consolari. q; nō est. Quis igit⁹ tā infelicē mūdane felicitatis amplexum deinceps non horreat. quo infans iste deiformis exultās in utero ante pfecte iocūdītatis solacia que p̄staret. pfocatur in cœtu qua extincta ple piter cū illa oia bona p̄ne hereditatis nunq; recupanda forsitā amittūt. lōge igit⁹ absit illa felicitas tam infelix que societatis sub spē in dei spōsam stringit amplexū eiusq; tali pacto deceptū extinguit adeo ḡosū. **XVIII. CONSIDERATIO.**

Scima octaua puella ad tristē sic ait. quomō de carētia seu ei⁹ ob amissionē q; tristabit⁹ qd nociuū est p̄mmo quō pot⁹ non

gauderet si malū ē et nociuū. S; qd pfect⁹ felicitatē mūdā h̄re pculdubio p̄stat h̄nti nō modicū nocumēti. Ip̄m erem h̄ntē faciat plane negligere aut negligētē querere. Verū bonū atq; summum exp̄iētia a testāte. Quis em hozz quēpiā q; mūdāna gaudere visua est felicitate vel aliqñ cū ap̄lo dixisse recordat⁹. cupio dissolui et esse cū xp̄o. Vt quidē ecōtra mala q; nos hic p̄mūt ad deū ire opel lunt. aliāq; vitā vere felicē et ois infelicitatis miserā finietem de siderare et querere faciūt. **XIX. CONSIDERATIO.**

Scimanona puella ad tristē ait. nōne admodū cōsolatoziū debet esse. carere signo damnatōnis p̄petue. S; quis est q; abigat felicē esse i hoc seculo p̄petue miserie lignū esse. qd pfecto signuz vl̄ nūq; vl̄ raro fallit. Vūq; sic est iuxta cōmune puerbiū illd quo dici solet. q; nemo duo regna celoz h̄re poterit. vnū videlicet hic et reliquū in futuro. audi venerabilez jeronimū Difficile inq; imo impossibile est vt et p̄ntib⁹ et futuris q; fruatur bonis. vt et hic v̄tre et ibi mentē impleat. vt d̄ delicijs ad deliciās trāseat. et i vtro q; seculo sit beat⁹ vt interza et in celo appeat gloriozus. vñ et ille sanct⁹ job mūdāna quozūda felicitate expoita de ip̄is sic cludit ducūt i bonis dies suos et in p̄cto ad inferna descendunt. Dices forte icōueniēs ē hoc testimoniū qd de solis impijs dictuz esse d̄stat S; sic dicenti dici p̄t qd de teip̄o dices. Num meminīs q; nescit hō an odio vl̄ amore dign⁹ sit. q; igit⁹ te secuz faciet n̄ te esse adhuc de numero impioz. Quapropter et tu quidē merito de mūdane felicitis carētia gaudere poteris tanq; de ei⁹ carētia qd vl̄ impijs signū est eterne dānatōis. **XX. CONSIDERATIO.**

Scimadecima puella tristē sic loq̄tur. Mi frater. hiem cetera patriam in exilio cōstitutū edentēq; ad ip̄am p̄riam ḡtam delicōsam oibus bonis copiosam. aut quēq; de summis statib⁹ ambiētē vix posset magis aliqd̄ d̄solari q; signū aliqd̄ nedū p̄abile. sed vix vn q; fallibile ad p̄riam hui⁹ pueniēdi. aut statū illū summū d̄sequendi. esto etiā q; signū illd h̄m sui absolutā rōnem foret p breui tpe admodū tediosum. credo faceri quēlibz ita esse. S; qd. ecce carere aut priuari felicitate mūdāna esseq; mūdānoz hoim iudicō h̄o in exilio ifelicē. signū ē vix vnq; aut nūq; fallibile declinādi terzā illā tenebrosaz et optā mortis caligie. pueniēdiq; ad p̄riaz claritatē eterne. p̄riam ḡtā. plenā delicijs. in q; de⁹ se diligētib⁹ p̄parauit. que nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascēdit. in qua p̄riā stat⁹ inhabitaciū esse dinoscit⁹ oim bonoz aggregatōe p̄fect⁹. stat⁹ b̄fic⁹. stat⁹q; pacific⁹. tot⁹ humani desiderij d̄pleti u⁹. Sicq; dictū signū extēdit se ad significādū assecutōz summi status. Vñ hoc. O defecto diuinā p̄ misericordiā hoc p̄bat⁹. Si em diuina iusticia quēq; habere duo regna celoz nō patit⁹ hic videlicet et infuturo. vñ prius meā dixisse meminī d̄solalē. p̄i rōe nec diuina misericordiā eūdē hominē cristianū hic et i futuro miserū eē paciē

an non quanta est diuina iusticia ad felices huius seculi condemnanda. tantam esse concesseris diuinam misericordiam ad miseris in hoc seculo saluandum in futuro. Ut contrario felicibus de miseris affirmem. ducunt in malis dies suos et in puncto ad celestia regna ascendunt. Nec obstat quorundam mala uita plena miseris que uidentur esse miseri hic et in futuro. Nempe quod predictum est de ueris intelligitur christianis. non de infidelibus uel hereticis siue scismaticis. hijs namque qualiter exeat hac de luce diuino arbitror iudicio relinquendum. Sufficit autem quod teneat regula de ueris christianis quibus loquor qui non ob aliquam heresim decesserint obstinati. et quid miri si in illis fallat regula antedicta in diuina misericordia fundata. cum tales uel ipsi misericordie presumptuosius innitantur. uel ab ipsa se proorsus auertant. utpote desperati. Aliiter nempe non reos fallere aliquatenus regulam prius dictam. Quia ulterius regulam per ipsam diuinam iusticiam clare liquet ueram esse. Quippe nemo est qui ambigat iustum esse deum. Iustus uero quomodo esset cum secundum cursum seculi pijs impijs feliciores non scatur. nisi ipis pijs prius infelicitas future uite felicitate ipsos debere de seque euidetur prostraret utpote quibus in ista uita miseris exantibus largitor bonorum. oim. aliud in uita alia melius reseruauerit. Siquidem de piorum miseria dicit ipse apostolus paulus. omnes qui pie uolunt uiuere in christo persecutio patient. De iporum uero prius felicitate propheta iere. hunc in modum querit. Quare uia iporum prosperat. hunc est omnibus que paruari catur et inique agunt. platali eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt fructum. prope est ori eorum et loge a renibus eorum. Similiter queritur sanctus job. Quare inquit ipij uiuunt sublimati sunt confortati que diuinitis semel eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum domus. eorum secure sunt et pacate. et non est uoga dei super illos. egrediuntur quasi greges puuli eorum. et infantes eorum exultant lufibus tenet tympanum et citbara. et gaudet ad sonitum organi. De hijs etiam loquitur sanctus dauid. dextera inquit eorum dextera iniquitatis. quorum filij sicut nouelle platalis in iuuetute sua. Eilie eorum dpositite circumornate ut similitudo tepli. Orumptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illis. Oues eorum fetose abundantes in gressibus suis boues eorum crasse. Non est ruina macerie neque transitus. neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hunc sunt. Hunc ergo boni christiani ipsa sua prius infelicitate seu mundane felicitatis carentia signum efficac sperande felicitatis in futuro quemadmodum felices in hoc seculo signum habent damnationis eterne. de quibus eorum prius declarata felicitate temporalis ipse sanctus job concludit dicens. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Iusto igitur dei iudicio uideat hec facta diuisio. ut hijs que pie uixerit felicitate ea careant que in terra. hijs uero que felices fuerint careant ea que est in celo. Nimirum hac diuisione inter eos glosa quodam egregie maifestat

13
semper bonorum christianorum infelicium in prius similiter insinuat ita dicens. Ne indignemini si mali in mundo florent si uos patimini. quia non est christiane dignitatis in temporalibus exaltari. sed potius deprimi. mali nihil habent in celo. uos nihil in mundo. sed spe illius boni ad quod tenditis quod quod in uia dtingat gaudere debetis. nihil est unde doleatis. uel dubitetis. hunc illa glosa. Boni igitur christiani tritari non habent si ea felicitate careant que sue non congruit dignitati. quoniam in solati potius gaudeant salutis sue ex signo temporalis doctrine applica. spe gaudentes iuste dei dispensationis in hac parte securus initeres. nam et ille hugo regularis eadem in materia ex huius dispensatione diuina sue sumit considerationis fortissimum argumentum

XXI. CONSIDERATIO.

Icesimapma puella in medium procedens taliter est locuta. O frater mi quod possis esse adeo dulce quod permixtum felle non reddere. insipidum quo etiam pacto sine tristitia eius carentia quicquid amator dulcedis patere. Nunc autem exprobratos latere non autumo quoniam mundane felicitatis meli tractum multiplicis quod felle amaritudinis sit permixtum. audi exprobratum illud boetium super hoc admirantem. Quia multis inquit amaritudinibus humane felicitatis dulcedo respisa est. De quo loquens et quodam innocens. sic ait mundana quippe felicitas multis amaritudinibus est respisa. nouit ille quod dixit. risus dolore miscebitur. igitur frater dignum prosum reputo ut eiusdem carentia sine tristitia patiaris.

XXII. CONSIDERATIO.

Icesimascda puella postmodum sic ait. frater mi Cur tristaris. Quis tam insipiens cui non esset solatio ab iniquo malo supportari. Vis autem scire quod iniquum malum duxerim appellatum. profecto prosum in quatuor malum mundanum felicitatem esse scito. An non crederes magno impatorie maiestatis Senece dico illi illustri quod sic ait. Res est iniqua felicitas ipsa se exagitat mouet cerebrum non uno genere alios in aliud irrat. hos in potentiam. alios in luxuriam. hos inflat. hos mollit. et totos resoluit. hunc ille quod ab hac tam iniqua supportari solatio non modice deputandum.

XXIII. CONSIDERATIO.

Icesimatercia puella triste sic alloquitur. Aduerto frater quod sine omni miseria sola uelles felicitate gaudere et in ea lasciuire. Sed reuera uel sic miseria fugere prosum cogitasti. inde posses miseria incurere grauiore. Cur non potius te consideras fore christi militem. si cum existis christianus nepe militia est uita bonis super terram. id est quanto tempore icola fuerit in ceteris ecclesie militibus sed quod. Defecto miserimos scias esse militem. que felicitate sua ceteri uacant otio. Delicijs dediti. que nec temporalis exercitio usum armorum habent. nec spirituali bello sunt apti. pro arma iusticie virtutis dei quantum ad utrumque libertate torpesceret. Vis autem scire quod felicitate prius delectatur hac in parte malum uere miserie. Audi senece illud. felicitas recedat. Misere inquit te reputo quia nunc fuisti miser transiisti uitam et non inuenisti aduersarium. nimis fuisti miser miserof reputo quia nimia felicitate torpescit. id autem est quod ad unum grauius pugnet et milite patet exemplariter in militibus regni cuiusdam quondam glosa

satis ē. O si vlt in ātea felix essem. O si miseria deinceps carerē. Sed vide qd cogitas. vide qd optas. vide malū qd te sequerē si cor tuū qd desiderat assequerē. Nimia siquē felicitate torpesceres. torpore dflueres. perires defluendo.

XXVIII. CONSIDERATIO.

Icesima octaua puella ad tristē sic locuta est. Queso attendas illō tullianū. cur inqt eā rē tā studiose curas q tibi multas dabit curas. Eozte dices. q nā est res ista. pfecto res p̄sus hui⁹ felicitas est mūdāna q curis vtiqz est plena. Nōne qucs hoc i mūdo feliciores p̄dicam⁹ maximis curis et solitudinib⁹ subcūbere vides. m⁹ vñ hcc illis. D̄fecto qz q mundi sunt curāt. nō q ihsu xpi. Ecce qd dicit egregi⁹ ille gregori⁹. Ille inqt huius mundi veraciter mala sentit q ei⁹ bona h̄pāter appetit. Mala inqt sentit. Que nam mala. cte timores nocturnos dulcē somnū itercipietes. qd quidez malū est sollicitudinū et curaz. cumult⁹ qetam dei i corde māsiōz pturbātes seu vastātes. qd pei⁹ p̄mmo pessimū est queadmodū ecōtrario idē ait greg. Scti viri. qz nihil h⁹ mūdi appetūt mltis pcul dubio tūmliū⁹ i corde p̄iuat.

XXIX. CONSIDERATIO.

Icesima nona puella ad tristē de ipa mūdāna felicitate de cuius carētia querulat⁹ sic loq̄tur detrahēdo. Nec inqt et si per grauiū vicōz p̄ctā nō occideret tñ v̄tutis egestatē induceret. Vñ de elige qd malueris e duob⁹ v̄tutē aut felicitatez. ambo nāqz s̄il d̄ciliare p̄difficile ē aut forsan impossibile. Vide tullianā rethoriz cā quale similiter cadētis exornatōis exemplū posuerit. hōiem inquit laudas egētē v̄tutis abundātem felicitatis. Doro felicitati v̄tutem haut dubiū p̄eligendā esse nemo nō p̄sus exp̄s rōnis dubitare p̄mitit. Audi p̄fate rethorice sniam elegātem. Om̄s inquit bñ viuēdi rōnes i virtute sunt collocandē. p̄pterea q sola v̄t⁹ in sua p̄ctē est. Oia p̄ter eā subiecta sunt sub forzune d̄natōe. hec ille. s̄ et v̄t⁹ multo feliciozē d̄stituit q̄ mūda na felicitas inquātuz p̄eam excellēt⁹ q̄ p̄ felicitatē mūdānā oia habent⁹ in qbus confisit mūdāna felicitas p̄t liber quidā de amore v̄tutum cōpōitus pulcre manifestat.

XXX. CONSIDERATIO.

Icesima puella satis p̄uēta et artis p̄p̄hionomie n̄ ignara in tristis vultū incedēsipm suo subtili iudicō dep̄bendit aim habere puerilē. et nūquid nō ad puerilē spectat aim de rex. carētia mimaz p̄turbari queadmodūz puerum de pomo p̄dito aut de troco quo ludere d̄sueuit. S̄z qd. nōne illū ex angusta mēte b̄m Anthoniū h̄ mūdāna tāq̄ celestē et quasi de sublimi p̄spiciētē dixisse nouim⁹. Nemo cū despererit mundū reliquisse se arbitret⁹ ingenia. quasi diceret. immo pua et mima. j̄m ergo tristē iuxta aimi sui puerilis d̄dicōne d̄solās sic ait. Quo ē fili mi p̄ turbaris. nōne hēs qd h̄is quoz carētiā dep̄lozas mltō meli⁹ ē. noui q cepisti duas auiculas. q̄s cardueles appellāt. puulas qdem. s̄z pulcherzimas. Dices mihi forte q̄ hac i nocte te cepisse somniaueris. et p̄inde fueris

admodū d̄solat⁹. S̄z aduertas vigilāter et adhuc easdē inuenies vigilādo. Vbi inq̄s. certe in cauea mētis tue sic iclusas q̄ eas nisi volueris p̄dere nō valebis. Que nā inq̄s sunt hee auicule cardueles puule. et tā pulcre foame. p̄fecto d̄giscemes sunt potētē intellect⁹. s̄z volūtas diuine volūtati d̄formate. an nō hee potētē auicule tales carduelli merito poterūt appellari. Sic p̄ certo. Intellect⁹ nāqz nedū a solis or̄z cardine et vsqz terze limitem. seu queqz mūdi climāta nouit p̄rāsire. verū etiā citissimo volatu se subleuat in alta ita. vt ipam celi summitatē sup̄ascēdat ad eū quidē p̄ingēs qui celo altioz veraciter p̄dicat⁹. secūqz d̄ducit sociā volūtate. que exp̄ss⁹ carduelli formā h̄ns. amoze rubēs capitis. i facie penes anteriora sua attēdenda. queqz vnā cū intellectu rostri existit p̄ acuti. quo fit. vt simul xpo p̄ asp̄itate passionis. tanq̄ carduo. insidētēs. nedū p̄ gnulis denoz ei⁹ seu v̄boz semib⁹ ad refectōez colligēdis impingūt. verū etiā ad intīmā ipi⁹ diuinitatē vsqz p̄tingūt. Quaz auiculaz solatō vtiqz musicaz suauiore oī alia modulātōne musica p̄frūes. mix ē si te res aliq̄ p̄sertim de h̄is mimis poterit p̄turbare. qñ excellētiozib⁹ te p̄ditū pot⁹ arbitrari deberes. simile em̄ hoc est. ac si magn⁹ q̄sq̄ impator et maxim⁹ i diuicijs. de vni⁹ obali p̄ditōe forzita quereretur.

2. CA. SECVNDVM CAPITVLVM CONTINENS CONSOLATIONES SVPER CARENTIA MVNOVANE PROSPERITATIS ET SVPER ADVERSITATE.

Cōs post p̄missa tristis secūd⁹ mūdāna carēs p̄sp̄eritate aduersitate v̄o plurima nō carēs ad sup̄fatā d̄nam d̄solatricē p̄pi⁹ accedit ei⁹ p̄ remedio d̄ndo cās sue tristicie manifestat. At illa etiā sibi op̄acies d̄ comitātib⁹ se puellis. xvij. aduocat eisqz serios⁹ iperat q̄ten⁹ d̄solatōi ipi⁹ fidelius intēdat.

I. CONSIDERATIO.

Rima igit⁹ puella mādati hui⁹ executrix sic tristē alloq̄tur q̄: rulosum. Cur inqt. o bōe amice oculi tui madēt p̄ tristicia. Cur que rularis de p̄sp̄eritatis carētia. nescis q nō modica est d̄solatō magnis et insignib⁹ p̄sonis assilari iparūqz d̄dicōnib⁹ et ḡuib⁹ dum mō viciose nō s̄nt d̄formari. Quippe q dign⁹ haberet⁹ cū rege magno et regalib⁹ p̄sonis vestē ex causa honesta lugubzē deferre h⁹ quidē sapiēs mallet cuz hui⁹ digozib⁹. q̄ stola iocunditatis indui cū plebeis nulla pollētib⁹ dignitate. S̄z qd. nōne rex regū xpc dei fili⁹ veste asp̄sa sanguine vt iohānes testat⁹ ceteriqz electi dei con simili aduersitatis asp̄itate iduti fuere. viaqz arta et asp̄a qua possent celos penetrare pot⁹ q̄ via lata ducēte in p̄ditōez incessere. D̄fecto sic. Audi d̄ hoc magnū patrē. d̄nm inqt̄l̄m legim⁹ doluisse. fleuisse obp̄robia et d̄umelias sustinuisse ex itinere fatigatū fuisse. sp̄uta. flagella. crucē suscepisse. nūq̄ tñ legim⁹ eum risisse nec in p̄nti p̄sp̄atuz fuisse. Hinc plane hic i spe gaudēt om̄s electi

cū cepint aduersitatib⁹ mūdi fatigari. et nullis ei⁹ prosperitatibus fallaciter dāpi sciētes pculdubio n̄ aliā viā supesse p quā possint celos penetrare. Hinc est q̄ et idē dñs ait discipulis suis. bñ estis cū maledixerint vobis hōies et psecuti vos fuerint et dixerint ome malū aduersum vos mētiētes ppter me. gaudete in illa die et exultate. ecce em̄ merces v̄ra multa est in celo. h̄ p̄ ille cuius p̄ sniam edocens si de electorū numero esse volueris. q̄ nō doleas tpe aduersitatis vel ppter carētiā mūdane prosperitatis.

II. CONSIDERATIO.

Secūda puella ad tristē sic ait. bōe amice video q̄ te fallit p̄p̄riū iudiciū et cōe multorū q̄ in prosperis gaudēt et tristat̄ i aduersis q̄ si sano reget̄ iudicō contraria ocluderēt. nā sancti et puri ac p̄ dñs exētes bōi iudicij maḡ gaudēt i aduersis q̄ gaudeāt i prosperis. nepe prospera seducūt et aduersa ad celestē p̄ziam feliciter d̄ducūt. prospera itaqz sunt plurimū formidāda et eorū carētia ē optāda. Audi ieronimū p̄biterū voca inq̄t nutricis mee nūq̄ mihi eueniāt. que supple optat̄ p̄spa q̄ cedūt i guamē. Audi egregiū virū gregoriū. magis inq̄t prosperitatis sublimitas q̄ necessitatis aduersitas guabit. Qui rursus dicit ad p̄p̄riū obū digne ponderandum infra p̄ vnā de sororib⁹ meis recitatū.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad tristē sic locuta est aduerto o amice q̄ ob aduersitatē turbans q̄ esuris. aut q̄ sitis. elige ergo vnū e duob⁹ v̄l hoc q̄ puz̄ sumēdo nociturū nō timeas. v̄l hoc q̄ tanq̄ venenū sine multa contrarij admixtōe absqz mortis piculo sumere nō p̄sumas. Que nā inq̄es sunt ista. p̄fecto p̄ximū ē aduersitas q̄ pura raro vel nūq̄ inducit piculū. secūdū ē prosperitas quā sine m̄lta aduersitatis admixtione gustare valde ē piculosus. vis hui⁹ rei h̄e testimoniu. Audi primo magnū p̄zem. Nemo inq̄t ḡtulet̄ homi qui prosperat̄ in via sua cui⁹ peccatis deest vltor et adest laudator. maior ira dñi est. irritauit ei dñm p̄ctōz vt ista patiat̄. id est vt correptionis flagella nō patiat̄. Audi sc̄do egregiū dñici gregis pastore gregoriū loquor. Manifestū inq̄t p̄ditōis iudiciū est qn̄ affectatis iniquitatib⁹ subsequēs fauet effect⁹ et nulla cōtrarietas impedit q̄ mēs p̄uersa d̄cepit. h̄ greg. ecce ergo quō peccatores sumētes delectamētū p̄p̄riatis multū indiget̄ bona admixtione aduersitatis.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad tristē sic loq̄t. o hō siq̄d mali h̄z aduersitas pl⁹ mali h̄z p̄spitas i illa ei malū pene qd̄ ē min⁹. In ista vero ē accendere malū culpe qd̄ ē mai⁹. Audi os aureū. Nouerca inq̄t virtutis prosperitas brūlis suis sic applaudit vt noceat et ifelici successu sic i via fortunatos obsequit̄. vt i fine p̄niciē oper̄. diuuis suis ab initio propinans dulcia et cum inebriati fuerint letale vir⁹ miscet. et qd̄ deteri⁹ est quo sp̄e sui clarescit ampli⁹ eo stupētib⁹

ocul⁹ dēfiozē ifūdīt caliginē. h̄ ille. c⁹ dicitis si aures accomodes seu fidē adhibeas mix̄ est si de prosperitatis carētia doleas q̄ optimorū q̄ in te sunt nouerca esse didicisti patā tibi sub sp̄e dulcis poculi toxicū mistrare et caliginem inducere.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad tristē sic ait. Miroz frater si diligis et vt dilectū appetis qd̄ habitū te nō diligit. h̄ decipit qd̄ prosperitatem scias esse. cur nō poti⁹ amicū diligis verū et p̄batū quē in prosperitate certū nō hēbis. Audi p̄sidoz et dictū ei⁹ cōsidera. in prosperitate inq̄t incerta est aiciā nescit̄ vtrū p̄sona an felicitas diligit̄. Audi quoqz gregorianā sententiā huic cōcordātem. cū inq̄t q̄s i prosperitate diligit̄ incertū est vtrū prosperitas an p̄sona diligit̄. Amisio aut̄ felicitatis idicat vim dilectōis. nec prosperitas q̄ppe amicū indicat. nec aduersitas inimicū celat. Ex qua sententiā clare sequit̄. q̄ si habitū prosperitate. quēquā habeas forsitan amicū nō tñ certū et p̄batū q̄lem indicaret aduersitas seu prosperitas. carētia ip̄i prosperitati fallaci merito p̄ferēda. si tñ vera est snia tullij. Nich inq̄t meli⁹ datū est homi a dijs immortalib⁹ amicitia. qd̄ ei dulci⁹ q̄ h̄e cū quo oia audeas sic loq̄ vt tecū. q̄s esset tāt⁹ fruct⁹ i prosperis rebus nisi h̄eres amicū q̄ illis eq̄ ac tuipe gauderet. aduersitas eē ferre difficile esset sine eo q̄ illas. etiā q̄ tu ferret. h̄ ille. non ergo fleas ei⁹ carētiā q̄ de oi amico te cogit dubitare q̄ q̄dem dubitatio notabiliter derogat solatō. Audi cassi. sine inq̄t amicis omis cogitacō est̄ tediū. ois opatō labor. ois terra pegrinatō. ois vita tormētum sine quorū solatō viuere est̄ mori.

VI. CONSIDERATIO.

Quinta puella tristē sic alloq̄tur. Si nō affuerit tēperās aduersitas. scias prosperitatis abūdantiā tibi fore nociturā. Audi de h̄ illustre senecā. Oia inq̄t q̄ supfluunt nocēt. Segetem nimia sternit obertas. rami onere frāguntur. Ad maturitatē n̄ puenit nimia fecunditas. idē quoqz aimis eueit quos immoderata prosperitas rūpit q̄ nō solū in aliorū ininriā. h̄ etiā i suā vtūtur. h̄ ille illustris ex cui⁹ snia nō restat aliud nisi qd̄ de aduersitate nō mō nō doleas. h̄ magis gaudeas tanq̄ de t̄pamēto nociture prosperitatis.

VII. CONSIDERATIO.

Sexta puella tristē hōiem de prosperitatis carētia p̄turbatum sic alloquit̄. Quo p̄t q̄s nō deliras de hui⁹ rei turbati carētia de q̄ poti⁹ hita turbatō rōnabiliter ē habēda. nequa p̄ inq̄es necesse est. Sz ecce prosperitate mūdi hui⁹ hita turbatōis cā in p̄comptu solet occurrere v̄l sanctis viris q̄ illustrati diuino lumie minus errāt iudicō quos rigit rō. deuotō p̄mouet. q̄b⁹ sp̄s suggerit veritatē. de q̄bus qd̄ dñici gregis pastoz greg. sic ait. Sācti viri cū sibi su p̄petere prospera huius mūdi aspiciūt pauida suspitōe turbatur timet em̄ ne h̄ laborū suorū fructum recipiāt. timet vt q̄ dina iusticia latēs i eis vuln⁹ aspiciat et exteriorib⁹ eos munerib⁹ tumulās

ad inimicis repellat. h. greg. cuius h. auctoritas apte dūncit. q. mundane prosperitatis vtpote turbatiue carētia non poterit recte rōnis polleat iudicō fore turbatiua q̄nimo magis solatoria vtpote carū turbatiōis maxiarū exclusiua. **VIII. CONSIDERATIO**

Ctra puella tristē hoē sic alloq̄t. o hō cur ingtū te oñdis dōnis diuinis d̄ quibz puidz de suis karissimis filiis. An ne scis dictū illd̄ ecclesiasticū. bona et mala a deo sunt. qd̄ quidē nō de malis culpe s̄ appellatōe quadā intelligit d̄ bonis prosperitatē et malis aduersitatis q̄ sunt mala pene. verū licz ita intelligat. tñ cū teste ip̄o saluatore p̄ carnalis nouerit bona data dare filiis suis. Et multo magis p̄ celestis sume bō dabit bōa petētibz se et ne quāq̄ de peioribz. s̄ de melioribz filiis suis p̄uidebit. Idcirco cū maioribz et magis priuatis amicis et p̄ oibus filio suo vnigenito dño nostro ih̄u xp̄o aduersitates dedisse maximas dimolca. sequit̄ plane aduersitates falsa dictas appellatōe de numero maloz. s̄ veraciter esse quedā bonis prosperitatis melioza. h. ergo melioza si a patre tuo. p̄e quidē oium. tuo aut̄ singulari adoptōne et te tenerri me diligēte recepisti seu q̄qz recepis cur inde tristaris tanq̄ d̄ nō bonis. Defecto h̄ signū est q̄ v̄l ingrat̄ es vel falsa illa appella tōe decipis. Cuius quidē appellatōis falsitas ex hoc etiam patet q̄ ip̄e aduersitates nō solū fuerūt vt p̄mittit̄ a p̄e celesti summe bo no. s̄ etiā erāt i filio ei⁹ summe bono. ex q̄o maifeste sequit̄ ip̄as bo nas esse. in ip̄o em̄ nihil esse potuit nisi bonū.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella ad hominē d̄ mūdane prosperitatis carētia pturba rum sic ait. Cur turbaris hō de hui⁹ rei carētia scz p̄p̄itatis mūdane que vix h̄i v̄l nunq̄ p̄t absqz notabili detrimēto. Audi te simoniū cūcta sciētis. Quid inq̄t p̄dest homi si vniuersuz mūdū lu cret̄ aie rō sue detrimentū patiat. p̄mmo reuera mundana prosperitas si cōtinue habeat. signū est euidēs damnatōnis eterne. nonne em̄ qd̄ circa b̄tū ambrosij hospite accidit hoc p̄bauit. A cui⁹ hospi cō ex eo q̄ absqz omi in fortunio sp̄ sibi et i oibz p̄spere successisse assererat. dixit ip̄e ambrosij ad suā familiā. fugiam⁹ hinc ne nos hic diuina vltō d̄p̄hedat q̄ mox arrepto itinere retrospectiēs vidit totū hospitū. et cūcta i eo existētia apta terra absorpta eē qd̄ vtiqz subito et sine spacō p̄nie d̄tingēs nō videt̄ absqz damnatōe hospi tis d̄rigisse. parū igit̄ p̄dest ip̄a prosperitas p̄mmo intolerabiliter si cōtinaua fuerit est nociua. p̄inde maifeste d̄uincit̄ carētiā eius esse bonā. verū qd̄ bonū est hōi quomō nō magis leticie q̄ tristicie erit causa.

X. CONSIDERATIO.

Ecima puella p̄missam d̄firmās sniam ad tristē sic ait. Gaude re debz infirm⁹ cū medicū nō de mōte pessolano. s̄ celestē de mōtibz eternis ad se veniētem se intromittere viderit de ip̄i⁹ infirmitate. ex hoc nāqz sperare possz d̄ salute. hoc aut̄ sit dictū p̄ tāto

17
qz illi q̄ i oibz i mūdo isto p̄span⁹ sunt velut ifirm⁹ despat⁹ cui ni hil qd̄ petijt d̄nega. Audi greg. desperatis inq̄t egris qd̄q̄d popo scerit dari p̄cipiūt et eis q̄ reduci possat ad salutē q̄ appetūt dari d̄ tradicūt. Id̄ quoqz ait. et. nu⁹ success⁹ sp̄aliū ē certū future calami tatis iudiciū. Vitul⁹ mactād⁹ liber ad d̄bitā mortē currēs effrena tis voluptatibz v̄t. qz et vituli q̄ mactādi sūt i liberis reliquūt̄ pascuis. iust⁹ a d̄lectatōis trāsitorie iocūditate restringit̄ qz nimiz vi tul⁹ ad laboris vsū d̄putat̄ sub iugo rāne h̄ greg. **XI. CON.**

Undecima puella d̄siderans triste correctōis disciplina gr̄is mori h⁹ accomoda atqz ad sapiāz disposita fore idignū ip̄z sic allo quit. Cur hō h̄ h̄e d̄siderans qd̄ necesse tibi correctōi teqz p̄limū ḡ tū reddētī n̄ mediocriter repugnāz. Quid iq̄es ē illd̄. Profecto p̄ sp̄itas ē p̄sertiz nimia. Audi greg. h̄ egregie p̄stātē. difficult⁹ in q̄t malū corrigi qd̄ p̄sp̄itate fulci. Id̄ q̄qz sic ait. Qui a dō auertit̄ et p̄sp̄at̄ tāto p̄ditōi fit p̄xim⁹ q̄nto zelo disciplie iuenit̄ aliē⁹ hoc rea⁹ igit̄ necesse ē. prosperitas nimia q̄ alienū deo p̄ne disciplinātī et p̄ximū possz facere p̄ditōi. Nō sit aut̄ horreda ē aduersitas q̄ disci pline ē correctō d̄ salomō ait. Virga et correctō tribuit sapiāz d̄ q̄ scz idē dic̄. Melior ē sapia cūctis opibz. d̄ q̄ et p̄bilo doctissim⁹ oim iq̄t potētior ē sapia. addit aut̄ et alia p̄lima gliosa. S̄ et filij sprach hō iquit sanct⁹ i sapia manet sicut sol **XII. CONST.**

Vo decima puella tristē sup aduersitate d̄solādū aggredi⁹ i hūc mo d̄. Mi dilecte turbari d̄ aduersitate ē turbari de p̄fectu. c⁹ foelan in q̄es rei. Defectō de p̄fectu sc̄ti desiderij cordis deuoti a dño n̄ fraudādū. Quo rursuz inq̄es. Ecce dicit pastor gregis d̄nici greg. loquor̄ Electoz inq̄t d̄sideria dū p̄mūt̄ aduersitate p̄ficiūt. sicut ignis flatu p̄mi⁹ vt crescat. et vñ q̄ extigui cernit̄ ide roboza t̄. h̄ ille. S̄ qd̄. Est ne p̄ipedēd⁹ p̄fect⁹ desiderij q̄. s̄. electi deū desiderāt. Certe n̄. Nepe vt ait idē greg. Qui mēte itēg deū deside rat p̄fecto iā h̄z qd̄ amat. S̄ h̄ h̄e vtiqz mai⁹ bonū est q̄ sit vnq̄ malū p̄emi aduersitate. **XIII. CONSIDERATIO.**

Erciadecima puella ad tristē sic ait. Cur aduersitates formidas desideras prosperitates. Ille etei nisi velis te nō valēt deicere. s̄ iste nate sūt se h̄ntē corūpe qd̄ nisi fiat aduersitas neq̄ nocē. Au di qd̄ hac i p̄te senserit greg. ac dixerit egregie n̄ la iquit aduersi tas deicit qz p̄sp̄entis n̄ la corūpit. q̄ ei veritati iherz vaitati nul lomō succubūt. qz dū forti pede cogitatōis it⁹ itētōz fixerit oē qd̄ foris mutabiliter agit̄ ad arcē metis mime p̄rigit. h̄ ille. egregi⁹ vtiqz tellis vendic⁹ h̄m vt etiā alibi. N̄ la nocebit aduersitas. si nulla d̄net̄ iniquitas. S̄ qd̄. cte si d̄nat̄ iniquitas testate p̄i⁹ sodali mea expedit vt h̄ corrigat aduersitas. **XIII. CONSIDERATIO.**

Vartadecima puella. cur ait o amice de aduersitate turbaris Eozsitan dices. qz prosperitatē d̄sidero cui ip̄a est aduersa. Sed in h̄o erras cū p̄fecto etiā ip̄a aduersitas n̄ sit aliena a prosperitatis

racōne. Audi gregoriū satis egregie de hoc loquētes. Cum inquit per temptatōz humilitas p̄ficat. p̄spera ē ip̄a aduersitas q̄ mentes ab elatōe custodit. h̄ ille. Et nunquā b̄n. certe sic. nepe s̄m̄ minimuz aliquē humilitatis gradū vltra plurimos sapiētes p̄fecisse est s̄m̄ dictū cuiusdā sapiētis. om̄s eoz gratias gratis datas supasse. S̄ et ab elatōe custodiri q̄nte p̄speritatis sic nouit ille q̄ dixit. superbum sequet̄ humilitas et humilē sp̄ū suscipiet gloria. deniqz ut d̄ cretoz. liber testa¹ iusto dei iudicō aduersa bonis eneniūt ut ex h̄ magis humiliet̄ et mereat̄.

XV. CONSIDERATIO.

Vintadecima puella ad tristē sic ait. Aduerto q̄ aduersitatis pena aimū tuū vexat. h̄ si hui⁹ defect⁹ scires effectū p̄ter et p̄fectū nequaquā ess̄ inde tibi dolēduz. h̄ plurimū gaudēdū. An ne scis q̄ vexatō dat intellectum. Audi solennissimum dictum ipsius greg. i moralib⁹ decretoz. li. recitatū. q̄cūqz inq̄. stult⁹ est i culpa. sapiēs erit in pena. S̄ q̄d hoc. p̄fecte sapiētis rō plurima bōa includit. q̄ppe teste salomōe vir sapiēs fortis est. et teste ptolomeo sapiēs d̄nat̄ astris. et rursus teste salomōe gloriā sapiētes possidebunt. de sapiēte quoqz ecclesiastic⁹ dicit. vir sapiēs implebit̄ b̄n. dicōnib⁹ et vidētes illū laudabūt. Nimirū q̄libz talē laudat. talis qz b̄ndicit bonū ei optat. Deniqz idē ecclesiastic⁹ eodem in loco sapiens inquit in populo hereditabit honozē et nomē illi⁹ erit uiuens in eternū. ecce igit̄ q̄nta bona aduersitatis penā cōsequūtur sapiam inducētē. ad q̄d sorozis mee dicta p̄ri⁹ cōfuerūt si ad memoriā reuocent̄.

XVI. CONSIDERATIO.

Extadecima puella boiem ob mūdane p̄speratis carētiā p̄turbatū sic alloq̄tur. Cur hō turbaris ex carētia p̄speritatis. dices forte p̄speritate cōsequeris q̄ desidero iocūditatē sc̄ voluptatē et q̄ntem ac q̄ndā v̄l in terris b̄titudinē. Sed si vis scire q̄ hac i p̄te tua te cōsideratō nimis fallit. Audi magnū p̄ez aug. Prospera inquit hui⁹ mūdi asp̄itātē h̄nt verā. iocūditatē falsam. certū dolo rem. incertā voluptatē. duz laborē. timidā quietē. rem plenā miserie. sp̄ez b̄titudinis ianē. h̄ ille pater. c⁹ auozitas merito superat om̄s tuas de cōtrario fantasias.

XVII. CONSIDERATIO.

Ecimaseptima puella tristē hominē p̄speritate seculi tui terrene disp̄sacōis cura annexa est carētez atqz ex aduersitate aliquid p̄iētē cōsiderat ex p̄sumpta sua iusticia arguētē q̄ dicta ei p̄speritas a deo iuste res disp̄sacōe deberet̄. Quocirca ei⁹ intētionem mox refellit conuincens eum minus iustum fore atqz cum eo misericorditer a deo actum esse in eo scilicet q̄ ei parcitur. ne dicta p̄speritate veram ut p̄mittitur asperitatem habente fatigetur. Qm̄ ob causam ipsum tristē percutit et p̄sumptionem eius repercutit gregoriane autoritatis gladio peracuto. Allegat enim verbum illud notabile. q̄ ipse gregorius dixisse reperitur. iustus inq̄t ampli⁹ placz ex aduersitate mala pati q̄ in p̄speritate

terrene disp̄sacōis cura fatigari. Quis igit̄ n̄ aduerteret dictū tristē p̄speritatē cōtra se adeo et sic idebite appetētem esse iniustū. et ipm̄ deū sibi p̄cētē eē iustissimū

XVIII. CONSIDERATIO.

Ecimaoctaua puella hac diuisione tristē v̄bis aggredit̄. Si inquit duo loca essent parūper distātia quoz vn⁹ carcer tenebrosus plen⁹ miseris. alter vero foret ciuitas plena claritate admirabilis edificijs. d̄licijs copiosa. q̄s adō vecozs p̄ter et stult⁹ q̄ nō a via ad p̄mū locū tenebrosuz tēdētē q̄uis plana et delicata cōstudio declinaret et viā aliā ad descriptā p̄ri⁹ ciuitatē ordinatam q̄uis asp̄am nō eligeret. Defecto null⁹. Sed ecce duo loca sunt parūper a nobis distātia. v̄tpote ad quoz alterū quēlibet mortale b̄reue post decursum hui⁹ vite venire necesse ē. p̄rim⁹ quidē carcer est infernalis v̄riqz tenebrosus et opt⁹ mortis caligine vbi nihil deest calamitatis et miserie. vbi sebastiano testate milite edax adest flāma que aimas deuozat miseroz. q̄ nullo finit̄ termino et ad rediuiua incendia iterū q̄ adust⁹ fuerit reparat̄. Ad hūc p̄fecto locū plana tendit via et delicata mūdane p̄speritatis. S̄ q̄s stultus de hui⁹ vie delicata planicie q̄i mollib⁹ strate tapetijs possit gaudere. dū noscet tā terribilē ad terminū ei⁹ tendētā supesse. p̄sus nāqz terribilis ē loc⁹ iste. q̄nimmo pot⁹ q̄sqz ab illa via distācioz summe possit gaudere. h̄ est em̄ via spacōsa q̄ ducit ad mortem dixerim aut spacōsam v̄tpote in plurib⁹ p̄ncis vite diuinijs honorib⁹ et d̄licijs cōsistētē ac ad spacōduz plurib⁹ q̄i stolidis et insensatis gr̄a ex̄ntem. Porro loc⁹ illi⁹ est ciuitas dei summi. ciuitas sancti. v̄bis beata ierusalē dicta pacis visio. q̄ mirabilis ē et d̄lectabilis edificijs. Siquidē fūdata est saphiris. Porre nitēt margaritis placee et muri ei⁹ ex auro sunt purissimo. p̄fulget p̄pugnaculis iaspidinib⁹. lapides q̄dez p̄cōsi om̄s muri ei⁹. et turres ei⁹ gemis sunt edificate. Quid ni tales dixerim. q̄ppe talē et ex talib⁹ eā esse voce didicim⁹. veridica matris ecclesie sacrosanctē cui⁹ ciuitatis incole sideris gaudēt mātionib⁹. infinitisqz d̄licijs p̄frunt⁹ q̄ bus de⁹ cōstituit lucidissimas mansiones. cūcta nimiz eius spacia splēdorib⁹ sanctorū. ac solis illi⁹ iusticie luce i accessibili radiosa illustratōe resplēdētia. sunt v̄riqz sup̄solaris claritatis. In q̄ ciuitate d̄ni clare sonāt iugiter organa sanctorū. Nec ē paradysus voluptatis sp̄is in ea v̄ndiqz florib⁹ rosarū et lilijs dualiū. vbi sp̄am⁹ reperire diuini vindemie defecate. ac angeloz esca in mēla quā ip̄er glozie nobis disposuit feliciter epulari seu felicibus epulis in gloria eternaliter satiari. Quid plura. Nec et h̄ijs similia v̄l maiora anagogice intellecta ciuitatē illā celestē omib⁹ q̄ in terzis sunt bonis simul iūctis i enarabili p̄ferūt excessu. H̄ac v̄o ad ciuitatē via ducens aspa est et arca. Siquidem p̄reangustia viatoz. arca est via que ducit ad vitam. Via videlicet p̄sentis aduersitatis aspera ratione tribulationis quasi tota plena spinis et tribulib⁹.

Audi gregoriū. electis iquit suis de⁹ iter aspū facit ne dū delectē
 tur i via obliuiscat^r eoz q sunt i p̄ia. b̄ greg. vñ et dñs p̄ ap̄bam
 baruch. Delicati iquit mei ābulauerūt vias aspas. Audi quoz et
 clareuallēsez. b̄ inq̄r ē via vite tribulatō p̄ns via gloriē via ciuita
 tis hitaculi via regni. vtilis tribulatō q̄ ducit ad gloriā. b̄ ille. Vñ
 et licz aspa sit. nihil tñ hoc curādū ē. immo illa via cum nō sit alia
 gaudēter merito icedēdū ē rōne tante q̄ sperāda est i termino p̄pe
 rne iocūdicitatis hec ē nimirū snia q̄ p̄ dionē q̄i data disincta filijs
 hoim s̄m q̄ndā gloriā puella vicesima supi⁹ egregie recitauit in b̄
 verba. Ne idignemini si mali i mūdo flozēt si vos patimini. qz non
 est xp̄iane dignitatis i palib⁹ exaltari. s̄ poti⁹ depzimi. mali nihil
 bñt i celo. vos nihil i mūdo. s̄ spe illi⁹ boni ad qd̄ tēditis quidq̄d
 in via d̄ngat gaudere d̄betis nihil ē vñ doleatis. vñ dubiteris. b̄
 glosa illa. et ecce dicit quidq̄d d̄ngat i via q̄i dicat. q̄cūqz aduer
 sitas seu tribulatō viā aspā reddat. Nā et hac via icessit ipe rex nr̄
 xps̄ quē oportuit pati et ita irare in gloriā suam. **TERCIUM**
CAPITVLVM CONTINENS CONSOLATIONES SVPER
CARENTEIA FORT VNE ET SVPER INEORTVNIS

Ercio post p̄missa tristis terci⁹ mūdāna carēs fortuna. i for
 tunijs vero plurimis nō carēs ad p̄farā p̄perās dñam d̄sola
 tricē excellētissimā ei cōquerit^r cās tristitie q̄s patit^r. S̄ ipa
 etiā illi d̄passiones ipēdens et usqz d̄solatōi intēdens de puellis se
 comitātib⁹ duxit q̄ plib⁹. xxi. scilicet impanduz vt dicti tristis cās
 aduertāt tristitie. et ipm̄ fideliter cōsolent^r.

I. CONSIDERATIO.

Rima igit^r puella mādati hui⁹ executrix q̄rulosum tristē sic al
 loq̄tur. d̄sidero q̄ fortune et si nō p̄cipio te tñ finaliter de
 cipiētū desideras aicabiliter sociari. S̄ vis intelligere q̄ hoc min⁹
 p̄uide. Audi vsum illū. Qui mel i ore gerit et me retropugnere q̄
 rit. Hui⁹ amicitia nolo mihi sociā. hui⁹ inq̄t. q̄ sez mel in ore gerit
 et me retropugnere q̄rit. S̄ qd̄. certe b̄ malū i fortune societate re
 perit^r. Nēpe vt petr⁹ ait rauēnensis. Sepi⁹ i alto q̄s tollit^r vt ruēs
 forci⁹ d̄q̄sset. nā sepe videt^r fortuna i p̄cipio p̄spera nūciare. s̄
 mediū et finē replet multis aduersitatib⁹. Nōne ergo similis ē for
 tuna scoziōi p̄ caudā retropūgēti **II. CONSIDERATIO.**

Scūda puella sic ad tristē ait Aniaduerto q̄ tu q̄ris vt fortu
 na tibi arideat. S̄ eoipo q̄ris anxio timozū subici. Audi illu
 strē senecā. neminē inq̄t eu fortunū p̄uexit vt non tñ minaret^r illi
 q̄ntū p̄miserat. Nimirū cui fortuna aridet aut i rota fortune resi
 det cū b̄ rota volubil^r sit q̄ eū d̄ngat descēdere si ipe sit mūdān⁹
 anxie timere h̄z. qd̄qz deinde eūdē ipm̄ in felicissimū gen⁹ i fortu
 nij d̄seq̄tur. Audi itidē boetianā d̄solatricē sic loquētē. in oī iquit
 aniaduersitate fortune i felicissimū gen⁹ ifortunij est fuisse felice

III. CONSIDERATIO.

37. ca

Ercia puella ait ad tristē. O bōe amice cur bona fortune in tñ
 appetis. Nēcis q̄ isidie nō sunt appetēde. s̄ nec appetūt nisi
 fortassis a stultis q̄ capi nō formidāt. S̄ qd̄ sunt bōa fortune. non
 ne sunt insidie vtiqz formidāde. Audi senecā. Ad omē inq̄t fortu
 tū bonū suspicōsus p̄uidū qz subsiste et fera et piscis aliquo ob
 lectānto decipit. munera ista fortune reputam⁹. isidie sunt bñfi
 cia ista visitata h̄re putam⁹. habemur. Nec ille q̄ vult dicere. cum
 fortune bñficia h̄re putam⁹ nō p̄pe habem⁹. s̄ habemur potius et
 frequēter i malū nr̄m. vtpote capti isidijs ad modū bruti animalis.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella d̄tra eos tristes q̄ sanctitatē silant iuebit^r i hec
 verba matura sanctitas ludere n̄ d̄sueuit. s̄ et dedecz sanctos
 se ludētib⁹ immiscere. Restat igit^r vt vñ similes sanctitatē doles
 re de fortune carētia quēadmodū delusoz d̄tubermio erubescant
 Audi senecā dicētez. Ludit de suis fortuna numerib⁹ et q̄ dedit au
 fert. et q̄ abstulit reddit. b̄ ille. Verū qz n̄ est fortuna p̄ se cā cui lu
 dere possit attribui. s̄ p̄ casus fortuitos deo poti⁹ dicēte quodam
 versu. Ludit i huānis diuina potētia reb⁹. qz etiā p̄ p̄missa nō ē tri
 stis aliq̄s a merore releuat^r. Idcirco aliter dicta puella ad d̄solati
 onē tristitū p̄cedit i hūc modū. Magna inq̄t d̄solatō merito culibz
 debz esse ipm̄ deū vniuersoz dñm secū h̄re ludētez. Si igit^r vt p̄e
 mitti^r ludit i humanis diuina potētia reb⁹. acceptet ḡtater necesse
 est ludū hui⁹ atqz ḡtuler q̄ tanq̄ ludū nō itelligēs de rusticitate
 nolit argui q̄ vūqz lud⁹ ad paciēter sustinētē fauozē dei indicat
 ei suo tpe bona maxima collaturi. **V. CONSIDERATIO.**

Vinta puella ad hoēz d̄ fortune carētia d̄tristatū sic ait. Cur d̄
 fortune carētia d̄tristatū. hāc qd̄ē notabile absqz inimicicia
 nō h̄res. ipa etiā habita cū fauore nō duraret. sicqz fauozē p̄i⁹ ob
 ipam hitum cito p̄deres. Vis scire p̄imū. Audi senecā de cā inimi
 cicie. Miserzima inq̄t ē fortuna q̄ inimico caret. Igit^r s̄m eū si nota
 bilis sit fortuna inimicicia etiā p̄nicōsa n̄ carebit. Propter qd̄ p̄e
 mittit dices. Alienū omē qd̄ optando euenit. bona nemi est hōza.
 si n̄ alicui sit mala. cito impozoz leta ad p̄niciē cadūt. Vis eti
 am scire s̄m. Audi rursum senecā de indurabilitate fortune i eodez
 verboz d̄textu sic loquētē. Dies qd̄ donat cito raptū iuenit for
 tuna cū blādīt^r captatū veit fortunā citi⁹ repias q̄ retineas. fortu
 na vitrea est cū splēdet frāgi⁹. fortuna obesse nulli d̄tenta est semel
 leuis ē fortuna cito reposcit q̄ dedit. Vis deniqz scire terciū. Au
 di ibidē iterū senecā d̄ mutatōe fauozis d̄currente cū mutatōe for
 tune. Quo inq̄t se fortuna eodē et fauoz hominū se inclinat. igit^r
 cū declinatē fortuna etiā fauoz h̄cim p̄i⁹ hitus mox declinat.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella ad hoēz ex fortūe quā appe^r carētia d̄tristatū sic
 ait. O bōe hō cur fortunā appetis. fortassis mihi dices qz per

eam habere spero leticiā aut vlt' aīmi trāquillitatē. S3 qd sis dece-
pt' clare patet assercōe veridica venerabilis. Seneca loquētis de
animi trāquillitate. letiozes inqt reliqd quos nūq' fortuna respe-
xit q' quos deseruit. noli huic trāquillitati d'fidere in momēto ma-
re euertit' eodē die vbi luserant nauigia sorbētur. hec ille. et ecce
pulcra opacō maris et fortune respectu trāquillitatis aīmi pdēde
et poris leticie post fortunā absorbēde. Audi quēdā innoc. Sp in
quit humāe leticie tristitia repētinā succedit. et qd icipit a gaudio
desinit in merorē.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella ad p'fatū tristē sic loqt'. Cur appetis fortunaz.
Credo qdē qz cec' es. et idcirco eā h'ēe desideras tāq' medicā
oculorū. S3 h' scito quo amplior tibi assisteret. eo omēs apli' in pi-
culo cecitatis. Vis h' scire. Audi sniaz tullij rethozis egregij. Eoz-
tuna inqt nō medic' ignar' multos excecavit nō aut ipa fortuna
ceca ē. s3 eos cecos plerūqz efficit quos d'plexa ē. ecce dicit quos
d'plexa est et b'n. hoz em se oculis sup'poit et de suo puluere to-
ta d'posita ex puluerib' eozūde mētalib' oculis ipoit et iponēdo
inficit et sic eis vere d'gnitōnis visus deficit.

VIII. CONSIDERATIO.

Octava puella hōiem ex absentia fortune d'ristatū sic alloqtur
Cur d'ristaris. cū gaudio poti' deberes velle p'sonā tibi abee
sive verā sive ymagiāriam fallacē et mēdacē facile fallere te potē
tē. Que nā inqes es s3 h' imagiāria. D'fecto fortuna t'pal quā yma-
ginamur p'sonā q' et in nō veris s3 ymaginatis t'm hōis quēadmor-
dū de mūdāna felicitate p' neptē meā supi' p'atuit. d'sistit. Que ni-
mirū iō fallit qz fallax. et iō fallax qz mēdax. et iō mēdax dinoscit'
qz venerādo testōnio nō mō vnū aliqd. s3 plūma ei mēdacia iponū
tur. Audi senecā venerabilē. Cū inqt. velis verā hōis estimatōnez
habere et scire qlis sit nuduz inspice. deponat p'rimoniu. deponat
honores et alia fortune mēdacia. cozp' ipm exuat. aīm intuere q'
lis qnt' sic alieno aut suo magn'. h' ille. et ecce dicit. et alia fortu-
ne mēdacia q' eo impoit quo sup'poit. veraciter eā i nō veris. s3 men-
dacib' et fallacib' hōis cōsistere.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella tristis oculos ispiciens p'pter ifortunia q' passus est
lacrimosos sic ait. hō bōe tibi d'patioz tui t'n si bon' es d'pati
de ifortunio nō oportet. Nō em i bonū hōiez cadere p't i fortuituz
nisi appellatōe abusiva. Quo nāqz p't hoc hōib' esse aut vocari. in
fortuniū qd qdē eis coopat' i bonū. nequaq' certe. Sed ecce hōis
hoib' q' iō boni sunt. qz aīci dei sunt et deuz diligūt. oīa s3m aplm
coopant' i bonū. jgit' si hō' es immerito d' ifortunio q'ularis. s3
et inde q'ulādo teipm plane accusas ac d'viceris q' bon' non sis.

X. CONSIDERATIO.

Scima puella tristē qui asu fortuito se cara quēdā pdidisse q'
rula' tanq' delirātem sanū ad intellectū reducere nitit' i hūc

modum. Mi fr esto sapiens et de pditōne cessabit querela que tuū
velut insipientis cuiusq' aīm videt' conturbare. Audi verbū illu-
stris seneca toto ex corde amplectendū. nihil inquit eripit fortuna
nisi qd dedit. v'tutem nō dedit ideo nō detrahit. Itaqz sapiēs nihil
pdit. in vnus possessiōe v'tutis est ex qua depelli nō p't. Hec ille.
qui dicens in vn' possessiōe est ex q' depelli non p't. plane innuit
sapiētē nihil suū reputare debere qd cōtingit eū pdere. Audi de
hoc exemplū gloriozum d' b'ya p'rieneo qui vt narzat valerius cū
patriam ei' p'riem hostes inuaderēt omib' p'ciosarum rez pon-
dere onustis fugientib' interrogatus quid ita nihil ex bonis suis
secū ferret. Ego certe inquit bōa oīa mea mecū porto. p'ctoze em
illa gestabat nō humeris. nec oculis visenda. s3 animo estimanda
in domicilio mentis inclusa. vbi manib' mortaliū labefactari neq'
unt. et vt manentib' p'sto sunt ita fugientes nō deserunt.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella tristi infortuniū passo. sapiētis t'n habenti
effigiē sic loqt'. illd p' certo te n' debz d'ristare q' viro sapiē-
ti est materia aliqd memoriale faciēdi. Sed quid. D'fecto paup-
tas et qliscūqz fortuna est hui' materia. audi senecā. ille inqt hō'
artifex est qui de omni materia op'umū qd facere possit. phydeas
statuaz. artifex nō t'm ex eboze statuaz sciebat facere. sed melioza
ex ere et si marmoz illi adess' et de illo similiter faceret. si melioze
materiā obtulisses ex illa feciss' quale op'umū fieri possz. S3 inquit
Sapiēs si licebit v'tute in diuitijs explicabit nō min' in paup'tate.
quācūqz fortunā accepit aliquid memoriale ex illo efficiet. h' ille

XII. CONSIDERATIO.

Undecima puella tristi quē terrena i habitatōe existimat p'tur-
batū suadet mutare regiōz atqz cū boetiana d'olatrice sic ait.
Si b'n sibi mēs d'scia terzeno carcere resoluta celū libera appetit
nōne omē terzenū negociū spnet que se celo fruēs terzenis gaudet
exemptā. Ita reuera est et d' h'is q' iam nō sunt hospites et aduene
s3 ciues sanctorū et domestici dei quoz d'uersacō est in celis qbus
celestib' gustatis solūmō desipit omē terzenū. qd aut desipit non
contristat nō habētes. atqz absqz tristitia relinquit' ab habente di-
ces forte quid mihi et solemnitatib' istis. celestib' scz que spnere
terzena faciunt. nā et ego hō sum de terza terzen'. Non ita fr. non
ita optet parū diuerte. nō grādis tibi restat via. Ad temetipm so-
lū p'gere memēto. atqz parū ingredi et patēs atqz facilis intella-
ctu duce patebit adit' paradisi.

XIII. CONSIDERATIO.

Tridecima puella tristē de infortunijs d'olatūm h'is v'bia
aggredit'. Ve inqt p'pha q' dicitis malū bonū et bonū malum.
Doro bonā fortunā quā appellas mala ē. et bonā dicitis. At illa q'
malā appellas bona est. sed malam dicitis. inde igitur Ve tibi inde
contristaris. Aperi oculos muta sententiaz. et p'fus causam hanc.

tristitie pulsabis. Quid ni sententiam mutares. Ecce q̄ bonā for-
tunam appellas in cui⁹ copula p̄sus carnalem prudentiā carnis
mediatrice tanq̄ vxoris minis improuide consensisti quāq̄ a iu-
uentute sp̄sam tibi assumere quesuisti. tāq̄ mendosam fallacē soli
tāq̄ suos amatores impericulū mortis tradere vinculos deniq̄
ventosos suiq̄ ignaros reddere accusat expta illa boetij solatrix
p̄inde mirum si vel parū ex eius turberis abcessu diuorcio celebra-
to. At vero q̄ infortunium aut malā fortunam es solit⁹ appellare
huic p̄fecto testimonium p̄hibet consolatrix eadem tam expta q̄
scilicet p̄sit. q̄ verax sit. q̄ quibus adest veraciter instruit. q̄ eos a
vinculis absoluit. deniq̄ q̄ ip̄a sobria sit et prudens q̄q̄ ad v̄x̄
bonum q̄ altera abstraxerat sollicita reducit. cur igit̄ hui⁹ copu-
lam sp̄ose tam felicitis nō desideras alterius ex diuorcio cōsolatus
An nō credis p̄fate tam experte cōsolatrix sententie que sic ait.
Olus hominib⁹ reos aduersaz q̄ p̄speraz p̄desse fortunaz. Illa em̄
que sc̄z dicitur prospera semp̄ spem felicitatis cum vide⁹ blāda. mē-
titur. hec sc̄z que aduersa dicitur semp̄ vera est cū se instabilem mu-
tatōne demonstrat. Illa fallit. hec instruit. Illa mendacium spem
bonoz mentes fruētū ligat. h̄ cognitōne fragilis felicitatis ab-
soluit. Itaq̄ illā videas ventosam fluentē sui⁹ semp̄ ignarā. H̄ac
sobriam succinctamq̄ et ip̄ius aduersitatis exercitacōne pruden-
tem. Postremo felix a vero bono deuos blandicijs trahit. aduersa
plerūq̄ ad vera bona tedij v̄nco retrahit. hec consolatrix p̄dicta
Num igit̄ recusabis hanc sc̄dam assumere in cōsoctem taliter omē
datam. Aut si ei⁹ forsitan hoeres nomē gaude saltē eam rebabere
optimā mediatrix que tibi sponsam elegatissimā speciositate sua
gratissimā copulabit. Que nā inquires est illa. Certe hec que spec̄o-
sior est sole. sapientia sc̄z nam dicit salomon. In corde prudentis re-
quiescit sapientia et rursus idē. Sapientia est. viro prudentia. H̄ac
aut̄ prudētiā sapiētie synonymā seu p̄empticā. Fortuna aduersa
adducit. nā te prudentē constituit. Nempe ob nihil aliud ip̄am
dictā esse sobriam et prudentē audiuit nisi quia sobrius et prudē-
tem eum quem exercitat reddere cōsuevit. Nūquid ita. credis hec
vera An magis consenties vulgo contrariū sentienti. Solet quip-
pe dicere vulgus in ventre paupis multam prudentiā seu sapiētiā
am deperire. Infortunatorū quoq̄ plurimos fecit desperatō tanq̄
stultissimos sub mersione aut strangulatōe p̄pria interire. Quid igit̄
tur. vera adhuc an falsa sunt que dixi. vera quidem plerūq̄ licet
callidi hostis suggestione aut v̄l in excessu melancolicis possit q̄n-
q̄ et raro piculum accidere. Porro vulgare verbum p̄positum nō
destruit sed astruit poti⁹ infortunatis paupibus veram prudentiā
seu sapiētiā nō denegās sed mundanorū hominū oppressam ma-
licia atq̄ tanq̄ ab indignis in secreto mentis cubiculo seu cordis
ventriculo insinuans occultatam. Que p̄fecto tāto meret̄ gratior

1
esse sponsa quanto intimior. quanto secretior. minusq̄ exuagās o-
probat. hec est em̄ illa de qua sapiens ait. H̄ac amari a iuuetute
mea. et quesui mihi eā sp̄saz assumere et amatoz fact⁹ sum forme
illi⁹. Qui et rursus ait. Intras in domum meam. domus sc̄z cordis
dquiescam cū illa. nō em̄ habet amaritudinē duerlatō illi⁹ nec te
dium ductus illi⁹. s̄ leticiā et gaudiū

XIII. CONSIDERATIO.

Vartadecima puella ad hominē infortunij contristatum sic
ait. Cur d̄ aduersa fortuna p̄turbaris quare nō poti⁹ plurimū
solaris. Hec liquidem p̄ affert boni q̄ inferat mali. Nōne veri
amici quos p̄ infortunia probas et iuenis sunt meliores opib⁹ q̄s
infortunio p̄dis. Sunt v̄tq̄. Nam et magni precij est amicorū erga
se indubitanter agnoscere volūtates. Audi q̄ magnipendat h̄o
illa exp̄tissima boetij solatrix An iquit. hoc inter minima estimā
dum putas q̄ amicorū tibi fideliū mentes. Hec aspera. hec horri-
bilis fortuna detexit. hec tibi certos sodaliū vult⁹ ambiguosq̄ se
creuit. discedēs suos abstulit tuos reliquit. quātū h̄o integer vt vi-
debaris tibi fortunat⁹ emisses. Desine nūc etiam amissas opes que
rere. qd̄ p̄ciosissimum gen⁹ diuitiaz. est amicos inuenisti. h̄ illa de
eui⁹ experiētia minime est dubitandū. sed poti⁹ ei⁹ cōsilium est se-
quendum.

XV. CONSIDERATIO.

Vintadecima puella triste quēuis d̄ fortune carētia sic alloq̄
tur. Queso nunquid non te bonum est eius rei carere p̄ntia ob-
quam intolerabilis doloris te manet digna formidatō. ita inq̄es
Sed que nam res ista sit. discere forsā expectas. Scito igit̄ hanc
rem. si tñ res sit p̄digiosam esse fortunā maxime familiariter blan-
diētē d̄cordi patrum sentētia rote mobili dudum ante nostra tē-
pora assimilata que de ip̄a vera opinio immo certissima extima-
tio infinitis experiētiarū exemplarib⁹ ad nos vsq̄ puenit irrefra-
gabiliter i eū duratura. Nā ecce ip̄a solatrix boetij illi⁹ illustris
ip̄az esse docet. dū blanditur nequissimā truffatrice. De qua in hūc
modū diffinit. intelligo inquit multiformes illi⁹ p̄digij fucos et
eo vsq̄ cū hijs quos eludere nititur blandissimā familiaritatē. dū
intolerabili dolore cōfundat quos insperata reliquerit hec illa.
Que paulopost sic ait. Si perfidiam perhorrescis sperne atq̄ abi-
ce p̄niciosa ludentem. reliquit te quā nō relicturā nemo vnq̄ pote-
rit esse secur⁹. An vero tu p̄cōsam estimas abiturā felicitatem et
cara tibi est fortuna p̄sens nec manēdi fida et cū discesserit alla-
tura mercedē. h̄ itez illa q̄ rursus paucis potatis sic cōcludit. Quid
est ergo inquit o h̄o q̄ te in mesticiā luctūq̄ d̄iecit. nouū credo
aliquid inulitatumq̄ vidisti tu fortunam putas erga te esse muta-
tam. eras. H̄ij semp̄ ei⁹ mores sunt. ista natura. Seruauit circa te
p̄p̄riam in ip̄a sua mutabilitate cōstātiā. tu vero voluentis rote i-
perum retinere conaris. ac omium mortalium stolidissime. Si ma-
nere incipit fors esse desinit.

XVI. CONSIDERATIO.

Extadecima puella ubi tristis ipi⁹ intentōz modesta taciturni
tate colleg¹ sic errora est. Ut quid inq^r. o amice nō pulcer. sed
p^relus mōrnoh scozi cohabitacō te delectat aut tristat absentia
tio. Que nā est hec inq^res. S; scrutare scripturas. require v^l cōsola
tricem Boetij ad ipm boetiū sic loquētem. fortune p^riozis affectu
desiderioq; tabescis cui⁹ si naturā mores ac meritum reminiscare
nec habuisse te in ea pulcrū aliqd nec amisisse agnosces. s; ut arbi
troz haucmultū tibi h; i memoriā reuocare laboraueris. Solebas ei
pntem quoq; blādiētemq; virilib⁹ incessere v^lbis. h; illa.

XVII. CONSIDERATIO

Scimaseptima puella audaci⁹ ceteris tristē aggrediēs. Quid
inquit infortunijs cruciaris. si nihil p^relus tuoz abstulere bo
noz. Vellē āt vna cū solatrice illustissimi boetij pauca tecū for
tūe ipi⁹ v^lbis agitare. Tu ig^r an ius postulz aiaduerte. Quid tu h⁹
reā me quotidianis agis querelis. Quā tibi fecim⁹ iniuriā que tibi
tua detraxim⁹ bona. Quo vis iudice de opū dignitatūq; mecū pos
sessione d^rende. et si cuiusq; mortaliū p^rium quid hoz esse mōstra
ueris ego iam tua fuisse que repetis spōte dcedā. Cū te matris v^re
ro natura p^rduxit nudū reb⁹ oib⁹ inopez suscepī. meis opib⁹ foui
et q^d te nūc impaciētez nostri facit fauore p^rna indulgenti⁹ educa
ui omniū que mei iuris sunt affluentia et splendore circūdedi. Nūc
mibi retrahere manū libet. habes gūā velut v^lus alienis. nō hēs
ius q^rele tanq^m p^relus tua p^rideris. Quid igit^r ingemiscis. Nulla
tibi a nobis est adlata iniuria. Opes honores ceteraq; talium mei
sunt iuris. Dñam famule agnoscut. Mecū veniūt me abeūte. disce
dunt. Audacter affirmē si tua forent que amissa conquereris nullo
mō p^rdidisses. An ego sola meū ius exercere p^rhibeboz. Licz celo p^r
ferze lucidos dies. eosdēq; tenebrosos noctib⁹ condere. Licz anno
terre vultum nunc florib⁹ frugib⁹q; relinquere nunc nimbis fri
gorib⁹q; d^rundere. Ius est mari nūc strato. equozē blādiri nunc p^r
cellis ac fluctib⁹ inhozescere. Nos ad d^ratūā nostris morib⁹ ali
enā inexpleta hominum cupiditas alligabitur. Nec nostra vis est
hūc d^rinuū ludū ludim⁹. rotā volubili ozbe versam⁹. Infima sūmif
suma infimis mutare gaudemus. Quid si hec ipa mei mutabilitas
iusta cā est sperandi melioza. Plucusq; verba ascripta fortune que
tū diuine poti⁹ p^ria potentie esse memēto. Nā v^l supra foroz mea
induxit. Ludic in humanis diuina potentia reb⁹. in cui⁹ quidē di
tione cūcta posita dinoscūt. Quippe dei potentia paupem facit et
ditat. humiliat et subleuat. Hūc exaltat et hunc humiliat. et non
est qui dicere debeat cur hoc facis. Hunc igitur diuine potentie
ludum p^ro ludo intelligas ne rusticitatis arguaris p^resertim ex
quo semper ex huius aperte datur intelligi. sperare q^d debeas me
lioza. Cui fundamēto innitere sitq; tibi non tristicie. s; solatio po
tius ludus iste. Quem enim milicum nisi p^rozsus fatuum ludentis

regis iuncto risu data alapa tristaret que haudubium poti⁹ sibi
foret cā spei p^r ceteris recipiēdi munera largioza.

XVIII. CONSIDERATIO

Scimaoctava puella loquēdi auida hīs verbis tristē istuz ag
gredit^r. Num inq^r tibi vel qⁿq; arisit fortuna. dices forte q^d
arriserit. Quid ergo si itez et itez arrideret. Dices ne ei aliquā
do risuz tempera. modū tene. impone finē. Dico nequaq^m. Ardent
oz quippe fact⁹ habēdi nullo fine quiesceres tot⁹ ad habendū si
tibund⁹. An nō illā boetij musam ica cecinisse memisti. Quāuis vo
ta libēs excipiat de⁹. Multi p^rdigus auri. Et claris auidos oznet
honorib⁹. Nil iam p^rta vident^r. Sed quesita vozās seu rapacitas.
Alios pādicit hpat⁹. Que iā p^rcipitē frena cupidinem certo fine re
tentēt. Largis cū poti⁹ munerib⁹ fluens sitis ardeat habēdi. hec
illa. Porro siquid ampli⁹ de sitū huiuscemōi audire libeat nō arbi
troz aliam esse q^d sitū stercoza glutiēdi. nō sitū nectaris. nō sitū
cuiusq; de vinas engadi vindemie d^recate. An putas mentium a
postolū v^l falso arbitrio scriptitasse. Arbitroz oia v^l stercoza v^l cri
stū lucrifaciā. Quod certe lucrū nō mō lucra fortūe incōparabiliter
āncellit. Verū etiā infortunioz iacturas quozūlibet ica recōpen
sat. haudubiu quasi nichil triste acciderit v^l molestū. Hīs dictis
dicitur hec puella.

XIX. CONSIDERATIO

Scimanona puella boetiane solatricis d^ra tristē v^lens d^r
bis sic ait. Quid externa bona p^r tuis apteraris. nunqd tua fa
ciet esse fortuna que a te natura rez fecit aliena. Vteri⁹ quoq; di
cit. Ut qd fortunā desideras nisi ut p^r eā tuū fiat qd tuū p^rides non
erat. Aliter nāq; tibi in vtilis est fortuna. Si dicas desidero eā ut
meā suppleat indigētiā. Reuera p^rter hoc nō optet. Audi dictā
solatricē. Si qd nature satis est replere indigētiā velis. nich il ē
q^d fortūe affluentia petas. paucis em mimisq; natura d^renta est
cui⁹ facietatē si supfluis vrgere velis. aut in iocundū q^d infunde
ris fiet aut noxiū. et infra. Quid tāto fortune strepitu desideratis.
Eugare credo indigētiā copia queritis. Atq; hoc vobis in d^rran
um cedit. Plurib⁹ quippe ammiclis op⁹ est adtuendā p^rciose sup
pellectilis varietatē. Verūq; illd est p^r multis illos indigere. qui
permulta possidēt. hec dicta solatrix.

XX. CONSIDERATIO

Icelima puella d^riderās tristē de vno aliquo infortunio aut d^r
paucis p^rturbatū p^r solatōne reducit de nō p^ris ad p^ra. et de
p^rditus ad nō p^rditā. v^lens et ipa verbis boetiane solatricis sic inq^r
ens. Qm multos esse d^rectas qui sese celo p^rimos arbitreū. si de
fortune tue reliquijs p^r eis mima d^rngat.

XXI. CONSI.

Icesimapma puella sic tristē cui bona fortune nō suppetūt cō
solat^r. Quid inq^r mali v^l tristis habz carere nō bonis. Porro
fortunā bonā nō esse. illa boetiana cōsolatrix sic luculenter p^rbat.

Illud inquit liquet. natura sui bona non esse que sese pessimis herere partiat. quod quidem de cunctis fortunae muneribus existimari potest. quod ad impro-
bissimum queque uberiora perveniunt de quibus illud etiam considerandum pu-
ro quod nemo dubitat esse forte cui fortitudinem inesse aspererit. et cui
cunquam velocitas adesse manifestum est esse velocem. Sic musica quidem mu-
sicos. medicina medicos. rethorica rethores facit. Agit enim cuiusque
natura quod proprium est. nec contrariarum rerum miscet effectibus. sed ultro quod
sunt adversa depellit. Itaque concludere de tota fortuna licet nihil ex-
petendum in quo nihil nature boitatis inesse manifestum est quod nec se bonis
sepe adiungit et bonos quibus fuerit adiuncta non efficit. sed illa consolatrix

**Quartum capitulum continens consolationes super incolatus huius in val-
le miserie prolongatione**

Varto post premissa tristis quare ob longum vallis miserie in-
colatus tedio affectus super nominata dominam consolatricem pre-
cipua accedit per habenda in hac materia necessaria sibi con-
solatione. Cui ipsa operans de puellis se coitantes non nul-
las dirigit ad ipsum consolandum.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaque puella hominem senescetem premissa ex causa triste. hunc in
modum consolatur. Nescis inquit quod finis omnium terribilium est mors. Nec
quidem suspeditur. ac terribilis eius pena minuitur incolatus prolongatione
Licet enim dicat scriptura quod omnes morimur et quasi aqua dilabimur in ter-
ram. multum tamen iterest inter mori paulatim et festine. mori et tepestive
Is enim qui senescens paulatim dilabitur. levius. Qui vero ante senium et
ante morbum fortis existens moritur tepestive. Is ut in pluribus agonisans
gravius affligitur. Nam et arbor fortis que tepestate superveniente impetuo
se deicitur magis aquassat maiorique fragore atque terribili deiectione
eius sentitur quam illa que vetustate paulatim consumitur et per vices magis ter-
re inclinatur. Sed et per vices mori seu ad mortem per senium disponi levius
est utique quam ante senium moriendo. debitum universae carnis simul vel
tepestive persolvere quemadmodum quidam minus gravis est ad solvendum
mille talentorum debitum per vices diversis in terminis obligari quam ad
solvendum simul totum debitum vel in termino citius advenire violenter
cogi. et tenet certe similitudo cum mors sit debitum huiusmodi.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad triste cuius incolatus in hac valle miserie pro-
longatur consolandum via est facienda cuiusdam fratris qui in publico hinc
pulcre docuit quomodo peccator post confessionem per ieiunium impositionem peni-
tens dicens confessor quod nullo modo possit ieiunare. quia non posset dixisse
falsum. confessor scilicet sic dicente. Tu dices quod nullo modo ieiunare possis
et tamen si tibi dicerem quod es homo sanus. Vis tu ne tribus diebus usque ad no-
ctem ieiunando florenos numerare tali conditione ut sint omnes tui quot
quot interius numerabis. Non est verisimile quoniam tu diceris volo libenter
nec oppositum ab aliquo crederetur. Sic autem respondeas iam dicitur es quod si

velles posses ieiunare. Siquidem ad potentiam ieiunandi nichil conferre
florenos numerato. licet voluntate ieiunandi moveret acqisito floren-
os quod ipsam abstinentiam redderet quomodo acceptabile et iocundum. Si-
cut autem hoc esset. ita et ob simile finem esse deberet homini acceptabi-
le piter et iocundum diu vivere et sumi in hac valle miserie incolatus
prolongari. Nepe et ipse post illo in spacio temporis numerare. et cumulum
sibi florenos aggregare super aurum et topasium valentium. Quorum inquit
florenos. Certe actum meritoriorum qui in incide pectoris fabricatur
in hac vita. suntque tanquam numisma grum et acceptabile in nudis
paradis. per quibus quidem datur tanquam merces diurnus denarius. cuius numi-
sima facie omnipotentis plenam gratiam representat. sed et statum continet omnium
bonorum aggregatio perfectum. Quato igitur magis boni hominis prolongatus
incolatus tanto felicitos redditur in effectu penitus salutaris. Sicque val-
lis miserie vallis fit in spe felicitatis eterne. Erit vallis uberrima fru-
ctuum bonorum operum ubertate. Erit campus certaminis. et pugne victo-
riose. fit mos speculatio altissime. Erit rursus vallis pinguisissima ex
spiritus pinguedine. Erit denique vallis florida atque grassissima floribus bono-
ris et honestatis iocunditate. Sed nec causetur quisquam de nomine miserie
cum mereatur potius locum dici lucratum diuinam gloriam. et in penitus con-
tra futuras miseras. vel plene. vel copiose indulgentie.

III. CONSIDERATIO.

Etiam puella ad hominem de longo huius vite incolatu turbatum sic
ait. Nonne enoch et helpe per deo dilectorum incolatus licet in paradiso
terrestri adhuc durat. Nonne paulus apostolus mortem declinavit
cum submissus in porta per murum suum evasit persecutorum in nomine domini. Sed
cur illud. Profecto quavis ipse dixerit cupio dissolui et esse cum christo
tamen etiam dixisse legitur optavi anathema esse a christo per fratribus meis. scilicet
cudum gloriam separatus esse a christo per fratribus secundum in christo renatis primo
et per filiis quos iterum pertulit diuturniori scilicet predicatio in hac val-
le miserie educandis et christo lucrandis. Audi crisostomum de ipso paulo
Dassus est inquit per murum deponi huius rei gratia ut predicatio diutius in-
sisteret. et cum multis hinc creditur ad christum iret. metuebat profecto
ne forte pauper hic et inops multorum salutis abscederet. sed crisostomus.
Nonne denique simile ob causam incolatum suum beatus martinus prolongari
non renuit sed dicebat. Domine si adhuc populo tuo sum necessarius non
recuso subire propter eos laborem. fiat voluntas tua. et iterum. Satis est
inquit domine. quod hucusque certavi nec deficientem causabor etate munia
tua devotus implebo. Quid plura. Nonne antequam christus inter sua dilectis-
sima de hoc seculo nequam eriperet permisit eius incolatum post ascensionem
sua ante per pluribus prolongari. Sed et discipuli quem diligebat iohannes. iohannes
hannis scilicet euangeliste christo amantissimi incolatus. non sine suo et aliorum pro-
fectu usque ad annos nonagintanove fuisse dimisit prolongatus. Quod
igitur vides. deo placuisse in suis amantissimis non est ratio quod ide quatenus.

III. CONSIDERATIO.

Varta deniq; puella senescēte virū de lōgo suo incolatu q̄n-
lātem taliter solat. Nōne inqt qd̄ p̄mittit hoc tanq̄ rei ḡte
rōez h̄ns p̄missariū solat. Defecto ita esse cōcesseris necesse est.
Quid ergo. Nōne scripturis testat̄ a dō p̄ utuis actu lōga vita
p̄mittit. certe sic et id̄ cedere te oportet. aut nō legisti v̄l audisti
illd̄ ec̄. q̄ honozat p̄m suū vita viuet lōgiore. Audi eādem p̄mis-
sionē ab ip̄o dño factā esse. Honozā p̄m et m̄rem. ut sis lōgeu⁹ su-
per terrā sc̄z terrā viuētū v̄l p̄sentē h̄m interlineare. Eandē p̄mis-
sionē recitat apl⁹. Honozā inqt p̄m tuū et matrē tuā ut b̄n sit t̄-
bi. ut sis lōgus sup̄ terrā. H̄c aut p̄missiōz n̄ intelligit aq̄nēsis nō
tm̄ esse sp̄uale s̄z h̄m lrām etiā tp̄ale. licz vite lōgitudo q̄nqz multis
qui deuoti sunt penūb⁹ ne eos forte i sp̄ualib⁹ ip̄ediat subtraha-
tur p̄ut libro sapie de quodā dicit. rap⁹ est ne malicia mutaret i-
tellectuz ei⁹ et cetera. D̄o vtroqz iḡ. caū siue sc̄z tēpestine siue tar-
de te d̄ungat de medio subtrahi eo solatōz nūc recipias quo spa-
re habes te fore a d̄eo i meliori t̄bi articulo de hoc neq̄ seculo fe-
liciter euocādū.

Explicit p̄m⁹ liber de solatōe theologie. Incipit sc̄d⁹ liber d̄-
tines solatōnū remedia oportūa. d̄tra illa turbatiua q̄ opponunt
paci et trāquillo statū. Prīmū capitulū dtines solatōs sup̄ tri-
bulatōe in cōmuni que contrariat̄ q̄nqz paci corpis et animi.

Secūdo p̄cipaliter duodecim tr̄stib⁹ sup̄dicte d̄ne d̄-
solatricis appropinquatib⁹ et ip̄i astātib⁹. p̄mo oim v̄-
n⁹ ex eis p̄pter tribulatōs turbat̄ ān ceteros ip̄az do-
minā solatricē sic est allocut⁹. O d̄na p̄ tribulatōes
gues nimiaz vexat̄ ad simū v̄ze pietatis d̄fugiens. pe-
tō v̄ris solatōib⁹ adiuuari. Et illa eidē d̄patēs ex suis puellis.
v̄t. vocauit impans v̄t triste solent̄. **I. CONSIDERAT̄.**

Prīma igit̄ puella sic tristē p̄fatū alloquit̄. Tu de tribulatōne
d̄grenis. nescis q̄ p̄ tribulatōs miles xp̄i efficit̄. et si i puḡ vi-
ceris. gloriosus eris. ipe siq̄dem xp̄st⁹ impator summ⁹ de seruis et
quali rusticis id̄ est de homib⁹. cū h̄m p̄hoz p̄ncipē natura h̄ūana
multipliciter sic serua. facit aliquos milites. puta qui p̄pter ip̄m se
disponunt ad sustinendum viriliter tribulatōes. qua quidē ratōe
potissime i libro job dicit̄. militia ē vita hoīs sup̄ terras. S̄z qd̄. n̄ne
iste n̄ ip̄ator vestit suos milites. quos fac̄. Vestit v̄tqz p̄seueratēs
veste sua p̄pa. veste hitus patie icorruptibili. circūamictās eos sil-
qz armās ad vltōz inimicōz. Fleccie q̄ppe natura ē dicte vestis sil-
et armature. v̄t sicut iux̄ traditōz sorozis mee pateb̄. iferi⁹ multipli-
ci tribulatōi iacula in ip̄os retozqat tribulātes. **II. CONSTI-**

Secūda puella sic ait. Nūquit̄ hoī de illo ē tristādū. qd̄ ip̄m ma-
gnū redderz atqz simul fortificaz. Nequaq̄ inq̄es. S̄z qd̄. Deo
fecto tribulatō nata ē h̄oiez magnū reddere atqz simul fortificare.
Vis scire p̄mū. Atcede similitudiez rei natural̄. Nepe sicut h̄m illū

Job.

T̄m. Aph. Annot. in manu. n̄t̄. annali 8. p̄o. deo. c.

22

23

arestotile. Cū plātaz quedā nascatur in locis siccis. qd̄az in flumi-
b⁹ dulcib⁹. qd̄a i n̄pis fluminū. qd̄a i stāgnis. q̄ nascūt̄ i mari erūt
magne. i alijs locis pue h̄m suā sp̄m. ita et hoies arborib⁹ d̄pabi-
les. video inqt qd̄a hoies velut arbores. h̄i i mari amare tribula-
tōis. q̄ aliter essent pui. efficiūt̄ sp̄ualiter magni. Vis scire h̄m qd̄
sc̄z nata sit tribulatō hoiem fortificare nedum quantum ad forti-
tudinem animi. verum etiam nonnunq̄ quantum ad fortitudinem
corpis. Ecce q̄nto sep̄ repugnauerim. t̄to fortiores erim⁹. So-
lidissima est ps corpis. que frequēt⁹ exercet̄. Agilia sunt menbra
cursozib⁹. fortia brachia fabz. Nō ē arbor solida neqz fortis nisi i
quā frequēs v̄t⁹ insurgit. ip̄a ei veratōe d̄stringit̄. et radices certi-
us fiḡ. Arbores fragiles sunt. ait ille Seneca. q̄ i opaca valle cre-
scūt̄. Nōne aut̄ et vas i fornacis feruore fort⁹ efficit̄. ac nonnunq̄
pulcre colorat̄. Vñ sicut ignis. cui in scripturis tribulatō d̄pat̄. la-
terē nō d̄sumit. s̄z d̄solidat. ita tribulatō hoiem roborat et d̄fortat.
dicete paulo. tribulatō patiā opat̄. d̄nteqz iacobo alpb̄i. p̄ pati-
entia op⁹ p̄fectū habeat sc̄z ad modū fortis. est etiā ip̄a patientia se-
cundū illū tullū ps fortitudinis. Deniqz dicit et ipe plāias. forti-
tudo egeno in tribulatōe sua. **III. CONSIDERAT̄IO.**

Etia puella sic ait. Cur hō refugis tribulatōz q̄ miro mō valz
ad cordis tui saluberimā dilatatōz. Nimiaz tribulatō dilatat
cor hoīs ad magna dei dona recipiēda. Nepe sicut martell⁹ auri-
fabz cogit sub manu ei⁹ metallū extendi de quo vas suū opat̄. Ita
p̄fecto aurifaber toc⁹ creature seu stellifabz q̄ fabricat⁹ est au-
rozā. et solē p̄ tribulatōes intēdit cor tuū dilatāre et extēdere. ut i
eo de suo plura possit ponere. q̄ inq̄es. Certe plura dona. plura bo-
na saltē sp̄ualia. ut cor tuū sit p̄cōsissimaz. et sc̄sissimaz. reliq̄az cri-
stū sc̄z sancti sanctorū. et alioz i memoria ad solamē relictōz. mon-
strāta p̄ciosa. de q̄ dilatatōe cordis bumani intelligi p̄t. illd̄ psal-
migraphi. Dilatasti cor meū. et illd̄ in tribulatōe dilatasti mihi. s̄-
ad v̄litate meā. et nōne meli⁹ est sic esse quasi metallū dilatatum
ad diuina capiēduz p̄iter et mōstrādū. q̄ sicut metallū i massa cuius
smodi sunt corda sine disciplina i q̄bz de⁹ nō iuenit locum vel q̄
p̄ impatiētiam sicut v̄t⁹ patella q̄ sub marcello frāgit̄ in qua p̄ v̄-
na fractura plures post repiunt̄. vñ p̄ patientiā iux̄ d̄siliū illd̄ ec̄.
sustine sustētatōs dei diūgere deo et sustine. ut crescat in nouissimo
vita tua. **III. CONSIDERAT̄IO.**

Varta puella sic ait. Nūquit̄ nosti q̄ p̄ aquā i scriptura tribu-
latō designat̄. ut cū dicit̄ i caricis. Aquae multe. nō poterūt ex-
tinguere caritatē. Nec mix. nepe h̄m aq̄ p̄prietates sunt ad p̄ns cō-
siderādi. inq̄. tribulatōis effect⁹ satis v̄tiles. Prīmū qd̄dem est. q̄ p̄-
tribulatō ad modū aq̄ vinū tp̄alis leticie t̄pat. ne interioris homis
debili capiti. sc̄z mēt̄ p̄ amētā v̄l alio mō noceat. Hoc etem vinūz
si purz liberet̄. hoiez sanū ifatuaret. et ifirmo forsan mortē iducerz

ap̄b. Paul⁹
Jac
Tull⁹
ysa.

2. nimirū piculū se p mixturā aq̄ tribulatōis euadere hō puidus cū
gaudio uellet. Scd̄ effect̄ est q̄ sicut aq̄ extinguit ignē de strami
bus factū v̄l de lignis: ita tribulatō extinguit ignē libidis. patet
hoc i illo mōacho quē de luxuria tēptatū abbas su⁹ iussit ab alijs
ifestari. q̄ postea de tēptatōe illa iterrogat⁹ r̄ndit. mihi uiuere nō
licet et fornicari libz. q̄ dixerit nullo mō. S3 et si dom⁹ alic⁹ succē
sa est igne quē ille p se nō possz extinguerē aquā sibi oblatā cū de
siderio recipet. et oblatōz ei⁹ obsequz nō psecutōz reputaret. q̄nto
magis cū dom⁹ scie succēsa ē igne occupie occursum aq̄ tribulatō
nis ignis illi⁹ extinctiue d3 hō succursum reputare. Terci⁹ effect⁹
3. est q̄ tribulatō ad modū aq̄ hostes spūales submergit. vicia scz et
demonēs in cui⁹ figura dicit⁹ i exodo. opuit aq̄ tribulātes eos v̄
n⁹ ex eis nō remāsit. Quart⁹ effect⁹ est q̄ quēadmodū aq̄ nutrit pi
scēs ita aq̄ tribulatōis nutrit fideles. dñte plaia p dtrariū. opure
scēt pisces sine aq̄. bñ qdē fideles ecclesie p pisces figurāt. eo q̄
ad modū pisciū p petrū piscatozē rethi dñeraz. v̄tutū v̄l articulo
rum fidei erāt capiēdi s3m dñi pphetiā. V. CONSIDERAT̄.

Vinta puella sic a. Nōne scis q̄ i scriptura p ignē tribulatō fi
gurāt dñte psalmi⁹ p̄bo. igne me examiasti. Nec mirum certe
Scdm em̄ pprietates ignis occurrūt ad p̄ns. iiii. utilitates tribula
tōis. Prima qdē utilitas ē q̄ sicut ignis cerā mollificat et tandem
p̄t liquefacere. Ita et tribulatō corda emollit et ea etiā liquefacit.
Nōne h̄ inuūt⁹ tribulato job dicēte. de⁹ emolliuīt cor meum. dñte
quoqz psalmi⁹ p̄bo. factū est cor meū tanq̄ cera liquefēs. Dices
forte quid d̄solatozij sequit⁹ ide. Ecce ex mollificatōe hoc seq̄t⁹ q̄
sicut cera q̄nqz h̄ns p̄maginē bestie v̄l dyaboli. modico igne emol
lita recipit p̄magiēz angeli v̄l ip̄i⁹ dei. Ita corda modica tribula
tōe emollita q̄n an̄ dyabolica erāt. v̄l bestialia aialib⁹ scz cogita
tōib⁹ plena efficiūt⁹ āgelica et dīna. Vñ sicut cera mollificata ve
teri depoita p̄magie nouā recipit. sic corda emollita vetustate vi
cōz deponūt. et v̄tutū nouitate assumūt. Rursum sicūt cera mollifi
cata recipit p̄maginē frōdiū et floz pulcherrimoz. colorz. Ita cor
tribulatōe emollitū dispositū ē ad recipiēdū et rep̄tādū flores vir
tutū q̄ opant⁹ flozib⁹ pulcherrimis honozis scz et honestatis. De
niqz sicut cera igne resoluta et liq̄facta termiat⁹ termis alienis. Ita
cor liq̄factū icipit resolui et termiari nō termis pprijs. s3 dīne vo
lūtatis. corda vero dura nō liq̄fiūt ad ignem tribulatōis nisi forte
magna sit tribulatō moris illatiua v̄l alias excessiua. tūc etem̄ cō
tingit vitōz vetustate depoī et corda p h̄o omino liq̄facta fluere i
omem modulū et formā rctē viuēdi oino pata stare mādato mistri
ecc. fitqz felix mutato dextere excelsi. mutat⁹ nāqz vas otumelie i
vas glorie Scda quoqz utilitas ē. q̄ quēadmodū habet⁹ i danie
le q̄ tres pueri q̄ ligati missi sunt i ignē fornacis inuēti sunt soluti
Ita et i ignē tribulatōis d̄stitūt⁹ facile solui⁹ a vicul⁹ q̄b⁹ ligat⁹ ē

2
29
scz a vinculis amoris mūdi d̄tingit nāqz in hoie q̄ tribulatōz pati⁹
quēadmodū semel d̄tingit cū xpian⁹ popul⁹ castz qd̄dā qd̄ sarrace
ni tenebāt obsideret. Nā illi sarraceni quēdā xpianū nobilē captū
machie xpianoz. opposuerūt spantes q̄ in eā prez castri lapides n̄
iacerēt xpiani. ip̄o vero xpiano machie oppoito clamāte ut p̄ter
eū nō desisterēt ab impūgnatōe. cepunt xpiani lapides iacere. et p̄
mo lapidis iactu rupt⁹ est funis quo ille ligat⁹ pendeat. et sic il
le cadēs in fossatū abstract⁹ ē a xpianis et liberat⁹. Cathena illa q̄
nos ligatos tenet est iux̄ v̄bū Seneca amor mūdi. q̄nqz aut̄ ex vno
ictu tribulatōis d̄tingit aliquē cedium h̄re de mūdo quē amabat
sicqz a mūdi amore sepa⁹ qd̄ quidē nequaq̄ modica utilitas ē cēsen
da cū totū et solū malū hoīs sit amor mūdi. Tercia utilitas est
q̄ sicut p ignē p̄bat⁹ bonū aurū dñte ecc̄. in igne p̄bat⁹ argentum
et aurū. ita p tribulatōz p̄bat⁹ de⁹ hoīem bonū dñte job. D̄robab⁹
me quasi aux̄ qd̄ p ignē trāsit. D̄s. quoqz dicit. p̄basti cor meū et
visitalli nocte igne me examia. zc. Libro quoqz sapie dicit⁹ tanq̄ au
ruz i fornace p̄bauit illos. quos illos. Certe iustos. De q̄b⁹ canit
ecclesia tanq̄ aux̄ i fornace p̄bauit electos dñs. Vñ et in ecclesi
astico. Vasa figuli p̄bat⁹ fornax et hoīes iustos tēptatō tribulatō
nis. Quapropter et thobie dictū ē qz accept⁹ eras deo necesse fuit
ut tēptatō p̄baret te. Hoc aut̄ multū d3 hoīem d̄solari. qz signū est
qd̄ dispositur ut sit vas purz ad capiēduz deū. Quarta et pceden
ti attinēs utilitas ē q̄ tribulatō ad modū ignis purgat qd̄ p mala
chia p̄ham dat⁹ itelligi. Sedebit inq̄t d̄flās et emūdās argētum
et purgabit filios leui. Vñ sicut mediāte igne reddit⁹ aurū purum
seu affirma⁹. Ita mediāte igne tribulatōis corda electoz purificā
tur. Nec mirū. Sicut ei i purgatōe auri sunt folles q̄ inflāt⁹ et ignis
qui succēdit⁹ et fex q̄ d̄sumit⁹ p qd̄ aurū purū reddit⁹. Sic folles q̄
inflāt⁹ sunt inimici q̄ nos tribulat et psequūt⁹. dñte ps̄. Dñe qd̄ ml
tiplicati sunt q̄ tribulat me multi isurgūt aduersum me. ignis q̄ suc
cedit⁹ i fornace ē iniqtas p̄secutōis et angustie q̄ ē i tribulatōe. Ex
que d̄sumit⁹ ē immūdia peccati q̄ remittit⁹. dñte ecc̄. Di⁹ et mise
ricors de⁹. et remittit i die tribulatōis peccata. Vñ et Sara dño lo
quēs. in tpe inq̄t tribulatōis peccata dimittis h̄is q̄ inocat te. De
niqz audi opatōz et doctrinā magni p̄is. in fornace inq̄t ard3 pa
lea et purgat⁹ aux̄. illa i cinere v̄t⁹. et illd̄ sozidib⁹ exuit⁹. fornax
mūd⁹. palea iniq̄. aurū iusti. ignis tribulatō. artifex de⁹. qd̄ ergo
vult artifex facio. vbi me poit artifex color. iubeoz ḡo tolerare. no
uit ille purgare. Ardeat licz palea ad vicēdū. et q̄si d̄sumendū. illa
quali i cinere v̄t⁹ ego sozidib⁹ careo. s3 ille p̄. S3 nōne sic cor hoīs
ad modū auri naturaliter leuificātis a sozidib⁹ purificati. p̄t ipsuz
hominem iam p tribulatōnem purificatum admodum leuificare et
consolari.

VI. CONSIDERATIO.

Erta puella sic ait. O hō q̄ de tribulatōe turbaris. nūquit nō
itelligis q̄ valet tribulatō p̄ multiplici ac merito d̄solatozia
purgatōe hoīs. Nimirū p̄ter illā q̄ testāte pus sorore mea similis ē
purgatōi auri p̄ ignē est vna q̄ similis est purgatōi ferri p̄ limam.
Alia que similis est purgatōi gnoz tritici a palea p̄ trituratōez et
ventū. Tercia q̄ similis est purgatōi videmie p̄ torcular. Quarta q̄
est silis purgatōi q̄ fit p̄ minutōz. Quinta q̄ est silis purgatōi q̄ fit p̄
medicinalē potionē. Vis scire de prima. Ecce sicut spara q̄ de vagi-
na nō extrahit̄. et cultell⁹ de quo nō scindit̄ obscura. qualis cul-
tell⁹ q̄dē. nisi limat⁹ et purgat⁹ i mēsa dñi nō poni. Ita corda oci-
psa que nō sunt aliquo labore v̄l tribulatōe exercitata d̄trahūt e-
ruginē et multā spūalē obscuritatē p̄pter quā dño reddunt̄ abho-
miabilia. nisi aliquo labore v̄l tribulatōe ab erugine purgata fue-
rint et q̄i limata. De tribulatōib⁹ igit̄ nō doleas. s̄ magis gaude-
as ut cor splēdēs corā deo et ḡtū ei habeas. Sūt em̄ tribulatōes q̄
si lime p̄ ferreo corde deeruginādo. et ad modū ferri clarificādo
quēadmodū p̄ similitudine dicit̄ in ezechiele limat⁹ ē gladi⁹ ut
splendeat. Vis scire de purgatōe sc̄da. Ecce sicut in tritura palee
gnis p̄ ventū excussis palee abiciūt̄. et triticū purū relinquit̄. Ita
p̄ tribulatōz cor hominis purgat̄. d̄similē quidē ad ḡnoz tritici per
tritūrā palee excussioz. d̄patōz facit egregiā ip̄e gregori⁹. Sicut
inqt̄ i tritura palee ḡna eiciūt̄ sic flores inter spinas p̄deūt. et ro-
sa q̄ redolet crescit cū spina q̄ pūgit. Vis scire d̄ purgatōe tertia
Ecce sicut p̄ p̄surā torcularis q̄d racemos p̄mit liquoz p̄cōsus a vi-
ti et grossa materia sepat̄. Ita d̄tingit̄ q̄ p̄ p̄suram tribulatōnū tor-
quetium hoīem et p̄mentū aīa in celi cellario collocanda a grossa
materia sepat̄. s̄. a corpe q̄d inferi⁹ subtorculari relinquit̄. de p̄su-
ra hui⁹ tribulatōnū mūdi d̄solatōz v̄l p̄ spem celestiu recipiēte lo-
ques ap̄ostol⁹. de⁹ inqt̄ totū d̄solatōis d̄solat̄ nos in oī tribulatō-
ne nostra ut possim⁹ et ip̄i d̄solari eos q̄ i oī p̄sura sunt. Vis scire
de quarta purgatōe. Ecce p̄ tribulatōz hō spūaliter minuit̄ quo ad
supflūū peccati sanguinē. retēto bono sanguine q̄ q̄dē nō est cor-
rupt⁹ humor. s̄ humor ē deuotōis tict⁹ rubore diuini amoris. Ne-
pe q̄dā vena de corde est p̄cedēs de q̄ scribit̄ i p̄uerbijs. Vena vi-
te os iusti et est q̄dam sanguis corruptus sc̄z sanguis peccati. q̄ ad
modū corrupti et putridi sanguinis poss̄ corrupe cor interioris hoīs
et esse cā mortis. De q̄o nimiz sanguine cupiēs dauid liberari a dño
libera inqt̄ me de sanguib⁹. It⁹ aut̄ tribulatōis ap̄it dictā cordis
venā ad os p̄fessionē oris apta p̄t egredi dicit̄ corruptus sanguis
peccati. Deniqz vis scire de purgatōe q̄nta. Ecce q̄n tribulatō ti-
bi mittit̄. tūc p̄ corde tuo a grossis mūdi humorib⁹ purgando me-
dicinalis tibi potō mīstrat̄. Sicut em̄ amara medicina purgat̄ p̄a-
uos hūozes corpis sic amara tribulatō relicto tibi hūoze deuotōis

29

purgat̄ p̄aues. i. viscosos hūozes lubzici cordis. Debes ḡo auda-
cter sumere potum illū a summo p̄hico tibi oblatū. q̄ q̄dez ē ille al-
tissim⁹ q̄ de terra creauit medicinā q̄ nō solum nouit. s̄ etiā creauit
vires herbarū. et virtutē oīm rez. A seculo quoqz p̄sciuit q̄litatez
oīm euētū. v̄n et optie nouit d̄plexioz cordis tui scies q̄ntu potes
pati q̄ v̄pote fidelis medic⁹ tibi tanp̄ filio v̄l filie siue sp̄ōse non
daret. nisi rē v̄tilē et salubrē. q̄ et fecit tibi credētiā cū dixerit pe-
tro. calicē quē dedit mihi p̄. nō vis ut bibā illum. et est sensus. po-
tū mensuratū et mee d̄plexioni seu d̄ditōni p̄porcionatū. et mihi p̄
illū q̄ p̄ me⁹ est datū. q̄ nō nouit nisi bona data dare filijs suis q̄-
re nō biberē illū. Quia v̄o ip̄e bibit in quo nichil erat purgandum
igit̄ et tu de eodē bibe post illū reddēte ratōz magno p̄ze aug. Ne
tende inqt̄ q̄ rusticū et reū teneres eū q̄ ciphū dñi sui effūderet in
quo dñs suus p̄zi bibis. bibe igit̄ ex eo. Hic est em̄ ciph⁹ ad quē
bibendū iuitat amicos in cāticis. Amici inqt̄ mei bibite et inebria-
mini. Hūc offerebat filijs zebedei iacobo et jobāni maiorib⁹ de a-
micis. potestis inqt̄ bibere calicē quē ego bibitur⁹ sum. Dicas igit̄
cū ḡtitudine et hylaritate cū sancto dauid. Calicē salutaris acci-
piā. et sit sensus. ego accipiā potū mee sanitatis. et si nō possis de-
glutire dicas cū eodē et nomē dñi iuocabo. i. appellabo eū in ad-
iutoriu q̄ ante bibit. q̄ teste scriptura mortez deglutuit. Deglutias
igit̄ et tu. Nepe volēs purgari stult⁹ es. si pillulas masticaret cū
p̄ hoc purgatōnem corpis ip̄ediret. Sane huic mō purgatōis non
obstat q̄ videm⁹ multos bibere potū hui⁹. et tñ n̄ purgari. Nā h̄o
q̄dem accidit nō p̄pter defectū medicine. s̄ quēadmodū q̄s p̄ potō-
nē sumptā nō purgat̄ nec cura p̄pter indispositōz materie que pur-
gari debet. q̄ nimis est dura et d̄pacta. Ita fit q̄nqz q̄ medicina tri-
bulatōis nō purgat̄ corda p̄ tribulatōnē nō emollita. s̄ ad modū
cordis p̄honia p̄uersa manētia ac p̄ impatiētā et irā indurata.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Nōne iam p̄ sororem meā didicisti q̄ p̄-
sens tribulatō q̄ in terra patit̄ hō est quasi medicinalis que-
dā potio mīstrata a sumo medico de qua et quo p̄t intelligi illd̄ ec-
clesiac. Altissim⁹ de terra creauit medicinā et vir sapiēs nō abho-
rebit eam. q̄ quidem medicina quasi in amaris pillulis mīstrata. ne
hō eā abhorreat. est sapienter quasi sub quadā p̄ntis v̄tilitatis ne-
bula inuclenda. ē est eterne dulcedinis zuchare deuote estimatō-
nis iudicō admiscenda. De se aut̄ est quasi mirra a putrefactōe cu-
stodiēs corda humana. v̄l est quasi cauteriū in memb̄o min⁹ nobi-
li factum ad sanandum magis nobile memb̄um. quippe molestia
corpōis infirmitatem sanat mētis. Hinc dicit ecclesiastes. Curatō
cessare faciet peccata maxima. Sane quantum ad p̄dictum caus-
terium vel consimilē medicinam per tribulationē exhibitā. Audi
magnum patrem Augustinum. Intelligat inquit homo medicum

esse deum et tribulationem medicamentum esse ad salutem non penam
ad damnationem sub medico positum videris secularis clamas. non audit me
dicum ad voluntatem. sed audit ad sanitatem. h. pr. ille. S. qd. Defecto
sicut in corporibus teste scriptura non est celsus super celsum salutis corporis
positus. ita et in proposito nihil vtiliter celsum est quam sit salutem mentis.

VIII. CONSIDERATIO.

Crua puella sic ait. Nonne remedium curuitatis et cecitatis cum
solatio debet recipi. fateri hoc necesse est. S. qd. Defecto tri
bulatio remedium curuitatis est et cecitatis. Vis scire quod curuitatis.
Ecce licet secundum scripturam deus fecerit homines rectos quoniam tamen ad terrena
hincualiter incuruat. curuitate quod interioris hominis. deo et sanctis
abominabilior quam sit quecumque curuitas corporalis. Sic incuruat ple
rumque tempore prosperitatis. superveniente autem tribulatione rursus rectus efficitur.
quod illo tempore ad celestia erigitur. et eleuata mente ad deum diriguntur
oculis suis internis cum spe efficacis supplicationis. quemadmodum illi
qui oculi deo dixerunt. Ibi ad te in tribulationibus nostris. et exaudies
nos. in nobis quidem non est tanta fortitudo. ut possimus multitudinibus re
sistere quam irruit super nos. sed cum ignoremus quod agere debeamus. hoc so
lum habemus residuum. ut oculos nostros dirigamus ad te. et ecce hac in di
rectione et mentis erectio consistit stature interioris hominis rectitudo cur
uitatis exclusiva. Quod tribulatio sit mentalis atque multum periculo
se cecitatis remedium patet deus per psalmam. quod veritas dabit intellectum. Estque
amarum tribulatio in felle piscis apte figurata quo thobias junior pa
tris sui oculos excecatos linit et visum ei restituit.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella sic ait. Nescis frater quod scriptura fore predicat dulce lu
men. Nonne igitur tribulationis tibi remittit amaritudo cum ipsa tri
bulatio hominem multiplici lumine asolet. Illuminat namque homines ad
agnoscendum sua preterita mala. illuminat hominem ad sperandum futura
bona. Illuminat ad videndum deum. illuminat homines ad agnoscendum se
ipsum. Vis scire quod homines illuminet ad agnoscendum sua preterita ma
la seu peccata. Exemplum accipe in libro geneleos de fratre ioseph qui sic
ad inuicem sunt locuti. Merito habet patimur. quod peccauimus in fratrem no
strum videtes angustiam anime illius dum deprecaretur nos et non audiuimus.
Idcirco venit super nos ista tribulatio. Vis scire quod tribulatio illumi
net ad sperandum futura bona. Ecce de tribulatione dicit scriptura. In
paucis vexati in multis bene disponemur. scilicet secundum bona future vite utique
preterita potiora. Quis enim iustorum tribulatio videtur hic malos pace
ac alijs exterioribus bonis magis frui supposito dei iusticia non spera
ret potiora sibi in alio seculo reservari secundum sententiam hugonis illius regu
laris. Vis scire quod tribulatio illuminet ad videndum deum. Audi greg. eg.
loquentez. Absit inquit ut fidelis quisque deum videre desiderat de
mundi persecutoribus luceat quod fieri eisdem persecutoribus non ignorat.
Vis scire quod tribulatio illuminet homines ad agnitionem sui ipsius

et virtutum suarum. Audi rursus gregorium. Nemo inquit vires suas in pace
congnoicit. si bella desunt virtutum experimenta non proderunt.
Idem quoque dicit. improuidus miles est qui se forte in pace gloriatur. Deni
que tribulatio eo pacto hominem illuminat. quod cor eius exuas ad sui con
gnitionem reuocat. Nimirum homo cuius cor prosperitas vel mundanum gaudium
aseipso elogauit quemadmodum dauid dixerit. dices. dereliquit me deus
mea. et lumen oculorum meorum. et ipsum non est mecum. dicitur inquit et bene
dixerit. ve enim illi qui candelam interni sui luminis qui consumit in aliorum usu
et non in usum proprium. homo ille agnitionem caret sui ipsius. quomodo enim agnosce
ret se is qui non est apud se. sed ambulat in mirabilibus super se. quousque super
ueniat tribulationes que reducunt hominem ad se. Deus gregorio quod tribu
lationes cogunt cor redire ad se. et ad suum hospitium. Sic dicitur in exodo
Maneat vnuquisque apud semetipsum. Sic dicit psalmus. auertere anima in requiem
tuam. Sic dicit sapiens de interna sapientia. Intra in domum meam desce
cum illa. Sic et coluba tempore diluuii que coacta reuerfa est in archam cum
extra non inuenisset ubi requiesceret pes eius.

X. CONSIDERATIO.

Ecce puella ad tribulationem sic loquitur. Sine tribulatione homines dormiunt
somnia pigritie. Sed tribulatio excitat eos ut ignis in domo
succensus. et ut aqua nauem subintrans. ut dicit illud Mathei. Domine salua
nos primo. Idcirco et magister per augustinum. sic ait. Ideo inquit per multum in
ecclesia. ut per clamet clamantes exaudiat. exauditi glorificent deum
Sed quod nonne bonum est sic a somno excitari pigritiam remoueri clama
tem a deo exaudiri. et deum ab exauditis glorificari. certe sic. Nam
inde de primo ad vltimum sequitur gloria consequitur. Quippe quantum in te est tu
das deo gloria. et quod magister ipse tibi retribuere quod gloria per gloria.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella tristi tribulatione necessitate tribulationis decla
rat sic dices. Sicut cubus adheret vasi. in quo decoquitur et per omnes
colorem et saporem amittit nisi moueat. sic mens hominis in magnum malum
suum videlicet in peccatoribus boni coloris scilicet ruboris caritatis aut candoris
puritatis atque boni saporis spiritualis. abominabilis et insipida ac deo
euomenda huic mundo per amorem adheret secundum illud psalmus. agglutinatus est in
terra veteris nisi per tribulationem moueat quod deo ordinante ab ipso mun
do patitur. ut ab eo sepe iuxta verbum cuiusdam patris. ipse inquit mundus. dum
tot amaritudinibus cruciat. dum tot calamitates igeminat. quod aliud nisi
si ut non ametur clamat. Nec ille et bene nisi ei essent tribulationes homines
ipsius dei obliuiscerentur temporalibus delectationibus. Unde tribulatio est velut abster
gentium quo hi qui sunt spiritualiter puuli a lacte temporalis solationis sepa
rantur. Sicut corporaliter puuli atque amaritudinem a nutritio lacte solent sepa
rari.

XII. CONSIDERATIO.

Undecima puella ad tribulationem aspiratam tribulationis cantez sic
ait. O homo esto quod tribulationis sentias aspiratam. hoc signum
in bonum est signum quidem tue electionis signumque diuine digna
tionis. qua quidem ob hoc dignanter agit. quod per tribulationem aspera sit

via electorum ne eos magis delectet diu p̄gere q̄ citi⁹ puenire. S̄z et cito tribulatio h̄ esse portā regni celorum. h̄ certe porta dñi iusti intrabūt p̄ eā. Nā et teste euāgelista optuit xpm pati. et sic intrare in gloriā suā. Vñ et in actib⁹ apostolorum p̄ multas tribulationes oportet intrare in regnum celorum.

XIII. CONSIDERATIO

Tridecima puella sic a⁹. O hō aduertat quātū bonū tribulationes et aduersitates tibi offerūt cogūt em̄ h̄ boiem querere solatia superiora. p̄ hoc q̄ p̄cludūt inferiora. quēadmodū ei dñs aliq̄s tabernas interdicit sue ville qm̄ vult p̄p̄iu vinū vendere p̄hibens ne vēdat aliq̄s q̄d cūq̄ vinū donec ip̄e totaliter vendiderit vinum suum. Ita et de⁹ vt te cogat ad se recurrere facit p̄ aduersitates ne periculorum gaudiorum mūdi tabernas frequētes. Nōne hoc apte designat in iobele. ubi dicit. Exproscimini om̄s q̄ bibitis vinū in dulcedine qm̄ pijt ab ore vestro. h̄ et bestie agri quasi area sitiens in breui susceperunt ad te qm̄ exsiccati sunt fōtes aquarum et ignis deuorauit speciosa deserti. qd̄ em̄ h̄ p̄ vinū bibētes nisi hoies potiorib⁹ mūdi gaudijs fruētes. Quid p̄ bestias agri quasi area sitiens nisi hoies bestialia gaudia desiderātes. Quid p̄ vinū qd̄ ab ore duorum populorum perijt. et p̄ fōtes aquarum desiccatos nisi mundi gaudia tā potiora p̄uentia seu ipedita q̄ inferiora quasi exsiccata p̄ ignē speciosa deserti deuorātē. i. per mūdi tribulationes et aduersitates. Hec cogūt ad deū sursum respicere. et ibi potū suū id est superiora solatia et delectatōes querere s̄m illd̄ apostoli q̄ sursum sunt querite nō que sup̄ terrā.

XIII. CONSIDERATIO.

Quartadecima puella tribulatio sic ait. Nōne contentaris si id qd̄ sp̄s dei dilectissima pater et delicatissima petit. et modū quo hoc ei a sp̄so dedit cōsequaris. fateare hoc necesse est. an forte vane te ip̄a delicatōem eē existimabis. S̄z qd̄ petit illa. Trabe inquit me post te. Dedit igit̄ vt trahat. Vis aut̄ scire modū quo petita res dedit̄ certe mediātib⁹ tribulationib⁹ q̄b⁹ exercet. Audi p̄ez clareuallis. Trahimur inq̄t cū tribulationib⁹ et tēptationib⁹ exercemur. Si igit̄ nō vis tribulari nec a sp̄so benignissimo petas trahi De hoc nimirū tractū q̄ salubris et gr̄osus sit p̄ dicta sorozis mee inferi⁹ poteris edoceri.

XV. CONSIDERATIO.

Quintadecima puella tribulatio sic ait. Ecce hō de⁹ te tribulari p̄mittit. Vis scire bonū tñū si nō posueris obicē qd̄ intendit. Ecce intendit tuā ad ip̄m d̄uersionē quēadmodū patet libro p̄p̄ie experientie hoc dicere. Videm⁹ em̄ q̄ peccator in p̄speritate cōstitutus sp̄ fugit et a deo auertit̄ q̄nto sc̄z ad bonū d̄mutabile pl⁹ d̄uertit̄. S̄z tribulatioe sibi immissa reuertit̄ et ad deū cito d̄uertit̄. Dñte dño p̄ osea. in tribulatioe sua mane d̄surgēt ad me. Mane inq̄t id ē cito siue tēpestiue v̄l orto lumie gr̄ie. O felix necessitas q̄ ad meliora d̄pellit. tēpestas ei reduxit ionā fugitū. egestas reduxit ad patrem filiū p̄digū. Ionas dixit clamauit ad dominum de tribulatione

27
mea et exaudiuit me cū angustiare⁹ i me aia mea dñi recordat⁹ suz. Ps̄. dixit mlt̄ p̄licate sūt ihermitates eoz̄ postea accelerauerūt qd̄ ni ita fiat. fatigat⁹ ei q̄rit q̄tē. eger s̄itate. naufrag⁹ suspirat ad portū. famelic⁹ ad cibū. tribulat⁹ ad imediū. qd̄ cū nūq̄ meli⁹ repiri valeat q̄ apud ip̄z deū. Hic ē qd̄ dic̄t gḡ. mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū ire d̄pellūt. Deniq̄ sup̄ p̄ sorozē meā audisti q̄ i tpe tribulationis p̄tā dimittūt p̄ qd̄ cessat auersio. h̄z mor vt cessat auersio in stat d̄uersio. gr̄a cui⁹ h̄udubiū tribulatio ē sufferēda cū gaudio

XVI. CONSIDERATIO.

Sexadecima puella ad tribulatioē sic a⁹. Nescis hō q̄ ignis purgatorij testate magno p̄re aug. miro mō guis ē. Supat em̄ oēs penā quā hō vnq̄ passus ē i hac vita l̄ pati p̄. tribulationes igit̄ sūt p̄ penis ignis purgatorij tāq̄ incōpabiliter leuiore h̄ylanter tolerade. Quis em̄ debitor mille talentoz̄ n̄ gauderet si sibi d̄cedere⁹ q̄ p̄ duo l̄ vnū satisfaceret. S̄z ecce p̄ tribulationes p̄ntes et respectiue parū gues. et q̄i ad p̄ctū vix durabiles. Dñte dño p̄ ysaiā. Ad p̄ctū i modico dereliq̄ te. i. p̄misi te tribulari et i miseratōib⁹ magnis. cōgregabo te. in mōnto. idignatōis abscondā faciē meā parū p̄ a te. et i mia eterna miser⁹ suz tui. Der has inq̄ d̄bita q̄tare possum⁹ ad q̄ deo obligamur. l̄. p̄as p̄tis d̄bitas. licz̄ ei pene eterne q̄s mere⁹ p̄ctm̄ mortale p̄ verā p̄niam in t̄pales sint mutate nihilomin⁹ multū restat d̄ debito adhuc soluēdo l̄ i isto mūdo v̄l i purgatorio p̄fertiz p̄mijz iunctis nōdū plene p̄actis. S̄z et p̄ ueialib⁹ q̄ mlt̄ p̄licat̄ quotidie oportz̄ p̄as ferre q̄s p̄ tribulationes possum⁹ q̄tare. et p̄ mēsurā d̄ine acceptōis q̄ d̄poto radē. Sane sicut disp̄sator d̄initatis iactat d̄pōtū suū corā dño p̄ fabas l̄ lapillos. et q̄n q̄z p̄ d̄poto sumādo fabā q̄ parū valz̄ i se facit cētū marcas valere Ita et tribulatio p̄ns vni⁹ diei accepta⁹ q̄nq̄z a dō p̄ d̄bito magno vt i recōp̄satioe angustie et tribulationis vni⁹ āni i purgatorio. quē admodū i ezechiele dicit. Die p̄ āno dedi tibi. et quēadmodū dicit̄ i ecc̄. Est q̄ mlt̄ ta redimat modico p̄cō. Inter h̄ aiaduerte quō latro i cruce se q̄tauit qui ad dextrā ih̄u pepedit. Hic p̄fecto q̄z tormentum qd̄ p̄ culpa sua patiebat̄ ad honozē creatoris sui cōuertit quitauit se de toto debito. Insup̄ etiā a saluatore audire meruit v̄bū illd̄ dulce. Hodie mecū eris i paradiso.

XVII. CONSI.

Scimaseptima puella sic ait. Cur de tribulatione adeo p̄turbaris. cū sit signū i bonū. signū tue supp̄tatiois a ḡuame future tribulationis. q̄ppe in Nau. dicit̄. Nō d̄surgēt duplex tribulatio v̄l s̄m. lxx. nō iudicabit domi⁹ bis in idip̄m. Hinc s̄m veridicū diuinaz̄ scripturarū. interpretē jeronimū loquor. eūdem locū declarātem. De⁹ humanuz̄ gen⁹ diluuiō. sodomitas igne. egiptios mari. israhelitas in beremo p̄ suo peccato t̄p̄aliter p̄didit. ne i eternis penis essent p̄diti. si ei q̄ puniti sūt etiā postea p̄niēt̄. Dñte p̄p̄ha non iudicabit de⁹ bis in idip̄m in tribulatione sequitur q̄ mentitur

scriptura quod dicere nephas est. exemplum de proposito est quod triticum semel flagellatum in uno horreo non flagellabitur iterum in alio horreo. Sed quod nonne magna misericordia dei est quod pro penis futuris recipit tribulationes presententes. Proinde tale est ac si ille cui debentur marce auri et argenti computatione sibi facta recipet pro eis fabas vel lapillos. Proinde et est faba una respectu marce argenti quod tribulatio presentis respectu pene future scilicet interitus et eternitatis. Ezechielis. iij. die pro anno dedi tibi. Sane licet nec premissum dictum iero. nec dictum prophete sit intelligendum vel. sed de illi forte punitis qui iter flagella presentiam egerunt et non de hijs qui iter flagella duriores et deteriores fuerunt ut quidam sentiunt vel de punitis pro peccatis leuioribus vel obliuiscuntur quorum conscientia non habetur. adhuc pro magnis peccatis diuturnis cruciatur punitis deo sicut omni rex. ita et suppliciorum sciente mensuram ut alij intelligunt. et etiam ipse iherosolymorum putat habere quodammodo in capitulo decretorum. Nichilominus stat propositum vel pro parte future tribulationis vel pro toto quantum ad aliquos iuxta rubricam eadem capitulo prenotata que sic dicit. in presentiam nonnulli punitur ne in eternum flagellentur. Et quodcumque horum deo miro modo circa homines tribulatio grosse agit.

XVIII. CONSIDERATIO.

Ecima octava puella sic ait. Gaude frater karissime de tua tribulatione. Nepe tribulatio sicut in voce sic et in re videtur cum tribulatio ducit. Nimirum sicut licet tribuli insipiditate pungentiam habeant. tamen cardueles sive carduelli qui sunt quodammodo musice auicule tribulatio insident tribulos amant et frequenter eo quod eorum semina pascuntur quod ipsas delectant. ita et tribulatio in adiutorium potest quod delicatis sancti angeli aduolare sunt credendi. quod quasi spirituales cardueles in facie a parte nostri pacitur intellectus quo spiritus vident faciem presentis sunt valde rubei rubore amoris et nichilominus varijs virtutum pennis decorati qui nonnullis tribulationum aiaz potentibus insidentes illis ipsorum tribulationum quibus pro sui consolatio cum deo loquitur deuotis verbis tanquam semina delectantur quippe semina est verbum. Sed nunquam non hijs angeli velut musice auicule sunt cum ut fertur quondammodo in celo aereo cantauerint pro gloria virginis Regine celi letare. et in regione eadem in qua natus est saluator putat circa bethleem saluatore nato gloria in altissimis deo. Sed et omnino videntur in cordibus tribulationum esse velut auicule musice. utpote in ipsis musitates atque ad ipsorum consolatio modulatis quodammodo vocibus canentes. presentim si secundum apostolum in multo exprimitur tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuerit. Si enim in ciuitate domini angeli et archangeli hymnum decantant et sanctus perclamant. absit quod huius musice artis oblitum de nostra habitabili dicat. quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. cum de possibilitate pro premissa possint diuici. immo in hac valle miserie psallentibus secundum illud angelicum preter clareuallis dignanter sancti angeli admisceri solent. unde. O inquit si quis habet oculos apertos. Videret qua cura quo ve tripudio iterum cantantibus. assunt orantibus insistentibus.

XIX. CONSIDERATIO.

28
Ecima nona puella sic ait. O frater premissis sororis mee attente sermoibus non abhorreas tribulationum insipiditate vel ipsam amaritudinem. Audi gregem gregem sibi commissum salubriter admonentem. Si inquit illic dulcia appetimus necesse est ut hanc amara toleremus hanc ille. Sed et tribulationes licet extrinsecus seu superficiebus degustate mordeant. tamen interius lateat nucleus secundum cuius dulcedinem sanum gustum delectant put sequentia manifestat. Vide ergo ne simileris simie. Symia ascendens nucis arborem atque in cortice nucis inueniens amaritudinem totum fructum picit et ideo fit quod dulcedinem nuclei non percipit. Non sic frater tribulatio est a te percipienda quous extrinsecus sit amara. Sed potius odie da est quadupli salsa. Quia inquit aut quilibet. Defecto prima est pungitua. Consideratio mortis perpetue quam homo pro tribulatio potest euadere. Audi salomones. Noli inquit subtrahere a puero disciplinam. si enim percusseris eum virga non morietur. tu verga percussus eum et aiam eius de inferno liberabis. Secunda salsa quasi aromatica et mitigatiua est consideratio eterni premij. Audi sanctissimum patrem gregorium. Consideratio inquit premij minuit vim flagelli. Tercia salsa est consideratio passionis christi. Audi magnam preem augustinum. Magna inquit consolatio meritis ex capite. Unde et apostolus ipse. Si inquit sustinemus et regnabimus. Audi quoque et preem clareuallis. Nunquam inquit christus a consone sua socium tribulationis excludit. secundo latro eadem die fuit in paradiso. Quarta salsa est multiplex tribulatiois utilitas de qua quidem sorores mee. et iam pridem in formarunt ac te etiam plenius informabunt.

XX. CONSIDERATIO.

Ecima puella sic ait. Cur frater tibi tam insipida est aqua tribulationis quam potius multum tibi deberet sapere ex quo colata est per saccum humanitatis christi benedicta plenum speciebus aromaticis. Nunc nempesaccus in quo inhabitauit corporaliter plenitudo diuinitatis. plenus fuit gratie et veritatis plenusque illa sapia quam de se dicit. Sicut cynamomum et balsamum aromatisana odore dedi et quasi mirra electa dedi suauitate odoris. et quasi balsamum non mixtum odore meo. Nonne autem per hunc saccum benedictum dicta aqua colata fuit quam christus tot et tanta sustinuit. Unde si aqua illa simplex et pura antea nobis insipida fuisset exnunc semper sapida esse deberet extracto. scilicet pro colatione odore aromatico et sapore dulcissimo. Nimirum et in eo spiritus erat ille de quo dicit ipse christus. eterna presentis sapia. spiritus meus super mel dulcis. sed et ibus mel in ore dicit ipse doctissimus pater vallis. Sicut igitur multi quebus simplex aqua non sapet medone vel claretum melle vel speciebus confectum delectabiliter biberet. ita predicto modo confecta tribulatio delectabilis esse posset et deberet. Sane hac in materia distinctio quedam locum videtur habere que in libro quodam sanctarum reuelationum reperitur. In quo in persona christi sic dicitur. Cum homo gustus si in proprio merito mibi illud propter ego cum inde biberet ex ore meo tamen dulcedis ei tribueret. unde sic nobilitare ut nunquam de cetero possit perire. Sed cum homo ideo potest

bibent inficit illd et quo prius bibit eo magis acescit et amaricat
ut inde me no deceat bibere. nisi pnia et cofessione purget. h ibi.

XXI. CONSIDERATIO

Icesima puella sic ait. O ho d dulci et valde dulci n solu
ho n dz dsolari. sz pt poti plurimu dsolari. Sz qd. None tri-
bulari ppter deu e dulce. pmmo dulce valde. Est pfecto. Nepe cu
qs facit aliud ppter aliud. h aliud est vicini cordi suo. ipmqz coz
ipi prius tagit. q illd tagat qd ppter ipz facit. Ita sane q illd ppter
qd facit. aliqd est qi mediū mediāte quo seu p qd trāsit et ptingit
id qd faciēs facit ad coz ipius faciēis. Ecce claz. exmplū. Si ho
sumat potōz ppter bonū faitatis. sanitas prius coz eius tagit q ipa
potō. que quidem ptingit in racione voliti per sanitatem tanq per
qddam mediū ad coz sumētis potōnem. vñ et szm regulā arestotil
ppter qd vnūquodqz tale. puta volitū vl amatū et illd magis. Sz
nunc videm q illd qd per mediū transīt sapit naturā illi medij.
patet hoc in radio per fenestrā vitreā rubei coloris vl viridis trā-
seunte. qui radi⁹ idcirco ad terrā puenit. vl parietē dsimili cum co-
lore. patet et in dulci vino qd bibens infirm⁹ acre ipz iudicat. vl
amaz. eo quidem q p lingue amaritudinē quasi pdit sapozem dul-
cedinis pri⁹ q ptingat ad interiorē potēdam qua anima inducat
de sapoze. Aliud est exemplū de spera ignis q immediate attingit
celū. nec vent⁹ nec pluuia. nec aliq tēpestatis materia pt celū ipz
attingere. nisi pri⁹ igniat⁹ seu in ignē duertat⁹ p calozem seu virtu-
tem ignis illi⁹ medij p quem transīt. Sic aut et celestē hominē tē-
pestas tribulatōis. quā ex suauī amoze ppter dulcissimū ihm deuz
et dñm nrm patit⁹. nō attingit coz patētis ppter ipm deū. nisi qua-
si fluēdo p deum tanq mediū anime ppinqui⁹ p cui⁹ trāsiens dul-
cedinē de necessitate pdit suā amaritudinem. cui⁹ quidez medij rō
p ly ppter deū iuxta vulgare theutonicū importat⁹. Sed et ca-
loz amozis. cui⁹ hō rōne tale quid patit⁹ vl etiā operat⁹. decoquit
ipm pau vl operari. et sic reddit ipz dulce. vt pote fructū hominis
qui arbori dparat⁹. quemadmodū caloz solis decoquendo vere ar-
boris fructū reddit eum dulce. Fleccine quide dparatō non est va-
na. Nam amās deū soli tanq ei a quo pcedit caloz amozis dparat⁹
dicēte scriptura. qui diligunt te sicut sol in ortu suo splēdet ita ru-
tilēt. Deniqz cui⁹ tribulatō ānichilat⁹ nōne ille a tribulatōe cū
dsolatōe liberat⁹. Is aut est qui ppter deū tribulatōnem sustinet ex
amoze quo coz ei⁹ reddit⁹ inflammatū. Ad illi⁹ quide coz nō per-
tingit tribulatō maxime penetrando nisi ibidē igne amozis consu-
mat⁹ et quasi annichilet⁹. quemadmodū etiā ipē tribulat⁹ hui⁹ di-
cere pt cum psalmista. Inflamatū est coz meū. et ego ad nichilum
redact⁹ suz et nesciui. Quo ergo talis pt esse dsolat⁹ cui pati n est
pati. pmmo p hoc merito debz dsolatōz recipe ex quo cessat pati l
potius. qz nunq vere patiebat⁹ vt sic. pseruatus quodammomō ab

ab omni pati.

XXII. CONSIDERATIO.

Icesima secūda puella sic ait. O hō nescis q solatiū est miseris
habere socios penaz. et tāto mai⁹ qnto sunt socij digniores.
Sz qlibet tribulat⁹ hz socios cōs magnos qui sunt i dignitatib⁹ ds-
lituti. Audi patrē clareuallis. nūquid inqt i honoze sine doloze i
platōe sine elatōe. Sz nec tales tm hz socios tribulat⁹. qnimo plū-
mos tales qb⁹ dign⁹ nō erat mūd⁹. Deniqz sociū habz ipm deū q
per psalmistā de tribulato di⁹. cū ipō sum in tribulatōe. De q⁹ rur-
sum psal. iuxta est inquit dñs hys q tribulato sunt corde. sunt autē
et alij hui⁹ rei testes. Ecce qd dicit clareuallēsis. Quātūcūqz inqt
seuiat tribulatō n putes te derelictū. sz memineris scriptū esse cum
ipō sum in tribulatōe. Sz et ipē dñs repit⁹ p psaiā dixisse. cū transi-
eris p aqs tecum ero. Nōne aut et quo ad ignē liber danielis simi-
le testat⁹. Vidit inqt nabuchodonosoz i fornace cū trib⁹ pueris q
cum simile filio dei. Et nōne hec societas secura gta et delectabil
et plurimū affectāda ac a deo ppter eā ipa tribulatō est postulāda
Audi aūdictū clareuallēsem deo loquentē. Da mihi inqt tribula-
tiones. vt semp mecū possis esse. Hys itaqz sufficientib⁹ testimo-
nijs patet tribulatos ipm deū habere sociū. et non mō pepaz. seu
tribulatōnum vt habentē consimiles. verū magis vt in ipis nostris
tribulatōnib⁹ et mediātib⁹ ipis nobis assistentē et auxiliātem con-
tra aduersitates. quippe taliter sibi deū auxiliari petit ps. Da inqt
nobis dñe auxiliū tuū de tribulatōe. Ecce nō petit q tribulatō au-
ferat⁹. sz q de ipa auxiliū eliciat⁹. Vt scz de⁹ det q ipa tribulatō sit
homini in auxiliū dtra hostes. Quales forsan inqes. Deofecto licz
job deo associari petēs. et hac suppoita associatōe ad omēs indiffe-
reter diffidēdū aiatus dixerit. dñe pone me iuxta te. et cuius vis
man⁹ pugnet dtra me. tm cū ps. dicit. Da nobis dñe auxiliū de tri-
bulatōe. petit hoc gen⁹ auxilij qd dtra piculosissimos hostes valz
puta latentes et incognitos. qppe piculosa est pugna q nō cogno-
scit⁹ inimic⁹. Hui⁹ aut hostes sunt falsa gaudia fallaces. psperta
res mundi que tāto sunt hostes piculosiores qnto blandiores. blā-
diendo em et festiuādo occidūt. queadmodū put in regū libro le-
git⁹. joab marscalcus regis dauid amasiam occidit ipm p mentum
tenēs. et in signū amicitie salutās. Si itaqz mūd⁹ tibi arrideat blā-
dicijs suis. Dicas secure cū illo ouidio. Bella mihi video bella pa-
rāt. et gaudēter vttere illo dei auxiliū qd d tribulatōe elicit⁹. qppe
tribulatōs dtra tales aduersantes sūme valēt. XXIII. CON.

Icesimatercia puella sic ait. Cur hō de tribulatōne querularis
An ignozas q si hō haberet amicū q ppter ipm in tribulatōe
essz vl turbarōe dignū essz atqz iustū. q ipē hō tal cū illo aico esset
ad ipz p sui pntiā dsolatū tali qdez dsolatōe qlē ei rōnabiliter pos-
sz ipedere. Sz qd. Nūquid de⁹ dsolatōz opt⁹ suis aicis ppter ipm
tribulatis in h deficiet. Absit. ipē est nimirū q suis dixisse dinoscit⁹.

Ego ipse consolabor vos scz p me ipso presentia. cu de tribulato huius
ut sepius commemoratum est dixerit p prophetam cu ipso sum in tribulato
ne. Sane in hoc verbo potest consistere multiplex consolatio. Nimirum
si deus est mecum in tribulatoe. quid ergo requiro amplius. Nam nihil
aliud aut plius quam deum meum velle debeo exemplo illius marie in cuius
persona dicit ille origenes. Dominum meum solum quero ipse solus potest me
consolari. Sed et valde avarus dicitur cui deus non sufficit. Si etiam homo
de ipso deo non contentatur quomodo de quocumque dono dei interiori vel
exteriori poterit contentari. Deus itaque qui consolatur nos in omni
tribulatoe nostra sufficiens est p consolatione habenda. quod patet
tam de deo patre quam de deo filio et deo spiritu sancto. Dixit philip-
pus ad filium de deo patre. Domine ostende nobis patrem et sufficit no-
bis. Dicitur de sapientia que filio appropriatur. Venerunt mihi omnia
bona pariter cum illa. et cui non sufficerent omnia bona. Omne au-
tem quod venit cum illa est homini bonum. utpote que nihil nisi bonum
in sua habet coituam. quod etiam venit cum illa ordinem habet ad
finem bonum et optimum ad quem suam conducit coituam. quippe
ipsa attingit a fine usque ad finem fortiter. et disponit omnia suaviter. Veni-
ens igitur cum illa e fine saltem fortiter boni atque suavis rationes
Dicit autem omnia bona. quod ad quem venit deus. ut amicus illi coica-
bit omnia sua bona iuxta illud in figura. fili tu super mecum es. et omnia
mea tua sunt. sua autem sunt omnia bona. Unde et diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum. etiam que in se non sunt bona
ut sunt peccata secundum glossas propter quod signanter dicit. Venerunt mihi
omnia bona id est omnia venerunt atque redduntur mihi bona. quibus
etiam aliquid secundum se non sunt bona. Venerunt autem cum eterna sapientia
que nunquam fieri timeret quecumque mala nisi ex eis sciret elicere bona
Rursum deus spiritus sanctus pacificus est dulcis hospes anime cu-
ius quidem dulcedo amaritudini tribulatois predominatur. ita profe-
cto ut sufficiens sit ad amaritudinem tribulatois repellendam. et per-
sequens ad illud consolandum de quo dicit. cum ipso sum in tribulatoe
quod in eo libenter facit qui obicere non ponit eo quam pacificum esse sibi prope-
rue nit. Denique hoc quod dicitur cum ipso sum in tribulatoe. tantum valet
ac si dicat ipsi tribulato operatio. vel potius in persona ipsius ego patior
quemadmodum in persona petri se passurum predicabat. cum eidem dicebat
venio roma iterum crucifigi. et quemadmodum dicit in iudicio hijs qui
a sinistris eius erunt. Esuriui et non dedistis mihi manducare. sitiui et
non dedistis mihi potum. etc. sequitur. tunc respondebunt ei et ipsi dicentes.
Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem. et non ministravimus tibi
hi. tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis quod diu non fecistis uni
de minoribus hijs nec mihi fecistis. O viscerosa erga hominem cari-
tas dei. omnis patientis sibi assumentis. que merito debet omnem ho-
minem tribulatum consolari.

XXIII. CONSIDERATIO.

Icesimaquarta puella sic ait. Cur homo de tribulatoe tristis
per quam ad duas eximias virtutes humilitatem. scilicet et patientiam
efficaciter disponeris. Vis habere scire quantum ad humilitatem. Ecce dicit
pater clarevallensis. quod sicut patientia ad pacem. lectio ad scientiam. ita hu-
miliatio est via ad humilitatem. si ergo virtutem appetis humilita-
tis. viam non refugas humiliatois. nam si non pateris humiliari
non potens ad humilitatem prohi. habet ille pater. Sed quod certe per
tribulatoes homines humiliantur. teste patre. tribulaverunt inquit eos
inimici eorum. et humiliati sunt. igitur per tribulatoes. homines ad vir-
tutem humilitatis disponuntur. Nec autem virus quanti sit valoris quoniam
rumque hominem ornent hoc sodales mee docebunt inferius eviden-
ter. Rursum sicut secundum prefatum patrem humiliari est via ad virtu-
tem humilitatis. Ita tribulatoes pati via est ad virtutem patientie.
Sed quanti est habet. Defecto tantum est quod nulla re exteriori potest
adequare. Est nimirum tantum valoris armatura. quam nec ulla alia quam
aurea. quam margaritis. aut quibuslibet lapidibus preciosis posnata va-
let tunc quantum ipsa protegere hominem a iaculis verborum. a gladio li-
gue inique. et a verbo mendacii. aut etiam verbo pungituro. cum potius
us iacula hominum et sagittas nonnumquam in ipsum iacietem soleat patientiam
retorquere.

XXV. CONSIDERATIO.

Icesimaquinta puella sic ait. Cur de tribulatoe turbans que
valet ad pietatem valetque ad spei firmitatem. Vis scire quod valeat
ad pietatem. sicut contra homo in delicijs nutritus nescit alijs com-
pati. Audi apostolum. Non habemus inquit pontificem. qui non possit
operari infirmitatibus nostris temptatum per omnia. Vis scire quod tri-
bulatio ad spei valeat firmitatem. Audi primo apostolum paulum
de spe. p patientiam inquit spem habeamus. Mente siquidem de regno
celorum spem habet quod moneta habet quod ipsum emittit. Que nam inquit est illa. Pro-
fecto moneta illa ab electis minime reprobata est tribulatio. hinc
in libro job dicitur. Inreprobatione domini ne reproberis. Sane de spei fir-
mitate expressius loquitur pastor dominici gregis. greg. Tanto inquit
spes in deo solidior surgit quanto pro illo quisque graviora protulerit
quod nequaquam retributois gaudium de eternitate colligitur quod non hic
pia tribulatio seminatur. habet ille. Sed quid operatur hec spes. Audi gre-
gorium ibidem. Spes inquit in eternitatem animum erigit. et idcirco
nulla mala que exteri colerant sentit.

XXVI. CONSIDERATIO.

Icesimasexta puella sic ait. Nonne nosti quod tribulatio valet mul-
tipliciter ad virtutes. Nimirum tribulatio virtutes iuvat. virtutes
manifestat. virtutem perficit. Vis scire quod tribulatio virtutes iuvat
Audi venerabilem jeronimum adiutrix inquit virtutum est tribulatio. Vis
scire quod tribulatio virtutes manifestet. Audi gregorium egregie de
hoc loquentem. Aromata inquit fragrantiam suam non nisi cum incendio
tur expandunt. Ita sancti viri omne quod virtutibus redolent in tribulatioibus

innotescunt. Sed et pater clareuallis exponens illud can. Vniuersi pulueris pigmentarij. Species inquit integre odorem quidem reddunt. sed non tam quantum diffracte crebris tunctionibus superite remotorem etiam locum odorifera dispersione perfundunt. sic et virtutes in pace fortiter redolent. sed fortius in tribulatione. quae virtus in pace acquiritur. in persecutione probatur. approbatur in victoria. huius patris ille Denique vis scire quod tribulatio virtutem perficiat. Audi apostolum paulum. Virtus inquit in infirmitate perficitur. Nec mirum. multis namque modis facit tribulatio ad perfectionem virtutis. Primo quidem quia purgat virtutes ut ignis aurum. Audi gregorium. fornax inquit tribulationis ligna viciorum incinerat et aurum purgat. Secundo quia hostem virtutum debilitat scilicet corpus cuius sensus proueniunt in malum. et cuius caro concupiscit aduersus spiritum. Tercio quia magnitudo tribulationum occasio nem dat ut deus gratiam augeat. Audi apostolum. fidelis inquit est deus qui non permittit vos temptari sed per tribulationes supra id quod potestis. sed faciet cum temptatioe prouentum. id est virtutis augmentum ut possitis sustinere. Audi quoque et senecam illustrem. multa inquit adiecit sibi virtus lacessita. Denique audi in signem gregorium. Electorum inquit desideria dum proueniunt aduersitate perficiunt sicut ignis flacu permittitur ut crescat. et vni quasi extinguere cernitur inde roboratur.

XXVII. CONSIDERATIO.

Icesima septima puella sic ait. De tribulatione. cur tristaris bonum tuum quod deus intendit non adueris. Ecce intendit tuam custodiam ac cordis atque virtutum tuarum conseruationem. Vis hoc scire. Audi dominici gregis custodem egregium. beatissimum patrem gregorium. Nisi inquit patris per tribulationes se melius seruari nosset non diceret proba me deus et tempta me. et rursum idem tunc inquit. interius custodimur. cum per dispensationem dei tolerabiliter temptamur exterioribus. aliquid vicij. aliquid pressuris. Tribulatio etiam custodit sapientiam cordis ne perdat. sicut econtra dicitur pater beatissimus de salomone loquens. Ideo inquit sapientia cor salomonis deseruit quia eum nulla disciplina tribulationis custodiuit. hec ille pater. Corda itaque amicorum dei sub tribulatione conseruantur. sicut ignis sub cinere et semen sub niue. Quapropter et dominus precepit in lege quod tabernaculum supra opertum esset de sagis cilicinis qui asperi sunt ad preciosas coronas subter existentes custodiendas a pluuia et a ventis per quod significatur quod sub asperitate tribulationum conseruantur preciosae virtutes sanctorum et precipue humilitas que a mundi prosperitatibus impugnatur.

XXVIII. CONSIDERATIO.

Icesima octaua puella sic ait. Cur bonum de tribulatione tristaris cum tribulatione materia spiritualis gaudij et carum domini solacij ostendit esse. Quia si de hoc dubites. Audi multiplex testimonium. Nonne dicit gloriosus archiantistes ambrosius. Deus non est immemor suorum quia dat eis in tribulatione solacium. Nonne etiam dicit pater clareuallis

2
31
Drope est dominus hijs qui tribulato sunt corde. nec mirum nam et mater que egrotantem nouit filium. magis fouet et amplectitur se pro quantum tribulatio seuiat non putes te derelictum. sed memineris scriptum esse. cum ipso sum in tribulatione. huius ille. Sed quid. certe presentia amici est gaudiosa seu consolatoria. Nonne vel aliquando audi uisti uerbum illud apostoli super habundo gaudio in omni tribulatione qui et rursum de quibusdam dicit. in multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit. Nonne dicit apostolus alibi gloria. mur in tribulationibus. Nonne dicit patris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti. Nonne gaudet languidus de morbi curatione. sed tribulatio medicina est morbi expulsua. prout si a deo acceptetur. Hinc etiam dicitur in libro job. increpatione domini ne reprobes quoniam ipse vulnerat et medetur. Sed et operari de stipendio acquirendo utique quia gaudet etiam in labore. sic etiam dicitur in euangelio gaudete quoniam merces uestra copiosa est in celis. Sed et mercatores gaudent qui pro uili precio merces emerunt preciosas. Ipsi autem tribulati qui in modico uerati in multis bene disponuntur per tribulationem modica potestate temporalis et breui mercedem sibi operantur sempiternam. Denique quia uirtus hominis apparet in tribulatione sicut uirtus smaragdini ex intrusione. Bonus etiam gubernator in tempestate cognoscitur et in bello miles et pugil in duello et nonne huiusmodi gaudium pariunt. Drope facto sic experientia hoc docente. Gaudent namque magni uiri et uirtuosi in rebus aduersis sicut fortes milites in bellorum triumphis. et sicut gaudet ex victoria pugil fortis. Eacit autem excellenter ad propositum dictum illustri senece. Nullum inquit ita magnum solacium est sicut illud quod extrahitur de aduersitate. Quid plura. mutatur plane seu uertitur tristitia tribulationis saltem in bonis hominibus in gaudium exultationis. Nonne ait patris. in conuertendo captiuitatem syon. facti sumus sicut solati. tunc repletus est gaudio os nostrum et lingua nostra exultatione. Sed et dicta mutatio in euangelica hystoria aperte intelligitur figurata per mutationem aquae in uinum in nuptijs. et nonne uinum. letificat cor hominis praesertim uinum consolationis. Sed ecce aqua tribulationis uertitur in uinum consolationis. Dicitur forte quanta aqua in quantum uinum. Drocedat in medium propheta ysaias in persona dei tribulatum consolans. Ad punctum inquit in modico dereliqui te et miserationibus magnis congregabo te. Quocirca per imaginandum quod pro modica gutta vel asperione punctalis tribulationis recipiemus diuina faciente miseratione quasi fluuium eterne pacis et thesaurum iocunditatis et exultationis quemadmodum illud dictum est iocunditatem et exultationem thesaurisauit super eum. Quapropter merito praeligenda est gutta aque tribulationis in uinum gaudij. tale et tantum mutanda gutte uini gaudij temporalis mutanda tandem intorrentem tribulationis eterne. primo simul in ignem.

et aqua eterne afflictionis per que non transcurrit ut in refrigerium
veniat. Siquidem de hac mutacione habetur exemplum in diuite
epulone et lazaro paupe qui diues dicebat. crucior in hac flamma
scilicet tam copiosa et suo calore tam afflictiva nam illi responsus dicitur
Eili recipisti bona in vita tua et lazarus similiter mala. nunc autem
hic consolatur. tu vero cruciaris.

XXIX. CONSIDERATIO

Icesimanona puella sic ait. Cur de tribulacione turbaris. Non
ne consideras quod deus eternus per tribulationes maximum tuum
bonum intendit. Quod inquit. Post tribulacionem educit homi-
nem de prisonem et nonnunquam ad coronam. Vis scire quod tribulacio
educat de prisonem. Ecce carcer cordis est vel prisonem. quidquid inor-
dinate diligitur in hoc mundo ubi anima miseri retinetur et liga-
tur a vinculis affectionis. De hoc quidem eicit tribulacio. ut est vi-
dere saltem in uno genere tribulacionis. Nonne legisti in actibus quod
petrus detinebatur in carcere herodis et angelus percussit eum in
latere et dixit surge velociter. latus vocantur in scriptura omnes il-
li qui homini affinitate vel societate sunt coniuncti. quando ergo a
micus hominis ei per mortem vel alio modo subtrahitur tunc in
latere percutitur homo pro corde suo de carcere eiciendo. Vis autem
scire quod nonnunquam educit de carcere terminetur ad coronam. audi
Ecclesiastem. Interdum inquit ducitur quis de carcere ad regnum.
Sed et communiter martello tribulacionis fabricatur corona iustis
tribulacionis. qui enim iustos tribulant coronam eis fabricant quod etiam
quandoque fit non aperte in faciem persequendo. sed occulte quasi
a tergo per detractionem malleo lingue percutiendo. quemadmo-
dum ob hoc dixisse videtur psalms supra dorsum meum fabricauerunt
peccatores. Denique quod deus per tribulacionem iustorum maximum eo-
rum bonum intendat. videlicet post probationem gloriam eorum et
honorem ac coronam eternam. patet per illud de tribulato martire di-
ctum solenni voce ecclesie. gloria et honore coronasti eum domine
Sed et iacobus alphei in sua canonica de temptato per tribulacionem
et patienter sufferente loquens. Beatus inquit vir qui suffert
temptacionem. quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite. quasi dicat
viam coronam accipiet. Est autem de eiusmodi coronacione exem-
plum. Nam miles probus. quoniam cum triumpho de certamine reuertitur
magnus ei honor exhibetur. Sic est et de illis qui per patientiam in
hac vita triumphasse probantur iuxta illud poetre. Nobile vincendi genus
est patientia vincit que patitur si vis vincere discite pati. De illis inquit tri-
umphatoribus sic est. quod in celesti palatio honorifice recipiunt. et ut
reges solenniter coronantur. Quippe tacito de quorundam aureolis.
cuiuslibet militis in militante ecclesia bene militantis. In ecclesia
triumphante ratione premij essentialis quod aurea dicitur. Verificatur illa
vox ecclesie corona aurea super caput eius expressa signo scitatis.

XXX. CONSIDERATIO

tricesima puella sic ait. Audi sententiam patris clarenallis me-
ta de premissis quasi recapitulatis. Nec est inquit via vite. tri-
bulacio presens. via glorie. via civitatis habitaculi. via regis. uti-
lis tribulacio (que probationem operatur) ducit ad gloriam. res ne-
cessaria tribulacione in gloria vertitur. tristitia que in gaudium muta-
Gaudium sane longum. quod nemo tollet a vobis. gaudium multu-
plex. gaudium plenum. Bonum ergo magis necessitas quam voluptas.
que cum utraque res citius transeat altera penas habeat. altera sic pa-
ritura coronam. res necessaria ista necessitas que coronam parit. Glo-
riemur in tribulacione. in ea siquidem spes glorie. immo et in ipsa
tribulacione gloria continetur. sicut spes fructus in semine. In hunc
modum regnum dei nunc intra nos est thesaurus ingens in fictili
vase in agro vili. Est inquit abscondita est. latet gloria nobis in
tribulacione. Cum ipso sum in tribulacione ait dominus etc. aliud iterum
quod tribulacionem queramus. mihi adherere deo bonum est. Descende
ut ipse sit hijs qui tribulato sunt corde. ut nobiscum sit in tribula-
tione nostra. ex eo videtur quod in ipsa tribulacione sumus nos. Quis enim
sustineret. quis subsisteret. quis persisteret sine eo. bonum mihi do-
mine tribulari. Dummodo ipse sis mecum. quod regnare sine te. epula-
ri sine te. sine te gloriari. bonum mihi in tribulacione magis amplecti te
camino habere te mecum. quam esse sine te. vel in celo. Verum probat
foras. et viros iustos temptato tribulacionis. Ibi enim cum eis do-
mine. et ibi in nomine tuo congregatis medijs altis. Quid trepidamus.
Quid cunctamur. quid refugimus hunc caminum. sicut ignis. sed do-
minus nobiscum est in tribulacione. hec ille dulcis pater. clare vall.

Aug. beatus dulcis pater clarenallis.

ad ap.

ps. 90.

q. d. mirabiles elationes magis.
s. mirabiles altis domini.

Capitulum secundum continens consolationes specialiter super tri-
bulacione sub nomine crucis. siue super cruce tribulacionis.

Secundo post premissa ad supradictam dominam sol-
tricem accessit. et alius tristis propter crucez tribula-
tione. cui illa pro consolatione mox de suis puellis
quatuor assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait ad prefatum tristem. O si cognovisses et tu
quid dulcedinis crux tribulacionis contineret de ipsa non
dolereres sed gauderes. Et tu inquit quemadmodum nonnulli sanctorum
cruce tribulacionis nouerunt per experientiam et amauerunt. Au-
di hystoriam illam in qua de andrea apostolo sic canit ecclesia. Do-
ctor bonus. et amicus dei andreas aspiciens a longe vidit crucez
Salve crux. suscipe discipulum eius qui pepedit in te magister me-
us cristus. Salve crux que in corpore cristi dedicata es. et ex men-
bris eius tanquam margaritis ornata. Sequitur in hystoria. Videns andreas
cruce cum gaudio dicebat. quia amator tuus semper fui et des-
ideravi amplecti te. O bona crux recipe me ab hominibus et redde

me magistro meo ut per te me recipiat qui per te me redemit. Rursum sequitur. Cum peruenisset beatus andreas ad locum ubi crux parata erat. Exclamauit et dixit. O bona crux domini diu desiderata. et iam deuscupiscenti animo preparata securus et gaudens venio ad te. Ita et tu exultans suscipias me discipulum eius qui pendit in te. In illa hystoria. Et nonne hec ad magnam consolationem omnium crucem tribulationis patientium debent esse certe sic. quod em beatissimo andree causa fuit non solum consolationis sed etiam exultationis merito debet esse etiam nobis causa salteꝝ consolationis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O si circa premissa per sororem meam recitata cognouisses et tu quomodo pro consolatione crucem tribulationis dulcis ille pater clareuallis arbori comparat et quali de tribulatione merito gauderes. Certe inquit crux sponsa est et crux amari potest et crux habet exultationem Ita est fratres mei. Si fuerit qui colligat semper germinat lignum crucis vitam. fructificat iocunditatem. oleum leticie sullat. balsamum sudat karismatum spualium. Non est siluestris arbor lignum vite est apprehendentibus eam arbor fructifera. est arbor salutifera. Alioquin quomodo dominicam occuparet terziam. illam dico preciosissimam glebam cui clauorum est infixaradicibus. Si non esset hec sanctior cunctis preciosior vniuersis nunquam illo plantaretur in orto nec illam preminentem vineam occuparet. Denique quid mirum si cruci suauitate dedit qui dedit et igni. Aut quomodo crux videatur insipida. ubi dulce sapit et flammam. Quid enim sapiebat laurentio ignis ille cum irrideret carnifices. iudicem subfannaret. Quid adhuc dicemus fratres. Cur non sapit et nobis que pro christo est tribulatio. Cur non gustamus et nos manna istud absconditum. Sic ergo gaudium in tribulatione. et iam non habet malignum unde illicitat unde deiciat. liberati sumus a laqueo venantium patriter et a verbo aspero. nihil proficiet inimicum in eo quem crux christi delectat. Si carnalem delectationem et filii iniquitatis non apponet nocere ei. Si ad exasperandum ei qualibet immittere temptauerit amaritudinem. non curat delicias qui ieiunio pascitur. multo minus pro eo murmurare potest in quo et delectatur. plane altissimum posuit refugium suum. quo nec muscipula inimici timenda sic nec sagitta proetus sublime volat quisquis ille est quem non modo futurorum expectatio bonorum. sed presentium quoque malorum exhibitio ipsa delectat ita ut in ea gloriatur. hec ille pater

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O homo tribulate. Vis ne premissa verba patris clareuallis ad clarum ipsa pro consolatione tua intelligendum declarari. Ecce dicit primo. Crux speciosa est scilicet crux tribulationis. Et nonne bene dicit. est namque speciosa vel ut causa equiuoca. quemadmodum enim sol est calidus. licet non formaliter. ut vniuoca. sed ut causa caloris equiuoca. Ita et crux tribulationis ut causa

equiuoca facit animam speciosam plenitudine specierum sanctarum cogitationum ex quibus nonnunquam presumitur in exteriora verba amoroosa. sepius namque tribulati verba huiusmodi ingeminant. O deus amantissime. O amabilis deus succurre mihi. O amabilis deus libenter habere sufferam amorem tui. quia grauiora pertulisti amorem meum. Quid igitur mirum quod dicitur pater crucem tribulationis speciosam dicitur. Nam propter dicta et consimilia externa vel interna verba plena caritatis et dilectionis. que crux tribulationis causat in ipsis tribulatis potest ei accomodari quodammodo quod de virgine canitur. Ista est speciosa inter filias hierusalem. sicut vidistis eam plenam caritate et dilectione. Rursum crux tribulationis speciosa est. utpote tibi offerens speciositatem. Nimirum ipsa ut soror mea prefata est aqua comparatur. quemadmodum igitur aqua hominis in se vel in suis vestibus deturpati reformat speciem mundando et dealbando. ita et tribulatio animam abluat. et virtutum suarum habitus candidiores reddit. Et nonne pregrandis aquila iohannes in sua apocalypsi hoc declarat. ubi dicitur. Hi qui sunt amicti stolis albis qui sunt et vni venerunt et dixit mihi scilicet vnus de senioribus. hi qui venerunt ex magna tribulatione et lauerunt stolas suas. et dealbauerunt eas in sanguine agni scilicet habito participio sanguinis christi pro amore cordis sui bene digesti ad modum lactis albilissimi. Dicit secundo dicitur pater. Crux amari potest scilicet tribulationis. iam audisti quod hec crux speciosa est. quid igitur mirum quod ipsa amari potest. quippe speciosa solent esse amabilia. Nec opponas quod amara est. Nepe et amara potio propter dulcem sanitatem amabilis est. Sed et tribulationem amaram dicens. dicere videris mendacium et declarare potius gultum tuum esse infectum. Iam enim tribulationes videntur esse dulcorate. pro hoc quidem quod in christo fuerunt. et per eum cuius spiritus super mel dulcis est transiuerunt. quemadmodum et crux iam videtur esse uncta ex eo quod in christo fuit qui est unctus. quapropter et cruce in consecratione ecclesiarum oleo inunguntur. Hinc est quod dulcis pater clareuallis de illo loquens verbo. qui fingis laborem in precepto. An non inquit labor factus iugum suauis crux inunctio. Dicit tercio idem pater. Crux habet exultationem et quid mirum. si hoc dicit et intendit decruciatu tribulationis designate per lignum crucis. Nam et exultabunt omnia ligna siluarum a facie domini quod veni. ait patris. Sed quid. Nunquid non presentiam suam exhibet dominus tribulatis. Certe exhibet. Audi psalmistam. Iuxta inquit est dominus hiis qui tribulati sunt corde. igitur etiam in tribulatione non solum gaudere. sed propter eius presentiam viuificantem exultare. potius habes per gaudium cordis in corpus redundans quemadmodum cytha redam illum dauid dixisse nouimus. Cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuum. Dicit quarto dicitur pater. Si fuerit qui colligat. semper germinat lignum crucis vitam scilicet vitam gratie.

Nempe si una persona sine tribulatione conseruat vitam gratie. tunc ad vitam bonam ratione tribulationis circumstantia conuertitur. quippe secundum Gregorium anam sententiam mala que nos hic premunt ad deum ire conpellunt. immo melius dicam nec una persona omnis experit tribulationis conseruat vitam gratie. vel sanctam. vel etiam christianam. Nimirum sine exceptione dicit nobis apostolus Paulus. Omnes que pie volunt viuere in christo persecutiones patient. Sed et magister Augustinus. Nullus inquit seruus christi sine tribulatione est. si putas te non habere persecutiones non dum cepisti esse christianus. Dicit quanto pater antedictus. Eructificat iocunditate scilicet lignum crucis seu tribulationis. Nonne est ita. certum est hoc verificari vel per futuro tempore. Audi ecclesiasticum. Usque in tempore inquit sustinet patiens et postea redditio iocunditatis. Nam etiam dominus in euangelio. Beati inquit qui nunc fletis. quia ridebitis. imo dicti patris dictum verificat et in presenti. tribulationis namque occasio multa siue in ordine siue manentes in seculo religiosi fieri. Sed quod. certe testate ecclesiasticum. religiositas custodiet et iustificabit cor iocunditate atque gaudium dabit. Vnde et salomon in pueribus. Secura inquit mens quasi iuge diuini. Dicit sexto idem per balsamum sudat. scilicet lignum crucis. i. tribulationis. Sed quod balsamum. Audi eundem patrem. Gratia inquit balsamum purissimum est. Hoc autem consequitur quod cordis experit opus et hoc multoties tribulationis occasione. quod quidem balsamum gratie coniungit ab inter foras prode anxia et quasi sudorosa confessione. Dicit septimo per ille de ligno crucis antedictus. Non est siluestris arbor. nam arborum effectum habet. Nam enim quasi siluestris et idonitum crux tribulationis reddit domesticum. non est igitur siluestris arbor quasi de numero ignobilium cum in arborum ligno crucis canat ecclesia super omnia ligna siluarum. Dicit octavo idem de eodem lignum vite est apprehendendum ea. Nonne enim in agone vel periculosa egritudine constituti per mortem perpetua euadenda et eterna vita consequenda apprehendere solet lignum crucis inueni applexari et osculari. Ita ergo et interioribus brachiis crux tribulationis esse apprehendenda amplectenda ac deosculanda. quia lignum vite est patientibus tribulatis. Qui habet aures audiendi audiat quod spiritus dicat ecclesiasticus. Vincite scilicet tribulationum temptations dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Vincite inquit scilicet per patientiam. quia ut alias inductum est nobile vincendi genus est patientia. Vincit qui patitur. si vis vincere discite pati ait poeta. Dicit nono idem de eodem. Arbor fructifera est arbor salutifera. quare. Profecto quia nos frui facit salute eterna. Hinc saluator ipse ait. Qui meus agricola est omnem palmitem que fert fructum purgabit eum scilicet per inflatorem tribulationis. ut plerumque fructum afferat. Dicit decimo idem de eodem. Si non esset hec sanctior cunctis preciosior vniuersis nunquam illo plantaretur in orto nec illam preminere vineam occuparet. Cur dicit ita. Reuera quia omne lignum pulchrum visu et ad uescendum suauem in paradiso manum dei dicitur tantam creare in homine sanctitatem non possit. sicut lignum crucis. i. tribulationis cruciatum igitur plantatum in orto seu vinea ecclesie. et certe tribulatio quis cruciatum cum reuerentia recipiende sunt quasi deosculande

2
37
et amplectande tanquam sancte reliquie. cum quibus sanctis sanctus eris. Nimirum si aqua amara transeundo per terram dulcis efficitur aut vinum per species transiens redditur speciatum. sequitur a se simili quod tribulationes per christum sanctum sanctorum. ac per omnes sanctos alios qui pie volunt viuere in christo transeuntibus sunt habende quasi sancte reliquie. Sanctitatis autem eorum signa videntur esse mirabilia que operantur. qui enim. xx. annis vel amplius in deliciis suis mortui exiterent. ipsi multoties incunctanter resuscitantur. superueniente eis forti tribulatione. Nulle in mundo isto reliquie sanare videntur. tot et tantis infirmitatibus laborantes quot et quantis sanant ipse tribulationes. Dicit idem pater. xij. suppones cruce tribulationis habere suauitatem saporis et dulcedinem. Quid mirum si cruce suauitatem dedit qui dedit et igni. Aut quomodo crux videatur insipida ubi dulce sapit et flama. Et ecce quod dicit de cruce huius possibilitatem probat per simile. scilicet de flama que compatiebatur irrisum carnificum et iudicis subsannationem quando laurentius positus in craticula subicientibus perinas insultabat et quasi assatus diutius vultu letissimo ad imperatorem respexit et dixit. ecce miser assasti unam partem versa et manduca. Quapropter dictus pater fratribus suis loquens admirando subiungit. Cur non sapit et nobis que pro christo est tribulatio. cur non gustamus. et nos mana illud absconditum. Bene dicit absconditum. quia paucissimis cognitum seu a deo paucissimis reuelatum quemadmodum deo patri dicitur in luca. Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Denique. xij. pater sepe dicitur sic concludit. Sit ergo gaudium in tribulatione. et iam non habet malignus vnde illiciat unde deiciat ac. ut est prius per sororem meam recitatum. Dicitur communiter quod dyabolus fugit crucem. i. signum crucis. et videtur omnino quod et crucem tribulationis quando in ea homo delectatur teste ubi prius sepe dicitur patre clareuallis. Nihil inquit proficiet inimicus in eo quem crux christi delectat. liberati sumus a laqueo venantium et a verbo aspero. Dicit a laqueo venantium scilicet qui venantur ad illaqueandum nos per carnalem delectationem et temptant nos per amaritudinem ad exasperandum nos et ad murmurandum et contra hec duo dicit idem pater si carnalem delectationem. et filius iniquitatis non apponet nocere ei. si ad exasperandum ei quamlibet temptauerit immittere amaritudinem supple per hoc non proficiet. Vnde subdit non curat delicias que ieiunio pascit. multo minus pro eo murmurare potest in quo et delectatur. Rursum temptat nos dyabolus per muscipulam. i. per instrumentum capiendi nos ratione alicuius delectabilis cibi. i. delectamenti latenter questum et per sagittas auozitatum peruersae intellectus. nouit enim et ipse per huiusmodi sophistice opposita arguere. Sed contra hec de illo qui in tribulationibus delectatur dicit predictus pater altissimum

posuit refugium suum quo nec mascula inimici timenda sit. nec
sagitte p[er]fusus sublimis volat quisquis ille est quem n[on] m[od]o futuro-
rum expectatō bonor[um]. s[ed] p[re]sentium quoq[ue] malor[um] exhibitō p[er]a
delectat. ita ut in ea etiam gloriatur. Nec ille. et b[er]n[ardus] talis de q[ui] loq[ui]
tur sublimis volat et altissimum ponit refugium suum. quo p[re]missa n[on]
attingunt. s[ed] in vulnerib[us] x[risti] crucifixi sublimati iam i[n] celo et exal-
tati quo nec inimic[us]. nec instrumenta ei[us] venire possunt.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Recitavit p[ater] foror mea exhortationem
patris clareuallis inter alia sic dicentis. Sit ergo gaudiū in
tribulatōe. Verum q[ui]m contra hoc obici posset de x[risto] qui p[er]fecti-
or omnib[us] existens in tribulatōe sc[ilicet] sua imminente passione cepit
tristis et mest[us] esse. hinc scias q[uod] hui[us] dispensatōis rationem dicit
pater subiungit dicens. Qui iniciatur a timore crucem x[risti] sustinet
patienter qui p[er]ficat in spe portat. et libenter qui cōsumatur in ca-
ritate amplectitur iam ardens. solus iste est qui dicere possit. q[ui]a
amator tuus semp[er] fui et desideravi amplecti te. longe est vox ista
ab ea voce. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. Quid enim
agnosco in duce belli militis pusillanimitas trepidatōem. agno-
sco infirmantem gallinam cum pullis. cōsidere caritatem. stupesco
dignatōem. expauesco humilitatem. Misericors dominus nō bea-
ti andree robustū sibi suscepit affectū. q[ui] non est op[er]is sanis medic[us]
sed male habentib[us]. Quid magnum fuerat d[omi]ne ih[esu]. si accedere ho-
ra p[ro]pter quā veneras intrepid[us] stares tanq[ua]m qui p[re]t[er]it[um] habebas
ponendi animā tuam. et nemo tollebat eaz a te. Cur nō gloriatus
fuit quando quidem p[ro]pter nos totum agebatur. ut nō solum passio
corporis. sed et cordis affectio p[ro] nobis faceret. et quos viuifica-
bat mors tua. nihilomin[us] et trepidatō robustos. et mesticia letos.
et tedius alacres. et turbatō q[ui]etos faciat. et desolatio cōsolatos. Le-
go quidem in lazari resuscitatōe. quia infremuit spiritu. turbauit
seipsum. sed esto interim. quia seipm turbauit non cōditionis neces-
sitate. sed sue beneplacito voluntatis. Nunc autem aliquid iam a-
pl[us] audio. vsq[ue] siquidem a deo p[re]ualuit ea que fortis est ut moys
dilectio. ut x[ristus] dei virtutem angel[us] cōfortauerit. Quis quē. Euāge-
listam audi. Apparuit inquit angel[us] cōfortans eum. Quem eum. pla-
ne cui nascituro clausus patuit virginis vter[us]. cuius nutu aqua in
vinum cōuersa est. cui[us] tactu lepra fugata est. sub cui[us] plantis soli-
dum stetit mare. ad cui[us] vocem mortui resurrexerunt. Deniq[ue] eum
qui portat omnia verbo virtutis sue p[er] quē facta sunt. per quē vni-
uersa subsistunt. etiam angel[us] ipse. et quid dicam. quem eum. Min[us]
enim mirarer. si non esset penic[us] indicibilis. Rogo te angele quē
consolaris. An ignorabas quis esset. ad quem consolandum venie-
bas. c[ir]ca cōsolator ē. c[ir]ca paraclet[us] ē. Alioq[ue] nō diceret aliū paracletū

2
39
a patre mittendum a p[er]estolis si non esset et ipse paraclet[us]. Deniq[ue]
agnosco et in hoc ipso paracletum maximum benignissimum. quia
p[er] se sic h[ic]s qui tribulato sunt corde. Non despero iaz domine. eti-
am si molesta mihi videatur tribulatio quā patior. etiam si pusilla
nimis sum. etiam si desidero ut transferatur calix a me. non despero
inq[ui] dummodo addatur. veruntamen non sicut ego volo. sed sicut
tu. s[ed] pater antedictus.

Capitulum tertium continens consolationes super tribulatio-
num multiplici copia et varietate.

Secundo post p[re]missa ad dominam consolatricem supra
dictam accessit et alius tristis super tribulationū m[ul]-
tiplicitate et varietate conquerendo. cui ipsa mox de
suis puellis. xj. p[ro] consolatione deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tribulatum sic ait. O homo satis est mirabi-
le q[uod] tunc homo turbatur q[ui] scit se positum in via et certa via
tendente ad terminū ad quē tēdit seu ad quē nititur peruenire cū
pot[est] inde deberet gaudere. Sed quid. Nonne est mentibus homi-
num veri boni naturaliter inserta cupiditas. nonne et omnis mor-
talium cura q[ui] multiplicium studiorum labor exercet. ad vnum t[er]-
minū beatitudinis finem nititur peruenire. certe sic beatiā cōsolatrice
testante. Ac nichilomin[us] experientia attestante. Sed que est via
et certa via ad hunc terminum. p[er]fecto cum termin[us] iste sit ut di-
summū bonum vtiq[ue] regni celor[um] nomine importatū. cōstat q[uod] via
ad ipm tribulationes sunt p[re]sertim multe. testante scriptura que hoc
dicit et cōstanter asserit per multas inquit tribulationes oportet nos
intrare in regnum celor[um].

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad hominem p[ro]pter tribulationes cōtristatum
sic ait. Cur homo nuncios domini. tui non gaudenter recipis
p[re]sertim ad magna bona celeriter recipienda te vocantis. Quā
inquieti sunt h[ic] nunci[us]. p[er]fecto nunci[us] h[ic]mōi tribulationes sunt que
hominem ad deum accelerare faciunt. Nimirum p[ro] tribulationes
deus hominem ad maxima bona vocat et nō vult q[uod] ipse in p[er]uis si-
stat. ita sane q[uod] quotquot tribulationes habes tot recepisti nuncios
qui dicunt tibi accelerandum esse. ut diete cordis tui non sint p[er]-
dicete psalmista. multiplicatae sunt infirmitates eor[um]. postea accele-
rauerunt. Scriptur[um] quoq[ue] est in exodo. q[uod] egiptij cohebant filios
israhel exire de terra. Sed quid hoc. reuera hoc significat q[uod] tribu-
lationes que per egiptios designantur corda virozum. p[re]sertim
deum videntium seu p[re] oculis habentium per filios israhel sig[na]-
catorum cogunt recedere de hoc mundo tribulatōibus tenebrosa

hoc autem modo a re aliqua cor recedit quo amorem suum ab ea subtrahit quod in proposito facile fit. quippe amor de facili a loco subtrahitur in quo non nisi supplicium inuenitur.

III. CONSIDERATIO.

Quia puella ad hominem multas tribulationes abhorrentes sic ait. Cur abhorres tribulationes que orationes tuas reddunt exaudibiles atque gratiores. Hinc namque per ps. dicitur. Ad dominum cum tribularer clamaui et exaudiuit me. Sed et sicut a deo plurius clamor magis exauditur. quippe secundum collectam ecclesie. id quod petitur multiplicatis intercessoribus largiri separatur. Ita etiam pariter modo si unus homo multa ora haberet. vel si omnia membra eius ora essent ac simul clamarent exauditionem apud deum facilius obtinerent. Sed quid. Defecto quolibet tribulatio est quasi os clamans in necessitatis articulo. unde et doctor quidam dicit de lazaro quod eorum habuit ora clamantia quorum habuit vulnera.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Nonne scis quod tribulationes aquis comparantur in scriptura. Scio inquit. Aduertas igitur quod sicut aqua amara dulces nutrit pisces pater et maiores puta cetee gradia et alia similia que non nisi in mari solent inueniri. dum in alijs aquis nutriuntur pisciculi. Sic est etiam quod in tribulationibus magnis et amarioribus nutriuntur homines magne virtutis. Rursum aduertas quod sicut aqua dum crescit nauem eleuat. Unde in libro geneseos dicitur multiplicatae sunt aque et eleuauerunt archam in sublime a terra. Ita et tribulationes presertim multiplicatae electos dei proficere faciunt et a terrenis eleuant et exaltant quemadmodum econtrario in libro job de quibusdam per tribulationes nondum disciplinatis dicitur. cor eorum longe est a disciplina. propterea non exaltabuntur. Quippe nomen discipline plures tribulationum ictus significat satis apte. Adhuc autem aduertere poteris quod tribulationes precipue multe et magne ad modum aque copiose nate sunt bene mundare et dealbare. Que forte inquit vel qualia. Certe virtutum habitus seu indumenta in quibus sancti tanquam in stolis albis comparebunt coram rege glorie. Audi itidem questionem pariter et responsiones per cognatam meam prius ex apocalypsi recitataz huius qui sunt amici stolis albis qui sunt et unde venerunt. Dicitur ibi et respondetur. Huius sunt qui venerunt ex magna tribulatione et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni scilicet ad modum lactis quod sanguis est digestus candido facto per digestionem amoris domini.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Scias homo quod multe tribulationes valent ad purgandum hominem a sanguinibus peccatorum. de quibus ps. petit liberari dicens. Libera me de sanguinibus. Nimirum in multis tribulationibus ictibus consistit purgatio de peccatorum

2

36

sanguinibus quemadmodum de corruptis corporalium membrorum sanguinibus fit purgatio scarrificando mediante venosa cui purgationi plures ictus diuinate tribulationis apte comparantur. Sane sicut ictus qui cum flebotimo scarrificando fiunt in corpore facile sustinentur quam ex appositione ventose in qua stappa posita est. et igne accensa caro prius inflamatur. ita et ictus plures diuinate tribulationis sustinentur ab illo facile cuius cor prius inflammatum est diuini amoris igne. Hinc est quod dominus volens suos discipulos tribulationum ictus propterea et facile sustinere eos inflammatum quod spiritum sanctum eis in specie ignis misit. unde et accidit quod petrus apostolus post receptionem illam spiritus sancti bene sustinuit ictus tribulationum usque ad mortem crucis qui ante ignem illum sustinere non potuit unam puncturam mulieris sibi quod cum ihesu nazareno fuerit imponentis.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. Nonne vult audiuisti quomodo pater noster abraham per multas tribulationes amicus dei est effectus. sic isaac sic iacob. sic moyses et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Quid ergo. Defecto vel et tu per multas tribulationes transibis vel deo non placebis. Nequaquam igitur velis vel presumas esse singularis. Nequaquam tribulationes omnes alijs et tantis viris aliquatenus verearis. Sunt nempe tribulationes homini optimi signum predestinationis. Deo enim fidelibus suis habet multipliciter tribulationis aliquid melius reseruauit. Nota itidem gloria ei quod dicit iacobus omne gaudium et anotationem et primum super tanquam notabilem recitatum. Ne inquit indignemini. si mali in mundo florent. si vos patimini. quia non est christiane dignitatis in temporalibus exaltari. sed potius deprimi. mali nihil habent in celo. vos nihil in mundo. sed spe illius boni ad quod tenditis quod quod in via contingat gaudere debetis nihil est vnde doleatis. vnde dubitatis. sed ibi.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Nonne melius est habere materiaz abundantis gaudij quam gaudij diminuti. certe sic. Sed quid. Defecto materia abundantis gaudij est tribulatio multa et experita. An non dicit apostolus de ecclesijs macedonum. In multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit. Vt dicit et ordinarius apparuit. Non inquit solum pati voluerunt. sed experiti sunt et inde gauisi sunt. Dicit etiam litera non gaudium. sed abundantia gaudij. ut gaudium experimento tribulationis et abundantia gaudij abundantie tribulationis sciatur respondere. concordat autem presenti considerationi. et illud verbum apostoli ad thessalonicenses. Vos inquit imitatores nostri facti estis et domini excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti glosa quod. scilicet in vobis fecit spiritus sanctus.

VIII. CONSIDERATIO.

Ctaua puella sic ait. Nescis si habeam quod vestis propter gaudium non precit. sed carius portat. quam preciosis lapidibus onusta reddi. Quid ergo. crede a se sequitur quod habet patienter nobiliter homines vestit propter tribulationem quod portat multitudine non est recusandum. sed eo libenter gestandum. Nimirum quanto plures sunt tribulationes. tanto plures decem vestis ornatur margaritis

hoc autem modo a re aliqua cor recedit quo amorem suum ab ea subtrahit quod in proposito facile fit. quippe amor de facili a loco subtrahitur in quo non nisi supplicium inuenitur.

III. CONSIDERATIO.

¶ Erca puella ad hominem multas tribulationes abhorrentes sic ait. Cur abhorres tribulationes que orationes tuas reddunt exaudibiles atque gratiores. Hinc namque per psalmum dicitur. Ad dominum cum tribularer clamaui et exaudiuit me. Sed et sicut a deo plurius clamo magis exauditur. quippe secundum collectam ecclesie. id quod petitur multiplicatis intercessoribus largiri separatur. Ita etiam pariter modo si unus homo multa ora haberet. vel si omnia membra eius ora essent ac simul clamarent exauditionem apud deum facilius obtinerent. Sed quid. De defecto quolibet tribulatio est quasi os clamans in necessitatis articulo. unde et doctor quidam dicit de lazaro quod tot habuit ora clamantia quot habuit vulnera.

III. CONSIDERATIO.

¶ Varta puella sic ait. Nonne scis quod tribulationes aquis comparantur in scriptura. Scio inquit. Aduertas igitur quod sicut aqua amara dulces nutrit pisces piter et maiores puta cethe grada l' a lia similia que non nisi in mari solent inueniri. dum in alijs aquis nutriantur pisciculi. Sic est etiam quod in tribulationibus magnis et amarum nutriuntur homines magne virtutis. Rursum aduertat quod si cut aqua dum crescit nauem eleuat. Unde in libro geneseos dicitur multiplicatae sunt aque et eleuauerunt archam in sublime a terra. Ira et tribulationes presertim multiplicare electos dei proficere faciunt et a terrenis eleuant et exaltant quemadmodum econtrario in libro job de quibusdam per tribulationes nondum disciplinatis dicitur. cor eorum longe est a disciplina. propterea non exaltabuntur. Quippe nomen discipline plures tribulationum ictus significat satis aperte. Adhuc autem aduertere poteris quod tribulationes precipue multe et magne ad modum aque copiose nate sunt bene mundare et dealbare. Que forte inquit vel qualia. Certe virtutum habitus seu indumenta in quibus sancti tanquam in stolis albis comparebunt coram rege glorie. Audi itidem questionem pariter et responsiones per cognatam meam prius ex apocalypsi recitataz hij qui sunt amici stolis albis qui sunt et unde venerunt. Dicitur ibi et responderetur. Hij sunt qui venerunt ex magna tribulatione et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni scilicet ad modum lactis quod sanguis est digestus candido facto per digestionem amoris domini.

V. CONSIDERATIO.

¶ Vinta puella sic ait. Scias homo quod multe tribulationes valent ad purgandum hominem a sanguinibus peccatorum. de quibus psalmus petit liberari dicens. Libera me de sanguinibus. Nimirum in multis tribulationibus ictibus consistit purgatio de peccatorum

2

36

sanguinibus quemadmodum de corruptis corporalium membrorum sanguinibus fit purgatio scarrificando mediante vetula cui purgationi plures ictus diuinate tribulationis aperte operantur. Sane sicut ictus qui cum flebotimo scarrificando fiunt in corpore facile sustinentur quam ex appositione ventose in qua stappa posita est. et igne accensa caro prius inflamatur. ita et ictus plures diuinate tribulationis sustinentur ab illo facile cuius cor prius inflammatum est diuini amoris igne. Hinc est quod dominus volens discipulos tribulationum ictus propter et facile sustinere eos inflammatum quod spiritum sanctum eis in specie ignis misit. unde et accidit quod per apostolum post receptionem illam spiritus sancti bene sustinuit ictus tribulationum usque ad mortem crucis qui ante ignem illum sustinere non potuit una puncturam mulieris sibi quod cum ihesu nazareno fuerit impositus.

VI. CONSIDERATIO.

¶ Erca puella sic ait. Nonne vel audiuisti quomodo pater noster abraham per multas tribulationes amicus dei est effectus. sic isaac sic iacob. sic moyses et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Quid ergo. De defecto vel et tu per multas tribulationes transibis vel deo non placebis. Nequaquam igitur velis vel presumas esse singularis. Nequaquam tribulationes communes alijs et tantis viris aliquatenus verearis. Sunt nempe tribulationes homini optimi signum predestinationis. Deus enim fidelibus suis habet multipliciter tribulationes aliquid melius reseruat. Nota itidem gloriam ei quod dicit iacobus omne gaudium et annotata et primum super tanquam notabile recitata. Ne inquit indignis in temporalibus exaltari. sed potius deprimi. mali nihil habent in celo. vos nihil in mundo. sed spe illius boni ad quod reditis quod quod in via contingat gaudere deberis nihil est vnde doleatis. vnde dubitatis. habet ibi.

VII. CONSIDERATIO.

¶ Septima puella sic ait. Nonne melius est habere materiaz abundantie gaudij quam gaudij diminuti. certe sic. Sed quid. De defecto materia abundantis gaudij est tribulatio multa et expta. An non dicit apostolus de ecclesijs macedonum. In multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit. Ut dicit et ordinarius apparuit. Non inquit solum pati voluerunt. sed expti sunt et inde gauisi sunt. Dicit etiam litera non gaudium. sed abundantia gaudij. ut gaudium experimento tribulationis et abundantia gaudij abundantie tribulationis sciatur respondere. concordat autem presentis considerationi. et illud verbum apostoli ad thessalonicenses. Vos inquit imitatores nostri facti estis et domini excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti gloria quod. scilicet in vobis fecit spiritus sanctus.

VIII. CONSIDERATIO.

¶ Octava puella sic ait. Nescis frater karissime quod vestis propter gaudium non precit. sed carius portat. quam preciosis lapidibus onusta redditur. Quid ergo. certe a seculo sequitur quod hic parte nobiliter homines vestes propter tribulationem que portat multitudinem non est recusandum. sed eo libenter gestandum. Nimirum quanto plures sunt tribulationes. tanto plures decem vestis ornatur margaritis

varia et diuersa patiaris. gaudere debes in immensum existimando
q̄ habeas vel s̄m equivalentiā. vel sup̄minentiam omne genus
mundanoꝝ gaudioꝝ. Nimirum sicut p̄r̄ per sororem meam didi
cisti q̄ tribulatio in presenti auget coronā in futuro. Ita ad gaudij
tui augmentum existima. q̄ varietas tribulationum varium seu di-
uersum future corone tue. vel s̄m equivalentiā adicit ornatum
Sicut ergo in corona materiali non est bonum carere ullo genere
gemmarū corone diuinentium. Ita etiam cum p̄uentu potentie su-
stinendi. quē in ip̄is tribulationib⁹ fidelis de⁹ facit. meli⁹ est ullo
carere genere tribulationum.

Capitulum quartū continens consolationes super guerris pacifi-
co statui contrarijs.

Varo post premissa ad supradictā dominam consola-
tricem accessit. et ali⁹ tristis consolationem requirens
super se turbantib⁹ guerris. cui illa pro consolatione
de suis puellis duas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. aut turbaris de guerris ex eo q̄ vergunt in
malum tuū p̄sonale. aut ex eo q̄ vergunt etiam in malum ali-
ozum. Si ex eo prescise q̄ vergunt in malum tuū p̄sonale plene po-
teris consolari in hoc opere diuersis in capitulis p̄ dicta meaz s̄oda-
lium pariter et dicenda. Si vero ex eo turbaris q̄ vergunt guerre
in malum alioꝝ eam super hoc consolationē recipias quā circa finē
toti⁹ hui⁹ libri potens reperire ubi ponent⁹ consolationes hominis
opassui p̄pter passionē alioꝝ opatiendo cruciati.

II. CONSIDERATIO.

Secūda puella sic ait. Nescis q̄ militia est vita hominis super
terram. Militanti autem valet exercitium. qd̄ in guerris vel
foinsecus magis q̄ paucis tempore est patum. quippe pacis tem-
pore torpent homines in heria atq̄ ab intra piculosi⁹ impugnan-
tur. tunc em̄ inimici hominis domestici eius. tunc temptat luxuria
tunc inuidia. tunc auaricia. tunc et alia vitia plura numero q̄ i guer-
ris quib⁹ pacis tpe inseruitur.

Capitulum quintū continens consolationes sup̄ bello seu afflictu et
omniuersaliter sup̄ impugnationē in cōmuni.

Vinto post premissa accessit ad dominam supradictā
etiā ali⁹ tristis de bellis seu afflictib⁹ iminentibus to-
tus perturbat⁹ desiderans consolari cui illa mox pro
consolatione de suis puellis septem deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O miles xp̄i nescis q̄ maius bonū est bo-
num pacis q̄ malum sic malū belli iminentis. patet hoc ex

2
38
eo q̄ cuncti optant pacē eē. s̄ non optant cuncti bellum non esse
Vis nosce q̄ cuncti optant pacem esse. librum hester legito. et cla-
re inuenies de cunctis mortalib⁹ hoc supponi. Audito quoq̄ ma-
gnum patrem augustinum. Tale inquit bonum est bonū pacis ut
in reb⁹ creatis nihil gratiosus solet audiri. nil delectabili⁹ cōcus-
pisci et nihil vtilius possideri. Audi rursum patrem eundem. iusti-
cia et pax osculate sunt. Nemo inquit est qui non vult pacē. inter
roga omnes homines. Vis pacem. Vno ore responderet tibi genus
humanū opto cupio amo. Vis autem econtra q̄ non omnes optāt
belleum non esse. Audi illum vegetum doctorem militum. Milita-
ris inquit alacritas saltus et cursus ante temptandus est q̄ corp⁹
erate pinguescat. Velocitas em̄ est que percepto exercitio strennu-
um efficit bellatorē. Nā taliter instructo pugnare aduersus quosli-
bet hostes in acie formido non erit sed voluptas. h̄ ille. Nec soluz
tales de quibus loquitur nō optant bellum non esse sed quibus pu-
gnare est voluptas. sed etiam plurimi alij et sancti viri optant mul-
totiens bellum esse ut pax inde sequatur. Audi magnum patrē Au-
gustinum. Non inquit queritur pax ut bellum exerceatur. sed bellū
geritur ut pax acquirat⁹. h̄ ille pater. In omni igitur casu quo pax
sine bello non potest haberi cuiusmodi sunt infiniti necesse est ut
omnes qui hoc scientes optant pacem esse non velint bellum non
esse. sed magis eligant ipsum esse nec tunc per consequens doleant
ipsum esse.

II. CONSIDERATIO.

Secūda puella sic ait. Ut quid homo velles bellum non esse.
Dices forte timeo malum exitum. Sed hic timor van⁹ est solo
hoc puiso q̄ causa sit bona. Audi patrem clareuallis. Si inquit bo-
na fuerit causa pugnantis exitus malus esse nō potest. sicut nec bo-
nus iudicabitur finis ubi causa non bona. sed intentio non recta
precessit. Rursum forte dices. ideo bellum seu conflictum horreo
q̄ ledi aut mihi noceri timeo. Sed et hic timor van⁹ est. Hoc pro-
uiso q̄ a tēpo non ledaris. Audi johannem os aureum. et si inquit
omnes qui mare et terram habitant diueniant ad ledendum nocere
nequaquā poterunt ei qui a semetip̄o non leditur. h̄ ille. Vnde et
egregium verbum dicit greg. quadaꝝ in collecta que est talis. Tur-
ere domine populum tuum et ab omnib⁹ peccatis clementer emū-
da. quia nulla ei nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas.
Sed et petr⁹ in sua canonica. quis est inquit qui vobis nocebit si
boni emulatores fueritis. Porro si p̄pter iniquitatem et iniusti-
ciam tuam te doloꝝ p̄pter bellum ad huc manet. nihil opere precis-
um est nisi ut continuo mutes animum et d̄ emulo efficiaris bon⁹
emulatoꝝ ac nichilominus. si vita conceditur ad illam consolatio-
nem recurras que super iniquitate. vel iniustitia inferius possibili-
bus inuenitur.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. quis nos assecurabit. q̄ non impugnemur ab infidelibus quos et vel quandoq; bello laceessimus. Igitur breuia inter se cristianorum bella videntur satis necessaria. Cur autem hoc. Audi cass. et non incassum. Ars inquit bellandi si nō p̄cluditur. cum fuerit necessaria non habetur animo. subito ad arma non erigunt. nisi qui se ad ip̄a ydoneos promissa exercitacione disponunt. primordia cuncta pauca sunt. et aliter timiditas non tollitur nisi cum rebus necessarijs nouitas abrogatur. Audi rursus eundem. terribilis est inquit hominib; cōflict; si non sit assidu;. Nā quod in iuuentute non discitur in matura etate nescitur. h̄ ille. vñ ad sensum erratum loquens veget; ille p̄fat;. scientia inquit rei bellice dimicandi nutrit audaciā. nemo em̄ facere metus it qd̄ se bene didicisse cōfidit. hec ille. Verū si de bello tanq̄ inermis. et hui; operis inexperius aut q; debilis virib; p̄pter p̄rium periculum doles ex alijs dictis et dicendis cōsolationem queras et specialiter sup̄ morte imminente.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Cur frater bellum pati refugio. cui si tu iuste repugnaueris non solum exp̄ic; sed fortior eris. Eortitudine saltem animi et forte etiā corporis natura. vires ministrante mentis lacestitis. Sed nec deo p̄pter bellum in quo iuste repugnaueris aliquaten; displicebis. Vis scire q; eris fortior. Audi strenuū paulū de sanctis loquentē. fortes inq; facti sunt in bello glo. i. in p̄lio vt iudas machabeus ioseph et alij. castra verterūt exteror; glo. i. inimicos sepe verterūt in fugam. S; et fortificatur quis ex fortioris assistentia. is aut de quo dicit scriptura. Si fortitudo. quare robustissim; est sc; dñs fortis et potens. domin; potēs in p̄lio. assistit iuste p̄lianti. Nonne hoc insinuat p̄ba jeremias. Domini; inquit mecum est quasi bellator fortis. idcirco qui p̄sequitur me cadent et cōfundentur vehementer. Sed et sanct; dauid dixisse reperitur. Domini; p̄ceptor meus a quo trepidabo. si exurgat aduersum me p̄linm in hoc ego sperabo glo. si cōflict; p̄sequen tium me exurgat. i. subito vñ in immensum crescat ego cui de; p̄ceptor est in hoc p̄lio sperabo in domino. Vis vltari; scire q; deo p̄pter bellum si iustum fuerit ac iuste in eo pugnaueris ne qua; displicebis. Attende illd̄ psalmiste de deo loquentis. docet inquit manus meas ad p̄lium. et digitos meos ad bellum. qd̄ vtiq; non faceret. si ei iustum bellū aut iuste pugnāct; displiceret. Audi igitur magnū patrem augustinum. Noli inquit existimare nemine; deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In hijs erat sanct; dauid cui domin; magnum testimonium perhibuit.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad sapientum specialiter impugnationem attendens sic ait. Nonne vel quandoq; legisti. aut audiisti qualiter boetiana consolatrix sic ipsum illustrem virum boetium cōsolata. Nunc inquit primum censes apud improbos mores lacestitā picul esse sapientiam. Nonne apud veteres ante nostri platonis. etatem magnū sepe certamen cū stulticie temeritate certauim;. eoz; super stite p̄ceptor socrates iniuste victoriā me astate mortis p̄meruit. Nec illa. et ecce dicit p̄meruit victoriā sequit;. Q; si nec anaxagore fugam nec socratis venenum nec zenonis tormēta qm̄ pegrina. nouisti at tauios. at foranos. at senatas quoz; nec puerusta. nec i celebri; memoria est scire potuisti. quos nihil aliud detraxit i clade nisi q; nostris morib; instructi studijs improborum dissimilimi videbātur. Itaq; nichil est q; ammirere si in hoc vite solo circūflātib; agitemur p̄cellis quib; hoc maxime p̄positū est pessimis displicere quoz; quidē et si est numerosus exercit; qui qnq; cetera nos aciem struens valentis incubuerit desup̄ irridem; securi toti; furiosi tumult;. eo q; vallo inimici q; grassanti stulticie aspirare. fas non sit. Nec illa nobilis cōsolatrix.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella sic ait. Nonne vir impugnat; hylariter se piculo deberet exponere sub spe triumph; seu victorie. dū cōsideraret in suo certamine magnū ituetib; solaciū cōsistere sibiq; bonū certam certam p̄cōsuz p̄iter et ḡrosuz iocale repromissuz esse m̄ta cū laude glia et honore. certe sic. Nā et bō; miles secti fortes i bastiludij; atq; torneamentis ipugnatōes sustinet. vt possit attēdētib; solatiuz facere. p̄ quozum quidem solatō et signanter persone dilecte in signū amoris sui periculose multociens. et tamen hylariter se exponit. maxime aut si se sperat posse reportare honorem sup̄ alios et iocale qd̄ p̄mittit meliori. S; quid. Defecto non posset estimari q; magnum gaudiū habet de;. omesq; angeli necnon et omes amici dei p̄sertim nunc beati scientes p̄bitatem hominis impugnatōes patienter sustinentis. Sed nec vll; crisi militi impugnatōes bene patienti negatur iocale preciosum atq; gloriofum. tali em̄ cui lib; datur corona vltra humanā estimatōez preciosa. Vnde et de quolibet martiriū patiente cantari solet corona aurea sup̄ caput eius. et sic simul om̄s viri ecclesiastici p̄sertim cantores sunt quasi nūcij talis martiris p̄conium eius laudem et honorem magnificantes et extolentes.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Nōne merito ipugnatōes cū gaudio sustinere deberes q̄s sustinēdo deo sp̄ eo dilectio; et acceptio; q; et approbatio; esses. certe sic. Nepe ad dei dilectio; p̄ri; habitā mereri tibi q̄nticūq; mimū dilectōis ei; gradū vltiorē l̄ quātuz

ad effectus supradicti. hoc incōpabile est omni bono temporali. S3
quid. certe si ppter deuz impugnationes viriliter sustineres deo il-
las sustinēdo semp eo dilectōz et acceptōz quo et approbatōz es-
es. Nimirū hui⁹ rei exemplum ex hijs que gerunt in mundo non
nunq̄ muenitur. Fertur nanq̄ fuisse domin⁹ quidam qui qñq̄ illū
quem in seruitozem recepisset ad pbandum eum de nocte mitteret
alicubi et post in via personaliter occurreret ei ipm̄q̄ inuaderet a-
criter pugnando cum eo. Accidit autem semel q̄ sic pugnando ip̄e
domin⁹ ab vno tali famulo fere occisus fuerat quem quia bene se
habuit semper postea multum dilexit.

Capitulum sextum dicens dōlationes sup oppressione et psecu-
tione ecclesie in communi.

Exto post premissa ad dominā dōlatricem sepedictā
accessit et alius tristis scz quidā zelator ecclesie ex ip̄i
us ecclesie oppressione p̄urbatus cui mox illa p̄ sua
cōsolatione de suis puellis duas adiunxit q̄q̄ ip̄m
ad pacēz ponerent eis iniunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nonne tribulatis p̄ cōsolatōne debet suf-
ficere. hoc idoneo scire testimonio q̄ in tribulatōibus non d̄
āngat deficere. Si itaq̄ quis zelator ecclesie sacrosancte eidem vi-
deat quascunq̄ tribulatōnes imminere p̄ cōsolatōne recurrat ad
testem p̄doneum. et p̄osus fide dignum greg. loquoz ecclesiastici
gregis pastorez. egregium. cui⁹ scripturaz. veritati ip̄e spiritus san-
ct⁹ p̄hibuit testimonium. Sic nanq̄ librum sancti job. illo in passu
qui facit arcturum et cetera ad militum sensum exponēs. Quid in-
quit arcturi nomie qui in celi axem d̄stitit. vij. stellaz. radijs ful-
get. nisi ecclesia vniuersalis exprimit. Arctur⁹ inquit semp versa-
tur. et nunq̄ mergit. sic ecclesia p̄secutiones tolerat. sed sine dese-
ctu perdurat. h̄ ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nescis q̄ oliz domin⁹ ait petro cum ce-
pisset mergi modice fidei q̄re dubitasti. Hoc aut̄ et tibi dici p̄t
si oppressionem sancte ecclesie p̄mescis. Nempe ip̄a ecclesie opp̄s-
sio ad multiplicatōnem bonoz. fidelium iuuat. In cui⁹ figura de
israheliticis dicit in exodo. quanto opprimebant eos supple. egi-
ptij. tanto magis multiplicabant et crescebant. S3 quid. certe si
de populo israhelitico dictum est q̄ erat popul⁹ d̄ni. Nōne et fide-
les ecclesie sunt popul⁹ ei⁹. et oues pascue ei⁹. qui in primitiua ec-
clesia abundabāt numero quotide. et nunquit nō ita adhuc. Pro-
fecto ita. Audi magnū patrem Aug. Adhuc inquit habet ecclesia
q̄ crescat. donec illd̄ impleat. d̄nabitur a mari vsq̄ ad mare. Audi
quoq̄ hylarium zelatores ecclesie plurimum in hac materia exhi-
larantem. Hoc inquit ecclesie p̄prium est vt tūc vincat cū leditur

2
tunc intelligat cum arguit. tūc obtineat cū deseritur. Audi eundē
rursum. Hoc inquit habet p̄prium. ecclesia dum p̄sequit̄ floret dū
opprimi⁹ crescit. dum d̄emnitur p̄ficit. dum leditur vincit. dum
arguit̄ intelligit et tunc stat cū superari videt̄. hec ille.

Capitulum septimum dicens dōlationes sup p̄secutionib⁹ p̄o-
prijis illatis vel inferendis ab emulis seu aduersarijs.

Ep̄imo post premissa ad d̄nam dōlatricem p̄memoza
tam. accessit et alius tristis querens cōsolari super p̄-
secutionibus p̄rijis. cui illa mox de suis puellis qua-
tuoz assignauit p̄o impendendis sibi cōsolatōibus
oportunis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo qui p̄secutionib⁹ grauaris. Au-
di doctrinam gregozij doctozis egregij. Eacta inquit p̄ceze-
dentiū patrum d̄siderem⁹ et non erunt graua que toleram⁹. Igit̄
hanc sequentes doctrinam ad dōlationem in p̄secutionibus recur-
ram⁹ ad p̄cedentium facta patrum. et p̄mo omniū ad ip̄ius xpi
exemplum. Hoc em̄ admonet paulus apostolus. Recogitate inquit
eum qui talem sustinuit a peccatozib⁹ aduersus semetip̄m cōtradi-
ctōnem vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Recurramus
deinde ad patres voluntarie patientes p̄pter cristum. Dices forte
Sunt ne tales multi. Sūt vtiq̄. Audi illustrem jeronimum. quis in-
quit sanctorū patiētia coronat⁹ non est a cunabilis ecclesie. S3 et
sine exceptōne dicit apostol⁹. Omnes qui pie viuere volunt in xpo
p̄secutōnem patiuntur. Nec nouis tm̄ exemplis insistendū admo-
net nos etiam iacob⁹ albei in sua canonica. exemplum inquit ac-
cipite fratres exi⁹ mali et longanimitatis laboris. et patiētie p̄-
betarum qui locuti sunt in nomine domini. ecce beatificam⁹ eos
qui sustinuerūt. sufferentiā job audistis. h̄ ille. Sed et p̄clarum
exemplum tolerantiē p̄secutionis et nihilomin⁹ erga p̄sequentem
eximie mansuetudinis. et humilitatis possum⁹ attendere i rege da-
uid. Vti em̄ regum testatur liber post multas alias p̄secutōes. saul
assumptis tribus milib⁹ electoz. viroz. ex omni israhel prexit ad in-
uestigandum dauid et viros eius. etiam sup abruptissimas petras
que solis hibi⁹ p̄uie sunt. qui saul veniens ad caulas ouium et
ibi speluncā ad purgandum ventrem ingressus. licz p̄ hoc in mā⁹
dauid ibidem cum viris suis in interiori parte spelunce latitantis
incidisset. tam dauid manuz mittere in euz noluit. sed tm̄ ozam cla-
midis eius silenter p̄scidit. Egresso autem saul de spelunca egressus
est et dauid. et post tergum saul clamauit dicens. Dñe mi rex et re-
spiciente saul post se inclinauit se dauid. p̄nus in terzam et adora-
uit dixitq̄. Ecce hodie viderunt oculi tui q̄ tradiderit te dominus
in manu mea in spelunca. sed pepercit tibi ocul⁹ meus. Dixi enim

non extendam manum meam in dominum meum. quia xps domini est. quin potius pater mi vide et cognosce oram clamidis tue in manu mea. quoniam cum perciderem summitatem clamidis tue. nolui extendere manum meam in te. Vide quoniam non est in manu mea malum neque iniquitas nec peccavi in te. tu autem insidiaris anime mee ut auferas eam. quem persequeris rex israel quem persequeris. canem mortuum sequeris et pulicem viuum. sic dominus et iudicet inter me et te. cum autem displesset dauid loquens sermones huiusmodi. Dixit saul fili mi. iustus tu es quia ego dominus reddat tibi vicissitudinem hanc pro eo quod hodie operatus es in me.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice hoc posset hominem in persecutionibus quas propter deum et regnum celorum patitur merito consolari quod videt innumerabiles multo maiora pati ac etiam propter minus de quo tam minores est dubium an ipsi unquam illud consequantur. Eorum dices qui sunt illi. Defecto ex hijs sunt mercatores qui extra terram remotius per malas vias per montes valles ac vastas solitudines. per mare magnas et spaciosas. et procellas eius tempestuoso tempore per predones latrones et piratas in periculis corporum atque rerum sustinentes persepe defectus cibi et potus quos nunc frigus. nunc estus grauat. nunc pluuia grando et tempestas carentes quiete. pressi sollicitudine qui negligunt somnum negligunt modum. propter lucrum modicum et incertum. Sunt ex hijs et milites qui plura ex premissis similiter patientes et in afflictibus. in gueris. in hastiludijs et torneamentis exponentes res et honores corpus et animam vel propter stipendium. vel propter solam honorem modicum breui periodo duraturum. Alij vero qui voluntarie persecutiones patiuntur propter deum minus sepe et leuius patiuntur. et propter bonum multo magis certitudinaliter consequentur. Audi ipsius verbum saluatoris. beati inquit estis cum male dixerint vobis homines et persecuti vos fuerint propter me gaudete et exultate. ecce enim merces vestra copiosa est in celis. ecce inquit quod notat manifestam veritatem. et subiungit merces vestra est ponens presens pro futuro ad significandam certitudinem et concludit copiosa est in celis pluraliter propter mercedis magnitudinem. ac etiam multitudinem. quippe nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. que deus amore sui patientibus preparauit.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O si nouisses homo quid honoris. quid valoris afferret pati propter deum persecutiones ipsas pati velles. pati affectares si tu non desiperes.

Nimirum ipsas propter iusticiam patientes ab ipso domino beati predicantur. Beati inquit qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Magna propterea consistit consolatio in beatitudine nedum vera. sed etiam metaphorice predicata. Si quidem omnes transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt. Sed nec vere beatitudinis similitudo potest aliquid modicum esse. sed nec dominus predicans parua solet magnificare. ad magnum itaque honorem persecutiones patientium predicauit dominus ipsos beatos esse. Ad magnum quoque valorem designandum curauit subiungere quoniam ipsorum est regnum celorum. Nimirum nihil maius potest esse quam regnum celorum in quo veraciter includitur deus ipse quo secundum Anselmum maius bonum cogitari non potest.

III. CONSIDERATIO

Quarta puella sic ait. Condera frater nedum predicantem dominum de persecutionum vtili tolerantia. sed etiam quibus de illa predicauerit considera. certe dilectissimis discipulis quibus ipse dulcissimus fuerit. ita ut permittit percanit. beati estis cum homines persecuti vos fuerint. Absit hoc sentire quod et nequam esset cogitare quod ipse ipsos tam dilectos voluerit decipere quinimmo potius admodum vtiliter ad tolerantiam persecutionum curauit premissis verbis animare. Beati inquit estis cum homines persecuti vos fuerint. Ecce non dicit eritis. sed dicit in presenti beati estis. quod mox hoc ipso quod quis propter deum persecutionem patitur presentem habet causam sue beatitudinis. vel hoc dicit. quod beati sunt in spe qui post erunt in re nec minus potest verbum hoc magistri veridicum importare. Spes autem non defuit. quippe spes est certa expectatio future beatitudinis ex meritis pueniens. Quenam inquit sunt illa merita. Defecto que ipse magister insinuat consistencia scilicet in predicta persecutionum tolerantia. O quantum ergo gaudendum in expectatione certa que spem diffinit. Spe gaudentes ait apostolus propter quod et ipse magister admonet inferes post premissa gaudete et exultate. Quam inquit. Ecce hoc alio in loco manifestat. gaudete inquit in illa die et exultate. id est non solum postea. sed in illa die scilicet persecutionis. vel in illa die illustrationis qua certificati estis. qua non quasi in incertum curritis. sed certitudinaliter expectatis mercedem in celis copiosam. Eorum dices. Quinam sunt isti celi. Audi magnum patrem Augustinum. Non hic inquit celos dici puto superiores partes habere visibilis materie. non enim merces nostra que debet esse in confusa in rebus volubilibus collocanda est. sed in celis dictum puto in spiritualibus firmamentis ubi habitat sempiterna iusticia. sentiunt ergo iam istam mercedem qui gaudent spiritualibus bonis. Sed ex omni parte perficietur cum mortale hoc induerit immortalitatem.

Capitulum octauum continens consolationes super aliena malicia pacti hominis curaria.

Cratac post premissa ad dominam consolatricem super dictam accessit et alius tristis super aliena malicia petens consolari. cui illa de suis puellis tres mox adiunxit pro ipsius consolatione.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. Vt quid quereris de malicia aliena. Sed et si de illa oporteat querulari hoc propter ipsos malos. sed propter te si bonus sis nequaquam. Nimirum reproborum malicia confert plurimum ipsis bonis. Confert namque ad nutrimentum prudentie confert ad acumen intelligentie. confert ad exercitium bonorum. confert ad purgationem perutilem iustorum. Vis scire quod aliena mala conferat ad nutrimentum prudentie. Audi iohannem os aureum. Ardens inquit malicia dum se satiare festinat rei exitum non aspiciet. maliuolentia enim et liuor nutriunt prudentiam. Vis scire quod conferat ad acumen intelligentie simul. et ad exercitium bonorum. Audi gregozij verbum egregium. Venerabili decreto volumine recitatum. Abel inquit esse renuit quem cayn malicia non exercet. ferrum quippe mentis nostre ad acumen non potest puenire veritatis nisi hoc eraserit lima prauitatis. Vis scire denique quod malicia reproborum confert ad perutilem purgationem iustorum. Audi pre fatum gregozium. Mala inquit reproborum bonos dum cruciant purgant utilitati iustorum. militat etiam potestas prauorum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo aliena malicia te turbat cum sic mala. sed eo consoleris quo proueniunt inde bona. Vis hoc post premissa iterum scire. Audi primo magnum patrem Augustinum. Melius inquit iudicauit deus de malis benefacere quam mala non esse permittere. Audi secundo et illum originem ex malicia plurius bonorum originem declarantem. Si malicia inquit non esset virtus contrarium non haberet nec claresceret. nec examinatio fieret. nec probatio vera. nec examinata. nec virtus esset. tolle maliciam fratrum ioseph et inuidiam simul permes dispensationem dei et que in egipto pro salute omnium gentium gesta sunt. Si ioseph non videretur somnium pharaonis non exponitur. nemo frumenta in egipto congregabit peribit egiptus et finitime regiones. et ipse israhel et semen eius querens panem egiptum non ingredietur. nec egredietur in mirabilibus dei. nec fient virtutes quas fecit per moysen et aaron

nemo mare rubrum sicco pede transibit. non dabitur manna nec aqua de petra. nec lex in monte synay. terram promissionis nulus intrabit. h. origenes. Qui rursus. Misertus inquit maliciam iude et prodicionem. Misertus pariter et cruce christi et passionem. Si non mors christi nec resurrectio eius. nec aliquis primogenitus ex mortuis. nec spes resurrectionis. Rursus origenes. Tolle astucias dyaboli. nec erit corona victoriae legitime certanti. Si desint obistentes non erunt agones. nec victoribus munera parantur. non solum ergo bonis vitur deus ad opus bonum. sed etiam malis. Sunt vasa ad bonum sunt ad contumeliam utraque tamen necessaria. Nec predictus. Denique recordare quod opposita iuxta se posita clarius elucescunt. mala ergo bonis quibus sunt opposita iuxta posita. hoc saltem bonum operantur. quod ipsa bona malorum comparatione redduntur eo meliora quo et clariora.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O amice quam proficua sit multociens malicia aliorum etiam illis in quos exercetur. Hoc discas ex epistola cuiusdam sancti patris suo filio scribentis. Inimici inquit hominis domestici eius. nam non ab alio traditus est saluator quam a discipulo proprio. ioseph non ab alijs quam a suis fratribus est venditus in egiptum. Similiter job ab uxore et amicis grauius est temptatus. Tobiam uxor propria suis verbis magis afflixit. Susanna seniores et populi iudices nequiter contemnarunt. omnes tamen isti post bella et temptaciones reportauere triumphum. et dum ex toto videbantur esse consumpti. tunc subito amplius gloriosi et fulgidi apparebant veluti cum post densas noctis tenebras lucifer matutinus exurgit et vide mirabilem et amabilem prouidentiam dei qui electis suis omnia conuertit in bonum quoniam et ipsi qui videntur obistere obsequium prestant nescientes. dum enim quasi nituntur dei prouidentiam impugnare. eo ipso agunt ut quod deus de suis electis disposuit compleatur. Sic iacob dum esau ipsum insequitur agit ut in aliena patria diuitijs et multa familia clarus fiat. Sic ioseph dum a fratribus venditur in egiptum. ut quod sibi fuerat de domino super eos per somnia reuelatum totaliter impedirent. Per hoc egerunt ut hoc compleretur. quod effugere nitentur. Sic job dum ipse dyabolus a domino temptandum experit ut prosternat. agit ut toti mundo eius mira patientia innotescat sibi post dyaboli certamina cunctis. que prius habuerat a domino duplicatis. Ita ut cum omnibus hijs multo viuens tempore videret filios filiorum usque in tertiam et quartam generationem. Sic dauid saulis persecutiones fortiter tolerando super cunctum israhel finaliter exaltatur. Sic mardocheum dum amara ligno parato ad ipsius suspendium se credit

extinguere dum de eius nece statim ut credebatur futura cum proze
et familia gloriatur. mira dei providentia res in contrarium verti
tur ipseque in eodem quod parauerat ligno suspenditur mardocheo
gloria mirabili exaltato. Nimirum hoc procurante apud regem
Hester regina simulque concurrentibus meritis mardochei qui fide
lissimus extiterat ipsi regi Eunuchorum contra regem mortis con
silia detegendo. O quam pulchrum enigma mihique dum ruminando sapo
rosam. In hester siquidem omnium virginum reginam amplector que
suis agit intercessionibus. ut in insidijs suis impij capiantur. et in
cidant in foueam quam foderunt. dum hostem iudeorum domino
confitentium amant videlicet dyabolum eius quoque membra de
icit et prosternit. Mardocheum autem humilem exaltando prop
ter quod iudeis nova lux oculi visa est gaudium et tripudium dum
fons parvus crevit in flumen maximum et in aquas plurimas re
dundauit. hec ille sanctus pater.

Capitulum nonum continens consolationes super iniurijs ho
minum illatis. vel inferendis.

Ono post premissa ad sepe dictam dominam consola
tricem accessit et alius tristis de iniurijs conqueren
do cui mox illa per consolationem sibi impendenda duas
de suis puellis deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater. Vis consolari super iniuria tibi
illata. recurre quantocius mente ad peccata per te perpe
trata. Dices forte. quid tunc erit. Audi gregozium egregie respon
dentem. Tunc inquit illata conuicia bene toleramus cum in secre
to mentis ad mala perpetrata recurrimus. leue quippe videbitur
quod iniuria patimur dum in actione nostra conspiciamus que peius
est quod merumus. Hec ille et certe bene dicit. considerata nan
que que iniuria nobis illata insufficienter respondet peccatis merito
gaudemus que de residuo parcitur nobis. quis enim vel iusto dei iu
dicio priuandus utroque oculo non merito gauderet relicto sibi ve
no. altero a non suo iudice iniuriose sibi ablato.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Tu qui de iniuria querularis attende
pro consolatione aut ad illud quod elicitur ex verbis magni
patris Augustini. videlicet que iustus patienter tolerans iniuriam
celestem meretur coronam. Aut forte melius ad illud quod sub dissi
mulatione promittitur per iohannem os aureum. Quidquid inquit a
quolibet hominum passi fuerim. iuste aut remissius accipiam. oim peccato
rum. aut si tanta in nobis delicta non fuerit clarioribus honorumur coro
nis. Hec ille et vere magnus est omnium peccatorum remissionem recipere

2
83
Sed maximum est clariorum coronarum celestium gaudij abun
dare.

Capitulum decimum continens consolationes super proscriptioe
seu de patria in exilium expulsionem.

Ecimo post premissa accessit ad prememoratam dominam
consolatricem etiam alius tristis propter expulsionem
de patria perturbatus. At illa mox eodem pro conso
latione de suis puellis tres deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur grauat te exilium ubi facile honora
beris magis quam in patria seu in loco proprie mansionis. Audi
de hoc ipsum saluatorem. Amen inquit dico vobis. nemo propheta
ta acceptus est in patria sua. Audi etiam super eodem verbo Beata
venerabilem. Non inquit solum dominus et caput prophetarum.
Sed helias et ceteri prophete minus in patria quam ceteris ciuitatibus
sunt honorati. quia prope modum naturale est ciues ciuibus inui
dere. Non enim considerant presentia viri opera non virtutem. sed
fragilitatem recordantur infatigabili quasi non et ipsi per eodem eta
tis gradus ad maturam etatem peruenerunt. Hec ille. Sed et sufficit
at familiari pro exemplo hoc quod de quadam gloriose virginis yma
gine fertur dictum esse. que scilicet cum per illam multa miracula fi
eri dicerentur quidam homo mirabilis hoc audito dixit se non cre
dere assignans pro ratione. quia de quodam trunco ligneo facta es
set super quem apud ignem suum iacentem cuiuslibet volenti sedes
re licuisset.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur te expulsim de patria querularis.
dices forte quia poeta testante dulce natale solum. Sed et hu
go ille regularis idem testatur. ut inquit ait quidam nescio qua na
tale solum dulcedine cunctos ducit et immemores non sinit esse sui
Hec autem iste licet recitet consolationis tamen expulsorum de pa
tria viam et modum docet. Quomodo inquires. Certe ut homo de
patria iudicium mutet. Videlicet ut non tantum natale solum. sed
totum mundum patriam iudicet. vel magis non solum locum in quem
exilio relegatus est. sed et terram de qua secundum carnem natus
est et totum mundum exilium reputet. De hoc audi prelatum regu
larem. Virtutis inquit principium est ut discat paulatim exercitatus
animus visibilia hec et transitoria primum commutare. ut postmo
dum possit derelinquere. Delicatus ille est adhuc cui patria dul
cis est. Fortis autem iam cui omne solum patria est. perfectus ve
ro cui mundus totum exilium est. hec ille. Cuius sane dicto quan
tum ad fortis consolationem accedit verbum illius agellij. Pa
tria inquit carere non est malum. quia fortis viro omnis locus patria est

Socrates enim non stulte exilij libertatem domestice seruituti anteponit.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Tu de patria esse te expulsam opinaris. Sed scias te non expulsam esse de patria. et ita consolaberis. Huius rei preter predictos sunt testes alij fidedigni. Audi illustrem Senecam. Patriam inquit meam transire non possum. omnium una est extra hanc nemo proici potest. Non patria mihi interdicitur sed locus. in quamcumque terram venio in meam venio. nulla terra exilium est. Sed altera patria est ubicumque bene est. Illud autem per quod bene est in homine non in loco est. Si enim sapiens est peregrinatur si stultus exulat. Hec ille illustris. Et ecce quo iuxta prefati verbum regularis commutat vocabula. nam in exilium missionem. vocat sapientis peregrinationem. expulsionem concedit de loco. Sed negat de patria. ut sic manere in patria sit ad consolationem. Sed quod dicit altera patria est. elenat mentem auditoris ad consolatoriam estimationem. cum enim eiusdem non possint esse due patrie. Locus de quo quis proicitur siue terra non erit secundum premissa patria eius reputanda. sed et censenda est patria potius ille locus. de quo scitur homo non exterior sed interior oriundus. Quippe accessorium vel minus principale naturam sequi congruit principali. Quid igitur profecto homo exterior respectu interioris minor est quam granum milij respectu totius corporis celestis. Homo autem interior non est de quocumque huius mundi loco oriundus. igitur nullus huius mundi locus pro patria. sed totus iste mundus pro exilio est habendus. et alter ab eo locus pro patria a qua neminem quis expellit est censendus. Audi ad hunc sensum venerandam illam boetianam consolatricem ipsum boetium alloquentem. Tu quidem inquit procul a patria non pulsus es sed aberrasti. At si te pulsam existimari maus te potius ipse pepulisti. Nam id quidem de te nunc quod cuiusque probas fuisse. si enim cuius oriundus sis patrie reminiscere non uti atheniensium quondam multitudinis imperio regitur. sed que frequentia civium non depulsione letetur cuius agi frenis atque obtemperare iusticie summa libertas est. Hec illa de illa intendens de patria libera que sursum est iherusalem mater nostra cuius regis frenis regi est utique libertas summa.

Capitulum undecimum continet consolationes specialiter super tormentorum afflictione et violenta mortis illatione.

Undecimo post premissa ad dominam consolatricem suam predictam accessit et alius tristis conquerens de tormentis que mox eidem pro consolatione de suis puellis quinque assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice nescis quod dictum est de babilone. quantum glorificavit se et in deliciis fuit. tantum date illi tormentum et luctum. Sed deus infinite bonus et dulcis videtur pro merito ad delicias post tormenta tribuendum. quam ad tormenta post delicias infligendum. Quid ergo. Defecto gaudenter sunt tormenta toleranda nedum quando sperantur tante delicie post tanta tormenta puta ipsis commensurate. Sed potius delicie in immensum excedentes. non solum in duratione perpetua. verum etiam in deliciarum copia. Hinc enim de iustis dicit scriptura. Si coram hominibus tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. in paucis verati. in multis bene disponentur. Quo inquit certe suavitate deliciarum. A quo etiam inquires. Certe ab illa eterna sapientia que disponit omnia suaviter. ut scilicet ipsi iusti multarum deliciarum suavitate in illa immortalis vita gaudeant spem ipsorum nunc replente. in nullo contrario eam occupante. Ad consolationem itaque habendam in tormentis sufficiat nunc illa spes suavis dispositionis immortalis consistens in deliciis copiosis quam spem sequitur res tunc cum beatorum corpora seu corporum membra nunc tormentis afflicta. multis deliciis bene. in suaviter a deo disponentur. quando iuxta certum propheticum testimonium continget delicia affluere ab omnimoda gloria eius.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime nescis quod sanctarum personarum aliqua sexus feminei quandoque est inuenta. tam constantem in tormentorum tolerantiam quam dignum duxit sancta mater ecclesia cantare de ipsa. Erecta in virtutis culmine. tormenta derisit. Quanto igitur magis virilis animus tormenta deridebit. quod et licet factum sit sepius. tamen nunc occurrit laurentius. occurrit et vincencius. Nonne habes supra per patrem clareuallis quod laurentius iridebat carnifices. iudicem subannabat. et bene dicit pater iste. Nimirum legitur quod decius iussit laurentium scorpionibus cedi. et omne genus tormentorum ante eum afferi que cum sacrificare iuberet. ut hec tormenta euaderet. respondit. infelix has epulas semper optavi. tunc iubente decio fustibus ceditur et ardentes lamme ad latera apponuntur. et post aliqua iussit eum decius iterum scorpionibus cedi. subridens autem laurentius gratias egit. et quid hoc erat aliud quam tormenta carnificum deridere. Nam et post cum iussu decij ministri eum super cratem ferream nudum extendissent. et prunis suppositis eum cum furcis ferreis compressissent. Dixit hilariter vultu ad decium. Ecce miser assasti unam partem. gira aliam et manduca. Nonne etiam legitur de derisione consimili. videlicet cum dacianus iussisset vincencium in eculeo distentum membris omnibus dissipari. et hoc facto diceret. Dic vicem tibi nunc miserum corpus aspicias

Socrates enim non stulte exilij libertatem domestice seruituti ante-
tulerit.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Tu de patria esse te expulsam opinaris.
Sed scias te non expulsam esse de patria. et ita consolaberis.
Huius rei preter predictos sunt testes alij fidedigni. Audi illu-
strum Senecam. Patriam inquit meam transire non possum omnium
vna est extra hanc nemo proici potest. Non patria mihi interdicitur sed locus
in quamcumque terram venio in meam venio. nulla terra exilium est.
Sed altera patria est ubicumque bene est. Illud autem per quod be-
ne est in homine non in loco est. Si enim sapiens est peregrinatur
si stultus exulat. Hec ille illustris. Et ecce quo iuxta prefati ver-
bum regularis commutat vocabula. nam in exilium missionem. vo-
cat sapientis peregrinationem. expulsionem concedit de loco. Sed
negat de patria. ut sic manere in patria sit ad consolationem. Sed
quod dicit altera patria est. eleuat mentem auditoris ad consolatoria
estimationem. cum enim eiusdem non possint esse due patrie. Locus
de quo quis proicitur siue terra non erit secundum premissa pa-
tria eius reputanda. sed et censenda est patria potius ille locus.
de quo scitur homo non exterior sed interior oriundus. Quippe ac-
cessorium vel minus principale naturam sequi congruit principa-
lis. Quid igitur profecto homo exterior respectu interioris minor est quam
granum milij respectu totius corporis celestis. Homo autem inter-
ior non est de quocumque huius mundi loco oriundus. igitur nul-
lus huius mundi locus pro patria. sed totus iste mundus pro exi-
lio est habendus. et alter ab eo locus pro patria a qua neminem quis
expellit est censendus. Audi ad hunc sensum venerandam illam bo-
etianam consolatricem ipsum boetium alloquentem. Tu quidem in-
quit procul a patria non pulsus es sed aberrasti. At si te pulsam
existimari mauis te potius ipse pepulisti. Nam id quidem de te nu-
quam cuius phas fuisset. si enim cuius oriundus sis patrie reminiscere
non uti atheniensium quondam multitudinis imperio regitur. sed
que frequentia ciuium non depulsione letetur cuius agi frenis ac-
que obtemperare iusticie summa libertas est. Hec illa de illa inten-
dens de patria libera que sursum est iherusalem mater nostra cuius
regis frenis regi est vniuersa libertas summa.

Capitulum undecimum continet consolationes specialiter super
tormentorum afflictione et violenta mortis illatione.

Undecimo post premissa ad dominam consolatricez su-
per predictam accessit et alius tristis conquerens de tor-
mentis. que mox eidem pro consolatione de suis pu-
ellis quinque assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice nescis quod dictum est de babilone.
quantum glorificauit se et in delicijs fuit. tantum date illi tor-
mentum et luctum. Sed deus infinite bonus et dulcis videtur pro-
prie ad delicias post tormenta tribuendum. quam ad tormenta post de-
licias infligendum. Quid ergo. Prefecto gaudenter sunt tormen-
ta toleranda nedum quando sperantur tante delicie post tanta tor-
menta puta ipsis commensurate. Sed potius delicie in immensum
excedentes. non solum in duratione perpetua. verum etiam in de-
liciarum copia. Hinc enim de iustis dicit scriptura. Si coram. homi-
bus tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. in
paucis verati. in multis bene disponuntur. Quo inquires. certe sua-
uitate deliciarum. A quo etiam inquires. Certe ab illa eterna sapien-
tia que disponit omnia suauiter. ut scilicet ipsi iusti multarum de-
liciarum suauitate in illa immortalis vite gaudeant spem ipsorum
nunc replente. in nullo contrario eam occupante. Ad consolationem
itaque habendam in tormentis sufficiat nunc illa spes suavis dispo-
sitionis immortalis consistens in delicijs copiosis quam spem se-
quitur res tunc cum beatorum corpora seu corporum membra nunc
tormentis afflictis. multis delicijs bene. in suauiter a deo dispone-
tur. quando iuxta certum propheticum testimonium continget de-
licijs affluere ab omnimoda gloria eius.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime nescis quod sanctarum persona-
rum aliqua sexus feminei quandoque est inuenta. tam constans
in tormentorum tolerantia. quam dignum duxit sancta mater ecclesia
cantare de ipsa. Erecta in virtutis culmine. tormenta derisit. Quan-
to igitur magis virilis animus tormenta deridebit. quod et licet
factum sit sepius. tamen nunc occurrit laurentius. occurrit et vin-
centius. Nonne habes supra per patrem clareuallis quod laurentius
irridebat carnifices. iudicem subfannabat. et bene dicit pater iste
Nimirum legitur quod decius iussit laurentium scorpiombus cedi. et
omne genus tormentorum ante eum affert. que cum sacrificare iube-
ret. ut hec tormenta euaderet. respondit. infelix has epulas semp-
optavi. tunc iubente decio fustibus ceditur et ardentes laminae ad
latera apponuntur. et post aliqua iussit eum decius iterum scorpioni-
bus cedi. subridens autem laurentius gratias egit. et quid hoc er-
rat aliud quam tormenta carnificum deridere. Nam et post cum iussu
decij ministri eum super cratem ferream nudum extendissent. et pu-
nis suppositis eum cum furcis ferreis compressissent. Dixit hilariter
vultu ad decium. Ecce miser affasti vnam partem. gira aliam et ma-
duca. Nonne etiam legitur de derisione consimili. videlicet cum da-
cianus iussisset vincencium in euleo distentum membris omnibus
dissipari. et hoc facto diceret. Sic viceti ubi nunc miserum corpus aspicias

ille subridens ait. hoc est quod semper optavi. tunc iratus p̄ses cepit omnia genera tormentorum minari. nisi ei consentiret. Cui v̄centius. Insurge miser et toto malignitatis spiritu debachare. v̄ debis me dei virtute plus posse dum torqueor. q̄ possis ipse q̄ torques. Ad hec p̄ses cepit clamare et carnifices virgis et fustibus verberare. et ait v̄centius. quid dicis daciane. ecce tuipse me v̄ dicas de apparitionib⁹ meis. tunc p̄ses amens factus dixit carnificibus. miseri nihil facitis. cur deficiūt man⁹ vestre. Propter qd carnifices pectines ferreos vsqz ad vltima costarum fixerunt. ita vt de toto eius corpore sanguis efflueret. et solutis costarum compaginibus viscera interna paterent. Et ait dacianus. miserere tui v̄centi vt possis ea que supersunt tormenta lucrari. Et ait v̄centius. O venenosa lingua dyaboli. tormenta tua non timeo. nolo vt aliquid minuas de supplicijs vt te victum in omnibus fatearis. Tunc assumptus ex eculo atqz ad patibulum raptus moras carnificum arguendo. ad penam alacriter properabat. Ceterum redeūdo ad serum femineum si hystorias legeres. premisiis cōsimilia reperires. Ecce d̄ Agatha sic canit ecclesia. Agatha letissime et glorianter ibat ad carcerem. et quasi ad epulas inuitata. Sed et in eculo iussa suspendi. et in mamilla torqueri legitur dixisse. Ego in hijs penis ita delector sicut qui bonum nunciū audit. aut qui videt q̄diu desiderauit aut qui multos thesauros inuenit. Et certe i primo puncto de epulis cum laurentio concordans. licet epule d̄lectent. et tormenta crucient. non tamen ipsa videtur errasse. eo qd tormenta iustorum sunt adeo propinqua dispositio ad epulas. De quibus dicit scriptura. Iusti epulentur et exultent in conspectu di. Quapropter parum distare. nihil distare videntur. Sunt igitur tormenta epule. i. epularum seu celestium deliciarum p̄pinquissime cāe. Et licet in hijs tormentis consistat manna ad p̄sens absconditum. tamen perfectioribus solent sanctis dulce sapere. saltem sub proximarum epularum ratione. Sunt etiam tormenta bonum nunciū vt pote epulas celestium deliciarū instare de proximo nūciātia. nec mirum si idcirco diu aq̄ in p̄sentiarum videantur a sanctis viris vel feminis sine desiderata. vt de cruce supra patuit in andrea. quam dum vidit exultauit. ac se illam diu desiderasse asseruit. Nec etiaz p̄fecto tormenta multis sunt thesauris equipollentia. quippe in hijs consistit monete cuiusdam percussura que ad regnum celorum comparandum omnibus mundi huius thesauris deo magis est accepta. O igitur felicia tormenta felices constituetia. merito optanda. Vnde et mater ecclesia sic canit de v̄centio. Beatus v̄centius applicatus tormentis. alacri vultu dixit. Hoc est quod semper optavi et votis omnibus exquisiui. Sed et reddit⁹ dicti rō de ipso simul et valerio sic cātādo. Tāto nāqz feliciores se esse credebāt. q̄nto acoza tirāni supplicia pia lōganitate certassent

euincere.

III. CONSIDERATIO

2
24
Ercia puella sic ait. Cur amice non recipis consolationem in tormentis que merentur dei p̄sentiam certamen videre v̄lentis. de quo etiam gaudium est angelis. Vis scire qd merentur dei p̄sentiam. Audi vocem ecclesie de v̄centio sic cantantis. Beatus v̄centius applicatus tormentis. dei p̄sentia roboratus. Et nūquit n̄ aliqd̄ sile de v̄sione certamis reperit. Certe sic in illo glorioso anthonio. de quo legitur qd cum quadam nocte a demonibus esset laceratus. subito radi⁹ quidaz lucis. et demones. et tenebras effugauit. statimqz sanatus. christum p̄sentem intelligens dixit. Vbi eras ihesu bone vbi eras. quare a principio non affuisti vt curares vulnera mea. et vox ad eum ait. Anthoni hic eram. sed expectaui videre certamen tuum. Sed quid. Profecto non magis videre vult deus certamen viri sancti cum dyabulo q̄ cuz ministro dyaboli. i. cum quocunqz tyranno. Porro qd de illo certamine angelis sit gaudium digne mouens ad ipsius exercitium hoc patet auctoritate ecclesie in festo agathe taliter insonantis. Gaudeamus omnes in domino diem festum celebrantes sub honore Agathe v̄ginis de cuius passione gaudent angeli et collaudant filium dei

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Dic queso mibi cur times tormenta. Si pene acerbitas est in causa. non expedit quidem homini qui desiderat in conspectu diuine maiestatis virtutū in habitibus nobilioribus comparere. et per hoc thesaurum p̄miorum sibi cōparare. Audi personam que videtur diuinitus inspirata huiuscemodi fecisse comparationem superius etiam tactam. Sicut inquit serica vestis que cum auro et lapidibus p̄ciosis ornatur nequa q̄ propter grauedinem p̄iicitur. sed ex hoc nobilior et canior habetur. Ita fidelis anima p̄pter pene acerbicatem. ipsam virtutis vestem non recusabit. quia omnes virtutes ei⁹ ex hoc nobilitantur. et meritum eius exinde in infinitum thesaurum cumulatur. h̄ illa.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O homo huius seculi ideo forte tormenta perhorrescis p̄cipue quia statim mortem possunt inducere. Sed hec ratio tanto bono qd illatā mortem potest d̄sequi considerato. non desolationis. sed causam potius implicat magne consolationis. Vis hoc intelligere. Audi nostrum aquinensem. Si q̄s inquit mortem illatā patienter sustineat. etiaz si pro aliquibus criminibus sic illata valet ad diminutionem pene et ad liberationem etiā a tota pena s̄m quātitatē culpe et patie et d̄ritiois. h̄ ille. S̄z quid. Certe nō est modica d̄solatō euadere penā ignis purgatorij que est adō magna. qd magn⁹ p̄ Augustin⁹ magnitudiez ei⁹ inuās. D̄i⁹ inq̄ purgād⁹ e igne purgatorij. q̄ i aliud seclm distulit fructū d̄uersiois. Is aut ignis et si etern⁹ n̄ sit. miro tñ mō ḡuis est

fortiter repleta sapientia et femine cogitationi masculinum animus inferens dixit ad eos. Eilij nescio qualiter in utero meo aparui illis. neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam. et singulorum membra non ego ipsa compegi. sed et mundi creator qui formavit hominis naturam quique hominum invenit originem et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam sicut nunc nosmetipsos despiciatis propter leges eius. Antiochus autem contemni se arbitratus. cum adhuc adolescentior superesset. non solum vobis hortabatur. sed et inramento affirmabat diuitem se et beatum facturum et translatum a patrijs legibus amicum habiturum et res necessarias prebiturum. Sed ad hec cum adolescens nequaquam inclinaretur vocavit rex matrem et suadebat ut adolescenti fieret in salutem. cum autem multis eam verbis esset hortatus promisit suam suram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudeliter tyrannus ait patria voce. fili mi miserere mei que te in utero decem menses portavi et lac triennio dedi et alui. et in etatem istam produxi. peccato a te ut aspicias in celum et terram et ad omnia que in eis sunt et intelligas. quia ex nihilo fecit illa deus et hominum genus. Ita fiet ut non timeas carnificem istum. sed dignus fratribus tuis effectus. suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum haec illa adhuc diceret. ait adolescens. Quem sustinetis non obedio precepto regis. sed precepto legis que data est nobis per moysen. sequitur post multa verba ipsius contra regem dicta tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudeliter desecuit indignis ferens derisum se. et hic itaque mundus obiit per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios et mater consumpta est. Haec ibi. Doceo si exempla martirum patiendi similiter quantum ad utrumque sexum vis habere etiam de hijs qui fuerunt tempore noue legis. Considera primo prius dicta et que ulterius dici possunt de viris amotis et feruosis eximij. Quia de andrea. de laurentio. de vincencio. atque illam pulchram hystoriam de sebastiano milite glorioso. Considera et quantum ad sexum femineum dicta et que dici possunt de agatha. de katherina. de agnete. de margareta. ac de pluribus alijs. specialiter autem et de alia matre. vij. filiorum una cum filiis suis de quibus sic legitur. Septem fratres fuerunt filij beate felicitatis quorum nomina sunt januarius. felix. phippus. spuluanus marcialis. Vitalis. alexander. hos omnes cum matre iussu imperatoris anthonij publici prefectus ad se vocari fecit suavitque matri ut sui et filiorum suorum misereri deberet. Que ait. Neque blandicijs tuis potero alluci nec terrozibus frangi. et conuersa ad filios ait. Videte filij mei celum et sursum aspiciate karissimi. quia ibidem expectat nos christus. Eorater pro christo pugnat et fideles vos in christi amore exhibete. Cum ergo mater et filij constantissimi in fide permanerent omnes vidente matre et confortante. diuersis sunt

2 27
occisi supplicij. Quomobrem et gregorius egregie commendat martirium eiusdem martiris. Beata inquit felicitas. vij. filios ut in gestis ipsius legitur ita post se timuit viuos in carne relinquere sicut parentes carnales solent ne mortuos premittant metuere. In persecutionis enim labore deprehensa corda filiorum in amore supernae patrie predicando roborauit. et spiritu parturiuit deo quos carne pepererat mundo. Considerate fratres in femineo corpore perfectum virile. Ad mortem imperterrita stetit et in filijs se lumen veritatis amittere si non fuisset orbatam timuit. Non igitur hanc feminam martirem. sed plus quam martirem dixerim. que septem pignora ad regnum premissis ante se mortura totiens ad penam prima venit. sed octaua peruenit cruciata et imperterrita mater stetit per filiorum mortem dolore nature. spei gaudium adhibuit. timuit viuentibus gauisa morientibus optauit post se nullum relinquere ne si quem haberet superstitem non posset habere consortem. Nemo autem existimet quod eius cor morientibus filijs minime pulsauerit etiam affectus carnalis. Non enim filios quos carnem suam nouerat esse. poterat sine dolore morientes videre. sed erat interior vis amoris que dolorem vinceret carnis. Eilios igitur iuxta carnem amauit. sed amorem pro amore celestis patrie mori coram se voluit. Illos vulnera suscepit. sed ipsa in eis ad regnum preuenientibus excreuit. Recte ergo plus quam martir hec femina fuit. que totiens in filijs desideranter extincta dum multiplex martirum obtinuit. ipsa quoque martirij palma vicit. Martires ergo beata felicitas vicit que tot ante se morientibus filijs pro christo frequenter occubuit quoniam et illius amoris sola mors sua minime suffecit. hec gregorius.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O amice. Tu a deo expectas tandem post hanc vitam illam consolationem nobis repromissam. de qua ipse dominus loquitur per prophetam. Quomodo inquit sicut mater blandiatur. Ita ego consolabor vos et in iherusalem consolabimini. que consolatio quanta sit. nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. et nonne dignum est quod et tu illam consolationem promerearis per martirij pugnam cui presens est. et respicit te ei tanquam spectaculum exhibendo. quatenus et ipse in te consoletur vel magis letetur. Dices forte est ne mihi hoc possibile. Est utique. Nonne de consolatione ipsius in tua pugna presens habes expressum testimonium per verba prius per sororem meam ex machabeorum libro recitata. de matre scilicet cum septem filijs quorum uno cum diu in sartagine cruciaretur. ceteri una cum matre sicut ibi dicitur iuicem se hortabantur mori fortiter. dicentes. dominus deus aspiciet et consolabitur in nobis. Doceo de ipsius christi leticia

in martirū pugna loquēs ille Cyprian⁹. O inq̄t quale dō fuit illud
spectaculum. q̄ letus illic christus affuit. q̄ libens in talibus pu
gnauit. hec ille depugna martirum p̄terita. sed et eadem ratio e
etiam de futura.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Nonne illud quod p̄ciosum est ex sui ha
bet ratione q̄ nec triste. nec molestum est. sed magis appetibi
le est. Vtiq̄. sed quid. D̄fecto martirium p̄ciosum est. licet em̄
generaliter p̄ciosa in conspectu domini mors sanctorum ei⁹. spe
cialiter tamen inter sanctorum mortes ceteris paribus p̄ciosius
est martirium. utpote p̄sentia christi consecrat⁹ pariter et per e
um consummat⁹. Audi quid de hoc sanctus ille Cyprian⁹ episto
lariter scripserit. O inquit beati martires quibus vos laudibus p̄
dicem. O milites fortissimi vsq̄ ad glorie consummationē tolera
stis durissimam questionem nec cessistis supplicijs. sed potius sup
plicia cesserunt vobis. finem dolorib⁹. quem non dabant tormen
ta. dedit corona. O quale deo fuit illud spectaculum. q̄ sublime.
q̄ magnum. q̄ p̄ciosum et acceptum. q̄ letus. illic christus affu
it. q̄ libens in talibus pugnavit et vicit. hec ille. Audi beatam a
gatham christum alloquentem. Vidisti inquit domine agonem me
um et expectasti quomodo pugnavi in stadio et cetera. S̄ et jobā
nes episcopus christi militem alloquens. considera inquit te pre
sente deo cum hoste pugnare. fauet ut obtineas cum pugnas. pre
sens est in tua pugna dominus congregitur. et victoria tibi ascri
bitur. Deniq̄ cum martirium baptismati comparetur p̄ciositati
eius attestatur q̄ ceteris baptismatibus p̄fertur. Audi p̄fatum
cyprianum de hoc loquentem. Hoc inquit baptismus in gratia ma
ius. in potestate sublimius. in honore p̄ciosius. De hoc etiam il
le maximus. Eelix inquit baptismus sanguinis. quo omne delict⁹
ita exijt. ut iam non possit redire.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Nonne velles o amice maiorū sanctorū
communiter libenter numero aggregari. Vellem inquires. si
scirem quo pacto. p̄fecto hoc poteris virtute veri martirij. Vis
hoc scire. ratione hoc consideres pariter et similitudine. Ecce ra
tio. maior caritas. maiorem sanctum constituit. Sed nonne ipse sal
uator testatur caritatem martirum a caritate aliorum communi
ter saltem signis evidentibus non excedi. Quod quide⁹ insinuans
voce ecclesie. maiore inq̄t caritatē nemo h̄t ut animā suā ponat q̄s
p̄ amicis suis. D̄ero si istō d̄sideras p̄ similitudinē d̄firmari. Ecce
sic d̄t mūdi sapiēs q̄ arbores fiūt magne iux̄ mare rubrū. Ita boies

qui arborib⁹ comparantur. fiunt magni et maiores q̄ cōmuniter a
lij etā sancti. et hoc quidem p̄rope mare rubrū. i. p̄ropter amarum
martirium quo rubrū sanguinem effundunt p̄ropter cristum.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Estimo q̄ ideo boies de martirū fieri nu
mero. quia infelices reputas. Sed hoc utcumq̄ concesso. que
so dic mihi an non melior sit infelicitas felicitate percōnata. q̄ fe
licitas infelicitate dep̄auata. vel qd̄ in idem redit. an non meli⁹
sit esse feliciter infelicem. q̄ infeliciter felicem. Sed petes forte
p̄obleuma melius explicari. D̄ero igitur a te. an non melius sit es
se temporaliter infelicem et eternaliter felicem. q̄ temporaliter fe
licem et eternaliter infelicem. Et credo p̄ocul dubio q̄ sentias p̄i
mum esse melius q̄ secundum. Sed quid. D̄fecto p̄imum qd̄ me
lius est atq̄ ideo potius amplectendum. hoc sanctis ratione mar
tirij. secum dum vero conuenit hominibus seculi. Audi de hoc ma
gnū patrem Augustinum. Seculi inquit homines infeliciter feli
ces sunt. martires autem feliciter infelices. Quid ni sic dixerit. Ni
mirum ipsi martires temporalis passionis infelicitatē eo feliciter
patiuntur quo ipsi regnum celorū immediate post martirij ingre
diuntur. Hoc nanq̄ pater clareuallis insinuas. Pauperib⁹ inquit
pariter et martirib⁹ regnum celorum p̄mittitur quia paupertate
quidem emittur. sed in passione pro cristo absq̄ dilatione aperitur.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella sic ait. O amice cur mori pro cristo trepidas. qui
pro te mortem pati minime dubitauit. Ipse quidem qui non
tenebatur. tu vero qui teneris. Ipse inermis. tu vero per ipsum pa
ta habens arma. Ad que assumenda admonet petrus apostolus
Xpo inquit in carne passus et vos eade⁹ cogitatione armamini. Ipo
scilicet xpo ad hoc seipso p̄uocante. Audi patrem clareuallis
Vtrumq̄ inquit es mihi domine et speculum patiendi. et p̄miū
patientis. vtrumq̄ p̄uocat fortiter et vehementer accendit. De
ipso etiam christo sponsa ait in canticis. Fasciculus mirre dilect⁹
meus mihi inter vbera mea cōmorabitur. et quid sibi voluit hec o
ba. D̄fecto secundum notam huius cantici dilecto sponse chri
sto scilicet in cruce potus mirrati vini oblatus est. et fasciculus mir
re. ipse dilectus factus est. quando ablat⁹ de cruce et sepeliend⁹
mirra perlinitus est. ut sic per mirram d̄sideremus dominicā sepul
turam. vel ipsa amara mors dilecti et tota passionis congeries per
mirre amare fasciculus designatur pro quanto in ea plures fuerūt
amaritudines. quia scilicet in omnibus menbris quemadmodū ta
lis fasciculus componitur ex plurib⁹ ramusculis. Sed quid est q̄
hūc fasciculū vult sp̄sa iter vbera sua habere nisi q̄ dignū duc̄ se
xpm passus ut exēplū oēm mortis et passiōis amaritudinē tolerādi

pre oculis habere in pectore seu in corde pro continua recordatio-
ne. Inter vbera igitur eius. i. inter intellectum et affectum vel in
corde quod quasi est inter vbera dictus fasciculus. i. christus eius dilectus
commozabitur. i. continue versabitur. i. per intellectus meditacione
et affectus compassionem. et cordis amorosam recordationem. Ve-
rum quia mirra non solum est amara. sed etiam odorifera. et per con-
sequens christus dei verus et dei sapientia per amare mortis passionem quasi
mirra electa dedit suavitatem odoris. Idcirco de predicto mirre
fasciculo loquens pater clareuallis. habete inquit illum semper non
retro in humeris sed ante pre oculis ne portantes et non odoran-
tes. et onus premat. et odor non erigat. videntes angustias domi-
ni leuius vestras portabitis. Ad hanc nimirum intencionem etiam
loquitur sanctissimus pater gregorius. Si inquit passio domini ad
memoziam reuocetur. nihil adeo duruz quod non equo animo toleretur

VII. CONSIDERATIO.

Epitima puella sic ait. Nonne libenter velle deberes pati mor-
tem duriozem. ut haberes respectu eterni cruciatuz euadendi
et eterni gaudij consequendi securiozem. certe sic. Sed quid. Pro-
fecto respectu predictozum saltem eximij doctoris dicto supposi-
to non est mors securioz quam sic mors quam martirium implicat vel
inducit. Est nimirum securioz quam mori in seculari prelio quam mori in le-
cto. vel quouis alio modo. Nempe in quolibet alio mortis genere
vera contritio quous quoadquoz in tali articulo haberi sit difficilis.
tamen necessaria est ad salutem. sed secundum prememozaruz docto-
rem videlicet thomam aquinensem ad effectum martirij sic sufficit
sola attritio quod veram contritionem martirio esse preuiam. non est ne-
cessariuz ad salutem. eo ad minus quo hinc ipsum in baptismo sangui-
nis gratia confertur pueris. qui pro christo occiduntur. et etiam adul-
tis per in ipso actu passionis gratia dari sicut in baptismo aque si se
ad eam disposuerunt et obicem non ponunt spiritui sancto

VIII. CONSIDERATIO.

Craua puella sic ait. O homo cur non libenter pugnas pro mar-
tirij toleranciam. qua in pugna habebis victoziam. et ea pera-
cta. absque dubio reportabis coronam. sed et insuper membrorum vul-
neratozum pulchritudinem maximam. Vis scire de victozia pariter
et corona. Audi de re hac maxima illum maximum episcopum. Qui inquit
occiditur pro christo victus non dicitur. quia dum occiditur victor effici-
tur. corona proprie victozibus datur. quomodo ergo occisus ille vic-
tor negatur qui pro eo quod occiditur a iusto iudice coronatur. non est
ergo victor occisus cui mors corporis intantum facta est triumphal-
is ut per illam fieret immortalis. Vis scire ulterius de membrorum vul-
neratozum penes ipsa vulnera pulchritudine maxima. Audi iohan-
nem os aureum. Sicut inquit ex corona regali mundi fulgores e-
mittuntur. ita martirum corpora pro christo vulneribus distincta omni

regum dyademate delectabiliora redduntur. hec ille. Sed et de hac
materia plurima alibi sunt conscripta.

Explicit liber secundus de consolatione theologie. Incipit liber ter-
tius continens consolationum remedia oportuna contra illa turbati-
ua que opponuntur modo et quieti. Capitulum primum continens
consolationes super inquietudine temptationum in genere.

Tercio principaliter. xx. et vno tristibus supradicte domine
consolatrici principali appropinquantibus et ei assisten-
tibus vnus ex eis propter inquietudinem temptationum
in genere ante ceteros ipsam est allocutus hinc ver-
bis. O domine clementissima nimis vobis temptationibus
et vestra consolatione summe indigeo. Et illa eidem confestim de suis
puellis tres adiunxit. quatenus dicto tristi consolationem impende-
rent quantam possent.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo dic nunc audiisti illud poe-
cum leuius communia tangunt. Si non audiisti tene per experi-
entiam ita esse. Quid ergo. Profecto sequitur hic si hucusque tempta-
tionibus es vexatus. et grauius hoc portasti. quam non tam egre feras
ammodo. sed de necessitate virtute faciens plus solito leuiter por-
tes. Quippe temptari passio est inuitabilis et communis omnibus
deo seruire incipientibus atque deo acceptis. siue signum preciosum
diuine dilectionis. Vis scire quod temptari passio est inuitabilis. Audi
magnum patrem Augustinum premonitorem inquit vos esse vobis
neminem super terram absque temptatione victurum. Vis scire quod hoc ac-
cidens deo seruire incipientibus specialiter sit commune. Audi ec-
clesiasticum. Eili inquit accedens ad seruitutem dei prepara animam
tuam ad temptationem. Vis scire quod sit commune deo acceptis siue si-
gnum diuine dilectionis. Audi angelum Raphaelis thobie loquen-
tem. quia inquit acceptus eras deo necesse fuit ut temptatus probare-
te. O signum rei optime tante dignationis diuine. tante dilectionis
et graue. signum eterne felicitatis firmissime sperande.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nunquid non materia gaudij ferre po-
teris. aut gaudio molestaris. Est profecto temptatus quiddam
gaudiosum. i. gaudio plenum. Audi iacobum alphei. Omne inquit
gaudium existimate fratres mei cum in temptationes varias incide-
ritis. omne inquit gaudium seculi hinc equivalenciam. vel potius
us hinc eminentiam. Sed quod dicit existimate. absit ita obere itelligi. quod ta-
lis et tantus apostolus ab vtero matris sanctus et propter similitudinem in facie
et moribus fratri domini dicitur. velit quoscumque hinc hinc estimatores de rebus

ut quod est lutuz estimem⁹ auruz. Absit hoc frater absit. Vnde h^m veritatem temptationes varie sunt omne gaudium predicto modo siue materia maximi gaudij qd et apparet si adesset estimatō. Nec mirum. nam et nunc terrena quedam et transitoria parum v^l nihil bonitatis habentia. virtute estimationis censentur esse optima et quib⁹ sunt peiora dicuntur esse multo meliora. Nonne em̄ omne vinum est nobilius q̄ non viuum. Aurum igitur atq; lapides preciosi et cetera huiusmodi que omni vita carent sunt h^m veritatez peiora quedam q̄ formice. q̄ musce. q̄ aranee. q̄ minimus floscul⁹ campi. vel folium arboris. vel pilus capitis. Nec em̄ et similia v^l viuunt vita sensitiua. vel vita plante seu vegetatiua. et tamen lapides preciosi aurumq; et argentum et cetera metalla dicuntur p^rdictis viuis multo esse meliora. et sunt magis acceptabilia. Cur h^m pfecto sola estimatio hoc facit. Sic est etiam de denario vel floze no figuram habente seu regis p^rmaginem. qui quidem h^m veritate non plus valet q̄ si tali nummismate omnino careret. Q^r ergo pl⁹ valet hoc est solum ppter estimationem quam vulg⁹ de ipso habet. Si igitur estimatō etiam falsa facit res valere. quanto magis vera estimatio de valore temptatōnis est habenda et omni gaudio mūdi. saltem h^m equiualentiam preferenda. hoc tene hoc firmissime crede fidem testimonio tam excellentis apostoli vtiq; veridici faciente.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O si scires frater quanta temptatō operat^r bona. non sic temptatō te grauaret. Ecce temptatio erudit. tēptatōe hūilitas p^rficat. tēptatio v^rutes custodiri facit. tēptatio v^ruti adicit. Rursū tēptatio iustos pbat. tēptatō etiā modicū durās pbatā fidē magnificat. tēptatio p^rsertim patiētis populū edificat temptatio i futuro coronat. Vis scire q̄ tēptatō erudit. Lege eccl^rasticū. Qui inquit non est temptatus qui scit. qui non est ex^rpertus. Dauid recognoscit. qui temptatus non est qualia scit. Vis scire q̄ temptatione humilitas p^rficat. Audi gregozium doctozem egregium per temptationem inquit humilitas p^rficat que mentem ab elatione custodit. Audi eundem itidem. Dia inquit d^ritoris dispensatione agitur. vt de se d^ridens anima dispensatoria temptatōne pulsetur. quatenus infirmata quid sit inueniat. et p^rsumptōnis p^rzie fastum deponat. Vis scire q̄ temptatio virtutes custodiri facit. Audi p^rdictum doctozem iterum. Sancti inquit viri cum m^lta se p^rficere virtutum p^rsperitate d^riderant. quodam fraterne dispensationis moderamine exerceri se etiā vel temptatōibus exultant. qz tanto robusti⁹ acceptam virtutum glōziam custodiunt. qn^oto temptationis impulsu d^russi infirmitatem suam humil⁹ agnoscunt. Vis scire q̄ temptatō virtuti adicit. Audi senecā illū illustre

3 90
Multum inquit adicit sibi virtus lacessica. Audi et econtra leonez papam. Nulla inquit sunt sine temptationum experimentis opera virtutis. Dozro si vis scire q̄ temptatio iustos probat. Lege eccl^rasticū. Vas inquit figuli probat fornax. et homines iustos tēptatio. Vis scire q̄ temptatio et que breuissima est censenda proba tam fidem magnificat. Audi apostolorum p^rncipem. Modicum inquit nunc si oportet contristari in varijs temptationib⁹. vt probatio fidei vestre p^rciosior sit auro quod per ignem probatur. Vis scire q̄ temptatio p^rsertim patientis populū edificat. Lege scripturam de thobia sic dicentem. Hanc temptationem ideo permisit dominus euenire illi vt posteris daretur exemplum patientie illi⁹. Vis postremo scire q̄ temptatio in futuro coronat. Audi saraz thobie iunioris coniugem deo loquentem. hoc inquit habet p^r certo omnis qui colit te. quia vita eius si in probatione fuerit. coronabitur. si autem in tribulatione fuerit. liberabitur. non em̄ delictaris in perditionibus nostris. Audi quoq; et iacobum alphei. Beatus inquit vir qui suffert temptationem. quoniā cum p^rbatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Econtra ad sensum contrarium. Audi magnum patrem Augustinum. Profectus inquit noster p^r temptationem nostram fit. nec sibi quisq; innotescit nisi temptatus. nec potest coronari nisi vicerit nec potest vincere nisi certauerit. nec potest certare nisi inimicum et temptationes habuerit.

Secundum capitulum continens consolationes super temptatōibus dei

Secundo post p^rmissa ad p^rmemoratam dominam d^r solaticem illustrem accessit et alius tristis de ipsius dei temptationib⁹ conquerendo. cui mox illa tres de suis puellis p^r consolatione ei impēdenda deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si temptat te deus malum aliqd pene inducendo. scrutare scripturas et consolaberis. quippe in baruch de deo sic scribitur. qui induxit vobis mala ipse rursus adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Est ne hecine consuetudo ipsius dei. Sunt ne isti erga homines mores sui. Profecto negare non poteris. nisi q̄ scriptura mentiatur dicere velis. Absit hoc et semper absit. Verba sunt p^rphetica p^rmo verius dei verba. Nimirum multipharie multisq; modis olim deus locut⁹ est p^rib⁹ i p^rphetis. Verba autē dei nō trāsibūt. Quap^rpter p^ropensus nota hoc. quod dicit iste p^rpheta. induxit inquit vobis mala. Qualia inquires. certe mala alicuius pene. Nunq̄ lo^rga. certe non. nam breue est omne quod finem habet. Sed ecce finis ad quem mala p^rpter probationem vestrā inducta termināt.

quia ipse rursus adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. que erit sine fine. Cessabunt ergo mala. et ut soror mea post me locutura testabitur. mox super inductis bonis cedent iocunditati vestre. cedent omnino saluti. quippe salutis status. exclusis cunctis malis. est omnium bonorum aggregatione perfectus.

II. CONSIDERATIO.

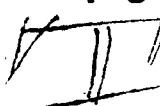
Secunda igitur puella sic ait. Ut quid ponderas temptationem Nunquid non satis est inurbanum rem huiusmodi modicam atque momentaneam aggrauare et non magis patienter tolerare. Ecce a deo quouis temptatus tedio te reputas derelictum. cum hoc quo temptaris deberes pro nichilo computare. considerato saltem quod sit modicum et maximo bono compensandum. considerato quod momentaneum sit atque tibi pro solacio acceptum et in eternum nihilominus beneficium si non ponis obicem omittendum. Audi quanta dignatione quamque consolatorie deus maiestatis puerili tue conditioni descendens per filium amos dignatus est tibi loqui. Ad punctum inquit in modico dereliqui te. et in miserationibus magnis congregabo te. in momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te. et misericordia sempiterna misertus sum tui. Est ne ira talis domini exercituum. est ne talis eius indignatio. Vere si est talis non iramereur vel indignatio dici. sed potius solacium iudicari. Ad punctum inquit et in modico dereliqui te quasi dicat. Ad punctum quidem ne deficeres si temptatio esset longa et in modico ne te grauareret nimis si esset magna. In momento inquit indignationis. quasi dicat ira indignationis mee est quasi momentanea. Abscondi faciem meam parumper a te. quasi dicat. hoc ludo ostendo me tibi fore placabilem sine mora subsequente misericordia sempiterna. Quo circa frater ymagineris quod pius pater et misericors temptat te spe quadam indignationis qua se habet ad te. Ad modum matris vel nutricis cum infante ludentis. que quasi indignationem ostendit abscondit faciem suam digitis. Sed parumper sic facies eius velat. Nam mox depositis digitis infantem dulciter arridet et intuetur. ac crebrius osculatur. cuius quodammodo simile pater misericordiarum circa te operatur. dum parumper te temptando quasi propicia sua facie a te abscondita. indignari tibi videtur. sed parumper quia mox delicta iuuentutis tue ignoscendo. misericordia sempiterna tui miseretur. ac velut pater filii prodigi reconciliatum osculatur.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Cur dei temptationem refugio quasi sit aliorum temptationibus similis. Scito hoc nequaquam esse. Nimirum dyabolus temptat. ut peruertat. caro temptat ut illicitat. mundus

temptat ut decipiat. Homo temptat ut sciat vel experimentum capiat. Sed quid deus. Certe teste alphi filio. Deus intemptator malorum est. ipse enim neminem temptat temptatione scilicet alicui temptat tamen. sed non fraudulenter sed salubriter. Aliter propheta dauid non dixisset. Proba me domine et tempta me. ut renes meos et cor meum. temptat igitur deus ut probeat. id est ut probatos ostendat et eisdem remuneret. Nonne sic deus temptauit abrahaz quem propter obedientiam. quem ostendit paratus filium immolare remunerauit benedictione illa solenni. quaz liber geneses manifestat. quia inquit fecisti rem hanc. et non peperisti filio tuo uni genito propter me. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. et sicut harenam que est in litore maris et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Sane deus respectiue in paucis temptat et in multis remunerat. Nonne hoc scriptura de iustis dicit. in paucis verax. in multis benedispontentur. quoniam deus temptauit eos. et inuenit illos dignos se. Quos igitur deus temptat si dignos eos inueniat multis quidem tam animarum quam corporum bonis dispositionibus remunerat. et in super pro mercede dignis se seipsum donat qui utique teste scriptura est merces magna nimis.

Capitulum tercius continens consolationes super temptatione et impugnatione dyaboli.

 Ercia pro premissa ad dominam consolatricem sepe dictam accessit et alius tristis temptationibus dyabolicis tribulatus quod dum conquestus esset. mox illa eide pro consolatione de suis puellis tres assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Quid sollicitaris de antiqui hostis impugnationibus qui non potest temptare nisi quantum permittitur. Sed quantum inquires. Scias primo quantum non et audi a postolum. Fidelis inquit deus est qui non patietur vos temptari supra id quod potestis. sed faciet cum temptatione prouentum ut possitis sustinere. Si modo scire velis quantum permittitur et ad quid. Audi magnum patrem Augustinum. tantum inquit admittitur dyabolus temptare. quantum tibi predest ut exercearis. ut proberis ut que te nesciebas. a te ipso inueniaris. Sed quid. Est ne modicum a se inueniri. Pro certo inuentio sui ipsius pro se perdit melior est inuentione thesauri auri et argenti quemadmodum per contrarium de perditione sui dicit saluator. Quid proficit homini si lucretur uniuersum mundum. seipsum autem perdat. et detrimentum sui faciat. Quid ultra. Est ne modicum in bello spirituali exerceri. Profecto non. sed est exercitium tanto superius. quanto inferius est militare mundo militia seculi quam militare deo regi celi. et quemadmodum spiritualia

superant corporalia ita omnino superat omnia exercitia mundi. Denique est ne modicum probari seu probatum christi militem fieri. certe non quemadmodum non est modicum a deo commendari. quippe teste scriptura ille probatus est quem deus commendat. qui nimirum non commendat mediocriter. sed sicut superexcellens est. sic commendat coram sanctis suis et angelis superexcellenter

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice forsitan idcirco temptationes dyaboli promiscuis quae exercitatur. Dicente magno anthonio ad discipulos. exercitatos habemus inimicos. vel quae insidiosus est eodem dicente eisdem. varias demonum nostris insidias. vel quae invisibilibus insidijs occulte impugnare solent est dominice illo cassiodoro. Bellum graue est quae occultum quae hostis insidie non videntur. Times etiam forte. quae impetuosis est toto conatu seu quantum vnquam potest voluntari impugnare. Sed hec te non deiciant impetum inimici ne timueris. Audi iohannem os aureum. in primis inquit grauis et insufferibilis est impetus dyaboli. quem si quis forti animo sustinuerit. in secundo inueniet eum infirmiores. Quanto enim plius percussus fuerit magis refrigescit et deficit. Audi eundem itidem de temptatore redemptoris nostri loquentem. Non inquit impulit. non tetigit. sed tamen dixit mitte te deorsum. ut intelligamus quod qui obedit dyabolo ipse se disponit. dyabolo enim suggerere potest cogere non potest. Verum ad deprehendendum occultas maligni spiritus insidias attendendum diligenter secundum doctrinam gregozij qualia suggerat. Quis inquit spiritus sit qui loquitur ipsa suggestio declarabit. semper enim spiritus naturalis mollis. spiritus mundi vana. spiritus malicie semper amara loquitur. Est et leue contra insidias dyaboli et paratum remedium. quod tradit magnus anthoni. Varias inquit demonum nostris insidias credulitatem nominis christi vestris figite mentibus. et vniuersi demones fugabuntur

III. CONSIDERATIO

III. Tercia puella sic ait. Scias frater quod qui temptantur a dyabolo si viriliter resistunt. deo et angelis spectaculum sunt. et non nunquam in presenti honorantur. et in futuro coronantur. Vis scire de presenti. Ecce de magno anthonio legitur quod cum quadam nocte a demonibus esset laceratus subito radius quidam lucis et demones et tenebras effugauit. statimque sanatus christum presentem intelligens dixit. Vbi eras ihesu bone ubi eras. Quare a principio non affuisti ut curares vulnera mea. et dominus ad eum sic ait. Anthoni hic eram. Sed expectaui videre certamen tuum. Nunc autem quia tu viriliter dimicasti in toto orbe te faciam nominari.

3
92
Doro si de spectaculo simul dei et angelorum et futura coronatione scire volueris. Audi illustrem Ieronimum. Deus inquit ipse omnium rector et dominus cum omni angelorum militia certamen tuum expectat tibi quoque contra dyabolum dimicanti parat eternitatis coronam

Quartum capitulum continens consolationes super pugna contra vitia et specialiter super temptatione carnis.

Varto post premissa ad predictam dominam principalem consolatricem accessit et alius tristis de carnis temptationibus tribulatus. et vniuersaliter de vitiorum impugnatione querulando. cui illa mox prouidit per consolatione de tribus puellis suis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice de quo querularis. si bonum quod inde sequitur scires. non tamen querulari deberes. forte dices. quod nam boni potest sequi. Defecto non minimum. sed vnum de maximis bonorum. videlicet humilitas que quanti sit honoris. quanti decoris. quanti dulcoris. quantumque accepta apud deum et per eum remuneranda. hoc per sodales meas inferius scire poteris euidenter. forte dices. Est verisimile quod hec ex predictis vitiorum impugnationibus innascantur. Est omnino. et patet egregij viri gregozij scilicet claro testimonio. Ecce quid dicit. Dum inquit vitia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliant. Et idem rursus iehuseum inquit israhel tolerat ut humana mens de se humilia sentiat. dum minima non superat. Rursus idem sic ait. Cum temptamur vitijs diuina dispensatione nobiscum agitur. ne virtutibus quibus proficimus extollamur. Sed ille. et certe bene. Nam et paulus ait. Ne magnitudo reuelationum extollat me. datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizat.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime. Nonne graua quandoque te vitia toleramus. quatenus bona nostra exteriora custodiamus. Eatearis hoc necesse est. Sed quid. Defecto interioris hominis bona in immensum excedunt queque exteriora. Hinc namque de dilectione que interiori hominem perficit dicit scriptura. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nihil despiciet eam. igitur illa potissime sunt patienter toleranda. quibus nonnunquam diuina dispensatione faciente custodiri experimur nostra interiora. Que nam iniqua sunt illa. certe temptationes quoniamque et impugnationes vitiorum. Audi gregozij de hoc egregij testimonium. Tunc inquit interiori bene custodimur cum per dispensationem dei tolerabiliter temptamur exteriori. aliquando vitijs. aliquando pressuris. nec temptatio exterior culpam proficit. quia interior intentio sursum trahit nec rursus interior intentio in superbiam eleuat. Quia temptatio

exterior humiliat. sic magno ordine cognoscimus in interiori p̄se
ctu quid accipim⁹ in exteriori defectu qđ sumus.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O mi frater si pugnaturus esses in duello
nonne te merito consolarentur principis presentia. animositatis
tue noticia. diligens pugne aduertentia. principis exhortatio ad
pugnandum. et eiusdem adiutorium ad vincendum. tua ab eo sub
leuatio extra casus. ipsi⁹ certamis gratū spectaculū. et corōe expe
ctatio. in uictorie testimoniū et in laboris p̄miū. certe sic. Quid
ergo. Profecto p̄ consolatione tua hec omnia haud dubium in melio
ri consistencia occurrunt in pugna tua extra carnem te temptantes. Vis
em̄ scire quomō princeps regum terre de⁹ ipse de quo mundi sapiē
tes taliter conclusere. Vn⁹ ergo princeps. erga te se habere in hac
pugna. Audi magnum patrem Augustinum. Conatum inquit tuū
nouit de⁹. et voluntatem tuam inspicit. et luctam cum carne aside
rat et hortatur ut pugnes et adiuuat ut vincas. et certantem spe
ctat. et deficientem subleuat. et vincentem coronat. hec pater ille.

Sed et hoc nō modicum adicit consolationis in temptatione car
nis qđ persone temptate sperandum est de victoria non solum rati
one soli⁹ christi. sed et matris ei⁹ gloriose interuenientis. de quo
ille Cesari⁹ pulchrum refert experimentum. Matrona inquit cui
sdam honesti militis vxor instinctu dyaboli alium admisit. que p̄
temp⁹ aliqđ inspiratione diuina ducta penitentia de crimine doli
it et adultero p̄sus contraxit. Ille vero marii eius absentiam ob
seruans domum illi⁹ intrauit et cum solā reperisset verbis solitiis
ad crimen eam inuitauit. quod cum illa renueret vi reuuentem op
primere nisus est. et cum videret se illi non posse resistere. ad to
ri⁹ castitatis patronam confugit dicens. Rogo te domina per illud
sanctum aue maria ut liberis me. ad qđ verbum omnis virt⁹ defe
cit in milite. et emarcuit. et sic femina icorrupta euasit. Nec pater
ille.

Capitulum quintum continens consolationes super difficultate bo
ne vite et virtuose in principio siue sup̄ difficultate que est in p̄si
cipio in deserendo vitioꝝ delectationes et acquirendo virtutes.

Vinto post p̄missa ad illustrem dominam consolatricē
sepedictam. accessit et ali⁹ tristis querens consolari su
per difficultate acquirendi virtutes et deserendi vici
osas delectationes. cui illa mox p̄ sua consolatione de
suis puellis septem assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur intantum super difficultate
vitioꝝ delectationes deserendi turbaris. cum hec difficul
tas in possibilem facilitatem omnino sit mutabilis. Si tñ considerares

3

qualiter ad te ipsa vitia se haberent. Ecce se habent vitioꝝ tanq̄ ini
mica. tanq̄ infesta et anime tormenta. eoq̄ facili⁹ superanda quo
nos min⁹ alliciunt voluptate vlla. Vis hec scire karissime. Audi se
necam illustrem. Vir⁹ inquit h̄m naturam est. vitia vero inimica
sunt et infesta. Audi rursus de residuo insignem ieronimus. Quid
inquit oro te iuido delectationis prestat inuidia. quid alter ab o
dio mercedis accipit. quid iracundo furor suus confert. simpliciter
curre per singula. et inuenies tot anime tormenta. quot vitia. que
viti⁹ eo facili⁹ vinci possunt quo nulla nos alliciunt voluptate. h̄
ille insignis. Rursus vitia siquas habent delectationes. ille mo
mentaneae sunt. et nonne talia tam momentanea tanq̄ vilia. sunt ge
neroso animo contemnenda. atq̄ idcirco facile deserenda. Amplius
vitioꝝ delectationes sique sunt contempnibiles faciunt ac totaliter
confundunt. nonne ergo detestande sunt et facile deserende existit
Deniq̄ sicut cor virtuosum comparabile est celo qđ deus inhabitare
delectatur. deus inquam quem ut dicit insignis ieronim⁹ non auro
templa fulgentia. non gemmis altaria distincta delectant. sed aia
virtutib⁹ ornata. cuiusmodi animā pater clareuallis celum vocat
Sic per oppositum cor virtuosum potest dici infern⁹. Nam ad modū
inferni est habitatio demonum. habens ad modū inferni tenebras
ignorantie. ignem prauae concupiscentie. et vermem remordentis cō
scientie. tale cor habentes infernum preoccupant quasi timeant se
ad ipsum nimis tarde puenturos. Nonne ergo vitioꝝ delectatōes
que cor hominis tale faciunt. et ad penas futuras intolerabiles
pariter et interminabiles disponunt. sunt facile deserende. certe o
stat qđ sic. etiā p̄sus digne.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad scđam partē capituli se referens sic ait. Au
di O amice verbum gregori⁹ satis egregiū. Si inquit foris nos
studio extra vitioꝝ incentamenta stringim⁹. etiā ipsa vitia ad vsus
virtutis immutam⁹. h̄ ille. Sed tu in hoc foris studio causaris dif
ficultatem. quāuis in virtutum acquisitione difficultatem abhor
rere minime oporteret. Nempe difficultates salubres sunt. quādo
etiam eas inordinatis contingit cupiditatib⁹ non deesse. quanto em̄
amariores sunt tanto magis deum homini dulcescere faciunt. Au
di magnum patrem Augustinum deo loquentem. Datebar inquit
in cupiditatib⁹ meis amarissimas difficultates. te tanto magis p̄
spicio. quanto min⁹ sinebas mihi dulcescere qđ non eras. h̄ ille.
Sed ex alio capite in virtutum acquisitione difficultatum p̄cedit
vtilitas. nam id sepe qđ laborios⁹ acquiruntur carius habent. eoq̄
magis tenaciter possidentur. Sed et de illa generali iusticia de qua
in ethicis affirmatur qđ omnes virtutes complectat. Dicit sic et n̄ra
ethica. Si iusticiam quis diligit labores h̄mōi id est difficultates

magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et sapientiam. i. temperantiam et prudentiam docet. iusticiam et virtutem. i. iusticiam illam que specialis virtus dicitur. et virtutem. i. fortitudinem superple etiam docet quibus vtilis nihil est in vita hominibus. Et nonne libenter quemadmodum et feliciter difficultatem illam pateris seu laborem que ad perfectas virtutes cardinales terminantur quibus secundum sapientem in vita hominibus nihil vtilius reperit. An vis scire que vtiliter vite hominum que adhuc in probatione est et temptationibus variis impugnat per dictas virtutes. temperantiam. fortitudinem iusticiam. et prudentiam sit primum. Audi quondam magni patris postillam. In regione inquit intelligibilium beata vita in fonte subibitur. inde aliquid aspergitur huic humane vite ut in temptationibus huius seculi temperanter. fortiter. iuste. prudenter viuatur. Quasi am forsitan inquis per dictas virtutes tam vtilibus vel aliquam partem difficultatem. veruntamen per ipsarum vtilitate perfectius intelligenda scire vellem cur illas cardinales appellares. Ecce de hac ratione ad presens ostendens. Idcirco eas appellauerim cardinales que cum teste virtutum summula virtus sit habitus electius ad modum cardinalium hee virtutes summum pontificem vel dispositiue eligunt illum qui est pontifex futurorum bonorum. ut in mentis presidens ostentio decernat in omnibus et per omnia quid vtilis sit agendum.

III. CONSIDERATIO

Ercia puella sic ait. O frater sine virtute infirmus es utpote non virtus. Eac ergo in acquisitione virtutum infirmis similiter que in remedijs maxime finem spectat que etiam expectant. Quocirca si virtutum acquisitione curari desideres. tunc ope precius est. ut magis que initium finem consideres. Nimirum que finis delectabilis difficile principium subsequatur patet per idoneos testes. Audi illustre senecam. Initium inquit eundi ad virtutes arduum est que hic prima inbecille mentis et egre est formidare inexperta. Itaque cogenda est ut incipiat. deinde non est acerba medicina. primum enim delectat dum sanat aliorum remediorum post sanitatem voluptas est. Audi quoque et quondam huic donum euangelicum apparatus. Angusta est inquit via que ducit ad vitam. que non nisi angusto initio incipitur processu vero temporis ineffabili delectationis dulcedine dilatat. Denique audi et verba huius orationis ipsius Salomonis. Ducam inquit te per semitas equitatis. i. per artas vias iusticie seu virtutis quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Eosita frater audiisti ethicum illud que. s. virtus est de bono et difficili. et licet bonum quod appeteres. cum incommodum difficultatis abhorres. Sed perfectio non dberet. Nonne expedies reputares

unum aliquod breui sustinere incommodum pro re tali. qua ad preputarem quidem inquis si res talis appareret. Queso igitur seneca illi illustri fidem accommoda. et attende quantum contra vniuersa incommoda virtutem adipiscenibus comodum pmittat. Queadmodum inquit minuta lumina claritas solis obscurat. sic dolores. molestias. iniurias. virtus magnitudie sua elidit atque opprimat. nec magis ullam portionem habet incommoda cum in virtutez inciderint que in mari nimbis. Nec ille de virtute. quam idem virtutum amator asserit commemnerare tam incommoda male fortune. que etiam comoda bone. Vnum inquit hominis bonum ipsa virtus est que inter hanc fortunam et illam. superba incedit cum magno vtriusque contemptu. Non igitur incommodum difficultatis quod eius adoptionis principio adherere consuevit plus attendas que in auri vel argenti acquisitione attenderes. Nimirum predicto illustri testante. nulla possessio. nulla vis auri et argenti plures que virtus estimanda

V. CONSIDERATIO

Vinta puella sic ait. O homo parui cordis parumque circumspice. Si te virtutum in aggressu difficultas terret. cessaret hoc de facili. si tamen tu circumspiceres quanta virtus bona conferret. Nimirum virtus confert sanitatem. confert fortitudinem. confert longeuitatem. confert pulchritudinem. confert habitum optimum. confert ornatum. confert et conuiuium. Vis scire que virtus ad modum medicine sanitatem conferat. Audi gregozium hoc ergegie breui fermunculo declarantem. quid est inquit virtus nisi medicamentum. et quid est vitium nisi vulnus. Sed et ecclesia cantat Sanate egros moribus nos reddentes virtutibus. Vis scire que virtus fortitudinem conferat. Audi virtutis etymologiam. Virtus quippe dicitur quasi vis intus. vel quasi viros mentis. vel quasi virtus nitens. vel quasi viri status. vel quasi virum tuens. Vnde quidam dixit. Virtutez dico que vi tueat possessorem. Vis scire que virtus longeuitatem conferat. Audi illustrem Senecam. Potest inquit nostra prudentia longiorum progare huic corpusculo moram. si voluptates quibus maior pars perit poterimus regere et cohercere. si ille. sed quid. Defecto hoc potest fieri per virtutes que secundum aristotilem illum in suis moralibus sunt circa voluptates. ipsas scilicet cohibentes et ad discretum regimen rationis conferentes ac diu per consequens viuere facientes. Vis scire que virtus pulchritudinem conferat. Audi rursus illustrem senecam. Errare inquit mihi visus est qui dixit Gratius est pulchra veniens e corpore virtus. non enim villo honestamento eget ipsa magnum sui decus est. et corpus suum consecrat. quod et primum ille considerans virtus inquit est animi habitus. nature decus. Vis scire que virtus habitum optimum conferat. Audi prefatum aristotilem in suis moralibus. hic quidem dicit que habitus medi in omnibus

laudabilis. Dicit etiam q̄ virt⁹ est habit⁹ immediatē cōsistens
quo ad nos. Ex quo sequit^r q̄ est habit⁹ nobis bene p̄portio natus
Dixisse etiam inuenit^r q̄ virt⁹ est optim⁹ habitus. Vis deniq³ scire
q̄ virtus ornatum d̄ferat. Audi iohannem os aureū taliter de or-
natus anime spoliatiōe d̄querentem. Nos inquit omne temp⁹ vi-
te nostre d̄sumim⁹ expoliantes d̄nāz diuersis virtutib⁹. ad ornātes
ancillam diuersis ornantib⁹. Nec ille. qui plane per oppositum ei⁹
q̄ dicit de ornatu ancille. i. carnis. supponit q̄ virtutes si adessent
ornat⁹ essent d̄ne. i. ipi⁹ anime. Postremo vis scire q̄ virtutes cō-
uiuium d̄ferāt. Audi gregozium et ipsi⁹ de p̄posito sub typo filio-
rum job egregium testimonium. Eilij inquit per domos diuiniū fa-
ciunt. dum virtutes singule iuxta modum p̄prium mentem pascunt

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella sic ait. O frater karissime ut virtutū difficultates
libenti⁹ feras p̄ter iam per sorozem meam narrata. Audi ad
huc bona alia que per virtutes d̄ferunt^r. cōferunt nanq³ virtutes
nobilitatem. diuitias. regnum. munimen. potentiam. laudem. et
honorē. Vis scire q̄ virtutes nobilitatem d̄ferant. Audi illustres
senecam quo ad nobilitatis inchoationem. quis inquit est genero-
sus. ad virtutem a natura d̄posit⁹. Audi quoq³ et p̄clarum jeroni-
mum quo ad nobilitatis p̄fectionem. Summa inquit apud deū no-
bilitas est clarere virtutib⁹. Vis scire q̄ virtutes diuitias d̄ferant
Audi patrem clareuallis. Vere inquit diuitie non opes. s³ virtutes
sunt. quas secum d̄scientia portat. ut in eternum diues fiat. Vis sci-
re q̄ regnum d̄ferant. Audi magnum patrem Augustinum. Mens
inquit non potest habere regnum virtutum nisi p̄imum excusserit
iugum vitioz. hec ille. Qui per hoc supponit q̄ homini virtuoso
penes mentē seu animū. per ipsas v̄tutes acq̄ri^r regnū. Vis scire q̄
v̄tutes munimē d̄ferāt. Audi ciceronē locutozē egregiū. Sapientis
inq̄t aim⁹ v̄tutib⁹ oib⁹ ut meis⁹ est sept⁹. Vis scire q̄ v̄tutes pote-
tentiā d̄ferāt. Audi q̄d dicat quidā euangelic⁹ d̄mentatoz. Gradis
inquit violentia est in terra nasci. et celum rapere. et habere p̄ vir-
tutem. quod per naturam nō possum⁹. Vis scire q̄ virtutes laudē
d̄ferant. Audi quid dicitur in virtutum summula q̄ ethicam vocāt
Ibi quidem dicitur q̄ virtuosus laudat^r ab omnib⁹. Audi quoq³ et
ex nostra ethica verbum illud. Laudemus viros gloriofos. homi-
nes diuites in virtute. Vis deniq³ scire q̄ virtutes honorē d̄ferāt
Audi insignem boetium qui sic dicit. Nō virtutib⁹ ex dignitate. s³
ex virtutib⁹ dignitati honor accrescit.

VII. CONSIDERATIO.

Ep̄tima puella sic ait. O homo dilecte ut virtutum difficulta-
tes libenti⁹ patiaris. scias q̄ p̄ter que iam per duas sorozes
meas sunt narrata etiam alia bona sunt adhuc digne ponderanda

3
99
que per virtutes obtinentur. videlicet honestas. dignitas. perfe-
ctio. vita celestis. p̄mium. beatitudo. et p̄henne gaudiū. Vis sci-
re q̄ virtutib⁹ quis honestatem d̄sequatur. Audi sententiam cyce-
ronis. Virt⁹ inquit et honestas nomina diuersa sunt. res autē subie-
cta p̄sus eadem. Vis scire q̄ virtute quis dignitatem d̄sequatur.
Audi boetij sententiam. Virtuti inquit p̄p̄ria dignitas inest. Vis
scire q̄ quis virtutib⁹ p̄fectionem d̄sequatur. Audi illuz gentilē
aristotēlem loquoz. hic dicit in suis moralib⁹. q̄ virtus habentem
perficit et op⁹ ei⁹ bonum reddit. Dicit quoq³ et idem alibi. q̄ vir-
tus est dispositio p̄fecti ad optimū. Vis scire q̄ quis virtute ce-
lestem vitam d̄sequatur. Audi cuiusdam anacharite de alijs que-
busdam loquentis sententiam. Vos inquit patres celestem d̄uersa-
tionem habentes. celestem et sapientiam possidetis. nihil miruz e-
leuatos nos operib⁹ video. et superiora sectantes. quid dicā. Vir-
tute em̄ etiam transpositi estis super terzā vosmetipsos ex toto a-
lienantes ab ea. quid dicā. vos terrenos angelos et celestes homi-
nes dicens. non peccauerim. Vis scire q̄ virtute quis p̄mium cō-
sequatur. Audi rursus sententiam insignis boetij. Nunquā inquit
sine pena sunt vitia. nunq̄ sine p̄mio sunt virtutes. Si vero scire
desideras q̄d sit p̄mium. ecce secundum illustrem senecam nullū
virtutuz p̄ciū dignum ipsis extra ipsas est. sed p̄ meliori senten-
tia. Audi magnum patrem augustinum. Ozemū inquit virtutis e-
rit ipse qui virtutem dedit. Vis nunc vltim⁹ scire q̄ virtutib⁹ quis
beatitudinem d̄sequatur. Audi cycceronis p̄uis gentilis catholi-
cam sententiam. Sunt inquit nobis innata virtutum inicia. que si
adolere pateremur. nos ad beatitudinem cum diuino munere ipsa
natura p̄duceret. Idē quoq³ sic dicit. In quo virtus est. nihil ei de-
est ad bene ac beate viuendū. s³ et puto similiter audiendū que-
dam Macrobiū. Nā sole inquit virtutes faciunt beatū nullaq³
alia via quisq̄ hoc bonū adipiscitur. Vis demum scire q̄ q̄s virtu-
te gaudium perpetuum d̄sequatur. Audi illustrem senecaz. Impro-
be inquit voluptates nō sunt solide. nō sunt fideles. etiam si non
nocent fugiunt. potius aliq̄d bonum mansurum circūspice. sola
virtus p̄stat gaudium perpetuum securū.

Capitulum sextum d̄tinens d̄solatōs sup laborib⁹ in genere.

Exto post p̄missa ad dominam consolatricem p̄in-
cipalem accessit et tristis laborib⁹ arcediatus petens
ab ea d̄solari. Ad illa eidem p̄ consolatione sibi impē-
denda de suis puellis tres d̄tinuo deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Amice karissime qm̄ sicut dicit egregius
pastoz gregori⁹. Subleuatio laboris est visio collaborantis.
Idcirco vide collaborantes. Vide q̄ homo nascitur ad laborem.

quod si bene videris cur de laboribus querularis. Velles ne exem-
ptus esse pre ceteris. A quibus nec prophete. nec apostoli exempti fu-
ere. sed nec ipse dei filius in carne. Quod si horum vis esse socius solati-
onis. sis et laboris. et exemplum eorum sequaris. Nonne vides no-
biles homines delicatos et passibiles grauius hastiludiorum et to-
neamentorum conflictuum et aliorum militarium exercitiorum et pe-
riculosis laboribus se ingerere nulla ex causa magis quam quia vererentur
dantur suorum progenitorum. et sibi similia exempla non imitari. ad
propositum autem nonne exemplum habes in prophetis. Audi iacobum
alphi. Exemplum inquit accipite fratres longanimitatis et labo-
ris et patientie per prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Vi-
de etiam quis ille fuerit qui dicebat. Dauper sum ego et in labo-
ribus a iuuentute mea. exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus
Ecce ille humiliatus et conturbatus se dicit ratione exaltationis
non ratione paupertatis et laboris. Nonne etiam exemplum habes
in apostolis. certe sic. nam aliter paulus se alijs comparans non dixit
se. amplius omnibus laboraui si non et ipsi alij laborassent. Nonne
et perutile et precipuum exemplum habes in ipso christo cuius ex-
emplum est quasi scutum quoddam cordium. Iuxta illud tironum. dabit
eis scutum cordium laborem tuum. Nimirum labor contra temptations
demonum est quasi scutum cordium. quemadmodum vacante orio
tanquam dicto scuto non munitum demones inuadunt iaculis tempta-
tionum. Denique considera pensius dictum illud patris clareuallensis
Qui in labore hominum non sunt. in labore perfecto demonum erunt
Sed nec postremo pretereundum iudico verbum notabile cyceronis
rethoris eximij. Sicut inquit contra naturam magis est detrahere al-
teri sui omni causa. quam mors. quam dolor. Ita magis secundum naturam pro
omnibus si fieri posset labores et molestias suscipere quam viuere sine
molestiis in maximis voluptatibus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime quam gratum sit deo labor hominis
cui tamen adest rectitudo intentionis. nouerunt illi potissime
qui semper vident faciem patris et agnoscunt erga laborantes be-
niuolum vultum domini sui dei omnipotentis. Quocirca et ipsi mi-
stri eius scilicet angeli sancti suo se domino conformantes credendi sunt
ad eosdem laborantes gratiam habere non modicam ipsos. quia
nonnunquam vel spiritualibus solationibus visitare. Ad quod speran-
dum sed non nobilibus. non potentibus. non diuitibus. omnibus suis
vacantibus. et magis humilibus recta intentione laborantibus. Id
magna occasio potest esse quod circa pastores gestus est qui hora do-
minice natiuitatis erant in regione eadem que est circa bethleem
vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Vis
igitur scire quid circa istos gestum sit. Audi patrem clareuallensis pro
oppositum ad ipsos de magno loquentem. Quia multi inquit nobiles

3
96
secundum carnem. quam multi potentes hora illa in stratis mollibus quiesce-
bant et nemo eorum dignus habitus est nouam lucem videre. magnum
illud gaudium scire angelos audire cantantes. gloria in excelsis
deo. supple sicut predicti pastores. Agnoscant igitur homines quia
qui non in laboribus hominum exercentur. ab angelis visitari non me-
rentur. Agnoscant quod placeat supernis ciuibus labor cuius est intentio
spiritualis. quam quidem et illos tam felici dignantur alloquio affari. quam
corporali urgente necessitate laborant pro victu corporis.

III. CONSIDERATIO

Ercia puella sic ait. O amice idcirco forte abhorres laborare
quod vel nonnulli labores videntur efficaciam non habere. vel quod la-
bor videtur tibi grauis siue magnus. vel quia tibi videtur nimis
esse longus. Sed contra motum primum. Audi quid dicat papalis epi-
stola. licet inquit non sequatur semper maiorem laborem effectus. nihil
ominus tamen ipse labor est meritorius apud deum. iuxta quod legitur
reddet deus mercedem laborum sanctorum. Sed et paulus ait. Vnusquisque
proportionaliter mercedem accipiet secundum suum laborem. Audi quoque philo-
sophum doctissimum. bonorum inquit laborum gloriosus est fructus. glo-
riosus inquit quasi dicat. et si non remuneratur in hac vita. non tamen
mediocriter fructus vel exiguus. sed copiosus percipiet in gloria. De
cuius certa spe et expectatione. audi gregorium egregie locutum.
Sancti inquit viri quot labores nunc veritati commendantes exhibent
tot iam remunerationis sue pignora intra spei sue cubacula clausa te-
nent. Porro quantum ad secundum motum de laboris grauitate. Audi
in signum ieronimum labore inquit terzeris. nemo atleta sine sudoribus
coronatur. Nec ille inueniens expectationem coronam. sed prouiso sudo-
re. id est prouiso labore ad modum sudoris quantoque transeunte. Vnde
quo ad hoc et contra tertium premissorum de laboris diurnitate. Au-
di illustrem senecam. Siqua inquit per laborem recte feceritis la-
bor cito recedet. beneficium dum viuatis non abscedit. Magis autem
uolo ut contra secundum et tertium motuum insignis ieronimus verbum
attendas. Nullus inquit labor durus. nullus tempus longum videri de-
bet. quo gloria eternitatis acquiritur. Quocirca audi et hanc premis-
sorum presus solatoriam declarationem cuiusdam doctoris. cuius
non est spernenda auctoritas. Dei inquit ineffabilis et immensa bo-
nitas etiam hoc prouidit ut laborum quidem tempus et agens non ex-
tenderet. nec longum faceret aut eternum sed breue. et ut ita dicam
momentaneum. ut in hac breui et exigua vita agones essent et labo-
res. in illa vero celesti vita eterna esset corona et premia meritorum. Oro
vidit quidem ut labores cito finirentur. meritorum vero premia
sine fine durarent. et pro horum mundi tenebras visuri essent candidissimam
lucem et accepturi maiorem cunctarum acerbitatibus brutitatis testate horum
apostolo ubi ait. Non sunt indigni passiones horum temporis ad supienturam

gloriā que renelabit in nobis.

Capitulum septimū continens consolationes sup maloz sustinētia

Primo post premissa ad sepe dictam dominā consolatri-
cem accessit et aliq̄ tristis maloz se asserens sustinētia
pregrauatū. atq; ideo petens vel aliqua consolatiōe
releuari. cui illa ea de causa mox p̄uidit de quinq;
suis gratis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur de maloz sustinētia queri-
laris. et te ipsum grauas tui ipsius querelis. seu adiectione p̄-
rie opinionis. Vis scire q̄ sic faciens ut impatiens erras et decipe-
ris. Audi illustrem Senecam. Noli inquit mala tua facere tibi gra-
uosa et querelis te onerare. lenis est dolor si nil illi opinio adie-
cerit. econtra si te exhortari ceperis ac dicere. nil est. aut certe eri-
guum est. Durem iam desinet. Leuem illū dum putas facis. omnia
ex opinione suspensa sunt tam miser quisq̄ q̄ credit. hec ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater video q̄ eo de malis que susti-
nes turbaris. q̄ illa mala esse opinaris. quocirca si ea non esse
mala didiceris quid restat nisi ut consoleris. Eateoz inquit neces-
se est. Sed dic queso quid inter mala huius temporis maius malum
omniter reputatur. Dices forte hoc mortem esse. eo quidem quo
finis sit omnium terribilium. i. vltimum vel maximum qd̄ videtur
malum. S; quid. Defecto si mors ipsa de numero maloz nō fue-
rit. nec alia min⁹ terribilia inter mala numerabis. De morte igitur
simul et de alijs que mala nominant. Audi egregij viri magni an-
tistitijs ambrosij gratam sententiam venerabili decretorū volumine
canonizatā. Mala inquit nō sunt que nec crimine mentē implicent
nec conscientiam ligāt vnde paupertate et ignobilitate egritudine
et mortem nemo sapiens mala dixerit nec in maloz sortem nume-
rauerit.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O karissime qui de malis que sustines tur-
baris. Audi iherosolimitanum filium syrach. et merito consolaberis. Bona
inquit et mala a deo sunt. Ex hoc autem breui sermunculo sequi-
tur quidē q̄ cū sint a summo bono nō sunt mala. S; indubitanter etiā
bona. iux̄ id qd̄ nosser ihs̄ asseruit. Arbor inquit bona fructus bo-
nos facit. non p̄t arbor bona fruct⁹ malos facere. Sequit̄ igit̄ vlti-
teri⁹. q̄ sunt a summo bono et etiā bona q̄ nō solū toleranda. S; ca-
ra magis sunt habenda. tanq̄ munera ab amantissimo nobis data.
nimis. et illa cara habent que dant̄ ab amantissimis q̄uis in se re-
putent̄ interdū parui valoris. qualis poterat reputari calix passio-
nis. d̄ qd̄ tāp̄ a caro dato. dixit dñs petro. calicē quē dedit mihi p̄-
nō vis ut bibā illū. Dices forte. mala mihi a deo data amarē qd̄ez

ut dei dona si non essent excessiua. Sed sic dicens. erras omnino et
frustra decipens cōpone conditiones dantis. Nonne ille fidelissi-
mus est. nonne et sapientissim⁹. quib⁹ cōpositis nō ē tibi timendū
de excessu. hoc dicitur ratio. S; et testimonium habes ab ipso apo-
stolo expertissimo. fidelis inquit deus qui non patietur vos tēpta-
ri supra id qd̄ potestis. sed faciet cū temptatione p̄uentum ut possi-
sitis sustinere.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. O frater cur ex hoc turbaris q̄ mala p̄-
teris. Queso mihi dicito. velles ne turbari d̄ bona vita nequa
q̄ inquis. Cur ergo turbaris cum mala pati sit non modica portio
bone vite. Nempe bona vita non in bene valere. sed consistit potius
in mala pati. Vis id nosse experti viri testimonio. Audi patrem cla-
reuallis. bonam inquit vitam ego puto et mala pati et bona face-
re et sic p̄seuerare vsq; ad mortem dicitur vulgo. qui bene se pascit
bene viuit. sed mentita est iniquitas sibi. B̄ pater ille.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. O amice qui de malozum sustinētia de-
solari tenorem audi regalis consolationis. Ecce quid ad ma-
gnū regem de morte filij desolatū quidam scripsit. H̄is inquit
qui s̄m̄ p̄positū dei vocati sunt sancti. magna debet esse consolatio
etiam in presenti vtra multiplicem hui⁹ vite miseriam q̄ et in hac
vita diligentib⁹ deoz oia bōa et mala cooperant̄ in bonū et in fu-
turo nihilomin⁹ hec omnia cooperantur ad gloriā. B̄ ille. Sed q̄
in bonum cooperentur bona et mala. patet sine exceptione dicen-
te paulo. diligentib⁹ deum omnia cooperantur in bonum ad qd̄ v̄
bū vniuersali⁹ capiendū adduntur s̄m̄ glosam etiā peccata. et nō
ne bene. cū nonnunq̄ d̄ngat q̄ p̄piorū occasione peccatorū i ma-
iori grā q̄ añ habuerit q̄s resurgat. quātū v̄o ad alia felix quē fa-
ciūt alia picula cautū. Porro q̄ i hac vita mala pene cooperēt̄ i
bonum patet. q̄ etiā s̄m̄ p̄m̄ gentilium mala pene sunt medici-
ne. et sic reddunt hominem sanum. bona autem presentis tempo-
ris p̄uocant hominem ad laudandū deum. Deniq; q̄ bona et ma-
la h̄m̄oi in futuro cooperentur ad gloriā patet. nam eo quo con-
ferunt ad meritum d̄ferunt et ad p̄mium. et saltem per accidens
ad celeste gaudium. Vis hoc scire de malis pene p̄ illustrium viro-
rum testimonium. Audi iohannez os aureum de futuro statu legn-
tem. Tunc inquit recordatio transactorū maloz nō nocet. sed etiā
delectet. sicut econtra recordatio bonoz. non solum non adiuuat
supple damnatos. sed etiā grauat. ideo dicit abraham illi diuiti
quondam eploni. fili recordare. quia recepisti bona in vita tua. rē-
nunc autem hic desolat. tu vero cruciaris. Audi rursū etiā illustrē
jeronimū. qui de damnatis in d̄paratiōe ad sanctos. Dicit q̄ sicut
recordatio p̄teritorū d̄liciarū erit eis materia cruciatū. Ita versū

dici potest de sanctis. q̄ recordatio precedentium maloz erit eis materia gaudioꝝ. Iuxta illud tristitia vestra verteretur in gaudiuꝝ

Capitulum octauum continens consolationes super molestijs huius vite et specialiter carnis

Crano post premissa accessit ad prememorata dñam consolatricē etiam aliꝝ tristis petens super molestijs p̄cipue carnis consolari. at illa eidem d̄ quatuor suis puellis ad consolandum p̄doneis mox p̄uidit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur homo de huiꝝ vite molestijs querularis. nescis q̄ ex illis presertim multiplicatis ad magnum bonum. s. ad mundi contemptum pmoueris. et requiem in deo querere salubriter cōpelleris. et ad periculosas mundi blandicias declinādas inclinaris si tñ feceris qd̄ ab experto doceris. Audi expertum videlicet magnum patrem Augustinum. Cuz inquit molestie in huius vite fragilitate crebescunt eternam requiem nos desiderare cōpellunt. mundꝝ quippe est periculosos blandꝝ q̄ molestus. et magis cauendꝝ est cum se illicet diligi q̄ cum se admonet cogitq; cōtemni. Dices forte. Est ne magnum bonum contemptꝝ mundi. Est oīno. Aliter em̄ non ita studiose doceretur non modo in scholis pueroꝝ. s; per ipsum salomonem sapientissimum. Vbi dicit vanitas vanitatum et omnia vanitas. et iterum. vidi cuncta que fiunt sub sole et ecce vniuersa vanitas et afflictio spiritꝝ. et iterum. dixi inq̄t in corde meo vadaꝝ et affluā delicias et fruar bonis. et vide q̄ hꝝ quoq; es; vanitas. et iterum post multa bona que recitat subiungit vidi in omnibꝝ vanitatem. et post plurima alia in fine sic deludit Deum time. et mandata eiꝝ obserua. hoc est omnis homo.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo si scires quā vim habent molestie. non te sic ipse molestie molestarent. Quam vim forsitan inquires. Ecce virtutem habent gaudiū tuum augendi. Sane gaudium illud qd̄ est fructꝝ spiritꝝ. gaudium in deum. gaudium illud qd̄ meritoꝝ ad eterna gaudia nos dispoit. Vis scire q̄ vi habeat molestie hoc gaudium augmentandi. forsitan aut et gaudium habendum in hoc mundo. Audi magnū patrem Augustinum. Vbiq; inquit maius gaudium maiore molestia p̄ceditur. nam et maior est leticia post mestitudinem. et dulcior fit sanitas post egritudinem. hec ille pater. et pari modo clarum est q̄ dulcior est somnꝝ post vigiliā. dulcior cibꝝ post esuriam. dulcior requies post laborem.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Cur te molestāt molestie huiꝝ vite. Dices forte. quomodo nō molestarent. cū sint in quiete. cū sint dure cū sint aspere. S; hec p̄fecto si bene sapere nō deberet te mouere

Vis hoc scire breui sententia. Audi magnū patrem spiritus inquit deficit vbi caro requiescit. ut em̄ caro mollibꝝ. sic anima duris nutrit. Illam blanda refouent. hanc aspera exercent. hec magnꝝ p̄ S; quanti estimas exercitiꝝ. Densa p̄ cōtrariꝝ. Nonne quemadmodum in terra que non colit. que non scindit. nō mouet. herbis in vtilibꝝ replet. Ita anima que nō asperis exercetur ad virtutum in cremetū qd̄ tale sequit̄ exercitiū. replet vitiis vitiꝝ. Naz et aq̄ p̄ lapides duos et aspos agitata recetioꝝ fit qñ aq̄ illa q̄ nō mouetur p̄ breue putrefieri cōsuevit.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Cur turbaris de molestia carnis siue etiā alijs de molestis. que p̄eligenda esse docuit dei filiꝝ non ex stulticia certe cum sit ipse sapientia patris. Si dubitas an sit ita. Audi patrem clareuallis. Natꝝ est inquit hyeme. natus est nocte. nunquit casu credimꝝ factum esse. ut in tanta aeris inclementia et in tenebris nasceret. cuiꝝ hiems et estas et dies et nox esse noscuntur. ipse certe cum es; dei virtꝝ et dei sapientia nascitur ex virgine cuiꝝ erat in arbitrio qd̄cunq; vellet tꝝ eligere elegit. qd̄ molestiꝝ est p̄feram puulo et paupis matris filio que vix haberet p̄ nos ad inuoluendum. p̄sepe ad reclinandum. et cū tanta necessitas esset nullam audio mentioꝝ fieri pellicū. primꝝ adam pelliceis vestitur tunicis. secundꝝ obuoluitur p̄anis. non est tale iudicium mundi. aut iste fallit̄ aut mūdꝝ errat. S; dñā impossibile est sapientiam falli. merito p̄inde mors est prudentia carnis. Siquidem et ipsa est deo inimica. seculi quoq; prudentia nomina stulticia. Quid em̄. Vtiq; qui non fallit̄ xps̄ elegit qd̄ est carni molestiꝝ. Id ergo meliꝝ. id vtiliꝝ. id potiꝝ eligendum est. et quisquis aliud doceat l̄ suadeat ab eo tanq̄ a seductore cauendꝝ. Iam vero nasci voluit etiam nocte et vbi sunt qui tam impudenter semetipsoꝝ gestunt oñtare. Ecce xps̄ elegit qd̄ salubriꝝ iudicat. Vos aut eligitis qd̄ ille reprobat. Quis prudentioꝝ e duobꝝ. cuiꝝ sententia sanior. et iudicium iustiꝝ. h̄ pater p̄dictꝝ.

Capitulum nonum continens consolationes super penalitatibꝝ afflictionibꝝ et doloribꝝ sensibilibꝝ.

Crano post premissa. accessit ad sepe dictam dñam consolatricem etiam aliꝝ tristis querens sup penalitatibus afflictionibꝝ et doloribꝝ sensibilibꝝ recipe ab ea consolationem. at illa eidem de suis puellis gratia consolationis sibi impēdende quatuor satis p̄doneas assignauit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Ecce i p̄alitatibꝝ te video pene deficere. S; h̄ p̄fecto ideo debite. Nepe i p̄alitatibꝝ n̄ solū p̄t hō consolari s; etiam delectari. Nonne hoc ex gestis patet illiꝝ nobilis agathe q̄ letissime et gloriāter ibat ad carcerē q̄ ad epulas iuitata. q̄ et diuersis peis afflictā dixisse fer̄. Ego i huiꝝ peis dicitōꝝ sicut q̄ bonū

nuncium audit. aut qui videt que diu desiderauit. aut qui multos thesauros inuenit. Sic dixit. nec credendum est q̄ gratis ita aut falsum dixerit. Nimirum de omnibus reddidit superi⁹ soroz mea rationem Sed et specialiter de thesauri moneta et ipsius percussura per neptem meam p̄ eodem libro reddita fuit ratio manifesta. Verum licet hec p̄ dicti sui veritate bene sufficerent. tamē adhuc ex superabundanti ratio potest reddi de auditu boni nuncij et de visu diu desiderati. Nonne em̄ is bonum audit nuncium cui id nuncietur quo nihil meli⁹ reputatur. Quid nam est hoc inquit. Audi verbum magni cuiusdam rethoris. Quid potest inquit meli⁹ esse q̄ domi esse et mecum esse. hic tamen rethor vict⁹ est per pueruz sue iam p̄misse questionem taliter respondentem. Hoc semper erit meli⁹ infim⁹ fui et sum curatus. Sed quid. Defecto penalitates p̄sertim graues vtrumq; nunciant. quippe existentib⁹ in exilio i hac valle miserie nunciant q̄ post breue redibūt ad patriā ad patriam mansionem eis ab eterno deputatam. et tunc quide⁹ domi erūt pariter et in suo erunt in eo sc̄z qd̄ etiaz nunc eoz est. quippe beati qui persecutionem patiuntur p̄pter iusticiam. qm̄ ipsoz est regnuz celoz. Nunciant etiam et scdm̄. sicut causa effectum. infirmi sc̄z dualescunt de proximo cōsequendam. Nimirum qui sine penalitatib⁹ viuunt. ille defacili vt boetiane consolatricis verbis vtat letargum patitur cōmunem illularum mentium infirmitatem in dei obliuionem et future vite deducentem. sed hic per penalitates statim curatur letarg⁹ dicente psalmista. Ad dominum cū tribularer clamaui. quasi mox expergefact⁹. sicut em̄ ver⁹ letarg⁹ periculose dormire facit et qui hunc patitur violenter illum moueri oportet vt curetur. Ita reuera mot⁹ penalitatum p̄sertim grauium valet contra spiritualem letargum. Nota igitur et illustris jeronimi dictum. Prouidencia inquit dei omnia gubernantur. et que putatur pena medicina ē. S̄z et ille aristoteles in suis moralib⁹ dicit q̄ pene sunt medicina quedam. Porro quantum ad diu desiderati q̄si presentis intuitum q̄ ad illum cōferat tribulatio penalitatum hoc pacto patet. qz dominus desideratus cunctis genib⁹ p̄pe est iis qui tribulato sunt corde

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella p̄fati tristic afflictiones attendens ad consolandum eum sic ait. O amice considera q̄ afflictiones quas pateris corpore te affligunt etiam mente et quis est in culpa. Tu certe. eo sc̄z q̄ mens tua pl⁹ q̄ oportet corpori se associat et fit sp̄s te sociā passionis. Vis ergo in remedium optimum habere experimentum. Sequere expertum egregium patrem gregozū et doctrinē ei⁹ accomoda cor tuum. Ecce quid dicit. Si mens inquit fortis intentione in deum dirigitur. quidquid in hac vita sibi amaruz sic dulce extimat. et om̄e qd̄ affligit requiē putat. h̄ ille. S̄z et dolozes afflictionis hoc pacto poteris mitigare si. s̄. q̄ opat⁹ bona cōsideres

3 99
Occurrunt enim tria. Nempe discrete castigat. mentem fiducia roborat. et celestia multiplicat. Vis scire q̄ afflictio discrete castigat Audi magnum patrem Augustinum. Carnis inquit afflictio est p̄ quaz lasciuie mentis seminaria castigatione discreta p̄muntur. Ecce dicit q̄ per afflictionem lasciuie mentis seminaria p̄muntur. quod et alibi deo loquens magis exprimens. Tu inquit superabundas misericorditer seuiens. et amarissimis aspergens offensionibus omnes illicitas iocunditates meas vt ita quererem sine offensione iocūdari. percutis vt sanes. occidis nos ne moriamur absq; te. Verum ne hoc intellectum fieri excessiue nimis terreat. modificat dictum suuz asserens id fieri discreta castigatione. quod quide⁹ excessum amantudinis excludit. et debitam mensuram includit q̄ a deo dicta amantudo restringitur qui nimirum huius rei in figura dicitur esse per psalmistam congregans sicut in vtrez aquas maris. i. amaritudinem afflictionis. quod et in job figurate dat intelligi. dicens. Circumdedit mare terminis meis et posui vectem et hostia. et dixi huc venies et non procedes amplius. Vis de afflictione vltius scire q̄ mentem fiducia roborat. Audi p̄fatum egregium gregozium loquor. Tanto inquit maior fiducia mentez roborat. quanto hanc fortioz p̄ virtute afflictio angustat. Nec ille. nec mirum quia et de ipsa angustia loquens filius amos. Domine inquit in angustia requisierunt te. Sed quid requirentibus deū Defecto psalmista dicit requirentes autem dominū non deficient Vis deniq; scire q̄ afflictio celestia multiplicat. p̄sertim si quis eam humiliter sustineat. Audi itidem dictum egregium. Afflicti inquit terrena perdimus. sed afflictionem humiliter sustinentes celestia multiplicamus.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad dolozes p̄fati tristic se cōferens sic ait. Erciter karissime suadeo tibi ne doleas multum sensibili de doloz re. cor tuum occupante. Hunc nanq; auget opinio q̄ si animi magnitudine ne cor tuum occuparet p̄uideres. ipsum dolozem vel quodammodo non sentiret vel leuem redderes. si igitur te grauat doloz sensibilis. Audi illum illustrem virum gerentem in pectore virilem animum Senecam loquor. Noli inquit mala tua facere tibi grauiora et querelis te onerare leuis ē doloz. si nil illi opinio adiecerit. econtra si te exhortari ceperis ac dicere nil est. Aut certe exiguum est duresmus iam desinet leuem illum dum putas facies omnia ex opinione suspensa sunt. tam miser quisq; q̄ credit. Nec ille vir illustris. Idem rursuz alibi. Doloz inquit imminet si exiguus est feram⁹. leuis est patientia. si grauis est feram⁹. nō leuis est gloria. dura res est doloz. p̄mmo tu mollis. Nec iterum ille.

Capituluz decimuz cōtinens cōsolatōes super passioib⁹ exteriorib⁹ et magnitudine et latitudine earum.

Ecce post premissa accessit ad supradictam dominam
consolatricem etiam alius tristis desiderans super ex
terioribus passionibus. et earum magnitudine et lati
tudine consolari. cui illa pro consolatione impenden
da de suis puellis quatuor deputavit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O amice nescis quod homo sapiens libenter
et se associat. cum quo magis se sperat lucraturum. Sed quis
est ille in cuius societate tantum quis lucrari possit. sicut in societa
te ipsius christi. Certe nullus. ipse namque est patris sapientia. illa
inquam sapientia a qua et in nos et sociatos sapientia venit. cuius ac
quisitio melior est negotiatione argenti et auri. Ipse est qui omnes
patris possidens diuitias. de nudinis paradisi ad negotiandum
ut lucrificeret animas. descendit huc ad terminos terre. et certe
per eum empti sumus precio magno. videlicet suo sanguine precio
so in passionis sue articulo. Quid ergo. Profecto si et ipsi volumus
nostras proprias lucrari animas quo lucro nil terrenum melius est.
quid enim proficit homini si lucretur uniuersum mundum. seipsum au
tem perdat aut detrimentum sui faciat. opere precium est nos ei ad
sociari. simili modo mercationis scilicet communicando christi passio
nibus in nostro corpore representatis. Ad quod faciendum et inde
gaudendum hortatur nos apostolus petrus. Communicantes in
quit christi passionibus gaudete. Nimirum nos hoc pacto. scilicet si christi
passionibus communicauerimus. pro ipso passiones illatas cum patien
tia tolerando. dicti lucrum animarum nostrarum possessionem consequemur
ipso redemptore nostro dicente. In patientia vestra possidebi
tis animas vestras.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Nonne militi res esset preclusa gloriose.
atque idcirco gaudiose. si dignus habere ut inter vexilla regis
quod excellentius foret et apparentius sibi pro alijs ducendum com
mitteretur. Esset omnino. sed quid. Profecto si passiones exteriorum
magne sunt et late. tunc quidem vexilla regis predeunt. Hoc signum
magni regis est. Eamus ergo et signum homini insectemur. christus
namque passus est nobis relinquens exemplum ut sequamur vestigia
eius. sed que sunt vestigia eius nisi passus eius. qui sunt autem pas
sus eius. Hi sunt eius passiones quibus tanquam passibus oportuit eum
intrare in regnum suum. regnum inquam non terrenum. sed celeste. sed
eternum. regnum quidem omnium seculorum. ergo est magnus do
minus. et rex magnus super omnes reges terre. habens in vestitu
et in femore suo scriptum. rex regum et dominus dominantium. Sa
ne vexilla quibus rex iste magnus in terris usus est sunt quidem si
gna amoris que relucet in his que vel in se vel in suis passus est.

Quomodo namque aliter amica sua et sponsa ecclesia in passione care
taret. Vexilla regis predeunt fulget crucis misterium. Felix ergo
miles christi et digne in celis honorandus cui concessum est in partici
pio ex passionis sue magnitudine regale quoddammodo vexillum pro
multis alijs ducere seu gestare.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O homo cur non libens pateris qui dudum
legisse aut audisse potuisti quod non sunt indignae passiones huius
temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. Dices forte
re. si non sunt indignae. quomodo tunc merebimur futuram gloriam
de indigno. Ad hoc tibi respondeo. Sunt quedam passiones quas sic
deus acceptat quod per eas meremur de indigno. Sed ille quidem non
sunt huius temporis. id est tempore quod mensura motus est secundum prius et
posterius mensurate. sed totum suum esse simul habent cuiusmodi quod
dem quilibet passio est salus et perfectio. talis passio est dei et pro
mi caritativa dilectio. Precise autem illa cuius duratio proprie secundum
prius et posterius tempore mensurat. que ideo dici potest passio huius
ius temporis diuini non discreti. non est indigna ad futuram glori
am quousque et illa saltem de congruo vel una cum predicta secunda
passione. etiam forte de indigno ut dignanter a deo acceptata ad
futuram gloriam ordinetur. que exterior passio digne non modo li
benter. sed eo gaudenter potius toleratur quo malum pene in ea con
sistens a bono glorie quod per ipsas utrumque consequimur impropor
tionaliter superatur.

III. CONSIDERATIO

Quarta puella sic ait. O amice quousque christi passio ad omnium hominum quod
sunt et erunt salutem candidam sufficientiam habeat. ei tamen
aliquid deesse potest cuius suppletio ad celestium gaudiorum promoues
quantitates. et pro certo si hoc est hominis passio temporalis. eo gau
denter est toleranda quo per eam homo se et proximum potest ad augmen
tum eterni gaudij promouere. Sed quid. profecto ita esse videtur im
nente hoc apostolo. Nunc inquit gaudeo in passionibus et ad im
plebo ea que desunt passioni christi in carne mea pro corpore eius quod est
ecclesia. Sed si expressius id desideres pro simile de passione tribulatio
num declarari. Audi quandam deuotam sanctimonialis spiritus san
cti ut putatur inspiratoe edocta quod liber quidam visionum sic dixit
se refert. Cum christus inestimabili desiderio querat hominum salutem
et in se tales labores. scilicet corporales propter homines amplius ferre non
possit. in suis dilectionibus qui et fideli amore adheret. supplere di
gnatur. et sicut passio sua toti mundo profuit. non solum sui temporis homi
nibus. sed usque in fine seculi. sic et tribulationes iustis cedunt in me
ritum. reus ad veniam. defunctis proueniunt ad gaudium sempiternum

Capitulum undecimum continens consolationes super disciplina et
flagellis dei seu penis a deo inflictis.

Undecimo post premissa ad dñam solatricem pñcipalem accessit etiã aliq̄ trillis querens sup disciplina et dei flagellis seu penis a deo inflictis solationez recipe. cui illa hui⁹ rei gratia duodecim de suis puellis assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo vbera matris habes. verbera patris habe. quoz vberum utilitatem si nosces flagella dei vberibus amares. si nō desipēs. Nonne em̄ tanq̄ puer adherens vberibus venenosū lactis dulcedinem continentibus. velles etiã adhibita quadam amaritudine ablactari. Vellē inquires. S3 quid est aliud delectari in seculo nisi nō solido cibo spūalis refectionis s3 puerili affectu lacte pasci venenose dulcedis. qua ei adherens facile intoxicatur. nisi amaro aliquo remedio adhibito cit⁹ ablacter⁹ et ad cibum soliduz celestis refectionis fame desiderij inclinet⁹. ac ei⁹ q̄dam gustu vel t̄pate in hac vita exhilaret⁹. Hui⁹ pfecto a neq̄ seculi vberibus piculose quidem ad incertū delectantibus. salubris ablactatōis grana adhibz p̄ celestis quoddam amarum remediuz mediantib⁹ suis flagellis. Vis d̄ hoc egregij patris gregozij egregio testimonio v̄l aliquo aliter edoceri. Ecce donis inq̄t suis d̄ flagella pmiscet. vt nobis om̄e qd̄ nos in seculo delectabat. amare. sciat et illd̄ incendiū surgat. qd̄ nos semp ad celeste desiderij inq̄tet et excitet. atq̄ vt ita dicam delectabiliter mordeat. suauiter cruciet. hylariter tristet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O hō cur flagella dei n̄ libenter habes nescis q̄ si quis amari desideraret. signa etiã amoris diligere. S3 quid. pfecto a deo omnis hō diligi vellet seu amari. s3 que sunt signa amoris sui. Certe nō eius tm̄ amabilia verba s3 magis ei⁹ verbera et flagella. atq̄ ideo magis amanda et gaudenter acceptanda. Vis scire p̄ plura testimonia q̄ sic ita. Audi primo salomonem. Qui inquit p̄t virge odit filiū. qui autem diligit instanter erudit. Quomō inquires. pfecto sicut magister discipulum mediantibus flagellis. Audi igitur et ism̄ filium sprach. Qui inquit diligit filiū assiduat ei flagella. vt letet⁹ in nouissimis ei⁹. hec ille et ecce finis. fit em̄ fili⁹ patri per hoc finaliter amabilis et gratuz obiectū leticie patris. S3 et filius letabit⁹ in suo nouissimo qui de flagellis tristabat⁹ forsitā in principio.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O karissime de amore dei testimoniū vtiq̄ carum debet esse cor habenti amozosum. Sed quid. Certe de amore dei patris nostri amāssimi reddūt cordi nostro testimoniū flagella dei. Nimirū verbū filij sprach p̄ sorozem meā recitatum qui diligit filiu⁹ assiduat ei flagella sic est capiendum. Ille q̄ filium suum diligit vero amore. accomodat ei flagella assidue.

Vnde pater summ⁹ a quo omnis paternitas i celo et in terra noīatur cariores pueros sp̄ tenet sub virga aliq̄ discipline. ita videlicet vt q̄cito ab aliquo tedio liberantur. in aliud incidant qd̄ sequitur. Non em̄ vult hic pater d̄tra filios om̄es suas sagittas simul iacere s3 magis vnā post aliā successine. Testa⁹ hoc p̄blyo doctissim⁹ deo loquens. p̄ pres inquit corripis eos qui errant. Alias hos inq̄t qui errant p̄bly corripis. et nonē tali patri qui fidelis existens filijs facit in temptatione. puentum vt possint sustinere. merito diceatur a filio. virga tua et bacul⁹ tu⁹ ipsa me cōsolata sunt. Vtiq̄ digne. presertim facta ad indisciplinatos d̄paracione. Nimirum d̄tra illos qui sine disciplina hic vixere. nec reuocati sunt a suo errore. indignationum suaz sagittas finaliter simul iaciet. ipomet restē in deuteronomio. d̄gregabo inquit sup eos mala et sagittas meas d̄plebo in eis.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Dic homo queso si granum paleis inuolutum rōis haberet vsuz. nōne plus eligeret purgari p̄ flagellum q̄ absq̄ purgatione h̄mōi vna cum palea p̄ici in stabuluz. v̄l ad locum quenq̄ alium immundū ad augendu simum. vtiq̄ eligeret primum nō scdm̄. et nōne hoc innuere voluit granum illd̄ nobili rex dauid vsuz rōis excellenter habens. v̄t p̄ce q̄ non solum in certa et occulta sapientie dei manifestari sibi petijt. s3 et ad flagella dei paratum se asseruit dicens. Ego in flagella parat⁹ sum. Nōne etiã patet p̄positum per illam felicem maritē beatā asathaz que in eculo suspensa et in mamilla torta et ea penitus amputata se nobili grano d̄pans. dicebat in h̄ijs delectoz sciens q̄ oportet p̄t⁹ flagella triticum p̄ ponatur in hozreum. Hec illa. Durgant igitur flagella vtiq̄ rōis vsuz h̄mōib⁹ eligenda et patienter acceptanda tanq̄ purgatiōez peccatoz facientia. Vnde et d̄ ipis ait noster illustris Thomas aquinensis q̄si fiant aliquo modo ipi⁹ partit⁹ inq̄ntū. s. ea acceptat ad purgatiōez peccatoz eis vtēs patienter. sic rōnem satisfactionis accipiunt. istud nouit granum illd̄ nobilissimum granū tritici christ⁹ dei fili⁹ sub speciebus panis tritici sacramentaliter dat⁹ qui nō p̄ se s3 p̄ nobis satisfactur⁹ purgationem peccatoz nostroz. faciens anq̄ per mortēz caderet in terzā ne solum maneret. s3 afferret poti⁹ multum fructum. p̄ nobis voluit flagellari. et ad illum finem carne indui quemadmoduz infra per sorozem meā dilucide ostendet.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. O karissime cur non solaris in dei percussionibus seu flagellis. Nempe d̄siderato medico et ei⁹ instrumento solari posses merito. patum quidem habes medicum atq̄ gratum delicatumq̄ habentēz quo curaberis instrumentuz. Nōne medic⁹ est ipse qui vulnerat. Non est op⁹ querere p̄ terraz spacia quenq̄ medicum scientem forte modicum. vel fortassis grossum ruz sicuz nimis ruditer se habentē. s3 ipse est q̄ dic⁹. Veniā et curabo eū.

Non est etiā horrendum instrumentum. s; delicatū p̄ om̄em modum
s; manū omnipotentis. nec p̄maginens hāc manū esse duram vel
asperā. et non poti⁹ summe delicatā. leuē quidē atq; supra modū
fortunatā. De hoc quidem medico cū suo felici instrumento innuit
scriptura q̄ q; p̄t haberi non debent ei⁹ vulnera q̄ p̄pter bonum in
fert et in signū boni aliquaten⁹ reprobari. Audi quid ad sanctum
Iob post p̄ sup̄ eū plaga venerat. dixerit olyphas themanites. Be
at⁹ inquit hō qui corripit⁹ a dño. Inrepatio⁹ ergo dñi ne reprob⁹
q; ip̄e vulnerat et medet⁹. p̄cutit et manū eius sanabunt. O felicia
vulnera et felices manū que sanabunt illa.

VI. CONSIDERATIO

Exta puella sic ait. O homo audi queso apostolum paulū. Ois
inquit disciplina in presenti nō videt⁹ esse gaudij. s; meroris
postea autē fructum pacatissimum exercitatis p̄ eam reddet iusticie
hec apostol⁹. S; tu forsā queres. q̄s est fruct⁹ iusticie. certe fru
ct⁹ iusticie sunt iusticie opa. et specialiter iudicia recta s; diuinā
legem iustificata. Suntq; hōi fruct⁹ quasi poma seu mala aurea
in pabula salomois introducta. Nimirum p̄cipatōs sunt illoꝝ iu
dicioꝝ de quib⁹ dicit psalmigraph⁹. Iudicia dñi vera iustificata
in semetipsa desiderabilia sup̄ aurū. et lapidē p̄ciosū multū et dul
ciosa sup̄ mel et fauū. et em̄ seru⁹ tu⁹ custodit ea i custodiēdis illis
retributio multa. ubi alia habet translatio in custodiēdis eis fru
ct⁹ me⁹ mult⁹. S; nec mirum q̄ dulce sapit fruct⁹ iusticie. hoc nē
pe habet ex spirit⁹ dulcedine ratione sp̄ualis et specialis influen
tie. S; et aureo decorat⁹ colore rōne virge ex qua nascitur. s; virge
discipline nimirū qualis v̄ga. talis fruct⁹ ei⁹. S; nonne virga il
la aurea est. p̄fecto sic. vnde nec gratis dictū est deo. virga tua et
bacul⁹ tu⁹ ip̄a me solata sunt. quippe virga discipline dei est vir
ga patris misericordiaz. et dei ton⁹ solationis cui⁹ virga sicut
impatiens est ferrea que tanq̄ vas figuli cōfringet eos. Ita pati
entib⁹ est aurea que in signum clemētie extendit⁹ filijs dei. vñ nō
est odienda. sed poti⁹ amplectenda ac deosculāda. quemadmodū
hui⁹ rei in figura osculata est hester virgam auream quā in signū
clemētie rex assuer⁹ ei extendit. quippe assuer⁹ beatitudo interp̄
tatur. et significat eū qui est sal⁹ nostra.

VII. CONSIDERATIO.

Eptima puella sic ait. Nonne amice vel aliqñ audiisti dixisse
illum aristotilem bonoꝝ honorabiliū noticiam opinātes. ma
gis autē alteram altera. Stude gō noticiā h̄re honorabilioꝝ. Que
nā est ista iquies. P̄fecto h̄e noticia dei. et noticia tui. Audi ma
gnū patrem Augustinum virum tam eximium inter oim rerū no
ticias tanq̄ honorabilioꝝ et magis p̄ficuas duas p̄ligentē. no
uerim inquit te. noueris me. hoc est dictū. doce me domine nosse me
Cur hec ab eo petitur noticia. P̄fecto q; hec ē vera sapiētia que

mittitur homini mediāte disciplina dei. dñte psalmista. disciplina
tua ip̄a me docebit eo s; mō quo mediante ictu discipline cogit⁹
discipul⁹ submittere collum et respicere librum. Nunc et salomon
ait. Virga et correctio tribuit sapiēciam. Sed et ip̄e psalmista. co
gnoscer⁹ inquit dominus iudicia faciens. i. p̄ sua iudicia penas in
fligens. Audi patrem elareuall̄is. Ip̄e se vult facere agnosci ver
berando qui oblit⁹ et incognit⁹ erat parcendo. Cape exemplum i
rege babilonis nabuchodonosor que de⁹ p̄pter suam sup̄biam de
iecit de suis palacijs. et fecit eum habitare totū insensatū inter be
stias pascendo. leuauit oculos sursum ad celum. et tunc sensus ei
reddit⁹ est. Sunt pleriq; quos domin⁹ p̄ dona sua nō potest moue
re ad sui cōgnitōz quemadmodum cōquerit⁹ sapiētia in puerijs.
Extendi inquit manū meas et non fuit qui aspiceret. Quid ergo fa
cit. certe mouet eos ad hoc per ictus. discipline nimirum mos est
q̄ verberat⁹ qñ sentit ictum mox ad facientem eum cōuertit respec
tum suum. Porro q̄ flagella dei faciant hominē nosse seip̄s et
habere exp̄ientiam de seip̄o multipliciter pater p̄ ea que supra p̄
neptem meam circa hoc de tribulationib⁹ inducuntur.

VIII. CONSIDERATIO.

Octaua puella sic ait. Nōne velles. O amice in erarium tuū the
saurum infinitum introduci et eundez ubi absq; diminutiōe
custodiri. Vellem inquit vūq; S; queso dicito mihi quisnam erit
thesaur⁹ iste. certe thesaur⁹ tant⁹. nō thesaur⁹ mundi est. cui⁹ lu
cro seip̄m homo facile perdit. de quo veritas ait. quid p̄ficat hōi
ni si lucret⁹ vniuersum mundum. seip̄sum autē p̄dat. et detrimentū
sui faciat. sed est p̄fecto thesaur⁹ sapiētie de quo philo doctissi
mus testatur dicens. Infinit⁹ thesaur⁹ est homib⁹ quo q̄ vñ sūt p̄
cipēs facti sunt amicitie dei. Dices forte quoniam mō. aut p̄ quid
thesaur⁹ iste talis existens et tantos amicos dei cōstituens p̄ intro
duci. Ecce respondeo. Virga discipline stulticia fugatur et sapien
tia introducitur. Audi salomonem exp̄tissimū qui vtrumq; testat⁹
Nam p̄ primo dicit. stulticia colligata est in corde pueri. s; virga
discipline fugabit eam. P̄o secundo vero dicit. Virga atq; cor
rectio tribuit sapiēciam. Porro si vis scire q̄ dictum thesaurum
quem tribuit virga discipline. etiam custodit. Discas hoc per oꝝtra
riū. attendēdo v̄bū gregorij sup̄ gregē catholicū vigilantis et pa
stozes alios admonentis. Cor inquit salomonis idcirco funditus
sapiētia deseruit. qm̄ ip̄m exteri⁹ nulla disciplina custodiuit. Si
dicatur quid ergo ad dauid de filio suo salomōe locut⁹ est de⁹ ut
ex regum libro nouim⁹. S; inquit inique aliquid gesserit arguā eū
in virga viroz. et in plagis filioꝝ hoim. misericordiam autem me
am nō auferam ab eo. sicut abstulit a saul. Nōne per hoc patet q̄ sa
lomō de quo loquit⁹ disciplinā dei sensit. que sic de⁹ in virga vi
roz. i. s; m̄ interlinearem gladio inimicoꝝ. et in plagis filioꝝ

hominum. i. incommoditatibus corporum arguere proposuit si iniuste aliquid gereret quemadmodum et fecit. cum adeo deprauatum fuerit cor eius per mulieres alienigenas quas amauit. propter eas deus alienos secutus fuit. Sedit quidem sed non ante hanc iniustitiam. quod disciplina sapientiae eius ne iniuste ageret custodiret. Sed post iniustitiam quam per ipsam disciplinam lueret ut penitentiam agens misericordiam dei propter hic innuitur obtineret. Licet enim fuisse dicat rex pacificus. non tamen adeo profligatus mundi caruit. quam illam quam mundus non potest dare pacem. in se et in suis incunctissimam se habuerit. Stat ergo verbum predicti pastorem egregij qui directus ad propositum de disciplina. scilicet dei sapientiam custodiente sic ait. electum suum diuina gratia tunc magis erudiendum custodit quam quasi percussio deserit. Idemque itidem generali loquens dicit. quod nos deus durus ex dispensatione percussit. eo amplius ex pietate custodit.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella sic ait. O amice nonne nouisti christum quandoque corporali fuisse usum flagello quo de funiculis facto teste euangelio emittentes et vendentes eiecit de templo. Hic quidem erat flagellum compulsuum ad exeundum. cur ergo dubitas quin et flagello uita compulsio ad intrandum. Nonne ipsius saulum prostrauit ad terram ut testatur mater ecclesia. A christo inquit de celo vocatus. et ad terram prostratus nonne et tunc percussus est cecitate apertis oculis tribus diebus nihil uidentis ut lucas testatur et nonne felix prostratus. quod prostratus seuisimum persecutor. et erectus est fidelissimus predicatorum. Nonne autem et felix percussio cecitatis. quod terminata est excellenter ad cognitionem et defensionem ueritatis. Unde de magnus pater augustinus. Paulus inquit apostolus per uolentiam christi cogentis intrare ad ueritatem agnoscendam et tenendam est impulsus. Sed quid. procul dubio uti dominus flagello impulsio ad intrandum ad agnitionem ueritatis maxime delectatur. Vult enim omnes homines saluos fieri et ad agnitionem ueritatis venire. Sed et ad intrandum domum suam celestem ad cenam illam magnam appellit seu compellere facit appelle inquit intrare ut impleatur domus mea. Si itaque stimulum dei senseris scias cum paulo durum esse tibi contra stimulum calcitrare. Si plagam dei senseris studeas te sub potenti manu dei humiliare et ad flagella eius paterna. corde et animo cum sancto dauid te patris exhibere. Quod si feceris non dubites quin sequatur ut intres feliciter ad celestem diuinum et in gaudium domini tui.

X. CONSIDERATIO.

Scima puella sic ait. O homo cur in flagellis dei grauitatem plagam attendis. et non magis intentionem eius perpendis. Considera si rex magnus militi suo alapa ioco daret. turpe esset et confusio si miles ille inde turbaret utpote rustico similis. qui iocum non

intelligeret. quinimo potius de tali alapa tanquam signo specialis dilectionis et fauoris ac sperande promotionis multum consolari posset. Quid ergo. Profecto similiter si flagella dei siue plagas non nude seu absolute consideres. sed pulcherrime uelutis optimo. scilicet signo cuius non sint nisi ut dei alape dilecto militi ludo date. Quippe ludic in humanis diuina potentia rebus. sitque signum sui amoris et fauoris. ac future tue exaltationis poteris in plagis homini miro modo consolari.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella sic ait. karissime quis non ualde consolaretur qui regem uel principem notabiliter offendisset uel forsitan crimen lese maiestatis commisisset. si in ipso rege signum appreciationis. signum approbationis. signum et pignus dilectionis. signum magni beneficii. Deique signum ipsius regni hereditarie possidendi acciperet. Sed quod. nonne peccatores sumus omnes. Si inquit iohannes dixerim quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus et ueritas in nobis non est. Sane ex hijs qui peccauerunt sunt qui regem et principem illum uniuersi permixtum et solum de quo mundi sapiens demonstrando concludit. Unde 8o princeps peccatis mortalibus ne dicam notabiliter sed et execrabiler offendunt. et quis de numero talium non existit. Profecto rara auis est in terra que non insederit uel quicquam hijs cadaueribus mortuis sed mortalibus peccatis. Sunt ex hijs et plurimi perdidit qui crimen lese maiestatis commiserunt. peccantes scilicet in illas eterni patris sapientiam et blasphemis ipsam quantum in eis est maculantes quod candor est lucis eterne et speculuz sine macula dei maiestatis. Quo igitur quam hij penam sententiant iusticia meruerunt. Profecto non minorem quam penam damni permaximam necnon et terribilem penam sensus. et uere non minorem aliquam quam eterne mortis penam. O quantum hoc reum quereat terrere possit. si non haberet signum in bono. si non per signa quedam consolatione recipiet. Que nam inquis sunt illa. certe signum appreciationis. uel post prius noticie approbationis signum. immo pignus diuine dilectionis. signum magni beneficii. signum regni celestis hereditarie possidendi. que profecto signa consistunt in diuinis disciplinis et flagellis. Vis scire tu qui flagellaris quod signum habeas diuine appreciationis. Audi psalmistam qui ait deus tu percussus fuisti eis et uiscens in omnes adinventiones eorum. Audi et apostolum ad corinthios scribentem. Ideo inquit. scilicet propter peccatum inter uos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. et subiungit. A domino corripiamur ut non cum hoc mundo damnemur. Audi quoque gregorium id egregie affirmantem. Ideo inquit dominus hic quibusdam percussit ut in perpetuum feriat. Ideo autem hic ferit non percendo ut in eternum parcat. Hic ille. Nec mirum. Siquidem deus non punit bis in idipsum. Vis rursus scire qui disciplinam recipis diuine uolitionis quod penitentiam tuam deus approbet seu quod per illam signum habeas noticie sue approbationis. Audi illum Amos

prophetam in persona dominica propositum experimente. tunc modo inquit vos agnouit et omnibus aggregationibus terre. Idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Sed et si rursus scire desideres per disciplinam dei et correctionem signum primo et pignus diuine dilectionis te habere. ad hoc reuocet ad memoriam per sororem meam per inducitur et attendas etiam aliud dictum salomonis. Disciplinam inquit domini filii mihi ne abicias. ne deficias cum ab eo corripis. quae enim diligit deus corripit. et quasi pater in filio complacet sibi. Ecce igitur habes in correptione signum dilectionis. Sed et glossa in hoc diuini ambrosii pignus reprobmittit. Tanto inquit ergo minus de flagello quo calligamur murmurare debemus. quanto certius in eo paterne dilectionis pignus tenemus. Vnde ipse ait Ego quos amo arguo et castigo. h. glossa. Rursus si vis scire quod in disciplina seu flagello diuine dilectionis signum habeas desiderabile beneficii et salutis. Audi quod machabeorum libro dicitur. Multo tunc non timere peccatoribus ex sententia agere. sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. h. ibi et vique bene. Nonne enim medicinam cito adhibens vulnerato beneficius ei praestat. Eateri hoc necesse est. sed ecce quid ait in loco egregius pater gregorius. Electi inquit quique timent. ne ultio que suspenditur in fine grauior seruetur. pena ferri paterna correptione desiderant. et dolorem vulneris salutis medicinam putant h. ille. Denique vis scire qui disciplinarius quod signum ex hoc habeas hereditarie capiendi premium regni caelestis. Audi itidem gregorium. Ne inquit queratis de verberibus dum nescitis que te maneant premia in retributione. Qui rursus de flagellatis loquens ait. nisi hereditatem dominus dare disponeret. erudiri eos per violentiam non curaret

XII. CONSIDERATIO.

Vodecima puella sic ait. Cur non gaudes de flagellis caelestis patris que si deessent tibi. non esses vnus de legitimis filiis nec tibi persequens deberetur hereditas illa magna et inestimabilis ipsius patris caelestis. Nonne ad hanc spectat verba beata iherusalem dicta pacis visio. que destruitur in celis visus ex lapidibus. cuius porte nitent margaritis aditis patentibus plateae et muri eius ex auro purissimo. Sed et turres iherusalem gemmis edificabuntur. Nonne hac in ciuitate ostendit pater filijs lucidissimas mansiones quas ille christi miles sanctus sebastianus mansiones sperdeas appellauit. immo ciuitas illa habitaculi. ciuitas regni sperderei videtur ipsis sperderibus pauimentata. O vere degeneret qui huius hereditatis. huius ciuitatis tam speciose et gloriose amore non rapitur. in qua dicti militis immo et angelici voluminis testimonio. ita deliciae et diuitie et gaudia inchoantur ut finiri non possint. haec vero hereditas solis filiis legitimis reseruatur. Sed qui filij legitimi capaces hereditatis domini Audi apostolum paulum raptum in paradysum voluptatis ubi ei ostensa est substantia hereditatis. Qui de filiis legitimis tanquam de venis

loquens heredibus. Dominus inquit flagellat omnem filium quem recipit. Audi ibi apostoli glossatorem. i. quem recipitur est in hereditatem eternam. adde omnem etiam vnicum qui sine omni peccato est. Si ergo exceptus es a passione flagellorum. exceptus es a numero filiorum. vnde ille de patris substantia natura equalis patri in forma dei verbum quo facta sunt omnia non habebat ubi flagellaretur. ad hoc autem carne indutus est ut sine flagello non esset. qui ergo flagellat vnicum sine peccato. relinquet ad optimum qui est cuius peccato. Vnicus sine peccato. non tamen sine flagello. exemplum nobis propositum fuit in passionibus suis. Attende quod non ait omnis qui flagellatur filius est. sed omnis filius flagellatur. Aliter enim nullus recipitur. et quia flagellat omnem filium. ideo perseuerate usque in disciplina patienter ferendo ut debetis. quod in hoc quod disciplina dat offert se deus tanquam filiis. i. patres se esse ostendit. h. glossator. Subiungit autem apostolus eius quod dixerat similitudinem in humanis. quis enim inquit filius quem non corripit pater. quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filij estis. h. apostolus. Audi igitur rursus ipsius apostoli glossatorem. Pater inquit dat disciplinam ut non auferat misericordiam. cedit et cum acceperit. ut reddat hereditatem. Si promissa paterni benigne agnouisti. non timeas flagellari. sed ex hereditariis Noli esse iniquo sensu et puerili ut dicas plus amat pater meum fratrem meum cui permittit facere quidquid vult quam me. quod si me mouero contra eius iussionem flagella inuenio. potius gaude sub flagellis. quod tibi seruetur hereditas. illis ad tempus percutit quos in eternum damnabit. Sequitur super verbum. Quod si extra. quasi dicat nos filij scite in disciplina. quod si extra disciplinam estis. cuius discipline participes facti sunt omnes filij dei. ergo estis adulterini filij. et non legitimi. vel adulteri. i. dyaboli possessio et non filij dei. h. iterum glossator. Audi autem et quendam alium loquentem ad propositum. disciplina inquit dei est arra dei data filiis adoptionis quod sint heredes. coheredes autem christi unde huiusmodi plaga dei seu percussio tanquam numerus existens de percussura diuine monete. est numerus dei. ergo nisi stet per hominem confirmatus est contractus quo deus per corde tuo spondet dare eternam hereditatem in celis. Hijs omnibus concordat egregium verbum gregorii per sororem meam proxime recitatum.

Capitulum duodecimum continens consolationes super castigatione et punitione facta per culpa.

Vodecimo post praemissa ad sepe dictam dominam consolationem accessit et alius tristis de castigatione et punitione per culpa querendo. cui illa de suis puellis. v. consolationes satis idoneas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur homo a deo tuo non acceptas signum in bonum. scilicet opus castigationis. quod est vique signum consolationis

fui amoris. quippe ego inquit quos amo arguo et castigo. Sed et paulus ait. Noli negligere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo argueris. quem enim diligit deus castigat. hinc et theobias benedico inquit te deus israel. quia tu castigasti me. Occurrit autem et auctoritas ex sermone magni ambrosii venerabili decreto volumine canonis. Non inquit osculatur semper pater filium. sed aliquando castigat ergo quando castigatur diligitur. tunc circa eum pietas exercetur. habet enim et amor plagas suas que dulciores sunt cum amarissime inferuntur. dulcior est enim religiosa castigatio. quam blanda remissio. Dulciora sunt vulnera amici quam voluntaria oscula inimici. Concordat et huius magnus pater Augustinus. Non omnis inquit qui perit amicus est. nec omnis qui verberat inimicus. meliora sunt enim vulnera amici quam voluntaria oscula inimici. Melius est cum severitate diligere. quam cum levitate decipere qui freneticum ligat. et qui letargicum excitat. ambo molestus. ambo amat. quis nos potest amplius amare quam deus. et tamen fomentis leuibus quibus consolatur sepe mordacissimum medicamentum tribulationis adiungit. huius magnus pater. Qui rursus alibi ad idem sic dicit. Molestus est inquit medicus furenti frenetico et pater indisciplinato filio ille ligando. ille cedendo. et ambo diligendo. Si autem illos negligant et premissant ista potius mansuetudo est crudelitas. huius ille. Sed quid. certe multum consolationum debet esse operatio tale tanquam dilectionis signum quo crudelitas declinatur.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo nonne culpam recognoscis. dic secure recognosco. causamque adicias. quia primum meum offendi immo dicas verius. quia offendi deum meum. fratrem meum matrem sororem. et patrem. huius enim multiplex potest esse hominis ad deum habitudo. Si igitur dixerunt fratres ioseph parum castigati. merito huius patimur. quia peccauimus in fratrem nostrum. quid iudicabis de ceteris filiis hominum. nunquid non et illi dicturi sunt quando a deo pro culpa suis castigantur. Merito huius patimur. quia peccauimus in deum nostrum. cuius si perfecerimus voluntatem et pater quidem et mater soror et frater nobis esset. ipso hoc in euangelica historia asserente. Sed quid. profecto experientia docet hoc ad consolationem pertinere castigati quod se ex culpa recognoscit merito castigari testante illo poeta qui dicebat. leuiter ex merito quidquid patiare memento. Sed egregius ille pater gregorius sub pulchra metaphora ad idem loquens. Tanto quis inquit patientius ferrum medici tolerat quanto putridum esse conspiciat quod secat. Idem quoque pater magis ad propositum de consolatione pro culpa castigati alibi loquens. Facilis est inquit consolatio si inter flagella que patimur. ad memoriam delicta reuocamus. atque hoc iam non flagella

3 64
Sed dona esse conspiciamus. sique carnis delectatione peccamus. carnis dolore purgamur. huius ille egregius pater. Sed quis in consolatione donorum non reciperet consolationem.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O homo nonne euentus ille prosummodo latetius esse debet quo quis per malum aliquod quod modicum est in respectu a maximo malo supportatur. Certe fateri hoc necesse est. Sed profecto hoc contingit dum quis pro culpa castigatur debite seu punitur. Datet exemplariter pro claudo quodam attente. neque enim inquit corpore secari solum et vni malum sed languere sectione et ostione indigens. non ergo providencie remissio est. sed intentio nondum puniri a puniente recte. etenim vere hec maxima punitione in malo manere impunitum. et si quis videre seipsum posset talem habitum habentem. tunc utique generet entem seipsum. Nec ille proclus. qui hac verbi gratia satis innuit manentem in malo impunitum. tantam habere deformitatem interioris habitus quod generet seipsum esse. et potius vellet non esse quam se esse taliter deformatum. Sed et premissis sue comparationi supra neptis mee dicta consonant manifeste.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Nonne libenter velles crescere virtutum incrementis. Vellem forsitan inquis. Vis ergo scire modum. Ecce natura docet te in plantis. Sicut enim planta quedam plantata secundum illum aristotellem non crescit. nisi parum sic contusa. Ita est et de quibusdam hominibus quod in altitudinem perfectionis non crescunt nisi tundantur vel contundantur moderate ratione regularis discipline vel castigationis diuine quibus hic tunduntur homines nunc in spe. et tandem in re celestis habitationis. plantati in domo domini in atrijs domus dei nostri. De quibus nimirum etiam sub metaphora lapidum canit sancta mater ecclesia. Tunduntur pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis disponuntur. permansuri sacris edificijs.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Nonne frater quandoque erras in via morum. in via dei aut lento forsitan gressu procedis in eadem. Si ergo ad modum iumentum flagellaris ut utrumque corrigatur. Utique bene tecum agitur. quomodo inquis ad modum iumentum. Ecce iumentum percussum agnoscere videtur quod idcirco percutiatur. quia vel nimis lente progreditur. et ob hoc gressum accelerat. vel quia ad viam redire debeat a qua errabat. Absit autem a te frater quod minus intelligas quam iumentum. Intellige ergo quod idcirco flagellaris ne stes in via. sed celerius progrediaris quemadmodum de quibusdam psalmista ait

multiplicate sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt. Nempe in via dei non progredi regredi est. ut ait pater clareuallis. Sed et digne acceleratur ad terminum qui est hominis summum bonum. Rursus intellige quod ideo flagellans. quia deum errorem te abduxit a via dei. a via solaris pulchritudinis. et per flagella reduceris. O felicia flagella que hoc operantur. nam et via ad quam reducuntur est utique felicissima. Vie eius inquit salomon via pulchre. et semite eius pacifice. Nimirum eodem teste salomone. Via impiorum tenebrosa. nesciunt ubi conuertantur. iustorum autem semita quasi lux splendet procedit. et crescit usque ad perfectum diem. Ibi namque de virtute in virtutem. Sed quid habet pulchritudinis aut splendoris ista via. utique plus quam si esset aurea vel quam si esset de solari materia. quippe secundum magni patris Augustinum Veritas est lux in spiritualibus quam in corporalibus. Sed ecce dicit ille prosperus. Ad patriam vite de noctis valle vocati. Virtutum gradibus scandite lucis iter.

Capitulum tredecimum continens desolationes super dolore contritionis et vniuersaliter super penitentia.

Redecimo post premissa ad dominam desolatricem principalem accessit et alius tristis ex eo quod ei dolor contritionis et vniuersaliter penitentia incumbebat. petens ab ea desolationem sibi impendi. cui illa hac de causa de suis puellis sex idoneas assignabat ad ipsam desolationem.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si virtutem penitentiae agnouisses mirarer satis si tibi amara foret. et non potius ipsam cordialiter admares. Quippe de virtute eius et actu sic scribit magnus pater Augustinus. Penitentia inquit languores sanat. leprosos curat. mortuos suscitatur. sanitatem auget. gratiam conseruat. claudis gressum. cecis restituit visum. vitia fugat. virtutes exornat. mentes munit et roborat. huius dicitur pater. Sed quid. Vis ne scire quod penitentia languores sanat. leprosos curat. mortuos suscitatur. Ecce sanat languores quos peccata venialia faciunt dum recentia ad spiritualia opera perficienda et spiritus promptitudinem suam multitudinem tollunt. Curat autem leprosos quorum maculas fedas et abominabiles ac festozem proprii spiritus tanquam malum anhelitum peccata mortalia presertim foris apparentia inducunt. Suscitatur vero mortuos a corde qui a deo per peccata mortalia presertim infamatoria in cordibus hominum extincti sunt. quod nec aliquid bone vite habere iudicant. Omnes autem istos ad statum contrarium per penitentiam veram posse restitui minime dubitatur. Nimirum ut ait magnus ille archidiaconus Ambrosius. egressus malicie scilicet per penitentiam virtutis operatur ingressum eodem studio quo crimen excluditur innocentia copulatur. Audi autem quantum ad experientiam petrum illum Rauennatem.

Quis inquit in seculo peccauit enormius paulo. quis in religione grauius petro. illi tamen per penitentiam meruerunt assequi non solum ministerium sed magisterium sanctitatis. Vis vltimum scire quod penitentia sanitatem auget. gratiam conseruat. claudis gressum. cecis restituit visum vitia fugat. virtutes exornat. Ecce auget sanitatem. quo enim confortat ad sobrietatem. eo sanitatem auget corporis addendo et sanitatem mentis quod vult in parte insinuat Ihesus filius siphac. Sanitas inquit est anime et corporis sobrietas potest. Gratiam autem eo penitentia conseruat quo a lapsu in peccatum hominem preseruat quod ipsam non est dubium operari. Sed quid est claudis gressum restituere nisi quod ante penitentiam sunt qui claudicant in duas partes. quemadmodum dicit salomon vult et non vult piger. nec tales habent gressus dum per humoris deuotionis carentiam aridos habent pedes affectus. quibus per penitentiam humor deuotionis et calor diuini amoris restituitur. et per consequens gressus rectus promouetur. Sed quid est restituere cecis visum nisi quod ante penitentiam sunt qui tanquam ceci visu carent debite recognitionis sui reat. quibus ipso facto dum vere penitentem est visus huiusmodi restituitur. Quid est autem per penitentiam vitia fugare nisi ea per ipsam presus excludere. Quid est per penitentiam virtutes exornare. nisi ipsas per penitentiam gratiam recuperantem seu etiam augentem valde ornare. Audi Ihesum filium siphac Ornamentum inquit gratie accipias et sequitur. ante verecundiam scilicet confessionis prebit gratia et per reuerentiam accedet tibi bona gratia. Denique vis scire quod penitentia mentem munit et roborat. Ecce constat hoc penitentiam operari eo quod in tanta hominis animi constituit securitate. quod facit eum mortem que omnino terribilium finis est non timere. Similiter quidem sic animam per partem reddit hominem. et in carcerem et in mortem ire. De qua per se eto animatione vna cum alijs penitentiae laudibus loquens ille cyprianus. O inquit penitentia omnia tu soluis. omnia aduersa tu mitigas. omnia contrita tu sonas. omnia desperata tu animas. Omnia inquit tu soluis scilicet peccatorum debita. omnia aduersa tu mitigas scilicet consideratione culparum eo leuioza quo propter eas sunt merito sustinenda. omnia contrita tu sanas scilicet corda per peccata vulnerata. et ob hoc contrita. omnia desperata scilicet corda hominum desperantia peccatorum multitudine. tu animas salutis promissione. De huiusmodi vltimis. Audi phidozum. Penitentia inquit est medicamentum vulneris. spes salutis. per quam peccatores saluantur. et per quam deus ad misericordiam prouocatur.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O homo cur est tibi penitentia desolationi et non potius desolationi. Dices forte. quia aliqua mala annexa habet. Sed tu qui sic iudicas per hoc errare videris. quod bona recompensantia non attendis. Nam si hoc malum annexum huiusmodi penitentia quod est amara dolorosa siue dura. malum huiusmodi hoc pacto compensatur

quod quidem eterno bono facit adherere. quo nihil dulci⁹. nihil
suavi⁹. nihil miti⁹. Hinc nanq; solum bonum adhesionis qua dūn
git eterno bono adherere contra penitentie amaritudinem dolorem
ac duriciem distingui reperit illustri jeronimo sub quibusdam h^o
metaphoris inuente. Amaritudinez iquit radices dulcedo pomi
compensat. pericula maris spes lucri delectat. dolorem medicine
spes salutis mitigat. qui desiderat nucleum frangit nucem. pnam
agat qui vult eterno adherere bono. h jeronim⁹.

III. CONSIDERATIO.

Erca puella sic ait. O homo cur grauis est tibi penitētia. Di
ces forte q; sentio penam corpis et laborem. Si igitur vis q
apud te cesset sensus hmoi cōsidera cū patre clareuallis. q nō sunt
adigne passiones hui⁹ tps ad p̄teritam culpaz que remittit. scz
penitētib⁹ nō ad p̄sentis cōsolatōis gratiā. que immititur. non
ad futuram gloriā que p̄mittit. Eleua igit⁹ sensum tuum parump
ad gratiā internā et gloriā eternā. vel saltem ad culpā que remit
tit p̄fecti⁹ sentiendā. et grauenam p̄nie incipies quoddammodo
non sentire testante p̄dicto patre clareuallis. Qui inquit p̄fecte
senserit on⁹ peccati et anime lesionem. aut pum sentiet aut ex toto
non sentiet corporis penā. nec reputabit laborem quo peccata meru
it deleri p̄terita et carueri futura. h ille pater

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O amice si tu dei ipsi⁹ habitudinē ad ho
minem vere penitentem agnosceres mix esz si tibi penitētiā
agere graue esz. Si igit⁹ vis scire que nā sit dei ad hominem peni
tentē habitudo. Audi magnuz patrem Augustinū hac in re id qd
nouerit referentē. Iusticia inqt de celo p̄spexit tanq; dei dñtis p̄
cam⁹ huic homi. qz ip̄e sibi nō pepcit. Ignoscā⁹. qz ip̄e agnoscit
duerfus est ad penitendū peccatū suum. duertar et ego ad liberan
dum eū. h ille. Sz quid est ignoscere nisi quasi ampli⁹ non cogno
scere. Si igit⁹ vis peccata tua diuine noticie quodāmodo subtrabe
re. et ip̄oz in deo obliuionē ad nō imputandū inducere ip̄e agno
scas q; peccaueris et deo p̄picio libereris.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Cur grauis est tibi penitētia que v̄l one
re caret v̄l on⁹ leuissimū hz. Vis hoc scire. Audi de onere pe
nitentie duos testes. Audi primo magnuz patre Augustinum. Hic
nanq; de onere p̄nie quasi in ip̄i⁹ p̄sona sic dicit. jugum meū leue
est et sarcina mea leuis. hec sarcina n̄ est pond⁹ onerati. sz ale sunt
volatozi. hnt em et aues pennaz suarum sarcinas. et dicim⁹ q; poz
tant illas in terra. portant ab illis in celum. Audi scdo et patrem
clareuallis. Quid inquit leui⁹ onere qd nō solum non onerat. sed
portat omnem cui portandum imponit mirum op⁹ nature. Vnde
grossescat materia. inde sarcina leuigat. et quantū crescit in massa

3
tantum decrefcit in pondere. h ille.

VI. CONSIDERATIO.

Erca puella sic ait. Dic homo queso quid meli⁹ horum. v̄l cū
cōscientia interi⁹ p̄urbata dolorem exteri⁹ nō sentire. vel bre
uem sentire dolorem exteri⁹. eterno gaudio esse pensatum. Estimo q
scdm primo iudices p̄ualere. Vis igit⁹ id qd quantuz ad scdm in
nuit⁹ intelligere verum esse. Audi quid recitet volumen venerabi
le decretorū. Vere inqt penitens semp dolet. et de dolore gaudet
de peccatis. s. cōmissis cū occurrunt memoze vel habitualiter sem
per dolet. et de hoc etiā gaudet. Audi et psalmistā. Scdm inquit
multitudinem dolorū meorū in corde meo cōsolationes tue letifica
uerunt animā meā. cōsolationes inquit p̄ntes scz interne v̄l future
et eterne in p̄senti sperate. Audi demq; ap̄ius ad p̄positum ma
gni gregozij egregium testimoniū. Redemptor inquit noster mo
mentaneos fle⁹ nostros eterno cōsolatur gaudio.

Capitulum decimūquartū cōtinens cōsolationes sup p̄turitione.

Vartodecimo post p̄missa ad sep̄dictā dñaz cōsolatri
ce p̄ncipale accessit et alia persona tristis petēs sup
p̄turitione cōsolari. Et illa eidem gratia cō
solatōis impēdende de suis puellis duas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Rima puella sic ait. O tu p̄sona tristis cur tristis rōne p̄tur
itionis. Eozitā inquires. qz grauer patior et viscerib⁹ laceror
Sz tu attende q; ceteris p̄ib⁹ meli⁹ est sic pati momentaneū dolo
rem q; sine dolore nō accipe plē. p plē nāq; euadi⁹ maledictio ste
rilitatis. p plē vitat⁹ p̄ditio hereditatis. p plē cōsequit⁹ p̄ntes
quotidianuz solaciū dissimile plurimis alijs solacijs hystronicis
per plē p̄ferim masculinā mater si regina est cōsequitur gratiā
regis et statum securitatis. p plē mater si mendica est cōsequitur
epe necessitatē sustentatōis.

II. CONSIDERATIO.

Ecunda puella sic ait. Cur p̄sona tristis cum p̄turis. Cur nō
diuinis sp̄as in p̄missis. Promittit nempe dñs sequelā gaudij
cāctim obliuionis tot⁹ p̄ssure quā pateris. Mulier inquit cuz pic
tristitiam habet qz venit hora ei⁹. cum autem pepererit puerum. n̄
meminit p̄ssure p̄pter gaudium. qz nat⁹ est hō in mundum. Ace
dit autem huic gaudio spes future p̄bitatis ip̄i⁹ plis. spes futuri
iuuaminis. siue in laborib⁹ mechanicis. siue mediātib⁹ beneficijs
ecclesiasticis. siue qn p̄ntes sunt alti stat⁹ puta regalis v̄l cōsimi
lis. spes future affinitatis cōsistēs i cōrabēdis m̄rimonijs cū sibi pi
b⁹ v̄l maiorib⁹ ad firmamētum vel exaltatōz status sui p̄sentis.

Sed et spes accedere potest future sanctitatis ipsius plis. que etiam si statim post baptismum moriatur sortem accipit in celo statim cum sanctis alijs. quippe in celo nemo locus habet nisi sit sanctus. atque ideo mulier pariens quem habet fructum utique cum moritur post baptismum habet in celo fidelem patronum. materni doloris conscientiam ad ibi redendum equalens quod hic fieri non potest quousque esset debitum.

Capitulum quindecimum continens consolationes super occupationibus.

Vindeximo post premissa ad dominam consolatrice primam capitalem accessit et alius tristis de suis occupationibus querendo. cui illa de suis puellis duas ad consolationem eum valde prodoneas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Aduertas homo quod quantum otiosus bono hominis magis otiosus tanto eidem reliquum magis conueniens inuenitur. Sed quid. Nonne occupationi otiosus est otium. quod bono hominis magis otiosus. Certe si hoc agnoscere velis et diligenti consideratione perpendere. certas inuenies probationes siue directuras quod otium bono hominis tantum otiosus quod ipsum non sine periculo temptationibus exponit diaboli vitiorum aggregationi seu corruptioni. virtutum amissioni et demum eterne damnationi. Vis scire quod exponit temptationibus diaboli. Ecce otium locum diabolo preparat. quod homo otiosus est quasi puluinar diaboli. et ollam tepidam libenter mulce insidet que feruere fugiunt. Sane quod temptationibus pateat homo otiosus. patet ex eo quod legitur in patrum collationibus quod monachum operantem versus demon pulsat. otiosus vero innumeris. Est enim homo otiosus quasi urbs sine muro ambitu. et quasi signum ad sagittam. hinc pater clareuallis. Omnis inquit temptationum sentina est otium. Sed et de temptationibus diaboli aias irretitibus. Audi papalem epistolam. Otiositas inquit et voluptas arma sunt hostis antiqui. ad miseras animas capiendas. Quapropter ad contrarium hortatur te insignis jeronimus. Semp inquit aliquid operis facito. ut te diabolus inueniat occupatum. non enim facile capitur a diabulo qui bono vacat exercitio. Vis autem scire quod otium exponat hominem vitiorum aggregationi seu corruptioni. discas hoc per simile. nam aqua corrumpitur quiete. et ferrum contrahit rubiginem. Vis ulterius scire quod otium exponat hominem virtutum amissioni. Audi rursus insignem jeronimum. Nihil inquit in sancto proposito otio deterius est quod non solum acquirat noua sed etiam patitur consumit. sancte viuendi ratio processu gaudet et crescit. cessatione torpescit. quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est et viuendi habitus non de transactis sed de reliquo metiendus. Denique vis simul scire. quod otium exponat hominem virtutum amissioni et demum eterne damnationi. Audi premissa clareuallis

3
Otiositas inquit est mater nugarum. nouerca omnium virtutum. ipsa enim est que virum fortem fortissime precipitat in reatum. Ecce enim suffocare virtutem. nutrire superbiam. et viam destruiere ad gebennam.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur homo occupationes refugis. Dices forte quia sunt laboriose. Sed cur labores declinare satagis. Dices forte quod mihi sunt graues. Sed contra hec preter ea que pro fortorem meam supra declarantur. Audi consilium patris clareuallis. Subito inquit procedendum de umbra ad solem. de otio ad labores graue cernitur omne quod incipit. Si tamen ab hijs dissuadescere. ab illa se paulisper assuescere ceperit. usus tollit difficultatem. inuenitque facile esse quod impossibile ante putauit. habet ille pater.

Capitulum decimum sextum continens consolationes super cura animarum impositione siue super onere prelationis imposito homini inuoluntario

Extodecimo post premissa ad consolatricem accessit etiam alius tristis quem cura animarum imposita et onus prelationis inquietabant petens consolari cui illa huius rei gratia de suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo cur attendis ad cure inquietudinem seu ad incommodum transitorij laboris et non magis ad maiorem requiem. que ex prelatione spanda est eterne beatitudinis. Vis scire quod maior sit spanda. Audi verbum magni patris augustini. decretorum volumine recitatum. Nihil est inquit in hac vita et maxime hoc tempore difficilius laboriosius et periculosius episcopi aut presbiteri officio. sed apud deum nichil beatius. si eo modo militet quo noster imperator iubet. Dices forte non refugerem laborem. sed periculum quod iste pater innuit anxius formidat. Defecto ita dicens non erras omni quacumque. sed tamen est quod pactum reformatur quod tam in laboribus quam etiam in periculis tuum adiuuat imperfectum. Nunquam legisti angelis suis deus mandauit de te ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis. et calcabis leonem et draconem. Dictum est ita per lapidem duros. per bestias autem predictas audaces feroces et vniuersaliter bestiales subditos. nonnunquam venenum pueris iudicij et detractionis in prelatum effundentes designando. quales non abhorere homini bone conscientie gratia dilectionis proximi. docet pater clareuallis. Nihil inquit formidet cum tali conscientia cum sancto job frater fieri draconum. et socius structionum. Sed et cui premissa de angelorum custodia sunt dicta patet ex precedentibus. Dicta siquidem sunt ei que dixit ut permitteat. Tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Si itaque sponte in domino atque apud ipsum refugij locum altissimum fiducialiter querentem

custodit a piculis angelorum custodia. non est ambigendum quin excellentiores angeli prelati. non solum pro se sed et propter subditos deputati. hoc nunc dei potius operentur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice si de rebus extrinsecis precibus ois gaudent homines. quanto magis gaudendum est homini de se ipso si fuerit preciosus. Hoc autem laudis adiectiuum pre alijs statibus esse poteris. si tu ipse pastor fueris fructuosus. Audi preter clarum illis. quod plurimis annis boni pastoris functus est officio. Si in quibus rebus raritas precium facit. nil in ecclesia preciosius. nil optabilius est bono utilique pastore. Nempe rara avis est ista iuxta illud. Rara avis in terris nigra similima cygno. Hic ille. Sed tu forsitan dices. Crede quidem utilem pastorem preciosum esse et optabilem. sed iam expressa raritas terret. nec me inutilem seruum presumere sinit. quod valeat talis esse. O amice non sis adeo pusillanimis. una tantum causa habes ita cogitandi. que est proprie conditionis infirmitas. cui non est illatenus inueniendum. Sed due vel plures sunt cause alie que vni prevalent. videlicet orationes et necessitas subditorum. et prudentia circa salutem eorum. cui si te fiducialiter commendaues. nec subire humiliter non assumptum. sed iniunctum pastorale officium presumptionis erit. sed potius sancte spei. Demum in hac parte confidas de obedientia que maxime est virtus.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O frater cur curam refugis pastoralis. forsitan inquires. quod nimium distractiva est. Sed hoc te non deturget cum sint plurima distractionem excusantia atque distractum seu cura homini premissa magnifice consolantia. que nonnullis sororibus meis inferius etiam pro tua consolatione locutus duxi relinquenda. Ad presens autem pro consolatione audias ipsius gregori pastore gregis dominici egregium verbum. Cur tempore dominice natiuitatis angelus pastorem apparuerit. ipsorumque claritas dei circumfulserit ratione mystica declarantis. Mystice inquit quod vigilans pastorem angelus apparet. eosque dei claritas circumfulsit hoc est quod illi pro ceteris deum videre sublimiter merentur qui fidelibus gregibus preesse sollicite sciunt. dumque ipsi pie super gregem vigilant. diuina super eos gratia largitur choruscant. Hec ille egregius. et ecce dicit. Qui fidelibus gregibus preesse sollicite sciunt. illi deum videre sublimiter merentur pre ceteris. qui scilicet forsitan abstractione inordinate diligunt. et que sua sunt querunt. nec propter proximi necessitatem distractionem tolerando abnegant semetipsos. quibus pastores solliciti in sublimi tandem diuinitatis visione preferuntur. Diuina etiam gratia in parte super eos non tam large pro se. sed pro hijs etiam quorum curam deuotus gerunt largitur choruscant. Nec istud Bede venerabili contradicit in persona christi dicit. Nolo gustum speculatiue suauitatis quam maxime in sanctis meis diligo sperantibus in protectione aliarum meorum inebriatis

ab uberrate domus mee. sicut laboriose usum actionis finire. sed per mortem sublimiter me apparente perfici. Hoc beda venerabilis quod nequam premissa gregoriane sententia reputes obuiare. sed id sane intelligas dictum de sanctis suis. id est de sanctis christi qui non sibi ipsis. sed ipsi christo et eius membris saltem quantum ad preparationem animi fatagunt esse sancti. quorum sanctitas non est illa de qua dicit jeronimus. Sancta rusticitas sibi soli predest. sed sanctitas illa que in paulo optabat anathema esse a christo pro fratribus suis. edificandis et instruendis in sanctitate et iusticia coram ipso christo.

Capitulum decimumseptimum continens consolationes super onere provisionis incumbentis et procurationis.

Decimoseptimo post premissa ad dominam consolatricem principalem accessit et alius tristis grauatur onere provisionis seu officio procurationis. cui ipsa domina pro consolatione impendenda de suis puellis duas predoneas deputauit.

II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater qui onere provisionis tibi incumbentis grauatis attendas. quod illorum quorum es provisus plurimi magis te grauant. Ex hijs namque sunt quidam ut prelati qui pugna re habent contra subditos vitiosos. contra discipulos et rebelles. Ex hijs sunt et alij ut doctores qui non sine maximo labore preuio nocturno studio et vigilijs pugnare habent. vel in scholis contra errores contraque garrulos et subtiles achilleycis argumentis. Ex hijs sunt alij ut confessionum audientie dediti. qui pugnare habent contra vitia de cordibus sibi conscientium extirpanda. Ex hijs sunt alij ut predicatorum qui nocte celi plustrant lumina. et die terribis dant verbi semina. et qui demones hominum temptatores fugare habent de cordibus auditorum. quibus non est colluctatio tam aduersus carnes et sanguinem. sed aduersus principes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum. contra spualia nequitię stantes succincti. lumbos suos in veritate induci lorica iusticie. et in omnibus sumentes scutum fidei in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere. Denique ex hijs sunt et alij ut deuoti oratores et contemplatiui. et specialiter monachi seu religiosi qui impugnantur a demonibus et exercitatores habent inimicos. contra quorum temptationes habent pugnare. et eorum insidiosis nequitijs repugnare. Quam putas igitur mercedem habebunt hijs omnes. siue quantas. Profecto magnam premissam et inestimabilem. Sed quid de horum provisionibus. profecto puto quod et illi tantas ex eo quidem quod cure provisionis predictorum super se sarcinas susceperunt atque eas in humeris suis portant quemadmodum hoc figuratiter sanctum videtur. equa illa lege qua strenuus pugnat

ille dauid iuste decreuit q̄ descendendum ad prelium et remanen-
tium ad sarcinas portio equaretur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne o amice v̄l quandoq; hanc phy-
lonis doctissimi sententiaz audiisti bonorū laborum glorio-
sus est fructus. quanto magis bonorū pariter et multorū. Sed quid.
Profecto cuiusq; puisionis aliorū presertim bonorū viroz qui bo-
nis arborib; oparati nesciunt nisi facere bonos fructus labores n̄
solum sunt boni. s; et multi quorū nimirum labores quos puiso-
r promouet non tam sunt ipsorū q̄ ipsi puisionis. Ipse nanq; non so-
lum in se sed etiam laborat in illis quemadmoduz potest intelli-
gere apostoli dñtis ad thymotheū. In omnib; labora. Quanti igitur
putas poteris esse meriti qui puisor es aliorū. tu cui fructus
in gloria est. nedum gloriofus. sed et copiosus. o quanta et q̄ sua-
vis esse poterit fructio tua dum qd̄ singulis est p̄ partes diuisum tu-
um esse poterit p̄ aggregatiōz quasi totum omnium bonorū aggrega-
tione p̄fectum. Tu forte puissus ab alio esses in merito et premio.
quasi singularis. Prouisor autem aliorū deuotus ex̄ns esse poteris
quasi vniuersalis et generalis. et nonne melius hoc est in consecra-
tione finalis tue ac perpetue sortis. q̄ carere in hoc mūdo breui
tempore sollicitudine puisionis.

Capitulum decimumoctauū continens consolationes sup̄ incommo-
do arte celle vel dom; siue sup̄ angustia carceris reclusorij vel al-
teri; loci.

Decimooctauo post premissa ad sepedictam dominam
consolatricem accessit et alius tristis sup̄ premissi capituli
materia petens consolari. at illa ei hui; rei gratia de
suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice plura eē scito ydonea testimonia
atq; saluberrima documenta ad tuam consolationem spectantia
per neptes meas inferi; recitanda. Sed et quo ad presens etiā no-
neris restrictionem habitaculi putilez tibi fore. Ad quid forsitan in-
quies. Profecto tam ad recolligendum vtiliter semina morū. mora-
lium principiorū homini naturaliter insitorū. q̄ ad habendum se-
curum ioci solacium. Vis scire primum. Discas hoc exemplo. Nan-
q; quemadmodum arbor naturalis vt fructificet hyemis frigore
stringente indiget. ad humoris seminalis aggregatiōz. Ita homo
moralis arbor existēs indiget frequenti; stricto habitaculo. cui;
constrictionem nata est sequi quedam animi recollectio ad semina
morū. i. ad moralia virtutum principia vtiliter. ad salutem fru-
ctum bonorū operum occlusionib; practicis aggreganda. Deero si
et scdm̄ scire velis quomodo scz strictum habitaculum offert non-
nunq; ad securum ioci solaciū. Audi valerius ex rñsione appollinis

aientem. plus probari securitate ridens tugurium. q̄ tristem curis
et sollicitudinib; aulam. Dicit quoq; valerius maximus humile tu-
gurium virtutes recipit. qd̄ et ipse ioco virtuoso patientissimi dyo-
genis ostendit. Dyogenes em̄ inquit cum torqueretur in dolio se-
domum volubilem habere iocabatur. et se cum temporib; omutā-
tem. frigore enim os dolij vertebat in meridiez. estate ad septentri-
onem. et vbiunq; se sol inclinauerat dyogenis simul pretorium
vertebatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scito fr̄ q̄ distractio quā spaciōsa bitati-
onum loca operantur nonnunq; virtutes euacuat. econtra ar-
tum habitaculum quo se frequentantium excludit turbas hominū
eo virtutum multitudinem ad se inuitat. quarum ingressum artu-
do non impedit. sed magis ad eam mentem recolligendo disponit.
Hinc est q̄ valerius ille maximus vt preactum est. Humile inquit
tugurium virtutes recipit. angustus locus magnarū virtutum tur-
bam capit. Sed que est hac in re attendenda diuersitas. Nonne nō
mediocriter melius est associari turba virtutum q̄ hominum. Scias
non de virtutum. sed de hominum multitudine dictum esse. multi-
tudo mente confusa est. et vbi multitudo ibi confusio.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O frater si quid tibi eligenduz sit dubitas
attendas dominum virtutum qui tenera in etate in qua tamē
quid optimuz esset nouit non in pallacio spaciōso. sed humilimi et
despectissimi loci angustia reclinari preelegit. Audi Bedam vene-
rabilem verbum illud euangelicum de celestis pueri matre dictuz
reclinavit eū i presepio exponentez. Duri inquit presepis angustia
continetur. cui celum sedes est. Sed et grecus quidam eorundem
occasione verborum sic dicit. O admirabilem coartationem et pe-
grinationem quā subiit qui continet celū. Ab initio captat penuri-
am et eam in seipso decorat.

Capitulum decimumnonum continens consolationes sup̄ in-
commodo peregrinationis vel exilij.

Decimonono post premissa ad dominam consolatricem
supradictam accessit et alius tristis conquerens de i-
commodo exilij et peregrinationis cui ipsa pro con-
solatione de suis puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice quomodo status ille te contristat
quem deus ipse suadet. Est ne seductor deus. Absit hoc enim
nephas est cogitare. Sed cogitandum est potius q̄ bonum quod-
dam absconditum in peregrinatione latet quod ad commodum ho-
minis pertinet. Vis scire q̄ deus statū peregrinationis suadet. Au-
di vocē ei; ad abrahā. Egredere inq; de terra tua et de cognatione

tua et de domo patris tui et veni in terram quam monstrauero tibi
Audi quoque eandem vocem ad Isaac. Quiesce inquit in terra quae
dixero tibi et peregrinare in ea. Vis scire bonum quod inde sequitur
ad commodum hominis attinens. attende quod verbis Isaac dictis sub
iunxit deus. et ego tecum et benedicam tibi. Sed et post verba di-
cta abbrae. Benedicam inquit tibi et magnificabo nomen tuum.
Sed quid. Nonne dei associatio. ero inquit tecum. Sed et benedictio
ipsa diuina et nominis magnificatio reposita. pacem cordis et
consolationem. ac per consequens commodum hominis vel inter-
num magnifice operatur nec ullam magis proportionem magnitu-
dinis habet incommodum peregrinationis exterius ad pacem cor-
dis et commodum interius quam habeat ad totum mare incidens ei
nimbus.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O frater de exilio per neptes meas di-
cta superius te possent in proposito plurimum consolari. Sed
forsan nihilominus ideo times peregrinationis incommodum. quod
in necessarijs deficere times. Absit autem hoc a te. sed iacta cogita-
tum tuum in domino precipue in peregrinatione. et ipse te enutriet.
Quid ni dixerim te enutriet. Quippe ipse amabit te praesertim pere-
grinantem non a domino. sed ad dominum ad ciuitatem sanctam
non modo ad sanctorum limina. sed lumina et numina et ad ipsius
sanctum sanctorum. Nec est impotens in valle miserie vel in qua-
cunq; eius parte te nutrire. tibi de necessarijs prouidere. Audi de
hoc deo mandante loquentem in deuteronio. Peregrino inquit
qui intra portas tuas est. da ut comedat. Si ergo sic deus manda-
uit de te in tempore peregrinationis tue. confidas quod te non dese-
ret. sed siue per se siue per alios. pascet pariter et vestiet te. Audi
itaque eodem in libro loquentem. Deus inquit magnus et potens
et terribilis amat peregrinum. et dat ei victum et vestitum. et vos
ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis aduene in terra egypti.
Ecce quomodo amabat eum deus scilicet peregrinum quem et per ali-
os amari mandat. Vtque per effectum qualem et ipse amorem ha-
bet ad ipsum dans ei victum et vestitum. Sane parum esset hoc in-
telligere secundum corpus tantum de exteriori cum plus deus amet animas
que indigent interiori victu scilicet verbi a deo inspirati et vestitu
vario multiplicis habitus virtuosum. quo modo secundum animas principaliter
suadet apostolus. induite inquit vos sicut electi dei sancti et dile-
cti viscera misericordie benignitatem. humilitatem modestiam. pati-
entiam. et hoc quantum ad inferiores vestes. sed quantum ad supe-
riorem purpuream subiungit. super omnia autem haec caritatem habe-
te. hijs habitibus suadet ut induantur. et quis secundum animas principaliter
ter non tamen solis animabus. sed hominibus loquens ait. Induite vos sicut
sancti et dilecti. Nimirum omnis habitus anime est etiam corporis
ipsa saltem anima mediate.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O karissime nonne scire se a deo amari di-
gne omne incommodum in hoc mundo superat peregrini. Digne
certe passus. Sed quid. profecto quod soror mea per asseruit. deum scilicet
amare peregrinum. hoc rursus et scripture indicant. Nunc quidem
per effectum quem asserunt affectuose comparationis. nunc per effe-
ctum deesse iocunditatis in loco peregrinationis. nunc denique per ef-
fectum amorose assimilationis. Vis scire de effectu affectuose com-
parationis. Audi illum phylonom doctissimum qui de quibusdam
deo loquens dicit sic. Ut dignam perciperent peregrinationem pue-
rorum dei que tibi omni carior est terra. Vis scire de effectu studi-
ose recommendationis. Audi quid dominus per moysen populo sit lo-
cutus. Peregrino inquit molestus non eris. scitis enim aduen-
turus animas supple desolatas. quia et ipsi peregrini fuistis in terra
egypti. Vis scire de effectu deesse iocunditatis in loco peregrina-
tionis. Audi psalmistam. Cantabiles inquit mihi erant iustificatio-
nes tue in loco peregrinationis mee. Vis denique scire de effectu a-
morose assimilationis. Audi quid ad eum cleophas dixerit. Tu in-
quit solus peregrinus es in iherusalem et non cognouisti que fa-
cta sunt in illa hijs diebus. ipse etiam moyses paruum natum tanquam pere-
grinum. paruum nedom de celo venit. sed et de bethleem ultra rana
cum matre sua per suum nutricium ioseph ductus est in egyptum manens
ibi usque ad obitum herodis qui eum perdere cupiebat. Sed et pluri-
us. nonnullis christus legitur apparuisse in specie peregrini. Plaut
dubium igitur quoniam deus singulari amore dilexerit peregrinos. cum si-
militudo causa sit vel effectus dilectionis seu amoris. nam et omne
animal diligit sibi simile.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O amice nonne docet te scriptura quod nedum
filijs hominum. sed et filiabus peregrinatio diuino nutu persuade-
tur. cuius incommodum persuasionis medio compensatur. immo vera-
citer superatur. Vis hoc scire si una sis de filiabus hominum. Discas
hoc ex psalmis quos quandoque forte ruminasti et attendas verba
diuino tibi nutu per psalmistam dicta. Audi inquit filia et vide et
inclina aurem tuam. et obliuiscere populum tuum. et donum patris
tui. et concupiscet rex decorem tuum. Sed quid. Nonne obliuisci popu-
lum suum et domum patris sui est actus peregrinantis sequentis non
solum gressu corporis. sed et animi vocem illam domini ad abbrae
Egredere de terra tua et de dignatione tua. et de domo patris tui
et obliuiscere igitur filia et tu populum tuum et domum patris tui
et attendas medium per quod hoc tibi persuadetur. psalmista subiungen-
te. et concupiscet rex decorem tuum. O qualem vel quantum. Certe
passus magnum vel maximum. Reges nimirum praesertim magni vel ma-
gnis assueti praeua non ponderant. Decore ergo quae rex magnus dominus

et rex magnus super omnes deos concupiscit. non potest esse par-
uus. Dices forte quo pacto ex filie huiusmodi peregrinatione se-
quitur decore ille. Profecto ex memoria populi sui et domus patris
sui quedam ei videtur adherere affecto. immo verius infectio spi-
ritualis decozis non mediocriter exclusiua. ad quem decorem vi-
detur econtra dicta peregrinatio predictorum obliuionem cau-
sata. ac per consequens infectionem remouens nec propter transi-
tum celerem facile simile contrahens esse dispositiua. Presertim si
filia aurem suam inclinante et audiente ac vidente intentus quid
loquatur in ea dominus deus. qui interius non persuadet nisi pul-
chra et decora. Vnde talis propter peregrinationis sue gressum de-
cozis et pulchritudinis vel dispositiue causatiuum meretur audi-
re illud sponsi canticum. pulchri sunt gressus tui in calcamentis
filia principis. talis fuit illa haud dubium quam iherosolymus eter-
nus dilexit plurimum. que vna cum martha sorore sua de magda-
lo et bethania per impetuofum mare. marsiliam vsqz peruenit et
fortitudinem virilis animi sua in hac peregrinatione ostendit de
qua ob hoc legitur. Mulierem fortem quis inueniet pcul et de vl-
timis finibus precium eius id est premium tam remote vsqz ad par-
tes occidentales peregrinationis. et sequitur fortitudo et decore
indumentum eius et ridebit in die nouissimo.

Capitulum vicesimum continens consolationes super proprie domus
seu hospitij carentia.

icesimo post premissa ad dominam consolatricem an-
tedictam accessit et alius tristis propter proprie ha-
bitationis carentiam desolatus et petens consolari.
cui illa hac de causa de suis puellis tres satis pdone
as deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si imperator vel rex aliquis ma-
ximus propriam domum non haberet. tunc reuera stultum es-
set reprehensioneqz digna pauperem seruum presertim in terra pe-
regrinationis transitorie de proprie hospitij carentia querulari. Sed
quid. Nunquid ille vnus mundi princeps rex regum. et dominus
dominantium in terra qua a celo secundum carnem peregrinatus
est in hoc mundo proprium aliquod possedit hospitium. Certe non.
quod per suum euangelium met testatur. Vulpes inquit foveas
habent. et volucres celi nidos. filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. hoc autem dicit testante beda venerabili quasi
diceret et adiceret. cum tante sim paupertatis vt nec hospitium
quidem habeat et non meo vtar tecto. Quocirca audi et jobane os aureu

Aspice inquit qualiter paupertate qua dominus docuerat per opa de
monstrat. non erat ei mensa. non candelabrum. non domus nec quicquam
aliud talium. sed ille. Sic ergo et tibi solatium habere dicte tue ca-
rentie socium talem et tamen.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O mi frater si nosces domum aliam tibi in
celis preparatam que et qualis esset penitus vilipenderes et pro
nihil reputares. sed et digne contemneres domum habere propriam
hic in terris. Nonne legisti apostolum. Scimus inquit quoniam si terre-
stris domus nostra huius habitationis dissoluatur quod edificationem
ex deo habemus. domum non manufactam. sed eternam in celis. Sed
forsan inquires. que. qualis. quanta. Ecce si que sit quantum ad sub-
stantiam scire velis. profecto mansio est de substantia celi empirei cui
libet non indigno disposita ab eterno. Si scire velis quantitatem
Ecce si quolibet stella visu notabilis paucissimis forte exceptis ma-
ior dicitur tota terra. et si cum hoc celum empireum quanto stella
in celo est altior. tanto sit et maior seu latius. et per consequens omnium
corporum maximum ut hinc dictum sit prophetice. O israel quod ma-
gna est domus dei. non est arbitrandum cuiusquam mansionem in do-
mo illa dei tam magna constitutam quam esse optere. Si vero qua-
litatem scire desideres. Ecce gloriosus ille miles sanctus sebastianus
mansiones possidendas in celis vocat per metaphoram sydereas man-
siones. Ecclesia vero cantu suo dulcissimo vocat eas mansiones
lucidissimas. in circuitu inquit tuo domine lumen est quod nunquam des-
ficiet ubi constitisti lucidissimas mansiones ibi requiescunt sancto-
rum anime. Domus etiam dei magna hijs mansionibus distincta non
est domus quedam ezechie sed ut regis totius celestis ierarchie. domus
est aromatum cuius qualitas est resultans ex odore sanctorum. cum ec-
clesia cantet teste aquinensi quod odor suauissimus erunt corpora san-
ctorum. Est etiam mansio letantium de qua psalmista ait. sicut letan-
tium omnium habitatio est in te scilicet propter vocalem cantum. In ciuitate
namque domini clare sonant iugiter organa sanctorum. Audi grego-
rium hac in re egregie locutum. In illa inquit eterna patria cum iu-
storum mens in exultatione rapitur. lingua in canticum laudis ele-
uatur. O vere de generem qui hijs domus dei qualitatibus et gratissi-
mis accidentibus non rapitur. qui non dicit vel in corde cum psal-
mista. domine dilexi decorem domus tue. aut qui non dicit. vna pe-
nitentia domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus
diebus vite mee. Sed dices forte quoniam modo mansionem in hac
domo consequi potero. Ecce profecto correspondendum esse reos et
cooperandum ipsi redemptori nostro in mundum nato ut scilicet quem
admodum de ipso beda ait venerabilis qui ad dexteram patris se-
det in diuerso loco eget. Ita et nos et nos carentie conformando.

domo propria vel hospitio hic libenter velimus egere ut in domo patris sui nobis per eum prepararentur dicte mansiones lucidissime pariter et iocundissime.

III. CONSIDERATIO

Etia puella sic ait. O amice si per premissa nondum tua cessavit tristitia peregrinationis tue tempore. consilium sequere illustrius jeronimi ut si velut in heremo corporali cares hospitio si hoc terret. paradysum mente deambules quo pacto cum mala que nos hic premunt ad deum ire et que sursum sunt querere nos compellunt. perambulandi tibi datur occasio celestes illas officinas et utrunque etiam modo hoc in tempore per sancte spei certitudinem spiritui tuo de hospitio providendi. ut quod tandem habebit in re in te ipsum se in illo recipiat in spe sancta. ad minus spe gaudendo. quod quidem iusta in libra ponderatum videtur corporali hospitio prevalere. Denique sapientia edificavit sibi domum scilicet ipsam mundam animam que sedes est sapientie secundum patrem clarevallens. Itaque hac indigentia proprie domus exterioris te ad interiorum convertendo atque excellentiorem. dicas cum philone doctissimo. Intra in domum meam scilicet domum cordis conquiescam cum illa id est cum ipsa sapientia. non enim habet amaritudinem conversatio illius nec redium convictus illius. sed leticiam et gaudium. et ita videbis multipliciter quod recompensatio est possibilis proprii hospitii corporalis.

Capitulum vicesimum primum continens consolationes super incommodo in defectu lecti vel cussini consistente

Icesimoprimo post premissa. ad dominam consolatricem illustrissimam accessit et alius tristis propter defectum lecti et cussinorum desolatus petensque consolationem. cui illa mox de suis puellis duas assignavit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O amice tu nescis de quo querularis. utinam te non sic gravares querelis. Num soli stupidi lectis vel cussinis possunt dormire aut suo languori consulere. Absit quippe non dixit sponsa amore languens fulcite me cussinis qui arte comparantur. sed fulcite inquit me floribus. que natura preparat. Sed et de somno si vis scire ac de consimilibus. Audi boetianam illam consolatricem. Felix inquit nimium prior etas. Facili que sera solent. jeiunia soluere glande. Non bachica munera nocet. Somnos dabant herba salubres. Docuque lubricus amnis. Umbrae altissima pinus. Utinam modo redirent. In mores tempora piscos. Nec illa que proorsus existens sapiens si etatem in qua ista erant felicem nimium fuisse affirmat. si et temporum eorundem reditum exoptat.

restat profecto ut moderna tempora cum suis comodis arte atque sollicitudine nimia comparatis propter effectus suos malos quos inducunt infelicia sint censenda. hinc namque refert et illustris pater jeronimus quod Epicurus philosophus licet tantus esset voluptatis assertor ut ipsam felicitatem constitueret. libros tamen suos replevit olivibus et pomis. vilibus cibis determinans esse vivendum. ex eo quod exquisite epule maiorem penam habeant in inquirendo. quam voluptatem in abutendo nec posse sapientie vacare si mente abundantiam cogitemus.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O frater nescis quod testante paulo spiritualis alia omnia iudicat. Iudicium ergo viros spiritualium ceterorum hominum iudicium est in proposito preferendum et quod iudicant eligendum. magisque gratum est habendum. Sed quid. Nonne viros spirituales seipsum castigare et viros religiosos mollibus lectis duos saccos straminum vides preeligi. Sed et prochopeo. Cur non erubescis robuste frater de lectorum siue cussinorum aut pulvinarium carentia querulari. cur non attendis vel nati salvatoris tenerissima membra. et nichilominus per eum electa et pre electa incommoda. Dicit queso quo lecto utebatur in stabulo aut quibus cunis vel cussinis in presepio. Certe nec interius plumosus. nec exterius deauratus. aut aliter speciosus. vel preciosus erat electus vel cussinus. sed feno iacere perculit. qui nec cunas habuit. Audi canticum matris ecclesie de matris sue marie utero iam egrosso infante sic cantantis. Eeno iacere perculit presepe non abhorruit. parvoque lacte pastus est. per quem nec ales esurit. Audi rursus quid evangelica hystoria narret de maria. peperit inquit filium suum primogenitum. et pannis eum inuoluit. et reclinauit in presepio. quia non erat illi locus in diversorio. Audi quoque propter cunaram carentiam quid grecus quidam circa hoc de filio dei mox nato dixerit. Ab ipsis inquit primordiis volebat hominum oculcare superbiam. atque ideo non tantum homo fit. sed etiam homo pauper et pauperem matrem elegit que caret cunis quibus natum infantem reclinet. Qua in re pensandum non forte ita contagisse. sed ut premissa testantur ex ipsius quidem infantis electione. de quo si confideres quod ipse fuerit dei virtus et dei sapientia. proorsus insipiens comprobabis. si electio tua sue fuerit contraria.

Explicit tertius liber de consolatione theologie. Incipit liber quartus continens consolationum remedia contra illa turbativa que opponuntur glorie et bonorum. Capitulum primum continens consolationes super amissione vel carentia glorie mundane.

Varto principaliter viginti tribus supradicte
domine consolatrici principali appropinquanti-
bus et ei astantibus. Vnus ex eis ante ceteros
hijis eam verbis allocutus est. O domina illu-
strissima de glorie mundane carentia atq; priuati-
one nimis turbos. vestramq; consolationem mihi
necessaria esse arbitror. at illa eidem protinus pro consolatione si-
bi impendenda de suis puellis quatuor adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella de glorie mundane carentia contristatum sic al-
loquit. Nescis q; quasi omnis artis se expertez prebat qui qd
modicum est aliquid esse existimat. quippe in omni quasi facultate
quod parum est vel modicum pro nichilo computatur. Nonne na-
turalis astruit philosophia q; id quod parum distat nichil distare
videtur. Nonne et ethica parum transgredientem virtutis mediuz
negat vitiosum esse censenduz. sed et politica generaliter affirmat
q; ratio id quod modicum est accipit quasi nihil. Legum etiam fa-
cultas determinat modicum internallum temporis tanq; nihil.
continuum actum minime impedire quod vna cum alijs consimili-
bus circa materiam iuris canonici doctores assumunt. S; et sacra
in scriptura reperitur modicum tanq; nihil in requie. et sic discurs-
rendo p; singulas facultates facile iuenies q; preter sciencias ma-
themathycas. que minuta considerant. omnes alie solent de modi-
cis non curare. Qua in re penso virtutem magnanimitatis omniuz
quodammodo inesse scientiarum facultatibus. At vero hominu ge-
nus arte et rationibus viuic. Memento igitur te hominem esse. et
si natura tibi negat. esto tamen et tu vel arte magnanimus et quod
minimum quid esse probatur. tu ne magnum estimes. ne si eo caru-
eris vel priueris tanq; de eo quod aliquid est. cum sit potius cen-
sendum quasi nichilum pertuberis. Dozro q; nichilum sit eo
q; per modicum quid mundana est gloria luculentissime demonstrat
experta illa boetiana consolatrix que de gloria disserit in hec ver-
ba. Quam inquit sit exilis et totius vacua pondens. sic considera.
Omnem terre ambitum sicut astrologicis demonstrationibus ac-
cepisti ad celi spacium puncti constat obtinere rationem id est ut
si ad celestis globi magnitudinem deferat. nihil spacij proorsus ha-
bere iudicetur. Huius igitur taz exigue in mundo regionis quarta
fere portio est sicut prolomeo probante didicisti que nobis cogni-
tis animantibus incolatur. Hinc quarte si quantum maria paludes
q; premunt quantumq; siti vasta regio distendit. cogitatione sub-
traheris. vix angustissima inhabitandi hominib; area relinquetur

In hoc igitur minimo puncti quodaz puncto circumsepti atq; con-
clusi de peruulganda fama. de proferendo nomine cogitatis. Aut
quid habeat amplum magnificumq; gloria tam angustis exigu-
isq; limitibus artata. adde q; hoc ipsum breuis habitaculi septu-
plures incolunt nationes lingua moribus totius vite ratione di-
stantes. ad quas cum difficultate iuenerum. cum loquendi diuersi-
tate. cum dmercij insolentia. non modo fama hominum singuloru
sed nec urbiu quide peruenire queat. Erate deniq; M. cultij sicut
ipse quodam loco significat nondum caucasum mentem. Romane
reipublice fama transcenderat et erat tunc adulta. parthis etiaz ce-
terisq; id locorum gentibus foemidulosa. Vides ne igitur q; sit an-
gustata q; opressa gloria quam dilatare ac propagare laboratis. An
ubi romani nominis transire fama nequit romani hominis gloria
progredietur. Quid q; diuersarum gentium mores inter se atq; in-
stituta discordant. ut quod apud alios laude. apud alios suppli-
cio dignum iudicetur. Quo fit ut si quem fame predicatio delectat
huic in plurimos populos nomen proferre nullo modo conducat
Erit igitur prouulgata inter suos gloria quisq; contentus et intra
vnius gentis terminos preclara illa fame immortalitas coartabi-
tur. Sed q; multos clarissimos suis temporibus viros scriptozum
inops deleuit obliuio quam q; quid ipsa scripta proficiant que cuz
suis auctozibus premitt longior atq; obscura vetustas. Vos vero
immortalitatem vobis ppagare videmini cum futuri famam epis
cogitatis. Quod si ad eternitatis infinita spacia pertractes. quid
habes q; de nominis tui diurnitate leteris. Vnius etenim moza mo-
menti si decem milibus conferatur annis quoniam verumq; spacii
um diffinitum est et minimu licet. habet tamen aliquam portionem.
At hic ipse numerus annozum eiusq; qualibet multiplex ad incer-
minabilem diurnitatem nec comparari quidem potest. Etenim si
nitis ad se inuicem fuerit quedam. Infiniti vo atq; finiti nlla vn p; pote-
rit esse collatio. Ita fit ut qualib; pluri epis fama si tñ in exhausta
eternitate cogitet. no parua. sed plane nulla esse videat. Nec illa
gloria consolatrix cuius ex dictis gloriois parte et consolatoris
sequit neminem debere de priuatione vl mundane glorie carentia
desolari.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Quomodo frater inani gloria pasci. aut
ita saginatus queris impugnari. p; falsa tristis moris de pro-
ximo imminentis sua amaritudine insipidam reddit. Qd si no que-
ris nec inde si carueris te vlla maet tristitia Dozro mozs immines
vel inopinate nata amputare vitam hanc dubium omnem gloriam
ne dicam insipidam. proorsus spernendam reddit. p; inde illa musa
boetiane tristicie suo mitigatiua carmine olim sic cecinit. Licet

remotos fama per populos means diffusa linguas explicet et magna titulis fulgeat claris domus. Moes spernit altam gloriā. hec illa. Verum quod spernendum omnium merito sententia iudicatur illo non habito vel amisso contingit facile consolari.

III. CONSIDERATIO

Ercia puella sic ait. Mirum est si quem delectet collum iugo gravissimo continue pressum in altum portare. et non potius proclivum. terraz ante oculos positam contemplari. Quod si primum non delectat quomodo erit quod contrarium eius quoniam grauet. Minime inquit. Queso igitur dicito mihi cur te grauat si non vales per mundanam gloriā coenua erigere atque in altum collum porrigere quod constat fore mortalitatis iugo alligatum. Quod cuius profecto iugi pressura nunquam se excutere non valebit. Ita ne est o superbo glorie inanis cupide. Cur igitur memos. quia terra es et in terrā ibis. terram ipsam submisso collo non potius consideras. quam collum ita pressum tanquam grauitate subiugatum inconsiderate erigere atque in mundi gloriā extendere te delectet. Audi quid musa boetiane tristitie mitigatiua cecinerit seu potius cum admiratione fuerit lamentata. Quid o inquit superbi colla mortali iugo frustra leuare gestiunt. Moes spernit altam gloriā. Inuoluit humile pariter et celsus caput. Equatque summis infima. Eozte inquit o vane glorie. Nonne optabilis est gloriā etiam ipsis mortalibus que nimirum ipsi morti superstes erit. Quid ni sic optabilis. Nonne dicit scriptura. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis est enim memoria illius. quoniam et apud deum nota est et apud homines. Sed consideratio huiusmodi te non moueat si tibi pro te claritas nominis memorabilis non manebit. Eateoz quidem claritatem huiusmodi utrumque fore pulchram. Sed apud quem attendendum. Profecto apud deum cui nota est et apud homines. At vero apud te minime. Tibi siquidem non sicut ipsis est immortalis. claritas futuri nominis. quid tibi confert nunc viuenti. Nihil quasi. nisi dum presens fuerit etiam mortuo te conferret. Aliter per modico solum tempore conferret. quod modicum ut est dictus pro nichilo est deputandum. Sed ecce claritas si quando presens erit te mortuo quam parum tibi tunc conferat. Hoc consolatrix boetij musice sic ostendit. Vbi nunc fidelis ossa fabrij manent. Quid brutus aut rigidus catho. Signat superstes fama tenuis pauculis inane nomen literis. Sed quod decora nouimus vocabula. Num scire. coemptos datur. Facient ergo proesus ignorabiles. Nec fama notos efficit. hec illa. Cui profecto et ratio suffragatur. Ecce eius qui moritur spiritus. aut ad inferos descendit. aut ad purgatoria loca. aut in celum pergit. In inferno claritas nominis etiam si innotesceret minime spiritum delectaret. sed forsitan amplius cruciaret. Locus

siquidem solius tristitie est infernus. In purgatorio autem si bene quidem agnita aut gaudium pareret aut quod dubium manet dolo rem purgatorium paululum mitigaret. Eozitan tamen cum et ibi sit tempus flendi non gaudendi. agnosci quemadmodum premititur non contingeret. Audi patres clareuallis. Elij inquit adaz genus ambiciosum et auarum quid vobis cum diuitijs terrenis et gloria temporalis que nec vere nec vestre sunt. si vestra sunt hec tollite ea vobiscum. sed homo cum interierit non sumet omnia. nec descendet cum eo gloria eius. Porro in celo quis inibi tam noticie quam leticie locus erit. claritas tamen terreni nominis. contemni solet ubi conceptum de potioribus gaudijs omnino preualeat. Audi expertam illam boetianam consolatricem. cuius et supra meminimus. Si bene inquit sibi mens conscia terreno carcere resoluta celum libera petit. nonne omne terrenum negocium spernet. que se celo fruens terrenis gaudet exemptam. h. illa.

III. CONSIDERATIO

Varta puella sic ait. Quid turbaris o amice. Stultus es an sapiens. Profecto si gloriā amicam queris stultus esse probaris. falsoque tibi nomen tribuitur gloriofum. Si igitur sic stultus gloriā consequeris. non nisi turpem amicam habebis. Verum si quare te gloriā affectantem stultum dixerim scire velis. Ecce id circo sic dixerim. Nam quod sapientis est in te non inueni. Siquidem qui sapiens est. bonum suum conscius. sibi vulgari opinione. non metitur. sed potius veritate atque pro nichilo gloriā reputat. quam quod dem loci ac temporis circumstantia. ut angustam nimirum parui pedis. hec est reuera sententia quaz boetiana consolatrix luculenter protulit in hec verba. Gloriā inquit quam fallax sepe. quam turpis est. plures enim magnum sepe nomen falsis vulgi opinionibus abstulerunt. quo quid turpius excogitari potest. Nam qui falso predictantur suis ipsi necesse est laudibus erubescant. Que sic etiam meritis conquisita sit. quid tunc sapientis conscientie adiecerit qui bonum suum non populari rumore. sed conscientie veritate metitur. Quod si hoc ipsum propagasse nomen pulchrum videtur consequens est ut fedum non extendisse iudicetur. Sed cum uti paulo ante disseiui plures esse gentes necesse sit ad quas vnus fama hominis ne queat peruenire. fit ut quem tu estimas esse gloriofum. proxima parte terrarum videatur ingloriosus. Inter hec vero popularem gratiam nec commemoratione quidem dignam puto. que nec iudicio veniat. nec nunquam firma perdurat. hec illa. Certum est igitur quod fallax gloriā et vana est eius qualiscunque pulchritudo cuius paruos nimirum breuis ostenditur dum summus pontifex coronatur. Tunc etiam stappa in altum piecta seu porrecta accedit. et dum sic accesa continuo consumitur alta voce proclamatur. Sic transit gloriā mundi

Capitulum secundū continens consolationes super carentia humane laudis et specialiter de factis bonis. ut de actu predicatoris vel consimilibus alijs.

Secundo post premissa ad dominam consolatricem super predictam accessit et alius tristis super materia premissi capituli querulando cui illa huius rei gratia per consolatione de suis puellis quinque assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Ut quid frater de eius querularis carentia quod tibi si adesset non prodesset sed magis nociuus esset. Vis hoc scire de laude et primo quod laudatio non prodest. Audi magnum patrem augustinum. Bonum laudare non laudato sed laudantibus prodest. Doceo si vis scire quod laus ipsi laudato sit nociua utpote que laudatum facile reddit elatum. Audi magnum antistitem ambrusium loquor. Illo inquit potissimum tempore merita sanctitatis extollo quando nec laudantem adulatio nec laudatus temperat elatio. Lauda ergo post periculum. predica securum scilicet post mortem. nam subiungit. quis autem viuens tute posset laudari. quasi dicat vix ullus vel nullus. nonne igitur patet quod laus ipsi laudato dum viuunt facile est nociua que dum facit elatum quasi extralatum ipsum reddit seipsum ignorantem. et quid hoc periculosius esse posset.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne amice hoste carere bonum est atque consolatorium. Eateare hoc necesse est. Sed quid. Certe laus est homini velut hostis quez vix vnquam absque suo periculo eua dere potest. Vis scire hoc de laude. Audi magnum patrem Augustinum de laude hoc de qua loquitur supponentem. Nemo inquit huius hostis vires sentit. nisi qui ei bellum indixerit. quia et si cuius facile est laude carere dum negatur. difficile est tamen ea non delectari. cum offerunt. hec ille. Sed dices forte. Nondum plene noui vel quibus modis laus sit hostis. Hoc igitur pacto id noueris quod scilicet ad modum hostis alios cruciat alio malos esse manifestat. et utroque per consequens hostem se esse declarat. Iustos enim cruciat. et iniquos reprobos demonstrat. Audi egregium patrem gregorium. Laus inquit sua iustos cruciat. et iniquos exaltat. quos dum letificat reprobos monstrat. Hec ille pater. et certe de numero iustorum quos laus cruciat ille doctor fuisse videtur. cui quodam dum ipse optime predicasset dicente benedictus sermo oris tui ipse respondit. Sed maledictus sermo oris tui quasi dixerit.

quia mihi ut hostis nocuisti ore me laudando.

III. CONSIDERATIO.

Ergo puella sic ait. Cur frater laudes appetis de recto opere cum multo melius esset illa carere. Vis scire quare. Audi gregorij pape egregium verbum pro ratione. Cui inquit pro recto opere laus transitoria querit eterna retributione res digna. vili precio venundatur. Hec ille. sed nonne melius esset commercium hoc carere. Certe sic. Sed esto quod pro bono opere laus humana non queratur sed non querita offeratur atque ob hoc eterna retributio non negetur. Adhuc tamen carentia ipsius utilior esse probatur. eo quod ob ipsam carentiam excellentior homini apud deum retributio reseruatur. Vis hoc scire. Audi rursus predictum patrem egregium actus occultos manifestis miraculis et laudatis preferentem. Caritatis inquit et pietatis miracula amate. que tanto securiora sunt. quanto et occulta de quibus apud deum eo maior fit retributio. quo apud homines minor est gloria. hec ille pater. Vnde frater ymagineris tenebram misceri luci et venenum cibo delectabili. quando pro bono opere laus seu gloria que est apud homines. miscetur expectanda de glorie apud deum.

III. CONSIDERATIO.

Tertia puella sic ait. O frater forte libenter scires presertim si sis doctor ecclesiasticus quibus rebus bene predicantis. bene legentis. et disputantis. seu valiter docentis. laus sit similis. Ecce primo laus ista est velut echo. Sicut enim voce clamantis recepta in concavitatibus altorum montium seu cauernis ad resonantiam dispositis echo resultat. tanquam res vana sonans per modicum. et cito transiens. Nichilque post se relinquens. Ita actu bone predicationis vel doctrine per concavitates aurium usque ad eleuatas mentes per gratitudinem resonantes perueniente. resultat per ora auditorum laus predicta que est vana velut echo sonans per modicum. et nihil post se boni relinquens. que nec curanda est. sed magis habenda ludibrio velut echo. Rursus scias quod laus auidicta est quasi fumus seu virgula fumi euaporare solita ab ignito eloquio ubi dei seu ab ipsis auditoribus igne forte caritatis inflamatis. que predicationi seu doctrine reddunt huiusmodi fumum laudis qui ad modum veni fumi ipsorum doctorum sepe cecum vel cecutientem facit. Vt vnde auditores illuminantur inde doctor ipse oculos ad fumum homini dirigens vel exhibens spiritualiter excecatur. Cur ergo propter carentiam huius fumose laudis contristatur. cum magis ei gaudendum esset et quibus predicauit congaudendam de suo a se recepto lumine cognitionis et igne diuini amoris. cum ignis hic et lumen hoc sint de familia solis iusticie et per consequens ad modum materialis ignis et naturalis luminis de familia corporalis solis existentium habeant se de parte inuenturum corda letificare. sicut de lumine naturali

thobias ille senioꝝ innuebat cū dicebat. Quale gaudium mihi erit
qui in tenebris sedeo et lumen celi non video.

V. CONSIDERATIO.

Vincta puella sic ait. O frater si ut soꝝꝝ mea pꝛememorat pꝛi
catoꝝ sis vel doctoꝝ ecclesiasticus. memento officij tui. Nem
pe doctoꝝ ecclesiastici ex statu suo seu officio. habent qꝫ sunt qꝫ
dei et sanctoꝝꝝ hystiones et mimi laudantes deum in se. lauda
tes quoqꝫ eum in sanctis suis. Quemadmodum igitur hystiones
seu mimi quibus pꝛo suis dictaminibus dominos laudantibus si
ue pꝛo iocoso ipsoꝝꝝ solacoꝝ pꝛesertim in nuptijs vꝫ alijs magnis
festis datoꝝꝝ solent assignari. pꝛoꝝꝝ stulti essent et fatui si pꝫ da
toꝝꝝ pauperes habere magis vellent et tenaces. quando dños
vel pꝛincipes diuites et liberales habere possent. Ita pꝛofecto pꝫ
stulti sunt habendi haud dubium et insani illi pꝛedicatorꝝ seu
doctoꝝꝝ qui pꝫ officio suo quod exercent ad laudeꝝ dei pꝛesertim
in festis nuptialibus dei et ecclesie tanqꝫ sponse nuptiali thalamo
pꝛeparate. pauperes et mendicos pꝫ datoꝝꝝ siue remuneratoꝝ
bus qui vana laude aut minimis rebus alijs eos remunerant ha
bere desiderant. et non potius deum ipsum pꝛincipem vniuersi qui
est diues in omnes. qui pꝫ cunctis iustus remuneratoꝝ est et libera
lis qui esset et ipsoꝝꝝ dummodo. solu vellent merces magnanimis

Capitalum tertium continens consolationes super honoꝝꝝ
amissione vel carentia.

Secundo post pꝛemissa ad dominam consolatricem. pꝫ
cipalem accessit et alius tristis de honoꝝꝝ amissione
et carentia perturbatus. cui illa ad consolandum eū
de suis puellis quatuor deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaqꝫ puella sic ait. O amice si honoꝝꝝ scires acci
dentia. nō ita de honoꝝꝝ carentia te esse anxium oporteret
Nimirum honoꝝꝝ sollicitudo semp comitatur longa duratione mi
nime cōtinuatur et de habito cum delectatōe plixioꝝ eius qꝫ sit d
lectatio displicentia subsequitur. Vis hec tria scire de honoꝝꝝ. Au
di illum petrum Rauēensem. Diuitias inquit et honoꝝꝝ sollici
tudo inseparabiliter comitatur. mundi pompa et fauoꝝꝝ populi fu
mus est et aura subito euanescent. que si plerumqꝫ placeant peni
tudinem inducunt et si delectant ad modicum productioꝝe spacio
displicebunt. Nec ille. Sed et causam adicit displicentie. iohannes
os aureū pꝫ pꝫ indebiti honoꝝꝝ. Honoꝝꝝ inquit magnitudo
hijꝝ qui non in digno viuunt honoꝝꝝ cumulꝝ incipit esse penarum
Nec os aureum. Sꝫ hoc non credatur tantum de penis dici futuris
quoniam et in pꝫ honoꝝꝝ est penalis. Quippe magna occupa
tio est penalis. Sed sicut ait ille gregorius pater egregius.

Plus in hoc mundo honoꝝꝝ qꝫ despectatio occupat

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice Cur querularis qꝫ ad magnos
honoꝝꝝ pꝫ pꝫ non ascendis. Tu nescis quid appetis.
Tu queris statum et inuenis casum. Tu queris per ascensum hono
ris crescere in altum qd si etiā dingeret decresceres et descēderes
in pfūdū. Vis scire qꝫ sit ita. Pꝫ i mediū egregiꝝ ille dñici
gregis pastor gregorius et pꝫ mor declararet. Casum inquit
appet qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abru
pta querit ascensum. Scimus autem qꝫ edificati parietes non pꝫ
tignozum pondus accipiunt. nisi a nouitatis sue humoꝝꝝe siccen
tur. ne si ante pondera qꝫ solidentur accipiant iunctaz simul fabri
cam ad terram deponant. hec pater ille que et in venerabili de cre
tōꝝꝝ volumine recitantur. Audi eundem rursus. quemadmodum
in iam dicto volumine recitatur. Qui inquit nititur ad altioꝝꝝa con
scendere. quid aliud agit nisi ut crescendo decrescat et ascendēdo
altius exterius interius in pꝫ descendat.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Nescis frater qꝫ si dixerimus quia peccatū
non habemꝝ. nos ipsos seducimus. et veritas in nobis n̄ est. Sꝫ
quid. pꝫ si peccatis nostris addamus honoꝝꝝ. quanto hoc
magis fecerimus. tanto plus testante illo gratiano pꝫ
puniemur. Sed nonne melius est pꝫ breuissima nostra pꝫ
honoꝝꝝe carere quantocunqꝫ. qꝫ addere nobis vel minimum gradū
pene. pꝫ eterne. si sicut astruunt patres nostri. Dene futu
re siue purgatoꝝie siue infernales sunt penis huius mundi. grauis
tate incomparabiles.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. O karissime quare exhibitionē quens hono
ꝝꝝ que pꝫ est virtutis. Nescis qꝫ ad impossibile ten
dis. Nempe in hac vita non est retributio malicie vel virtutis et si
aliqua fit. non fit iuxta condignum. sed est tantummodo. quidam
gustus. Si autem bonum opus fortassis faceres. pꝫ tuum
simul faceres. si pꝫ illo tanqꝫ mercedem honorem nō requireres.
Scias enim pꝫ constanti qꝫ qui pꝫ bono quod agit temporaliter
remunerari non querit reuerentia vel honoꝝꝝe aut alio quocunqꝫ
illius ipse deus magna nimis merces erit. Sane de materia pꝫ
tis capituli poteris per neptes meas inferius plenius edoceri.

Capitulum quartum continens consolationes sapientis nec vilitate nec laude vel honore premati et specialiter super carētia magistralis honore seu doctoratus aut lectoratus solennijs.

Varto post premissa ad dominam consolatricem sepe ditam accessit et alij tristis ei sup materia premissi capituli conquerendo. cui mox illa pro consolatione de duabz suis puellis pulcherzimis puidit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O vir sapiens. si tamen sapiens. qui min⁹ sapias q̄ deberes. cur sapiunt tibi aliena cum tibi sufficere deberent que habes ppria sola sapientia habita. Audi super hoc aliquid quendam dignam memoria contra contemptum sapientie et sapientum sententiam pferentem. Cum inquit sapientia tempozibz nostris nulli⁹ fruct⁹ p̄mieretur. stipendijs. nulli⁹ fame eam fauoris aura extollat. Ipsa non pecunia honore titulos et laudis fauoris preconia. Sola tamen sapientia super omnem possessionem p̄eminet generosa possessio. que sparsa colligitur. erogata reueritur. publicata suscipit incrementum per qua nobilis conscientie thesaurus secretis penetralibz mentis innascitur. fruct⁹ eterne delectationis acquiritur. Hic sol est per quem mentis lumine diescit in tenebris cordis oculis delicia animi paradysus. In celeste. terrenum in imortale. caducū hominē in deū defice imitationis ouertit. Hille

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella virum ppter magistralis honore carentiā spālifer tristatū aggredit in hunc modum. O cebo te inquit si volueris qualiter possis breui adipisci solenniorē doctoratum quo plerumqz omnibz qui sunt doctoribz tenebris cathedram celestis honorem. ipsiqz vix pedum tuorum erunt ad scabellum. Nonne corrupti sunt in studijs suis et vt plurimum nō est qui faciat bonuz. nec dum viuere didicere. Componere ergo mores. sectare virtutes. sanctam ducas vitam. in vigilijs. in abstinentijs. in orationibz sedul⁹. In abstinento a verbis otiosis ne dicam periculosis. et vbicunqz sederis admirabilis eris in cordibz eoz. Omnisqz locus erit tibi pro cathedra. gloriosusqz atqz motuus cordium doctor eoz erit nō doctor modo paruuloz. non doctor vel magister nouicioz. s; doctor viroz illustrium. doctor doctorum quozum coram te interiores spiritus p te et si nescias absqz veritate tui spirit⁹ tanq̄ pueri recipient disciplinas. duz nō statim pficiunt lectionemqz reportauerint utpote que sup vires eoz. sic. qui sine voce etiam in silentio es de magnis locutus magnaqz doctus. Pulchrozum em̄ exemploz positione ipsos demonstratione ad oculū docebis viuere. et bene viuere. viuere sancte. viuere virtuose. Est ne aut excellens h doctrina. Est omnino. Audi in simili materia vel eadem dulcissimū illuz clareuallensem de apostolis predicantē. Hic sunt inquit magi

nostrī qui a magistro omnium vias vite pleni⁹ didicerunt. et docēt vos vsqz in hodiernum diem. Quid ergo docent apostoli sancti. nō piscatoriam artem vel scenofactoriam. et quidquid huiusmodi est non platonem legere. non aristotilis versucias inuersare. non sp̄ discere. et nunq̄ ad veritatis scientiam peruenire. docuerunt me viuere. putas parua res sit scire viuere. Magnum aliquid p̄mo maximum est. h ille. In hac ergo artem. in hac sapientia sanctorū. que ars est artium regimen animarum malle debes magisterium conle qui. et tale quod p̄mittitur officium doctoratus q̄ cuiusuis scole regimen. aut doctoratus fastigium quantumlibet excellentis. Sed dices forte non est leue ad magisterium tale conscendere quale polliceris. Adeptumqz modicum affert honore. Erras omnino summo cancellario qui hac in facultate pro certo facili. omnes doctorat⁹ docente pariter et dicente. Iugum meuz suauē est. et onus meum leue. Veruntamen et si nouellis sit clericulis. non omnino leue. grauius multo fore scias magisterium vulgaris nominis adipisci. hoc enim nonnullas abstinentias pluresqz vigilias. labores et expēlas euiscerationemqz sui corporis vsqz ad cerebri et medulle ossium exinanitionē requirit. plurimosqz ob labores hmoi excessus uos ad insaniam perduxit. Doro de honore quod loqueris. frustra minusqz prudenter adiecasti. hoc enim vanitatem iudicat ad huc tuo animo adherentem. prosus pellendam a sede mentis tue Scriptureqz nescium vel oblitum testatur cum dicat noster. Simphonides. Nimis honorati sunt amici tui de⁹. nimis confortatus est principatus eozum. Audeo quoqz securissimus polliceri q̄ virtutem in te sanctamqz vitam honorabunt cum nouerint multo plures q̄ p̄scise quodcunqz doctoratus officium in hoc mundo. Laudabitur enim ab hominibus consideratiuis studiorum tuum interius intra cubile cordis tui. considerabitur in memorie tue armario liber vite spiritualis. liber caritatis. summaqz virtutum operibus declarata summa nichilominus etiam vicioz per te efficaciter reprobata. Aduertetur q̄ studio incumbis. libro sapientie actuali consideratione posito super pulpitem tui volubilis seu discursiui intellectus. videbitur quoqz manifestius scole ac doctrine tue efficaciam. atqz ad profectum plurimozum docendi facilitas per exemploz positionē. quibz te exhibueris in morū honestate oibus exemplarem. Et nonne hec et similia merebuntur apud homines. apud angelos. apud deum et sanctos vniuersos. approbationem omnimodam pariter et honorez. hoc notato hec versentur in animo tuo s; et pariter audito insignē illū jeronimū p̄sbyterū de quibusdā loquētē i mōasterijs constitutis. Qui inquit spes ouersacōis mltō tpe didicerūt qui oim fuerūt mimi vt p̄imi oim fierent. quos nec ipsa esuries. nec satietas aliquando superauit qui paupertate letantur

quorum habitus. sermo. vultus. incessus. doctrina virtutum est. hec ille
Nonne ergo omni vulgaris appellacionis decoratu melius atque glo-
riosius est homini doctrina pollere et hunc modum dicere quod non solum lingua
sed omnia predicta scilicet habitus sermo vultus incessus etc. simul docent
et sibi inuicem testimonium prebent. doctoremque constituent qui taliter
docens nequaquam sibi ipsi contradicit. quemadmodum alij qui sepius
sime quod verbis predicant. quasi multis contradicentes moribus im-
pugnant. Ceterum tali de quo loquor doctorem nequaquam ea deerunt
vel in equiualentia que gratiose doctoribus alijs impenduntur. Ni-
mirum tali non minus quam alijs laus haud dubium maxima debet
et redditur. Idem dico de doctoribus insignibus et communiter accenti-
bus ut de pirreto et veste honoris. de cathedra magistrali. et de lo-
co honeste sessionis. et lauta procuracione in conuiuijs. de mansioneque
condigna. et de honesta comitiua vel familia. Vis scire de laude
Profecto constat virum talem iustum esse. sed teste scriptura memo-
ria iusti cum laudibus. constat talem virtuosum esse. sed laudabiles
virtutes dicimus ut ait aristoteles in suis moralibus. constat doctorem
talem pulchro studio deditum esse atque deditum in virtute. sed
ammonet nos scriptura. laudem inquit viros gloriosos homines
diuites in virtute pulchritudinis studium habentes. Vis scire de-
inde de pirreto in capite. ecce doctoratus est insigne. et potest intel-
ligi de auctoritate capitalis. i. principalis doctrine in exemplis or-
perum principali quam in solis verbis consistente. quippe leone papa
teste validiora sunt exempla quam verba. et plenus ope docetur quam vo-
ce. Denique per pirretum capituli intelligi potest intentio mentis. or-
dinans ad doctrinam opera exemplaria. aut etiam spes eleuata de
habenda per hoc vel in participio doctorum. anrecla. Vis ulterius
scire qualis sit doctori de quo loquor vestis honoris cathedra ma-
gistralis. Aut quis sit ei locus in conuiuijs. Certe non sic quemad-
modum doctoribus alijs scribarum nomine designatis in quorum de-
testationem dicit Saluator. Attendite a scribis qui volunt ambu-
lare in stolis. et amant primas cathedras in synagogis. et primos
discubitus in conuiuijs. non sic certe doctor de quo loquor non sic. sed
pro stola honoris corporis ornante eligit stolam iocunditatis inter-
ne. Omnis enim gloria eius ab intus in fimbrijs aureis. i. in fimbrijs
rutilantis caritatis. pro cathedra vero magistrali eligit altam ascen-
dere mentis sue sedem vel locari inter animos huius illustrem boetium
celsa sede petros. Deo primo autem discubitu in conuiuijs eligit ascen-
dere superius ad gradum aliquem unum de sublimioribus in conuiuijs
eterne satietatis. estque ei in presenti secunda mens. iuge conuiuium. atque
mensa splendida. que si non consistat in epularum lauticia. consistit tamen
in eo quod multum preualet scilicet in multiplici ac delectabili recreacione
interna. huiusmodi quam possibile est et epulari quotidie splendide saltim ab-
itra. et multo citius etiam assumi ad exteriora conuiuia cum multa reuerentia

Demum talis doctor non carebit mansione condigna qui proculdu-
bio manens in caritate in deo manet cui etiam eterna predestinatio
debetur in celis inter sideras mansiones una sublimis Quid plu-
ra. profecto talis doctor non carebit se sequente et sibi obsequen-
te honesta comitiua et familia cum honoris et honestatis opera sequan-
tur illum tanquam comitiua. que etiam tanquam familia. id est sibi famili-
aria fideliter et grate ei seruiunt hic ad meritum et tandem ad pre-
mium future beatitudinis seu ad consequendum statum omnium bo-
norum aggregatione perfectum.

Capitulum quintum continens consolaciones super carentia vel amif-
sione militaris honoris ut militis contristati vel ex eo quod ei res non
suppetant quibus possit actus militares exercere vel ex eo quod de bel-
lo fugerit vel ab hoste.

Vinto post premissa ad dominam consolatricem illustrissi-
mam accessit et alius tristis desiderans instanti per eas
super materia premissi capituli recipe consolacione. que
mox eidem huius rei gratia de suis puellis duas satis
pdoneas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella attendens predicti viri tristitiam ex eo quod propter
defectum rerum militiam exercere non posset prouenire. Ad
ipsum sic ait. Aduerte miles seculi quam gloriosus sit quam seculi militem
esse christi regis eterni. Quid igitur miles seculi. Num te militem
esse christi abnuas quo stultissimum approbaris. An credis duobus do-
minis tam diuersis tanquam aduersis simul posse militare aut consequi
gloriam ab utroque. Hoc vane speras. Nimirum teste iacobo alphei
quicumque voluerit amicum esse seculi huius inimicum dei constituitur.
Quo etiam amplior tibi studes mundi gloriam parare. eo am-
pliori quoque confusione apud vniuersam celi militiam. apud que dominum
exercituum regem glorie inglorius eris. An non te mundi gloriam
sive torneamentis. sive hastiludijs. sive alijs consimilibus vanissi-
me appetentem. aut etiam consequentem rex glorie qui presto est
vniuersis dilucide cernit. Videtque dum quempiam alium deiciat
te deici. dum superas superari misera vanitate. Quid autem tam in-
glorium quam vana gloria superari. Quid tam confusibile quam non posse
resistere vanitati. nec posse subsistere. vel ad modicum. et extra mo-
dicum venticulum vanitatis. Denique quid adeo stultissimum ut pro glo-
ria minima ac caduca quam non sine peccatis comparat quis velit amittere
aut piculo exponere eterne glorie coronam. O igitur felix impedimen-
tum atque beata presus paupertas que non sinit militem ei cui si facul-
tas suppeteret. resistere nesciret. insistere vanitati. quod nimirum
etiam medici corporis ut ludendo loquar delicatis dissuadent.
quorum forsitan cuiuslibet supra dorsum si torneamentis interes-
set. velut super incudem simulque plurimi crudeliter fabricarent.

Necq; cerebro nec faciei. nec naso. vel oculis nec pectori vel ven-
tri. nec dentib; vel ozi. nec genitalibus parcerent. Sed et spiritum
ipsius ita suffocarent. q; multo consultius caderet. equum et arma
perderet. vel si posset fugeret psona eius. q; q; vita ipsius aufuge-
ret. nunq; reditura. et nonne tantis malis carere magis est bonum
q; sit malum bonoꝝ carere. de quo agitur militari et tantummodo
temporali

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella attendens militis tristiciam ex alio capite. ex
eo sc; q; ex fuga de bello vel ab hoste honorem militarem se
reputat amisisse. ad ipsum sic ait. O miles vna christi si attēderes
accidentia pugne seu belli vel etiam singularis certaminis. non sic
forsitan fuge accidentia te turbarent. Cur non attendis q; singula
re certamen summe est periculosum ubi duoz; inimicoꝝ capitaliū
ambos vel alterum occumbere sit necesse. ubi de facili p̄sens vi-
ta amittitur et futura. Nec victoz; excusatur i defensione propria
qm̄ potius si posset deberet fugere q; eterne damnationi animam
exponere sui hostis penitentie sp̄acium p̄e angustia certaminis n̄
habētis. O qui tali intentōe fugeret q; glorioꝝ christi miles es-
set. quantumq; vel in celo honorem perpetuū obtineret. Rursuz;
cur non attendis q; perraro bellum quod cōmittitur solet esse ius-
tum. quinimmo contrarium iusto videtur ex omni parte. nunc em̄
causa est iniusta orta discordia ex mera supbia. quippe dum supbie
impius incenditur paup;. nunc qualiscunq; causa sit. tantum p̄pria
et non auctoritate principis ne dicam contra principem cum cri-
mine lese maiestatis attemptatur. Nunc in accessu terra tam amico-
rum q; inimicoꝝ devastatur. Incendia fiunt. spoliantur rebus suis
ne dum diuites. sed et pauperes totaliter innocentes. et ipsi diui-
tes ad mendicam paupertatem deducuntur. eiulant postmodum
vxoꝝes et paruuli post abundantiam et vitam deliciosam ad miseri-
am maximā deducti. Sed a principio bellici apparatus grauant; ini-
iuste monachi. moniales. et clerici seculares. cōtra ipsoꝝ p̄iuile-
gia et libertates. non obstante si paupertate sint opp̄ressi. artantur
vt currus cedant et equos. vel etiam mittant armatos ad occisio-
nes inimicoꝝ dispositos. cōtra ipsoꝝ conscientias cū irreglaritatis
metu. quis etiam alias causam esse nouerint min; iustam. Istis fa-
ctis illicitis heu miles seculi communiter inuolueris duz; ad bel-
lum p̄cedis in quo p̄cessu bellico non est qui se abscondat a calo-
re eius. ne dicas a furoꝝe eius in iusto. Q; si forsitan p̄gressus fueris
vsq; ad cōgressum amputa obprobrium qd̄ suspicatus es. Euge au-
dacter de iniusto bello ne in ipso cum tali conscientia digne lauci-
ata fugiat a te vita tua. ne moriaris in corpore et anima. fuga hec
non modo excusatur sed ex iusticia requiritur. quam qui continens
est obuiabit illi. q̄si mater honorificata. Vnde fuga h̄ honorem h̄z

si non in minori isto flebili et misero. tamen in superiori et maio-
ri mundo. Vbi inumeri sancti dei. vbi miliamilium. et decies cente-
namilia agmina celestis milicie assistunt exercituum dño. qui non
pariter iudicant. hui; mundi vulgo excecato. Porro si bellum
alias etiam iustum esset. vidisses tamen hostes triumphare et pro-
babile tibi mortis periculum imminere. queso dic quid mali esset
fugisse in hoc casu. non reoz; ex parte tui aliud esse q; obprobrium
pati a fatuis seu min; expertis. S; nonne magis bonum est vitasse
per fugam periculum mortis et effusionē sanguinis tui vel alteri;
q; sp̄acium penitentie non extante tu poteras vel alius vel etiaz; alij
in corpore et anima periisse. non etiam magis bonuz; est tempus ad-
merendum celestem gloriā conseruasse vel etiam te p̄seruasse a
captiuitate. ratōne cuius fortassis tu cum vxoꝝe et omni ple tua
deduct; fuisses ad perpetuam egestatem. Nonne inq; qd̄libet ho-
rum magis est bonum q; malum sit p̄pter fugam obprobrium pati
a fatuis hominibus inexpertis. quale obprobrium ratio dicit ee
propter meli; contemnendum. Deniq; honoz; siue in bello. siue in
certamine singulari per fugam perditus est recuperabilis in equi-
ualenti siue etiam p̄cellenti tam militari q; regio honore. Vis sci-
re de militari. Audi quendam patrem de paulo apostolo p̄dican-
tem. Laudabilioꝝ inquit est miles qui de p̄elio fugit. sed reuersus
fortiter dimicauit. q; qui nunq; terga vertit nec etiam viriliter q̄-
q; gessit. Hinc et gregoz; hanc comparatōz; egregiam quadam in-
omel. q; formaliter cū maioris dilectōis additamento supposuisse re-
perit. Dux inquit in p̄elio plus eum militem diligit qui post fugā
reuersus hostē fortiter p̄mit q; euz; qui nunq; terga p̄ebuit et nū-
q; aliquid fortiter fecit. Nec cogitet quis q; cesset h̄c comparatio
si non ad idem in numero p̄eliaz; miles reuertatur. dum ad pu-
gnam excellentioꝝ in qua viriliter dimicet conuertatur. scilicet
contra illos hostes de quibus dicit scriptura. Inimici hominis do-
mestici eius id est interiores motus passionum. quarum cuneum su-
perare est saltem apud deum et celestem miliciam spiritalis forti-
tudinis euidentius signum et magis glorioꝝ. q; si quis exteriorū
hostium plurimos superasset. Audi salomonez;. Melioꝝ est inquit q;
dominat; anime sue ex pugnatōe v̄biū. Sed et seneca illustris
dicit q; seipm̄ vicit cōtra oia fortis ē. Vis scire de honore regio que
plures regum filij post fugā sunt adepti. considera multarū terra-
rum p̄elia quarum regum honoz; per fugam de p̄elio. v̄cunq; le-
sus postmodum recuperatis fuit eminenter regali solio. subsequē-
ter adeptis. Ad quod p̄babiliter si fuga non fuisset nullaten; at-
tigissent. quis et ipsa regalium personarū fuga sit excusabilis ex
h̄moi p̄babili p̄sumptione q; milites ad frenum principis iurā-
tes. ne aliter plurima mala totius v̄niū regni sequerentur ipsum
principem de p̄elio eduxerint. violenter p̄feram cum nouerint

non ipsi proprium bellum esse et plurimos alios quibus magis erat proprium probabile belli periculum proprium declinasse. Nec attendendo non est apud expertos reputandum quod bonorum lesus fuerit incli caroli alias regni Romanorum nouici nondum coronati quem duces etores sui clare videntes francorum exercitum iam distat non per gladios militum sed per iaculorum sophisticata anglicorum de halesiano bello propter euidens mortis sue et ipsorum periculum eduxerunt ut presumitur violenter ad maximum bonum totum christianitatis. Vnde stultorum in hoc facto detractores sunt merito detemede magis aut reprobandi sunt qui eidem principi fugam a conflictu circa teodiu habito mendaciter imponere non verentur. Cur illi idem non imponunt etiam suo patri domino johanni illustri regi Bohemorum minime pusillanimo de cuius animositate non dubitabat sed mirabatur totus mundus. Sed nec patri nec filio fuga imponi poterat nisi turpiter metiendo cum ab eodem conflictu per quendam presumptuosum dominum inordinate et preuolando principibus attemptato neuter fugere potuerit cum neuter presens fuerit sed a loco conflictus ambo distarent et alibi nescientes de conflictu tanquam mediatores inter partes pro pace placitarent. Relinquant igitur inuidi pariter et malivolus prefato principi honorem militarem pariter et regalem qui in propria causa nunquam aliquid assumpsit contra quoscunque ubi non preualuerit inimicis vel sortem non habuerit potiorum incipiendo a conflictu quem adhuc iuuenis existens habuit in italia usque in diem hodiernum. Propter quod nimirum dotatus a deo eximia prudentia ipsum in agenda dirigente videtur esse omnino omnibus suis aduersariis super omnes principes formidandus. Nec de romanorum principibus incidenter sunt dicta contra cauillationes friuolas et malivolus aliquorum.

Capitulum sextum continens consolationes super bone fame amissione vel carentia ac super malorum suspitione et infamia.

Exco post premissa ad dominam consolationem supradictam accessit et alius tristis ratione materie premissi capituli perurbatus cui illa pro consolatione sibi impendenda de suis puellis duas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. omni frater aut famam magnipendis. Aut non. Siquidem non dixeris quid ergo de puiensi amissione querens. Cur inde aut quomodo cruciaria. Porro si famam magnipendis per equualens aut fortassis preualens deperditam famam restaurari sollicitus atque curus prouidebis et ita curus cessabit querere ratio maiori iam bono aut vel equualenti occasione prioris infamie et non aliter conquisito. Quis enim crederet insignem illum boetium tantam gloriam ex opere consolationis philosophie acquisuisse

hinc defectus
si fuit ad 2. immediate
sequens ubi magis
de non se complecti
ita quod magis sit bonum
magis a. b. c. sic

f. a.
lap date deo redduntur

si non de crimine lese maiestatis infamia precessisset. Ipse quoque nonnullos memini post lapsum aliquem proprium vel etiam propinquorum celebriores factos per diuulgata quatuor postmodum fama et gloriam sanctitatis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. De malorum suspitione vel infamia quam minus debite pateris moueri frater merito non deberes. si uerba in contrarium uirorum illustrium attendisses. Nonne seneca illustris erat. Nonne et magnus pater Augustinus. Nonne illustris papa gregorius. nonne et jeronimus. Audi igitur quid seneca dixerit ad propositum. Male inquit de te opinantur homines sed mali mouerent si de me marius. si catho si lesus sapiens. si alter catho. si cypius duo ista loquerentur. Mouerent si hoc iudicio faceret. nunc morbo faciunt. Nec ille quasi diceret. quod non iudicio sed morbo dicitur non est dignum ut curetur. Nimirum infirmorum iudicium quod si non iudicium estimatur. qui amarum iudicant quid secundum ueritatem dulce reperitur. Audi quoque gratia malorum suspitionis iudicij non curandi etiam magnum patrem Augustinum cuidam loquentem pro ut in decretorum volumine recitatur. Senti inquit de augustino quodlibet sola me in oculis dei conscientia excuset. Audi etiam papam gregorium cuius uerba in predicto volumine etiam inducuntur. Inter uerba inquit laudantium siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est. et si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur in magna debemus leticiam perfrui. Quid enim si non omnes laudant et conscientia liberos nos esse demonstrat. Habemus paulum dicentem gloria nostra hoc est testimonium conscientie nostre. Iob quoque dicit ecce in celo testis meus. Si ergo est nobis testis in celo testis in corde dimittamus stultos foris loqui quod uolunt. hoc ille qui etiam ibidem stultos homini presertim infirmationi contra scandalum nolentes acquiescere auctoritate christi in euangelio asserit esse cecos. Quapropter si tales tanquam ceci de factorum coloribus superficie apparentibus sinistra iudicent que tamen laudabili interno conscientie simul et superno dei testimonio non carent ipsorum iudicium minime est curandum. quis enim aliquando de sua physionomia curare uisus est cecorum iudicium. Audi denique et illustrem jeronimum presbiterum. Per bonam inquit et malam famam a dextris et a sinistris christi miles graditur. nec laude extollitur. nec vituperatione frangitur. hoc ille quasi dicat. propter vituperationem hominum a statu suo christi miles non deicitur qui ex sue militie dignitate non obstante hominum vituperio penes se habet saltem certa uincula conoletur. Quippe christi miles ad imperium promouetur. A quo forsitan inquit certe ab illo dicitur quod dicit apostolus cui honor et gloria et imperium in sempiternum. Vbi dicit ordinaris apparere cui. scilicet deo honor a creaturis et gloria in se. et imperium. quia omnia potest et hoc etiam suis dabit. et hoc in sempiternum

Capitulū septimū continens solatōes sup iudicio singularitatis
Ep̄imo post p̄missa ad dñam solatricem accessit et
ali⁹ tristis ex eo turbat⁹ quia iudicabatur totus singu-
laris. cui mox illa p̄ cōsolatione de suis puellis du-
as associavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice. Cur de hoc verecundaris q̄ sin-
gularis iudicaris. Cur additionem p̄orescis que cōuenit per-
fectissimis. Nonne p̄fect⁹ fuit ille cui⁹ in persona scriptura dicitur
singulariter sum ego donec transeam. Nonne p̄fecta fuit illa p̄ee-
lecta virginum regina de qua non ad vituperium. sed ad magnū
p̄coniu⁹ sic canit dulcitur mater ecclesia. Virgo singularis inter
om̄s m̄tis non culpis solutus mites fac et castos. vitam p̄esta pu-
ram. Ecce q̄ ip̄a nedum singularis p̄dicatur. sed et singularitas
ab ip̄sa postulat⁹ dum cantatur. Vitam p̄sta puram. quippe vita
pura est vita singularis utpote immunis ab illa mali pluralitate
qua dicitur q̄ maluz est ut i plurib⁹. Sane is vere reputad⁹ est sin-
gularis nō qui discrepat ab alijs in conditionib⁹ bonis. s; qui ex-
cedit alios in bonarum additionum gradib⁹ magis approbatus. ut
qui magis alijs est sedul⁹ in studijs lectionū. magis frequens ali-
is in exercitijs sanctarum meditationū et orationum. qui alios ex-
cedit in p̄romptitudine obedientie. in obseruātia rugularis vite et
discipline. ac in omni mox honestate. Si p̄sona talis mox discre-
pat ab alijs quib⁹ collegio sociatur q̄n quemadmodū vir ille sapi-
ens catho. Animaduertit q̄ plurimos grauiter errare in via mox
illi⁹ singularitas merito debet ab omnib⁹ approbari.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. karissime si vitam habere iudicaris que
ad ambulādū in via dei et ad seruiendū ei ē maxime eligenda
cur de hoc turbaris et n̄ pot⁹ solaris. Nec est p̄fecto vita singu-
laris. Nempe dei in persona dicit psalmista. Ambulans in via im-
maculata s; mihi ministrabat. sed hec via dei immaculata non est
vita cōmunis. quippe dñe et immundum qd̄ immaculatum dici nō
potest. videt⁹ in scripturis censeri synonima iuxta illd̄ verbū petri
nunc manducaui dñe aut immundus. Nam et econtra sequitur. et
vox ad eum qd̄ deus purificauit id est mundum fecit tu ne dñe di-
xeris. Igitur ad ministrandū deo in via immaculata. i. munda vi-
ta seu via cōmunis non est eligenda. sed magis semita singularis.
quemadmodum enim rectiores sunt semite q̄ via cōmunis q̄ contin-
git sep̄ multum circuire. Ita et in via mox. in circuitu impij am-
bulant. sed nō sic illi qui tanq̄ sapientiores semitam vite singula-
ris p̄pter rectitudinem ei⁹ amant. Vñ et hanc sapiens filiū suū te-
nere voluit cum dicebat. Viam sapientie monstrabo tibi et ducam
te p̄ semitas equitatis. i. rectitudinis. quas cum ingressus fueris n̄
artabūt⁹ gressus tui. et currens nō habebis offendiculum. Hinc d̄cordat

*hinc d̄cordat
immediate p̄cedes ubi
est p̄. C. p̄cipiens sic.
Plane cōt̄ cōt̄ vias q̄*

plane contra dñem viam seu vitam salubre illd̄ cōsiliū illustri je-
ronimi ex verbis pictagore sumptū p̄ viā inquit dñe ne ambules
ne multorum sequaris errozes. Quapropter relinquit⁹ vitam singu-
larem tanq̄ semitā equitatis cōmunis vie obliquitatem declinan-
tem atq; ita ad salutis terminum recti⁹ et breui⁹ dirigentem esse
magis eligendam.

Capitulum octauū continens solationes ei⁹ qui simplex et fatuus
reputatur.

Citauo post p̄missa ad dñam solatricem prudentis-
simā accessit et ali⁹ tristis conquerens se simplices et
fatuum reputari. cui illa pro cōsolatione de suis
puellis septem deputauit.

I. CONSIDERATIO.

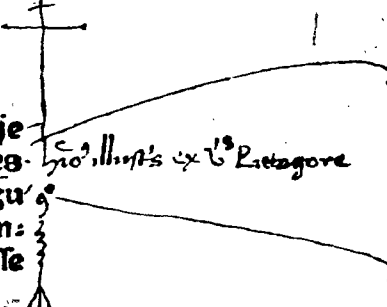
Prima puella sic ait. O amice de simplicitate non doleas. Ne-
scis q̄ in mari nauigantes directores quibusdam solent vi-
sere. Sed et hijs qui in via sunt constituti in qua errant plurimi neces-
sarium est aliquo dirigi. Quid ergo. p̄fecto ex patriam existentes
in hoc mundo sum⁹ quasi in mari magno et p̄celoso in quo mul-
tos contingit mergi spiritualiter et submergi. S; et in via mox
plurimos errare grauiter pri⁹ asseruit neptis mea. Directio igitur
indiget homo etiā iust⁹ utraq; ratio. Vis scire quid sit illud.
certe ip̄i⁹ iusti simplicitas. Audi salomonem. Simplicitas inquit
iustorum dirigit eos. Ex quo sequit⁹ correlarie eodem dñe. qui am-
bulat simpliciter. ambulat cōfidenter.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur de ea hō additione turbaris p̄ quā in
operib⁹ tuis maxime mund⁹ et rect⁹ esse p̄sumeris. Nec nimi-
rum cōditio simplicitas est ut ex illustri dictis jeronimi papalis
epistola declarauit. Qua in re hoc ponderandum. q̄ salomō ille sa-
piens tria sibi difficilia expressit scz viam aquile in celo. viam co-
lubri sup petram. viam nauis in medio mari. et quartū adiecit scz
viam viri in adolescētia sua. quā se dixit penit⁹ ignorare. Tanto g⁹
laudabilior et acceptabilior est additio quāto id qd̄ vir taz sapiens
penit⁹ ignorauit certiori saltē p̄sumptione valet deprehendi. que
quidem additio est simplicitas ut est dictum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Nescis frater miro mō delectabile esse pa-
p̄riter et efficac⁹ diuini sermōis eloquium. Nempe si delectabi-
le nō esset non diceret psalmista admirando. q̄ dulcia faucib⁹ me-
is eloquia tua sup mel et fauum. Si quoq; efficac⁹ nō esset nō dice-
ret paul⁹ viuus est sermo dei et efficac⁹ et penetrabilior omni gla-
dio ancipiti et p̄tingens vsq; ad diuisionē aie et sp̄is. Nec mirum
q̄ est efficac⁹. Nā teste salomone. Ois sermo dei ignit⁹. s; et psalmi-
sta deo loques. Ignitū inquit eloquiū tuū vehementer. p̄pter qd̄ et
discipuli eures i emaus dixerūt de x̄po adinuicē. Nōne cor nostrū

no. illustris ex v. Pictagore

ardēs erat in nobis dū loquere nobis in via. Cui⁹ igniti et super
dulcis eloq̄i efficacīa hōi cum cōstātia subī in hac mortali vita im
portabile designās ip̄e xp̄s dixit oliz discipulis. Adhuc multa ha
beo vobis dicere. s; n̄ potestis portare mō. Vñ et p̄e dulcedine et
amoris igne efficaci quodammō resoluta ait sp̄osa. Anima mea li
quefacta est ut dilect⁹ locut⁹ est. Vis igit⁹ scire q̄ re hō disponat⁹
ad dñm sermoīs eloquiū adeo dulce adeoq; efficac̄ i resolutōe ani
me recipiendū ne dicā p̄cipiendū cū dicat p̄e. Inflatū est cor me
um et ego ad nihilū redact⁹ sum et nesciui. Ecce ad talē dei sermo
ne recipiendū disponit⁹ hō nequaquā astutia mūdane sapie. s; simpli
citat̄ puritate. teste ip̄o salomone de deo loquēte. cū simplicib⁹
inquit sermocinatio ei⁹.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Simplicitem homo forte abhorres tan
q̄ virtutē prudētie excludētē. s; nō oportet cū dñs dixerit.
Estote prudentes sicut serpētes et simplices sicut colūbe. Nō igit⁹
opponit⁹ prudētie. s; tñ ei⁹ excessui. Ois aut̄ rei excessu bonū est ca
rere. immo reuera tanto simplicitas gratior est habēda ut videtur
quāto excessus prudētie cui soli opponit⁹ detestabilis iudicat⁹. Vis
scire q̄ detestabilis iudicat⁹. Audi illustrem senecā. Prudētia inq̄t
si terminos excedat callid⁹ et inuestigator latentiū et scrutator q̄li
umcunq; noxarū oñderis. mōstraberis digito fastu plen⁹ versipel
lis et simplicitatis inimicus. cōmendatorq; culparū. et postremo v̄
no nomie a cūctis mal⁹ hō vocaberis. in has ergo maculas pru
dētia immensurata p̄ducer. Nec ille. Ama ergo frater simplicita
tem detestabile excessum prudētie a te remouentē. et scias eā esse
cōditionē sincerā ad amorē tui homines p̄cipue inclinātem

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Amice karissime q̄ grata esse debeat ipsa
simplicitas de qua v̄recūdaris. scire poteris p̄ exproa eā lau
dantes et cōparātes astutie p̄aue mētis. Nōne archiātīles ambro
si⁹ est exproa. Nōne et exproa est egregi⁹ papa gregori⁹. hoc neces
se est. Audi igit⁹ d̄ p̄posito clarā sententiā dicti archiātīstis. Nihil
inquit dicit⁹ viro simplici. quid em̄ simplicitati dicit⁹ que sicut bo
n⁹ paterfamilias satis sibi abundat et sua puritate cōtēta non que
rit alienū. nec abrodit. nec se i artes varias sepe cōmutat sicut astu
tia que ut sit cauta timet oia. nec suis cōsilijs credit. versat ipsa sual
sententias. simplicitas aut̄ timere nil nouit. Audiq; p̄fatū papam
egregiū. nihil inq̄t simplici corde felici⁹. q; q̄ innocētā erga ali
os exhibet. nihil est qd̄ pati ab alijs formidet. Habz em̄ q̄si arcem
quandā simplicitatē suā nec suspect⁹ est pati q̄ se fecisse nō memi
nit. At cōtra mēs p̄aue semp i laborib⁹ est. q; aut molit⁹ mala que
inferat. aut meruit ne sibi hec ab alijs inferantur. Nec ille pater
sanctissim⁹

VI. CONSIDERATIO.

Erta puella sic ait. O amice nihil noui pateris qui rōe simpli
citas fatuus reputaris. Audi dudū p̄ pastozē ecclesie grego
riū egregie dicta. Denidet⁹ inq̄t iusti simplicitas. Anim⁹ q̄ppe v̄ri
iusti nōnūq; opi recto cōstāter inicit⁹. et tñ hūanis irrisioib⁹ v̄rget⁹
Mirāda agit. et obp̄obzia recipit. q; ab h⁹ mūdi sapiētib⁹ purita
tis v̄r fatuitas credit⁹. Ecce id qd̄ ip̄e pateris. cū locia pateris ve
nerāda s; cū amica seu sp̄osa q̄ dō ē grāssima q̄ an̄ te passa. te cū ip̄a
pau merito gloziaberis s; cū virtute puritatis que sicut tu fatuus
ita illa fatuitas credit⁹. Siq; illā deo gratā esse cognoueris etiam
te p̄ eā esse gratū deo mime dubitare p̄mittis. s; quid. Profctō pu
ritatis virt⁹ deo est grāssima. v̄tpote ei simillima. Quippe de⁹ ē
esse purum. Ipse est etiā quez cernere solū puris cōcedit⁹ oculis. Au
di quid ob hoc a spiritali cōtēto petit ecclesia ita cantās. Purifica
nostri oculū interioris hoīs. Ut videri sup̄rem⁹ genitor possit a no
bis mundi cordis quez soli cernere possunt oculi. Verū licz p̄inci
pio audiuēris dicta p̄ dictū ecclesie pastozē de obp̄obzio simpli
citat̄. eo tñ min⁹ est curandū quo cū ip̄o stare p̄t miranda agere
et recto opi cōstāter inniti. qd̄ quidē nō cōtingit absq; cōsolatione
partim p̄ gratiā. partim etiā naturaliter cōsequēte.

VII. CONSIDERATIO.

Ep̄ima puella sic ait. O karissime si scires effectū simplicitatis
atq; p̄pter eam estimare fatuitatis. nequaquā deberes tristari d̄
iudicio v̄riusq; cōditionis. Vis scire quare. Ecce de⁹ simplicem nō
obstante fatuitatis iudicō nō deserit. s; in bono statu et securo sp̄a
liter cōseruat. hoc videt⁹ innuere baldachsuites sancto viro job sim
plici et recto loquēs. De⁹ inquit nō p̄ciet simplici v̄bi ordinari⁹
apparat⁹. p̄ nō p̄ciet intelligit nō deserere. et de quali intendat
simplici sic declarat de⁹ nō p̄ciet simplici cui⁹ simplicitas modo
a calliditate duplicium vocat⁹ fatuitas. Sane ad dictā dei cōserua
tiōz nō mediocriter coopat⁹ qd̄ā p̄seruatō quā dicta simplicitas o
pat⁹. Nimirū put neptes mee inferi⁹ declarabūt stat⁹ hui⁹ mundi
taz seculares q̄ ecclesiastici sunt ut i plurib⁹ nimīū piculosi tā aie
q̄ frequēter etiā corpi. s; quid. p̄fecto vix ē aliquid qd̄ a statib⁹
hōi tā piculosi te p̄seruet sicut dictū iudiciū. p̄pter qd̄ magnum
dei donū hēs estimare. qd̄ sicut quis q̄ fatū reputaris ex simplici
tatis puritate te ab illis statib⁹ p̄seruante. et si habes p̄pter hoc q̄
tua sapia apud deū quā simplicitas nō excludit stulticia apud mū
dū reputat⁹. tūc ecōtra hñt hoies duplices et astuti q̄ eoz mūda
na sapia stulticia est apud deū. et si vis scire qd̄ iudiciū sit alteri p̄
ferendū. Audi doctozē gentiū paulū dico apostolū. Nemo inquit
se seducat. si quis inter vos videt⁹ sapiēs esse in hoc seculo stult⁹ fi
at ut sit sapiēs. Sapia em̄ h⁹ mūdi stulticia est apud deū. scriptuz
est ei cōphēda sapiētes i astutia eoz. et iterū dñs nouit cogitātōs

hominū sapiētū qm̄ vane sunt. h̄ paul⁹ qui rursū dicit. Qd̄ stultū est dī sapiēt⁹ est hoib⁹. Videte vocatōz vram fr̄es. qz nō multi sapiētes s̄m carnē. s̄ q̄ stulta sūt mūdi elegit de⁹ ut cōfūdāt sapiētes
Capitulū nonū cōtinēs consolatōes sup̄ derisione et specialiter pauperum et iustoz.

Ono post p̄missa ad dominā cōsolatricem p̄cipuam accessit et ali⁹ tristis sup̄ materia p̄missi capituli querēs cōsolari. Et illa ei eiusdē rei gr̄a de suis puellis qnqz adiūxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O fr̄ attēde sorozis mee verba p̄a⁹ dicta. Deridet inquit iusti simplicitas. anim⁹ quippe viri iusti nōnū q̄ op̄i recto cōstanter innitit. et tñ hūanis irrisionib⁹ r̄rget. H̄ijs quidē et sequētib⁹ diligētē attentis mirū est q̄ de derisioib⁹ vere cūdaris. q̄ppe verecūdiā istā nedū t̄pare. verū etiā ānullare digne possz eoz. q̄ deridet⁹ societas tā generalis. Om̄s nāqz patēt isti p̄sioni. Nulli parit⁹ statui. nulli dignitati. s̄ et de illis h⁹ scriptura docet quib⁹ dign⁹ n̄ erat mūd⁹. Nōne thobias senioz p̄ijs op̄ibus p̄sertiz i eleōsimis et in mortuoz sepulchris totaliter dedit⁹ erat. de quo tñ cū ei cecitas supuenis̄ scribit⁹ q̄ p̄entes et cognati ei⁹ irridebant vitā ei⁹. Nōne job de terra bus vir simplex et rect⁹ erat timēs deū et recedēs a malo. qui tñ miseria ei postmodū superueniēte cōquerebat⁹ se derisus. Nūc inquit deridet me iuniozes t̄pe quozū nō dignabar p̄res ponere cū canib⁹ gregis mei. Nōne discipuli dñi repleti sp̄sancto varijs linguis loquebāt. de quib⁹ tam gr̄atia h̄mōi admirabili n̄ obstāte dicit scriptura q̄ alij deridebāt eos dicētes qz musto pleni sunt isti. Nōne et p̄pha jerimias sancti ficat⁹ in vtero m̄ris sue in sua vel in p̄sona pot⁹ dñi lamētat⁹. fact⁹ sum inquit in derisus oī populo. Deniqz et ip̄e saluatoz x̄ps domin⁹ dei vnigenit⁹ passiōe derisionis nō euasit qui non semel sed multoties est derisus. Nōne in ei⁹ p̄sona dicit p̄pheta. Om̄s videntēs me deriserūt me locuti sunt labijs et mouerūt caput. Nōne teste mattheo milites suscipiētes ih̄esum cōgregauerūt ad euz vniuersam cohortem et exuētes eū clamidē coccineā circūdederūt illi et plectētes coronā d̄ spinis posuerūt sup̄ caput ei⁹ et harūdine i dextera ei⁹. et genu flexo añ eū illudebāt ei dicētes. Ave rex iudeozum et expuētes i eū acceperūt harūdine et p̄cutiebāt caput ei⁹. Nōne et Luca teste deridebāt eū p̄cipes dicētes. Alios saluos fecit. se ip̄m salū faciat si h̄ est x̄ps dei elect⁹. illudebāt aut̄ ei et milites accedētes et acetum offerentes illi dicētes. si tu es rex iudeozum saluū te fac. Si itaqz nō solū p̄fatos et alios insignes p̄res infinitos nō est dubiū derisiones passos esse. s̄ et sicut cāram⁹ summū regem glorie spinis coronatū ridet plebs p̄fidie mortū cōdemnatum quid restat nobis de risibilib⁹ creaturis nisi ip̄as irrisionē q̄s qnqz patimur iocūdo risu deridere.

II. CONSIDERATIO.

Ecunda puella sic ait. Cur amice in tantū turbaris p̄pter derisiones quas pateris. Possz quidē te cōsolari versus ille famosus. Sunt derisores derisis deteriores. Qd̄ si forte ad cōsolationē de tuis derisozib⁹ vindictā appetas. illā nō attemperas. s̄ ei cōmittas q̄ dicit. mihi vindictā et ego retribuā. Nec quidē dei p̄missio visa e sepissime adimpleta. In quo em̄ quis delinquit in eo ip̄m de⁹ iust⁹ iudex et vindex maloz punire cōsuevit. Nā qui alios deridet ut fa tuos sepissime cōtingit q̄ ante mortem q̄si puer et ludzibzū alioz efficitur et ab omib⁹ deridet. et hoc quidem iusto dei iudicō. Sic fortassis dixit salomō. Parata sunt derisozib⁹ iudicia. et rursū idē de dño loquēs. Illusozes inq̄t ip̄e deludet. verū si nec sic cōsoleris. hoc ad cōsolationē tibi sit. q̄ generali sentētia ad quemlibz loquēs illustris ille Seneca. Nōdū inquit felix es si nō te turba derisit. Qua in re tu credas cōsiderationi tam sapientis viri et nō feras q̄ uiter derisiones alioz. supponēs eas ad tuā felicitatē terminari.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Cur derisiones tantum te solent p̄turbare quas si iniuste pateris sperandū tibi noueris q̄ ad tuū honore etiam apud hui⁹ mūdi homines terminent⁹. Benignus em̄ dñs quo faciente tristitia tandē suoz verter⁹ in gaudiū. nouit etiā derisiones ip̄ozum qnqz in p̄senti cōuertere in honore. Exemplū habes clarū in iohāne apostolo qui deduct⁹ romā p̄ derisioē ut stult⁹ tondet⁹ in rēcūdum. quā tonsuram derisibilem assumpsit postmodum ecclesia p̄ honore. immo et tonsuram h̄mōi circūdans capillozum circūl⁹ adhuc appellatur corona tanq̄ regalis dignitatis insigne.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Quare de hoc turbaris q̄ derisiones pateris qui p̄pter hoc a dño facile exaudiris. necnō et in futuro inter filios dei speciales feliciozē sorte cōsequeris. Vis scire de primo scz q̄ p̄pter derisioē facile exaudiris. Audi sanctū job. Qui inquit deridet⁹ ab amico suo sicut ego inuocabit deuz et exaudiet eum. Vis scire de feliciozi sorte. Audi philonē doctissimū qui d̄ iustis impios asserit tandē sic dicturos. H̄ij sunt quos aliquñ habuim⁹ in derisum et in similitudinē imp̄erij. nos insensati vitā illoz estimabam⁹ insaniam et finē illoz sine honore. ecce quō cōputati sunt inter filios dei et inter sanctos sorte illoz est. Ecce igitur q̄ grata sorte et felix est eoz. qui nedū fuerint hic iusti. s̄ cū hoc derisi qui p̄pter hoc sortem inter sanctos acceperunt inter filios dei speciali ter computati.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella ad pauperes specialiter cōsiderationem suam dirigens sic ait. O bone frater si paup̄ es et hac de causa a diuinitib⁹ irrideris respicias nō ad p̄ns cediū. s̄ bñ ad meritum p̄ntium

tedioꝝ et ad premiũ futurũ. Vertetur em̄ folium vt is cui nũc oc-
casione tꝑaliũ bonoꝝ applauditur ad solaciũ quemadmodum bes-
tium dixerunt populum cui bec sunt pꝛe egestate lugeat in futu-
ro. et econtra is qui hic pꝛe miseria deridet. statũ dŕequet in quo
rideat in futuro. Vis hoc scire discas hoc pꝛ futuram materiã fle-
tus. quo ad diuites. et materiã risus quo ad paupes. et audi de dis-
neritate hui⁹ et illi⁹ materie loquentẽ magnum patrem Augusti-
num. Veniet inquit tꝑ⁹ vt se auaros om̄ũ fuisse diuites doleat a q̄-
bus nũc xpi irridentur paupes. non semp iste qui nũc humane est
cõsuetudinis ordo seruabitur. non semp lazarus fame torquetur
nec semp auarus diues deliciarum abundantia pfruet. sed ciro et
ille de sterquilinio ab angelis eleuabitur i paradisu. et ille qui ele-
mosinã noluit dare si penitentia nõ subuenerit de luxurioso cõui-
uio rapiet in tartarum vt qui in hoc seculo paup̄ noluit dare mi-
sericordiam. in inferno nõ mereatur accipere guttam. et qui paupes pascere
noluit de bonis suis. pascat flamas medullis suis. Ecce quomo-
do irrisio actiua in luctum. et irrisio passiua in gaudium conuer-
tetur et in risum. Diuites enim irrisores pauperum rapiuntur in tar-
tarũ. ubi erit flet⁹ et stridor dencium. econtra aut paupes a diui-
tib⁹ irrisi. et si tunc ipos diuites viceuersa non derideat. ipi tamẽ
p derisione quam hic a diuitib⁹ patiuntur. dŕequentur gratissimuz
risum quando eleuabũt ab angelis in celestem paradisu. Hinc ete-
nim ipi sancto job viro simplici et recto qui vt miserum se teste pꝛi-
us sorore mea querit derideri. baldachsuites futuram dŕolationeꝝ
videtur pbenice pꝛedixisse. De⁹ inquit nõ pꝛociet simplicem do-
nec impleat risu os tuum. et labia tua iubilo. quasi dixerit de⁹ nõ
pꝛociet simplicẽ supple te immo dŕerabit in statu gratie donec in
statu glorie impleatur os tuum risu et labia tua iubilo. Nam et il-
le thomas de aquino doctoz excellẽs ex eodem infert verbo q̄ idẽ
pꝛeium qd et hic scz risus erit in patria in corporib⁹ gloriois. Ad
hoc autem q̄ de iubilo dicitur labioꝝ. addit apparatus ordinari-
us exponendo cũ tanta leticia corde dŕcipit quã sermo nõ explicz
sed tamen os sonet.

Capitulum decimum dicens cõsolationes sup dŕemptu et de-
sp̄ctione i rreuerentia et abiectioe.

Ecimo post pꝛemissa ad dominã dŕolatricem reueren-
tissimaz accessit et ali⁹ tristis sup materia pꝛemissi ca-
pituli grauiter dŕquerendo. at illa eidem dŕolationis
sibi impẽdende grã de suis puellis quinqz adiunxit
I. CONSIDERATIO.

Prima puella dŕemptũ viri respiciens sic ait. O amice qui que-
reris te dŕemni et (tanq̄ acharis) a nemine diligi videtur q̄ tu
velles amari. vel curari. quippe si tibi nõ inesset hui⁹ rei appetit⁹
dŕolatõe super dŕemptu minime indigeres. quia ppter non amari

89
vel curari mime turbat⁹ esses. Si ergo curas curari et amari. B qui-
de dŕequento etiaz tu amabis. quia rea mabis. vel te amantem. dŕ-
ipius amorem. Sed quid. Dŕofecto multo melius tibi esset dŕemni
seu non curari. q̄ a multis curari et amari. qd esset non contemni.
Nempe quelibet persona te diligens. aut saltem quelibet ei⁹ dile-
ctio per te considerata te spoliaret. id est ad se raperet aliquid tui
cordis. et sic te periculose captiuaret. ita videlicz q̄ cor tuuz deo
minus coniunctuz esset. Ille nãqz qui sup te et totum gregẽ dñicũ
vigilabat sanctissimus pater gregozii⁹ testatur dicens. Tanto vnus
quisqz a superno amore disiungit. quanto inferi⁹ delectat. Ad deo
autem et supno ei⁹ amore tibi disuncto. min⁹ bene esset. Rursuz
tibi diligi et amari appetenti et non contemni. non curari. sed con-
temni. melius est. q̄ a multis amari et curari. per hoc em̄ min⁹ ma-
le tibi esset tanq̄ min⁹ infirmo. Habens nãqz passiuẽ dilectionis
appetituz. si de facto diligeretur. ei⁹ passio augere. et pinde cor
suum magis captum teneret. laceraretur. spoliaret. quemadmodũ
auarus per hoc q̄ diuitias (quas appetit) de facto dŕequentur. arius.
amat illas. atqz cum maiori difficultate et piculo habet eas. q̄ for-
ret illa difficultas. quam ex solo habendi desiderio pateretur. Ni-
mirum dicit quedã auozitas et expertum videtur q̄ tꝑalia / arcu-
us amat habitã q̄ ambitã.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Cur homo vis curari et non contemni.
Vere securissimum est ab alijs non curari. Is em̄ qui multuz cu-
ratur ad illum respect⁹ habet. ad illum multozum oculi dirigitur.
Vis scire quales. Vere oculi quasi basiliscã intoxicant. et ne-
canas. nec minus occidunt oculi respectũ amicorum. q̄ malozũ
iue inuidoz. Hinc et ad sponsam dicit sp̄sus in canticis. Quicra-
es amica mea. et subiungit. auerte oculos tuos a me quia ipi me
auolare fecerunt. Eaciũt nãqz auolare faciũt hominẽ nõ in se ma-
nere in suo dŕmodo. vel apud se. trahunt ad exteriõra. in quib⁹ non
est mansio hõis. s; trãsi⁹ pegrin⁹. Meli⁹ aut multo. foret homini
manere in se vel apud se in sua pꝛpria mansione. Hoc etem̄ felicem
redderet hominem. quodammodo. et beatum teste illa boetiana cõ-
solatrice. Quid inquit dŕo mortales extra petitis. intra vos positam
felicitem. Vnde cum ad intra se manendum dŕemptus sui opere-
tur. si tamen ille contemnatur id est nõ curetur. Hinc dicit illustis
Seneca. Si beatus vis esse cogita hoc primum contemnere ab alijs
contemni. Sed huius viri sequitur cõsiliũ. is pꝛofecto. qui nihil
curat se ab extra se existẽtib⁹ non curari.

III. CONSIDERATIO

Terca puella desp̄ctionem viri respiciens sic ait. O frater bõe
cur desp̄ctõe pꝛurbans. Vis scire bona q̄ p eaz dŕequi possis.

nocent sustineti. q̄ vilificatur ex hoc in cordib⁹ hominū et nō dei. Sed de hoc gaudet ver⁹ humilis dūmodo fiat sine sua culpa. nisi inquantū tolerabiliter dolet de culpa aliena. Vñ et magn⁹ pater augustin⁹ dicit sic. Dñs ait discipulis. beati estis cū maledixerint vobis homines et p̄secuti vos fuerint. et dixerint om̄e malū aduersum vos mentientes p̄pter me. gaudete in illa die et exultate. ecce em̄ merces v̄ra multa est in celo. S̄ in hijs p̄suri atq; angustis nequaquā possent subsistere. et qd̄ hijs mai⁹ est gaudere nisi veraciter in aspectu dei et hominū humiles essent. quib⁹ dñs ait. discite a me. q̄ mitis su⁹ et humilis corde et inuenietis requiē aiabus vestris. h̄ ille p̄. S̄ quid. Nonne maxima consolatio est habere illud per qd̄ p̄t cor hois in talib⁹ aduersitatib⁹ q̄scere et gaudere. Rursum si dñs impator aliquē de suis subditis nō dignaret⁹ respicere aliū aut respiceret gratiose. talis quē sic respiceret b̄m se quodam mō reputaret et consolatio esset. S̄ quid. p̄fecto magn⁹ p̄ augustin⁹ post p̄missa sua verba sic subiungit. P̄nc per p̄pham dñs dicit ad quem respiciā nisi ad paup̄culū et humilē et tremētē s̄mone meos. Deniq; vniuersale qd̄dam bonū humiliatiōē mediante imēdiato suo effectu. s̄ virtute humilitatis d̄sequit⁹ videlicet q̄ illa nō mediocriter d̄fert ad dulcoratiōē oim virtutū aliarū. Audi de hō bugonē illū regulārē. Sicut inquit mel d̄cordat in d̄fectionibus medicine cum oib⁹ diuersitatib⁹ sp̄rum. sic ex humilitatis dulcedine d̄diunt⁹ oia genera virtutū.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O amice accedas p̄clarū verbū p̄is clare uallis et de tua humiliatiōe merito d̄solaberis. Cum inquit te humiliari videris. habeto id signū in bonū omino argumētū grē p̄pinquātis. h̄ ille pater. Nec mirū q̄ sic dicit. Nempe ex alijs d̄ctis suis p̄t hoc argumētum facile explicari. Sicut em̄ ut patet ex d̄ctis humiliatiōē hois viā esse ad virtutē humilitatis. s̄ de hac ip̄e p̄dicauit. Digna inquit plane hūilitas cui⁹ decozē d̄cupisceret rex cui⁹ odoze suauissimo ab eterno p̄ni sin⁹ attraheret⁹ accubitu. Audi mariā i epytalamio cū esset inquit rex in accubitu suo. nardus mea dedit odoze suū. Nard⁹ q̄ppe herba hūilis est. et purgat peccat⁹ ut manifestū sit hūilitatē nardi nōie designari cui⁹ odoz et decoz inuenit grām apud deū. h̄ dulcis p̄ clareuallis.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Idcirco videtur frater q̄ hūiliari refugio q̄ celsa diligit et exaltari etiā cupis. S̄ ecce intentionē tuā optime d̄sequeris si tu humiliaberis. Cur em̄ alias dixisset iacob⁹ alphei Glozietur frater humilis in exaltatiōe sua. Diues autez in humilitate sua. quod verbum ordinarius apparatus sic exponit Gloziet⁹ frater fact⁹ paup̄ et d̄p̄sus inter malos. h̄c hūiliatiōez intelligat apud deū exaltatiōē. Cōfomiter igit⁹ exponi poterit h̄ qd̄ sequit⁹. diues autem in humilitate sua sc̄z in sensu diuisionis.

id est etiā gloziet⁹ non in gloria diuitiarum que sicut flos feni trā sibi. s̄ i humilitate sua. i. si ip̄m d̄tingat hūiliari et d̄p̄mi seu humilem fieri. q̄ sic et ipse intelligend⁹ est apud deū exaltari et celestis regni celsam sedē d̄sequi. Vñ et magn⁹ pater ad hūc sensum loquēs celsa iquit est patria. humilis est via. ergo qui querit patriam quid recusat viā. Sane qd̄ dictū est de humiliatiōe diuitis d̄fomiter intelligendū reoz et de deiectione poteris. Audi quo ad hō jobānem os aureū ore suo aureo grām sententiā cū salubri cōsilio p̄ferētē. Quicūq; inquit desiderat primatū celestem sequat⁹ humilitatem terrestrē. nō em̄ qui maior fuerit in honore ille maior. s̄ qui iustior ille maior.

Capitulum duodecimū d̄cines d̄solationes hois sup humiliatiōe p̄ria in secreto ut sup humili sui accusatiōe seu d̄fessione peccatorum et pudore d̄fitēdi.

Vo decimo post p̄missa ad sepe d̄ictā d̄nam d̄solatricez accessit et ali⁹ tristis sup materia p̄missi capituli p̄curat sperans ab ea recipe d̄solatiōē. At illa hui⁹ rei gratia eidē tristi sex de suis puellis satis p̄doneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater cur est tibi p̄ria voce accusari secret⁹ tam amarū. Nescis q̄ infirm⁹ cū gaudio sumit v̄l libenter amarā potione ne morte gustet amariorē. quāto pl⁹ si cōfiteri crimina p̄ breui tpe amarū existat. cū gaudio tñ ē faciēdū ne mortem p̄petuā quis incurrat. Nempe talis amari⁹ est nō solū rōne p̄petuitatis extensiuē. s̄ etiā inestimabiliter intensiuē. H̄c nimirum d̄sideratōez etiā magn⁹ p̄ augustin⁹ videt⁹ habuisse. Melior est inquit modica amaritudo in faucib⁹ q̄ eternū tormentū in viscerib⁹. Ecce dicit amaritudo in faucib⁹ sc̄z ipsi⁹ penitentiis ratōe amare et lacrimose d̄fessionis. S̄ addit modica sc̄z in d̄patione ad eternum tormentū respectu cui⁹ amare d̄fessionis act⁹ est q̄si aliqd̄ momentaneū quo nō solū euadit⁹ tormentū eternū s̄ succedit ei etiā eternū gaudiū. Testat⁹ hoc canonica petri. In tpe inquit nouissimo exultabitis modicū. nūc si optet d̄ristari sc̄z p̄ d̄fessionē lacrimosaz v̄l alias triste q̄ hō d̄currente d̄tritōe tristat⁹ de peccatis et dicit modicum. q̄ nō solū temp⁹ flendi. i. cū lacrimis veris v̄l methaphoricis d̄fitendi est momentaneū et p̄ modicitate q̄i qd̄dā nūc censendū. S̄ etiā qd̄ philo doctissimus appellat exiguū tpe vite n̄re hoc totum nō est nisi quasi modicū nūc respectu eternitatis futuraz p̄ tristē d̄fessionem gaudij n̄ri duratiōez mensurantis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice cur adeo tristis de confessione q̄ etiam tardas incipere. Et certe p̄orsus insipienter. Gaudere pot⁹ deberes de spacio p̄nie tibi dato q̄uis breui

et incerto quo p confessionem te posses liberare a perpetua morte
Vis hoc vel sub parabola intelligere. Ecce si alicui psona q̄ meru
isset viua sepeliri darentur inducie t̄pis breuissimi et cum hoc in
certi ut si incertim vnā cautionem posset p̄ficere q̄ tūc deberet libe
ra esse. sm̄ autem p̄dictam mortem subire. fatua nimis es; si sciēs
cantare differret et non pot̄ de inducijs gauderet. S; quid. D; o
fecto quelibet p̄sona que est in peccato mortali nisi peniteat meru
it viua sepeliri. Non vbiq; sed cū illo diuite epulone qui sepul
tus est in inferno. Dico aut̄ viua sepeliri quemadmodum xpianissi
mus ille miles Sebastian⁹ ex libro loquens quē an̄ oculos ei⁹ an
gelus tenere visus est. Imperpetuis inquit tormentis edax flama
incredulorū animas deuorat que nullo termino finit̄ et ad redi
uiua incendia iterum qui adustus fuerat. reparatur. Tali aut̄ p̄sona
date sunt inducie que lic; sint breuis. i. dicti exigui t̄pis de quo so
roz mea est p̄fata. sm̄q; incerti temporis cū nihil incerti⁹ hora
mortis. cum ip̄a p̄sona de eisdem inducijs sibi datis multū deberet
gaudere cum poss; a dicta morte seipam cantādo liberare infra di
ctas inducias sine piculosa dilatione vnā cantōz p̄ficiendo d̄ qua
cantiōe dicit p̄. Deecinite d̄no in c̄fessione. h̄ siquidez cantiō ad
oblectandum ip̄m iudicem optime p̄ficeret si sup̄ verba que c̄fitē
expremit ore. note formarent̄ gr̄ose. note sc; fracte cordis. c̄ritōe
et hoc nō timore pene s; ex diuino amore q; nō clamor s; amor can
tat in aure dei. Ad cuius cantiōis p̄fectam pulchritudinem face
rent etiā note satisfactionis notabilis p̄ c̄fessōem imposte et ma
xime satisfactionis in iure notate.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O frater cur de c̄fessione faciēda tristaris
que ps est penitentie cum t̄p̄ penitētie nō solum flendi s; tē
pus etiam sit gaudendi. Vis hoc scire p̄ doctozem eximium thomā
aquinensem. Ecce licet quadā in questione determinet q̄ de pecca
tis suis hō dolere debeat saltem habitualiter vsq; ad finē vite. t̄n
cum hoc bene stat sm̄ eū q̄ hō iux̄ illō apostoli gaudete in d̄no sp̄
nunc actu nunc habitu gaudeat c̄tinue eo q̄ talis dolor de pecca
tis est materia gaudij spiritalis. Dicente magno patre. penitens
semp̄ doleat et de dolore gaudeat. Deniq; iohannes os aureū pe
nitētie attribuit plura que oia sunt gaudiofa. O inquit penitencia
que paradysum referas. c̄ritum sanas. om̄em tristem exhilaras. vitā
de interitu renocas. honozem ruocas. gratiam abundantiozem refū
dis. oia aduersa tu mitigas. Rursum noueris tempus penitentie
cui⁹ ps est c̄fessio t̄p̄ esse gratiosuz. quippe illo in t̄pe in sacramē
tali c̄tingit confessione q̄ iuxta verbum pauli vbi abundauit deli
ctum superabundat et gratia. Vnde iohannes os aureum sicut p̄i
us. O inquit penitencia gratiam abundantiozem refundis quod
quia p̄cipue sperandum est fieri in humili confessione sacramentali

Ideo de c̄fitendo peccata sua fatuū est tristari.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Nescis frater q̄ d̄ne t̄p̄ c̄fitendi puta q̄
dragimale temp⁹ est acceptabile. quippe idcirco in p̄nci
pio q̄dragime legit̄. Ecce nunc temp⁹ acceptabile. Cur aut̄ hoc
Nimirum t̄p̄ illō penitentie non solum ideo acceptabile est q; ut
soroꝝ mea p̄fata est. temp⁹ est etiā gaudendi atq; t̄p̄ abundanti
ozis gratie. s; acceptabile dici potest etiā adhuc ex alia quadā rōe
Vis hanc scire. Ecce karissime inter oia t̄pa anni. temp⁹ vernale et
temp⁹ autumnale vid̄ent̄ esse t̄pa magis acceptabilia. igit̄ si esset
aliq̄d vnum t̄p̄ qd̄ additionem haberet vtriusq; illud es; maxime
acceptabile. Duta si ad modum temporis vernalis pulcherrimis
frozibus. et ad modum temporis autumnalis abundaret nobilissi
mis fructib⁹. tunc em̄ rōne frozum visui et ratōne fructuū es; acce
ptabile gustui. S; ecce in t̄pe penitētie seu c̄fessionis faciēde vno
et eodem c̄currit vtrunq;. Nempe hoc t̄p̄ ad modum veris abun
dat pulcherrimis frozib⁹ et ad modum autumnis nobilissimis fru
ctib⁹. Vis scire q̄ abundet pulcherrimis frozib⁹. Ecce p̄ penitenti
am de impio fit iust⁹. Iust⁹ aut̄ germinabit sicut liliuz et flozebit
in eternum an̄ d̄m. igitur p̄ quemlib; penitentez iustificatum ha
bet̄ quoddammod̄ t̄p̄ vernū put̄ ihesus fili⁹ syrach figuratiter nos
instruxit. Symeō inquit onie fili⁹ quasi flos rosarū in dieb⁹ vernis
et quasi lilia q̄ sunt in transitu aque. Symeō exaudibilis interpre
tat̄ penitentez signat. quem de⁹ ad se reuertentez exaudit dū pec
cata sibi dimitti potit. Qui etiam est onie fili⁹ qui interpretatur do
lor d̄ni vel murmurans d̄no. Hic em̄ tanq̄ fili⁹ generat̄ in esse gra
tie per dolozem d̄ni. i. p̄ c̄ritionem et murmuratōz factā sacerdo
ti loco d̄ni quantum ad c̄fessōz. hic symeō est quasi flos rosarū
quia sicut floze rosarū multū arbor̄ decorat̄. Ita et p̄ penitentiā
hō qui arbori c̄patur. Vnde quātum ad p̄tem penitētie sc; c̄fessio
nem dicit p̄. c̄fessionem et decorem induisti. S; et pater clareual
lis. Ama inquit c̄fessionem si affectas decorem vbi c̄fessio ibi pul
chritudo et decore. Nō solum autem dicit̄ penitens quasi flos rosa
rum. s; additur. In dieb⁹ vernis. ergo patet q̄ t̄p̄ p̄nie similitudi
nem hab; vernalis t̄pis in quantum abundat sp̄atib⁹ frozib⁹ pul
cherrimis. Verum q̄ t̄p̄ p̄nie etiam ad modū autumnalis t̄pis abū
det fructib⁹ opamis. Ideo dixit et iohannes fili⁹ zacharie. Facite
dignos fruct⁹ penitentie. s; et quantum ad p̄tez ei⁹ que est c̄fessio
Dicit paul⁹ offeram⁹ hostiā laudis sp̄ deo id est fructum labiozū
c̄ficientium nomini ei⁹. et salomon in p̄uerbijs. p̄pter peccata inq̄t
labiozum ruina p̄oximat malo. effugiet autem iustus de angustia
de fructu ozis sui vnusquisq; replebitur bonis fructus ozis est fru
ctus pure confessionis quem fructum paulus specificat. quem in
quit fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis.

nisi quia times ob hoc puniri vel alias confundi et humiliari. Sed quid. Certe de punitione propter culpam gratam consolationem poteris inuenire si ea quae de hoc neptes meae supra tradiderunt cures ad memoriam reuocare. per que pariter et de publica penitentia poteris consolationem recipere. Verum si per hec tui sequi videas humilationem gaudeas plane. Nimirum cum humiliatio via sit ad virtutem humilitatis. quanto magis humiliaberis. tanto perfectioris gradus virtus in te causabitur humilitatis. Is autem gradus quanti sic ponderis si vis intelligere. Audi rem gestam vel sententiam sancti viri. Quodam namque in festo aule magistratis. Ad quod fuerant plurimi inuitati seculares et religiosi doctores et alij literati et sic refectorio fratrum predicatorum parisiis pleno talibus personis existente. Accidit quod magister vnus vir magni nominis et valoris in scientia pariter et in vita tarde veniens. sedensque propter hoc in vna de mensis inferioribus iuxta studentem vnum quereret ab eodem quod sibi inter omnes presentes gratiosior videretur. Cui ille huiusmodi verbis vel similibus respondebat. Magister reuerende constat tibi vniuersitati parisiensi quod in ea nullus vobis par in gratiis inuenitur. Ad quem magister ille. Erras inquit karissime quia forte est hic aliquis simplex frater inter nos qui me et omnes alios in vniuerso gradu humilitatis excedit quem gradum in me habere vellem multo libentius quam gratias meas et omnium aliorum. Ex hoc autem tam boni. tam illuminati. et tam autentici viri iudicio plane sequitur quod si pro tantis omnium gratiis recipendis quis nedum libenter. sed et gaudenter publicam penitentiam agere aut crimen suum vellet confiteri publice gaudere habet si idem per eum fieri oportet de sui humiliatioe de qua natus est desequi talis gradus humilitatis qui premissis preuuleret gratiis vniuersis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nescis tu karissime quod nonnunquam rebus venenosis admiscetur herbe quedam bone que cum veneno electuarium constituunt valde salubre. constat quidem hoc per artem medicine. et simile contingit reperiri etiam in morali confessione verbi gratia in confessione unguenti quod quondam illa que erat in ciuitate peccatrix maria scilicet magdalene attulit ad conuiuium ubi erat dominus inuitatus. De hoc namque unguento loquens per clareuallis. Preciosum inquit multum unguentum quo non solum terrena domus sed etiam celestis aspergitur. Vilissime autem sunt species de quibus conficitur et magna earum copia infra nostros ortulos poterit inueniri. peccata igitur nostra platurata in conscientijs nostris quorum numerositas pre multitudine numerari non potest species eius sunt. Ipsa ergo in mortariolo penitentiae macerationis pistillo coccusa et respersa discretionis oleo doloris igne supplicato et in arena discipline cocta unguentum exhibent preciosum et

acceptum pedibus saluatoris. Et dictus pater. Simili ergo modo ex criminibus sub ortu in orto conscientie per publicam penitentiam insinuat in genere vel etiam in speciali per publicam confessionem expressis. addita sola humili obedientia qua homo dum imponunt semper sunt exequenda. adeo nobilis fit confessio et ipsi homini adeo salubris deo Deoque et celi habitatoribus adeo grata quod nullo modo tanquam abominabilis est habenda sed celorum domino potius cum gaudio exhibenda. Nepe quod permissio unguento magdalene teste patre clareuallis celestis domus aspergebat non est dubitandum quin et eadem domus hac confessione aspergat et non pauci celi habitatores eadem ex confessione recreent. Sane benedixi addita cum criminibus publice confessatis humili obedientia. Illa etenim ratione humilitatis specialiter odorifera est dulcissima et sapida quippe ratione ipsius testante per se saporis meo odorem nardi suauissimum habet. que quidem humilitas si ut alia per se saporis testatur ad virtutum omnium confert dulcorationem. nihil prohibet quin etiam ex sua proprietate saltem remittat amaritudinem eius cui igitur confessio criminum imo et dulcorat virtutes obie qua contingit ipsa crimina publice confessari. Sicut enim mel concordat in confessionibus medicine cum omnibus diuersitatibus specierum sic ex humilitatis dulcedine teste hugone regulari ut per se est recitatum. adiungunt omnia genera virtutum concordat autem et pater clareuallis. Gaudet inquit angelus super peccatrice penitentiam agente et odoris fragrantia celestis ille dulcetur aspergitur quod magna multitudo dulcedinis tue domine in peccatrice confessione. Ceterum si criminum publica confessio confusionem honori derogatam inducit illud honorem tanquam modicum potest facile pensari per plurima magna bona obedientie qua contingit crimina confessari. de quibus quidem obedientie bonis per neptes meas poteris inferre edoceri.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Vt quid adeo publice penitentiae vel confessionis confusionem tanquam honori tuo detrahant per hoc rescis. Nescis quod vera penitentia maiorem inducit honorem quam tu perdere possis. Nimirum honorem quem tu perdis per perfectam penitentiam recompensatur nedum in celo ubi gaudium est angelis super vno peccatore penitentiam agente et ubi etiam ille qui hinc fit fluminis imperator scilicet lacrimarum letificat ciuitatem dei. Verum etiam hinc in terris nonnunquam vere penitentis caritas operit multitudinem peccatorum. presertim visita perfecta penitentia digna ad exemplum ceterorum recitari quod reuera non fit sine ipsius penitentis magna laude et honore. Hinc est etiam quod ad honorem et dignam venerationem peccatrice penitentis sic canit sancta mater ecclesia. Laudemus opus dei in maria genitrice sed virgine. Laudemus in maria peccatrice sed penitente maria hec est data speculum innocentie maria hinc est exemplum penitentiae. Denique quod per proprie et publice confessionis confusionem quis possit

nisi quia times ob hoc puniri vel alias confundi et humiliari. Sed quid. Certe de punitione propter culpam gratam consolationem poteris inuenire si ea que de hoc neptes mee supra tradiderunt cures ad memoriam reuocare. per que pariter et de publica penitentia poteris consolationem recipere. Verum si per hec tui sequi videas humiliationem gaudeas plane. Nimirum cum humiliatio via sit ad virtutem humilitatis. quanto magis humiliaberis. tanto perfectioris gradus virtus in te causabitur humilitatis. Is autem gradus quanti sit ponderis si vis intelligere. Audi rem gestam vel sententiam sancti viri. Quodam namque in festo aule magistralis. Ad quod fuerant plurimi inuitati seculares et religiosi doctores et alij literati et sic refectorio fratrum predicatorum parisiis pleno talibus personis existente. Accidit quod magister vnus vir magni nominis et valoris in scientia pariter et in vita tarde veniens. sedensque propter hoc in vna de mensis inferioribus iuxta studentem vnum quereret ab eodem quod sibi inter omnes presentes gratiosior videretur. Cui ille huiusmodi verbis vel similibus respondebat. Magister reuerende constat tibi vniuersitati parisiensi quod in ea nullus vobis par in gratijs inuenitur. Ad quem magister ille. Erras inquit karissime quia forte est hic aliquis simplex frater inter nos qui me et omnes alios in vniuerso gradu humilitatis excedit quem gradum in me habere vellem multo libentius quam gratias meas et omnium aliorum. Ex hoc autem tam boni. tam illuminati. et tam autentici viri iudicio plane sequitur quod si pro tantis omnium gratijs recipiendis. quis nedum libenter. sed et gaudenter publicam penitentiam agere aut crimen suum vellet confiteri publice gaudere habet si idem per eum fieri oportet de sui humiliatioe de qua natus est consequi talis gradus humilitatis qui premissis preuuleret gratijs vniuersis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nescis tu karissime quod nonnunquam rebus venenosis admiscetur herbe quedam bone que cum veneno electuarium constitunt valde salubre. constat quidem hoc per artem medicine. et simile contingit reperiri etiam in moralis confessione verbi gratia in confessione unguenti quod quondam illa que erat in ciuitate peccatrix maria scilicet magdalene attulit ad conuiuium ubi erat dominus inuitatus. De hoc namque unguento loquens presertim clareuallis. Preciosum inquit multum unguentum quo non solum terrena domus sed etiam celestis aspergitur. Viliissime autem sunt species de quibus conficitur et magna earum copia infra nostros ortulos poterit inueniri. peccata igitur nostra placentata in conscientijs nostris quorum numerositas pre multitudine numerari non potest species eius sunt. Ipsa ergo in mortariolo penitentiae macerationis pistillo cuncta et respersa discretionis oleo doloris igne suppedito et in areno discipline cocta unguentum exhibent preciosum et

acceptum pedibus saluatoris. Et dictus pater. Simili ergo modo ex criminibus sub ortis in orto conscientie per publicam penitentiam insinuat in genere vel etiam in speciali per publicam confessionem expressis. addita sola humili obedientia qua homini dum imponunt semper sunt exequenda. adeo nobilis fit confessio et ipsi homini adeo salubris deo Deoque et celi habitatoribus adeo grata quod nullo modo tanquam abominabilis est habenda sed celorum domino potius cum gaudio exhibenda. Nepe quod fuisse unguento magdalene teste patre clareuallis celestis domus aspergebat non est dubitandum quin et eadem domus hac confessione aspergat et non pauci celi habitatores eadem ex confessione recreent. Sane benedixi addita cum criminibus publice confessionis humiliter obedientia. Illa etenim ratione humilitatis specialiter odorifera est dulcisque et sapida quippe ratione ipsius testante presertim serore mea odorem nardi suauissimum habet. que quidem humilitas si ut alia presertim serore testatur ad virtutum omnium confert dulcorationem. nihil prohibet quin etiam ex sua proprietate saltem remittat amaritudinem eius cui iungitur confessio criminum imo et dulcorat virtutes obique qua contingit ipsa crimina publice confessari. Sicut enim mel concordat in confessionibus medicine cum omnibus diuersitatibus specierum sic ex humilitatis dulcedine teste hugone regulari ut presertim est recitatum. adiuuat omnia genera virtutum concordat aut et pater clareuallis. Gaudet inquit angelus super peccatrice penitentiam agente et odoris fragrantia celestis ille duetus aspergitur quod magna multitudo dulcedinis tue domine in peccatrice confessione. Ceterum si criminum publica confessio confusionem honori derogatam inducit illud honorem tanquam modicum potest facile openari per plurima magna bona obedientie qua contingit crimina confessari. de quibus quidem obedientie bonis per neptes meas poteris inferius edoceri.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Ut quid adeo publice penitentiae vel confessionis confusionem tanquam honori tuo contraria per horrescis. Nescis quod vera penitentia maiorem inducit honorem quam tu perdere possis. Nimirum honorem quem tu perdis per perfectam penitentiam recompensatur nedum in celo ubi gaudium est angelis super vno peccatore penitentiam agente et ubi etiam ille qui habet fluminis impetum sed lacrimarum letificat ciuitatem dei. Verum etiam habet in terris nonnunquam vere penitentis caritas operit multitudinem peccatorum. presertim vixit perfecta penitentia digna ad exemplum ceterorum recitari quod reuera non fit sine ipsius penitentis magna laude et honore. Hinc est etiam quod ad honorem et dignam venerationem peccatrice penitentis sic canit sancta mater ecclesia. Laudemus opus dei in maria genitrice sed virgine. Laudemus in maria peccatrice sed penitente maria hec est data speculum innocentie maria habet exemplum penitentiae. Denique quod per proprie et publice confessionis confusionem quis possit

virtute sue penitentie gloriā consequi et honorem hac consideratione patet. Nam si vas contumelie in vas glorie transire possit ipsum libere illo fine se accusaret si ei possibile esset. Sed quid. Certe accusandi se possibilitas inest homini. transit etiam possibilitas de vase contumelie in vas glorie patuit in maria peccatrice de qua maria domino gratissima cantat ad honorem eius mater ecclesia. post fluxu carnis scandala fit ex lebetē piala. de vase contumelie in vas translata glorie. Cogita ergo te esse vas luteū contumelie et si ut verus penitens hoc fatearis publice te mox transire in vas glorie ut sic magno cum honore de vase infectionis efficiaris vas electionis. Sequere in hac parte sapientissimi salomonis consilium. Aufer inquit rubiginem de argento scilicet per publicam penitentiam sonoro. et egredietur vas purissimum te scilicet in vas glorie transmutato.

Capitulum decimumquartum continens consolationes super falsa oblatione seu detractione et malorum infamatione.

Vartodecimo post premissa ad dominam consolatricem illu-
stratissimam accessit et alius crisis super materia premissa
si capituli desiderans sibi consolationem impendi. huius
rei gratia illa sibi de suis puellis tres satis p-
oneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O karissime ad quid abhorres malorum oblationes detractiones et infamationes presertim falsas. Cur hac in materia tibi non sufficit quod dulcis pater clareualles sufficere docuit. Bona inquit consolatio cum et blasphemamur a malis benefacientes si recti diligant nos. omnino sufficit aduersus omnia loquendum iniqua opinio bonorum cum testimonio conscientie. Hille patet. Nec mirum quod sic dicit. Si enim recti diligunt nos sequi quod et laudant quippe ex abundantia cordis os loquitur. Laudant autem nos et ipsi mali dum obloquuntur detrahunt vel infamare satagunt. Ut enim ait illustri Seneca. Malis displicere laudari est. Rursus si recti diligunt nos sequitur quod et bonum nostrum desiderant et exoptant. Sed quid. Certe non est verisimile omnino tale desiderium frustrari. quin immo potius desiderium suum iustis dabitur teste salomone. Sufficiat ergo ut dicit pater si recti seu iusti diligunt nos et bona de nobis opinentur cum testimonio conscientie. Nam ut etiam salomon ait securam mens quasi iuge conuiuium.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne merito in eo consolaberis o amice quod teste veritate in re vel in spe constat beatitudinem esse ac per hoc gaudium inducere exclusiuum tristitie. Sic omnino. Sed quod defecto in premissa materia tristabili constat teste veritate in re vel in spe beatitudinem consistere. Ipsamque per consequens naturam esse

gaudium inducere. Dixit namque dulcissimus magister dilectis discipulis. Beati estis cum maledixerint vobis homines et dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. Hec dicit. et certe iam dilectos sibi non fefellit et existens veritas fallere non no-
uit. Ecce igitur cum inquit maledixerint vobis homines et sic in persona ipsorum consolatur etiam alios sustententes maledictiones non ab uno tantum sed illatas a multis. Itaque dicit et dixerint omne malum aduersum vos et ita nullum excipit genus infamationis. addit autem mentientes et sic consolatur potissime innocentes. quibus quidem hec pati signum est sue predestinationis quoniam merces copiosa eos manet in celis. Dicit autem principio. Beati estis scilicet in presenti quia qui sunt eiusmodi presentem seu parum distantem causam habent beatitudinis sue. vel sic dicit quia nunc beati sunt in spe qui post modicum nunc censendum erunt in re. nec minus potest verbum magistri ad dilectos importare. Spes autem est certa expectatio future beatitudinis. Oportet ergo gaudendum hac in certa expectatione. spe inquit apostolus gaudentes propter quod et ipse magister admonet dicens. Gaudete et exultate. quando autem hoc alio in loco manifestat. Gaudete inquit in illa die et exultate. id est in illa die qua dixerint homines omne malum aduersum vos vel in illa die id est in illa illustratione qua certificati estis qua non quasi in incertum curritis. sed certitudinaliter si non ponatis obicem mercedem in celis copiosam expectatis.

III. CONSERVA.

Tercia puella sic ait. Nonne prius karissime que bona humilia-
tionem consequantur didicisti. quoniam enim multa sunt et magna. Idcirco de obrectationibus non turberis cum per illas deo ordinante utiliter humiliaris. Vis hoc scire. Audi gratianum gratiose loquentem. Licet inquit detrahitur sit ex vitio detrahentium. tamen ex iusto dei iudicio nonnunquam aduersus bonos excitatur ut quos vel domestica presumptio vel aliorum fauor in altum extulerat detrahitio humiliet. Audi ad idem quod egregie locutus sit gregorius pro ut recitat in venerabili volumine decretorum. Sicut inquit plurimi qui vitam bonorum fortasse amplius quam debet laudant et nequa elatio de laude subrepat permittit omnipotens deus malos in obrectationem et obiurgationem prorumpere ut siqua culpa ab ore laudantium in corde nascitur. ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est quod doctor gentium se in predicatione currere testatur inter infamiam et bonam famam. Qui etiam dicit ut seductores et veraces

Capitulum decimumquintum continens consolationes super accusationibus et criminationibus super maledictionibus et conuiuiis super impactationibus insultationibus et blasphemis et super vituperis obprobriis siue contumeliis.

Vintodecimo post premissa ad sepedictam dominam consolatricem accessit et alius tristes super turbatione premissa capitulo expressis querens consolari. cui illa eiusdem gratia proposita septem de suis puellis ad iunxit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella virum tristem aduertens esse criminaliter accusatum et ob hoc multum conturbatum sic ait. Cur turbaris et non potius gratularis propter hoc quod christi communis passionibus. quippe in sua canonica petrus ait. communicantes christi passionibus gaudete ut in reuelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Sed quid. Certe christus passus est multipliciter accusari. Audi super hoc euangelistam marcum. Summi inquit sacerdotes cum senioribus et scribis et vniuerso concilio vincientes ihesum duxerunt et tradiderunt eum pylato et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Cur tu ergo accusari refugis quo potius patienter christi passionibus communicando gaudere et exultare poteris.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad maledictiones respectum habens sic ait. O amice nequaquam de maledictionibus dolere deberes si ad ea attenderes que per consequentiam inferre posses. Quenam sunt illa forsitan dices. Ecce sunt bonum aliquod a deo recipiendum et superioritatis tue argumentum natum inducere gaudium. Vis scire quod bonum sequitur. Ecce habetur Regum libro quod quidam ipsi dauid cepit maledicere et post eum iacere. cui cum quidam de familiaribus dauid vellet amputare caput. Dixit ipse dauid. dimitte eum ut maledicat mihi et sequitur. respiciat me deus et reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Nec ibi ad quod propositum reuera memorie verbum illud saluatoris ad discipulos. Beati estis cum maledixerint vobis homines etc. Ipsumque capies iuxta neptis mee intellectum plane videtis quod maledictiones quas vir iustus patitur deo propiciante bonum mercedis sequitur copiosius. Porro vis scire quod et sequitur statim in presenti maiore argumentum natum inducere gaudium. Audi illustrem senecam. panter et valerium maximum. Antianes inquit cuidam dicenti sibi maledixit tibi ille. respondit non mihi inquit. sed illi qui in se quod ille culpam agnoscit. Sed et si mihi maledicere curet non curo quia auditus lingua debet esse robustior cum singulis hominibus lingue sunt singule. sed aures bina. aliquatenus tamen curo quia eo ipso me fateor esse superiorum. quia superioris persone usus est hoc pati. inferiori facere. gaudere itaque nisi urgente humanitate compaterer miferi.

III. CONSIDERATIO.

92.
Etia puella ad conuitia respectum habens sic ait. Cur conuitijs perturbaris quibus quidem laudari comprobaris. Nimirum conuitia communiter homo patitur a malis. Sed qualiter ad hec habere te debeas docet illustris seneca. Malis inquit displicere laudari est. nullam aurozitate[m] habet sententia ubi qui damnatus est damnat. male de me loquuntur homines qui bene nesciunt loqui faciunt non quod mereor. sed quod solent equo animo audienda sunt imperitorum conuitia et ad honesta vadendi contemnendus est ipse contemptus. Nec seneca. Dices forte timeo mihi obici parum vitia. Sed hoc curare homines virtuosum non oportet. Ut enim traditur in venerabili volumine decretorum qui propria virtute decoratur parentum suorum vitia non dedecoratur.

III. CONSIDERATIO.

Varia puella cristiciam viri querulosi ex impactationibus punitiuis insultationibus et blasphemijs puenire considerans sic ait. Expediret tibi o homo minime querulari si tamen defectum tuum notabilem velles manifestum non fieri. quippe loquela tua immo potius querela manifestum te facit. Iudicat quidem te igne diuini amoris seu igneo caritatis habitu fore denudatum. Nimirum si quis vestitus est ignea veste parum haberet timere muscarum tactum punitiuum que nec ipsum auderent contingere. Sed quid. Defecto sicut vere musce se haberent ad veram vestem si ignea esset. sic musce methaphorice dicte ad vestem igneam acceptam methaphorice id est ad habitum igne caritatis se videntur habere. Ita scilicet quod hunc habitum perfectum presertim perfecte non videntur ad contristandum contingere. Dices forte. que nam sunt iste musce methaphorice. Defecto huiusmodi musce sunt impactationes que ad modum muscarum sunt satis pungitiue. cuiusmodi etiam musce sunt insultationes et blasphemie. Audi patrem clareuallis sic eas appellentem. Musce inquit morture miserie sunt. musce morture blasphemie sunt musce morture insultationes sunt. Nec ille et bene dicit morture tum quia blasphemie et insultationes huiusmodi bonis viris illate sunt a cordibus hominum tanquam non credibiles cito transire. tunc quia etiam una cum impactationibus si fiant sunt apud ipsos bonos igne caritatis quanto magis consumpte.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad obprobria et vituperia sine ad contumelias attendens sic ait. O amice cur de istis adeo perturbaris. quia si nescias cuius sint virtutis. Nimirum huiusmodi sunt medicamentum. tutamentum. bonitatis augmentum. sunt et ornamentum. Vis scire quod sint medicamentum. Audi patrem clareuallis. Ego inquit plagis conscientie mee nullum iudico accomodatius medicamentum obprobrijs et contumelijs. Vis scire quod sint tutamentum. Audi

sanctissimum patrem gregorium. Eic inquit ut contumelijs gratia
magis q̄ ira debeat. quarum interuentu de iudice pena grauior
declinari posse confiditur. Vis scire q̄ sint bonitatis augmentum.
Audi eundem iudem licet non ibidem. Boni inquit per contume-
lias meliores existunt. Deniq; vis scire q̄ sint etiam ornamentum
Ecce contumelie et obprobria h̄m̄i sunt secundum iohannem es
aureum. quibus iniuste passis si non indigemus in remissione pec-
atorum p̄pter ipsa coronabimur clarioribus coronis. quippe cōtu-
melia est sicut preciosus lapis in corona hominis. qui huius est na-
ture et virtutis. q̄ facit in deo solide manere ubi homini est opti-
me. Audi de hoc gregorium egregie loquentem. Iustus inquit mi-
randa agit et obprobria recipit. ut qui exire foras p̄ laudes potu-
it repulsus contumelijs ad semetipsum redijt. et eo se robustus in-
tus in deo solidat. quo foras non inuenit ubi requiescat.

VI. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O karissime Cur tristis es ob contumelias.
p̄pter confusionem foras inquit et glorie mee diminutionem
Non recte certe iudicas contumelijs ad augmentum glorie cōfe-
rentibus. sed patienter sufferentibus. Nonne enij id ad glorie cō-
fert augmentum. quod confert ad nomen gloriofum. Puta ad no-
men sapientis vel ad nomen p̄bi. nomen quidem apud veteres ad-
modum preciosum. Vnde et boetiana consolatrix per contrarium
narrat quomodo quidam contumelias impatenter ferendo huic
nomini notabiliter derogabat. dicente eo contumelias inferenti
Intelligis me esse philosophum. cui ille nimium mordaciter. Intel-
lexeram inquit si tacuisses. cuius rei series per neptem meam super-
ius perfectius recitatur.

VII. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. Die queso mihi. Est ne de illo tristandū
quod apud sapientissimos hominum constat fuisse materiam gau-
diorum. Nequaquam inquit. si tamen et tu fueris de numero sapien-
tium. Sed quid profecto cui sapientiaz esse patris appropriatur. illi
apostoli tanquam ab eo ad ardua operandam. in mundum vniuersum
missi. viri fuerunt sapientissimi. Quippe de eisdem cantamus. Sapi-
entiam sanctorum narrant populi et laudem eorum nunciat eccles-
ia. Quid ni sapientissimos dixerim qui tot terrarum climata pera-
grarunt. regesq; et regna conuerterunt. et magistro suo et domo
christo subiecerunt. Sed quid de istis. Nonne eis dignum esse con-
tumelias pati materia fuit gaudij. Certe sic. Audi quid de hoc lu-
cas referat de illis loquens. Ibant inquit gaudentes a conspectu
concilij. quoniam digni habitū sunt pro nomine ihesu contumeliam pa-
ti. Digni inquit et quare. Vere proasus magna dignitas. ipsos p̄-
multis ad hoc electos esse. ut mundi sapientiam transcendentes fa-
cti stulti p̄pter christum toti mundo illuderent quibus dignus non erat mundus

Capitulum sedecimum continens consolationes super carentia
pulchrarum rerum ad ornatum pertinentium puta anulorum ge-
marum et h̄m̄i siue sup carentia ipsius ornatus in genere in h̄m̄i
rebus consistentis.

Extodecimo post premissa ad dominam consolatricem
supradictam accessit et alius tristis sup carentia p̄-
missa capitulo expressa desiderans consolationem re-
cipere aliqualem. cum illa huius rei gratia de suis pu-
ellis noue deputauit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O amice cur gloriari queris in gemmis.
Eozte respondebis q̄ ratione mire pulchritudinis in eis con-
sistentis quo pacto per eas gloriofus fieri credens et ammirabilis
doles amissis et letaris retentis. Sed quid. Certe pulchritudo ge-
marum non est digna. q̄ de illa mireris vel q̄ doleas amissis et le-
teris retentis. Nimirum per eas non redderis pulcher gloriofus et
admirabilis. Audi boetianam consolatricem. An inquit gemmarum
fulgor oculos trahit. Sed siquidem est hoc splendore precij gem-
marum est lux illa non hominum. quas quidem mirari homines ve-
bementer amiror. Quid est carens anime motu atq; compage qd
animate rationabilisq; nature pulchrum esse in re videatur. que tā
et si conditoris opera suiq; distine postreme aliquid pulchri-
tudinis trahunt infra nostram cum excellentiam collate admiratio-
nem nostram nullo modo merebantur. sequitur celum sidera lunā
solemq; miramur. Num te horum aliqd attingit. Nam audeas alicui
talium splendore gloriari. An vernis floribus ipse distingueris. qd
inanibus gaudijs rapis. Quid externa bona p̄ tuis amplexaris. Nū-
quit tua faciet esse fortuna que a te natura reij fecit aliena. Ex q̄-
bus omnibus nihil horum que tu in tuis computabas bonis tuis
esse liquido monstratur. Quibus si nihil inest appetende pulchri-
tudinis. quid est q̄ amissis doleas vel letaris retentis. Quasi natu-
ra pulchra sunt quid id tua refert. nam hec per se a tuis quoq; ope-
ribus sequestrata placuissent.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Cur ornari queris rebus aureis atq; ge-
mis in iniuriam tui conditis. An nescis q̄ iniuriarum digne vi-
dicandaz optimo faceret artifex qui presumeret ad eius opus pul-
cherimum et exquisite factum emendandum conari. Eatearis h̄o
necesse est. Sed quid. Profecto homo ab optimo factus est artifice
atq; ei quodammodo consimilis mente. Ad ymaginem quippe dei
factus est homo. est autem et menti corpore adaptatum in debita p̄-
positione. a qua quidem discreparet si quicq; ei ornamentum maxime
rerum infimarum superaddi contingeret. Nonne ergo omnipoten-
tis artificis vindictam melius esset non mereri q̄ cum eius iniuria

quibusuis velle ornamentis emendari. Nam reuera iniuriam deo non faciunt alia quecumque animalia. que illa quae a dicitore habet pulchritudine sunt contenta. Num leonem vidisti regem alium se coronantem rosis. Num aquilam se ornantem gemmis. forsitan faceret symia que hoc didicisset ab hominibus factis qui et ipsi symie sua assimilantur facultate. Audi illam industriam Boetianam consolatricem. Alia quidem inquit sui contenta sunt. Vos autem deo mente confimiles a rebus infimis excellentis nature ornamenta captatis. nec intelligitis quantam conditori vestro faciatis iniuriam. Ille genus humanum terrenis opibus prestare voluit. vos dignitatem vestram infra infima queque detruditis. hec illa consolatrix.

III. CONSIDERATIO.

Erca puella sic ait. Cur rebus quibus ornari nature tue extraneis auro scilicet siue gemmis. An nescis stultum esse conari ad impossibile. Dozro quod de talibus que dicte sunt rebus ornari sit impossibile. Si scire velis. Audi prefatam boetianam consolatricez. Quam inquit late patet vester hic error qui ornari posse aliquid ornamentis existimatis alienis. At id fieri nequit. Nam siquid ex appetitis luceat. ipsa quidem que sunt appositae laudant. Illud vero huius textum atque velatum in sua nihilominus feditate perdurat. hec illa.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Cur auro et gemmis ornari desideras. Erras omnino. desiderium quidem omne non nisi boni potest esse. Omnia namque bonum appetunt secundum mundi sapientem. quod si non verum. apparens autem bonum fuerit. constat quod erratur. At vero si scire volueris aurum atque gemmas possidere vere bonum non esse. Audi gnatham inter bonum et malum discernendi boetianam consolatricem. Ego inquit nego vllum esse bonum quod noceat habenti. Num id mentior. minime inquires. atque diuitie possidentibus per sepe nocuerunt. hec illa. que quia id deducit de auro et gemmis ad diuitias pertinentibus per hoc quod hec adeptus desistit esse securus. Idcirco sequenti metro sic dicit exclamando. Heu primus quod fuit ille auri qui pondera tecti. Gemmasque latere volentes preciosa pericula fodit.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Tu cuius desiderium in corporis fertur ornamenta cur non potius curas quod ornatur tota tua persona que profecto eo ornatum perdit quo se corporaliter ornare querit. Audi archiantistitem ambrosius. neglecta inquit decorem cura placet. et hoc ipsum quod nos non ornamus ornatus est. hec ille. Sed quid. Nonne econtra hominis persona ex corpore consistens et anima suum per hoc perdit ornatum quod studet ornare corpus suum. Certe sic. Audi illum epiphianum de ornatu corporis loquentem et in perditio ornatum persone referentem. Auro inquit et molibus adornate ornamenta mens et corporis perdidit.

Sed quo pacto forsitan inquires. Ecce si mens esset ornata virtutibus cum illa. ut forma sit tota in qualibet parte corporis una cum suis accidentibus sequeretur mediante ea eisdem virtutibus ornatus esse se et corpus. quemadmodum cuidam saluator ait. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit scilicet luce ante simplicitate seu puritate mentalis oculi scilicet pure intentionis communicata mediante ea. vel insensibiliter ipsi corpori. perditio igitur cultus mentis. perditur mediante ea prius habitus etiam cultus corporis. Sed quid. Certe curare nimium de corporis ornatus est argumentum perditum esse ornatum mentis consistentem in virtutibus. Hic namque dicit pater clareuallis. non tanto curaretur corporis cultus. nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus.

VI. CONSERATIO.

Erca puella sic ait. Cur homo tantum curas de ornatu corporis per quod teipsum vel principale tuum seruam facis. te quidem demonum. principale autem tuum id est hominem tuum interiorez corporis seruam. Vis scire de primo. Ecce ex dicto magni patris in volumine decretorum recitato aperte colligitur quod ornatus meretricis non est ad placendum hominibus supple tantum. sed ad seruandum demonibus. Dozro quod homo se ornando corporaliter presertim nimis studiose principale suum. id est hominem interiorez corporis seruam faciat patet. nam qui seruit corpori. seruus est corporis. sed non principale hominis seruit corpori quando sic ei intendit quod multum studet eius ornatum. certe sic. tunc enim ad ipsum sic se habet sicut ancilla dominam suam ornans vel sicut seruus dominum suum armans. Certe non est hec mutatio dextere excelsi. sed dyabolici consilij quo de domino fit seruus. et de seruo dominus. O homo interiorez cui natura dedit dominum esse scilicet actuum tuorum. cur teipsum negligis. et non te. sed corpus quod iure seruus est. preciosius te ornare conaris. quo non sicut dominus corporis. sed ut seruus eius operari videris. et dominio priuans.

VII. CONSIDERATIO.

Eptima puella sic ait. O karissime. siquis sciret ornatum suum esse venenosum et simul multos occidere natum nimium crudelis esset si non postponeret ipsum. Sed quid. Profecto tam viri. quod mulieris ornatum est utique venenosus simulque multos occidere natus. et esto quod inde nullum sequatur damnum. per eum tamen meretur quis eternum supplicium. Audi de hoc venerabilem jeronimum. Si inquit vir vel mulier se ornauerit. et vultus hominum ad se peruocauerit. et si nullum inde sequatur damnum. iudicium tamen patietur eternum. quia venenum attulit si fuisset qui biberet. hec ille.

VIII. CONSIDERATIO

Crana puella sic ait. Nescis homo egregium verbum gregori in decretorum venerabili volumine recitatum. Nichil inquit fulget in episcopali ceruice splendidius quam humilitas. Hoc ipso ergo quod episcopus et pari modo etiam alius exteriori ornatu qui superbia natus est inducere superbire incipit. ornatu humilitatis perdit. Itaque iuxta premissam aurozitate decreti. eo perdit ornatu excellentiorem et fulgentiorem quo querit habere inferiorem. scilicet exterioriorem. et nonne hoc stulticie est vel melius dicam insanie. cum non concordet sane doctrine que longe lateque inuenitur tamen in canonicis quam in canonicis scripturis de ipsa humilitate hominem per ornatu gratumque et gratiosum ipsum faciente. Nimirum homo humilis gratus est humilibus ratione similitudinis. gratus quoque est superbis. eo quod non resistit ipsis.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella sic ait. Tu cuius desiderium non in anime. sed in corporis fertur ornamenta. contra te militat per sororem meam superius recitata venerabilis jeronimi aurozitas qua dicit. Non mediocriter errant qui magno bono preferunt mediocre bonum. Sed quid. Nonne magna bona sunt anime ornamenta. respectu quorum haud dubium ornamenta corporis nec mediocria bona dici possunt. hinc est quod corporis ornamenta nequaquam sunt ornamenta anime preferenda. sed bene econtra. Quemadmodum fecit beata agnes que cum preciosissima corporis ornamenta a prefecto filio sibi oblata quasi stercoza refutasset. et ipse multo maiora promitteret. tale ferret ei dedisse responsum. Discede a me pabulum mortis. Quia ab alio amatoze preuenta sum. et hec dicens de christo intendebat. De quo ratione ornamentorum anime metaphorice expressorum teste sua hyrozia sic dicebat. Anulo suo subarrauit me et immensis monilibus ornauit me dexteram meam et collum meum cinxit lapidibus preciosis. tradidit auribus meis inestimabiles margaritas. et circum dedit me vernantibus atque choruscantibus gemmis. hec illa intendens anime ornamenta pro ornamentis corporis spectis a christo accepta esse immensa et inestimabilia. et quasi respectu ornamentorum corporis infinita. Quippe ornamenta illa licet secundum metaphoraz communicent in vocabulis cum ornamentis corporis. tamen quia hoc fit cum additamento infinitatis et inestimabilitatis admirabiles et corporalibus rebus incomparabiles signant perfectiones. Anulus nempe signat fidem seu fidelitatem diuini spiritus salicij. Monilia salutaria monita luciflua commendata peccatozi. Lapidibus preciosi diuerse virtutis. varietatem virtutum ad dexteram recte operationis et ad collum erectum recte ad caput christum intentionis conferentium Margarite perlucide pure inspirationis verba denotant ad aures interioris auditus perficiendum. Sed gemme

94
vernantes atque choruscantes vno in loco signant florem virginitatis et splendidam virtutem humilitatis secundum patrem clareuallium. qui et alio loco de humilitate loquens. Nulla inquit splendidior gemma in omni precipue ornatu summi pontificis. Dic ergo quod nonne hec anime ornamenta sunt corporis ornamentis prout voce similibus preferenda et preeligena. Sunt omnino. Deserunt cum hec spiritualia vel non simul simpliciter vel non eque perfecte cum ipsis corporalibus haberi possint. quinimmo ut premitat teste cypriano auro et margaritis et monilibus adornate ornamenta mentis et corporis perdidit.

Capitulum decimumseptimum continens consolationes super carentia ornatus vestium et super confusione et verecundia ratione vilitatis earum.

Decimo septimo post premissa ad principalem consolationem accessit et alius tristis querens super carentia et confusione premissis capitulo expressis consolari. at illa eidem tres de suis puellis eiusdem consolationis gratia deputant.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nonne bona est consolatio coram iudice non habere testem contra se de vicio vel de crimine. Sed quid. Certe non est vnus tantum iudex hominis. immo tot sunt iudices quot intuentes coram quibus ornatu carens. caret teste contra se de vicio vanitatis. sicut econtra qui se notabiliter ornat ipse contra se ipsum predicti teste vitijs sibi parat. ut patet per doctores sanctos contra ornatu vestium predicantes seu scribentes. Audi super hoc sanctissimum patrem gregorium. Quod inquit pro sola inani gloria vestimentum preciosius queritur res ipsa testatur. quia nemo vult ibi preciosis vestibus indui. ubi ab alijs non possit videri. Audi ad idem etiam patrem clareuallium. Vanum inquit cor vanitatis noticiat ingentem corpori et exteriori superfluitas interioris vanitatis iudicium est. mollia indumenta animi molliciem iudicant.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O si ad huc verba sanctorum audires eaque ordinata voluntate caperes nequaquam de ornatu vestium tantum curares. Ecce enim ex verbis magni patris augustini in decretorum libro sic legitur. Verus ornatu maxime christianorum et christianaorum nullus fucus mendax vestisque pompa. sed mores boni sunt. hoc autem ex verbo pro certo sequitur quod vel non creatur de ornatu christi anorum vel de non vero. quando queritur pompa seu resplendentia vestimenti et negligunt mores boni. Si ergo non vero es dicitur. tunc viciatque nec magnanimus nec ornatus es. Sicut enim non verus ignis non est ignis. ita non verus cultus non est cultus. quemadmodum econtra dicit magnus pater. Neglecta mundicie. et iculta vestis. cultus ipse sine cultu

Nimirum hic cultus sine cultu consistit in bonis moribus non in re splendens exterioris vestitus. Sane licet boni mores etiam exteriores ornent hominem plurimum. magis tamen ex quibus procedunt interioris virtutibus habitus. Hinc namque psalmista ait. Omnis gloria filie regis ab intus in fimbrijs aureis circumamicta variatibus. Nimirum filia regis est anima deuota que nedum creature. sed et casta generatione cum caritate est regis seculorum filia. Unde absit huic gloriari in vestimentis forissecus splendidis. sed ab intus in fimbrijs aureis id est finibus virtutum excellentibus ipsarumque variarum virtutum circumamicti varietatibus.

III. CONSIDERATIO

Etia puella sic ait. O si scires homo quantum ipsis angelis deoque placet vile vestimentum minime curares tibi comparare ornatum. Quod enim angelis placeant vilia vestimenta et ad eos libentius declinent qui habent ea. hoc dulcis pater clareuallis nobis hunc in modum manifestare curauit. Quoniam multa inquit ipsa die natiuitatis dominice gemmis et auro fulgent altaria. quantum ubique pallis adornantur parietes. putas ad hec angeli diuertent et panes declinabunt homines. Si ita est. cur magis apparuerunt ouium pastoribus quam regibus terre templique sacerdotibus. Non igitur oportet confundi. non oportet erubescere si contingat hijs panosis quos angeli visitant vilitate vestium assimilari. immo et ipsi regi. ubi est inquit magi qui natus est rex iudeorum. Sed de hoc regi. immo de mundi saluatore post premissa sua verba subiungit pater clareuallis. Cur inquit et ipse saluator cuius est aurum pariter et argenti sacram in suo corpore paupertatem dedicat. Aut certe cur ipsam tam sollicito paupertatem angelus enarrat. Hoc inquit vobis signum inuenietis infantem pannis inuolutum etc. Sed quid Nunquit pannis de serico vel de auro formatis. certe nequaquam hoc credendum est. sed probabiliter ut per neptem meam infra patebit. de pannis huiusmodi in quibus ipse pastor omnium pastores dilexit tanquam sibi similes ratione dicte pannositatis.

Capitulum decimum octauum dicitur de solatio super carentia solennis habitationis et ornate suppellectilis. ac super carentia familie ad honorem facientis

Decimo octauo ad dominam consolatricem principale accessit et alius tristis. querens consolari super carentijs premissis capitulo expressis. cui illa mox de suis puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad habitationem respiciens sic ait. Quis peregrinus nisi vel proptus stultus in terra peregrinationis sue curaret

sibi de habitatione solenni prouidere et se per hoc de picturis et sculpturis ac alijs ornatis sollicitando citra et extra suam patriam notabiliter arrestare. Eset hoc pro certo nimis fatuus quod et merito secundum sanctos viros inuenitur reprobatum. Dices forte hoc non videtur. Nam templum salomonis fuit pulcherrimum atque per omnia sumptuosum. cuius edificia hodie sunt in memoria tanquam laude digna. Verum dicitur. sed tu erras in consequentia. Audi venerabilis ieronimi sententiam libro decretorum inductam. Hic enim pater venerandus non solum secularia et profana edificia reprobat. sed etiam sacra vel sacrandia dicens sic. Multi edificant parietes marmore nitent. auro splendent laquearia. gemmis altare distinguitur. et quia hoc dicit detestando. ideo subiungit dicens. Neque mihi aliquis opponat diues in iudea templum. mensam. lucernas turibula. patellas. cyphos. mortariola. et cetera ex auro fabricata tunc habebantur a domino quando sacerdotes hostias immolabant et sanguis pecudum erat remissio peccatorum. quantum hec omnia precesserint in figura. scripta sunt autem propter nos. in quos fines seculorum deuenerunt. Nunc vero cum paupertate domus sue pauper dominus dedicauit. Dormemus crucem et diuitias lutei putemus. Nec ille venerandus. Non igitur curemus ut diuitie appareant in habitationibus nostris. si lutum sunt putande. quis enim vellet de luto gloriari. aut de luteis edificijs reputari gloriosus.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Nescis tu quod angelis suis deus mandauit de te ut custodiant te in omnibus vijs tuis. quibus scilicet peregrinans a domino. In vijs inquit. Nunquit non et in hospitij tuis proprijis. Credo plane quod sic. si tamen sint humilia. Si vero alta sint et nimis sumptuosa dubium esse poterit. qualia vel ratione dubij huiusmodi sunt vitanda. Ne scilicet angeli hominem vel pro tempore quo ad loca vel quo ad preservationem a pena vel a culpa derelinquant. Deo dubio huiusmodi reuoca ad memoriam verbum patris clareuallis per neptem meam prius inductum. Quoniam multa inquit ipso die natiuitatis dominice gemmis et auro fulgent altaria quantum ubique pallis adornantur parietes. Putas ad hec angeli diuertent. si ita est cur magis apparuerunt ouium pastoribus quam regibus terre templique sacerdotibus. hec pater ille. et ecce cum de habitatione dicamus domino in collecta. Angeli tui sancti habitantes in ea nos in pace custodiant scilicet contra insidias inimici. de quibus premitur si nichilominus dicitur pater dubitat an angeli diuertant ad huiusmodi sacra loca excessius ornata. quantum tunc poterit esse dubium. an ipsi angeli custodes hominis ipsum custodiendum comitari dignentur ad alta edificia vana pariter et profana. Quod si angeli sancti ibi non fuerint patebit inhabitans iuxta prememoratum collectam insidias inimici.

III. CONSIDERATIO.

Etia puella ad ornatum attendens suppellectilis sic ait. Illis merito debemus carere que sanctorum digna sunt reprobatione. Sed quid. Profecto suppellex preciosa a sanctis reprobat. Audi de hoc doctissimumque insignem jeronimum Inter sericum inquit et linteamina quibus videtur fulgidus et formosus intellige te nudum conscissum sordidum mendicantem. hec jeronim? Et nota quod dicit nudum id est sine habitu virtutum conscissum. i. sine integritate spiritus. sordidum scilicet stercozibus. de quibus dicit paulus. omnia arbitror ut stercozibus mendicantem. s. a vermibus sericum. ab agro linum. a filatricibus et textricibus pannum lineum. Sane si suppellectilem preciosam et ornatum haberes qua credulitate posses de illa gloriari. Videns multitudinem pauperum copiosam et non deficientem. quippe pauperes inquit christus semper habetis vobiscum. Exemplum ponitur attendere deberes sancti viri beati domnici. de quo adhuc seculari et iuvene existente legitur quod dum illo in tempore quo palentie studuit fames inualesceret videtur dicitur libris et suppellectili quam habebat omnia in elemosinam est largitus.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella ad carentiam attendens familie sic ait. Cur confusionis et verecundie rubore confundis propter carentiam familie ad honorem reputas facientis. Audi boetianam consolatrice te vel in parte consolantem. An vero inquit te longum ordo famulorum facit esse felicem qui si vitiosi moribus sint perniciose dominum sarcina et ipsi domino vehementer inimica. Sin vero propter quoniam modo aliena prebitas in tuis numerabitur operibus. hec illa. Porro si aliena prebitas in aliorum opibus non est numeranda. multo minus in eius gloria pro tollenda confusionis et verecundia et carentia familie habita. Denique quo carentia familie magis est in gloria. eosaltem quem humiliat. constituet apud superiores in maiori gloria. quippe ut ait eliphaz themanites. qui humiliatus fuerit erit in gloria.

Capitulum decimumnonum continens consolationes super confusionibus habitis et specialiter ratione incarcerationis vel illationis alterius pene confusibilis aut etiam turpis mortis.

Et in nono post premissa ad predictam dominam consolatricem accessit et alius tristis querens consolationem recipere tam super confusionis in genere quam in speciali super confusionibus premissis capitulo expressis. cui mox illa domina huius rei gratia de suis puellis tres ydoneas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella contra confusionem in genere sic ait. O amice dicitur confusionem patientibus. Audi verbum psalmitte. Imple inquit facies eorum ignominia. et querent nomen tuum domine. Confusio ergo seu ignominia ad querendum nomen domini occasio est sine causa. Quod inquit nomen. Certe nomen eius ihesus. quod profecto adeo est dulce quod remedium est ignominie utpote faciens hominem confusionis et ignominie amaritudinem non sentire pro sua dulcedine. Nimirum secundum dulcissimum illum patrem clareualis. ihesus est mel in ore. melos in aure. iubilus in corde. Denique non est tristandum de confusione. nisi dumtaxat peccatum adducere. Omnis enim alia quia hominem humiliat gloriam adducit. quippe ut soror mea prefata est. qui humiliatus fuerit erit in gloria. Hoc autem de confusione directe alter ihesus filius syrach diuisione per immediata aperte innuit. Est inquit confusio adducens peccatum. et est confusio adducens gloriam et gratiam. dicit gloriam et addit gratiam. quasi dicat. est adducens gloriam. quare consequitur non luce vel inuidia sed fauore et gratia.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella confusionem incarcerationis vel alterius pene confusibilis attendens sic ait. O homo pena tua aut illata est sine culpa. aut pro vera culpa. Siquidem sine culpa. o quantam laudem hoc meretur. Audi magnum patrem Augustinum. Non ita inquit laudatur ioseph cum frumentum distribuebat sicut cum carcerem habitabat. hec pater ille. nec est mirum dictum. malum enim confusionis apud paucos preferim valore exiguo nequaquam tanti est quanti est pondus bonum glorie apud multos viros gloriosos. Sed quid. Profecto esto quod omnes mortales confusionem pene sine culpa illate nescirent esse illatam sine culpa. minimus hic est numerus respectu immortalium apud quos innumerabiles pariter et gloriosos ipsi puniunt sine culpa gloria maxima deberetur. Porro si pena infertur etiam pro vera culpa. tunc est attendendum quod nequaquam tristari habet qui per modicam penam maximam euadit. nec qui verecundiam maiorem per minorem. Audi quid ad propositum proclus quidam dicat. Neque enim inquit corpori secari solum et viri malum. sed languere sectione et vitione. indigens. non ergo punitionis remissio est. sed intentio non dum puniri a puniente. recte etenim vere hec maxima punitionis in malo manere impunitum. et si quis videre seipsum posset tale habitum habentem. tunc utique gerneret entem seipsum. Nec philosophus ille. sed quo ille gerneret si impunitum se videret. eo utique et intra se de se. tali viso quam de se puniunt magis erubesceret.

III. CONSIDERATIO.

1. R. 2. A.

666

attendis quare regum libro dicitur. sterilis peperit plurimos quia si dicatur ad pariendum plurimos filios. sterilis est aptior quam fecunda. Hinc etenim filius amos. Lauda inquit sterilis que non parit. quod et paulus inducit. Letare sterilis que non parit. et vterque pro causa subdit. quia multi filij deserte magis quam ei que habet virum. Nemp̄e quoniam mulier innupta et virgo cogitat que dñi sunt. sane possunt hec intelligi de spiritualibus filijs cōceptis in ventre matris seu in cubili cordis. Qui nimirum filij sunt sanctarum cogitationum actus meritorij. quippe sicut filijs p̄na habetur hereditas dicente paulo si filius et heres. Ita talibus actibus debetur hereditas celestis regni. Sunt enim coheredes christi. quia heredes dei patris pulcra et casta generatio ab eo immediate speciali influenza procreati. Non em̄ sufficeret generalis influenza ut in generatioe fructuosus in arboze siue in quacunq; alia naturali generatione. sed omnino ad dictorum procreationem filiorum sc̄z actuum meritoriorum necessaria existit specialis influenza patris celestis. qui ideo dicit nobis sine me nichil potestis facere. Nichil inquit supple boni meritorij seu vniuersaliter moraliter boni. Verum licet quantum ad carnales filios scriptura dicat. mulier cum parit tristitiam habet. Tamen de proposito quantum ad dictos spirituales non sic. sed concipiens eos potius iuxta premissum verbum doctoris gentium atq; filij amos. Letari habet et laudare suum creatorem per quem habet tales filios et tam multos. valens sc̄z infra diem naturalem mille tales filios concipere in mente. ac deinde parere exterioris operis manifestatione. Laudet itaq; eorum mater et letetur multiplici ratione gloriando sc̄z de dicto patre. quod si suo viro pulcherrimo. qui est quidem secundum illustrem boetium pulcrum pulcherrimus ipse mundum mente gerens. Nobilissimo de quo idem dicit. Mortales cunctos odit nobile germen Dignissimo. qui est ut dicit paulus. Diues in omnes qui inuocant illum. Potentissimo. qui est ut idem dicit. solus potens rex regum et dominus dominantium. Secundissimo. qui numero sponsarum suarum quasi infinitam prolem potest procreare in momento. virtuosissimo. solaciosissimo et gratissimo. Quippe ipse est dominus virtutum. et vocatus deus solacij. et deus omnis gratie. Ac deus totius consolationis. Rursum persona concipiens et pariens dictos filios spirituales. laudet creatorem suum et letetur de ipso tanq; filijs optime condicionatis. Hii nimirum nunq; eiulant. nunq; famescunt. nunq; infirmantur. semper sunt viuidi. ymmo et vita dicti. quippe secundum illum aristoteliem operatio intellectus est vita. Sunt quoq; et libere conditionis utpote secundum eundem existentes gratia sancta delectatione. habentur cum virginitatis honore. saluo virginali pudore. sc̄z et om̄s b̄m̄oi filij sunt sancti. nō solum saluandi. suntq;

1. R. 2. A. et 1. p. 13. A. et 5. p. 16. b.

9. p. 1. p. 1. p. 1.

A. 2. 1.

Etia puella turpis moris confusionem attendens sic ait. ut turpis mors inferatur ex condigno tunc utiq; iuxta precedentem procli sententiam minus est malum ea puniri quam impunita remanere. Si vero bono viro et virtuoso inferatur. tunc amittit turpitudinis rationem. Audi super hoc et prosperum satis prospere concludentem. Non est inquit putanda mors mala quam bona processit vita. Audi quoq; et tullianam sententiam. Nequaquam inquit viro forti turpis mors accedere potest. Deniq; secundum illustre Boetium. omne quod recipitur per modum recipiens recipitur. Quomodo igitur possibile erit bonum virum malam recipere mortem.

- 1. Prover.
- 2. Tully.
- 3. Boet.

Capitalum vicesimum continens consolationes super verecundia et confusione ratione sterilitatis et generandi impotentie. Icesimo post premissa ad illustrem dominam consolatricem accessit et alia persona tristis super materia premissi capituli querens beneficium consolationis. Ac illa eidem huius rei gratia de suis puellis illico duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad impotentiam viri tristis considerationem dirigit sic ait. Noli amice tristiari. vel enim es impotens naturaliter vel talis factus maleficio. Siquidem maleficio quandam inferius neptem meaz visitas et consolatione poteris reportare. Sin autem naturaliter nec hoc te debet ratione carentie liberozum perturbare. prout per eandem neptem. ac etiam per alias p̄d̄ tibi poterit declarari. Verum si ex hoc confunderis et fortassis eris mulieribus minus gratus. cogita illas esse meretrices. et ipsarum fauorem merito contemnendum. etq; propter hoc apud personas sensus utriusq; sapientes et honestas minime esse confusum. qd̄q; nec curandum est fatuis displicere. Quis forsan vxore habeas que hac de causa contra te iudicialiter agat ad diuortium. si pro ipsa contra te sententiatum fuerit. reputa pro te notabiliter factum esse. utpote qui per hoc es a meretrice absolutus. Vere etenim felix est h̄ impotentia que tibi potentiam tribuit ab vxore meretricula recedendi. Deniq; consideres quod deuotionis gratia ac castitatis amore ut plurimi sancti viri seip̄s castrantes atq; utilitatis causa ut reginarum eunuchi per castrationem elegerunt fieri impotentes. et si natura hoc tibi dedit aliqua saltem intentione consimili poteris consolari.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sterilitatis obprobriū considerans sic ait. O bona amica cur turbaris cum rachele infecunda iacob viro suo dicente. Da mibi liberos alioquin moriar. Cur nō poti⁹ scripturas

Excl. O

salus et perfectio vocari. qui sue matri quandam salutem formaliter offerunt in hac vita. atque nihilominus salutem ei mercantur eternam in patria. O quantum ergo gaudendum est de eis. multas quidem reos esse virgines. que propter habendam prolem ita sanctas. sicut est euangelista iohannes. vel baptista. virginitatem perdere forsitan non curarent. Quanto igitur magis de predictis filijs est gaudendum. qui adeo sunt essentialiter sancti. quod nec baptista. nec euangelista. nec etiam virgo beata dei mater alma. sine talibus habitibus. vel habendis sanctitatem habuisset.

Explicit quartus liber de consolatione theologie. Incipit liber quintus continens consolationum remedia oportuna contra illa turbativa que opponuntur potestati et dignitati. Capiculum primum continens consolationes super carentia temporalis potestatis seu potentie atque dignitatis.

Vinto principaliter septem tristibus supradicte domine consolatrici principali appropinquantibus et ei astantibus coram. unum ex eis ante ceteros hijs eam verbis fuit allocutus. domina illustrissima turbo nimis de temporalis potestatis seu potentie atque dignitatis carentia et peto ut me super hoc dignemini consolari. At illa eidem mox huius rei gratia de suis puellis sex assignavit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella contra querelam de potentie seu potestatis carentia sic ait. O homo qui potentiam appetis ut de eius carentia contentus animaduerte que sequuntur. Scias pro certo quod quanto potentent in statu fuerint altiori. tanto in periculo maiori versantur. Noneris magnum patrem Augustinum hanc sententiam in clericorum regula affirmasse. Noueris eundem pro eadem sententia sic quoque exemplificasse. Plus inquit duces et principes quam milites ab hostibus appetuntur et violentius impulantur ventis et turbinibus culmina quecumque sunt altiora. Ideo magisque quo plus ceteris unusquisque potest sciat esse sibi metuendum. hec ille pater. Quid ergo optabilem potentiam tu existimas quam perpetui atque temporalis distantis parumper atque imminentis casus periculum manet. Periculum inquam maioris multo miserie quasi si potentes ante casum non fuissent. Queso bene memineris quod uti supradictum recordor. Infelicissimum infortunij genus est fuisse felices. Nunc quoque flagitio ut attendas quod securi sunt potentes a casu. Exemplis hoc discere magnatum diuersorum. Ecce quid de regum statu qui firmiori solio subsistere videtur illa boeriana consolatrix in longum retro experta utpote tui plena tradiderit. Olem est inquit exemplorum vetustas plena etiam

presens etas qui regis felicitatem calamitate mutauerunt. et subdit pronice. O preclara potentia que nec ad conseruationem quidem sui satis efficaciter inuenitur. Quod si hec regnorum potestas beatitudinis ductor. Nonne siqua parte defuerit felicitatem minuit. miseriam impoertet. Sed quamuis late humana tendantur imperia. plures necesse est gentes relinquit quibus quisque regum non imperet. Qua vero parte beatos faciens definit potestas hac in potentia subintrat que miseros facit. Hoc igitur modo maiorem regibus in esse necesse est miserie portionem. Expertus sortis sue periculorum tyrannus regni metus pendentis supra verticem gladii terrore simulauit. Que est igitur hec potestas que sollicitudinibus morsus expellere que formidinum aculeos vitare nequit. atque vellent ipsi virisse secum. sed nequeunt. hec illa. Quid igitur inquires ad hec. forte dices Num rex quisque potens ve alius satis manet securus preualens multitudinem seruitorum. Audi de hoc vltimus expertam illam quam dixi. Potentem inquit censes qui satellite latus ambit qui quos terret ipse plus metuit. qui ut potens esse videatur in seruentium manu situs est. Hec illa. Cuius dictum hac ex postilla pateat quod non praro reges aliosque potentes suorum proditione in fugam verti aut bello subcumbere suorum etiam manibus occisos. Aut venenatos ob ipsam quam habuere potentiam contigit interire. O pulchra potentia que nec in mensa solatij tempore est secura. sed sic ipsos quibus nititur huius anxia formidare. Unde et sepelicta consolatrix. Potentiam inquit ne desideres subiectorum insidijs obnoxius periculis subiacebis. Verum si te forsitan regie aut cuiuscumque alterius maxime potestatis carentia tanquam propter improportionem suam distantius a te site non valeat perturbare. leuiter enim loco et tempore aut improportione absentia quoslibet mouere noscuntur. Mortuos quoque nec minoris et magis tibi proportionate potestatis puta qualem regum vel magnatum familiares obtinent carentia te contristet. Plurimorum namque inuidia aut videntes aut ambitionis causa utpote auida succedendi tali insidiat potentie studiosa quomodo ruat. Ipsorumque auaricia aut malicia principum seu magnatum huius familiares apud se potentes sepe et in opmate dum securiores se existimant vel morti tradit. aut alias pro sternit nullo obstante presidio amicorum. An non putas aliquando contigisse ut frater fratrem in mortem traderet. ut magistratus post sublatum de medio obitineret. Quanto igitur magis in ciuitatum comitatibus magistratuum potentia sediciosum ob tumultum populi leuiter concitabilis ruinam habet formidare. Quotidianum quodammodo hoc videtur et paucos infra annos sepius ita vidimus. quod qui prepotentes extiterunt usque adeo quod imperare syderibus viderentur. erectisque capitibus vix terram prout ambulandi necessitas exigit respicere dignabantur. leuis aure flatu tumultuosa seditione populi in eos cuncta strageque nonnumquam aut regum confiscatione

Aut proscriptio personarum subsecutus in se et in suis adeo sunt deiectione quod omnis eorum prior potentia in amaritudinem penitus est conuersa. Quae igitur ut audias sepe dicta expertam hoc quod de regum familiaribus premititur prestantem. Quid inquit ego de regum familiaribus disseram. cum regna ipsa tante imbecillitatis plena demonstrant. Quos quidem regia potestas sepe in columnis sepe autem lapsa prosternit. Nero senecam familiarem preceptorum quoque suum ad eligende mortis coegit arbitrium. Per apinianum diu inter aulicos potentem militum gladijs antoninus obiecit. Atque utriusque potentie renunciare voluerit. Quorum seneca opes etiam suas tradere neroni seque in otium deferri conatus est. Sed dum ruituros moles ipsa trahit neuter quod voluit effectit. Que est igitur ista potentia quam pertimescunt habentes. quae nec cum habere velis tutus sis. et cum deponere cupias vitare non possis. An presidio sunt amici quos non virtus. sed fortuna conciliat. Sed quem felicitas amicum fecit. infortunium facit inimicum. Que vero pestis efficacior quam domestica inimica. Nec iterum illa. Appendas igitur in statera que habes pre manibus potentiam. scilicet una in lance. cuiusque quod esse in mundo dinoscitur vitam propriam pendendi periculum. incurrendi que eam que omnium finis est terribiliu mortem. scilicet in lance alia. et videbis hanc secundam lance prima incomparabiliter grauiorem. Nam plus profecto quam lanx prima boni contineat continet ista mali. Eae igitur unum aliquid ex contentis utraque in lance quod siquid boni vel apertum contineat. tamen quia malicia eius predominabitur bonitati. stultus omnino eris si hanc oppositionem habere desideras. et non potius carere potentia quam ea habita simul habere etiam adiunctum inseparabiliter sibi malum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. aut dignitas et potentia cadunt in homines improbos seu malos aut in bonos et probos. Si quidem in improbos seu malos nocent alijs. nocent et ipsis. Vis scire quod nocent alijs. Audi boetianam consolatricem de istis loquentem. Quid inquit de dignitatibus potentiaque disseram que vos vere dignitatis aut potestatis insciji celo exequatis. Que si in improbissimum quemque ceciderint que incendia flammis et tunc eructantibus quod diluuium tantas strages dederint. Vis scire quod nocent etiam ipsis in quos ceciderint improbis. Audi eandem alibi. Infeliciores inquit esse necesse est malos cum perfecterint quam si ea que cupiunt implere non possent. Nam si miserum esse voluisse praua. potuisse miserius. Hinc et illustris Seneca in persona loquens alteri non sum inquit potens et in persona propria respondens gaude inquit iniuriam facere non potens. Doctro si predicta in bonos seu probos cadunt quam tunc modicum honoris prescise ex dignitatibus quamque ad modicum se extendat potentia. ut sic cuius pendat. Boetiana consolatrix manifestat. At inquit

si quo modo quod perrarum est probis deferantur. quid in eis aliquid quam probitas vultum placet. Ita fit ut non virtutibus ex dignitate. sed ex virtute dignitatibus honor accedat. Que vero est ista vestra expectabilis ac preclara potentia. Nonne o terrena animalia consideratis qui quibus presidere videamini. Nunc si inter mures videres unum aliquem ius sibi ac potestatem pre ceteris vendicantem. quanto moueretur cachinno. Quid vero si corpus spectes imbecillius homine reperire queas quos sepe muscularum quoque vel mortuus vel in secreta queque reptantium necat introitus. Quo vero quisque ius aliquid in quemque nisi in solum corpus aut quod infra corpus est fortunam loquor possit exercere. Nunquit unquam libero imperabis animo. Num mentem firma sibi ratione coherentem de statu proprie quietis amouebis. Nec illa. quasi dicat nequaquam. Denique ad quid obiectiue optanda sit potentia. manifestat magnus pater augustinus. Optandum est inquit ut potestas non detur nisi contra vitia propter que vincenda potentes nolunt esse homines et volunt propter vincendos homines. Ut quid hoc nisi ut vere victi falso vincant. nec sint veritate. sed opinione victores. Nec ille pater.

III. CONSIDERATIO

Ecce puella sic ait. O homo dignitatem vel potentiam diligens quomodo de carentia tristaberis vel amissione utriusque. si nec bone secundum se neque vere sint. sed omnino false. Vis scire quod non bone. Audi boetianam consolatricem. Si inquit ipsis dignitatibus ac potestatibus inesse aliquid naturalis ac proprie boni. nunquam pessimis provenirent. Neque enim sibi solent aduersa sociari. Natura respuit ut contraria queque iungantur. Ita cum pessimos plerumque dignitatibus fungi dubium non sit. Illud etiam liquet natura sui bona non esse. que sese pessimis herere patiuntur. hec illa. Sed et magnus pater augustinus. Apud viros inquit bonos indigna sit ipsa dignitas quam multi indigni possident. Nec ille. et bene sic dicit quia secundum illustrem boetium. talia sunt predicata qualia permiserint subiecta. Doctro vis scire quod mundana dignitas et potestas non vere sint sed false omnino. nominaque huiusmodi falso sibi usurpant. Ecce si nomen haberent a re tanquam vere dignitates et potentia. tunc utique dignitas huiusmodi dignum et potentia compotem constituerent sicut albedo album. cuius oppositum contingit reperire. Audi hanc rationem ab ipsa consolatrice boetij. Illud inquit considerandum puto quod nemo dubitat esse fortem cui fortitudine inesse desuperit. et cuiusque velocitas adest manifestum est esse velocem. sic musica quidem musicos. medicina medicos. rethorica rethores facit. Agit enim cuiusque natura quod proprium est. nec contrariarum rerum miscetur effectibus. sed vltro que sunt aduersa depellit. Atque nec potestas sui compotem fecerit que vitiose libidines in solubilibus astrictum retinet cachemis et collata

improbis dignitas non modo non efficit dignos. sed perdit potius eos et ostendit indignos. Cur ita puenit. Gaudent enim res sese aliter habentes falsis depellere nominibus qui facile ipsarum rerum redarguitur effectu. Itaque nec illa potentia. nec hec dignitas iure appellari potest. hec illa consolatrix.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Estimo frater quod dignitatem et potentiam eo appetis quo si tibi puenirent te quidem honorabilem reuerendumque constituerent. Sed quid in hoc sis spei habiturus. Audi boetianam consolatricem. Num inquit vis ea est magistratibus et veterum mentibus virtutes inferant vitia depellant. atque non fugare. sed illustrare potius nequiciam solent. quo fit ut indignemur eas sepe nequissimis hominibus contingisse. Vides ne quantum malis de decus adiciant dignitates atque minus eorum patebit indignitas si nullis honoribus inclarescant. Sequitur non enim possumus ob honores reuerentia dignos iudicare quos ipsis honoribus iudicamus indignos. At si quem sapientia predictum videres. Num posses eum vel reuerentia vel ea qua est predictus sapientia non dignum putare. Minime. Inest enim dignitas propria virtuti quam proterius quibus fuerit adiuncta transfundit quod quia populares facere nequeunt honores. liquet eos propriae dignitatis pulchritudinem non habere. In quo illud est animaduertendum magis. Nam si abiectior est quod magis a pluribus quisque contemnitur cum reuerendos facere nequeat atque a pluribus ostentat dispectiores potius improbos dignitas facit. Verum non impune. reddunt namque improbi parem dignitatem vicem quas sua contagione commaculant. Atque ut agnoscas veram illam reuerentiam per has umbratiles dignitates non posse contingere. si quis multiplici conspectu functus in barbaras nationes deueniret venerandus ne barbaris honoris faceret. Atque si hoc naturale manus dignitatibus foret ab officio suo quoque gentium nullo modo cessarent. sicut ignis ubique terrarum nunquam tunc calere desinit. Sed quoniam id eis non propria vis. sed homini fallax annectit opinio. vanescunt ilico cum ad eos venerint qui dignitates eas esse non estimant. Sed hoc apud exterarum nationes. Inter eos vero apud quos orbe sunt. nunquam perpetue perdurant. Atque praeterea magna olim potestas nunc inane nomen et senatorum census grauis sarcina. Siquis quondam populi curasset ammonam magnus habebatur. nunc ea praefectura quid abiectius. quod enim nihil habet propriae decoris opinione ventium. nunc splendorem accipit. nunc amittit. Si igitur reuerendos facere nequeunt dignitates. Si igitur vltro improborum contagione lordescunt. Si igitur mutatio. ne temporum splendore desinunt. Si gentium estimatione vilescunt

quid est quod in se experere pulchritudinis habeat nedum alijs present.

V. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O homo simplex ac puerilis cur dignitates mundi appetis et earum ex carentia turbans. non sic ageres si quales essent ac quid contra se habentem facerent vel quid earum seu temporalis patris carentia significaret agnosceres. Sane quales sint hec dignitates hoc per boetianam consolatricem discere poteris. Ecce enim vti soror mea prius retulit ipsas denominando umbratiles dignitates appellat. Sed quid valet umbra vel res umbrae similis. que non diu adest homini. sed transit nedum mutabiliter. sed velociter sicut umbra. Porro quid dignitates mundi contra se habentem faciant si vis scire. Ecce premunt eum vitia atque curis eum grauius onerant et supponunt eum sibi subiectis. Vis scire quod vitia eum premant. Audi sanctissimum patrem gregorium. Occupatio inquit secularium dignitatum tanto facilius vitia premuntur. quanto maioribus curis grauatur. Vis igitur vltius scire. quod se habentem curis grauius oneret et supponant subiectis. Audi rursus eundem patrem. Quanto inquit quisque hic altius erigitur tanto curis grauius oneratur et ipsa populi mente et cogitatione supponitur quibus praeponeatur dignitate. Denique si vis scire quid significet carentia temporalis potestatis et dignitatis. Ecce hec ad actiones exteriores ordinantur. Igitur eis carere signum est quod deus tenere diligit non habentes. Vis hanc intelligere consequentia. Audi egregium verbum gregorii. Sepe inquit misericors deus quo suos tenere diligit eos sollicitus ab exterioribus actionibus custodit. Nam et plerumque patrum familias ad eum laborem seruos dirigit a quo subiles filios suspendit.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. Cur homo hoc appetis cuius adeptione vilescis. Hoc quidem dignitatibus fit. Audi boetianam consolatricem. Dignitatibus inquit fulgere velis danti supplicabis et qui praeter ceteros honore cupis. poscendi humilitate vilescis. Dicis forte si momento adeptione seu dum posco vilescis quid cure ex quo pro toto tempore possessionis claresco. praeterquam post adeptione modus paucis notus ex toto fuerit oblivioni traditus. Sed quod hac in re satis erres. patet si attendas maximam eorum multitudinem quorum factum tuum a suo principio et usque imperpetuum noticiam non euadet dei scilicet et civium supernorum quibus tua vilitas semper erit nota coram quibus vilem esse. multo quidem prius est quod apud omnes hic viuentes viluisse vel quod bonum foret hic apud omnes homines valuisse.

Capitulum secundum continens consolationes super carentia temporalis maioritatis seu superioritatis.

Secundo post premissa ad dominam consolatricem precipalem accessit et alius tristis super materia premissa si capituli querulando ac illa eidem pro consolatione de suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater si qualia inducit maioritas siue superioritas per experientiam didicisses ipsam maioritatem ut estimo minus appeteres ac de eius carentia minus doleres. Nimirum maioritas status siue superioritas inducit maioritatem periculi. inducit maioritatem peccati. inducit maioritatem pene quia maiores dum peccauerint sunt puniendi. Vis scire quod inducit maioritatem periculi. Ecce patet hoc ex dicto magni patris cum sua exemplari declaratione per neptem meam prius recitato. quod et perfideris. quanto inquit quisque in superiori constitutus est loco. tanto in maiori periculo. Vis scire quod maioritas seu superioritas status inducit maioritatem peccati. Audi eundem qui prius perfidiorum loquor. quanto inquit splendoris honore cellios quisque est. tanto si delinquat peccatorum maior est. Vis scire quod maioritas status inducit maioritatem pene quia ipsi maiores sunt puniendi pro suo excessu. quia exemplum quod maiores grauius sunt puniendi pro suo excessu. quia exemplum eorum facilius alij possunt ad similia puocari. Sed quod hec similia non secundum leuia. sed secundum graua sunt utique attendenda patet ex sententia illustris Senecae. Ut inquit in corporibus sic in imperio grauissimus est morbus qui a capite diffunditur. Denique post hec scias quod superioritas regiminis inducit distractionem cordis et confusionem mentis impediendam in commissis exequendis. Audi dominici gregis pastorem gregorium. Sepe inquit suscepta cura regiminis cor per diuersa verberat et impar quisque inuenitur ad singula diuina confusa mente diuiditur ad multa. hec ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne scis quod inter arma inuasiva iacula periculosiora solent esse. preferam si a sciensibus artem sagittandi iactantur occulte. Scio inquit. Sed quid. Profecto ille qui est milleartifex. Utique artem habet sagittandi cuius sagitte acute qui sicut insidiosus iacit eas occulte. In quem inquit. Procerto frequentius in maiores et statu superiores. Vis hoc scire. Audi seruum seruorum dei gregorium loquor. Omnis inquit qui dispensandis terrenis rebus presidet occulta hostis iaculis latius patet hec ille. Nec gratis dicit latius. quia iuxta latitudinem eorum que longe lateque subsunt sue presidentie habet dicta iacula primescere.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Caue frater ne in terra queras superioritatis honorem. ne idcirco in celo mox consequaris confusionem.

et a societate seruorum christi exclusionem. Vis hanc scire consequentiam. Audi iohannem os aureum. Quicumque inquit desiderauerit primatum in terra. inueniet confusionem in celo. nec inter seruos christi computabitur. quia de primatu tractauerit. nec unusquisque eorum festinet. quomodo alijs maior appareat. sed quomodo omnibus inferior videatur. Hec ille. Cuius sententia de maioritate ex illis verbis christi. quicumque voluerit inter vos maior fieri sic vester minister et sententia eius de primatu ex illis verbis christi elicitur. quicumque voluerit inter vos primus esse erit vester seruus. Ex quibus etiam elicitur quod sequitur nec inter seruos christi computabitur. quia de primatu tractauerit etc. et certe dictam doctrinam christi non sequi haud dubium confusio est in celo. concessa igitur consequentia. pensare habes consequens. i. confusionem in celo. pensa ergo pro quo et coram quibus siquidem pro quo. Modicum est et quasi nihil. quod pro honore primatus in terra. que quanta sic respectu celi boetiana consolatrix manifestat. Omnem inquit terre ambitum ad celi spatium perfecti constat obtinere rationem. i. ut si ad celestis globi magnitudinem conferatur nihil spatium proorsus habere indicet. hec illa. que et terre habitabilis atque gentis respectu cuius primatus attendi possit modicitatem clarissime declarat et deducit prout per neptem meam supra recitatur. Est igitur quasi nihil primatus in terra. Sed dominus ex ipsius ambitione confusio in celo permaxima est et quasi infinita. confusio inquam coram deo celorum domino et coram matre eius regina celi. An putas confusio que est in celo celorum dominum vel ipsam celi reginam latere potest. Nequaquam. Sed est apud ipsos atque apud celi militiam quam ipse atque tantum apud tales et tantos nouitiam miram est quod quis nisi proorsus insipiens sufferre potest. taceo quod is qui tractauerit de primatu inter seruos christi cui serui regnare est. non est computandus tanquam minime dignus. immo tam digna societate indignus. Sed nec transeundum quod predictus iohannes subiungit. nec unusquisque eorum festinet quomodo alijs maior appareat. sed quomodo omnibus inferior videatur. Nimirum hoc verbe sententie nititur ut sicut primatum querens in terra confusionem non modicam inuenit in celo. sic festinans omnibus videri inferior in terra immensam gloriam et honorem in celo. i. apud celorum dominum et dominam. ac apud celi militiam consequatur etiam in presentia. Absit enim quod inferiorem se videri diligens minus in celo aut minorem gloriam consequatur. quod superior hic esse querens confusionem in celo patitur. Dixi autem in presentia. Non est enim ratio aliqua differendi cum iam in celo mala et bona nostra pateant euidenter.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia seu non assecutione aut priuatione status mundani ac in genere super carentia dominij.

Ercio post premissa ad dominam solatricem principalem accessit et alius tristis super materia premissi capituli conquerendo cui illa pro consolatione duas de suis puellis assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nunquid filius unigenitus cuiuspiam maritimi regis vel imperatoris tritari possit. hac de causa quod aliquo statu vel officio minimo careret. aut illo privaretur. quod sine nequaquam peteret dignitati verbigratia si officium quodcumque mechanicum vel etiam militi congruens ipsum contingeret non habere. Defecto nequaquam. igitur nec christianorum aliquis utpote eterni regis existens non solum filius. sed nunc in spe. et tandem in re regis seculorum dominus uniuersorum etiam heres tritari habet minime si non ad statum dignitati sue congruum exaltetur aut tali habito si privetur. ita esse fateare necesse est. Quid igitur. Defecto mundani status homini christiano et tanti regis filio minus sunt congruetes. Nam ecce ad apostolum sine cuiuscumque mundani status demptione loquens gloria quedam bene dicta etiam superius recitata. Ne inquit indignemini si mali in mundo florent si vos parimini. quod non est christiane dignitatis in temporalibus exaltari. sed potius deprimi. non est ergo ratio siquidem de statu huiusmodi temporalis carentia contingat perturbari.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo aut sapiens es. aut stultus et insipiens. Siquidem sapiens domino non indiget te. contentus. Audi Senecam. Se inquit contentus est sapiens ad beate viuendum. Audi quoque et archiantistitem ambrosium. Sapiens inquit nihil alienam nisi quod virtuti incongruum. Virtutem autem diuina non adiciunt seu pariunt. quinimmo iam partem magis abicere solent. Porro si es stultus tibi non expedit dominari. quippe ipsum suum dominium stultum hominem seruire facit. Audi itidem presertim archiantistitem. Est inquit ergo sapiens seruire libertas. Ex quo colligitur quia stulto etiam imperare seruitus est. et quod peius est. cum paucioribus presertim pluribus dominis et grauioribus seruit suis cupiditatibus. quarum dominationem nec nocte potest fugere. nec die. quia intra se dominos habet. intra se seruitium patitur intolerabile. hec ille.

Capitulum quartum continens consolationes super imperii regni vel alterius domini mundani amissione. priuatione seu non affectione.

9
103
Varto post premissa a domina solatricem principalem accessit et alius tristis super materia premissi capituli ei grauius querulando. At illa eidem pro consolatione tres de suis puellis ilico deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. karissime quod non est veraciter hoc quod appetitur. si illo quis priuatur vel ipsius non assequitur non est dignum quod inde turbetur. Sed quid. Defecto quod improprie regnum mundanum dicatur regnum. Hac patet consideratio. Vero siquidem regno regnatur sicut imperio si sit verum imperium quod quidem non omni sed paucissimis ouenit qui regna habere reputantur. Audi hugonem illum regularem. Solus inquit is regnat qui deposito cordis impio lege rois ordinat totam familiam motum interiorum et exteriorum. Si surgat leonina rabies punitur per patientiam. si petulantia hyrci per abstinentiam. si ferocitas apri per mansuetudinem. si superbia unicornis per humilitatem. Sed quis est hic et laudabimus eum atque ut dignum impio coronabimus eum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Tu qui de regni carentia turbaris. estimo quod non ob aliud nisi quia pro regno crederes atque velles dominari. Sed scias quod tu paucis respectiue. tibi autem irrationabiliter dominaretur multo plures etiam si bonum quod tu paucis. maius malum erit quod dominabuntur tibi plures sine plura penitus irrationabilia. Que forsitan inquires. Ecce quid dicit ille Seneca. Sicut inquit hominibus reges ita regibus dominandi desideria dominantur. Hoc est regnum. nolle regnare cum possis. Vis ergo regnum. Do tibi magnam. rege teipsum. Hec ille. et nonne bene magnam est seipsum regere. est haud dubium. Nimirum seipsum regere non contingit sine motuum tam interiorum quam exteriorum debito regimine quo quidem motuum et eo obiectorum est quasi infinita multitudo.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Scias karissime quod appetitui regnandi duo videntur non mediocriter repugnare. videlicet odium in presenti. et aliud quod grauius est quod et restat in futuro. Vis scire de odio. Ecce omnes homines natura diligere desiderant. quare et odia ut contra detestantur. Hac autem ratione difficile est regnare. et videtur prosequens regnandi appetitui repugnare. Audi Senecam magni regis preceptorem. Simul inquit ista mundi rector deus posuit odium atque regnum. qui ergo odia nimium timet regnare nescit. Hic ille. Porro quantum ad id quod grauius est et in futuro restat. non mirarer si quis regnare siue leuiter dominari appeteret si non eius tam grauis finis esset. Quis inquires. Ecce hoc considerans pseudo agnoscat inquit principes seculi deo se debere rationem esse reddituros. Sed nunquid est modicum aut leue deo reddere rationem. Procerto non est modicum quemadmodum nec sunt modica de quibus reddenda est ratio. sunt enim omnia que regibus incubunt. De quibus audi venerabilez

jeronimum. Regam inquit est primum facere iudicium atque iusticiam et liberare de manu calumniantium vi oppressos et peregrino pupillo quoque et vidue qui facilius opprimuntur a potestatibus prestare auxilium. hec ille. De hijs autem et alijs ad reges pertinentibus. tanto minus leue est deo reddere rationem. quanto pre cunctis deus omnium dignior subtilius non solum numeros et pondera omnium factorum nouit. sed que reddenda est ratio. sed et omnia in mensura et numero et pondere disposuit. ut scilicet iuxta numerum pondus et mensuram eorum de quibus reddenda est ratio si ratio ipsa deficiat penarum pondus mensuram et numerum retribuere etiam demonum ministerio finaliter non obmittat. Demum quomodo reddet rex deo rationem qui non a re nomen habet sed ipsum indignus usurpat contra illam sententiam pseudo qualis rex esse debeat proprie considerantis. Reges inquit a regendo vocati sunt. ideoque recte faciendoregis nomen tenetur. peccando amittit. Recte ergo illi reges vocantur qui tam semetipsos quam subiectos bene regendo modificare nouerunt. Quomodo reddet rex rationem contra quem tanquam contra indignum militat sententia tradita per iohannem os aureum. Principatus inquit non sanguini debetur. sed meritis et inuoluntate regnat qui presumere habet alium se esse meliorem. et nihilominus regnum ambit et assumit. contra quem militat hoc quod de exemplari obseruanda antiquorum scribit illustis Seneca. Inter homines inquit antiquorum optimus animorumque rector eligebatur. ideoque summa felicitas erat gentium in quibus non poterat esse potentior nisi melior.

Capitulum quintum continens consolationes in genere super prelationis seu dignitatis ecclesiastice priuatione carentia vel non affectu.

Vincto post premissa ad supradictam dominam consolationem accessit et alius tristis. propter expressa in premissis capitulo perturbatus. cui mox illa per consolationem tres de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice si sanctorum doctorum dicta lesisses merito de prelatore seu dignitatis ecclesiastice carentia ac etiam priuatione magis gauderes quam doleres. Nimirum sanctorum doctorum sententie contra prelatos et quoscumque habentes ecclesiasticas dignitates sunt satis terribiles. Nonne enim hoc terribile est quam secundum iohannem os aureum prelati propter altitudinem dignitatis in eodem genere peccati grauius cadunt quam subditi. Nonne et hec profus terribilis est sententia. quam nobile uolumen decretorum ex auctoritate recitat venerabilis hieronimi.

9
102
Deterius inquit in populis prelati delinquant. ac pro hoc ipsi crudelius quam ceteri puniuntur. Sequitur ut ait beatus gregorius scire prelati debent. quia si peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt. quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est. ut tanto se cautius a culpa custodiant. quanto per prauaque faciunt non solum mortium.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella iam dicte sororis sue considerationi concordans sermonem patris clareuallis hic inducit. Si inquit forte prelati es siue teneris debito sollicitudinis amplioris. longe grauiori et periculosiori debito tenentur affecti qui pro multis animabus reddituri sunt rationem. Quid ego infelix. Quo me vertam. Si tantum thesaurum. si prectosum depositum istud quod sibi christus sanguine proprio carius vendicauit contigerit negligentius custodire. Si stillantem in cruce domini sanguinem collegissem. essetque repositus penes me in vase vitreo quod et portari sepius oporteret quid animi habiturus essem in discrimine tanto. Et certe id seruandum accepi pro quo mercator non imprudens. ipsa utique sapientia sanguinem illum dedit. sed habeo thesaurum illum in uasis fictilibus et quibus multo plura quam vitreis imminere pericula videantur. Accedit sane sollicitudinis pondus et timoris quam cum meam et proximi conscientiam seruare necesse sit. Neutra mihi satis nota. Vtraque abyssus est imperscrutabilis. Vtraque non mihi est et nihilominus exigitur a me utriusque custodia et clamat ad me custos quod de nocte.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Delaturam homo forte desideras propter bonitatem. propter gloriam. propterque potentiam et voluptatem. sed nec ista deberent aliquatenus te mouere si dicta attenderes patris clareuallis. Audi inquit de bonis. ducem te constituerunt et data est facultas ut miser sis et amplius non quiescas. Cumulatur materia sollicitudinum. et inter erumnas cor ipsum extendens necesse est vultum induere gaudiorum. nunquam in honore sine dolore. in prelatione sine tribulatione. in sublimitate sine vanitate esse quis potest. Audi et de gloria. Si queris gloriam omnibus inuidie semina prebuisi. inflatus es et venturatio spiritu plenus dirumperis nec attendis quot te sequantur. sed quot precedant conglomerantur omnes ad detrahendum tibi. ad maledicendum linguas acunt. et argutissimus es si vel linguam vel manum inuidorum possis euadere. Ecce unde gloriosus esse volebas. inglorius esse conuincens. nullum enim inexorabiliter persequitur multitudo quam illum qui sibi multitudinis arrogat principatum. Iunge

hijis potentiaz et voluptatem que et ipsa tenui et pfusio gaudio rapiuntur et videbis quia copia paup est bonoz humilis. vilis gloria. poteta debilis. et laboriosa voluptas. h pater pdict. Cui q dem in verbis de linguis quas subditi et extranei cōtra prelatoz acuunt et non raro. hoc est aduertendum. q subditi. nonnunq linguas habent acutas et venenum aspidum sub labijs eozum. Quid ni dixerim linguas eozum acutas. Sunt enim quantum ad actum penetrandi acutiores omni gladio ancipiti. perungunt nāq vsq ad intima cordis prelato. sed et cuiuslibet audientis et relinquūt ibi toxicum suum. maculā scilicet sepi confusionis et infamie quo ni mirum toxico sepe prelatus dum sentire incipit perducitur ad mortem. et si non naturalem. ciuilem tamē. Nec obstat linguarum mollicies vel earum lenitas. cum verius sint censende aspere atq dure cum sic intrent cum lesione nec recundi possint nec reflecti

Capitulum sextum continens consolationes super priuatione carētia vel nō assecutione dignitatis pontificalis specialiter.

Primo post premissa ad dominam consolatricem sepe dictam accessit et alius tristis querens de episcopalis dignitatis carentia consolari. cui illa mox huius rei gratia de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur homo hoc appetis. quo adeptus plerumq confusionem non euadit. Nempe indisciplinati mores subiectozum non mediocriter faciunt ad confusionem rector. Audi johannem os aureus. quemadmodum inquit videns arboris folijs pallentibus marcidam intelligis quia aliqua culpa habet circa radicem. Ita cum videris populum indisciplinatum sine dubio cognosce. quia sacerdotum eius non est sanum. hec ille. et nonne hō confusio est. Certe sic. Nam et archianistes ambrosius in defectu correctionis. pudoris verecundiam recognoscit. Quid inquit ego vos arguo cum possitis me uno sermone conuincere. conuincor em cum in hac parte clericos vobis magis video negligētes. quomō enim possum corrigere filios cū fratres emendare non possim. aut qua fiducia succenscam lapsos. cum a confortibus pudoris verecundia conticescam. Nec ambrosius. Sane q episcopus ppter hoc non sit ab ipsius etiam populi correctione excusatus patet quippe. vt enim beda scribit venerabilis. de manu episcopi peccata populi requiruntur.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Tu qui episcopatum desideras. Audi terribilem sententiam magni patris. propter quam quis merito potest episcopatum abhorere. tanq cuius officium vix vnq pot exerceri sine peccato mortali. Cogitet inq religiosa prudētia tua

nihil apud deum miserabilius et tristiū et damnabilius episcopi aut presbiteri officio. si perfunctorie atq adulatorie res agatur. hec ille pater. Sz qd. Profecto q vix vnq res hec agi valeat nisi perfunctorie. et per consequens damnabiliter. ac proinde cuz peccato mortali patet ppter maximam difficultatem in regendo. Vis libenter de hoc scire. Procedat in medium nazansenus ille gregorius doctor eximius de fuga transtans cure pastoralis. Quamuis inquit perdifficile sit scire regi id est regem se obtemperare multo difficilius ē scire alios regere cuius scz regiminis quanto spes et gloria maior est. tanto periculum grauius. quippe habentibus intellectū. nam et siquid est in rectore vitiosus moribus. facile in eos q ad obtemperandum presto sunt ei transfunditur. et multo facilius malum ab eo transit q siquid in eo virtutis et industrie fuerit. Nihil enim est tam facile q fieri malum. etiam si nemo doceat vel cōpellat. perdifficile autem est fieri bonum. parati sumus ad recipiendum malum q plurimi. velut si aride stipule quis scintillam ignis mictat que insuper ventis etiam inspirantis animet. Velociusq malicie parua scintilla cōsumitur materia q virtutis ignibus vel accēdi vel etiam conalescere possim. hec ille doctor de episcopis et rectoribus alijs. ad quoz facit periculum amicor et aliorum diuitum et potentum frequens instantia et preces impoortune. pro talibus beneficiandis vel inuestiendis qui sunt plurales vel etate minores. vel ordines non habentes. nec etiam habituri. vel alias indigni. Sed et docet experientia q inter mille prelatoz nec vnus ita perfectus inuenitur. quem in dictis casibus et alijs multis nō moueat amor vel amor ad exauditionem precum iniustarum taceo de guerris episcopozum. pertransio de expensis superfluis cum amicis carnalibus et inuilibus personis.

Capitulum septimum continens consolationes super carentia vel non assecutione papatus.

Primo post premissa ad dominam consolatricem principalem accessit et alius tristis conquerens de carentia vel non assecutione summi pontificatus cui illa p consolatione duas de suis puellis mox adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice huius aures accomoda que sequuntur. fertur Benedictus papa duodecimus sic dixisse. Creditur papatus aliquid magni esse cum sit nihil. Nam postq fuimus in isto statu nunq habuimus vnā bonā horā. nec habere intendimus vsq ad mortē nostram. Ita dixit qd et verum esse docet experientia. Quō em bonus papa possit habere horā bonā. cui incūbit tanta sollicitudo. tāta occupatio a summo. scz mane ad noctē vsq pfūdaz quomodo cum pace cordis sine qua hora bona esse non potest. possit papa tot regum. principum. ciuitatum. et terrarum tyrannozum

et malarum societatum monstruosis petitionibus mentē eius et cō
sciētiā grauantibus ad placitum respondere. et frequenter arma
tis precibus et comminationibus non terri. Quomodo posset xpi
anorum fines christianumq; populum sciens inuadi tribulari na
uiculamq; petri in hoc mari magno fluctuare prout frequēter ac
cidit ex inimicis non turbari et perturbari. Certe harum rerum cre
bra vel continua sollicitudo et anxietas non sinit vniuersalem pa
stem gregis dominici luporum moribus expositi noctem quies
tam ducere. somnumq; capere et vel in die consistorijs altricato
ribus. tractatibus. ac communibus et continuis supplicationib;
occupatum. et grauatam aliquam habere integram bonam horam
preferam cum quietem noctis habitualis cogitatio melancholica
intercipiat et solacia mente falsa amare deliberationis ac studij
tediosi similiter interrumpat. Quo fit profecto ut pauperulis cle
ricis vel monachis curibusq; et mechanicis infinitis ob animoz
suoꝝ libertatem non pressis curis superfluis. sed vel vacantibus
solaciosis libozum studijs vel operibus alijs consuetis et gratis.
multo melius sit q̄ pape. Qui etiam si ipsius de facto attemptare
tur depositio. hoc malum minori tempore mentē eius occupā q̄
cum ad se deberet preeligerē. q̄ per totam vitam suam premissis re
dijs grauaminibus et anxietatibus subiacerē. Nec deberet obsta
re confusio temporalis. Nimirum illa iniuriōse illata ouerteretur
proculdubio in glōriam sempiternam. His autem ex dictis et d
depositione ceterozum prelatoꝝ ac principū secularium potest
quidem ad consolationem ipsoꝝ proportionaliter iudicari

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Siquis est qui sui a pontificatu seu ab
alia prelatura aut etiam a seculari dignitate imperij regni vel
principatus aut cuiusvis magistratus et presidencie depositionem
reputet esse sui confusionē. Eateoꝝ q̄ est aliqualis. sed vnica quā re
mediat que ad eam sequitur alia depositio confusionis alterius. n̄
enice. sed multiplicis. Nec nempe in hoc attenditur q̄ existens q̄
libet in statu presidencie totiens confunditur et ita multoties quo
ciens in sibi obedientes et rebelles. maleq; se habentes. non pōt
vel non audet correctionis officium exercere. Que quidem multa
plex confusio iusto iudicio digne preponderat vnice depositionis
confusioni temporalis. Rursum primi generis depositio si fit pro
pter demeritū res est saluberrima. Vtpote sue subiectionis qua nūc
hosti humani generis. et etiam in futuro infernalibus cruciatibus
aut purgationis penis grauissimis subiceretur. in toto vel in ma
gna parte depositiua. cuius subiectionis depositio preualer in bo
no malo depositio alteri eā iudicio patiens q̄ ob ipāz insani
ens lucidū huerit iteruallū. Porro si pmi generis depositio iniuriōse
fiat et sine demeritis p̄tūz hūi paciāz nlla erit opatō confusionis ipāz

ad glōriam que sequetur cum confusio fuerit apud paucos humiles
terrícolas temporaliter tm̄ et glōria sit apud deū atq; apud infim
tos celícolas eternaliter durata

Explicit quintus liber de solatōe theologie. Incipit liber sextus
continens solationū remedia oportuna contra turbatiua que oppo
nunt penete magne et clare ac generis nobilitati. Capitulum primum
continens solatōs sup̄ carentia magne penete.

Exto principaliter octo tribus supradicte domine
solatrici principali appropinquantib; et ei astanti
bus vn; ex eis ante ceteros sic eam alloquitur. O do
mina venerabilis turboꝝ valde de penete mee dimi
nutione et carentia magne. et peto vestra sup̄ hoc be
nignam solationem. cui illa mox p̄ solatione sibi impendenda
de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO

Prima itaq; puella ad tristes sic ait. Parentelā habere magnā
desideras et malū tuū desideras. Nisi em̄ ad om̄e placitum cu
iulius eoz fueris apud ipsos speret et contemptus eris. Si autē ad
eoz beneplacitū te forsā exhibueris. cum de licitis et honestis
homines seculi non consueuerint contemari mala plurima spūalia et
corporalia euadere non poteris. Rursum si caput fueris penete.
quanto ex maiori psonaz numero illa ostiterit. tanto maior cura
te manet. maiorq; instantia et maior vexatio te grauabit. Deniq;
ipsi qui sunt ad caudam boni scz et mali leprosam caudam ostiterit
te vel opinione sequentem et honori tuo multipliciter derogantes
Porro si tu nō caput. sed vn; de cauda fueris maculosa nisi mul
titudini que mente confusa est consensas miser eris. et tanq̄ nō sis pa
rentatus ab omnib; derelictus. Quid ergo lucri. quid modi vel so
laci; attulit tibi penete magnitudo. nisi forte ignominiam q̄ vel
vitijs claritudinem tuam et suam maculabunt vel pauprate. si incō
stans fortuna eos deseruerit. glōriam tuā et gen; humiliabūt. De
niq; si tu bene p̄pexeris ob modicaz penetelā pauca incōmoda
sustinebis q̄ si totaz orbem replere vel etiam patriam viderentur

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad tristem sic ait. Scias amice cui; magna est
parentela requirit q̄ etiam sic magna ei; expensa que multo
ciens fieri non potest sine graui da offensa. Si abundat est qui pe
tat subsidium quod impendere nō est licitum. Est mim; est hystrio
est goliardus. est et multiplex hūi gen; hominum penentiaz et ex
toꝝquentium vestes. pecunias. equos. et nisi qd petatur paratus sic
dare rubor ei verbis ipsoꝝ inducitur in presentia impingitur. in
absentia sibi detrahatur et infamatur. et nō est qui se abscondat a mali
cia eoz. Sz et hic p̄pinq; iuuari peat ad basuludiu exercēduz

ille ad torneamentum. ali⁹ ad iniustum bellum. nonnulli etiam ad
multiplex vanum exercitium et illicitum. et constat quod omne malum
sic per tales perpetratum redundat in ipsum. redduntque eum non sol-
uendo multociens et impotentem ad restituendum in suum eternum
periculum. Si vero sit minus abundans et forte paupertate de-
pressus. quanto maioris et clarioris parentele fuerit. tanto maiorem
etiam a suis sustinebit contemptum. Verecundantur eum recognoscere
agnatum. verecundantur et ipse hoc coram extraneis asserere. timens se
ob hoc spurium reputari. nec minus verecundantur labore mechanico
miserum acquirere victum. Dicere habet fodere non valeo. mendica-
re erubescio. sed et nulli ausus manifestare quam patitur penuriam ipse
cum plebe sua et uxore domi degens et egens ac miserabilem vitam
ducens sepe maiorem quam hostiatim mendicantes defectum sustinet ne-
cessario. propter quod hinc quoddam proverbium iter vitas miserabiles vi-
ta pauperis nobilis miserabilior reputatur. Tu ergo amice de magna
domo et alta esse non appetas. sed de humilibus contentus.

Capitulum secundum dicens consolationes super carentia libero-
rum et specialiter heredis masculi.

Secundo post premissa ad dominam consolatricem princi-
palem accessit et alius tristis de liberorum carentia totum
perturbatus querens si quomodo possit apud eam conso-
lationem reperire. At illa eidem loco sui huius rei gra-
tia de suis puellis quatuor gnatas ad consolandum
assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Si liberos desideres uxorem habere neces-
se est. Sed quod sapienti uxorem ducere non expediat. hoc sodales
mee inferi te docebunt. Quod vero nec virgini nec alias libere mari-
tum accipere conveniat nec viro uxorem pari pacto ad hoc facere vi-
detur periculum donec discordie siue displicentie cum parrarum sit quod
alter coniugum per omnia facta et verba conditionesque personales de al-
tero sit contentus. Hic forte adulter est. vel illa adultera. Hic forte
factus est. vel illa stolidus. Hic forte turpis est. vel illa fetida. Hic
forte impotens est. et illa lubrica. Hic forte parca est. sed ille lu-
sus vel effusus est. Hic forte iracundus est. sed illa nimis timida.
Ipsa forte verbera vel gladium. sed ille timet venenum. Hic et con-
similia infinita considerando quomodo possit per omnia altera pars hu-
ius copule de altera contentari. Et si grata sint quedam in alteru-
tro. aliorum tamen mixtura plerumque illa confundet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice si liberis cares non multum do-
leas. Quis scit quales essent quos haberes. Nam viri possunt esse
quin vel in eis vel eorum in uxore vel maritis vel in filiis filiorum aut
filiabus defectum aliquem repies te medullitum tristatibus. Melius ergo
videtur esse cordi tuo ut liber sis a liberis. ne liberi te diversis modis
occupantes a te tollant animi libertatem.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Dic mihi quomodo quo fine liberos desideras
Aut forte ut nomen tuum non intereat. vel ut habeas presidia se-
nectutis. vel ut ceras utaris heredibus. Sed hoc habere in intentione
ne stolidissimum est. Audi quendam theofrastum qui hoc esse stoli-
dissimum plane affirmat ac sic probat. Primum inquit quid ad nos per-
tinet recedentes e mundo si nomine nostro alius non vocetur cum in-
numerabiles sint qui eodem nomine appellantur. Secundo que sint
senectutis auxilia nutrire illum dominum. illum qui aut prius te forte
moriatur aut peruersissimis moribus sit. aut certe cum ad maturam
etatem venerit tarde ei mori videaris. hec theofrastus. cuius di-
cta etiam militans contra motum tertium de ceris heredibus per matri-
monium acquirendis. quibus scilicet dictis annecto casum quem refert Bo-
etiana solatrix. Honestissima quidem inquit coniugis foret liberorum
quod iocunditas. sed nimis e natura dictum est. nescio quem filios i-
uenisse totos quorum sit mordax quecumque editio neque alias ex-
perum te. neque nunc anxium necesse est ammouere. In quo euripi-
dis mei sententiam probo qui carentem liberis infortunio dixit esse
felicem.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella contra desiderium specialiter heredis masculi sic
ait. Tu qui heredem masculum habere desideras. Einge tibi
finem aut dic quare. Si sis vnus de communibus non appareat que-
cumque absque tali herede liberis possis domum tue disponere ante mor-
tem. si vero sis de nobilium numero et magnorum. quid anime tue
valere poterit talis heredis successio. nisi communiter augmentum
purgatorij ignis aut gehenne cum in te redundet abusus heredi-
tatis que siue in torneamentis. siue in bastiludis. siue alijs in acti-
bus militaribus. ac in festiuitatibus et sumptibus inordinatis pecca-
ta plurima implicantibus presumere haberes anime sue et tue noci-
turum. quem hoc respectu heredem potius optare haberes bufone
esse quam hominem si salutis tue memor esses.

Capitulum tertium dicens consolationes super carentia fratrum
agnatorum vel sanguineorum.

Ercia post premissa ad sepe dictam dominam consolatri-
cem accessit et alius tristis de fratrum agnatorum seu con-
sanguineorum carentia tristitiam habens non modicam
et desiderans consolari. At illa eidem in hoc casu satis
opaciens de puellis quas secum habebat ad consolandum
prodoneas duas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad predictum triste sic ait. Si de carentia fratrum doles et
consanguineorum. sic est quod vitos diligeres et non diliges. si ipsos non dili-
geres. ut quod tunc eos habere velles. Si vero ipsos diligeres teipsum in regno
plurimum impedires. quippe hinc de regnare est. Sed quod. pro tanto quod de pro tanto. si
vire desiderat necesse est ut carnale consanguineorum affectum postponat

ille ad torneamentum. alijs ad iniustum bellum. nonnulli etiam ad
multiplex vanum exercitium et illicitum. et constat quod omne malum
sic per tales perpetratum redundat in ipsum. redduntque eius non sel
uendo multociens et impotentem ad restituendum in suum eternum
periculum. Si vero sit minus abundans et forte paupertate de
pressus. quanto maioris et clarioris parentele fuerit. tanto maiorē
etiam a suis sustinebit contemptum. Verecundantur eum recognoscere
agnatum. verecundantur et ipse hoc cogit extraneis asserere. timens se
ob hoc spurium reputari. nec minus verecundantur labore mechanico
miserum acquirere victum. Dicere habet fodere non valeo. mendica
re erubescere. sed et nulli ausus manifestare quam patitur penuriam ipse
cum plebe sua et uxore domi degens et egens ac miserabilem vitam
ducens sepe maiorem quam hostiatim mendicantes defectum sustinet ne
cessario. propter quod sibi quoddam puerbium inter vitas miserabiles vi
ta pauperis nobilis miserabilior reputat. Tu ergo amice de magna
domo et alta esse non appetas. sed de humili sis contentus.

Capitulum secundum continens consolationes super carentia libero
rum et spualiter heredis masculi.

Secundo post premissa ad dominam consolatricem princi
palem accessit et alius tristis de liberorum carentia totum
perturbatus querens si quomodo posset apud eam consola
tionem reperire. At illa eidem loco sui huius rei gra
tia de suis puellis quatuor gnatas ad consolandum

assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Si liberos desideres uxorem habere neces
se est. Sed quod sapientia uxorem ducere non expediat. hoc sodales
mee inferius te docebunt. Quod vero nec virgini nec alias libere mari
tum accipere conveniat nec viro uxorem pari pacto. ad hoc facere vi
detur periculum continue discordie siue displicentie. cum peritiam sit quod
alter coniugum pro omnia facta et verba conditionesque personales de al
tero sit contentus. Hic forte adulter est. vel illa adultera. Hic forte
factus est. vel illa stolidus. Hic forte turpis est. vel illa feuda. Hic
forte impotens est. et illa lubrica. Hic forte parca est. sed ille lu
sorius vel effusus est. Hic forte iracundus est. sed illa nimis timida.
Ipsa forte verbera vel gladium. sed ille timet venenum. Hic et con
similia infinita considerando quomodo possit pro omnia altera pars hu
ius copule de altera contentari. Et si grata sint quedam in alteru
tro. aliorum tamen mixtura plerumque illa confundit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice si liberis careas non multum do
leas. Quis scit quales essent quos haberes. Nam vir possit esse
quin vel in eis vel eorum in uxore vel maritis vel in filijs filiorum aut
filiabus defectum aliquem repies te medullitus tristat. Melius ergo
videtur esse cordi tuo ut liber sis a liberis. ne liberi te diversis modis
occupantes a te tollant animi libertatem.

III. CONSIDERATIO.

6.
107
Tercia puella sic ait. Dic mihi quomodo quo fine liberos desideras
Aut forte ut nomen tuum non intereat. vel ut habeas prole. sed idia se
nectus. vel ut certis utaris heredibus. Sed hoc habere in intentio
ne stolidissimum est. Audi quendam theofrastum qui hoc esse stoli
dissimum plane affirmat ac sic probat. Primum inquit quid ad nos pro
tinet recedentes e mundo si nomine nostro alius non vocetur cum in
numerabiles sint qui eodem nomine appellantur. Secundo que sint
senectutis auxilia nutrire illum dominum. illum qui aut prius te forte
moriatur aut peruersissimis moribus sit. aut certe cum ad maturam
etatem venerit tarde ei mori videaris. hec theofrastus. cuius di
cta etiam militans contra motum tertium de certis heredibus pro matris
monium acquirendis. quibus scilicet dictis annecto casum quem refert Bo
etiana solatrix. Honestissima quidem inquit coniugis foret liberorum
quod iocunditas. sed nimis e natura dictum est. nescio quem filios in
venisse totiores quorum sit moribus quecumque additio neque alias ex
pertum te. neque nunc anxium necesse est amovere. In quo euripi
dis mei sententiam probo qui carentem liberis infortunio dixit esse
felicem.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella contra desiderium specialiter heredis masculi sic
ait. Tu qui heredem masculinum habere desideras. Einge tibi
finem aut dic quare. Si sis unus de communibus non apparet quare
cuius absque tali herede liberi possit domui tue disponere ante mor
tem. si vero sis de nobilium numero et magnorum. quid anime tue
valere poterit talis heredis successio. nisi communiter augmentum
purgatorij ignis aut gehenne cum in te redundet abusus heredi
tatis que siue in torneamentis. siue in hastiludijs. siue alijs in acti
bus militaribus. ac in festiuitatibus et sumptibus inordinatis pecca
ta plurima implicantibus presumere haberes anime sue et tue noci
turum. quem hoc respectu heredem potius optare haberes bufone
esse quam hominem si salutis tue memores esses.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia fratrum
agnatorum vel sanguineorum.

Tercio post premissa ad sepe dictam dominam solatri
cem accessit et alius tristis de fratrum agnatorum seu con
sanguineorum carentia tristitiam habens non modicam
et desiderans solari. At illa eidem in hoc casu satis
operans de puellis quas secum habebat ad consolandum
prodoneas duas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad predictum triste sic ait. Si de carentia fratrum doles pro
sanguineorum sic est quod hinc diligeres et non diliges. si ipsos non dili
geres. ut quod tunc eos habere velles. Si vero ipsos diligeres teipsum in regno
plurimum impedire. prope hinc de regno est. Sed quod pro factis quod de pro factis
vire desiderat necesse est ut carnale sanguineorum affectum postponat

Audi magnum illum anastitum ambrosium. Cui inquit portio de
na est. nihil debet curare nisi deum. ne alterius impediatur neces-
sitas munere. quod em ad alia officia fertur hoc religionis cul-
tui decerpitur. Nec em vera est sacerdotis fuga abdicatio domesti-
corum et quedam alienatio karissimorum. ut suis se abneget qui ser-
uire deo gessit vel eligit. hec ille magnus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice fratres vel sanguineos habe-
re desideras. Cura de spiritualibus de qualibus in patrum li-
bro dicitur. Sunt ornati moribus et caritatis vinculis velut quadam
germanitate constructi. hec ibi et nonne bene. Nonne magis quam car-
nalis vera est illa fraternitas vel cognatio quam non sanguinis vici-
nitas. sed morum conformitas et animorum unitas in christi carita-
te solet operari. Ad quem sensum venerabilis pater jeronimus loquens
Vera inquit illa necessitudo est et christi glutino copulata. quae non
utilitas rei familiaris. non presentia tantum corporum. non subdola
et palpans adulatio. sed dei timor et diuinarum scripturarum stu-
dia conciliant. Hec ille. Denique non carnalis fraternitas siue consan-
guinitas heredes regni constituit. sed quorum est pulchra et casta gene-
ratio cum caritate. horum fraternitas seu cognatio tanquam filiorum dei
patris heredes dei constituit. coheredes autem christi. Si igitur qui ad eam-
dem hereditatem pertinent in hijs venio attenditur fraternitas seu
cognatio quam sit illorum qui ad illam secundum se hereditatem non au-
dent aspirare. Restat quod de carnali minime est curandum. sed de
spirituali illorum quibus est in hereditate salutis eternaliter gaudi-
endum. Ceterum de hac materia infra per neptes meas poteris
aliqua hijs conformia reperire.

Capitulum quartum continens consolationes super defectu natalium
Varto post praemissa ad sepe dictam dominam consolatricez
accessit et alius tristis propter defectum natalium cur-
batus querens aliquid super hoc consolationem cui illa dpa
uens mor ei huius rei gratia quatuor de suis puellis
ad consolandum idoneas assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O karissime si scripturas novisses de defe-
ctu natalium non sic erubesceres. Videtur enim ex scripturis quod
similes tibi fuerint plurimi in sacris excellentissimis constituti. ta-
ceo enim de patriarchis. archiepiscopis. episcopis. et alijs inferiori-
bus prelatibus quod plures summi pontifices tibi fuerunt similes. quip-
pe decreto libro ex verbis damasci pape scribentis Ieronimo pre-
sbytero sic habetur. Orosius papa filius fuit stephani subdiaconi.
Bonifacius papa filius iocundi presbyteri. felix papa filius felicitis pre-
sbyteri. Agapitus papa filius gordiani presbyteri. Theodorius papa filius the-
odozi presbyteri de civitate ierosolima. Silvester papa filius silverij epi-

Rome deus dedit papa. filius iocundi presbyteri. Felix enim terci-
us natione romanus ex patre felici presbytero fuit. Item Gelasius
papa natione affter ex patre valerio episcopo natus est. Item aga-
pitus natione romanus ex patre gordiano presbytero originem duc-
it. quod plures etiam alij inveniuntur qui de sacerdotibus nati apo-
stolice sedi presueverunt. hec papa Damascus. Sed excellentissimus
ille monarcha alexander magnus spurius fuit ex olimpiade ma-
tre et nectanabo rege egypti patre natus quibus philippi regis ma-
cedonum mariti predictae olimpiadis filius fuerit putatus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait tristi. Quid curas si tu honestus sis qual-
bet parentibus natus sis. Audi verba magni patris augustini
in venerabili decretoz volumine recitata. Unde cum inquit ho-
mines nascantur si parentum vitia non sectantur honesti et salvi erunt
Semen enim hominis ex qualicumque homine dei creatura est. et eo ma-
le utentibus male erit. non ipsum aliquando malum erit. Audi rur-
sum ad idem et iohannem quod aureum. Nunc inquit de vitijs eru-
bescamus parentum. sed unum illud queramus. semper amplectamur
matrem. etiam si fornicatione pollutam vel quodlibet huiusmo-
di dedecore sordidatam. nihil tamen de eius aut vitiate fuscabi-
tur. aut crimine polluetur. Quod si fornicator est ipsius ad meliora con-
uersum nequaquam apud deum prior vita maculat. multo magis ex
meretricie natus et adultera si virtute propria decoretur parentum
suorum non dedecatur obprobrijs. hec ille.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. consulo tibi homo quod ad patrem attendas
principalem qui fecit et creavit te. Vtique non minus quam legiti-
mum filium patris. Audi illustrem ieronimum. Nasci inquit de
adulterio non est culpa qui nascitur. sed illius qui generat. Quo-
modo in feminibus non peccat terra que confouet non semen quod
in sulcis iacitur. non humor vel calor quibus temperata frumenta
in germen pollulant. sed verbigratia fur vel latro qui fraude et
vi eripit semina. sic genus humanum recipit terra. id est vulua quod
suum est et receptum confouet. et confortum corporat. et corpora-
rum in membra distinguit. et inter illas sacri ventris angustias. sa-
cra dei manus semper operatur. Idemque corporis creator et anime
Noli despiciere bonitatez figuli qui te plasmauit et fecit ut voluit
ipse est virtus dei. et dei sapientia

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Tu quod de parentum propagatone erubescis ex ip-
sius saluatoris aliqui similitudine consolari poteris. Audi venera-
bile ieronimum presbyterum libro decretoz. iductum. Dominus inquit non ihesu-
christus voluit non solum de alienigenis. sed etiam de adulterinis coniugibus na-
sci. nobis magna fiducia prestans. ut quicumque modo tantum ut eius vestigia

imitemur ab ipsius corpore non separemur. cuius per fidem membra effecti sumus. Iudas enim patriarcha concubuit cum thamar nuru sua et ex illo coitu nati sunt zaram et phares. inde postea salmō qui fuit dux in deserto. inde othes. inde quoque bcoz. Inde postea psal qui fuit pater dauid. ex illa autem progenie origo ducitur christi. hec hieronimus.

Capitulum quintum continens consolationes persone turbate maxime diuitis super ignobilitate seu carentia nobilitatis.

Vinto post premissa ad illustrem dominam consolari cem accessit et alius tristis super ignobilitate seu nobilitatis carentia querens ab ea recipere consolatione cui illa mox huius rei gratia octo de suis puellis pro consolatione duxit assignandas.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo cur de ignobilitate generis turbaris cum si velis prestantiorem nobilitatem consequi possis. Que nam inquires est illa. Defecto illa est que non ex diuitijs temporalibus sed ex thesauris oritur spiritualibus. Audi illum Cassianum. Si inquit inueterate et per genus ducte diuitie nobilem faciunt. multo magis prestantior est nobilitas cuius origo thesauris prudentie locuples inuenitur. Hic ille. Daret igitur huius viri per pulcro dicto quod ignobilitas generis recompensari potest multo quidem excellentiori. Sed quod etiam occasio sit excellentiori nobilitate obtinenda conatum habendi hoc pacto patet. Siquidem ubi nobilis genere de sua contetatur nobilitate. ibi sepius genere ignobilis conatur se in recompensam virtutibus nobilitate. Audi patrem claruallium. Nescio inquit quo pacto virtus ignobili placet. An forte plus claret siquidem ignobilis cum caret gloria. non facile liquet utrumque nolit. aut quia non possit habere. laudo factam de necessitate virtutem. sed plus illam quam elegit libertas. non quam inducit necessitas. hec ille pater. Verum licet plus illa. ut dicitur laudanda sic virtus quam elegit libertas. tamen etiam illa nobilitas morum seu virtutum quam ratione ignobilioris generis inducit necessitas magis facit hominem notum seu famosum quam sola dignitas generis. Hinc etenim in decretorum venerabili volumine sic dicitur videtur. Nos qui possumus non ex locorum vel generis dignitate. sed morum nobilitate innotescere deberemus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime quid de ea multum curas quam deo parum curat generis nobilitate. Vis scire quod parum deus illam curet. Audi venerabilem jeronimum. Sola inquit apud deum libertas est non seruire peccatis. summa apud deum nobilitas est clarum esse virtutibus. hec ille. Nec videtur quod tantum summa sed etiam quod apud eum sit sola. quemadmodum et non seruire peccatis

6
109
dicit solam apud deum esse libertatem. Et nonne satis iohannes os aureum huius concordat. Ille inquit clarus. ille sublimis. ille nobilis ille tunc integram nobilitatem suam putet. si dedignetur seruire vitijs. et ab eis superari. hec ille et ecce dicit integram putet suam nobilitatem. Quod enim parum distat nihil distare videtur. ergo nobilem esse genere supponit parum esse atque ideo de eius carentia non curandum esse.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Noli amice iudicio errare stude potius te deo conformare. apud quem quis sit potius venerabilis jeronimus manifestat. Ille inquit apud deum preest potius. non quem nobilitas generis nec dignitas seculi. sed quem deuotio fidei et sancta vita commendat. hec jeronimus. Sed ut quid nobilitatis carentia seu contristat ignobilitas nisi quod quis eo quod est ipse potius esse vellet. Sed quid. Nunquit bene. Procerto minime. Audi ad hoc itidem jeronimum venerabilem. Nulli inquit te unquam de generis nobilitate preponas. nec obscuriores quoslibet et humili loco natos te inferiores putes. nescit religio nostra personas nec additiones hominum. sed animas inspicit. hec ille. igitur saltem apud religiosas mentes inter nobiles genere et ignobiles non est differentia. que si forte apud non religiosas fuerit non est cura.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Cur homo quaerens de carentia nobilitatis carnalis. Estimo quod non faceres si quale a vitium est annexum attenderes. Vis scire quale. Audi insignem jeronimum. Olerumque inquit nobilitas carnis ignobilitatem parit mentis. Huic concordat vel cum moderamine egregius pater gregorius. Nonnullis inquit solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis. ut minus se in hoc despiciant. qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt. hec gregorius. Vide igitur quid velis e duobus eligere scilicet vel mentis nobilitatem. vel carnis. que si sola est. facit mentem se aliquid fuisse meminentis. et ob hoc non se. sed alios despicientis ignobilem fieri. ut hic egregius pater innuit. et certe bene. Nimirum alios preferam dei amicos etiam si ignobiles sint despicientes se spernens ipsum deum spernit seu contemnit. Dicente domino qui vos spernit me spernit. Sed quid de illo. Certe deum spernentes seu contemnentes fiunt ignobiles. Audi ipsum deum loquentem. Qui inquit contemnunt me erunt ignobiles ita ait. Nec mirum. Nam et cham pater chanaan per contemptum patris sui noe cuius vino in ebriati verenda nudata fratribus suis nunciauit. Hoc ad ignobilitatem suam meruit quod noe pater eius a vino euigilans ait. maledictus chanaan puer seruus seruorum erit fratribus suis scilicet get et japhet qui propter hanc virtutem quod tunc pallio verenda patris operuerunt. facti sunt igitur dicto fratre suo potiores quem exinde

seruum habere meruerunt Sane dictus dei verbum qui dēpnūc
me erūt ignobiles. necesse est intelligere saltē d ignobilitate mēis
Si vis igitur vnum eligere e duob⁹ predictis pensa quid melius.
Siquidem haberes nobilitatem carnis esset in periculo nobilitas
mentis. quēadmodū ptz ex pmissis. Stude igit⁹ ut eā q sine piculo
consequaris tanq̄ pstantiozem magisq̄ appetendam nobilitatē mē
tis. An non melius est nobilem habere hominem interiorē q̄ ex
teriorē. seu nobilem habere mentem q̄ carnem. Profecto melius
est q̄ carnem mentem habere nobilem. quippe secundum mentem
homo est factus ad dei p̄maginem. Est et mens superior pars ani-
me et caput ei⁹. Sed reuera vnum e duob⁹ eligendo dignus qui-
dem malle caput habere nobile q̄ pedicam nobilem. Nam et in
signū pstantiozis nobilitatis solēt homines inter membra caput
magis p̄ciosis gemmis auro quoq̄ et nobilib⁹ rebus alijs q̄ pe-
des suos p̄oznare. Vix est em rex aliquis vel regina qui vel que
non pro pedib⁹ de carnatu nigri corij contentetur

V. CONSIDERATIO

Vinta puella sic ait. Cur d generis turbaris ignobilitate. que
quidem te ne gloriofus efficiaris minime valet impedire. Vis
hoc scire. Audi iohannem os aureum pulchris hoc exemplis ac per
contrarium declarantem. Patrem inquit habemus abraham. quid
p̄dest ei quem sordidat mozes clara generat o. Aut quid nocet illi
generatio vilis. quem mozes adoznant. Ipse enim vacuum se ab oī
bus bonis actibus ostendit qui gloriatur in patribus. hec iohan-
nes predict⁹. Qui rursus sic dicit. Quid nocuit abrahe q̄ habuit
patrem tharam luteozum deozum cultozez. Nonne separatus a ge-
nere suo posit⁹ est i caput fidelium ut iam non diceretur fili⁹ pec-
catorum sed pater sanctorum. Non potuerunt eius gloriā sordida
re patrum errores Stagnum de argento egreditur. sed non est ar-
gentum. Itaq̄ argentum colatum seruatur. Stagnum autem foris
expellitur. Melius est de contemptibili genere clarum fieri. q̄ de
claro genere contemptibilem nasci. qui enim de claro clar⁹ nascit⁹
gloria claritudinis eius non est eius solius sed communis videt⁹
Qui aut de contemptibili genere clar⁹ egreditur tota gloria cla-
ritudinis eius solius est. qui vero de contemptibili genere dēpti-
bilis nascitur turpitudine dēptibilitatis solius ei⁹ non est. s̄ etiā
et generis. qui aut d claro genere dēptibilis nascitur omnis tur-
pitudine illi⁹ est ei⁹ soli⁹. Ideo meli⁹ est ut in te glorie ntur paren-
tes q̄ tu in parenub⁹. hec ille. cuius dictis adijcio q̄ multo meli⁹
est nobilem esse seu perfectum in persona p̄pria siue per conditiōs
personales et quasi essentielles. quaz p contractas a parentibus cō-
ditiones extrinsecas et quasi accidentales.

Exta puella sic ait. Cur appetis karissime nobilitatem generis
per quam nichil cōsequens p̄prie nobilitatis siue claritudinis

6 110
bene autem inde maiorem turpitudinez consequi poteris Sane ut
hec aduertat queso dic mibi quid est nobilitas nisi aliena claritu-
do. Nimirum nobilitas laus est parentum. que quidem laus si ve-
ritati non innititur vana atq̄ turpis est. Simaurem ex meritis parē-
rum p̄oueniat ipsozum quidem non tua est. tibi igitur splendoris
quid confert claritudo talis aliena p̄prietiam non habenti. Verum
quanto tibi parentes fuerint clariozes hoc bonuz et nobilitate cō-
sequeris. q̄ tanto te tanq̄ degenerantem turpiozem reddit p̄prietoz.
atq̄ laudabiliū carentia meritozum. Hec ē profecto sententia qua
et illa nobilis consolatrix boetij ptulit in hec verba. jaz inquit q̄
sic mane q̄ facile nobilitatis nomen quis non videat que ad clari-
tudinem refertur. Aliena est. videtur nanq̄ esse nobilitas quedaz
de meritis p̄ueniens laus parentum. Quid si claritudinem p̄dici-
tatio facit. Illi sunt clari qui p̄dicantur necesse est quare splendi-
dum te si tuam non habes aliena claritudo non efficit. Q̄ siquid
est in nobilitate bonoz. id esse arbitroz solum ut imposita. necessi-
tudo videatur ne a maiorum virtute degenerent. hec illa. Cui i hō
olimo puncto concordat insignis pater jeronimus. Nichil inquit
aliud video in nobilitate appetendum nisi q̄ nobiles quadam ne-
cessitate constringuntur ne ab antiquoz p̄bitate degenerent.

VII. CONSIDERATIO

Optima puella sic ait. O amice cur d nobilitatis carentia que
renis. Nempe qualiūcūq̄ parentum filius dicaris. nō poteris
esse ignobilis nisi sola opinione. sed nobilis es in veritate. si tamē
non p̄vicia degeneraueris. Ecce em qd̄ dulcissimum est audire no-
bilitē illa boetiana consolatrix sic musice modulata est. Omne hoim
gen⁹ in ternis simili surgit ab ortu. Vnus enī rerum pater est vn⁹
cuncta ministrat. Ille dedit p̄beo radios dedit et cornua lune.
Ille hominem etiā terris dedit et sp̄dera celo. Sic clausit membris
animos celsa sede petitos. Mortales igitur cūctos edit nobile ger-
men. quod gen⁹ et proauos strepitis. Si primordia vestra ducto-
renq̄ deus spectes nullus degener extat. Ni vitia peiora fouens
proprie deserat ordinem. hec illa. Sane hoc ita potest intelligi
quidquid ad substantiam honozis attinet hoc omne homines imme-
diate a deo habent. Animam nanq̄ quis creat nisi solus de⁹. Sup-
posita etiam prima materia quis creauit eam. deus sol⁹ et non ho-
mo. Siquidem hominis operandi p̄incipia que accidentia esse no-
scuntur ad substantiam humani corpis non attingūt. Nichil em vl-
tra suam spectem agere apud p̄bantes communiter est concessum.
Surtum et illa numero accidentia que reperiuntur in homine que
non modo tm̄ in fieri hominem disponunt. sed inesse. Et carnali pa-
tre qui forisitan mortuus est vel distans tanq̄ a causa essentiali per-
nitus non dependent. oportet nanq̄ tam p̄ducens q̄ conseruans
nō ita distare loco vel tpe ab eo qd̄ p̄ducit vel cōseruat. s̄ dcurrū

omnino causa essentialis necessario cum effectu. Quid igitur in hominibus permanens reperies quod non eque immediate omnes homines habeat ab omni creatore. Bene igitur dicitur est mortales cunctos edit non bile germen. Omne hominum genus in terra simili surgit ab ortu. Nullus degener extat et sicut patet.

VIII. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. O amice si salutem tuam prouide diligeres ignobilitatem generis potius quam nobilitatem eligeres. Vis scire quare. Ecce nobilitas generis virum cui facultas utrunque suppetit multum artat ad armatam militiam exercendam. que quidem militia primum est inter quedam negotia de quibus specialiter scribitur. quod vir unus possunt exerceri sine peccato. quod iuxta tradita supra per neptem meam quo ad ipsam militiam homini intelligo de peccato mortali. Nam vir unus potest quae exercere sine graui periculo corporis et anime. praesertim in bellis et guerrarum batellis hastiludijs atque torneamentis. in quibus sepius contingit occidi et occidere et miserabiliter interire non habito spacio penitentiae. O infelix nobilitas que homini accidentia secum portat. Contra felix ignobilitas que ab illis supportat que non sinit hominem ambulare in mirabilibus super se. quod et spiritum viri humiliat per quod ipsum ad futuram exaltationem habilitat.

Capitulum septimum continens consolationes persone nobilis et diuitis super aliquorum de sua parentela humilitate seu ignobilitate.

Secundo post premissa ad personam dnam consolatricem accessit sic et alius tristis de materia premissi capituli querendo cui illa per consolationem impendenda de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O homo si de tua parentela humiles quosdam habes et ignobiles et inde turbans. cur est hoc nisi quia inde uerecundaris quod plane tue superbie attestatur. Deinde nimirum tu de ipsis ut de illis qui magis humiles presumuntur habere non gloriaris et ipsi de te uano et superbo tanquam de uittulo possent erubescere non indigne. Gloriaris igitur de ipsis ut de exaltandis ipsi uero de te erubescere possent et tu magis ut de humiliato. Regula enim hec seu diuina sententia irremouabiliter stabit qua dicitur qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. consulo itaque ut pares tibi illos eximes et si non maiores. Mutata iudicium et te eximes uiliosum inferiorem uel humiliorum hominem. et nunquam non ita uerum eximares. Certe sic si mundi iudicio. tam celi. put in extremo et omniuersali iudicio clarescit.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Nonne uides karissime quod magna lapis qui claritate carens fortis nobilitatem non ostendit eligibilior est vitro rubeo quod uidetur lapis esse preciosus. quem propter exteriorum dispositionem rubinum facile iudicarem. Certe eligibilior esset. quid ergo tibi de exteriori nobilitate generis. et cur de ignobilitate

exteriori aliquorum tue penite erubescis. Sunt enim illi forte magnetes. id est magni coram domino rustico sub colore faciente hoc ipsum humilitate quorum interioris eorum nobilitatis claritas quam nobiles mundi obscurabitur et in exteriores tenebras mittetur euidetur finaliter appebit. Capitulum septimum continens consolationes puella super nobilitatis uiri carentia siue iam sit maritata siue uirgo claustralis uel alias nunquam maritanda.

Secundo post premissa ad dominam consolatricem antedictam accesserunt puella quedam tristes super nobilitatis uiri carentia querentes consolari. quod cum dicitur fuerint decreuit dicta domina duas eis de suis puellis assignare per consolationem eis impendenda.

I. CONSIDERATIO

Prima puella non loquens monialibus sed matrimonialibus sic ait.

Tu filia maritanda uel iam etiam maritata cur de nobilitatis uiri carentia turbans. Si non stulta esses minus nobiles perigeres. Ille qui nobilitatis forsitan tanquam non parem sibi te contemneret. minus aut nobilitatis in multa reuerentia te haberet ille qui nobilitatis uel cum aliis mulieribus uel in mundi uanitatibus uel per guerras tua et sua bona consumeret. et ad erubescendam paupertatem seu inopiam te et se deduceret. qui uero minus nobilitatis tibi desaurifaret et nihilominus laudam mensam tecum haberet. Ille qui nobilitatis forsitan ob pericula militaria quicquid uel mortuus. uel cruentus uel membro diminctus. naso uel oculo orbatus ad te rediret. Qui uero minus nobilitatis sano corpore letosque uultu te respiceret ac tibi remaneret. Denique ille qui nobilitatis per frequentem absentiam te turbaret ille qui minus nobilitatis uel forsitan ignobilis te per suam presentiam delectaret et consolationes plurimas exhiberet. Nec moueat te quod aliter esse possibile foret. nam saltem ea que dicta sunt. sunt omnimodis accidentia uel multum probabiliter expectanda.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad uirginem claustralem loquens sic ait. Tu uirgo claustralis christo dei filio desponsata si de marito quantumlibet additionum excellentium fueris temptata temptationibus homini arte quadam et exemplo superare poteris si tamen sponsi tui precellentiorum additiones et dignitatem ab ipso habitam et habendam bene attenderis. Ecce quid accidit. Ercur quidem quod dux austrie scribens regi francie in descriptione persone sue et statim posuit in litera titulum longissimum ex multis prealibus titulis depositum. Sic uidelicet Lupoldus dux austrie. Marchio stirie. dominus portus nauis. Langranius alsacie. Comes de habespurg etc. homini. quo audito titulo rex francie admirans et desiderans dixit suo notario. ut ducis titulum iterum legeret per singula puncta et distincte. Quoniam ergo legit dux austrie. dixit rex et ego rex francie. quoniam legit marchio stirie dixit rex. et ego rex francie. et eodem modo dixit ad singulos titulos. quod diceret. plus est esse regem francie cuius solus tituli expressio solemus nos describere. quam omnes.

predictos titulos habere. Consimili ergo modo dicat virgo christo de sponsa si per magno dicat et talis mulier per suum maritum hoc quod est magna baronissa. dicat per maiori dignitate et ego per christum meum sponsus sum celestis regina. Si per magno dicat sibi talis est per maritum magna ducissa dicat iterum ipsa et ego per christum celestis regina. Sed dicat sibi talis per maritum est regina francie vel anglie. dicat ipsa et ego per christum sum regina celi seu celestis regina. Si dicat et talis mulier per maritum facta est impatrix. dicat ipsa et ego non modo terrena impatrix sed per christum sponsum meum celestis sum regina. Cur autem sic veraciter dicere possit. Profecto idcirco quod eodem in regno ubi spiritus est rex ubi sponsa ab ipso denominanda dicenda est regina. Si itaque ibi sponsus virginum rex est celi. sequitur quod virgo claustralis sponsa christi est regina celi seu celestis regina.

Explicit sextus liber de solatione theologie. Incipit liber septimus dicens solationum remedia optuna contra turbationes que opponuntur diuitijs et rebus facultati. Capitulum primum dicens solationes super non affectione seu carentia diuitiarum seu rerum temporalium.

Septimo principaliter decem tristibus sepe dicitur domine consolatrici principali appropinquantibus et ei assistantibus unum ex eis ante ceteros de diuitiarum seu rerum temporalium carentia est dicitur. Et illa eidem primum per solationem sibi impendenda sedecim de suis puellis deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristem predictum sic ait. Est mihi valde diuitiarum ex carentia quoscumque christianos contristari. Inde quidem ut reos tristitiam non haberent si ipsi scirent quanta diuitie mala operari consueverunt. Vide amice si verum dico. Ecce diuitie desiderate mentis insaniam indicant. Diuitie quoque christi discipulatus derogant. Diuitie suos amatores inquinant. Diuitie tremorem causant. Diuitie onerant. vinculant anxietatibus. et tedijs inquietant. hec mala ad presens sufficient. Vis itaque scire karissime quod diuitie desiderate presertim in christiano mentis insaniam indicant. Audi patrem clareuallis. Querat inquit diuitias paganus qui sine deo uiuit. querat iudeus qui terrenas promissiones accepit. Sed qua mente christianus diuitias querit postquam christus beatos esse pauperes predicauit. Nec ille pater qui dicens qua mente videtur innuere quod non nisi mente stulta vel insana. Vis insuper scire quod diuitie possesse saltem absque promptitudine eas relinquendi propter deum. discipulatus christi derogant. Audi etiam ipsius christi euangelicam sententiam. Omnis inquit qui non renunciauerit omnibus que possidet

non potest me esse discipulus. Vis scire quod diuitie suos amatores inquinant. Audi patrem clareuallis. Beatus inquit qui post illa non abijt que possessa onerant. amata inquinant. amissa cruciant. hec illum pater. sed et in signum spiritualis inquinamenti. Aurum et argentum que communijs diuitiarum sunt materia se multum detrahentes corporaliter inquinant. Vis ulterius scire quod diuitie tremorem causant. Ecce chrysomus qui interpretatur possessio caput habuit tremulum quod signat quod qui in mundo possessiones habent utique in tremore sunt. hi sunt quidem qui iuxta verbum psalmiste trepidauerunt ubi non erat timor. Vis deum scire quod diuitie onerant. Audi illustre jeronimum. Si inquit habes vende et da pauperibus si non habes grandi onere libera es. Audi quoque et gregorium quo ad hoc. Terrena inquit substantia eterne felicitatis operata pondus est. non subsidium. Eert autem et pater clareuallis audito quod secrete marce per quendam abbatem sibi transmissis amisse essent. hec verba dixisse. benedictus deus qui nobis peccat ex hoc onere. Vis postremo simul scire quod diuitie onerant vinculant anxietatibus et tedijs inquietant. Audi magni patris augustinum. Abice inquit a te diuitiarum onera. abice vincula non voluntaria. Abice anxietates et tedia que te pluribus annis inquietant. Nec ille pater. Sed et de inquietudine hoc testatur quod in prophetis. puerbis sic habet. cum doperem a capite fur de nocte sacculum cum numis subtrahere conarer. tolle inquit infelix ut facias utrosque dormire.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Vis homo rursus scire et alia mala a peccatis missis per sororem meam profanis. Ecce diuitiarum dolores cant. diuitie per superbiam inflant. Diuitie labores et pericula inducunt. et virtutes eneruant. Diuitie homines securitate et quiete priuant. diuitie vtriusque et excruciant. Vis scire quod diuitie dolores cant. Audi illustrem senecam de diuitijs sic loquentem. Ista que sic penitus tanquam datura leticia amant ac voluptate cause dolorum sunt. Vis scire quod diuitie per superbiam inflant. Audi magni patris augustinum. Morbus inquit diuitiarum est superbia. Nam grandis animus est qui inter diuitias ista morbo non recusat. maior animus diuitias suas vincens contemnit. magnus ergo est diues qui non se ideo magni putat. quod diues est. qui autem ideo se magni putat. quod diues est superbus et egenus est in carne crepat. in corde mendicat. inflatus est non plenus. Vis scire quoque quod diuitie labores et pericula inducunt et virtutes eneruant. Audi rursus magnum patrem de auro. quod materia est diuitiarum. Aurum inquit est materia laborum. periculum possidentium. aurum eneruatio virtutum. aurum malus dominus. perditio. seruus. Vis scire quod diuitie hominem securitate et quiete priuant. Audi petrum illum hauiennensem. Audi inquit custos seruatores argenti securitatem non habet. nescit quietem et cui deest securitas quies perit. pena diues est ille et non censu. Denique vis scire quod diuitie priuant et excruciant. Audi illustre senecam de diuitijs loquentem. In hoc

inquit excusabiles sunt dii. q̄ ista que orunt et que excruciant op-
tantib⁹. offerunt.

III. CONSIDERATIO

Erca puella sic ait. Cur homo appetit diuitias quas sequi so-
let tumoz inflationis. letarg⁹ obliuionis. et frequens tediuz
erubescencie et pudoris. Vis hec scire. Audi patrem clareuallia.
Videas inquit plerosq; in ecclesia de ignobilib⁹ nobiles. de pau-
perib⁹ diuites factos subito intumescere. pristina obliuisci subie-
ctionis. gen⁹ quoq; suam erubescere et infimos dedignari paren-
tes. Nec pater ille. S; quid. De defecto taceo de dicte verecundie
materia que se tñ offert frequenter nimis. taceo de obliuione pæ-
dicta que inuertit sepiissime hominib⁹ vanis. loquar solū de aucto-
ritate tumore. qui quis non sit nisi cordis. min⁹ tamen piculosus nō
est q̄ si esset tumor corporis.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O hō karissime testante ihu filio syrach.
si diues fueris nō eris immunis a delicto. S; et illustis sene-
ca. multum est inquit nō corrumpi diuitiaz. otubernio. quid igit⁹
curas de diuitijs. te pou⁹ cura de vitijs annexis diuitijs. seu poti-
us sicut in voce. sic quasi et in re diuitijs incorpatis. forsitan inq-
es. que nam sunt hec vitia. De defecto annexum est diuitijs vitium
superbie. vitium vane glorie. vitium dissolutionis. recollectionis im-
peditiue. vitium auaricie. et vniuersaliter vitium inordinate dcupi-
scentie. vitium quoq; luxurie cum pluriū alioz vitioz societate.
Vis scire q̄ annexum sit diuitijs vitium supbie. Audi illustrem Se-
necam. Accepit inquit ille grande pecuniam. ergo et supbiaz. Au-
di quoq; et magnū patrem augustinū. Vermis inquit diuitiaz. est
superbia. difficile est ut nō sit superbi⁹ qui diues est. tolle superbi-
am diuitie nō nocebunt. Vis scire q̄ annexū est diuitijs vitium vane
glorie. Audi jobānez os aureū. Vanitas inquit vanitatu et omnia
vanitas zc. Hunc versiculū si capent qui in potētia et diuitijs ver-
santur in pieub⁹ omnib⁹ et in velleb⁹ suis scriberent in foro. i. do-
mo. in ianuis. in ingressib⁹ et an omnia in ostentis suis ut semp-
cum oculis cernerent et corde sentirent. Vis scire q̄ annexū est di-
uitijs vitium dissolutionis recollectionis impeditiue. Audi Bedam
venerabilem. Familiaris inquit res est humanum eoz opibus ac li-
bertate dissolui. erumnis vero ac paupertate ad semetipsum recol-
ligi. Deniq; vis scire q̄ annexū sit diuitijs vitium auaricie. et vni-
uersaliter vitium immoderate concupiscentie. De defecto pdoneos
testes inuenies. quos tibi in proximo nepus meū indicabit cum
quoz dictis audire curato. Dicta quoq; illustis Seneca. Conge-
ran⁹ inquit in te quidquid multi locupletes possederant. vltra pri-
uatam pecunie modum. fortuna te auro tegat. purpura vestiat.
et ad hoc mod⁹ deliciaz. et opum te poucat ut terram marmorib⁹
abscondas nō tantum tibi habere liceat. sed calcare diuitias. Ac-
cedāt statue et picture et q̄q; ars vlla luxurie elaborauit maiora

113.
cupe ab his discas. hec seneca. S; nonne magnam vitioz est qd ex
diuitijs orit⁹. scz talis insatibilis dcupiscentie. Postremo vis sci-
re q̄ annexū est diuitijs vitium luxurie cum pluriū alioz vitioz
societate. Audi jobannem os aureū. Diuitiaz inquit sequela est
luxuria. ira intemperans. furor iniust⁹. arrogancia. superbia. omif-
q; irrationabilis mo⁹. h ille jobannes. Qui hac de causa alio i lo-
co sic dicit. Si possibile ess; in diuites vindictam pcedere videres
ex eis repleri carceres vniuersos. s; cum omib⁹ suis hoc malū ha-
bent diuitie. q̄ in malignitate peccantes ab vltimib⁹ eruunt.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O amice cur tristaris de diuitiaz caren-
tia. forte estimas q̄ habenti sint bone aut saltez q̄ nociuz nō
sit ipas habere. S; pfecto facile patet q̄ tu erras vtraq; intentio-
ne. Vis circa primā intentionem scire q̄ diuitie saltē virtuti nil adi-
ciant bonitatis. Audi illustrem senecam. Done inquit ex vna par-
te vitium bonum diuitijs abundantem. ex alia nihil habentem. sed
in se omnia bene disponentem. Vterq; eque vir bonus erit etiam si
bona fortuna dispari vtetur. hec ille. Rursum quo ad intentionē
aliā vis scire q̄ diuitie nō mō nō sint bone s; nociue. qd q; p con-
sequens eis carere pou⁹ leticiam q̄ tristitiam debz inducere quem
admodū infirmitate vel inimico carere. Audi boetianā solatice
Ego inquit nego vllum esse bonum qd noceat habenti. Num id mē-
tior. minime inquires. atq; diuitie possidentib⁹ p sepe nocuerunt cū
pessim⁹ quisq; eozq; alieni magis auid⁹. quidquid vlsq; auri gem-
marumq; est se soluz qui habeat dignissimū putat. tu ergo qui nūc
contum gladiumq; sollicit⁹ ptimefcis si vite hui⁹ callez viator ins-
trasses coram latrone cantares. O preclara opum mortalium beati-
tudo. quam cum adept⁹ fueris securus esse desistis. hec illa cuius
et musa subiungit suo i carmine. Ne prim⁹ quis fuit ille. auri qui
pondera tecta. gemmasq; latere volētes. preciosa picula fodit.

VI. CONSIDERATIO.

Erca puella sic ait. O hō seculi cur tibi tanq̄ auaro tm sapiūt
diuitie mundi. cur non vis pou⁹ in religione christiana fra-
ter esse xp̄i. Vis scire q̄ dissimiliter tibi se habent ad diuitias fra-
tres ch̄isti. Audi patrem clareuallia. Nō inquit putent diuites hu-
ius seculi fratres ch̄isti sola possidere celestia qz ea sola audiunt
in pmissione possident et terrena equidem tanq̄ nihil habentes et
omnia possidentes nō mendicantes ut miseri. sed ut domini possi-
dentes. eo pcerto magis dñi quo min⁹ cupidi. Deniq; fidelis ho-
mini tot⁹ mund⁹ diuitiaz est. totus plane. quia tam aduersa. q̄ p-
spera ipsius eque omia seruiunt. et eque coopantur in bonum. ers-
go auar⁹ terrena esurit ut mendic⁹ fidelis ctemnit ut domin⁹. ille
le possidendo mendicat. iste ctemnendo seruat. h ille pater.

VII. CONSIDERATIO.

Epima puella sic ait. Nonne aduersis hō q̄ multum esset difficile habere diuitias. et n̄ cor apponere. dñte domino in euāgelio. ubi est thesaur⁹ tuus. ibi est et cor tuum. Sed periculosum valde est cor apponere. immo et mortiferum. corde em spinis attactō necesse est hominem mori. S; quid. certe affluentibus diuitijs cor apponere. similis quedam insania est ac si quis accurreret spinis et vsq; in tantum eas amplecteret q̄ cor suum penetraret. quippe diuitie sunt spine teste saluatore. Cōestante quoq; vicario ei⁹ gregozio. Quis inquit mibi vnq̄ crederet supplē si xpi testimonij non pcederet si spinas diuitias interpretari voluissem. maxime cuz ille pungant. iste delectent. et tñ spine sunt. qz cogitationum suarum punctioib⁹ mentem lacerāt. et cum vsq; ad peccatū p̄trahūt quasi inflicto vulnere. cruentant. Bñ igitur est mortiferum cor apponere. Vñ et ne hoc piculum incurramus p̄emunit nos dominus per os ip̄se. Diuitie inquit si affluant nolite cor apponere. non dicit nolite manum apponere. s; cor nolite apponere. maior em cura est sibi de corde a quo dependet interioris hominis vita spiritu alis. sicut a corde carnali vita carnis. sine autem magno periculo potest man⁹ apponi spinis hui⁹ non ad eas manu op̄rimendum sine ocludendum. s; ad mouendum p largitionem elemosinar. ap̄e do largam manum.

VIII. CONSIDERATIO

Cetera puella sic ait. O amice si spinarum pabola p foroz meam audita te non mouet. dic saltem queso. Est ne bonum illis carere quib⁹ quis nō solum rumpit discindit. s; etiam amittitur. Est inquit omino. S; quid. Defecto p rex multitudinem tepozalium in quib⁹ diuitie consistunt. facile dāngit interiorē hoīem sic quodamō rumpi discindi et amitti. vt iam non integer sp̄s p̄seueret. Vis id intelligere. Audi magnuz patrez augustinuz. Quia inquit ab vno deo summo et vero defluxeram⁹ euaueram⁹ in multa. discissi p multa. et inheretes multis etc. Ecce dicit euaueram⁹ in multa. discissi p multa. Nimirum qd integrū manens euanescere non potest. vt integer lapis. integrum lignū. hoc bñ euanescit qñ amittit. qd vñq; nostro dāngit sp̄i siue cordi. ppter sp̄aliū multitudinem. quoz. quolibet cor diuitijs ad se trahete iuxta illd. ubi est thesaur⁹ tu⁹. certe collect⁹ simul vel diuisus ibi est et cor tu⁹ s; etiā apud thesauri ptes. cor hominis diuitijs dilaniat⁹ et quasi amittit eo q̄ in multa diuidit⁹. Nempe de diuitijs illd psalmi dictū arbitroz. Fructu frumti vini et olei sui multiplicati sunt. bec quide dcta. vna supra de sodalib⁹ meis. s; in eadē q̄ materia ple⁹ni⁹ deduxit ac luculē⁹ declarauit.

IX. CONSIDERATIO

Onz puella sic ait. O amice si circa plātationem virtutū et bonozum operum fructum terrenarum diuitiarum impedimentū attenderes mirum hoc facis esset. si illas diuitias appeteres.

712
Vis ergo scire impedimta que p̄stant. ecce sicut s̄m naturales plāte nūq̄ aut rarissime generantur in locis arenosis. quia in eis v̄get siccitas ita et plātula iusticie et ceteraz virtutū virentes plāte raro generātur in cordib⁹ arenosis que auri arena sunt repleta quippe in comparatione sapientie omne aurum arena est exigua. sed et in cordib⁹ illis est siccitas per p̄iuatōz humoris interne deuotionis. Rursum sicut s̄m naturales. arbor habens grossum corācem cito fit sterilis quod quidem accidit vel ppter defectū v̄ctū oli humoris qui materia est fructuum vel ppter duriciam corācis euaporationem grossi qd in arboze est nociuum p̄hibentis. Sic et homines qui sunt velut arbozes. si ad modum corācis substantiaz arbozis inuoluentis sint inuoluti seu terrenarum diuitiaz grossicie circumdaci a fructu bonoz. op̄m steriles fiunt citi⁹ q̄ alij. vel ppter defectum v̄ctūoli humoris. i. deuotionis i v̄ctōe sp̄itus sancti consistētis vel ppter foetem ipsarum terrenaz diuitiaz oclusionem euaporare. i. euanescere p̄hibentem grossas et nociuas intentionem sanctam et quib⁹ alijs possit d̄urgere in habendib⁹ fru⁹ bonoz et honestatis.

X. CONSIDERATIO

Epima puella sic ait. O mi frater karissime hortoz diuitijs virtutes p̄feras. Cur aut hoc. Idcirco certe. quia nō diuitie que v̄t foroz mea p̄fata est v̄tia pariunt. sed virtus habentem p̄ficiat et opus eius bonum reddat. Audi illustrem senecam. Nulla inquit possessio. nulla vis auri et argenti pluris q̄ virt⁹ estimanda. Ceterum ad virtutes diuitijs p̄ferendum attende qd recitat. venerabilis pater jeronim⁹ p̄clarum exemplū. Socrateu inquit thebanus homo quondam clarissim⁹ cū ad p̄bandum adhenas pergeret. marginum auri pond⁹ abiecit. nec putauit se posse et virtutes simul et diuitias possidere. s; jeronim⁹. Non solum igit⁹ carendum est diuitijs. s; sunt etiā sp̄nende atq; abiciende. nō tñ inuolunt. s; v̄s pauperum meritorie ne virtutib⁹ obicem ponant. Euacuandum est corācis serinium auro illo qd arene op̄at. vt sic capax auri quo interioris hominis habit⁹ adoznatur. iux illud psalmiste. Omis gloria regis. i. anime abincus in fimbrijs aureis. i. in finibus caritatis. Quippe finis p̄cepti est caritas que etiam est illo auri ignicum. de quo in apocalipsi dicit⁹. suadeo tibi emere aurum ignicum id est ignis diuini amoris elicitū. s; et secundum glosam exodi p̄ caritatis aureas op̄ caritatis significat⁹. Foroz dices. Quomō aurum batene op̄atum corācis serini⁹ occupabit. Defecto per fatalia suum melioris auri spectem non admittens. Audi archian⁹ s̄rem ambrosium. Sicut inquit hij qui p̄ insaniam mentē translati sunt nō iam res ipsas s; passiois sue fantasiam vident. Ita etiā mens auro vinculis cupiditate astucta sp̄emp auri. s; argentum

Epima puella sic ait. Nonne aduertis hō q̄ multum esset difficile habere diuitias. et n̄ cor apponere. dñte domino in euāgelio. ubi est thesaur⁹ tuus. ibi est et cor tuum. Sed periculofum valde est cor apponere. immo et mortiferum. corde em spinis attacto necesse est hominem mori. S; quid. certe affluentibus diuitijs cor apponere. similis quedam insania est ac si quis accurreret spinis et vsq; in tantum eas amplecteret q̄ cor suum penetrarēt. quippe diuitie sunt spine teste saluatore. Cōestante quoq; vicario ei⁹ gregorio. Quis inquit mibi vnq̄ crederet supple si xpi testimoniuz non pcederet si spinas diuitias interpretari voluiffem. maxime cuz ille pungant. iste delectent. et tñ spine sunt. q; cogitationum suarum punctiōib⁹ mentem lacerāt. et cum vsq; ad peccatū p̄trahūt quasi inflicto vulnere. cruentant. Bñ igitur est mortiferum cor apponere. Vñ et ne hoc piculum incurramus premunit nos dominus per os p̄phete. Diuitie inquit si affluant nolite cor apponere. non dicit nolite manum apponere. s; cor nolite apponere. maior em cura est sibi de corde a quo dependet interioris hominis vita spiritu alis. sicut a corde carnali vita carnis. sine autem magno periculo potest man⁹ apponi spinis hui⁹ non ad eas manu op̄rimendum sine cludendum. s; ad mouendum p largitionem elemosinarū. ap̄e do largam manum.

VIII. CONSIDERATIO

Crava puella sic ait. O amice si spinarum pabola p sorozes meam audita te non mouet. dic saltem queso. Est ne bonum illis carere quib⁹ quis nō solum rumpit discindit. s; etiam amittit. Est inquit omino. S; quid. Defecto p rez. multitudinem tēporalium in quib⁹ diuitie consistunt. facile contingit interiorē hōiem sic quodamō rumpi discindi et amitti. ut iam non integer spūs p̄seueret. Vis id intelligere. Audi magnuz patrez augustinuz. Quia inquit ab vno deo summo et vero deflexeram⁹ euaueram⁹ in multa. discissi p multa. et inherētes multis zc. Ecce dicit euaueram⁹ in multa. discissi p multa. Nimirum qd integrū manens euanescere non potest. ut integer lapis. integrum lignū. hoc bñ euanescit qñ amittit. qd vtiq; nostro contingit spūi siue cordi. ppter t̄paliū multitudinem. quoz quolibet cor diuitis ad se trahere iuxta illd. ubi est thesaur⁹ tu⁹. certe collect⁹ simul vel diuisus ibi est et cor tuuz scz etiā apud thesauri ptes. cor hominis diuitis dilaniat et quasi amittit eo q̄ in multa diuidit. Nempe de diuitib⁹ illd psalmi dictū arbitroz. Fructu frumū vim et olei sui multiplicati sunt. hec quidē dcta. vna supra de sodalib⁹ meis. s; in eadē q̄ materia ple- ni⁹ deduxit ac luculēt⁹ declarauit.

IX. CONSIDERATIO

Ona puella sic ait. O amice si circa plātationem virtutū et bonozum operum fructum terrenarum diuitiarum impedimenta attenderes mirum hoc facis esset. si illas diuitias appeteres.

712
Vis ergo scire impedimta que pstant. ecce sicut s̄m naturales plāte nunq̄ aut rarissime generantur in locis arenosis. quia in eis visget siccitas ita et plātula iusticie et ceteraz virtutū virentes plāte raro generātur in cordib⁹ arenosis que auri arena sunt repleta quippe in comparatione sapientie omne aurum arena est exigua. sed et in cordib⁹ illis est siccitas per priuatōz humoris interne deuotionis. Rursum sicut s̄m naturales. arbor habens grossum corticem cito fit sterilis quod quidem accidit vel ppter defectū vinctuoli humoris qui materia est fructuum vel ppter duntiam corticis euaporationem grossi qd in arboze est nociuum p̄hibentis. Sic et homines qui sunt velut arbozes. si ad modum corticis substantiaz arbozis inuoluentis sint inuoluti seu terrenarum diuitiaz grossicie circumdati. a fructu bonoz opm steriles fiunt cit⁹ q̄ alij. vel ppter defectum vinctuoli humoris. i. deuotionis i vinctōe spiritus sancti consistens vel ppter fortem ipsarum terrenaz diuitiaz occlusionem euaporare. i. euanescere p̄hibentem grossas et nociuas intentionem sanctam ex quib⁹ alijs posset dsurgere in habentib⁹ fru- ct⁹ bonoz et honestatis.

X. CONSIDERATIO

Epima puella sic ait. O mi frater karissime bonoz diuitijs virtutes preferas. Cur aut hoc. Idcirco certe. quia nō diuitie que vti soroz mea prefata est vicia pariunt. sed virtus habentem pficit et opus eius bonum reddit. Audi illustrem senecam. Nulla inquit possessio. nulla vis auri et argenti pluris q̄ virt⁹ estimanda. Ceterum ad virtutes diuitijs pferendum attende qd recitat venerabilis pater jeronim⁹ p̄clarum exemplū. Socrates inquit thebanus homo quondam clarissim⁹ cū ad p̄bandum athenas pergeret. magnum auri pond⁹ abiecit. nec putauit se posse et virtutes simul et diuitias possidere. s; jeronim⁹. Non solum igit⁹ carendum est diuitijs. s; sunt etiā sp̄nende atq; abiciende. nō tñ inuoliter. s; i vsus pauperum meritoze ne virtutib⁹ obicem ponant. Euacuandum est cordis scrinium auro illo qd arene opat⁹ ut sit capax auri quo interioris hominis habit⁹ adoznatur. iux illud psalmiste. Omnis gloria filie regis. i. anime abintus in fimbrijs aureis. i. in finibus caritatis. Quippe finis p̄cepti est caritas que etiam est illd aurū ignitum. de quo in apocalipsi dicit⁹. suadeo tibi emere aurum ignitum id est ignis diuini amoris elicitiuū. s; et secundum glosam exodi p cathenulas aureas op⁹ caritatis significat⁹. Eozte dices. Quomō aurum barene opatum cordis scriniuz occupabit. Defecto per factasma suum melioris auri speciem non admittens. Audi archiantistitem ambrosium. Sicut inquit hij qui p insaniam mente translati sunt nō iam res ipsas s; passionis sue fantasiam vident. Ita etiā mens auro vinculis cupiditatis astricta sp̄mp aurū. s; argentum

Epitima puella sic ait. Nonne aduertis hō q̄ multum esset difficile habere diuitias. et n̄ cor apponere. dñte domino in euāgelio. ubi est thesaur⁹ tuus. ibi est et cor tuum. Sed periculosum valde est cor apponere. immo et mortiferum. corde em spinis attō necesse est hominem mori. S; quid. certe affluentibus diuitijs cor apponere. similis quedam insania est ac si quis accurreret spinis et vsq; in tantum eas amplecteret⁹ q̄ cor suum penetraret. quippe diuitie sunt spine teste saluatore. Cōestante quoq; vicario e⁹ gregorio. Quis inquit mibi vnq̄ crederet supplē si xpi testimoniū non pcederet si spinas diuitias interpretari voluissem. maxime cuz ille pungant. iste delectent. et tñ spine sunt. q̄ cogitationum suarum punctioib⁹ mentem lacerāt. et cum vsq; ad peccatū p̄trahūt quasi inflicto vulnere. cruentant. Bñ igitur est mortiferum cor apponere. Vñ et ne hoc piculum incurramus p̄munire nos dominus per os p̄phete. Diuitie inquit si affluant nolite cor apponere. non dicit nolite manum apponere. s; cor nolite apponere. maior em̄ cura est sibi de corde a quo dependet interioris hominis vita spiritalis. sicut a corde carnali vita carnis. sine autem magno periculo potest man⁹ apponi spinis hui⁹ non ad eas manu op̄rimendum siue cludendum. s; ad mouendum p̄ largitionem elemosinarū. ap̄ie do largam manum.

VIII. CONSIDERATIO

Craua puella sic ait. O amice si spinarum pabola p̄ foroz meam audita te non mouet. dic saltem queso. Est ne bonum illis carere quib⁹ quis nō solum rumpit⁹ discindit⁹. s; etiam diminuitur. Est inquit om̄ino. S; quid. Defecto p̄ reꝝ multitudinem tēporalium in quib⁹ diuitie consistunt. facile d̄ngit interiorē hoīem sic quodamō rumpi discindi et diminui. vt iam non integer sp̄s p̄seueret. Vis id intelligere. Audi magnū patreꝝ augustinū. Quia inquit ab vno deo summo et vero deflexeram⁹ euaueram⁹ in multa. discissi p̄ multa. et inherētes multis zc. Ecce dicit euaueram⁹ in multa. discissi p̄ multa. Nimirum qd̄ integrū manens euanescere non potest. vt integer lapis. integrum lignū. hoc bñ euanescit qñ diminuit⁹. qd̄ vtiq; nostro d̄ngit sp̄i siue cordi. p̄pter t̄paliū multitudinem. quoz. quolibet cor diuitis ad se trahete iuxta illd. ubi est thesaur⁹ tu⁹. certe collect⁹ simul vel diuisus ibi est et cor tu⁹ s; etiā apud thesauri p̄tes. cor hominis diuitis dilaniat⁹ et quasi diminuit⁹ eo q̄ in multa diuidit⁹. Nempe de diuitib⁹ illd̄ psalmi dictū arbitroz. Fructu frum̄i vini et olei sui multiplicati sunt. hec quidē d̄ctā. vna supra de sodalib⁹ meis. s; in eadē q̄ materia pleni⁹ deduxit ac luculenti⁹ declarauit.

IX. CONSIDERATIO

Ona puella sic ait. O amice si circa plātationem virtutū et bonoz operum fructum terrenarum diuitiarum impedimenta attenderes mirum hoc satis esset. si illas diuitias appeteres.

712
Vis ergo scire impedimta que p̄stant. ecce sicut s; naturales plāte nunq̄ aut rarissime generantur in locis arenosis. quia in eis videt siccitas ita et plātula iusticie et ceteraz virtutū virentes plāte raro generātur in cordib⁹ arenosis que auri arena sunt repleta quippe in comparatione sapientie om̄e aurum arena est exigua. sed et in cordib⁹ illis est siccitas per p̄uatoꝝ humoris interne deuotionis. Rursam sicut s; naturales. arbor habens grossum corticem cito fit sterilis quod quidem accidit vel p̄pter defectū vinctuosi humoris qui materia est fructuum vel p̄pter duntiam corticis euaporationem grossi qd̄ in arborē est nociuum p̄hibentis. Sic et homines qui sunt velut arbores. si ad modum corticis substantiaz arboris inuoluentis sint inuoluti seu terrenarum diuitiaz grossicie circumdati. a fructu bonoz op̄m steriles fiunt cit⁹ q̄ alij. vel p̄pter defectum vinctuosi humoris. i. deuotionis i vinctōe spiritus sancti consistētis vel p̄pter fortem ipsarum terrenaz diuitiaz occlusionem euaporare. i. euanescere p̄hibentem grossas et nociuas intentionem sanctam ex quib⁹ alijs posset d̄surgere in habentib⁹ fruct⁹ bonoz et honestatis.

X. CONSIDERATIO

Epitima puella sic ait. O mi frater karissime hozoz diuitijs virtutes p̄feras. Cur aut hoc. Idcirco certe. quia nō diuitie que vti hozoz mea p̄fata est vitia pariunt. sed virtus habentem p̄ficat et opus eius bonum reddit. Audi illustrem senecam. Nulla inquit possessio. nulla vis auri et argenti pluris q̄ virt⁹ estimanda. Ceterum ad virtutes diuitijs p̄ferendum attende qd̄ recitat venerabilis pater jeronim⁹ p̄clarum exemplū. Socrates inquit thebanus homo quondam clarissim⁹ cū ad p̄bandum athenas pergeret. magnū auri pond⁹ abiecit. nec putauit se posse et virtutes simul et diuitias possidere. s; jeronim⁹. Non solum igit⁹ carendum est diuitijs. s; sunt etiā sp̄nende atq; abiciende. nō tñ inuoluer. s; i vsus pauperum meritoꝝie ne virtutib⁹ obicem ponant. Euacuandum est cordis scrinium auro illo qd̄ arene op̄at⁹ vt sit capax auri quo interioris hominis habit⁹ adornatur. iux illud psalmiste. Omnis gloria filie regis. i. anime abintus in fimbrijs aureis. i. in finibus caritatis. Quippe finis p̄cepti est caritas que etiam est illd̄ aurū ignitum. de quo in apocalipsi dicit⁹. suadeo tibi emere aurum ignitum id est ignis diuini amoris elicitiuū. s; et secundum glosam exodi p̄ cathenulas aureas op̄ caritatis significat⁹. Eozte dices. Quomō aurum harene op̄atum cordis scriniū occupabit. Defecto per fāctasma suum melioris auri speciem non admittens. Audi archidiaconem ambrosium. Sicut inquit hij qui p̄ insaniam mente translati sunt nō iam res ipsas s; passionis sue fantasiam vident. Ita etiā mens auro vinculis cupiditatis astricta sp̄m auri. s; argentum

videt semper redditus computat. gratius aurum quam solem intuetur. Ipsa eius oratio et supplicatio ad dominum aurum querit. sed nec satietas unquam nec finis aderit cupiditatis. hec sanctus ille antistes.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella sic ait. O karissime cur appetis diuitias tanquam amantissimas. virtutem preelinge tanquam sponsam cui nimirum infestae sunt diuitie. nam dum esse deberent pedesque. querunt esse principales et virtutes supplantare. Si igitur virtutis sis amator ne tam curberis diuitiarum ex carentia. verum potius ipsas spernas tanquam pedessequas tue non satis ydoneas dignitati. Memineris sectari salutem illud cyceronis documentum rationis non vacuum. pleniusque utilitatis pariter et honestatis. Diuitias inquit sine diuitum esse. Tu vero virtutem profer diuitijs. nam si volens diuitias cum virtute comparare vix satis ydonee tibi videbuntur. diuitieque virtutis pedessequae sunt. hec ille.

XII. CONSIDERATIO

Undecima puella sic ait. Tu frater qui diuitias amas scito te tanquam fatuum amatorem excusatione vel probabili indigere. Si quod tibi aliquid ad hoc suffragatur hoc solum videtur ut vel non egeas aut quatenus subuenias indigentibus. motus scilicet quantum ad hoc solum quemadmodum homo ille gentilis aristoteles qui dixisse fertur quod solum hoc incommodum paupertatis pateret quod non possit indigentibus subuenire. propter primum autem si appetas non oportet. Nam et diuitias habens egere non desinit. Siquidem diuitie dum augentur propter et auaricia augeri solita est. Auaro autem tam deest quod habet quam quod non habet. Nunquam non ita. fatere necesse est. hoc enim vulgata ac probatissimi viri venerabilis jeronimi probat autoritas. Quid vero ex hoc plane sequitur quod tanquam auarus factus egeas si eas quas appetis habere te contingat diuitias. nec minus quam illas non habendo. Hoc etenim testatur tulliana illa sententia qua dicitur. egeus equus est is qui non satis habet et is cui satis nihil potest esse. Porro si diuitias appetas propter subuenire indigenti frustra torqueris. habent namque indigentes qui absque te possit vel itaque subuenire in domino si commo fidant. Ecce iacta inquit psalmista cogitarum tuum in domino et ipse te enutriet.

XIII. CONSIDERATIO

Decima puella sic ait. O amice cur frustra diuitias. ac proinde non necessarias appetis pecunias. Tu enim vel acceptas ut auarus retinere vel ipsas ut liberalis in alios transferres. Si qui dem transferres. translaus ipse quantum ad diuitiarum pertinet rationem iam diues non esses. frustra ergo ipsas desiderasses hanc ob causam ut diues esses. cum te ipse mox relinquere. manere namque nequit apud quemquam quod mox transferretur in alterum. Porro si ut auarus ipsas retinere diuitias hoc malum non euaderes quin exosus

redderens. Siquidem ut illa boetiana testata est solatrix. Auaricia semper exosus facit. Sed quid. Nonne melius est non necessaria pecunia carere quam habitam retinendo propter auaricia exosus esse. Est utique exosus enim illo priuatus est bono quod omnes homines natura desiderant. scilicet amari ab alijs proferum a multis et magnis sapientibus et discretis.

XIII. CONSIDERATIO.

Vartadecima puella sic ait. O cur homo tantum diuitias curas que ingerunt curas temetipso te priuantes. Audi magnus patre augustinus. Venditis inquit rebus nostris nullum maius earum accepimus precium quam nos ipsos. implicati enim talibus nostris non eramus. hec ille pater. Ne ergo erremus imaginariue virtutis iudicio. diuitias ac queque alia externa bona magnipendentes ad certissimum rationis iudicium appellemus. Audi illustrem Senecam. Ratio inquit arbiter est bonorum et malorum aliena et externa pro vilibus habet. omne illi bonum in animo est. Idemque idem. Plac inquit cogitationis tue tendant. hanc cura. hec opera. omnia alia deo vota missur ut contentus sis temetipso et ex te nascentibus bonis. Hinc rursus Seneca sic ait. Si contentus est sapiens ad beate viuendum non ad viuendum. ad hoc enim rebus multis illi opus est. ad illud tantum animo sano et erecto despiciente fortunam. Hec huius viri gentilis verba sane capienda sunt. quatenus ad contemptum terrenorum. prouocant et fides promiserit christiana. Sed et predictis dicta repio similia. Legimus namque de crate thebano quod magnus pondus auri in mare proiecit dicens. Abite pessime diuitie. ego vos mergam ne ego mergar a vobis. De stilbone autem magistro eius et de hya prieneo pro nepre meam inferis exemplaria verba confirmantur.

XV. CONSIDERATIO.

Vintadecima puella sic ait. Ut quid frater tam anxie tristis propter carentiam diuitiarum. cum prestarent tibi si essent tam notabile impedimentum. Nonne dixit saluator discipulis suis. Amen dico vobis. quod diues difficile intrabit in regnum celorum. Facilius est camelum pro foramen acus transire quam diuitem intrare in regnum celorum. Verum saluis alijs declarationibus de operatione diuitis ad camelum videtur posse dici. pro sicut camelus miraculo transire potest foramen acus. sic et diues intrare celum. sed cum gradus sint in miraculis. maioris virtutis operatio ad secundum requiritur quam ad primum. Nimirum camelus minus videtur prestare obstaculum pro curuum gippum corporis quam diues pro curuitatem mentis ratione sui ad diuitias recurui amoris. Sane difficile posse diuitem intrare qualiter sic intelligendum venerabilis pater jeronimus nobis sic declarat. quia inquit ipse diuitie habite difficile contemuntur. non dixit impossibile est diuites intrare in regnum celorum sed difficile. ubi difficile ponitur. non impossibilitas pretenditur. sed scias quod ibi raritas demonstratur.

Hec ille. et bene certe. Rara est em̄ auis infra nigro cigno v̄ albo
cozuo simillima p̄sona diues contemnens terrena. forsan aut̄ quis
inquiet. Est ne aliq̄ ex doctorib⁹ qui de verbis domini nos infoz-
met. Est quidem. s̄ nō min⁹ dur⁹. Audi illum theophilum. Asten-
das inquit illd̄ qd̄ diuitem quidem impossibile dicit saluari. possi-
dentem vero diuitias difficile. quasi dicat. Diues qui captus est a
diuitijs et famulatur eis. non saluabitur. habens vero illas. s̄. qui
eis dominatur vix saluabitur. causa humane fragilitatis. conatur
em̄ nos dyabol⁹ supplantare quoadusq̄ possidem⁹ diuitias et dif-
ficile est effugere muscipulas eius. hec ille. Quid ergo. Nunquit
hoc qd̄ saluari diuitem dicitis obstantib⁹ muscipulis tam rarum et
difficile est. nō multum piculosum est. Est omino. S̄ audi illustri-
s Seneca contra hoc piculum sanum cōsiliū. Omnia inquit illa nobis
accedant non hereant. vt si auferant sine vlla nostri laceratōe di-
scedant. Utamur illis nō gloriemur. et utamur p̄te tanq̄ depositis
apud nos. hec ille.

XVI. CONSIDERATIO.

Extadecima p̄nella sic ait. O homo ad spernendū diuitias mo-
neat te q̄ hec cause p̄pter quas forsan appetunt nō sunt ad
mouendum satis digne. Eozte em̄ diuitias appetis ad vitandum la-
bozem et dolozem. Eozte diuitias appetis ad cōsequendum cōmodi-
tatem. Eozte diuitias appetis ad fugandū paup̄tatem. Eozte diui-
tias appetis p̄pter tuum heredem. Eozte diuitias appetis vt p̄ eas
domin⁹ existas. Eozte diuitias appetis vt magnam comitiā ha-
beas. Eozte diuitias appetis vt p̄ eas regnum obtineas. Eozte di-
uitias appetis tanq̄ cōsistentes in reb⁹ p̄ciosis. Deniq̄ eozte di-
uitias appetis tanq̄ alias cōsistentes si nō in p̄ciosis. t̄m̄ in rebus
bonis. S̄ quid. Profecto quacunq̄ harum causarū ad appetendū
diuitias mouearis illustriū viroz̄ auctoritatib⁹ errare dūnceris.
Vis scire q̄ tu erras. si diuitias appetis ad vitandū labozem et do-
lozem. Audi de laboze patrem clareuallis. Sudat inquit paup̄ for-
tis in ope. s̄ nunquit min⁹ anxie diues int⁹ in sua cogitatione la-
borat. De doloze quoq̄ audi illustrem senecam de diuite loquen-
tem. Iste inquit quem tu felicem admirantib⁹ credis sepe dolet. se-
pe suspirat. Vis scire q̄ tu erras si diuitias appetis ad cōsequendū
cōmoditatem. Audi quid jobes os aureū circa hoc sentiat. Nulla ē
inquit diuitiarum commoditas anima patiente penuriam nec lesio
paup̄tatis anima diuitijs affluente. Vis scire q̄ tu erras si diuitias
appetis ad fugandū paup̄tatem. Audi quid circa hoc sentiat illu-
stris seneca. Si inquit ad naturam viues nunq̄ eris paup̄. si ad opi-
nionem nunq̄ eris diues. exigua natura desiderat opinio immen-
sa. hec ille. cui et cōcordat de natura illa Boetiana cōsolatrix. Dau-
cis inquit minimisq̄ cōtenta est natura. Audi quoq̄ et magnum pa-
trez augustinū. Aurū inquit ampli⁹ cruciat apud quē largi⁹ fuerit

4
116.
aurū amanti se nihil de sua possessione p̄mittit. refundit ei reatum
suum cui vsum negat. Audi etiā iohannem os aureū. Si inquit di-
tescentis iudiciū est nullius egere et pauperescentis indigere pa-
lam est q̄ magis esse pauperem. facit magis ditescere. Facilius em̄
quis in paupertate p̄ in diuitijs opes contemnet. neq̄ enim talis
est ambit⁹ vt per magis habere. sedetur. sed per hoc consuevit ma-
gis accendi. sicut ignis quando suscipit escam. que autem mala vi-
dentur esse inopie coia sunt. que vero diuitiarum p̄pria sunt earum
Hec ille iohannes. Vis scire vlteri⁹ q̄ tu erras. si diuitias appetis
propter tuum heredem. Audi illustrem Senecam. Quanta inquit
dementia est heredis sui res procurare et sibi omnia negare. ma-
gna enim hereditas ex amico inimicum facit. plus enim gaude-
bit morte tua quo pl⁹ accepit. Vis scire q̄ tu erras si diuitias appe-
tis vt per eas dominus existas. Audi itidem Senecam illustrem.
Iste inquit quem dominum existimas pecunie locus est. multa ha-
bet. ignozas vtrum auar⁹ an prodigus. si p̄dig⁹ n̄ hēbit. si auar⁹
non habet. hec ille. ex hoc et tu considera quale tibi dominū di-
uitie conferent si coz tuum vel archa locus pecunie esset. vel enī
non haberes dominium si auarus. vel non duraret dominium si
esses prodigus. Vis scire q̄ tu erras si diuitias appetis vt comiti-
ā magnam habeas. Audi rursus p̄dictum illustrem de diuitie
loquentem. Iste inquit quem tu felicem admirantibus credis
multi illum comitantur. mel musce sequuntur. cadauera lupi. fru-
menta formice. p̄dam sequitur ista turba non hominem. Vis
scire q̄ tu erras si diuitias appetis. vt per eas regnum obtineas.
Audi itidem Senecam fabricius inquit pigri regis aurum repulit
maiusq̄ regno iudicauit. regias opes posse cōtemnere. Audi quo-
q̄ et alexandri regis p̄ceptoz̄ aristotilem loquoz̄. O inquit ale-
xander noli appetere qd̄ est corruptibile et transitorio et qd̄ opoz-
tet te cito relinquere. para diuitias incorruptibiles. Vitam immu-
tabilem. regnum eternū. durabilitatē glorioz̄. hec ille. Vis deni-
q̄ scire q̄ tu erras si diuitias appetis tanq̄ consistentes in rebus
cuis et p̄ciosis. Audi patrez clareuallis. Eilij inqt̄ adā gen⁹ am-
biciosum et auarū. audite quid vobis cuz terrenis diuitijs et glo-
ria temporali que nec vere nec vestre sunt. Aurum et argentū nō-
ne terra rubea est et alba. quam solus hominum error facit aut ma-
gis reputat p̄ciosam. Deniq̄ si vestra sunt. hec tollite ea vobiscū
sed homo cum interierit non sumet omnia. Vere ergo diuitie non
opes sed virtutes sunt quas secum conscientia portat vt in eternū
diues fiat. Hec ille pater. Sed et audi illum p̄sidorum. Apud an-
tiq̄os inquit prioz̄ eris q̄ ferri cognitus vsum ere. quippe prius
profundebant terram. ere certamina belli gerebant. eratq̄ in
p̄cio magis es. Aurum vero et argentum propter inuilitatem

reiciebantur nunc verfauce iacet es. aurum summo cessit honori.
Sic voluenda etas amutat rpa rerum et qd etiam precio fit deni-
qz honori nullo Rursum de preciofate diuitiaz. Audi boetiane
solatricis claram sententiam etiam super tactaz. Diuitie inquit
ne vel vestra vel sui natura preciose sunt. Quid eaz poti9. Aurum
ne ac vis ogesta pecunie. Atqz hoc effundendo magis q coacer-
uando meli9 nitent. Siquidem auancia semp odiosos claros lar-
gitas facit. Quod si manere apud quenq no potest qd transfertur
in alcey. tunc est preciofa pecunia cum translata in alios largien-
di vfu definit possideri. At eadem si apud vnu quanta est vbiqz ge-
num congerat ceteros sui inopes fecerit. et vox quide tota pari-
ter multozum replet auditu. vestre vero diuitie nisi amine in plu-
res transire non possunt. Qd cum factum est paupes necesse est fa-
ciant quos rel inquit. O ergo angustas inopesqz diuitias quas nec
habere totas plurib9 licet et ad quemlibet sine ceteroz paupate
non veniunt. hec illa. Postremo psum erras si diuitias appetis ta
q distantes in reb9 bonis. Hoc em illustis Seneca sermone pul-
cerimo improbat cuius verba et sententiam foroz mea super9 fi-
deliter recitauit.

Capitulum secundū dicens cōsolationes super carentia lucri
temporalis.

Secundo post pmissa ad dñam solatricem supradic-
tam accessit et ali9 tristis de carentia lucri rpalis q
inter conquerendo. At illa eidem p consolatione du-
as de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Rima puella ad predictum tristem sic ait. Dic queso mihi cur
tristans de carentia lucri temporalis. Dices forte. qz lucrando
acquiruntur diuitie que leticiam offerunt vel saltem egestatem ex-
cludit. S; tu frater pbatis viris et expiozib9 crede. pprie quoqz
experientie et intelliges pculdubio te errasse. Procedat primo in
medium magn9 pater augustin9. et audiat quid dicat. Cū inquit
acquiruntur diuitie falsam leticiam tribunt. et cum perduntur ve-
ram tristitiam. istas diuitias iniustum est putare diuitias que non
auferunt egestatem. tantum enim vnusquisqz ardebit auaricie quā
cum magis eas diligens maiores habuerit. quomodo ergo sunt di-
uitie quibus crescentibus crescit inopia. que amatoribus suis qn-
tum fuerint ampliores non afferant societatem sed inflant cupidi-
tatem. Vnde bene quidam sapiens dixit. Crescit amor numi quan-
tum ipsa pecunia crescit. cum pecunia enim incrementum recipit.
rabies cupiditatis augetur. Nec magnus pater. Sed quid sequit9.
Sequelā rei hui9 considera ex dicto pris clareuallis. Diuitiaz inqt
amor ifaciabil. Iōge apli9 desiderio torquet aiaz q refrigeret vfu
suo vt pote qz acqstio laboris possessio amoris amissio plea doloris

hec ille pater. Sed et mercatorz qui lucrari querunt ppria expien-
tia idē docz. bis nihilomi9 adhuc libet adicere verbu ipi9 senece
Quid inquit refert quantū illi in archa quantum in hozreis iaces
at. si etiam alieno inbriet si non quesita. sed querenda cōputat. non
em paup est qui minus habet. sed qui pl9 cupit nec qui plus habz
sed qui min9 cupit diues est. Concordat huic cyeronis sententia
Egens inquit eque est is qui non satis habet. et is cui satis nihil ef-
se potest

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime nescis q lucrari op9 negoci-
ationis est quam pleriqz dstat esse interdictam quib9 pculou-
bio multo meli9 est lucro carere q ipam negociationem exercere.
Vis scire quare. Ecce negociatores nō pauciorib9 q paul9 patent
periculis. Quib9 inquit. Defecto piculis fluminum. periculis
latronum. piculis in ciuitate. piculis in solitudine. piculis in ma-
ri. piculis in falsis fratribus scilicet in socijs vie se tradentibus.
Suntqz et in labore et erumna. in vigilijs multis. in fame. et siti. i
ieiunijs multis. in frigore. et nuditate. s; et pericula iferni inueni-
unt eos. Nempe teste ihu filio syrach. Difficile exiit negotias
a negligentia. et sequit9 iter medium emptionis et venditionis an-
gustabitur peccatis. Sed quid pdest homini si lucret9 vniuersum
mundum. anime aut sue detrimentum patiat. aut quam dabit ho-
mo commutationē pro anima sua. Lucra itaqz que vix vnq sine pec-
cato fieri cōsueverunt nonne spernenda sunt tibi exemplo aposto-
li tanq vilia. Audi ipsum apostolum. que inquit mihi fuerunt lus-
tra hec arbitratus sum propter christū detrimenta. ppter quem de-
trimentum omnia feci et arbitroz vt stercoza vt chistū lucrifaciaz

Capitulum tertium dicens cōsolationes super pecunie vel alia-
rum rez temporalium perdicione spoliatioe hie quozūcūqz dāno-
rum illatione.

Tercio post pmissa ad dñam consolatricem sepedictā
accessit et alius tristis ppter materiam pmissi capi-
tuli perturbatus querens ab ea cōsolari. Cui illa bu-
sus rei gratia mox de suis puellis septem deputauit.

I. CONSIDERATIO

Rima puella sic ait. O homo qui de perdicione tristans. Dic
queso mihi quid pdidisti. Forte em res illas quarū deploras
amissionem. non semper habuisti. Nunquit statum perdituz semper
habuisti. Nunquit officium perditum semp habuisti. Nunquit vxo-
rem vel maritum aut talem vel talē amicū semper habuisti. Nunqt
talem domū castrum vel villam aut tales possessiones semper ha-
buisti. Certe n. et quia n. hocipm te poterit cōsolari. Audi egregiū
patre greg. Magna inqt cōsolatio i rez amissioe illa rpa ad mentez

intuetur qd aliquā illa nō habuit dolorem tpe p amissio.

II. CONSIDERATIO.

Ecūda puella sic ait. hō bone si nō bōa tuo sunt iudicō quoz pōitio te p̄turbat. cur gō querularis. cū nulla tibi cā sit querulandi. Si vero bona iudices. sunt dēra te p̄culdubio te maiores dēranū iudicātes. Audi senecā illū illustre. Si boni inquit capta patria amissis liberis. amissa vxore. cū ex incendio publico solus et tñ beat⁹ exiret interrogāti demetrio. nūquit oīa p̄didisti r̄dit. Nihil inq̄t p̄didisti. oīa mea mecū sunt iusticia. virtus. prudentia. nihil em bonū putare potuit qd eripi possit. Audi et aliū referētē d̄simile Valerū maximū loquor. Byas inquit cū patriā a⁹ hostes inuaderent oīm p̄ciosaz rez pondere onustis fugientib⁹. interrogat⁹ quid ita nihil ex bonis suis secū ferret. Ego certe inquit bona mea omnia mecū porto. p̄ctore em illa gestabat. nō humeris. nō oculis videnda alias visenda sed aīo estimāda que domicilio mentis i clusa nec mortalīū nec deoz manib⁹ labefactari queunt. et vt manentib⁹ p̄sto sunt. ita fugientes nō deserūt. Audi rursuz et archianūstitez ambrosiū. Nō sunt inquit bona hominis que secū ferre n̄ p̄

III. CONSIDERATIO.

Ecūda puella sic ait. Nescis hō qd multū est auar⁹ cui de⁹ non sufficit. Sicut igit⁹ auar⁹ merito p̄t d̄ sua auaricia verecūdari maxime qm̄ scit⁹. Ita et bon⁹ hō merito verecūdari possit p̄sertim coram boīs si tanq̄ deo nō d̄tenti. ac p̄ d̄ns auari turbat⁹ a⁹ aduerteret ex rez t̄paliū amissioe. esset em signū qd nō deū pure diligeret. Oīs quippe dolor venit ex amore. dolor itaqz de t̄paliis alic⁹ amissioe ex aīoē venit t̄paliis amore. Bon⁹ igit⁹ hō de amissione t̄paliū nunq̄ d̄queri seu turbari. s̄ hoc debz d̄queri qd d̄queri et amissiois cā t̄paliū. adhuc in se turbat⁹ expit⁹. quēadmodū hō qui nō d̄nz est celestis s̄ terren⁹. Nunq̄t nō ita. p̄fecto sic. Nēpe ignis in sua spera calidissim⁹ cozpi celesti immediate. d̄iūct⁹ est sub eo existēs sine medio. et tñ nequaq̄ tangit p̄bifice ipsum celum. quomō ergo sperabit hō vel audet p̄tendere qd ip̄e de numero sit celestīū hoīm seu bonozum si coz suum adhuc tangitur amissione rerum t̄paliū tam paruarum.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Amice karissime. Tu de pecuniā doles p̄ditiōne seu ablatōe. s̄ pot⁹ ganderes qm̄ cū eis l̄ in anima p̄ire potuisses. Audi illustrem Senecā. Oīa inquit p̄didisti cū omib⁹ p̄ire potuisti. noli d̄queri qd incideris. gaude qd euaseris. qui se habet. nihil p̄didit. B̄ ille. Vñ ergo doles. de p̄ditiōne si nichil p̄didisti quemadmodū hic supponit. S̄m cuius sententiā nullum veruz damnū incurriti. sic em̄ ait. vir iste illustris. Nihil p̄dit qui se habet. circūspice ista que cū plurimis lacrimis amittim⁹. scias nō damnū in hijs esse molestū. s̄ op̄mionē damni. pecuniā minozē habebis. nempe et molestiam. gratiam minozem. nempe et inuidiam

minozem s̄z etiam habebis.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O karissime d̄ p̄ditiōne d̄tristaris. gaude qd inter perdita teipsum non inuenis. sed illa pot⁹ forte quib⁹ cruciaberis. Audi illustrem senecam. Decumā inquit p̄didisti. fortassis te illa p̄didisti. pecuniam p̄didisti. o te felicem si cū illa auariciam p̄didisti. Sed si manet illa apud te. es tanto felicior quo tanto malo subducta est materia. omnia p̄didisti. sed cum omnibus p̄ire potuisti. cogitas qd p̄didideris. sed non qd euaseris. hec ille illustris. Sed nonne est melius pecuniam vel alia temporalia et cum illis etiam auariciam p̄didisse qd in periculo p̄ditiōnis suiipsius mansisse. Audi ad hoc et alia verba illustris eiusdem. pecuniam inquit p̄didisti et illa qd multos. eris nunc in via expeditior. domi tuoz. exoneravit te fortuna si intelligis et tutioze posuit loco. damnū putas. remedium ē. defles miser⁹ te. clamitas qd operibus excussus es. tuo vitio ista tibi iactura tam tristis est. non taz moleste ferres. si tanq̄ p̄diturus habuisses.

VI. CONSIDERATIO.

Ecūda puella sic ait. O amice si damnuz d̄sideras tanq̄ malū et inde d̄tristaris mox vt consolens considerationē adicias. qd p̄ tempale damnum d̄ns ad bonum cogit testante venerando volumine decretoz. quod quidem volumen insuper contestatur qd p̄issimi rectozes reputantur qui in graui scelere damnozū ammonitionibus ad bonum redire cogunt. quod p̄fecto bonum habere multo est melius qd damno carere. O igitur felix damnum quod conuertitur in bonum. nempe ex hoc et ipsam sortiri rationem boni non est dubium. Scias insup p̄o certo damnum et incommodum sine commodo non esse. Nimirum sicut s̄m sanctos et p̄bos n̄ est dare purum malum. Ita nec est dare in temporalib⁹ purum d̄amnum. Si itaqz centum marcas auri p̄didisti memoz esto scripture que sic dicit. In die malozū ne immemoz sis bonozū. Vnde si tristans de p̄ditiōne totius auri. de bono consolens quod secutum est inde vel quod etiam esto qd te lateat inde poterit sequi. cum em̄ dictum malū non sit purum. cogita hoc vel implicite p̄o meliozi tuo factum esse. Vtiqz p̄o meliozi. quia p̄o mento vite eterne per virtutem patientie circa materiam p̄ditiōnis exercende. quo quidem merito et exercitio multos homines oportet carere. Rursum consolens in bono qd cunqz sit illd̄ quod deus intendit in illa p̄ditiōne. nimirum talis est dei p̄ouidentia qd non s̄meret fieri malum nisi inde eliceret bonum. Deniqz consolens in bono qd p̄ditiō tot⁹ auri sup̄dit. quid em̄ habes qd nō accepisti. supponit⁹ gō dei donum a quo accepisti illd̄ auz. quod donuz erat diuine dilectōis

signū vīq; existēs adhuc dōlatōziū. quēadmodum si rex militem
ex magna amicitia secū vestiret nē sibi anulū suū daret. quā vētē
vel anulū mox fur subtraheret. nequāq; miles tantū instaretur
de furto quantum actu esset dōlatō de dono regis p̄terito. utpote
p̄esentē atq; durabili fauoris ei⁹ signo. Vēz si p̄tem puta de cē
cum marciis. xl. p̄didisti. memoꝝ sis bonoꝝ. i. residuoꝝ. lx. quas re
tinuisti. Si enim de. xl. perditis tantummod cogitares conuertē
do te ad damnum de ipso ymaginando. et quasi cum damno mutu
um habendo colloquium turbari et dōlatō te forsitan oporteret
Si vero ad. lx. adhuc habita te conuerteres et a. xl. te auerteres.
q̄i eis nō facies. s; tergū p̄bendo. ymaginādo scilicet de. lx. tantum
et quasi cū ipis mucuū habendo colloquiū. cām dōlatōis habere
hautdubiū. P̄feram cogitando q̄ multa milia hoīm sunt quoz
singuli h; marcas auri v; argenti. lx. quot tu habes etiā haberent.
multum dōlarent et se p̄pter illas dominos reputaret. Postremo
cogitare et deo poteris merito regratiari. q̄ amissū qd̄ tanq̄ mutu
um ab eo accepas tanto tpe ab ipō habuisti. et q̄ totū nō abstulit
s; magnā p̄tē tibi dimisit. Vide h; in simili. Siq; em̄ tibi tunicā cur
serum et palliū dēcessisset et palliū rebzē vellet. multū de hoc gau
dere et ei ob hoc regratiari haberes q̄ in magno frigore et d̄tra il
lud tunicaz tibi et curserū reliquiss; VII. CONSIDERA.

Prima puella sic ait Cur hō de dāno tā d̄querens utpote ma
gnanimo dissimilis. Valissima em̄ quedā sunt in quib; damni
ficari videris cū tñ p̄prie nō possis. Illa nāq; n̄ sunt tua que si v̄sur
paueris nocua sunt et vilia. Sūt aut̄ et quedā alia que tua sunt. s.
quarundā copie rez in quib; si sapienter te habueris nullatenus
damnificaberis. s; magis damnificare te volentes deridebis. Vis
scire q̄ sint hoz prima. P̄fecto aurū et argētū et vniuersaliter pe
cunia. Q̄ em̄ hec nō sint tua. de quaz tibi p̄ d̄sequens tanq̄ alie
narum a te rez p̄ditione tristandū nō est. hoc soroz mea p̄tē dilu
cide p̄docebat. Q̄ hec etiā sint nocua utpote respectu dei homi
nis impeditiua. de hoc audi venerabilem ieronimū de clerico sic
loquentē. Si inquit aux. si argentū. si possessiones. si vanā supplē
lectilem habuerit cū istis p̄b; d̄ns nō digna fieri p̄tē ei⁹. Q̄ hec
etiā sint vilia. testat̄ illustis seneca. Diuitias inq̄t putas aurum
et argentū. ludibria sunt fortune qui et alibi sic dicit. Pecuniā ha
bueris necesse ē ut teipz aut pecuniā vilē hēas. ecce dicit ut teipm
puta si tibi d̄netur. dicit aut pecuniā puta si sibi d̄nens. dicēte ipō
Seneca. Pecunia si v̄i scias ancilla est. si nescias d̄na. Doro que
secūda sint p̄missoz. vis hoc scire testimonio fidedigno. Audi Boe
tiana dōlatricē ipm̄ illustrē boetiū sic d̄ numerofo quodā pessimo
rū exercitu. d̄ q̄ alias facta ē mētio alloquētē. Qui inq̄t supple ex
ercit⁹ si q̄nq; d̄tra nos acie struens valētioꝝ icubuerit. n̄ra q̄dē dux
copias suas i arcē trahit. illi v̄o cca diripiēdas iuiles sarcinulas

occupant. at nos desup irridem⁹ vilissima rez queq; rapientes se
cui tot⁹ furiosi tumult⁹. eo q̄ vallo muniti q̄ grassanti stulticie
aspirare fas non sit. hec illa.

Capitulum quartum d̄nens dōlationes super rerum in terris
amatarum ablatione seu priuatione.

Varto post p̄missa ad d̄nam dōlatricem sepius me
moratam accessit et ali⁹ tristis de reruz in terris ama
tarum priuatione turbatus querens per eam dōlatricē
At illa sibi d̄paties ad dōlatōz ei⁹ duas de suis puel
lis satis p̄doneas d̄putauit I. CONSIDERA.

Prima puella sic ait. Cur hō ex hoc tristis q̄ rebus priuaris
amatis in terris. puta forlan auro et argento aut terreno the
sauro. Siquidem p̄ amorem res amate ipsi amanti quodamō incor
porantur. et nōne in magnū piculum. Nimirum harenosi multum
cruciant⁹ p̄ harenā sibi incorporataz. S; quid. Certe p̄ philonem do
ctissimū. Omne aurum harenē d̄pat. Nec putet quis q̄ harena talis
cum minoz difficultate q̄ harena alia ab eo cui p̄ amorē incorpo
rata est eici valeat s; magis quasi p̄ fiscum frequenter sic adheret
q̄ nō sine amatis laceratione discedit. Rursum quis nō de luto sibi
incorporato se gauderet euacuari. p̄ferim de hūano stercore. maxi
me ingrossato et indurato qd̄ intolerabile induceret viscerz lace
rationem. S; quid. P̄fecto h; p̄dictū philonē lutū estimabitur
argentū qd̄ nec h; apostolū stercoꝝ d̄pationē euadit. vbi vniuers
saliter de lucris que sunt sine x̄po sic dicit. p̄pter quē scz x̄pm̄ detri
mentum inquit oia feci et arbitroz ut stercoꝝ. et nōne hec ingrossa
ta et indurata internoz viscerz lacerationē inducūt. q̄n scz visce
ra m̄fericoꝝ die d̄mouēt et tñ a d̄ictis stercoꝝ p̄pter grossiciē eo
rū et d̄unciā n̄ euacuātur. nimirū quāto illa maiora sunt. tanto ma
gis difficulter ab homine sepant. II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scias frater q̄ rerum ablatio seu priua
tio in terris amataz magnū fructum parit. hoc nempe sub me
thaphora ip̄e saluator innuebat cum dicebat. Om̄em palmitē i me
nō ferentē fructū tollet eū. et om̄ez qui fert fructum purgabit ut
fructum pl⁹ afferat. Purgabit inquit pater me⁹ p̄ferendo scz il
la que fructū nō portāt ut vinea magis fructificet. S; quid vinea
P̄fecto p̄ vineā cor hūanum apre intelligit. sicut em̄ humor tot
tam facit fructificatōz vinee v; arboris. ita et amor totā fructifi
catōz cordis et sicut viniatq; a vinea sua sotes rescindere exteriora
quedā supflua ad hoc q̄ humor remaneat apud ramos qui p̄ fru
ctū reseruant. Ita celestis pater qui agricola est manu sue poten
tie cultro discretōis ad magnū hoīs bonū et fructū bonoz opum
rescindit hoc p̄sepe qd̄ homo nimis amabat in hoc mundo vel ista
exteriora priuādo eis ad hūc finē ut humor cordis cui se retrahat
infra terminos p̄prios se restrigat. de⁹ em̄ nō vult q̄ tui amores.

ab eo nimis se elongent. presertim ad terrena. Vult pfecto qd hō iam celestis factus deum pure diligens et que sursum sunt sapiens minimam curam habeat de his que super terram. Demum sancti. v. ri rebz amatis etiā licitis se priuare solent. Audi egregium verbuz gregori. Habent inquit sancti hoc ppiū nam vt sp ab illicitis longe sint a se plerumqz licita abscedunt.

Capitulum quintum continens consolationes super penuria et necessitate in victu et vestitu indigentia.

Vinto post premissa ad dñam consolatricem prefataz accessit et alius tristis querens super materia premissi capituli consolari cui illa p consolatione duas de suis puellis adiunxit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O homo non turberis de penuria que prece dit. habebis em manna qd succedit. an non spandum est hō christicolis. qm de populo israhelico simile reperitur cui in deu. tronomio dictum esse scriptura commemorat. Afflixit te inquit penuria et dedit tibi cibum manna et sequitur. dominus deus tuus introducet te in terram bonam terram frumenti ac vinearum. in qua ficus et malogranata et oliueta nascunt. terrā olei ac mellis ubi absqz penuria comedes panem tuum. et rerum omnium abundantia perfruens. Sed dices forte. Nunquit istud implebitur in futuro tantū modo vel etiā in presenti. Scias q implebitur in futuro si nō for maliter in rebus iam expressis tamen quantum ad potentias superiores nedum equiualeter sed supereminenter. quantum aut ad potē. tias sensitivas si non per immutationē a rebus ipsis factam. tamen impleri poterit p species influxas pnt liber quidaz de delicijs paradisi manifestat. Sursum qd pmittit implebit et etiā in presenti vel per maiore q res ille expresse offerant delectationē fructus spūalis vel equiualeter siue p species miraculose cibis appositas. quē ad. moduz virgo beatissima legit paupm fratrum scutellis pulueres delectabiles misisse. siue in augmento appetitus grosso pane et aqua simplicis pl nature paupm offerētis q diuitibz pmissa omnia i sua offerant forma nō habentibz tam intensuz appetituz. Ita q hoc qd amittit in victualibz. recuperat in augmento siue auuiditate appetit. Deniqz ad min⁹ impletur p sustentationis necessitate etiā si nō aliter in hac vita. Sane h⁹ rei impletōez is sperare hz qui vice uersa implet dei voluntatem. cui⁹ executionē xpc sibi p cibo deputat. me⁹ inquit cib⁹ est vt faciam voluntatem ei⁹ qui misit me. qui ergo sibi in hoc cibo communicant tanq serui domestici scientes et implentes voluntatē dñi sui. nō est mirz si illis impletur qd de victu premitit et pmittit. De talibz quippe seruis dei i opatōe ad alios qui dei voluntatē implere nō curant loqui videt dñs p filium amos. Ecce inquit serui mei comedēt et vos esuriētis. ecce serui mei bibent et vos sitietis. Ecce serui mei letabunt et vos confundemini

ecce serui mei laudabunt p exultatione cordis. et vos clamabitis p dolore cordis et p contritione spiritus ululabitis.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O frater bone cur de penuria seu victu et vestitu indigentia contristaris. Nescis hoc esse contra te et tibi similes qd ipse saluator xpc in illa veridica euāgelij historia dixit se fecit. Ne inquit solliciti sitis anime vestre quid manducetis. nec corpus vestro quid induamini. Nonne anima vestra plus est q esca et corpus vestrum pl⁹ q vestimentum. Respicite volatilia celi non serunt neqz metunt neqz congregāt in horrea et pater noster celestis pascat ea. Nonne vos magis pluris estis illis. et de vestimentis qd solliciti estis considerate lilia agri quomō crescunt. nō laborant neqz nent. dico aut vobis qm nec salomō in omni gloria sua cooper est sicut vnū ex istis. Si aut fenum agri qd hodie est et cras in clibanam mittit de⁹ sic vestit. quanto magis vos modice fidei. Noli te igitur solliciti esse dñtes quid manducabim⁹ et quid bibem⁹ aut quo operiemur. scit em pater vester qz his omnibz indigetis. querite ergo primum regnū dei et iusticiam ei⁹ et hec omnia adicientur vobis. hec ipse saluator. Sed iohannes os aureū ei⁹ qd dictū est de animalibz hanc reddit rationē. Nialia inquit fecit de⁹ ppter hominem. homines ppter seipm. si ergo animalibz ministrat ppter hominem quomō hominibz nō ministrabit ppter seipsum. hec ille iohannes.

Capitulum sextum continens consolationes super consilij ipsius christi implenone de rerum temporalium abdicatōe et relictione.

Exto post premissa ad dominā consolatricem principale accessit et alius tristis ei similis cui haberi multas possessiones dictū est. vende omnia que habes et da pauperibz. p ipsi⁹ igit tristis consolatōe dñi predicta ser de suis puellis ei adiunxit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. O hō qui premissaz ob causam tristaris. ru posses merito tanq imperfect⁹ de difficultate dicte abdicatōis erubescere. pfectis em nequaq est difficile. Audi magnū patrem augustinum. Qui inquit celestis vite dulcedinem in quantum possibilitas admiserit pfecte cognouerit. ea q in terris amauerat libeter cuncta derelinquit. in opatione ei⁹ vilescūt omnia. deserit habita. congregata dissipat. inardescit in celestibz anim⁹ nihil i ter nis libet deforme. aspiciat quidquid de terrene rei placebat spē. qz sola pcciose margarite claritas fulget in mēte. hec magn⁹ pater. qui p margaritam pcciosam videt intelligere vitā contemplatiuaz et p eius claritatem in mente fulgentē clarā in contemplantando agni tōz celestiu sup terrā excellētā declarātē.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O amice de abdicatōe temporalia nequaq forte tristis esses si quantum valeret abdicatio pfecte cognosceres

Ecce em̄ ut inter innumera pauca enumerem valet ad habendū in hac vita liberū aim. valet ad pueniendū cū xp̄o ad celestia nō motu tardiore s; quasi p̄ volatū citissimū. valet ad luctandū et vincendum dyabolū. valet d̄tra amorē tp̄aliū piculosum. Vis scire q̄ p̄re dicta abdicatō valeat ad reddendum hominem deo non dignum. Audi illustrem Senecā. Nemo inquit est deo dign⁹ q̄ qui opes cōtemnit quaz̄ possessionez non tibi interdico s; efficere volo ut illas intrepide possideas. h̄ ille. Vis scire q̄ dicta abdicatō valeat ad habendū in hac vita liberū animū. Audi egregiū verbū gregori. Siquis inquit semel a dñatōe desiderioz p̄fruit⁹ dū multo desiderio quadā etiā iā in hac vita aduerfitatis terroze coartat⁹. h̄ greg. Vis scire q̄ valeat ad puniendū cū xp̄o ad celestia quasi p̄ volatū citissimū. Audi jeronimū venerabilē. Apostolici inquit fastigij perfecteq; virtutis est omnia simul vendere et paupib⁹ erogare. et sic expeditū cū xp̄o ad celestia euolare. h̄ ille. Vis scire q̄ valeat ad luctandū et vincendū dyabolū. Audi rursūm egregium doctozem greg. Ad se inquit venientib⁹ dñs p̄cepit ut renūciem⁹ nostris. qz qui ad fidē agone venim⁹ luctamē d̄tra malignos spūs sumimus nihil aut maligni spūs possidet in hoc mundo p̄p̄iū. nudi ergo cū nudo luctari debem⁹. nā si vestit⁹ quisq; cū nudo luctatur citius ad terram deicit⁹ qui h̄z vñ teneat⁹. quid em̄ sunt terrena omnia nisi corporis indumenta. qui g⁹ d̄tra dyabolū ad certamen p̄perat vestimenta abiciat ne subcumbat. h̄ gregori⁹. et bñ quidē dicit. quid sunt terrena omnia nisi corporis indumenta eo q̄ p̄ oppositū de nihil terrenoz possidente dicitur q̄ sit nud⁹. claz̄ aut est q̄ d̄sult⁹ est luctā que vitari nō potest fieri p̄ nudum q̄ d̄ctis retentis vestib⁹ teneri p̄ eas et deici p̄ hostem crudelissimū. Vis deniq; scire q̄ dicta abdicatō valeat d̄tra amorē tp̄aliū piculosum. Audi patrem clareuallis. Ecce nos reliquimus oia zc. Oia nō tm̄ possessiones s; etiāz cupiditates. pl⁹ em̄ mundi cōcupiscencia q̄ substantia nocet et hec fugienda. cā diuitiaz precipua est q̄ aut vix aut nunq; sine amore valeant possideri. facile em̄ cor humanū omib⁹ que frequentat adheret. h̄ ille pater. S; q̄ sit piculosus corde diuitijs seu temporalib⁹ quib⁹ vis adherere p̄ neptem meam superi⁹ audiui. h̄i. et nunc quoq; audias q̄ non est modicum periculuz cor humanum luto adherere aut stercozib⁹ d̄misceri. Quocirca memorare q̄ h̄m sapientem tanq; lutuz estimabit argentiū. et q̄ dixit apostolus detrimentum omnia feci et arbitroz ut stercoza.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Credo amice q̄ temporalia abdicare non esset tibi graue. si graue tibi non esset pauperem esse

Huic quidē sermoni d̄cordat illustris seneca p̄ter inuit expto n̄ esse graue pauperem. Ecce inquit securi⁹ diuitias eicim⁹ si expti fuerim⁹. q̄ nō sit graue pauperes esse. hec seneca. Qui rursūz alibi. Dau pertas inquit mihi grauis est. immo tu paup̄ati. n̄ est in paup̄tate vitū sed in paup̄e. paup̄ es si paup̄ tibi videris. Nec itez ille homo gentilis. ut quid ergo xp̄ian⁹ adhereret diuitijs. Eozte dices d̄siliū de abdicando tp̄alia mea ideo abhorreo qz d̄siliū illud si implerem meip̄m occidere p̄ famem et deū temptare timere. S; q̄ hac in re multū erres claris patet testimonijs. Audi jeronimūz venerabilem. Dauptatem inquit times. s; beatos pauperes xp̄s appellat de cibo cogitas. s; fides famā non timet. h̄ jeronim⁹. S; et ps. ait. facta cogitatū tuū i dño et ip̄e te enutriet. Audi quoq; et thomam aquinensem licet inquit ille qui dat omnia propter xp̄m subtrahat sibi aliqd d̄siliū vite. nō tm̄ om̄e. qz adhuc manet ei auxiliuz diuine p̄uidencie que ei in necessarijs nō deerit et fidelū deuotio. Nec ille thomas. Qui rursūz sic dicit. Ille q̄ dimittit oia p̄pter christum nō se exponit fami que interimat. qz nunq; a deo ita deseritur q̄ fame moriat⁹ qd̄ patet hebreos vltimo sup̄ illd̄. nō te deseraz neq; derelinquā. glo. ne forte diceret quid facturi erim⁹ si suffragia nobis necessaria defecerint. D̄con⁹ subdit d̄solatōz adhibens testimonium de libzo ihesu nane. nō te deseram quin dem necessaria neq; derelinquā. derelinqueret ille qui fame p̄iret. h̄ hoc non est et infra. hoc aut dicit oī sp̄anti in se sicut ioseph. h̄ em̄ nobis p̄mittit si in illo sp̄em nostram ponim⁹. nō tenacib⁹. nō cupidis sit ista p̄missio s; sp̄antib⁹ in deo. h̄ thomas. qui etiam subiungit. Ille inquit qui dimissis omnib⁹ p̄pter xp̄m sp̄ez h̄z ut sustentet a deo nec presumptuosus est nec temptat deū. tū qz fiduciā debitā d̄ deo h̄z ex diuina auctoritate d̄ceptā. tum qz remanēt fideles deuoti p̄ quos ei factis fieri p̄t et debz. h̄ itez ille. Deniq; audi et magnuz patrem augustinū. Tu inquit xp̄iano. tu dei seruo. tu bonis opib⁹ dedito tu dño suo caro aliquid existimas defuturū. An putas q̄ qui xp̄m pascit a christo ip̄e nō pascat⁹. An putas terrena deerunt quib⁹ celestia et diuina tribuuntur. Vñ hec incredula cogitatō. Vñ impia et sacrilega meditatio. h̄ magn⁹ pater. ex cui⁹ auctoritate infert thomas aquinensis q̄ sacrilegū est dicere q̄ illi qui omnia p̄pter xp̄m dāt se piculo homicidij d̄mittāt.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O hō nescis q̄ teste scriptura. gloria magna est sequi dñm. s; maior d̄sequi dñm ih̄m xp̄m in recōp̄saz omium alioz. Vis ergo scire quo pacto d̄tingat dñm sequi et quo ip̄m d̄sequi. D̄fecto p̄pter ip̄m dñm oia relinquendo. Audi p̄zem clareuallis. Ecce inquit nos reliquim⁹ oia zc. Bñ petre nō ad insipientiam tibi. qz exultauit ut gygas ad currendā viā. nec currentē sequi poterat onerat⁹ nōne vtilis d̄mutatio p̄ eo qd̄ sup̄ omnia est omnia reliquisse. hec ille et certe optime si attendat⁹ quis quez sequi

debuerat. primo quem asequi. scz seru9 dñm et tm dñm. et si atten-
datur ad quid. s. in recompensam oim relict9. Audi venerabilez
jeronim9 xpc inquit est omnia ut qui ppter xp9 omnia dimiserit vn9
inueniat p omnib9 et possit libere clamare ps mea dñs. h jeroni-
m9. Sz fors9 inquit qualis pars vel quata. Certe ps que toti eq
pollet ppter qd dixit onum inueniat p omnib9. et de quo dict9 no-
nim9. In te vno simul omnia habentes. sz non oia in eade forma sz
qd pl9 est atqz meli9 in supeminetia qvis pfect9es simpliciter ni-
hilomin9 oms formaliter sint i eo V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O amice velle q tu nosces q sequela xpi
adeo solatioia vepote ei9 qui solat9 nos in omni tribulatio-
ne nostra q n9 sol9 homo ppter eam habet relinquere omnia sz eti9
liberaliter seipm p tali sequela. Audi patrem clareuallis. Qui in-
quit relinquere disponis omnia te quoqz inter relinquenda numera-
re memento. maxime et pncipaliter abnega temetipsum si deside-
ras sequi eum qui exinaniuit ppter te semetipm. h ille pater. Dices
forte cuz petro. Quid ergo erit nobis. Profecto pter pmissa in eu9
gelio. celeste preconium in libro vite scriptum. et signatum. Audi
rursus eundem patre. zache9 inquit certe laus est in euan-
gelio. Dimidium bonoz suoz dedit pauperib9. Sz ecce multos
zache9 hic video qui nihil sibi ex omnib9 reliquere. quis mihi scri-
bet hoc de zache9 istis immo d perris istis qui fiducialiter loqu9
tur domino. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sum9 te. Sz scri-
ptum est iam in euangelio eterno. in libro vite est scriptuz et signa-
tum. h ille.

VI. CONSIDERATIO.

Exta puella sic ait. Cur homo p impletionem diuini osilij non
es memor centupli tibi a dño repromissi. Vende inquit domi9
omnia que habes et da paupib9 et habebis thesauros in celo im-
mo non sol9 in celo. sz eti9 in hoc seculo. quippe dñte petro. Ecce
nos reliquimus oia et secuti sum9 te. quid ergo erit nobis. Ihs di-
xit illis. Omnis qui reliquerit dom9 vel fratres aut sozozes aut pa-
trem aut matre aut vxozem aut filios aut agros ppter nomen me9
centupl9 accipiet et vitam etern9 possidebit. Ecce dicit centupl9
et forte aliquis cogitabit an tm centuplum et vbi accipiend9. Sz
huic ali9 satisfacit euangelista. Nam dño in matheo moze fidelis
amici faciente. s. min9 dñte et pl9 intendente ac in pposito deter-
minatum numez. p indeterminato ponente q ipe pl9 intendat et
vbi scz in hoc mundo declarat i luca. Nemo est inquit q reliquerit
ec. qui non recipiat multo plura in hoc tpe et i futuro seculo vita
eternam. Vex circa hoz verbor verificationem poss9 aliquis du-
bitare. Sunt em multi qui aliqua ppter deum reliquerunt. qui nec
centupl9. nec decupl9. nec tripl9 reeepunt. Sz hac in re est co-
siderandum q in reb9 quas possidet. habet hoc homo aliquid sue
voluntatis et solationis. quib9 circumscriptis n9 pl9 curaret h9

122
de vna re q de alia. n9 pl9 de auro q de cupzo. n9 pl9 de scarleto
q de griseo panno seu alio rusticano vestimento. Si ergo relinqua-
tur aliquid in quo posset h9 solatione habere aliqualem et deus
det ei n9 aliquid eiusdem speciei sz sol9 centupl9 solat9. tunc ia
videtur centuplum habere simpliciter. habet em solat9 in re il-
la intentam et hanc centuplicatam vel etiam si det de9 centupl9
in valoze. s. spiritualia p tpalib9 sm sanctos. Sz istud n9 videtur
satis esse sm alteruz euangelista. Nempe in marco dicitur. Nemo e
qui reliquerit dom9 aut fratres aut sozozes aut patrem aut matre
aut filios aut agros ppter me qui n9 accipiat centies tant9 nunc i
hoc tpe domos et fratres et sozozes et matres et filios et agros
cu psecutionib9 suis et in futuro seculo vitam eternam. Vider9 er-
go q pmittat9 ei aliquid eiusdem speciei et centies tm ad minus et
n9 sol9 cenes tm solationis vl valozis. Quid ergo. vider9 ne fal-
sum pmitti. Absit. recipit em res eiusdem quodam9 speciei. Nam si
cut ait mundi sapiens. Artifex facit dom9 ex domo. dom9 quidem
in materia exteriori ex domo mentali que est species dom9 exte-
ris. sicqz est duplex dom9. Reliquens ergo dom9 material9 licet
hoc ip9 habet domum in mente in esse spirituali. Dices forte sic ha-
bet iude9 sarracen9 aut quacuncqz mal9 xpian9. Sz certe non est
simile. Nempe dom9 in mente infidelis par9 vl nihil valet. caret
em tecto caritatis. caritatem aut n9 habuero dicit apostol9. nihil
mihi pdest. in mente vero boni xpiani ip9 actu quo relinquit do-
mum in esse materiali. habet domum in esse intellectuali pfect9 et
ornatam tecto caritatis vel fundat9 in xpo a quo aliud fundam9-
tum nemo pt ponere. ornataz quoqz caritatis ruboze purpureo aut
quasi coloze aureo. que si ante oculos posset poni videret9 maioris
decozis q si esset in vna domo materiali. omnis decoz mundi. cen-
ties igit9 tm valet. Rursus illo actu quo ex caritate relinquo fra-
trem aut sozozem cent9 fratres acquir9 et sozozes. sunt nanqz oms
mihi fratres et sozozes quemadmod9 et xpi. qui in celo et in terra
faciunt voluntatem dei. testante ip9 saluatoze immo qd pl9 videt9
cum omnib9 qui in caritate sunt in celo et in terra p tunc ad idem
corp9 scz mysticum corp9 xpi. eiusdem aut corpis menbra inuicem
pl9 attinet q circumscripta caritate psona et psona. Deniqz de ger-
manitate huiusmodi pulcre tractat superius neptis mea. Ampli9
ille idem act9 quo ex caritate relinquo filiu9. est eti9 fili9. genera-
tio etem filioz ordinat9 ad se ppetuandum saltem in natura speci-
ei. sz p talem actum mihi acquir9 indiuiduo ppetu9 esse eterne bea-
titudinis q p me sine tali vel actu osimili tanqz sine ple non habe-
rem. Vlteri9 talis act9 quo agrum ex caritate relinquo. ager qui-
dem est. Nempe ex illo crescit mihi de quo viuere habeo eternali-
ter. Centies igitur plus valet q ager derelict9 in quo retento non

creuisset nisi quid modicum quo uiuit temporaliter. Similiter actus mentalis quo ex caritate relinquitur florenus unum centum immo mille florenos vel marcas ualet. Dices forte quomodo non mille marce plus ualent qui et plus duraret. mentalis autem thesaurus statim transit. Ecce parata ratio. Mentalis thesaurus et si desinere uideatur. non statim desinit. sed de scrinio transfertur in scrinium. de scrinio humane memorie in scrinium memorie dei. quod dei scrinium potens est ut ait paulus depositum meum seruare in illius diem scilicet diem eterne claritatis glorie celestis. potens est inquit seruare tandem homini presentandum in ratione obiecti cogniti uel in effectu presentij talis et tantum. quod nec oculis uidit. nec auribus audiuit. nec in cor hominis ascendit quod per tali moneta in nundinis Capitulum septimum omnes consolatos super incommodo et grauamine paupertatis uoluntarie assumpte seu alias tolerate uoluntarie. paradisi. de homini preparauit.

Epitimo post premissa ad supradictam dominam consolatricem accessit et alius tristis super materia premissi capituli querens consolari. cui illa huius rei gratia de suis puellis duodecim assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad predictum tristem sic ait. O amice nonne digne optares christo regi glorie ouestiri in gloria. Optare inquit digne. Vis igitur scire quo hoc pacto consequi ualeas. Ecce si uis et ouestiri stola glorie. ipsi te habet conformes paupertatis nuditate. Nimirum sicut arbores que simul sunt nude in hyeme. simul uestiuntur noua veste et flozida in estate. Ita qui christo nudo modo conformatur nuditate paupertatis hominem a temporalibus denudantis quam uoluntarie assumit conuestiuntur ei in futuro ceteris excellentibus scilicet veste flozida ubi hyemum transiit et flozes apparuerunt in terra nostra. ubi et caro nostra reflozabit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo si scires et tu quanta posses desequi assumpta uoluntaria paupertate. gauderes merito de ipsius assumptione et diuitiarum tuarum facta propter christum assumptione. Ecce plane desequeris si non peniteat quod fecisti. regnum et nomen regium. Audi patrem clareuallis bernardum loquor. Volo te inquit esse amicum pauperum. magis autem imitatorum. Ille gradus proficientium est hic perfectorum. amicitia pauperum regum amicos constituit. reges amor paupertatis. regnum denique celorum pauperum est. hec ille pater. Qui rursus predicans de eodem. Videmus inquit aliquos pauperes qui si ueram haberent paupertatem non a deo pusillanimes inuenirentur et tristes utpote reges celi.

III. CONSIDERATIO.

123
Ercia puella sic ait. O homo si forte miraris cuiusque potentis diuitias qui castra uillas uel terras emit. mirare multo amplius diuitias paupertatis quibus multo maiora operantur. Audi magnum patrem augustinum. Non inquit displiceat paupertas tua nihil ea potes ditius inuenire. Vis noscere quomodo locuples sit. celum emit. hec ille pater. Qua in re nihil habes dubitare si ex caritate paupertatem assumpsisti te diuitem fecisti. An non diues per omnem modum qui sufficiens est in modo uilla uel castrum sed emere celum. Sed nec christi pauperes reuerentem potestatem sunt expertes. Vis hoc scire. Audi prefatum patrem. In caritate inquit pauper est diues. sine caritate omnis diues est pauper. Caritas est diuitie pauperum in temporalibus ditissima. Sed si et de hoc miraris. Audi eundem se hoc pacto declarantem rationemque reddentem. Sola inquit caritas vincit omnia sine qua nihil ualent cetera et que ubicumque fuerit trahit ad se omnia. Hec ille pater. cuius dictum si etiam ad temporalia extendatur non est mirum cum diligentibus deum omnia cooperentur in bonum.

III. CONSIDERATIO.

Varca puella sic ait. Audi frater iohannem os aureum paupertatem spontaneam describentem. Paupertas inquit est portus tranquillus nihil opulentiis eo. qui paupertatem sponte diligit et cum alacritate suscipit. Hic igitur premitit anser paupertas est inquit portus tranquillus. subdit autem desequens. Nihil inquit opulentiis est eo qui paupertatem sponte diligit. Sed nec est de desequencia dubitandum. Nonne enim multum mercium diuitie et spes aromaticae gemmarumque preciositas solent in tranquillo maris portu applicare etc. et ipse portus possessorem ualde ditare. Sane dominus quod premitit etiam nonnullorum aliorum illustrium uirorum testimonijs comprobatur. Audi leonem summum pontificem. Semp inquit diues est christiana paupertas nec pauet in isto mundo indigentia laborare. cui donatum est in omnium rerum domino omnia possidere. operantibus ergo que bona sunt. non omnino metuendum ne eis desit facultas operandi cum in duobus minutis euangelice illius uide sit laudanda deuotio et per calice aque frigide premium habeat gratuita largitas. ex affectibus enim benignitatis mensura taxatur. et nunquam eum miserandi efficaciam deserit in quo misericordia ipsa non deficit. Audi rursus in premissorum testimonium et illustrem senecam. Honestas inquit res est leta paupertas. illa uero non est paupertas si leta est cui cum paupertate bene uenit diues est. non qui parum habet sed qui plus cupit pauper est. huius ille.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O homo de paupertate assumpta uoluntarie cur tristis cū paupertas homini sit materia gaudij spiritualis. Nam si homo pro uno obolo mille marcas recipet. nonne gaudere satis possit. possit utique. Sed quid. De defecto uoluntarie pauperes multo plus etiam in hac uita recipiunt quam sit illud quod ipsi propter deum reliquerunt centuplum inquit saluator accipiet. quod quidem propter alias expositiones

tibi ingrata est paupertas. cur eam voluntarie non assumis ut per eam sic assumptam quiete atque securitate potiaris. Vis scire quod quietem conferat. Audi sanctissimum patrem gregorium. Quid inquit in hac vita laboriosius quam terrenis desideriis estuare. quid quietius quam nihil huius seculi appetere. Audi et illustrem senecam. Quietissime inquit uiuerent homines si hec duo tollerentur uerba meum et tuum. Vis rursus scire quod paupertas uoluntaria conferat securitatem. predictum illustrem rursus audi. Redige inquit te ad parua ex quibus cadere non possis inest paupertati sine qua nihil est iocundum securitas. Audi quoque et sanctissimum patrem antedictum gregorium loquor. Magna inquit est securitas cordis nil concupiscentie habere secularis qui nihil habet in mundo quod diligat nihil est in mundo quod pertimescat.

X. CONSIDERATIO

Ecce puella sic ait. Audi amice patrem clareuallensium de paupertate gratam copulatiuam enunciantem. Daupem inquit ferre equo animo uirtus patientie est. sponte appetere sapientie laus est hec ille pater. et nonne bene de sapientia laudatur qui graua alijs sibi alleuiat et noxia tela preoccupat. Vtique si quis est karissime qui hec facit. Is certe qui paupertatis familiaritate desiderat et se ei sponte associat. Audi illustrem senecam. Ne inquit imparatos fortuna nos deprehendat. fiat nobis paupertas familiaris securus diuitias eicimus si experiri fuerimus quod non sit graue pauperes esse. ad paupertatem sua sponte descendere. preoccupare est tela fortune. Rursus nonne digne laudabitur de sapientia qui laudem eius qui super omnem narrationem est tacite celebrat et mira subtilitate ipsum etiam per silentium laudat. Eateare hoc necesse est. Sed quis est hic et laudabimus eum. Certe pauper et inops. presertim qui talis est ut premititur spontanea uoluntate. Audi illum cassiodorum non incassum. Videamus inquit quod sit ista glorioza paupertas quam felix perhibetur inopia que dominum et tacita laudat et patientie sue uirtute concelebrat. mutus est si psallat superbus pauper et inops laudabunt dominum etiam cum uidentur habere silentium.

XI. CONSIDERATIO

Undecima puella sic ait. O mi frater scias quod idigne quibus de paupertate presertim uoluntaria tristatur que paupertas tot superlatiuis honoratur. quippe si scrutaris de ipsa inuenies quod summa uoluptas est. Inuenies quod maxima felicitas est. Inuenies quoque quod res

129
tutissima est. Vis scire quod summa uoluptas est. Audi illustrem senecam. Non enim inquit iocunda res aqua et polenta aut frustuz ore deacei panis. Sed summa uoluptas ex hijs capere uoluptatem et ad se deduxisse quod eripere nulla fortune iniquitas possit. Vis scire quod paupertas hec maxima felicitas est. Audi itidem eundem illustrem. Quis est inquit pauper qui sibi uidetur pauper scienti paupertatem maxima felicitas est. Vis scire quod hec paupertas res tutissima est. Audi et cathonem nostrum cuius in metro sic dicitur. Daupertas si leta uenit tutissima res est. Hijs autem addendum iudico quod paupertas uoluntaria tanquam mater et nutrix. custos mundissime religionis est. Audi filium alpei. Religio inquit munda et immaculata est immaculatum se custodire ab hoc seculo. quod glossator sic declarat. qui inquit temporalia non diligit immaculatum ab hoc seculo se custodit. constat autem quod temporalia non diligere proprium est paupertatis uoluntarie.

XII. CONSIDERATIO

Decima puella sic ait. O frater considera paupertatis presertim uoluntarie magnam uirtutem et reputabis eam tibi quam plurimum proficere ad salutem. Nimirum si uis scire que sit eius uirtus. Ecce paupertas graue iugum serui tuis excutit paupertas primus gradus quo ad perfectionem ascenditur. existit. Daupertas aurum et argentum utiliter resoluit. Daupertas meliorem sortem accipit. Daupertas in celestibus abundare facit. Daupertas denique ipsum deum pauperis thesaurarium constituit. Vis scire quod paupertas uoluntaria de qua est sermo graue iugum seruitutis excutit. Attende scripturam que dicit pecunie obediunt omnia. et certe obedire cui omnia obediunt scilicet pecunijs est proculdubio tanquam irrationabilis domini ualde graue iugum seruitutis et certum est quod ab illo iugo quis paupertate uoluntaria liber redditur et immunitus. Vis scire secundo quod paupertas primus gradus est quo ad perfectionem ascenditur. Attende uerbum saluatoris. Dictum ante omnia alia ad perfectionem disponentia. Si uis inquit perfectus esse. uade uende omnia que habes et da pauperibus. ad propositum autem de primo gradu. confessor ille eusebius expressus est locutus. Cum inquit celeste regnum in multis bonorum consideretur primus gradus scandentium est ipsorum qui diuino intuitu colunt paupertatem. Vis scire quod ipsa paupertas aurum et argentum utiliter resoluit. Attende quod paupertas uoluntarie assumpta per ipsam abdicationem auri et argenti et elargitionem factam pauperibus propter ipsius deum resoluit ipsum aurum in pulchram

monetaz xpi ymaginē continentem acceptabilem utiqz in foro dei
In huius signum resolutionis per eā solite fieri ipsa paupertas volun-
taria camino cui inest virtus resoluendi comparari videtur. Dicē
te domino per psalam prophetam Elegi te in camino paupertatis
quibus dicta paupertas possit etiam dici camin⁹ ignis diuini amoris
contētū qui amor causa est principalis dicte resolutionis. Vis ul-
teri⁹ scire quod paupertas voluntaria meliores sortem accipit. Attende
quod regnū celoz hereditarie est ipoz paupum. mobilia vero hui⁹
seculi sunt diuitum. Huius quidem sortis diuisio figurata videtur
in libro geneleos. ubi abraham filijs ocubinaz largitus est mune-
ra. filio autē suo nato de libera dedit cūcta que possidebat. Vis de-
niqz scire quod paupertas voluntaria facit in celestib⁹ abūdere. Attēde
quod pculdubio illd facit i celestib⁹ abūdere p qd p̄t hō i celo the-
zauros multiplicare v̄l augere. Sz quid est h⁹. Defecto p paup-
tatem voluntariā omnia ppter deū relinquentem p̄t hō thezauros in ce-
lo multiplicare v̄l augere. Hui⁹ nimirum rei testis est ipa veritas.
Vēde inquit oia et da paupib⁹ et habebis thezauros in celo. Di-
ces forte quid si nihil vel modicū quis habeat. et tam habituz de
facto quod nō habitū animi pparatōe relinquat. Vt pote sic disposit⁹
si regios thezauros aut j infinitū maiores heret libeter ppter deuz
om̄s relinqueret. Nūquid talis hoc pacto celestes thezauros quan-
titati taliter relictos pportōnatos sibi opabit. Vtiqz. Nō ei apud
deū pensat⁹ census. sz affect⁹. Audi egregiā illā gregozij sniam. o
petro et adrea loqueris. Ad vocē inqt dñicam vterqz iste piscator
quid aut qntum dimisit qui pene nihil habuit. sz i hac re karissimū
affectū debem⁹ poti⁹ p̄sare quod censum. Multū reliquit qui sibi ni-
hil retinuit. multū reliquit qui q̄libet parū totum deseruit. h̄ ille
et nonne hec sentētia plane in plana et exp̄ssa fūdat⁹ xpi estima-
tione. quippe multis diuitib⁹ multa in gazophilatiū iactantibus.
Vidua vero paupcula n̄ nisi duo minuta in ipm mittente. Sic xpc
discipulis. Vidua hec paup pl⁹ om̄ib⁹ misit. om̄s em̄ ex eo quod abū-
dabāt illis miserunt. Nec vero de penuria sua omnia que habuit
misit totum victuz sum. Sz quid. Certe si hec min⁹ habuit et tam
xpi estimatōne pl⁹ quod alij misit. sequit⁹ si xpi estimatō vana nō erat
nec ei inutilis. quod nō p̄ re quā misit. sz p̄ affectu quē habuit maio-
ri in celo remuneratōne digna fuit. Sic em̄ etiā inuenim⁹ quod p̄ mar-
tiro quod solum in voto habet⁹ quis aureola martiriz remunerat⁹. Au-
di dictū illi⁹ cypziani venerabili decretoz volumine recitatū. In-
dei inquit seruis apud quos cogitat⁹ et martiriū mente d̄cipitur. ai-
mus ad bonū dedit⁹ deo iudice coronat⁹. Hoc itaqz pacto p̄t quis
aliena sine damno possidentium sub hac conditione si illa haberet
ppter christum animo relinquere ac per hoc in celo thesaurizare.
Quid plura. Ecce quod mirum est dictū. easdem res temporales di-
uersi possunt p̄pter ipm christum. vel sub conditione relinquere

et sic in celo thezauros multiplicare l̄ augere. nec solū hoc facere
possunt de hijs que sunt. sz etiā de hijs quod nōduz sunt. sz esse possunt
Vis postremo scire quod paupertas voluntaria ipm deū d̄stituat pauperis
thesaurariū. Attēde quod potēs est de⁹ depositū paupis seruare in il-
lum diē eternitatis iust⁹ iudex. p̄t supra videre poteris p̄ neptem
meā declaratum.

Capitulum octauum d̄tinens d̄solatioes in genere sup inopia
et pauprate siue sup indigentia necessarioz et egestate.

Ctauo post p̄missa ad dñam d̄solatricē principalem
accessit et ali⁹ trisus petens sup pauprate in genere
d̄solari. Et illa eidē d̄solatōis gratia de suis puellis
quatuordecim adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur refugis paupratem expiri quod
est nobilissimū expimentū. Cui⁹ rei inquires. Certe expimentū
est te certificans de re illa de qua ut reoz maxime velles esse cert⁹
videlicet quez haberes fidelē amicum. Nec mirum. qz h̄m illū are-
stoulem in suis moralib⁹. amicicia maxime necessaria est ad vitam
eo quod null⁹ eligeret viuere sine amicicia habens reliqua omnia bo-
na. Diligere itaqz habes paupratem. utpote p̄ quā maxime de ve-
ra poteris amicicia certificari et minus falli. Vis hoc scire. Audi
illustrem senecaz. Ob hoc inquit vnū amanda est paupertas quod a quo
ameris oñdit. Cōcordat plane. ac sup addit venerād⁹ pater jeroni-
m⁹. Ob hoc inqt maxime amāda est paupertas. qz a quo ameris ostē-
dit. quippe nō habet adulatōe comitem sibi p̄centē. fortunā hois
et nō p̄sonā amātem. Audi ad idē itidē senecaz illustrez. Qd inquit
diuitijs nō potēs scire pauprate scies. illa veros certozqz retinebit
amicos. Discedit quod non te. sz tua sequebat⁹. O quā dies illa veniet
quod nemo an p̄pter te v̄l tua te honozat in bonzē tuū mentia⁹. h̄ ille

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scias frater quod paupertas multū confert
ad illam p̄tem optimā quā sibi mariā d̄stat laudabiliter elegit
se. s. ad vitā d̄templatiuā. Sz timeo quod te d̄tra hoc decepit v̄bū illd
ph̄i gentiliū. Egenub⁹ meli⁹ est ditari. quod ph̄ari. Sz huic dicto nō
inhereas. topicū est. nec positū nisi gratia exempli v̄n d̄trariam cō-
paratōnem seu dictū illustis senecae potius attendas. Nihil inquit
sit quod nos a scientia ph̄ica remoueat nec paupertas. nec alic⁹ rei in-
digentia. Rursum et aliā verā d̄sidera ph̄ie d̄patōz. Nā ut alibi di-
citur. tria p̄cipue extollūt ph̄iam. d̄temp⁹ mobilis affluētie. ap-
petit⁹ future felicitatis. et mentis illustratō. quoz p̄mo nichil
est honesti⁹. scdo nichil felici⁹. tercio nichil ad amboz d̄pendiosaz
adeptōz efficacit⁹. Hijs autē d̄patōnib⁹ p̄satis plane sequit⁹. nedū
meli⁹ esse ph̄ari quod ditari. sz etiā meli⁹ ee ph̄ari et vniuersaliter spe-
culari seu d̄teplari quod malū sit paupez esse l̄ fieri. quoniam h̄ malū n̄ ē

cum plurimū dferat ad vacandū animo seu ad speculari. Vis scire testimonio fidei. q̄ ad hoc nō diuitie. s̄ paup̄tas dferat. Audi ite rum senecam illustrem. p̄uis virū gentile. Multis inquit ad p̄han dum obstiterūt diuitie. paup̄tas autem expedita secuta est. aut er go paup̄ sis aut paup̄i similis. si animo vacare vis. nec miruz q̄ sic dicit. Nā et magn⁹ pater augustin⁹ huic dicto dcorat. ois inquit p̄bie magistra est inopia.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Cur hō qui de paup̄tate tristis. nō poti⁹ gaudes attendens rursum verba cathonis illustris. Paup̄tas inquit si leta venit tutissima res est. Ecce iungit paup̄tati leticiam. Atq̄ mox adiungit p̄iale ei⁹ cām. Dicens eam esse tutissimā. et p̄ dsequens innuit eam piculi qd̄ triste foret esse maxime exclusiuam. Nempe diuitie paup̄tati oppositae sunt nimirū piculose. habentem etem ipas nō solū grauat sollicitudo de eis dgregandis atq̄ dfer uandis. s̄ qd̄ quidem piculosissimū est anime. ipe diues fune p̄ple xitatis strangulat. Cum em̄ paup̄ib⁹ cōicare teneat cogitat super miserū sibi occurrentez. Dabis ei an non dabis. et claz est qd̄ sepi s̄ time magno tūc cū piculo dare negligit qd̄ tenet. secumq̄ fluctu ando piculose disputat an casus sit vl̄ ne. in quo dare teneat. Ab hac aut piculosa fluctuatōe et p̄plexitate p̄ paup̄tatem impossibi litatem inducentē supportat. et in tuto dstituitur.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. karissime gaudere deberes de paup̄tatis miseria si scires quanta ob illā tibi accederet potentia. Multa certe et magna. Nempe post verba illa p̄phetica. Beat⁹ qui intelli git sup̄ egenū et paup̄em sequit in p̄phetia. in die mala liberabit eum dñs. quibus alludens verbis rauēensis sic ait. In die mala sine causa peccatū accusat quē paup̄ excusat immo accusari nō po terit. quē fames paup̄is excusauerit. Diem vero malā videbit qui diem iudicij sine aduocatione paup̄is intrauerit. s̄ ille.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Scias homo q̄ de paup̄tate min⁹ p̄uide quis tristet cuz paup̄tas diuitijs et paup̄rim⁹ diuiti fortuna: tissimo nō mō a sanctis. s̄ etiā nōnūq̄ a dijs gentiū p̄fera. Giges em̄ cum esset regi⁹ pastor vt refert ille elinād⁹ facta p̄liuione imbru um descendit in quendā hyatum terre vbi inuenit quēdam boiem mortuū in equo eneo sedentem. inuenitq̄ quendam anulum p̄ quē inuisibilis fact⁹ stuporem regine intulit et adiutrice ea regem do: minum interemit. De hoc aut gige. Audi illū valerū. Cum inquit giges armis et diuitijs opulentissimo lidie regno inflat⁹ aimo sci scitarum apollinē iisset. an aliquis mortalium se felicior esset. ex ab dito specu sacrarij vox insonuit que ad glaum ei p̄tulit. is paup̄ri m⁹ erat. s̄ etate senior agelliq̄ sui terminos nūq̄ excesserat. sic igi t̄ insolēter de fortune fulgore gloriā respōdit apollo p̄l⁹ p̄bari

4
127
paucas glebas pauoris exptes q̄ arua lidie piguissima metu refer ta. et vnū aut alterz facile tutele iugū bouz q̄ exercitū eq̄tū voraci b⁹ exp̄sis onerosū. et horreū vs⁹ necessarij nlliq̄ nimis appetēdū q̄ thesauros expositos isidijs et cupiditatib⁹ hoiz VI. CONST.

Extra puella sic ait. Tu times paup̄tate tāp̄ ipa sit mala et cer te militat̄ tra te plura testionia philosophica. De malo em̄ li citū atq̄ solitū ē timere. S̄ ecce p̄nceps p̄hoz arestotiles in suis moralib⁹ dicit q̄ egritudo et paup̄tas n̄ sunt timēda. Rursuz qd̄ me lioz accidēs ē quō hoc possz eē malū. S̄ qd̄. D̄fecto paup̄tas bo nis ē d̄iter sociata. Audi p̄hm̄ āndictū. D̄opter qd̄ inqt̄ iopia ap̄ v̄iles hoies magis q̄ apud p̄rauos. aut qz studiosos opina⁹ hoim op̄ima ipa vti ab ip̄is. queadmodū depositōz pecuniaz. penes bo nos ponim⁹. et ita ipa a se ipa ordia. i. iopia q̄ ipa ordināte ē ap̄ bonos seu virtuosos. queadmodū nobis ordinatib⁹ pecuniaz. de: positō sit apud bonos reputatos. Deniq̄ q̄ paup̄tas n̄ sit mala p̄z et p̄ hō q̄ ille scōz p̄h⁹ eam describēs multa bona de ipa p̄dicauit. Paup̄tas inqt̄ ē odibile bonū. sanitate mater. curaz. remotō. absq̄ sollicitudine semita. sapiēte repatriz. negotiū sine damno. itracta bilis substantia. passio sine calumnia. incerta fortuna. sine sollici tudine felicitas. s̄ ille.

VII. CONSIDERATIO.

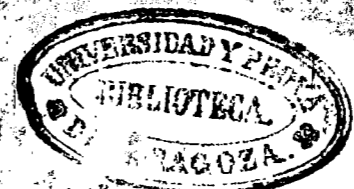
Septima puella sic ait. Nōne hō credis q̄ multo pluris ē hois ad deū vnio q̄ ois terrena possessio. S̄ qd̄. Ecce paup̄tas sic ē dei et paup̄is vnio q̄ ipe de⁹ vult oio itelligi pauperis i p̄sona. Audi illū rauēnesz. Beat⁹ inqt̄ q̄ itelligit sup̄ egenū et paup̄ez. zc̄ Ozem⁹ igit̄ vt ipe nobis itelligere itelligēda dcedat q̄ se sic i pau pe itelligi demonstrat. vt ipe q̄ celū regit i paup̄e nud⁹ sit. esuriat i esuriēte satietas rez. isuriēte s̄iat fōs forū. Esuriui inqt̄ zc̄. Ecce d us i celo panē comedit quē paup̄ i terra p̄cipit. et qd̄ paup̄ accipit i poculū de⁹ sibi testa⁹ ifusus. Et qd̄ suffecerat dicere. Dediti mi hi māducare et bibē. s̄ p̄mittit̄ esuriui sitiui. qz pu⁹ fuissz amor pau pis q̄ paup̄ez suscepissz nisi et passios paup̄is assūp̄issz. Nā et amor ver⁹ n̄ p̄ba⁹ nisi i passioib⁹. s̄ ille rauēnesis.

VIII. CONST.

Octava puella sic ait. Amice karissime multū gauderet miles si tanq̄ alter rex deberet haberi. S̄ quid. certe x̄ps rex glorie paup̄em qui de membris ei⁹ est vult haberi tanq̄ alterz seipm. Al: terz ei seipm iudicat et ei ip̄sa sibi ip̄i ip̄ensa deputat. Audi circa h̄ sc̄tm̄ archiātūst̄re abzo. loquoz. Quid ē inqt̄ x̄ps i vlnas suscipe ni si hūc pijs opib⁹ i m̄bris suis aplecti l̄ fouē. p̄ vlnas ei. i. brachia vt op̄atōis exprimi. et ei cū i alio x̄ps esuriēte s̄iat. i alio sitien te potat. i alio hospite suscipiūt. i alio nudū opiūt. i alio ifirmū l̄ i carcere poitū visitāt. P̄ijs p̄culdubio duos opib⁹ eūde spū quo tidie p̄uez aplectūt. s̄ abzosi.

IX. CONSIDERATIO.

Ona puella sic ait. Ecce scriptura dicit. paup̄tas et honestas a deo sunt. S̄ qd̄. D̄fecto sequit̄ q̄ ipsa paup̄tas nedū a deo

ut donum dei acceptanda sit. s; et patienter et voluntarie toleranda. Vis nosce dñam. Accipe eam a simili. Dixit namq; dñs petro Calicē quē dedit mihi pater nō vis ut bibā illū. Sic et licz inferre de ipa pauprate. qre iuxta verbū sapientis ipa est donū dei a paucis dignitū. S; et poeta dicit. O munera nōduz intellecta paupras angustiq; lares.

X. CONSIDERATIO

Ecima puella sic ait. Cur odis hō preciosaz et amabilem paupertatez. Vtpote quā ipse deus amat. Vis huius rei habere signū. Profecto primum et infallibile signū est qd dei filiū assumere eam voluit sibi ipi. Si dicas ubi potest hoc discerni. Ecce in luca ubi dicitur matthei dicit. Deperit filium suū primogenitū et panis eū inuoluit et reclinauit euz in psepio. qz nō erat ei locū in diuersorio. Rursum videas in mattheo ubi dñs p tributo soluendo petrū misisse dicitur ad piscandū. ubi et glōfator dicit. tante fuit paupertatis ut vñ daret tributum nō haberet. Rursum attendas ad illd marci. circūspectis omib; euz iam vespa ess; hora exijt in bethaniam cum .xj. ubi glōfator dicit circūspectis siquis eū hospitiū suscipiet. tante em paupertatis fuit et ita nulli adulat; ut in tanta urbe nullū inueniret hospitiū. Rursum de xpo illd trenom intelligit. Recordare paupertatis mee. Deniq; paupras xpi crescendo pcessit. quippe in natiuitate pannis inuolutus est. et p domo habuit stabulū. et p cuna psepium. Deinde nō habuit hospitiū iuxta illd qd dixit. Vulpes foueas habent. et volucres celi nidus. filiū aut hominis nō habet ubi caput suū reclinet. In passione vero etiā ppeis vestib; spoliatus est teste mattheo exuentes inqt eū zc. Vex. ne credas xpm fuisse pauperem necessitate et nō voluntaria paupertatis assumptōe. Audi patrem clareuallis. Edote inquit aliquis arbitretur filio dei sublimia esse querēda palacia ut euz glōria filiū dei recipet. s; nō ppter hō ille a regalib; sedib; venit. In sinistra ei; diuitie et glōria. in dextera longiturnitas vite. horū oim eterna in celis affluētia apparerebat. s; paupras nō inueniebat in eis. Porro in terris abūdabat et supabūdabat hec spes et nesciebat hō precius ei;. hanc itaq; filiū dei cupiscens descendit ut eā eligat sibi. et nobis quoq; sua estimatione faciat preciosam. Nec ille pater. qui et de eodem filio dei sic dicit. Descendit ab inenarrabilib; celi diuitijs et veniens i mundū nec istas qualescunq; diuitias habere voluit. s; in tanta paupertate venit. ut nat; dñno ponere in psepio. Scdm signū diuini amoris erga ipam paupertatem esse scito qd ppter paupes filiū dei in mundum venit. quippe in ei; psona dixit ysaias ut euangelista testatur. Spiritus domini sup me. ppter qd unxit me. euangelizare pauperib; misit me. S; et psalmista dicit ppter miserā et gemituz pauperū nūc exurgā dicit dñs. Paul; etiam idem testatur. Scitis inqt gratiā dñi nū ihu xpi. qm ppter nos egen; fact; est cū esset diues

7
128
ut illi; inopia vos diuites essetis. Defat; quoq; clareuallis idem supponit miserum hominem noie vilis vermiculi designans. Magna inquit abusio et nimis magna ut diues esse velit vermiculus vilis. ppter quez de; maiestatis et dñs sabaoth voluit pauper fieri. hec ille pater.

XI. CONSIDERATIO

Undecima puella sic ait. Tu qui ppter paupertatē desolaris vtiq; plenā poti; solationem haberes. si nosset quanta pte diuitib; beneficia et fauores de; omnipotens impendit ac impensurus sit pauperib;. qd quidē patet aliqua de dictis sup; resumendo. Nā ecce xpc in principio doctrine sue ut testantur euangeliste beatos esse paupes predicauit. xpc paupes dignos indicat mēsa sua. Hic est qd in luca legunt; paupes ad cenam dñi introducti. et i psalmo dicitur pasti i dulcedine tua paupi de;. De; paupes adiuuat p;. Adiuuat pauperem de inopia. De; paupes elegit. Audi quid dicit p ysaiam. Elegi inquit te in camino paupertatis. Iacob; quoq; dicit. nonne de; elegit paupes in hoc mundo. De; exaudit paupes. hoc testat; psalmista. Desiderium inquit paupum exaudiuit dñs. In ecclesiastico quoq; dicit;. Deprecatio paupis ex ore vsq; ad aures pueniet. De; memor est paupum. qd etiam testatur psalmista dicens. Nonne in finem obliuio erit paupis. De; de pauperib; est sollicit;. etiam hoc testante psalmista qui ait. Ego autem mendic; sum et paup domin; sollicit; est mei. Deus est refugium paupum. iuxta illud psalmiste. Fact; est dñs refugium paupi. De; est paupum fortitudo teste ysaias ad deū loquente. Fact; est inquit fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribulatōe sua. De; paupes saluat. Teste psalmista. Daret inquit paupi et inopi et animas paupum saluos faciet. Regū quoq; libro dicit;. Populum pauperem saluū facies. De; assumit paupes derelictos. Vnde psalmista deo loquens. Tibi inquit derelict; est paup. et rursum psalmista. Pater me; et mater mea dereliquerūt me. dñs autem assumpsit me. De; spes est pauperū et exultatio. Hinc ysaias dicit. In ipō spabunt paupes. Idem quoq; dicit paupes homines in sancto israhel exultabūt. De; nōnunq; de pauperum exequijs puidens ipos ab angelis deportari facit ad locū quietis. Nam in luca dicit;. Factum est ut moreret; mendicus et portaret; ab angelis in sinum abrahe. Deniq; ut uno verbo dicatur tanta est dilectio dei ad paupes. ut bonū vñ malū qd sit pauperi sibi reputat fieri. pat; hoc dñte domino teste mattheo. qd inqt vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.

XII. CONSIDERATIO

Undecima puella sic ait. Tu hō odis paupertatem. quaz si scires qualis esset multū diligeres ipamq; poti; qd diuitias habere velles. Nimirū paupertas expedita est. leta est. e cura est. fertilis est. atq; medicinalis est. Vis scire qd paupertas sit expedita. Audi sanctissimuz patrez gregoriū. Qui inquit mihi op; diuitiaz

abstulit me ad currendū citi⁹ expedit. ad patrias liberi⁹. tēd im⁹
quia quasi in via pondere carem⁹. Vis etiam scire q̄ leta sit paup-
tas. Audi senecam. Sepe inquit paup̄ fidelis⁹ videt. nulla ei in alto
solicicudo est. h̄ ille. S3 et in patrū libro scribitur q̄ quidā paup̄
habebat vnā nactam de medietate se coopiebat. alterā medietatez
sibi submittebat et erat validū frig⁹ et pater monasterij de nocte
exiens audiuit eum dñtez. gratias ago tibi dñe. quotquot sunt mō
diuites in custodia et qui in ferzo sedent aut pedes habent in li-
gno dstrictos. ego aut velur impator sum extendens pedes meos
et quo volo ambulo. h̄ ibi. et nōne paup̄tas huius satis leta fuit.
Vis g⁹ scire vltari⁹. an paup̄tas secura sit. Audi magnū p̄ez augu-
stinū. Securior dōmit paup̄ in terra. q̄ auri diues in purpura. hec
ille pater. qui rursus de securitate paup̄m loquens. Acrius inquit
diuitib⁹ q̄ pauperib⁹ inuidet. et nō inopes. h̄ locupletes inque-
tat infestatio seu latronū. Audi quoqz et illustrē senecā de securi-
tate paup̄tatis loquentē. Nudū inquit latro dimittit etiā in obles-
sa via paupi par est. Vis scire q̄ fertilis sit paup̄tas. Audi magnū
patrem augustinū. Eecund⁹ est inquit ager paup̄m cito reddit do-
nantib⁹ fructū. h̄ pater magn⁹. S3 et d̄siderandū occurrit q̄ licz
ip̄a terra macilēta videat. tñ quantū ad veroz bonoz. incremēta
fertilissima est. restante libro geneleos. Crescere inquit me fecit de⁹
in terra paup̄tatis mee. et certe in hac terra plantari voluit vnige-
nit⁹ dei lignum vite vitis vera. Vis deniqz scire q̄ medicinalis sit
paup̄tas. Audi de hoc sanctissimū patrem gregoriū. Quos inquit
morum infirmitas vulnerat paup̄tatis medicina sanat.

XIII. CONSIDERATIO.

Erciadecima puella sic ait. O amice vtinā scires quāte sit pau-
ptas efficacie. mix. satis esset si ip̄az n̄ diligeres. Quenā inqui-
es est ip̄i⁹ efficacia. Ecce paup̄tas vitij materia subtrahit. Paup̄-
tas luto et stercoze carere facit. paup̄tas patienter habita decozet
inducit. paup̄tas nō solū duas filias sanguifuge infernales suffo-
cat. h̄ et vermē diuitum occidit. Vis scire primo q̄ paup̄tas vitij
materia subtrahat. Audi senecā illustrē. Inquis inquit pecuniam p̄-
didisti. O te felicē si cum illaz avariciā pdidisti. h̄ si illa manet apud
te es tanto felicior. quo tanto malo materia subducta est. Vis scire
scdo q̄ paup̄tas luto et stercoze carere facit. Audi verbū pauli ali-
as inductū et de terrenis intelligendū. oia inquit arbitroz vt ster-
cora. Habuisti aut et supra ex libro sapientie q̄ tanq̄ lutum estima-
tur argentū. S3 et abacuc p̄pha cū additione dicit. Ve qui cōgre-
gat nō sua vsqz. aggrauat d̄tra se densum lutū. ex quo plane sequi-
tur q̄ bonū est esse paup̄em. saltez eo fine vt hō glutinoso luto seu
diuitiarū stercozib⁹ coz suum si affluant n̄ apponat. Vis tercio sci-
re q̄ paup̄tas patienter habita decorem inducit. Audi sanctū viz
Basilii de rpalib⁹ bonis loquentē. Si inquit fateris ea tibi diuinit⁹

7
129
prouenisse. An iniust⁹ est de⁹ ineq̄liter nobis res distribuent. Cur
tu abundas. ille vero mendicat. nisi et tu bone dispensationis meri-
ta d̄sequaris. Ille vero patientie braui⁹ decozet. h̄ ille. et qd̄ di-
cit de decoze hui⁹ quidē ratio p̄t esse. Nā psalmista de dño loquēs
specialiter dicit. Oculi ei⁹ in paup̄em respiciunt. quomō. Oculi
dubio dulci⁹ et amicabili⁹ p̄ ceteris hic et in futuro. Si ergo put-
canit ecclesia. Splendida facta est facies moysi dū aspiceret in eū
dñs. nō est facile abnuendū. quin efficaci diuinoz. oculoz respe-
ctu in paup̄em facies interioris sui hominis splendoris decozem
specialem d̄sequat. Vis demū scire q̄ paup̄tas nō solum duas san-
guifuge filias suffocat. h̄ q̄ etiā vermē diuitū occidit. Audi que-
nam sint hee filie sanguifuge de quibus habet in puerbije. Certe
sunt gula et luxuria. que quidē sugunt peccati sanguinē de dupli-
ci diuitū substantia quas d̄stat suffocari ip̄a paup̄tate. Rursum au-
di quis sit vermē diuitum corda corrodēs. Orosio hic vermē
potissime p̄t dici remorsus d̄scientie de hoc q̄ cum possent. paupi-
bus non subueniunt continue habende. Hic vermē quidem non
meli⁹ occidi potest clax est q̄ paup̄tate mediante. est enim paup̄
in hoc casu a remorsu d̄scientie supportat⁹ cū nullus ad impossibi-
le obligetur.

XIII. CONSIDERATIO

Vartadecima puella sic ait. Audi homo rem gestam qui de
paupertate querularis ad magnam tui consolationem. Audi
rem gestam per patrem clareuallis. trina vice vel in parte recita-
tam et nunc iterum completus et deuotius recitandam. Accedit
inquit ad consolationem pauperum ipsa quoqz que pastoribus
exhibita est visitatio et allocutio angelozum. Ve vobis diuites
qui vestram habetis consolationem vt non mereamini habere iam
celestem. Qm̄ multi nobiles secundum carnem. q̄ multi potentes
q̄ multi huius seculi sapientes. hora illa in stratis mollibus qui
escebant et nemo eoz dign⁹ habit⁹ est nouā lucē videre. magnū
illud gaudiuz scire. Angelos audire cantātes gloria in excelsis
deo. Agnoscant igitur homines qz qui non in laboribus hominum
exercerentur. ab angelis visitari n̄ merentur. Agnoscant q̄ placeat
sup̄nis ciuib⁹ labor cui⁹ est intentio spiritualis. qñ quidem et illos
suo tam felici dignantur alloquio affari. qui corpali urgente ne-
cessitate laborant p̄ victu corpis. Nec dicit⁹ pater. Qui rursus in
eadem materia sic ait. Qm̄ multa illa diē natiuitatis dñice gemmis
et auro fulgent altaria. quantum vbiqz pallis adornantur pietes
putas ad hec angeli diuertent et pannosos declinabunt homines
Si ita est. cur magis apparuerunt ouium pastorib⁹ q̄ regib⁹ terre
tepliqz sacerdotib⁹. Cur et ip̄e saluator cui⁹ ē aux. piter et argētū

facram in suo corpe paupertate dedicat. aut certe cur ipam tam sol-
licite paupertate angelus enarrat. hoc inquit vobis signu inuenietis
infante panis inuolutu etc. ergo consolamini consolamini popule me
dicit emanuel. i. vobiscu deo. Ipe etem saluos faciet no quoscunqz
sz populū suū a peccatis eoz. Deniqz populū suū consolari venit ut
qz populū humilē quē saluū faciet. nā oculos supboz humiliabit
Vt nosse populū ei. Tibi inquit derelictus est paup. Idē vero dñs
ait. Ve vobis diuites etc. Vnā in eo populo nos inueniri sp opte
mā cui nō dicit ve. sz quē consolat dñs deo su. quid em solet eos
qui suā habent consolatioz. Ceterz vigilantibz pastoribz gaudiū no
ne lucis euangelizat. et eis saluator natus esse dicit. paupibz igitur
et laborantibz nō vobis diuitibz inter ipas noctis vigilias di-
es sanctificatus illuxit. et nox ut dies illuminata. immo in diē mu-
tata refulsit angelo dñte qz natus est nobis hodie saluator. Vtqz
nō hac nocte. Siquidem nox pcessit. dies aut appropinquauit. hec
ille pater.

XV. CONSIDERATIO.

Vintadecima puella sic ait. Nōne hō stat pñs epist. quodā-
modo momentaneus. futurus aut stat est eternus. quare eligibi-
lius est pculdubio bñ valere in futuro. Sz quid. Defecto si diues
melius valere videat in presenti. paup multo melius valebit in futu-
ro. Audi magnū patrem augustinū. Veniet inquit rps ut se auaros
om̄s fuisse diuites dōleat a quibz nūc xpi paupes irident. nō sp
iste qui nūc humane est consuetudinis ordo seruabit. nō semp laza-
rus fame torquetur. nec sp auarus diues ipaz deliciaz abundātia
pfruet. sz cito et ille de sterquilinio ab angelis eleuabit in padis-
sum. et ille qui elimosinam noluit dare si penitentia non subueni-
rit. de luxurioso conuiuiū rapietur in tartarum. ut qui in hoc se-
culo paupi noluit dare micā. in inferno nō mereat accipere guttam
et qui paupem pascere noluit delicijs suis pascat flamas medullis
suis. hec pater ille magnus. Sed si tu dixeris p̄t aliquis esse diues.
quem nō tanget p̄missa consideratio utpote nō auarus. Dicā ego ti-
bi quis est hic et laudabim eū. fecit em̄ mirabilia in vita sua. Est
em̄ hoc perarum et valde insolitum. p̄t supra foroz mea ex autori-
tate magni patris inducit.

Capitulum nonū continens consolationes tā sup̄ miseria domestica
pene occulta. siue nō medicantiū hostiatim. q̄ sup̄ mendica paup-
tate miserorū. p̄ seipis mendicantiū.

Ono post p̄missa ad dñam consolatricem principalem
accesserūt et alij duo tristes petentes sup̄ tenore p̄-
missi capituli consolari. Ac illa cuilibet eoz de suis pu-
ellis vnā adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad primum triste sic ait. O amice dic queso mihi
quid addit mali tua iopia sup̄ maifestā paupertate. Dices forte

maiozem miseriam. Sed quid. Certe hanc maiozem miseriam mere-
tur tua superba verecundia. Illam igitur postponas humiliando
temetipsum et ipsam tuam indigentiam detegendo. et q̄ntitas misere-
rie tue minuetur et omnis p̄missa ceterozum pauperum consolatio
ad te sicut ad alios extendetur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad secundum tristem sic ait. Tu conquereris
de miseria qui mendicas pro teipso hostiatim et quare coque-
reris. videtur potissima ratio. quia times deficere in necessarijs et
quia talis medicitas ruborem inducit humiliationis. Si primum
est in causa soletur te memoria diuini p̄missi quod est infallibi-
le. non inquit dominus te deseram. neqz derelinquā. Sane hoc pro-
missum efficaciam. habet si plena fiducia sequaris illud propheta-
cum consilium. Iacta cogitatum tuum in domino. et ipse te enutriet.

Dorro si querele tue rubor humiliationis est in causa eo q̄ adhe-
ret dicte mendicitati que fit hostiatim. scias hoc pro consolatione
q̄ illius humiliationis cum sit via ad illam sublimē et deo gratif-
simam virtutem humilitatis nullum p̄cium est condignum.

Explicit septimus liber de consolatione theologie. Incipit octa-
uus continens consolationū remedia oportuna contra illa turbati-
ua que opponuntur amicicie et societati. Capitulum primum con-
tinens consolationes sup̄ carentia seu amissione fidelis amici.

Crato principaliter viginti tribus ad supradictas
dominam consolatricem accedentibus primo omniū
vnus ex eis p̄pter carentiam et amissionem amici tri-
sticia p̄grauatus ante ceteros ipsam dominam al-
loquitur in hec verba. O domia mea inclita amicicia
grata careo de quo ex intimis sum turbatus. Ac illa
ulteriorē querelam non expectans de puellis se comitantibz mox
quatuor acciuit imponēs eis ut triste illum pro posse suo soletur

I. CONSIDERATIO.

Prima puella tristem alloquitur in hunc modum. Cur intantū
de amice carentia turbaris. mox em̄ ut amicum haberes aut
eadem non amica vicissitudine responderes. aut tu viceversa etiam
ipsius amicus esses. Si primum detur fidelitatem quidē. si vero se-
cundum p̄deres temetipm. est enim amicus alter ipse. Sed neutroz
horum conuenit. Nimirz homo infidus merito detestabilis est cō-
tra quales etiā ipse paulo impingēdo dicit. sine affectione absqz fe-
dere porro seipm perdens maximam incurrit iacturā. quid em̄ ipo
sibi p̄ciosius esse possz. Tu quoqz si h̄m amicicie rationem es factus
alter ille. accidentia vestra cōmunia erunt. et hoc pacto mala plu-
rima eius ex parte occurrētia poteris formidare. Qz si talē habuisti

atq; pdidisti cum illo simul etiam dicta plurima mala timore co-
dis prehabita numerū bonorum excedentia pdidisti. Quid ergo.
Profecto stultum est de malorum perditione esse querulosum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Carissime de amici amissione querularis
Sed non oporteret. Nempe recuperabile damnū est. Audi Sene-
cam illustrem. Amicum inquit perdidisti et quasi ad alterum respon-
dens dicit. Alium quere et ibi euz queras. ubi inuenias. que inter
liberales artes. inter honesta et recta officia. quere in laboribus.
ad mensam res ista non quentur. Nec ille. Qui rursus ait. Perdidisti
amicum et respondet. Eoztem animū habe. si unū erubescere. Si unū
cum quid tu in tanta tempestate ad unā anchoram stabas. Nec Se-
neca qui hoc verbo ultimo videtur dicere plusq; amico unico. ani-
mi tui fortitudini innitaris.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Carissime amicū pdidisti. scito hoc et cer-
tus esto si tu hoc propter deum patienter feras q; tunc habebis
eoram deo omne illud propter qd damnū hmoi nolles pati. Sed quid
Dices forte. Quid confert habere coram deo aut quo pacto. hoc
habebo corā ipso. Certe felici dmercio. terrena p celestib; pictura
pro eternis dmutando. An non dixit paulus. potens est depositus
meum seruare in illum diem. s. eternitatis iustus iudex. An nō dix-
it ipse domin; q̄tum ad cambiū huiuscemodi. Thesaurisate vobis
thesauros in celo ubi neq; erugo. nec tinea demolit. et ubi fures
non effodiunt nec furantur. Certe in scennio diuine memorie refer-
uatur illud ubi quo tanq̄m merito fiet recōpensatio et p̄tua omni-
um patienter propter xpm temporaliter perditorum.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O homo amicum pdidisti. Si malus erat
multum gaude. Ipe em te forsitan pdidisset. Scriptum quippe
est. Cum puero puerteris. Sed et mūdana sciētia teste in habenti-
bus symbolum. facilior est transitus. Dico si bonus erat iam
non pdidisti. s; ipm ad regna celestia pmisisti. Audi p̄em clareual-
lis. qn inquit nos moriendo deserūt quos amamus nouim; eos nō
in eternum relinquere nos māsuros sed aliquantū p̄cedere secutus
ros. Nec ille. Sed si vis scire. cur p̄cedunt. Ecce vadunt parare ei-
bi locum inter sp̄dereas mansiones. Nōne illi; xp̄ianissimi milites
sancti Sebastiani d̄similē sentētiā ad amicos. marci et marcelliani
placā audiuiti. Nolite inquit timere. nō sepabunt; a vobis. s; va-
dūt vobis p̄parare sp̄dereas māhones i quib; vna vobiscū et cū fi-
lijs vris i p̄petuo gaudio maneat. Nolite o amici reuocare quos
diligitis. a vita ad mortē. a gaudio ad luctū. a lumine ad tenebras.

Nec ille miles gloriofus. qui quidem testante approbata visione
legitur hec dixisse angelo tenente librum ante oculos eius ex cu-
ius lectione loquentis oratio decurrebat.

Capitulum secundum continens consolationes super carentia
vel perditione carnalis amici vel amice vt amasi; vel amasie.

Secundo post premissa ad sepe dictam dominam conso-
laticem accessit et alius tristis super materia p̄missi
capituli querens consolari. At illa mox eidem de su-
is puellis quinq; consolationis gratia deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O simplex homo cur turbaris. cur non po-
tius consolaris. de persone eius carentia que in presentiarum
habita perniciosas ymagines tibi ingereret incunctanter. Ad qd
periculum dinoscendum. Audi illum regularem hugonem loquor
Anime inquit que in corpore viuentes per dilectionem rerum visi-
bilium corporalibus ymaginibus afficiuntur. a corporibus exē-
tes in eisdem ymaginibus tormenta patiuntur. propter hoc em ibi
corporalibus passionibus teneri possunt. quoniam a corruptione
corporalium affectionum hic mundate non fuerunt quam scilicet
corpulentiam de corporis dilectione traxerunt. studeat igitur ani-
ma in hac vita se ab huiusmodi federantia mundare quatenus cu-
bic exierit inde nihil corporeum secum trahat et a corporali passi-
one immunis existat. hec hugo antedictus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur velles habere amasiam vel amasi-
um vt amicam vel amicum. vel si prius habuisti. cur non libe-
ter perdidisti. Nonne dicit cycero et vtiq; bene. qui inquit suis ra-
tionibus inimicus fuerit semper eum quomodo alienis rebus ami-
cum fore speres. Nam quem amicicia perfidiosum cognoueris eū
quare putes amicicias cum fide habere posse. Nec ille. atq; ama-
sijs quibusq; id inesse non dubites. proprijs enim rationibus ini-
micantur dum eas contemnunt dū contra eas viuunt et ipsas abi-
ciunt. et nolunt per eas intelligere vt benefaciant. ac proinde si
bimetiphs sunt perfidiosi. quomodo ergo vt amici fideles bonum
diligent alienum. Nequaquā ergo cum fide ad sua correlaria ami-
cias habere possunt.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O homo amasia cares l et etiaz amisisti. Cur
inde turbaris. queso coniectes potius cyceronianū illud exē-
plum. Sic cycero amari iocundum est si curetur ne quid infit ama-
ri. Tu igitur collige in sinum mentis sensum contrarium existimās
nequaquā esse iocundū amari. eo q; plurimum infit amari. nonne em
amarum est timere continue prodi. timere scandalizare. timere ho-
nozem perdere. timere probabiliter amasie vel amasi; animaz atq;

propriam perdere et ad eternas flamas disponere. eo citius incur-
rendas. quo per occasionem fatui amoris occasione. vitaz hanc mi-
seram frequenter contingit perdere Nonne hoc amarum est. An non
verum dixit sapiens. O mors quae amara est memoria tua homini in-
iusto.

III. CONSIDERATIO.

Virta puella sic ait. O stulte illa ad quam dicis vel in corde
sicut in te anima mea. quae multipliciter tibi caro mea sum tu-
am non extinguet. Non enim habet haec cellam vinariam qua te
introducitur vino caritatis rubeo valeat debere. Quis forte pe-
dulum affectionis poculum infective prebeat parumper ne vel pa-
tenter inficiat aut abominabile existens vomitum prouocet. tenu-
issima quadam caritatis similitudine rubricatum. Tali igitur libe-
ter conuersatio tua careat ne sicut in te pucet quae extinguere mi-
nime queat.

V. CONSIDERATIO.

Virta puella sic ait. O tu homo in experte scias quod de carentia
aut perdicione amara minus curares si doctorum scripta vel
legeres vel melius intelligeres. Vide nunc vel solaz hugonis sen-
tentiam. Eius inquit distillans labia meretricis et nidius gut-
tur eius oleo est. In fauo enim duo sunt mel et cera. et in facie mere-
trici similiter duo scilicet decore et gratia. hoc est pulchritudo oris
et dulcedo sermonis. Cera succendit ignem. mel prebet dulcedinem
Sic pulchritudo meretricis igne libinis inflammat carnem. blandi-
mento vero lenocinantis sermonis subuertit mentes. stillat mel ex
cera dum meretrix verba sua mollit et facit dulcia. Hanc autem dul-
cedinem eterne mortis amaritudo comitat. Unde sequitur ibi no-
uissima illius quasi absinthium et acuta quasi gladius biceps.
Diligat mulier ut decipiat. amat quod habes. non quod es. Hec ille
doctor. qui et plures alios habet etiam excellentiores ut patebit in
sequentibus secum concordantes.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia fa-
miliaritatis mulierum

Etiam post premissa ad dominam consolatricem accessit
et alius tristis querens super familiaritatis mulierum
carentia consolari. Et illa eidem huius rei gratia de
suis puellis se protinus assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Tu qui mulierum familiaritatem deside-
ras stultum te esse probas. Nonne times venena. nonne et pe-
stilentiam. Cuiusmodi mala non solum fugienda sunt ubi esse inue-
niuntur. sed propterea abhorrenda sunt ut mortifera. Sed ubi melius
inueniuntur quam in mulierum familiaritate. Audi magnum patrem
augustinum. De carbonibus inquit scintille dissiliunt. de ferro rubi-
go nutrit. morbos aspidem sibilat et mulier fudit occupat pestilentiam

In risu aliquando dissoluitur nunc blandicias exhibet et quod est
venenosius super cuncta psallere delectatur aut canere. Cuius cantu
tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. Hec magnus pater.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Si cares familiaritate periculosa. id est
plena periculis. gaude non tristeris. Peccine quidem est mulie-
rum familiaritas. Ecce quid dicit Ambrosius ille magnus. Ianua
inquit dyaboli. via iniquitatis. scorpionis percussio. nocturnus genus
est femina. cum proximat stimulat. ignem incendit. flammigero igne
percutit conscientiam pariter habitantis. et exurit fundamenta mor-
tium si cum viris femine habitet. viscarium non deerit dyaboli. si
pudicam queris feminam quam bene videris conuersantem. mere di-
lige non corporali accessu frequentes. femine cum viris habitantes
germinant spinas et archana menti usque acuto mucrone percutiunt.

III. CONSIDERATIO.

Etiam puella sic ait. Cur familiaritatem mulierum diligis con-
tra quarum astucias stante familiaritate vix aut nunquam securus
esse possis quantumcumque perfectus sis. Audi venerabilem jeronimum
presbiterum. Hospitium inquit tuum aut raro aut nunquam mulierum
pedes terant. omnes puellas aut virgines christi aut equaliter igno-
ra aut equaliter dilige. Vide ne sub eodem tecto manseris. nec in
preterita castitate confidas. nec samphone fortior. nec dauid sancti-
or. nec salomone potes esse sapientior. memento semper quod paradisi
colonus de possessione sua mulier eiecerit. Unde ait quidam. Adam sam-
sonem regem dauid et salomonem. Femina decepit. quis modo tutus
erit. Hec ille pater venerabilis. Qui et alibi de deceptoria mulie-
ris astucia ita dicit. De industria discissa fit tunica ut aliquid intus ap-
pareat. opitur quod fedum est quod formosum est. crispanti cingulo an-
gustum pectus arcatur. capilli in fronte vel in aures defluunt. pal-
liolum interdum cadit ut candidos nudet humeros et quasi videri
voluerit. tollit festina quod texerat nolens. aliud pollicetur aliud
ostendit. Lingua personat castitatem et totum corpus profert impu-
diciam. Vix est ita turpis aut senio confecta que non gaudeat et
libenter audiat si dicatur esse pulchra. Delectant castas etiam pro-
pria forme. Hec dicitur pater. Qui rursus alibi dicit sic. Noui ergo
quasdam iam maturioris etatis et plerasque generis liberum adoles-
centibus delectari. filios querere spirituales paulatimque pudore
sarcito per ficta matrum noia erumpe in licentiam maritalis. Hec
ille pater. Et ecce quid mulierum familiaritas operatur. que tot et tam-
vis astucis viro etiam perfecto insidiatur ut infatuetur et casum
patiat. Cuius rei etiam ad maturas adolescentium matres se facientes

immo et ad confectas senio participium extenditur. nec huic malo in quantitate ullum bonum familiaritatis compabile reperitur.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O karissime nunquam non vel aliquando audivisti hoc famosum proverbium. Nimia familiaritas contemptum parit. perverti in hominum ludibrium nimia familiaritas conceptum perit. et reuera ne dixerim ludibrium potest quidem etiam serio dici. Hinc magnus pater Augustinus ammonet dicens. Memoro thamar quia ab amon fratre suo corrupta sit. ubi unius est tabernaculi conuersatio carnis. non facile tollitur delectatio. Hec ille pater. Facta autem corruptione huiusmodi quid sequitur. Defecto preter infamiam que de maximis bonis unum tollit. scilicet bonam famam. Multo tamen etiam sequitur odium mulieris corrupte et occisio viri corrupte. quemadmodum hec in thamar et amon sequebatur. Nam ut regum libro de amon et thamar legitur. opprobriis viribus eam et cubavit cum illa. et exosam eam habuit amon magno odio nimis ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Hinc autem amon ut ibidem legitur tandem quod dictum scelus perperos absalon fratris sui est occisus.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella aduertens tristem de numero esse clericorum sic ait. et si mulierum familiaritas omniniter viris sit piculo. specialiter tamen clericis et maxime iunioribus est vitanda. Audi magnum Ambrosium. Viduarum inquit ac virginum domos nisi visitandi gratia. et hoc cum senioribus hoc est cum episcopo vel si grauior causa est cum presbitero iuniores adire non est opus. Quid necesse est ut de multis secularibus obrectandi locum. Quod si aliqua illarum forte labitur. cur alieni lapsus subeas inuidiam. quoniam non dederunt errorem locum et dederunt suspicioni. Prima temptantia clericorum sunt feminarum frequentes accessus. Iste sexus reprehensibiles exhibet clericos. Hec ille magnus. Sed et decretorum libro reperitur. quod ubi nimia est familiaritas mulierum. stimuli antiqui hostis non desunt. Quod non potest corde toto habitare cum deo. qui feminarum accessibus copulatur.

VI. CONSIDERATIO.

Extia puella sic ait. Cur ex eo tristaris quod mulierum familiaritate peruariis. cum potius foret propter casus piculum declinanda. et ipse mulieres tanquam graues castitatis inimice longius fugiendo esto etiam quod essent religiose. Audi magnum patrem Augustinum. Grauem inquit inimicum sortita est castitas. cui non solum resistendum. sed dimisso freno longius fugiendum. nec eo minus timende sunt. quia religiose. quia quanto religiosiores. tanto citius alliciunt

et sub preteritu pietatis latet fiscus libidinis. expte credo epus loquor coram deo non mentior. cedros libani dices gregum sub hac peste cecidisti repi de quorum casu non magis suspicabar quam ambrosij. vel ieronimi impudica turpitudine. Quanti et quales clerici sint et laici post confessionum victoriarumq; calcata certamina post magnalia ac mirabilia usquequaque monstrata. noscuntur cum his omnibus naufragasse cum voluerunt in naui fragili nauigasse. quoniam tos leones domuit vna infirmitas delicata. que cum sit vilis et misera de magnis efficit predam. quod salomon ait. precium meretricis vix est vnus panis. mulier autem preciosas annas rapit. Hec pater ille magnus.

Capitulum quartum continens consolationes super carentia coniugij seu coniugij.

Varto post premissa ad dominam consolatricem precipuam accessit et alius tristis super carentia coniugij desiderans consolari. Cui mox illa consolationis gratia de suis puellis octo assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristem antedictum sic ait. Vtinam bone amice doctores consulisses. vel scripta eorum de carentia coniugij seu coniugij legisses. tristari ut reos non habuisses. Audi magnum Ambrosium. Copula inquit nuptialis non est quasi culpa vitanda sed quasi necessitatis sarcina declaranda. Audi quoque ad idem valerium maximum. Matellius inquit respondit Marto. cuius filia docte diuitem. forma amabilem. genere claram. fama felicem. ducere noluit. malo inquit meus esse quam suus. Cui Marius. immo ipsa erit tua. At ille imo virum oportet esse uxoris locum enim est. Talia erunt predicata qualia subiecta esse permiserint. Sic facientia verbi matellius diuertit dorsum ab oneribus eius. Hec valerius. Ecce igitur quod et hoc ex scriptura copula nuptialis onus seu sarcina reputanda est. quod et scripta seu dicta doctorum subsequenter declarabunt. quorum vnus solum hic supaddo. Ecce dicit. Drog. pho. Nulla est uxor tam bona in qua non inuenias quod conueraris. nihil mulier molestius. mulier speciosa templum est edificatum super cloacam. Hec ille. qui de cloaca queritur quoniam speciosa sit et ut similitudo templi. edificetur seu ornatur. Sane quia nulla est in qua non inueniatur aliquid conquerendum. videtur plane in qua libet consistere dispendium onerosum. cui alludit pulchrum aliquid quod narrat valerius maximum. Dabimur inquit rex ait. arrio vicino suo amice arborē habeo in orto infelicem in qua se prima uxor mea suspendit et postmodum secunda et iam nunc tertia. Cui arrius miro te in tantis successibus lacrimas inuenisse et iterum disspedia arbor illa tibi suspendit. et tertia. Amice da mihi de arborē illa surculos quos seram.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur turbans de carētia cōnubij quo te quidem periculose exponeres deceptioni. Nonne venerabili jeronimo recitante audiuiti Versum hunc. Adam Sampsonem regem David et Salomonē. Femina decepit quis modo tutus erit. Audi tamen spāliter magnum Ambrosium de sampsonē. Sampson inquit validus et fortis leonē suffocauit. sed amorem suum suffd care nō potuit. vincula soluit hostium. sed suarum non soluit neq; cupiditatum. messes incendit alienas. sed vni⁹ ipsius mulieris accensus igniculo. messes sue virtutis amisit. Audi rursus valerium maximū. de ipso salomone. Sol inquit hominū salomon. thesaur⁹ deliciarum. sapientie domini singulare domicilium. crasso tenebrarum fuscatus atramento. lucem anime sue. gloriā domus sue. feminarum facinore amisit. Nec ille.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Amice q̄ non sit dolendum de carentia femine siue bone siue male patet. Profecto valerio maximo attestante. Optima inquit femina que rarioz est fenice. amari nō pōt sine sollicitudinis amaritudine et metu frequentis infortunij. male vero quarum tam copiosa sunt agmina ut nullus locus sit exp̄s malignitatis earum. cum amantur amare pungūt et afflictioni vacant vsq; ad diuisionē corporis et spiritus. Nec ille. Sed econtra teste hugone. Quæta est continens vita quā non inquietat vxoris suspicio. non sollicitat ancillarū sumptus. nec conturbat filiorum peruersitas. que mundicie gignit florem. pietatis parit fructum. bone conscientie profert odorem.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Carissime ad non desiderandū cōnubium mouere te deberet palliata et insidiosa malicia feminarum et periculose fallacie ipsarum. Audi illum vetulū pictagoram p̄m. Duo inquit genera lacrimarum habentur in oculis feminarū. Veri doloris vnum. insidiarū alterum. His cum additione concordat seneca. Aut inquit amat aut odit mulier. flere feminā est mendaciū duo genera lacrimarum habentur in oculis feminarum. veri doloris vnum. insidiarū aliud. mulier cum sola cogitat. mala cogitat. Nec seneca. Sed et hanc de malicia feminarū confirmat sententiā valerius ille maxim⁹. Linea inquit virū suum interfecit quē nimis odiuit. Lucilia suum quem nimis amauit. Illa sponte venena miscuit. Nec decepta furorem mortis p̄pinauit pro amoris poculo. Amice contrarijs ostendunt vobis iste. neutra tamen defraudata est a frau

dis femine proprio id est malo. varijs et diuersis incedunt seminis femine. quibuscūq; anfractibus errant quāscūq; deuant in vijs vnica est exitus. vnica est omnium viarum suarum mecha. vnicum caput et conuētus omnium diuersitatum suarum malicia. exemplo harum cape experimentum q̄ audax est ad omnia quecūq; amat vel odit femina. et artificiosa est nocere cum vult. sed ne longo dispendio te suspendā. lege aureolum theofrastrū et medeā jasonis. et vix pauca inuenies impossibilia mulieri. Amice dec tibi dominus omnipotens. omnipotētis femine fallacia non falli. Nec ille. Qui rursus sic dicit. Sic Cartho vicentis si absq; femina esset mundus cōuersatio nostra non esset absq; dijs. Amice catho nō nisi celsa et cognita loquebatur. nec quisq; feminarū execratur ludibria nisi lusus. Nec iterum ille qui prius.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. Carissime p̄ter p̄missa. Audi adhuc de ludibrio feminarum hugonem illum regularem. Scribit inquit Erodicus q̄ mulier cum veste deponit verecundiā et quod sine teste gerit quasi non fecerit obliuiscitur. Siquis autez testis affuerit ipsa tamen artificio lingue cogit eū non vidisse qd viderit et quod verbis excusare non valet. hoc lacrimis excusat. blanditur oculis seducit osculis. instat amplexibus. Nec ille. et nōne hac arte cōtra virū preualet. De hoc audi magnū patreū augustinū. Nihil inquit esse sentio quod magis ex arte deiciat anmū virilem qm blandimenta femine corpumq; ille contact⁹ sine quo vxor haberi nō potest.

VI. CONSIDERATIO.

Erta puella sic ait. Carissime ne de carentia coniugij doleas. Hoc te moneat q̄ femina ad omnia maleficia facilius viris mouetur. Audi de hoc cyeronem. Viros inquit ad vnūquodq; maleficia. singule cupiditates impellūt. mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit. mulierum viciozum omnium fundamentum est auaricia. Nec ille. cuius attenta sententia mirum est q̄ mouere virum valeat ad matrimonium contrahendū p̄sertim attenta pariter aures oris sententia et descriptione mulieris. Non inquit expedit nubere. quid aliud est mulier nisi amicitie inimica. ineffugabilis pena. necessarium malum. naturalis temptatio. desiderabilis calamitas. domesticum periculū. delectabile detrimentū mali natura boni colore depicta. ergo si dimittere illā peccatum est. tenere autem vere tormentum est. necesse est ut aut dimittentēs

adulteria faciamus. aut quotidianas pugnas tenentes habeamus.

VII. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O bone amice ne carentiam coniugii moleste feras. Audi venerabilem Ieronimum. Uxorem inquit pauperem alere difficile est. diuitem ferre tormentum. quid prodest diligens custodia cum uxor impudica seruari non possit pudica non debeat. pulchra cito adamat. feda concupiscit. difficile custoditur quod plures amant. molestum possidere quod nemo habere dignatur. minore tamen miseria deformis habetur quam formosa seruatur. nihil tutum in quo totius populi vota suspirant. alius forma. alius ingenio. alius facie. alius liberalitate sollicitat. aliquo modo expugnatur quod undique incessitur. Nec ille pater venerabilis.

VIII. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime si unquam cogitasti illam claram et generosam contubernium dei habentem que non marcescit sapientiam tibi sponsam assumere et amatoz fuisse forme illius tunc scias quod tibi specialiter mente conuenit contrahere matrimonium. hoc enim est per sapientes soleniter determinatum. Ecce quid dicit in hac parte hugo ille regularis. Non est inquit uxor ducenda sapienti. Primum quia studia pietatis impedit nec potest quisquam liberis et uxori pariter inferuire. multa sunt matronarum uisibus necessaria uidelicet pretiose vestes. aurum. gemme. sumptus. ancille. suppellex varia. Deinde per totas noctes garrule questiones. illa oratio procedit in publicum. hec honoratur ab omnibus ego in conuentu feminarum misera despicio. Cur aspiciebas vicinam. Quid cum ancilla loquebaris. de foro ueniens. quid attulisti. non amicum habere possumus non soldalem alterius amorem suum suspicatur odium. adde quod nulla est uxoris electio. sed qualis aduenit talis sit habenda si iracunda si fatua. si deformis. si superba. si fetida. si quodcumque uicij est post nuptias discimus. equus. asinus. bos. canis. et uilissima mancipia prius probantur et sic emuntur. sola uxor non ostenditur ne ante displiceat quam ducatur. Nec ille. Nec solus ille. Sed ante eum alius prius per sororem meam nominat theofrastus. scilicet qui quibus fere omnia premissa tangat. tamen propter sanctitatem matris et eius inculcationem nec non et propter additionem et completionem. repetitionem uicalem uelut nugationem non uirabo. Questionem namque utrum matrimonium contrahere liceat sapienti ipse theofrastus olim disputauit et conclusit quod non liceat. etiam si sit pulchra. si bene morigerata. si honestis parentibus nata. si ipse sanus et diues. Quia quod quia studium pietatis impeditur. nec potest quis uxori et liberis pariter inferuire. Secundo quia pro uxor plurima requiruntur. pretiose vestes. aurum. gemme. sumptus. ancille. lectice. Tercio garrule questiones

8
134
Illa honoratio procedit in publicum et ab hominibus honoratur. ego in conuentu feminarum misera despicio. Quarto quia alterius amorem sui odium suspicatur. Quinto si doctissimus preceptor in aliqua uerbius fertur. nec uxorem relinquere. nec cum sarcina ire possumus. Sexto quia nulla est uxoris electio nec mutatio. sed qualiscumque uenerit tenenda. si iracunda. si fatua. si deformis. si superba. si fetida. quodcumque est post nuptias discimus. equus. asinus. bos. canis. et uilissima mancipia probantur prius. et sic emuntur. sola uxor non ostenditur ne ante displiceat quam ducatur. Septimo quid prodest diligens custodia cum uxor impudica seruari non possit pudica non debeat. semper enim si artatur seu restringitur quoquo modo incidit in odium. si exponitur uel laxatur incidit in periculum. Octauo pulchra facie adamat. feda facie concupiscit. Difficile est custodire quod plures amant. molestum est habere quod nullus habere uel amare dignatur. Minore tamen miseria deformis habetur quam formosa seruatur. nihil enim tutum est in quo totius populi vota suspirant. Nono si propter dispersionem domus uel languorem solacia uel fugam solitudinis ducantur. stultum est. Primo quia seruus fidelis melius dispescit. Secundo quia amici et uerue beneficii obligati melius assistent languenti. Tercio sapiens nunquam est solus quoniam cum fuerit solus. quia si hominum copia defuerit loquitur cum deo. Quarto liberorum causa uxorem ducere uel uel nomen nostrum non intreat uel habeamus presidia senectutis uel ut certis utamur heredibus stolidissimum. Primo quid ad nos pertinet recedentes emendo. si nomine nostro alius non uocetur cum innumera biles sint qui eodem nomine appellantur. Secundo que sunt senectutis auxilia nutrire illum dominum. qui aut prius te forte moriatur aut peruersis moribus sit. aut certe cum ad maturam etatem uenerit. tarde ei mori uidearis. Nec iste theofrastus.

Capitulum quintum continens consolationes super amissione bone uxoris uel mariti.

Vinto post premissa ad dominam consolatricem sepius memoratam accessit et alia persona tristis super amissione coniugii petens consolari. At illa huius rei gratia ei de suis puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur turbaris de amissione coniugii cum nihil tui ex hoc amiseris preterquam spiritualibus tuis non amiseris. Audi senecam. Stilbon inquit capta patria amissa uxore cum ex incendio publico exiret interroganti demetrio. nunquid omnia perdidisset respondit. Nihil inquit perdidit. omnia mea mecum sunt. Stilbon

iusticia. virtus. prudentia. nihil enim boni putare potuit quod eripi posset. Nec Seneca, Sed nunquid bene sensit ille de uxore cum illam non esse de bonorum suorum numero reputavit. Profecto eo sensic minus male quo habere uxorem modus habendi alienissimus diffinitur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur de amissione coniugis mestus es et tristis. scias quod si coniugem amissam patienter pariter et libenter deo dimiseris magis spectosam atque magis fecundam habebis sponsam. Audi Cyrillum. Cum quis inquit dimiserit coniugem inueniet diuinam sapientiam qua procreabit spirituales fructus. Nec ille. Sed quales inquit fructus. Profecto primi et purissimi fructus eius teste salomone.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Carissime de bone uxoris amissione querularis. Sed non oporteret. Nempe et illud recuperabile damnus est. Audi illum Senecam illustrem. Bonam inquit uxorem amisit. et respondet quasi alteri. Inuenies inquit nisi nihil queris nisi bonam uxorem. soror bona non potest reparari. nec mater. uxor aduentitium bonum est. non est inter illa que semel unicuique contingunt. Multos tibi numerare possum quibus bonam uxorem lugentibus contingit melior. Nec ille vir illustris. eodem quoque pacto de boni mariti perditione potest uxor consolari. nam et ipsa meliorem poterit inuenire. cum sit dare bono meliorem.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Uxorem vel filium amisisti. circa te. idcirco bene actum noueris. Nimirum ipsam naturalem erga propinquos affectionem etiam in uiris spiritualibus ita moderari difficillimum est. ut non in alteram partem aliquatenus prolabatur. hoc est ut in medio consistens nec citra remaneat. nec ultra mensuram debitam protendatur. et frequenter subtractio rei amate ipsam amoris affectum ad se redire compellit et ordinem suum retinere. Tecum igitur fortasse diuinitus est actum. quod et cum ezechiele propheta. cui scilicet a domino dictum est. filii hominis ecce ego colloca te desiderabile oculorum tuorum. et non planges. neque mortuorum luctum facies. locutus sum ergo inquit propheta ad populum. mane. et mortua est uxor mea uespere.

Capitulum sextum continens consolationes super amissione liberorum.

Exco post premissa ad prefatam dominam consolatricem principalem accessit et alia persona tristis propter amissionem liberorum perturbata et querens consolari. Cui illa de suis puellis consolationis gratia septem deputauit.

I. CONSIDERATIO.

8
136
Prima puella sic ait. O homo si filios perdidisti eo minus habes curare quo damnus hoc per equiualens est curabile. Vis hoc scire. Audi illud quod in patrum libro de abbate iohanne in personis quorundam ipsum visitantium dicitur. Cur aduenerim inquit ret cum nos iam letus et omni cum gaudio tanquam natos proprio suscepisset. Nec ibi. Et ecce quid hijs in uerbis de natus proprijs supponitur per qualem modum proprio natozum amissio in personis aliozum sanctiozum et excellentiozum esse remediabilis denotatur. Audi rursus et archiantistitem illum insignem ambrosius loquor ad propositum congruentius quosdam alloquentem. Non inquit minus vos diligo quos genui euangelio quam si suscepissem vos de coniugio. gratia quippe uehementior ad diligendum quam natura. hec ille insignis. Denique filiozum amissiozum uicem supplere possunt filij adoptiui qui amissos facile possunt excedere in forma et mozum disciplina ac in omni uirtute et ualoz. electione ipsozum. ad hoc conferente et ipsa adoptionis gratia sibi impensa liberaliter in bona merito affectione ad patrem adoptantem ipsos confirmante.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Ut quid turbaris de amissione liberorum cum nihil tui ex hoc amiseris. id namque ita tibi patere poterit quemadmodum prius per filium bonem nepte mea referente patuit de uxore. De liberis autem an sint boni uel tales permansuri ambiguum est. igitur et an sint in bonis tuis computandi. immo quod non sint tua bona aut minus proprie uidetur illustris seneca inuere. Ami si inquit liberos et respondet quasi ad alterum sic locutum. stultus inquit es qui fles mortem mortaliu. perire pericuri. habebant illi cuius magis erant quam tui. educandos tibi illos mandauerat. recepit illos non abstulit. hec seneca.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O homo karissime. uel mali fuerunt filij tui quos ploras uel boni. Si mali et de illos tulit de medio. de graui es ab eo onere supportatus. Quomodo enim non grauaret eorum te malicia quorum ad minus mala uita magna est confusio tua restante filio syrach. Confusio inquit patris est de filio indisciplinato. Vis autem scire coram quibus sit confusio. Profecto non solum coram hijs qui adhuc uiuunt in hoc mundo. sed etiam et precipue coram deo beata uirgine et coram infinitis qui sunt in celo quos siquidem non latet indisciplinata eorum uita et tua circa ipsos negligentia. Nimirum christus uirgo beata ac iohannes euangelista et siqui alij corporaliter sunt in celo non solum posse habent per intellectum cognoscendi. sed etiam per uisum. Nempe secundum ea que alibi declarant. possunt illa que corporaliter habent suis oculis corporalibus cernere melius clare nec uisio eorum seu intuitu usque ad

terram procedentem impedit localis distantia nec corporum interpositio quocumque. et potest assignari ratio de utroque. quia videlicet vident per visibiles species ab ipso deo si voluit sibi influere. eo quidem quia diuina eius virtus ad nutum assistit. Sed quid certe habito in visu ipsorum per diuine virtutis influentiam actu videndi. impossibile est quodcumque obiectum illius actus ubicumque locorum fuerit non videri. Porro si filij per mortem subtracti boni fuerant tunc minus sunt lugendi. Nempe tunc de ipsis est sicut de virtuosis fratribus sentiendum de quibus non longe patet inferius. quod minime sunt lugendi.

III. CONSIDERATIO.

Virtuosa puella sic ait. O homo attendas quod quia secundum verbum pauli nunc dies mali sunt. magnam virginitatis dei assequitur beneficium qui de presentis vite periculis in qualicumque statu salutis euocatur. Id autem certum est impleri in puero quem deus ante incursionem periculi de hac luce recipit tenebrosa. Quid ni dixerim hanc lucem tenebrosam cum hic in tenebris et in umbra mortis simus constituti. Felix ergo omnino puer de quo a deo de seculo neque rapto verificari potest illud sapientie. Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius. aut ne ficto deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona et inconstantia concupiscentie transuerit sensus. sine malicia summatus in breui expleuit multa tempora. placita enim erat deo anima illius propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum. Nonne igitur est sine comparatione melius quod filij cui nunc careas momentanea consolacione et nihilominus etiam nunc gaudeas in spe de futura et perpetua habenda cum eo maxima consolacione quam nec oculis vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. quod quod tam res quam spes eterne huius consolacionis per ulteriozem eius vitam periculo fuisset exposita et tu ex hoc nihil reportasses nisi dictam momentaneam et exiguam consolacionem temporalem.

V. CONSIDERATIO.

Virtuosa puella sic ait. O homo qui de filij cui morte turbaris recordare preclari regis domino familiaris cui dominus incerta et occulta sapientie sue manifestauit. et huius discas exemplo quod tibi ob mortem filij sit agendum. Sed forte dubitas quis sit ille. Ecce dauid est interpretatur manu fortis. cuius fortitudinem animi imiteris. Ipse namque cum pro filio egrotante se ut regum libro legitur coram domino ieiunio et lacrimis afflixisset. mox ut de illius morte nuntius audiuit

8. 137.
de terra surgens lacrimas absterxit et de causa requisitus respondit propter infantem cum adhuc viueret ieiunauit et fleuit si forte dominus eum donaret mihi. nunc autem quia mortuus est nunquam eum potero reuocare. ego magis ad eum vadam. ille vero non reuertetur ad me. Sic ergo fecit apponi mensam et comedit et consolatus est berfabee uxorem suam. Si igitur tu super filij morte consolari non vis ut sanctus dauid non eris sed ut rachel prole filios que noluit consolari. Si consolari non vis ut verus christianus sis saltem non minus diuine voluntati conformis quam homo iudeus vel non minus quam gentiles quidam quos exprimam. ad consolacionem dispositus. Audi senecam. Scitua est inquit qui mortem mortalium deflet. nihil enim hic nouum aut mirum est. Hinc symacus patricius in epistolari suo dicit quod anaxagoram philosophum grauis de filio nuntius a disputationibus non retraxit. de hoc enim refert valerius maximus quod audita filij morte anaxagoras. Nil inquit inexpectatum mihi annuncias. ego enim illum ex me natum sciebam esse mortalem.

VI. CONSIDERATIO.

Virginitatis puella attendens maternas lacrimas alicuius amare flentis propter puerum suum per nutrices oppressum vel alias casualiter mortuum ipsam verbis homini consolatur. Arbitror bona mater quod sine multe virgines que pro sua virginitate prole habere vellent tante sanctitatis quantam credunt iohannem euangelista vel baptistam habuisse. Quapropter est mirabile si non mater consolatur de prole sue profectu ad tantam sanctitatem quantam secundum ipsius christi testimonium iohannes baptista habuit vel ad maiorem proficiens. Sed quid. Profecto mox dum infans baptizatus siue baptismo fluminis siue sanguinis moritur. tunc in celo maiorem consequitur sanctitatem. quippe ipse dominus post multiplicem iohannis baptiste commendationem de ipso intulit qui minor est in regno celorum maior est illo. Ad quod sequitur plane quod si mater iohannis baptiste propter filij sui sanctitatem sperasset per eius intercessionem iuari in hac vita multo magis per intercessionem minimi infantis in celo sperare potest mater eius de celo iuari ac per consequens de morte eius consolari.

VII. CONSIDERATIO.

Virginitatis puella attendens lacrimas cuiusvis parentis mortem infantum suorum propter fidem occisam amare flentis sic ait. Persona sic amittens filios etate teneros super sua tristitia consolacionem potest merito recipere. tunc quia de matura morte passo dicitur ut preferat raptus

est ne malicia mutaret intellectum eius etc. Vnde et de quibusdam pueris qui cum parentibus morte sunt preuenti a magno patre Augustino diffinitur quod in hoc eis diuina clementia prouidit ne diu uiuentes malorum patrum uestigia sequeretur. tum quia talis pater nosse debet infantulos suos seu tenellos filios in suo fonte sanguine baptizatos. Sed quid. Certe quonia triplex est baptismus. fluminis. scilicet fluminis et sanguinis dicit ille sanctissimus Cyprianus. Hoc baptismus. scilicet sanguinis. in gratia maius in potestate sublimius. in honore preciosius. Nec ille. Nimirum ratio dicti potest esse quoniam uis enim preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius ceteris tamen paribus quorum rubeus sanguis propter fidei effunditur ad maiorem in celo dignitatem crescunt et proficiunt quam si solum fuissent. baptismus fluminis baptizati. eo. scilicet quod in suo baptismus. scilicet sanguinis. abundantiore humore gratie et calore caritatis. sibi infuse recipiunt. Simile plane habemus in natura. nam teste illo aristotile. Arbores fiunt magne iuxta mare rubrum. Hoc est autem ut dicit Albertus magnus propter abundantiam humoris et caloris. per rubrum igitur mare amarum mortem rubei sanguinis. effusione causata et per abundantiam humoris et caloris abundantiam humoris gratie et calorem caritatis. et per arbores magnas magnos sanctos intellige et patebit tibi simile. Denique mater taliter ut premitur infantes suos amittens attendat ipsos sanctos esse quemadmodum occisos sub herode quos ecclesiasticum officium in secreta et in operanda tales docet esse sanctos qui pro nobis habent orare maxime autem pro suis penibus. Nimirum cum dicit et parentibus teste mundi philosopho equiualens reddere non possumus. quanto ergo magis quam orare pro extraneis sancti pueri debitum in celo parentibus reddere suis precibus conabuntur. quorum quidem preces suas pro parentibus iuxta illum filialem affectum quem deus ipse nature ipsorum indidit et per gratiam confirmauit. prona est diuina clementia exaudire. quemadmodum narratur papam semel et sibi astantes per effectum celeris et gratiose exauditionis approbasse affectum scolaris paruuli et nudipedis in terra stantis inferius ad fenestram papae sursum porrigentis arundini per secundam uel tertiam arundinem prolongate alligatam supplicatione pro beneficio. hoc sine expresso ut mihi sue pauperi et sex suis fraterculis posset subuenire. cuius propter supplicatione astantes papae de arundine receperunt rogantes papam quod eam signaret. quod papa supplicationi tali cum ipsis astantibus fauens continuo fecit mandans nihilominus uicecancellario quod ipsum scolarem pauperulum statim gratis de bulla expediret et quod quodiu hoc factum non esset ipsum in domo sua nutret.

Capitulum septimum continens consolaciones super amissione fratrum et sororum ac etiam propinquius uel remotius attrinentium.

Primo post premissa ad dominam consolatricem principales accessit et alius tristis super materia premissi capituli querens consolari. Cui illa mox de suis puellis quatuor consolacionis gratia deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella tristis de bono fratre amisso consolans sic ait. Carissime me considero quod de fratre tuo quod tu mortuum ploras magis nunc gaudendi causam haberes quam dolendi. Considerationes sequere in materia simili illuminati uiri magni Ambrosij. Nichil inquit habeo quod de fratre meo mortuo plangam. et habeo in quo gratias agam. letandum enim magis quam talem fratrem habuerim quam dolendum quam fratrem amiserim.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella similiter tristis de fratre uirtuoso amisso sic ait. Attendas carissime quid de fratribus uirtuosis sanctus loquitur Cyprianus. Non sunt inquit lugendi fratres nostri accensione diuina de seculo liberati cum sciamus eos non amitti sed premiti. et occasionem non esse dandam gentibus. ut nos merito reprehendant. quos apud deum uiuere dicimus. etiam extinctos et perditos lugemus. hec ille sanctus. Cuius sententie eleganti sermone beatus consolatur ambrosius. Quid inquit te mi frater amantissime fleam. non enim perdidisti usum tuum sed amutauisti. ante in corpore inseparabilis. nunc in diuiduo affectu. manes enim mecum ac semper manebis. nunquam te patria michi eripuit. nec michi patriam preulisti et nunc alteram preulisti. cepi enim iam non esse ibi. pergit ubi melior mei portio est. nunquam siquidem in me totus fui. sed in altero nostri pars maior ambo. Vterque autem eramus in christo in quo et summa uniuersitatis et portio singulorum est. Nec ille beatus pater.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ad tristis ait. carissime si fratrem perdidisti uel cognatum non turberis. Nam hoc damnatum recuperabile est. Nempe si natura te et alium fecit fratres uel cognatos gratia seu dei amor maioris uirtutis est. Quod ergo per naturam habitum perdidisti. gratia recuperabit. multos tibi fratres uel cognatos faciendo. Audi quantum ad cognatos quid argumentosa illa cecilia argumentando concluderit ad tyburcium dicens. Hodie inquit te fateor meum esse cognatum. quia amor dei te fecit esse deceptorum perdoctum. Sicut enim amor dei michi fratrem tuum diuitem fecit. ita te michi cognatum faciet. Audi quoque etiam quantum ad sorores quid gratia deuotiois operetur. Ecce dixit agatha ad luciam. Sorores mea lucia deo deuota etc. ubi sorores suam fateor esse certe ut constat non natura. sed gratia operante. Vnde quantum ad fratres in patrum libro de quibusdam non uane dicit in preface. Sunt

ornati moribus et caritatis vinculis velut quadam germanitate constricti. hoc ibi Carere igitur te fratribus non oportet. Nam et cyrilus ille dicit. Si a germanis quos recesserit. a fratribus etiam et a sororibus sui propositi glutino spirituali obligatis multo in hac vita gratiosius recipiet caritatem. hec ille. Denique ad huius considerationis complementum non mediocriter faciunt illa que supra neptes mee de fratrum atque cognatorum caritatem tradiderunt.

III. CONSIDERATIO

Vere puella sic ait. Carissime si fratres aut sorores. pater aut matrem. uxorem aut prolem perdidisti. non tristeris. Damna sunt recuperabilia. dummodo propter deum eos reliqueris. tunc enim in hoc seculo centuplum accipies teste salvatore. Omnis inquit qui reliquit fratres. aut sorores. aut patrem. aut matrem. aut uxorem. aut filios propter nomen meum. centuplum accipiet. et vitam eternam possidebit. Cur igitur tristeris propter dictam amissionem. et non potius consolaris propter diuinam promissionem. Nempe pro quolibet predictorum patienter et libenter propter deum relicto promisit tibi deus non solum centies. sed luca innuente multo pluries tantum. etiam in hoc tempore. Quo pacto forsitan inquiet. Ecce relicta sibi huiusmodi spiritualia data recompensabit que sunt quidem multo plus quam centuplum in valore. Audi insignem patrem Ieronimum predictum centuplum exponentes. Qui inquit carnalia pro salvatore dimiserit. spiritualia recipiet que operatione et merito sui quasi pro numero centenarium numerus operetur. Alia quoque ratione si tamen alia possumus lucrum dicti centupli considerare. Ecce tu habere volebas vel habuisse sororem fratrem vel alium propinquum propter temporalem consolationem. quam in eo vel in ea habuisti. si modo pro eis et pro relicta pro te consolatione deus in hoc tempore consolationis homini tibi dabit. si pro quia. quod hoc implicite continet suum promissum tunc satis fecit tibi. ac si fratres sorores vel propinquos alios centum tibi daret. quam personarum quolibet ita tibi consolationia foret sicut illa quam amisisti. ex quo in habendo ea nichil intendisti aliud quam solam illam consolationem quam in eo habuisti. Sed nec censeas quod ea amiseris. sed sperandum est tibi magis quod deus eam tibi reseruet ad tuam perpetuam consolationem. Vnde nec dicas totum amisisti thesaurum quem habui super terram. Nam si verum dicit de nullo potius confidere habes quam hunc thesaurum tibi reseruet fideliter quam de deo. quippe pro ipso thesaurum tuum in celis melius reseruet quam inter terram. quemadmodum pater supra per traditionem neptis mee. Rursum pro predicta diuine promissionis et adimpletionis verificatione etiam hoc est attendendum quod ipso siquidem actu quo ex caritate fratrem relinquo vel sororem siue matrem. diuine in hoc voluntati me conformans. plures acquiram quam centum fratres et sorores siue matres. Sunt enim michi taliter actinentes. omnes qui in celo vel in terra celestis patris voluntate operantur. quippe non solum christo dicere conuenit. quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater soror et mater est. Conuenit autem hoc et michi me diuine voluntati

conformanti. que sic una cum eis ab eodem patre celesti ne dum creatione. sed spiritualis precreationis accepi originem. Denique fratres sunt adiuuantes qui heredes sunt quidem dei. et coheredes christi. Postremo scias quod et quedam alia pro neptem meam superius expressa. ad considerationis huius complementum faciunt euidenter.

Capitulum octauum continens consolationes super amissione seu morte amici in genere.

Octauo post promissa ad memoratam sepius diuinam consolatricem accessit et alius tristis super amici amissione querulando. quod obrem illa ad consolationem eius octo eadem de suis puellis deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo propter mortem amici ploras. dic queso qualis fuerit. fuit ne iustus vel iniustus. Si iniustus vel ergo purgatorium meruit vel infernum. Si infernum ubi eius vindicabitur mala vita. Si tu iustus et gaudium habes de ipsius dei patris tui iusticia. gaudium illud nec peruenias quod in statu tuo potissimo habebis in celo. quippe illic letabitur iustus cum viderit vindictam. Verum si purgatorium solum meruit cum de viro iniusto presertim mundanis rebus et actibus dedito. quis tandem pro finalis forte penitentiam infernum euaserit. tamen non est verisimile quod alias diutius viuens se in sanitate corporis emendasset sed magis peccata grauissime luenda in purgatorio de die in diem magis atque magis accumulasset. idcirco si ipsum unquam dilexisti eligas pro eo necesse est minus malum ac de morte eius gaudeas quam euasit malum maius tamen culpe maioris quam pro animo perne purgatorii gaudis. Oro si amicus tuus iustus erat si hoc confiteberis statim tibi concludit de morte. si ipsius nequaquam flendum esse sed gaudendum propter mortem sororis mee dilucide prodebet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. De morte amici iusti nequam est tristandum sed potius gratulandum. tamen propter utilitatem suam que pericula et miseria euasit. tum etiam propter nostram que liberam quam ante pro nobis apud deum intercedit. Vis scire quod prima harum rationum in proposito locum habet. Audi illustrem Ieronimum quandam de uicta uiduam de morte mariti sui qui similiter deuotus fuerat consolante Lucina inquit in breui consummatum expleuit tempora multa. nos dolendi magis quam ille sumus qui in proelio stamus vulnera accipimus uictis sordidamur. ille iam securus est. victor te aspicit in excelso et fauet laboranti et iuxta se locum prepat eodem caritatis amore quo in terra quoque obliuio officij diuinalis sororem habere te cepit. Vis ulterius scire quod secunda dictarum rationum in proposito locum habet. Audi itidem prefatum patrem. Si inquit nos amici iusti dilexerunt in hac vita utique diligunt et in patria. nosque meritis suis dirigunt in uiam. hoc ille. cui ad ideam propositum concordat magnus pro augustinus deo loquens. Domine inquit in sinu abrahe uiuit nebridius dulcis amicus meus.

ornati moribus et caritatis vinculis velut quadam germanitate constricti. hoc ibi Carere igitur te fratribus non oportet. Naz et cyrilus ille dicit. Si a germanis quos recesserit. a fratribus etiam et a sororibus sui propositi glutino spirituali obligatis multo in hac vita gratiosius recipiet caritatem. hec ille. Denique ad huius considerationis complementum non mediocriter faciunt illa que supra neptes mee de fratrum atque cognatorum caritatem tradiderunt.

III. CONSIDERATIO

Varta puella sic ait. Carissime si fratres aut sorores. pater aut matrem. uxorem aut plerumque perdidisti. non tristeris. Damna sunt recuperabilia. dummodo propter deum eos reliqueris. tunc enim in hoc seculo centuplum accipies teste salvatore. Omnis inquit qui reliquit fratres. aut sorores. aut patrem. aut matrem. aut uxorem. aut filios propter nomen meum. centuplum accipiet. et vitam eternam possidebit. Cur igitur tristaris propter dictam amissionem. et non potius consolaris propter divinam promissionem. Nempe pro quolibet predictorum patienter et libenter propter deum relicto promisit tibi deus non solum centies. sed luca innuente multo pluries tantum. etiam in hoc tempore. Quo pacto forsitan inquiet. Ecce relicta sibi huiusmodi spiritualia data recompenfabit que sunt quidem multo plus quam centuplum in valore. Audi insignem patrem Ieronimum predictum centuplum exponente. Qui inquit carnalia pro salvatore dimiserit. spiritualia recipiet que operatione et merito sui quasi pro numero centenarium numerus operatur. Alia quoque ratio si tamen alia possumus. lucrum dicti centupli considerare. Ecce tu habere volebas vel habuisse sororem fratrem vel alium propinquum propter temporalem consolationem. quam in eo vel in ea habuisti. si modo pro eis et pro relicta pro te consolatione deus in hoc tempore consolationis homini tibi dabit. si pro quia. quod hoc implicite continet suum promissum tunc satis fecit tibi. ac si fratres sorores vel propinquos alios centum tibi daret. quarum personarum quolibet ita tibi consolationia foret sicut illa quam amisisti. ex quo in habendo eam nichil intendisti aliud quam solam consolationem quam in eo habuisti. Sed nec censeas quod eam amiseris. sed sperandum est tibi magis quod deus eam tibi reseruet ad tuam perpetuam consolationem. Vnde nec dicas totum amisi thesaurum quod habui super terram. Nam si verum dicit de nullo potius confidere habes quod hunc thesaurum tibi reseruet fideliter quam de deo. quippe pro ipso thesaurum tuum in celis melius reseruet quam interra. quod admodum patet supra per traditionem neptis mee. Rursum pro predicta diuine promissionis et adimpletionis verificatione etiam hoc est attendendum quod ipso siquidem actu quo ex caritate fratrem relinquo vel sororem siue matrem. diuine in hoc voluntati me conformas. plures ac quod centum fratres et sorores siue matres. Sunt enim michi taliter attingentes. omnes qui in celo vel in terra celestis patris voluntate operantur. quippe non solum pro pro dicere dicitur. quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater soror et mater est. Conuenit autem hoc et michi me diuine voluntati

conformanti. que sic una cum eis ab eodem patre celesti ne dum creatione. sed spiritualis precreationis accipi originem. Denique fratres sunt adiuuantes qui heredes sunt quidem dei. et coheredes christi. Postremo scias quod et quedam alia pro neptem meam superius expressa. ad considerationis huius complementum faciunt euidenter.

Capitulum octauum continens consolationes super amissione seu morte amici in genere.

Octauo post promissa ad memoratam sepius dominam consolatricem accessit et alius tristis super amici amissione querulando. quod obrem illa ad consolationem eius octo eisdem de suis puellis deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo propter mortem amici ploras. dic queso qualis fuerit. fuit ne iustus et iniustus. Si iniustus vel ergo purgatorium meruit vel infernum. Si infernum ubi eius vindicabitur mala vita. Si tu iustus et gaudium habes de ipsius dei patris tui iusticia. gaudium illud nec peruenias quod in statu tuo potissimo habebis in celo. quippe illic letabitur iustus cum viderit vindictam. Verum si purgatorium solum meruit cum de viro iniusto presertim mundanis rebus et actibus dedito. quis tandem pro finalibus forte penitentiam infernum euaserit. tamen non est verisimile quod alias diutius viuens se in sanitate corporis emendasset sed magis peccata grauissime luenda in purgatorio de die in diem magis atque magis accumulasset. idcirco si ipsum unquam dilexisti eligas pro eo necesse est minus malum ac de morte eius gaudeas pro quam euasit malum maius tamen culpe maioris quam pro dominis pene purgatorii gaudiis. Porro si amicus tuus iustus erat si hoc confiteberis statim tibi concludit de morte. si ipsius nequaquam flendum esse sed gaudendum propter mortem sororum mea dilucide prodebet.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. De morte amici iusti nequam est tristandum sed potius gratulandum. tamen propter utilitatem suam quod pro peccata et miseriis euasit. tum. etiam propter nostram quod liberi quam ante pro nobis apud deum intercedit. Vis scire quod prima harum rationum in proposito locum habet. Audi illustrem Ieronimum quandam deuotam viduam de morte mariti sui quam similiter deuotus fuerat consolante Lucina inquit in breui consummatum expleuit tempora multa. nos dolendi magis quam ille sumus qui in prelio stamus vulnera accipimus vitijs sordidamur. ille iam securus est. victor te aspicit in excelso et fauet laboranti et iuxta se locum proparat eodem caritatis amore quo in terra quoque obliuio officij diuinalis sororem habere te cepit. Vis ulterius scire quod secunda dictarum rationum in proposito locum habet. Audi itidem prefatum patrem. Si inquit nos amici iusti dilexerunt in hac vita utique diligunt et in patria. nosque meritis suis dirigunt in via. hoc ille. cui ad idem propositum concordat magnus pro augustinus deo loquens. Domine inquit in sinu abrahe uiuit nebulosus dulcis amicus meus.

tuis aut adoptiu⁹ ex liberto fili⁹ ibi aut uiuit unde me multa ho-
mitionem inexplum interrogauit. Iam q³ non aurem ad os meum
ponit. s³ os spuale ad fontem tuu ubi felix sine fine quantum potest
p³ auiditate sua sapientia tua bibit. nec sic eum arbitroz ex illa in-
ebriari ut obliuiscat^r mei cu tu dñe q³ ille potat memoz sis nñ. hec
p^r ille magn⁹.

III. CONSIDERATIO.

Erica puella sic ait. Ecce homo q³ de morte amici gaudere po-
tius debeas q³ dolere. si tamen deuz diligas sicut debes hoc
sic aduertat. Nōne em amās psonam aliq³ gaudet qñ sibi uolūtas
illi⁹ innotescit et qd ab eo p³ iocali habere uelit cui⁹ uolūtatū sa-
tagit oplacere. Vūq³. Quid ergo. Deo facto amicū tuū forsitan ca-
ri⁹ quod in mundo habes iocale reputas. qd quidē si deo quez te
sup omnia amare pferis. acceptabile sit et placitū ei hoc quātūz
in te est cum gaudio p^rsentabis. Audi quo ad hoc illustrem Ieroni-
mū. Si inquit nostros defunctos plangim⁹ quos tamē resurrectu-
ros credim⁹ quid faceremus si mori tantūz p^rcipet deus uolūtas
ei⁹ utiq³ sola sufficerz ad solaciū cui nullum p^rponere iubemur af-
fectū. Idē quoq³ alibi dicit. placeat hōi quidq³ deo placz ob hoc
ipm q³ deo placet.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O homo si non vis deo libēs offerre qd
reputas esse tuū. offeras saltem hylariter quod est suuz. Dico
aut quod est suū. cōsidero em q³ de morte amici nequa³ adeo doles
res sed ut p³ indifferēti haberes si nō ipm reputares bonum p^rm.
et non tantū tibi creditum siue mutuatum. sic aut non esse testibus
patet ueridicis. Audi uenerabilem Ieronimū ubi prius. Nichil in-
quit abstulit tuum qui recipe dignatus p^rm creditum suuz recipe
decurt creatozem. et nichil aliud decet q³ creatozī grās agere mu-
tuanti et dicere cum job. Dominus dedit dñs abstulit sicut domi-
no placuit ita factum est. sic nomen domini benedictum. Sane uer-
bus hoc. sic nomē domini benedictum sonat in grāz actionem et i
materia p^rria excludit merozem et dolozem. Dozro q³ amicū
tibi creditum deo offerre. uel potius ei reddere hylariter debeas.
hoc ita cōsidera. Nimiz. decet de necessitate facere uirtutez. quid
ergo. Nonne nos omēs necesse est mori. nā quis est homo qui uiuet
et non videbit mortem. Sed etiam in breui mozs ueniet. Naz sicut
dicit sanctissimus pater gregozius. breue est quidq³ finem habet.
Sed et illustris seneca dicit. quotidie morimur. quia quotidie p^r
aliqua uite demitur et tunc quoq³ uita decreuit. cum crescimus.
In regum quoq³ libro dicitur. Omnes morimur et quasi aque dila-
bimur sup terram. Nichil igitur restat nisi de necessitate hac mori
endi facere uirtutez et domino uite et mortis hac in materia exhi-
bere hylaritatem. hylarem enim datozem diligit deus.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O frater si ut uerus amicus bonum amici

8

tui diligeres gaudere deberes q³ ipse amicus tu⁹ defunct⁹ p³ mor-
tem a p^rsentibus miseris et piculis esset liberatus. Audi uene-
rabilem Ieronimū se ad quedam que p^rmiserat referentem. Addit^r
inquit et alia cōsolatōnis p^ruidencia que iaculis orbis occur-
rat. plangere nanq³ deberem⁹ amicis de seculo recedentib⁹ si se-
culi cōtra nos inimicicias minime sentiremus. at nūc piculari uole-
bat hunc qui dolet aliquem dormire et inter fluctus uite p^rsen-
tis uidere cupit miserum laborare. Quid ergo p³ dormiente lacri-
mas fundis quasi nescias quid in teipso quotidie patiaris p^rpter h⁹
enim et dñs discipulos admonz dices. Si diligereis me gaudere
tis utiq³ quia uado ad patrem. hec Ieronim⁹. Qui ne forte aliquis
obiceret. q³ dñs in morte lazari fleuit. postea subiūgit. plane mor-
tuum lazari fleuit sed non tuas lacrimas fudit. doluit lazari non
dormientem. sed potius resurgentem et fleuit q³ cogebatur p^rpter
alios saluandos seculo reuocare. Hanc uitam dans ingemiscebat
quā tu doles esse sublatam. cōtra lacrimas ei⁹ lacrimae tue pugnant
et amor tuus amoris eius non uenit. ille quippe nolebat q³ dilige-
bat laboribus reddere et tu amare credis cui laborum uis adhuc
tormenta restare. hec idem qui prius.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella sic ait. O homo si de morte amici doles non facis
ut amicus suus nec facis ut amicus tuus. id est tuip⁹. p^rpter
quod hijs suppositis amicitijs. s. ad ipm et ad teipm gaudere debe-
res potius q³ dolere. Vis scire p^rimū uidelicz q³ dolendo nō facis
ut amicus suus. Attendas ad ea que iā p³ sorozes meā sunt p^rdicta.
Attendas quoq³ nichilō⁹ et ad nunc dicenda. Ecce em quādo do-
les de morte amici. tūc quidez doles de diuina circa amicū dispo-
sitōne. de qua tibi ut amico nequa³ est dolendū s³ gaudendū eo
q³ nouit deus q³ diu amico tuo expediat uiuere l^r quando mori. con-
tingit itaq³ tuo erroze q³ d. beneficio tuo amico diuinit⁹ p^ruiso do-
les de quo quidem beneficio si amici tui amicus esses gaudere de-
beres. Hinc uenerabilis pater Ieronim⁹ ubi supra plangim⁹ inqt
beneficia dñi qui nouit qm nostre p^rsent infirmitatū. hoc est qd di-
citur ab ipō dño. scit em pater uester quid opus sit uobis. hinc et
magnus pater aug⁹. De salute inquit corpis mei q³ diu quid michi
sit uile nescio tibi domine hoc cōmitto. Hinc et petrus ait. Omnez
sollitudinez p^ricientes in eū qm ipi cura est de uobis. Dozro
uis scire q³ dolendo de morte amici non facis sicut amicus tuip⁹.
us. que sequuntur attendas. Dic michi queso quomodo is est suip⁹.
us amicus qui p^rziam uilitatem a summo ipsius amico p^rouisam
recusat acceptare. constat certe talem ad seipaz amicitiam non ha-
bere. Sed quid. Certe de amici morte dolens uidetur p^rziam uti-
litatē a deo sibi p^ruisam recusare. de morte nanq³ amici frequēter

homini puenit ualitas in remotōne eius consistens quod ipm nota-
biliter impediret. Nimirum amici huius mundi frequēter impediūt
iter salutis. Nam cor diligentis se ad mundū alliciunt et eorū in-
fortunia uel calamitates offendunt. Et ut ait magnus pater aug⁹.
Sepe offenditur deus. ne offendatur amic⁹. Sic ergo nobis eorū
subtractō tolerabilis. uel etiam grata. quorū presentia nobis est di-
spendiosa.

VII. CONSIDERATIO.

Ep̄tina puella sic ait. Tu qui mortem amici lugēs extra te mi-
litat nobilis sententia cyeronis. Non est inq̄t lugenda mors
quaz immortalitas sequitur. Cur igitur sup morte amici nō recipis
solatōnem cum tu credas futuram omnium resurrectōnem in qua
ad vitam reducuntur qui cum dolore amittuntur. Omnes quidez re-
surgemus testante apostolo. Nec autem consideratio debet esse luge-
tibus consolatio secundum illud quod idem dicit. Nolumus uos i-
quit ignorare de dormientibus ut non contristemini sicut ceteri qui
spem nō habent. Hinc et illustris uir Ieronimus ubi supra. Post p̄-
dicta inquit omnium gaudiorū summatio sequitur q̄ in resurrectō-
ne. s. inuicē nobis domino formante reddemur sicut scriptum est. si
enim credimus q̄ ihesus mortu⁹ est et resurrexit. itaqz deus eos q̄
dormierunt p̄ ihesum adducet cū eo Itaqz stupeo murum fidei tue
penetratū vulneribus ezbitatis quā scire debuerat spes resurrex-
tōis. nunq̄ enim cū dolore discordat spes. nec q̄cunqz iacturā sen-
tit fides. hec uir ille illustris. qui et alibi dicit. Aduersus mortis
necessitatē q̄ iter fratres diuidit carissima inter se noia crudelis et
dura dissociat. hoc solatio erigimur q̄ in breui uisuri sum⁹ quos ab-
sentes dolemus. nec em mors appellatur secundum apostolum. s̄
somnia. Nec itez. Ieronimus. Hinc et insignis pater Ambrosius.
Mortem inquit pbamus non esse lugendam quia ad modum somni
a labore mundi requiescere facit in spe resurrectōis. Idemqz rursū
Cessabunt inquit lacrimae quia debet aliquid inter fidos et pfidos
interesse. fleant suos qui eos impetuumz interiisse existimant. quia
spem resurrectōis non habent. nobis uero quibus mori nō natu-
re. sed hui⁹ uite finis est. quia natura ipa repabitur in meli⁹. mor-
tis casus absterget omnes fletus. Nec ambrosius.

VIII. CONSIDERATIO.

Etana puella sic ait. O carissime amicum tuum cuius mortem
tu deploras. uel extra deum dilexisti uel ipm tantummodo in
deo carum habuisti. Si ipsum extra deum p̄sertim dulci affectō-
ne et intensa dilexisti. tunc bene tecum actum est. et per conse-
quens gaudendum. quia ex dicta dilectōne. sequitur q̄ a deo fugi-
tiuus eras. et per mortem illius dei ipsum auferentis. et te per hoc
misericorditer ad se reuocantis miram erga te dignatōnez sensisti.
Si uero ipsum tantummodo in deo carum habuisti nec sic tristani ha-
bes. quia ex tali dilectōne sequitur q̄ ipm non amisisti. Vis dñas

istas itelligere. pulera auozitate. et edificaciter ocludere. Audi
magnum patrem augustinuz. de quodam amico suo defūcto deum
alloquentē. Dñe deus inquit opaueram olim amicuz societate stu-
dio nimis caz. s̄ nō dum sic erat amic⁹ sicut est amicitia uera. qz
non est uera. nisi cum tu agglutinas eam caritate in cordibus dif-
fusa. dulcis tñ erat nimis studioz feruore. et ecce tu iminēs doz-
so fugiuoz tuoz de⁹ uolionū siml et fons misericordiaz q̄ duer-
tis nos ad te miris modis. abstulisti eum de hac uita sequitur. dñe
beatus qui amat te et amicuz in te et inimicum p̄pter te. nullū em
carū ille solus amittit. cui omēs in illo cari sunt q̄ non amittitur. te
aut domine nemo amittit nisi qui dimittit hec magn⁹ pater.

Capitulum nonum continens solatōnes sup fratrum spiritualium
ac uniuersaliter sup amicorū ab inuicem separatōne et recessu.

Ono post p̄missa ad dñam solatricem principalē ac-
cesserūt simul alij duo tristes sup materia p̄missi capi-
tuli querulantes quib⁹ ipa mox de suis puellis unam
p̄ni et duas alteri p̄ solatōne impendēda assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad unū illoz tristiū sic ait. Aduerto q̄ de spūa-
lis fratris tui a te separatōne tristaris. sed si constans sis ani-
mo nō oportet. Memineris q̄ in patrum collatōnib⁹ sic habet. Nec
obest uirili uirtute fundatis p̄ lozor interualla disiungi. ap^o do-
minum nanqz mox habitato nō lozor unitas fratres habitatōne
coniungit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad tristem secunduz sic ait. Tu doles de amici
tui a te separatōne uel recessu. Nescis q̄ ipse xps qui dixerat di-
scipulis Ego dixi uos amicos. quia omnia quecuqz audiui a patre
meo nota feci uobis. ea notificatōne nō obstante eisdem dicebat.
Expedit uobis ut ego uadam. si em nō abiero paraclitus nō ueni-
et ad uos. si autem abiero mittam eum ad uos. Quis igitur inferi-
oz discipulis nūc p̄sumet absqz nō talis et tanti. non tam sancti-
non tam pficui nō tam celestis. sed exigui. sed carnalis. sed terzes-
stris. sed uel in aliqua parte uicōsi et peccantis amici recessu illum
supremum paraclitum solatorem optimum se esse recepturum. Ni-
mirum secundum mentē gregorij illius egregij. Tanto quisqz a sur-
perno amore. et p̄sequens consolatōne disiungitur. quanto infe-
rius ut in presentia carnalis amici delectatur. Gaudet igitur p̄u-
dens amator uel amatriz de carnalis amici recessu atqz ipm eligat
p̄ habendo celestis pacliti accessu.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad eundem tristem sic ait. Tu qui de separatione ab amico vel amica nunc doles. de presenti dolore forsitan consolatio ne recipes si non timeres quod dolor tuus augetur. aut ita intensus prolixiori tempore duraret. sed scias timorem huiusmodi vanum esse. et super me cogites quod dolebis. cras minus et iterum minus post cras. sed et habes per certissimo quod tandem minime dolebis quod in oblivione circa hanc materiam veniet omnis dolor. quippe proverbialiter dicitur. Remotum ab oculis remouet et a corde.

Capitulum decimum continens consolationes super infidelitate amantis vel uxoris ratione suspecte ad alteram habite familiaritatis causantis incertitudinem prolixius ac super certo adulterio coniugis.

Primo post premissa ad dominam consolatricem prememoratam accesserunt simul tres alii tristes diuersas tristitie causas habentes. super quibus iuxta materiam premissi capituli petebant solari quibus illa huius rei gratia iuxta ipsorum numerum tres de suis puellis mox adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad personam tristem de amasia vel amasio querulantem sic ait. O homo qui amasia habes nescis quod puer es. imo quoniam hoc in articulo parum differens ab infante nisi forte in hoc quod infans loqui non potest. tu uero loqui non audes. quod ut tu loqui ualeas atque audeas indiges velut infans ab lactari. lacte etenim cuius uis tenuis delectationis. et non solido cibo diuine refectionis es nutritus ab uberibus seu penes uera mulieris. Nutritus inquam es. et proculdubio male nutritus. Cur male inquires. Defecto quod non ad augmentum perfectionis. sed proorsus ad detrimentum omnis virtutis animi virilis. Es quidem effeminatus. nec mirum quia cor perdidisti. Quocirca iterum dico quod indiges vel aliquo remedio ab lactari a lacte. Quoniam inquires remedio. Ecce in quo tu turbaris. in eo remedium inuenis. quod scilicet hec quam nullius nisi tui uolebas esse amasiam facta est alteri familiaris. ac tibi infidelis. Id autem est salubre remedium ut causa tue ab lactationis ad resumptionem animi virilis ad perfectum virtutis. eo quidem quod est occasio ut ad cor perditum reuertaris. Porro que amasium habet alteri amasie familiarem. etiam hec ob illius infidelitatem. occasionem habet cor perditum recuperandi. ac contraria affectione seu potius infestatione fugata. ita se ad omnes perfectiones quod totum disponendi.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad tristem de infidelitate uxoris alteri viro familiaris querulantem sic ait. O homo ex querela tua considero quod suspicio qua uxorem tuam alteri viro familiarem tibi reputas in fidele. principaliter te cruciat. in quantum de prole sua an illa etiam tua sit. anque in bonis tuis succedere debeat te facit dubitare. Sed esto quod per illam suam familiaritatem ueris tuis heredibus derogetur hoc

te doleretur quod non ex culpa tua. neque enim iniquitas tua neque peccatum tuum. Si uxor tua culpabilis est. peccati sui contra potest quod ad modum et ventris prouideat illa uteri sui filiis. prouideat et societate sue sicut potest. Nec causeris quod reus tuarum substantia multis forte laboribus acquisita ad non uerum transeat heredem. Hoc enim si non per monachatum in quo ipse spurius per te tanquam per suo uero genitore dominum exorabit. nec aliter remedietur quomodo modo. ipsum heredes putatum uel in corde poteris in filium adoptare et tanquam tibi a deo datum tam in uita quam post mortem de tua substantia enutrire. sperans hoc a domino in emendam acceptari. si quid forsitan circa curam pauperum neglexisti.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad tristem de uxoris adulterio querulantem sic ait. Carissime tu qui propter uxoris adulterium cruciaris si attendis ipsum per honorem tuo derogat et per consequens te humiliat hoc ipso doleris. per humiliatio tua uia est ad uirtutem humilitatis per quam apud deum maximam exultationem consequeris et ab hominibus uxoris vituperium in laudes tuas retorquetur. Rursum qui dictum malum patris si nil aliud consequaris saltem facile cessabit zelotipia tua que quam plurimum adicit ad tuum cruciatum. Est tamen et aliud remedium. scilicet in uiciale quo mutare poteris consortium tibi graue. quo etiam sub hoc pretextu. quo ad cohabitationem non solum a persona uxoris liberaberis uerum etiam ab omnibus alijs conditionibus eius malis quarum quidem plurimas contingit communiter in mulieribus reperiri. quod si ob hoc a carnali actus coniugalis delectatione te opteat abstinere. dummodo ab hac et omni alia consimili abstineas propter deum omni dubitatione remota scias quod spiritalem et omni carnali inconspabilem recompensationem recipies adhuc in teris constitutus in illo. scilicet centuplo quod saluator repromisit. Qui inquit reliquerit uxorem propter nomen meum centuplum accipiet. scilicet in hoc tempore testante luca. nec dubium quin hoc in uerbo saluator intendat non tam de persona uxoris relinquenda quam de actu carnali. a quo propter deum abstinens censendus est utique uxorem reliquisse. Nam et uenerandus pater Ieronimus sensum uerbi saluatoris manifestans carnalia in genere dat intelligere per uxorem. Demum ad aliquem sanctorum conuerti vel sanctarum. et pro infidelitate uxoris desideres et deuote postulas tibi fideliter apud deum. katherinam uel agnetem aut aliam uirginem sanctam immo potissime ipsam dei genetricem reginam uirginum assistere per quibus spondeo quod libenter facient et ut reos quantum consolationis uxoris infidelitas tibi subtraxit plus in centuplo et uerius in millicuplo consolationis tibi adiciet uirginum fidelitatem predictarum. Quod si maritus sit adulter uxor zelotipa alias autem proba et honesta consimilia predictis consolationum remedia

poterit inuenire et pro finali querat audacter. Iohannem in celis
vnum vel alterum. Petrum etiam siue paulum immo et ipsum christum sanctus
sanctorum et in recompensam infidelitatis pro maritum sibi facte fide-
litas consolationem inproportionabilem poterit experiri.

Capitulum undecimum continens consolationes super amissione infi-
delis amici vel amice ac perditione fidelitatis seu amicitie multo te-
poris impense.

Undecimo post premissa ad dominam consolatricem principa-
lem accessit et alia persona tristis super materia premissi ca-
pituli desiderans consolari. Cui illa mox de suis puellis
consolationis gratia duas deputavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Carissime de quo tu tristaris res est non tri-
stabilis. perdere namque amicum infidelem est non perdere. sicut
perdere hominem mortuum. Item perdere infidelem amicum non est ami-
cum perdere. cum infidelitas sit contra amici rationem. sed est perdere non
amicum sicut hominem mortuum perdere non est perdere hominem sed non
hominem. Non est etiam dolendum de fidelitate amissa quia nul-
la vera fidelitas amitti potest. Si autem erat fidelitas inordinati
amoris tale amittere non est fidelitatem amittere sed infidelitatem et pro
infidelitate precium ab amico non recipere. quod profecto eo debet esse
consolatorium quo est bonum. aut enim recipitur in precium similis infi-
delitas hanc non recipere bonum est. aut in forma gratitudinis ve-
ra recipitur fidelitas. Nam pro sua infidelitate non recipere melius est
quam recipere quia bonum est non inire illicitum contractum etiam cum lucro
temporalis. tale enim lucrum sequitur magnum damnum. scilicet in presentia
amissio virtutis et in futuro pena purgatorii aut inferni. et si dolo-
rum est de amissione preteriti temporis. gaudendum tamen est de non
amissione temporis illi preterito succedentis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. None quod christus dei virtus et dei sapientia
sibi fieri elegit etiam tibi fieri sapienter eligeres tanquam bonum
An non propter bonum quod sapientia eligit preteritum dei quodque nec
virtus dei infinita tanquam malum impedit. Eatearis hoc necesse est
bonum esse ac proinde si id tibi acciderit minime dolendum neque
tristandum. Sed quid. Profecto christus dei filius unigenitus equa-
lis patri pro salute hominum quorum multos ingratos fore presci-
uit mortem passurus de celis descendit et in terris constitutus quos-
dam discipulos pro omnibus alijs elegit quibus tanquam amicis singu-
lariter familiaribus quecumque audiuit a patre notificavit. doctorum
zel quoque et vera mundi lumina eos fecit. miracula eos facere do-
cuit. potestatem ad eiciendum demonia eis tradidit. proprium suum

8
183
corpus in edulium et sanguinem in poculum eis prebuit. spiritum sanctum
eis misit. et pro alijs primitias spiritus et breuiter pro carissimis
eos habuit. et nichilominus quod ipsi eum desererent dum ab eo fugerant.
immo quod pro iudam traderetur et omne beneficium ei impensum per-
deretur. hoc elegit quia libere hoc voluit. quomodo ergo si simi-
le aliquid tibi accidit. si ab amicis desertus es si ipsam amicitiam
seu fidelitatem eis impensam perdidisti cum sit bonum utpote ad
tuum principium exemplare et finale te reducens et ad desertorem
mundi et celestium amorem te inducens. quomodo inquam tale bonum
te poterit contristare preteritum cum exemplum christi te in talibus ad
oppositum tristitie debeat merito inclinare. Audi magnus Ambro-
sius. Voluit inquit christus deserere. voluit prodi. ab apostolo suo tradi.
ut tu si desertus fueris a socio proditus ab ipso moderare feras. tu
um errasse iudicium. periisse beneficium. Nec ille pater.

Capitulum duodecimum continens consolationes super inuenta
bili mala societate.

Undecimo post premissa ad sepedictam dominam consolatri-
cem accessit et alius tristis de mala societate per-
turbatus. cui ipsa de suis puellis mox quatuor ad ipsum con-
solandum deputavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Tu homo de mala doles societate. sed hoc
scito. quod hec intantum valet in quantum ad virtutis exercitium
um confortat. unde iuxta egregij patris gregory sententiam mali uti-
liter tolerantur. Tolerandi inquit ubique sunt proximi. quia abel fie-
ri non valet quem chaim malicia non exercet. Ecce dicitur abel de quo
dicit scriptura. Respexit dominus ad abel et ad munera eius. pro hoc
autem dicitur gregory sententie supradictae apte datur intelligi
quod bonorum operum munera ante conspectum diuine maiestatis tan-
to sunt magis grata et accepta quanto eorum cum quibus habitant
maior fuerit malicie repugnantia.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nescis quod sicut equorum cursum. an scilicet
in directum currere consueverint. an tanquam umbratici lateraliter
diuertere. non contingit melius experiri quam si in cursu alium equum mo-
tu sibi extraneo habeant obuiantem. sic et homo bonus per malorum
societatem tanquam sibi contrariorum tanquam contrarijs motibus ipsius
incurtantium incopabiliter melius quam bonis tantum associatus vir-
tutum suarum vires experitur. propriarum autem virtutum experimentum habere.
nonne hoc est vnum de bonis maximis estimandum. Nimirum et in
nonnullis ludis militaribus solent militares vires et actus suos experiri.

ut si in hijs pbat fuerint belloꝝ piculis minus piculose et mag
imprezite se exponat.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O carissime si non meis soleris ex verbis
Audi illustrem Ieronimum sup maloz societate consolantem.
Qui inquit bonus pmanet non polluitur si malo societ. s. qui ma
lus est in bonum ouertitur si boni exempla sectetur. Nec ille vir il
lustris. et none magnum bonum innuit quod in mali p bonum co
uersione consistit. ouertit quidem scoziam in aux purum. tenebram
in lucem. None malicia peccati est scozia et caritas aux ignitum
de quo i apocalipsi. que caritas de corde puro recedete scozia ad
modum auri depurati facit habentem esse car. Nonne facit ouer
sio q de nonnullis ad deu ouersis dictum est. eratis aliquando te
nebre nunc autem lux in domino. certe sic. et ita. quantum ad pro
positum patet consolatio.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Scito frater ad magnum honorem ofere
re in mala societate bene viuere. Audi illum Clareuallensem
Non inquit mediocri tytulus virtutis inter pzauos bene viuere
et inter malignantes innocentie retinere candorem et moꝝ vnita
tem. Nec ille et nunquit bene. certe sic. Nam et lilium inter spinas
signanter commendatur et incopabilis virgo ei coparatur

Capitulum tredecimum continens solationes sup carentia hua
ni fauoris ut quando quis ex sua tediosa et ingratiola conuersatio
ne nec curatur nec diligitur a quibuscunqz alijs.

Redecimo post pmissa ad pzetam dniam solatricez
illustrem accessit et alius tristis sup materia pmissi ca
pituli sperans p eaz solari. At illa mox de suo comi
tatu tribus puellis impat ut ipsum solentur.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaqz puella cum in querela dicti tristis vnuz implicite
dineatur antecedes. et exprimat dñs. ad ancedes quaten
ipm dcermit triste respiciens sic ait. Aduerto amice prim causaz tue
tristicie. Aduerto q tediosus es et tua ad extra ouersatio min
gratiosa. s. hoc queso non moleste feras. cogites de deo createze q
ipe fecit nos et no ipi nos. cogites et hoc q non est dare aliqd pu
re malu. non turberis itaqz q natura seu potius auctoz nature de
te fecit talem. scilicet igrosu ad extra. rudem quidem et rusticanu
Sperandum tibi profecto est. q supnozum suoz. intuitu oculoꝝ
te gratiose respexerit ad intra. ad interius. scilicet tuum conserua
dum lumē qd in te est ne illud ventosa aura fauoris hominum ab
extra spirante forsitā extingatur. Si sit tua conuersatio ingrato
sa in terris. sit tua in celis couersatio. que et si humana non fuerit

8
192
vel hominibus grata. meliori forte celestis esse poterit et diuina.
Nimirum licet secundū mundi sapientē diuina quedā virt⁹ et ero
ca opponatur bestialitati. non tamen sic opponitur ipi homini be
stialis. quo minus hec simul stare possint. et q homo sit exterius be
stialis. et interius diuinus et celestis. Si ergo libenter foris rusti
canus. interius autem diuinus. Careas libenter tanqz tediosus g
tia humani solacij. ut deus solacij et totus consolator tecum sit in
terius. et tu secum superius. ut sic illoꝝ cuiuslibet a quibus despi
ceris. ut minus gratiofus dici valeat illud poeticū. Si quadam vir
tute nites ne despice quenqz. Ex alia quadā forsitā ille nitet. deni
qz gratiofus ad ex sic sepe distrabitur. q ab intra gratis totaliter
vacuatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad pzemissi antecedentis dñs respiciens sic ait
Carissime amice bona cura erit si te nullus curat. vel si tanqz
acharis a nemine diligeris. aut enim amas diligi et curari. aut n.
Si nō tunc tanqz non turbatus consolatioe non indiges. Si vero il
la amares. pfecto reamares. siue personas te diligentes. siue ip
sas earum dilectōes et amores. in quo casu multo tibi salubrius ē
n curari a multis vel diligi q ab eis diligi et curari. Nepe psoa q
libet te diligens. imo qlibz et dilectō tibi grata. depredat aiaz
tuam. i. ad se raperet aliquid tui cordis. ac te periculosus capti
uar. Ita nimirū q cor tuum minus deo coniuictum esset. quo p co
sequens min⁹ illi bene esset. minusqz eius carismatū dona percipe
ret. Dices forte. Idē michi est periculū si nō diligar. q diu tñ dili
gi appeto. et tanto peius valeo. quāto minus habeo hoc quod ap
peto. Nequaqz ita est carissime. esto nanqz q diligi appetas cū n di
ligeris. n tā periculose caperis. sicut si tu actua⁹ diligereris. tunc
etē passio tui appetit⁹ augetur. et p sequez cor tuū magis ca
peretur. laceraretur. ac bonis spūalib⁹ priuaretur. Vis habere ex
emplū. Ecce auar⁹ si diuitias quas appetit osequatur artius ipas
amat. et crescente cum ipis appetitu mi⁹ q si ipas n habet. satiat⁹
Avaro etenim. ut dicūt sancti tā deest qd hz. q quod nō habet. Si
igit nō satiat⁹ p illud quod non hz. nec p illud satiabitur qd iaz
habet. Similiter si dū nō diligeris diligi quidē amares. Amplius
ipm amares. si diligi te sentires. Quo vero ampli⁹ ipm amares. eo
ampli⁹ amore capt⁹ esses. et a deo etiā eo apli⁹ elongat⁹ maiorez
i boīs spūalib⁹ iacturā incurzeres. atqz plane in hūc modum sim
pliciter minus bene valeres. q si exiguū hoc quod appeteres scili
cet fauore homi momētaneū n sentires.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad tristem ait. De hoc pcerto q tu non curaris.
q ve n diligeris dñter sicut velles. hac re bñ pspēta dñi n
deberes. quare. pfecto quia securissima est. Nimirū ille q multa

curatur ad illum respectus habet. ad illū multoꝝ oculi diriguntur. Quales. Proculdubio quasi oculi basilisci intoxicatis et occidentis. nec oculi respectuū amicoꝝ min⁹ occidunt q̄ respectuum emuloꝝ inuidioꝝ. s; p̄certo multo magis. ob hanc forte causam dicit sponsus ad sponsam in canticis. vulnerasti cor meū i uno oculoꝝ tuoꝝ. s. oculo amozis. Ob eandē quoq; causā ne incurzat piculū videt̄ sponsus a spōsa petere tanq̄ ab amica. dicens. Auerte oculos tuos a me. q; ipi me auolare fecerūt. et nōne bene dictū ē. Profecto sic. oculi nanq; amicabilem respectuum faciūt auolare distātius. hoīem. s. a deo suo hoīem etiam a seip̄o faciunt homines nō in se seu apud se in suo pp̄rio comodo remanere. trahunt ad exteriora in quibus nō est vera hominis mansio. s; poti⁹ transitus p̄ egrinus. et multo melius esset homini manere in se et ap̄ se in sua pp̄ria mansione. q̄ mentetenus euagari.

Capitulū decimumquartū cōtinens cōsolatōnes sup̄ derelictōe tā ad amicoꝝ vel socioꝝ q̄ vniuersaliter ab homine quocūq; alio.

Vartodecimo post p̄missā accessit rursū alius tristis ad dominam cōsolatricem que mox ei super materia p̄missi capituli querulanti de puellis suis duas p̄ eius cōsolatōne deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo aduerto q̄ graue est tibi ab amico derelinqui ratōne p̄sidij alicui⁹ p̄ ip̄m habendi. S; hoc nō oportet. nempe refugere poteris cū spe certa ad p̄sidium fortioris. Audi magnū ambrosiū. de diuina inquit miseratōne tūc sperandū ampli⁹ est. cū p̄sidia hūana defecerint. Nec ille. et bñ quidē. derelictus em̄ ab hoīb; non est desert⁹ a deo qui ip̄m i gratissima habitatōne cōseruat. s. in seip̄o. Audi magnum patrem Augustinū. Deus inquit medicamentū est non sano regula est p̄uauo. lux est tenebrato. habitatō est deserto. Nec pater ille. et ecce q̄ multipliciter deus est p̄sidio. s. non sano p̄ medicamentū. p̄uauo p̄ regulare vitā. tenebrato p̄ lucem internam. deserto p̄ habitatōnem gratissimā. q̄ scilicet est ip̄e. nimirum in ip̄o viuimus mouemur et sumus vt dicit scriptura.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad tristē sic ait. Sup̄ derelictōe ab amico cōsolatōem queris. cōsolatōne huiuscemodi diuites nō indigēt. Diuitib⁹ siquidē multi sunt amici. Diuitib⁹ assistūt plurimi. Sunt qui diuitib⁹ vltro se ingerunt nō rogati. S; reuera multo min⁹ q̄ diuites habent paupes de sua derelictōne querulari. Dūmodo nō a quo vl̄ a quib⁹ derelicti. sed magis attenderint cui sunt relictī. Cui inquit. Profecto relictī ei qui teste scriptura dicit homini in se confidenti solis presentibus necessarijs contenta non te deserat neq; derelinq̄. relictī sunt ei q̄ sed; sup̄ tronū et iudicat equitatez. qui sol⁹ laborem et dolozes cōsiderat. adiutor in tribulationibus.

8. 124.
tibi inquit psalmista derelictus est paup. An nescis q̄ hoc sponsa vendica ecclesiam loquoz. clara voce p̄nunciat decantādo cantu suo ecclesiastico suauēq; sonātū modulādo. Deus inquit qui sedes sup̄ tronum et iudicas equitatem esto refugium paupm in tribulatione. quia tu sol⁹ laborem et dolozē cōsideras. Tibi em̄ derelict⁹ est paup. pupillo tu eris adiutor. S; p̄fecto deo derelict⁹ qui adiutor in tribulationib⁹ extat. qui solus laborem et dolozem cōsiderat. qui et iudicat equitatē. est minime derelict⁹. est nimirum potius feliciter benedict⁹. Siquidem si maledict⁹ est qui cōfidit in homine. sequit̄ quasi a sensu cōtrario. q̄ is benedict⁹ est qui cōfidit in domino cui derelictus est.

Capitulum quindecimum continens cōsolatōnes desolati hominis aduersa patientis sup̄ carentia amici cōpatientis et cōsolantis ac vniuersaliter sup̄ carentia terrene cōsolatōis.

Vintodecimo post p̄missā sepeditam dominam cōsolatricem tristis quidam alius p̄pter defectum cōsolatōnis requisit. cui p̄tinus illa de puellis suis quinq; cōsolandi gnatas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella tristi sic locuta est. Tu de carentia cōsolantium et cōpatientū querulans. S; dic michi quisnam alioꝝ hōmō habeat cōpatientes atq; cōsolantes. Q; si nullum habere p̄spereris. leue erit quod quereris. leui⁹ em̄ omnia tangūt. animaduerte igit̄ p̄pensi⁹. potest ne quisq; habere dolozē cōpatientem. aut etiā cōsolatorem q̄ cōstat non habere vel cōsiderantē. Minime inquit. Quomodo em̄ esset dolentib⁹ cōpassi⁹ qui dolozē nō est cōsiderati⁹. neq; q̄ certe. q̄admodum nec medicus qui signa causalq; dolozē nō cōsiderat potest esse curati⁹. S; ecce scrutare scripturas et videbit̄ in hoīb; nemo q̄ vel cōsideret labores et dolozes cuiusuis etiam alioꝝ. hoc siquidē sponsa illa vendica quā spūs edocet veritatis. vt pri⁹ neptis mea recitauit. testat̄. deo loquēs. tu inq̄t sol⁹ laborem et dolozes cōsideras. excludit itaq; aut saltem nichilipendit vt minimam vt tenuem nimis. aut superficialē cōsideratōnem alioꝝ. quo vero cōsideratōnem excludit aut nichilipendit eo omnez eoz cōpassionem atq; cōsolatōnem videtur p̄ter exclusisse. aut tanq̄ nichiluz censuisse.

II. CONSIDERATIO.

Secunda itaq; puella ait tristi Carissime patruz librum legito. et in eo doceberis quid sit tibi faciendum. Vide primo rubricam quandam de eo q̄ omnis qui tribulatur vel temptatur soli deo se committat. Post hoc vide quod iuxta titulum textualiter sequitur in hec verba. Interrogauit senem quidam dicens. Si fuero in aliquo loco et nata fuerit michi tribulatio et non habuero cui me committam. et indicem passionem meam. quid faciam.

Et dixit ei sener. Credo in deū quia ipse mittet angelū suū et grām suam et ipse tibi est consolatio si in caritate rogaueris euz. Audiui em̄ quia scū tale aliquid factum est. Erat em̄ quidā ibi qui sustinebat temptatōnes et non habens fiduciam in aliquo cui confiteretur. p̄bat a sero melotem suū ut discederet. et ecce nocte apparuit ei grā dei in specie virginis et rogabat eum dicens. Nulq̄ vadas s̄ sede hic mecum. nichil em̄ mali fit tibi ex hijs que audisti. qui credens verbis eius sedit et statim sanatus est cor eius. Et frater quidā erat in loco qui dicitur cellas et venit sup̄ eum temptatō et siquis eum videbat nec salutare volebat. neq̄ in cellā eum recipe. et si opus habebat. panem nemo mutuabat ei. venit aut̄ semel d̄ inesse et nec panes habebat in cella sua et i omnibus grās agebat deo. Vidēs autem deus patientiam eius abstulit bellum temptatōis ab eo. et ecce quidam statim ostium eius pulsabat trahens camelum onustū pambus ab egipto. quod cum vidisset pater ille cepit flere dicens Domine non sum dignus vel modicū tribulari et cum transisset tribulatō eius. tenebant euz fratres p̄ cellas suas. hec in dicto libro et nonne intelligenti est satis dictum.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad tristem ait. O homo carissime de hoc tristor q̄ tu tristaris de carentia terrene consolatiōis. Nonne experientia docet q̄ qui terrenam paratam habet consolatiōem admodum abstinet difficulter quin ea etiam utatur. ex quo sequi solet q̄ celesti mox priuatur. teste nanq̄ pre clareuallis. delicata ē diuina cōsolatio que non datur admittentibus alienaz. habemus huius rei figuram optimam libro Iosue. ubi dicitur q̄ filij israhel comederunt de fructibus terre. ex quo quidem expresse ibidem innuitur p̄positi consequentia. nam dicitur ibi. q̄ postq̄ comederunt de fructibus terre defecit manna. Manna quidem datum de celo habēs in se omne delectamentum et omnis saporis suauitatem. aptissime signat celestem seu diuinam consolatiōem ultra modum delectabilem. fructus aut̄ terre terrenam qua quis fruit̄ signat delectatōz. q̄ ergo manna deficit dum fructus terre comeditur apte quidez signat diuinam consolatiōem deficere vel non dari ei q̄ terrena cōsolatiōe fruitur siue satiatur.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella ad tristem sic ait. Tu consolatiōem cōsideras. cur ergo non magnam. cur non optimam. dices forte que naz esset illa aut cuius tanq̄ cause. Defecto eius qui consolator est optimus qui nisi ponamus obicem consolatur nos in omni tribulatione nostra qui etiam est deus appellatus totius consolatiōis ad quem psalmista. sermonem dirigens. secundum multitudinem inquit dolo. in corde meo consolatiōnes tue letificauerunt

animam meam. hmoi consolationi quide obicez ponim⁹. qñ humanam et terrenaz consolatiōez desiderio q̄rim⁹ et in effectu recipim⁹. Nonne hoc prius p̄ sorozem meam audiuisi declarati. Nō igitur ponas obicem p̄ consolatiōem terrenam et mox habebis consolatiōem scilicet hic plenam et in futuro plenissimaz. nempe et hic euacuato qd̄ ex pre est quantum patitur status p̄sens. veniet qd̄ p̄fectū est. Docet hoc natura. dūncit et scriptura. Quantum em̄ ad scripturā idē videtur iudiciuz de vno sicut de alio tpali. Scdm̄ em̄ scripturā qui p̄pter deū reliquerit domum aut agrum centuplū accipiet i hō seculo et in futuro vitā eternaz. S̄ nō est maior respectu de domo vel de agro q̄ de alio tempali p̄pter deū relicto. qui ergo p̄pter deum omnem consolatiōem terrenam reliquerit centuplū accipiet i hoc seculo. quod qui necessario erit aliquid extra omnem consolatiōem terrenam. igitur recipiet in hoc seculo centuplum qd̄ erit aliquid celeste seu diuinū. Si dicatur verum est q̄ centuplum recipiet. sed non sequitur q̄ centuplam consolatiōem. Si inq̄ sic dicat̄ nō valz. nonne em̄ in marco dicitur nemo est qui reliquerit domū aut fratres. zc. qui non accipiet centies tantum nunc in hoc tempe domos aut fratres. zc. Si igitur est iudicium de quocunq̄ alio tpali p̄pter deum relicto sequitur q̄ centies tantum de consolatiōibus accipies. que utiq̄ celestes erūt vl̄ diuine eo q̄ sint extra numeruz relicta. s̄. omnium terrenaruz. Docet autem p̄positum et natura. Nōne em̄ videmus in natura q̄ vacuuz cursu nature mutat. ut in multis patet effectibus mirabilibus. quādo igitur euacuaberis seu vacuus fueris p̄ remotiōem a te re et desiderio omnis consolatiōis terrene. puta ut verbis utar magni patris. quādo talis fueris q̄ p̄ozsus nichil terrenoz te delectat. tunc p̄fecto abundantiam recipies celestis consolatiōis et diuine. Nempe sicut naturalis vacuitas si esset faceret aureum ciphum argenteū siue plūbeum q̄ si sue nature oblitum ascendere ad speram ignis et ibi igniri et totaliter resolui. et in ignem dūerti. Ita moralis seu spūalis vacuitas cor tuum facit d̄tra innatam inclinatiōem ascendere in deuz qui ignis cōsumēs est et in illo igne inflāmari et liquefieri spūaliter et dūerti. fieriq̄ diuinum seu quodammodo deificatum iuxta hoc psal miste verbum. Ego dixi dii estis.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella cum sorore sua predicta multum concordans sermonemq̄ eius magis explicans et declarans sic ad tristem ait. Si tu cares hominum consolatiōe fac de necessitate virtutem. ita ut nec velis huiusmodi recipere utpote generoso tuo spiritui non condiganm humanam consolatiōem. Sed potius si occurrerent consolantes dicas eis cū sancto Job consolatores onerosi omnes vos estis quemadmodum et maria illa que vnxit olim pedes

ihesu de angelis ad consolandum ipsam missis teste origene dicebat. Omnes isti sunt michi onerosi consolatores grauat me et non consolantur. ego quero consolatores et creatorem et ideo quis est michi ad videndum omnis creatura. nolo angelos videre nolo cum angelis manere qui possunt dolorem augere et non penitentiam delere. Si ceperint michi multa narrare et si voluero illis ad omnia respondere timeo ne amorum meum magis impediunt quam expediunt. hec de illa origenes O felix meriti maria O si omnes persone vel christo desponsate essent sic disposite. nec diligerent per misera ac periculosa solatione humana tota die ne dicam cum angelis sed magis cum nunciis sathane garulare. Si itaque humanas seu terrenas consolatiunculas sponte declinaueris et responderis ad solum deum per solationem recurredo. Sci to et non dubites quin non solum solationem sed etiam exultationem a deo consequaris teste illa sancta matrona thobie matre que deo loquens sic dicebat. Hoc habet per certo omnis qui colit te quod vita eius. si in probatione fuerit coronabitur. non enim delectaris in perditionibus nostris quod post tempestatem tranquillam facis et post lacrimas et fletum exultationem infundis. De personalis etiam sua solatione testatur ipse deus per os prophete. fugiet inquit dolor et gemitus ego ipse consolabor vos. Modum etiam exprimit quod circa solationem hic in via futuram esse innuit dicens. Quo sicut mater blanditur. ita ego consolabor vos et in iherusalem consolabimini. Nempe consolationem habendam in iherusalem quod fiet in patria distinguendo contra precedentia exprimit innuit quod precedentia locum habent in via. Per hoc ergo quod dicit ego consolabor vos permittit quod nos personaliter consolatur. modum autem permittit dicens. quo sicut mater blanditur. Dices forte quis nam est ille modus quo mater blanditur infantulo. certe dulci cum alloquio. cum oris sui osculo ac cum dulci nutrimento de proprio corpore exhibito. Ita autem et deus consolatur dulcissime sue quidem inspirationis alloquio patet de iohanne euangelista quod puerum suum appellauit. Iste inquit puer electus quem elegi de quo dicitur quod exilio relegatus diuine visionis et allocutionis meruit crebra consolatione releuari. Item consolatur deus cum oris sui osculo quo uniantur spiritus prout petit sponsa in canonicis. osculetur inquit me osculo oris. quod scilicet spiritus. id est spiramina uniantur et signat mentalis spiritus hominis cum diuino spiritu unionem deiformem. Item deus consolatur suauissimo nutrimento de corpore proprio verbo unito. homini sacramentaliter exhibito et per manna significato. Huius itaque modus scilicet per predictorum dulcium delectabilem degustationem et proprii spiritus in diuinum spiritum transformationem secundum quandam deiformitatem. seu deificationem consolatur deus personaliter talem personam precipue que humanam recipe renuit consolationem testante psalmista. Reuinit inquit consolari anima mea. scilicet consolatione terrena. sed bene diuina. quod memor fui dei et

delectatus sum et exercitatus sum. et defecit spiritus meus. scilicet proprius. quasi iam transformatus videlicet quantum hoc possibile est per omnem sue affectionis transfusionem in voluntate dei. Iuxta exempla prius clareuallis de ferro ignito. et de gutta aque imissa vino. que quidem gutta per mixturam homini quasi colorem suum et saporem perdit et vini colorem et saporem quodammodo accipit.

Capitulum sedecimum continens consolationes super solitudine carentium societate hominum et spiritualiter super vita solitaria anacharitarum heremitarum et etiam reclusarum.

Extodecimo post premissa accedit alius tristis ad dominam solatricem de materia premissi capituli querens que ad consolandum eum mox ei adiunxit decem puellas ad consolandum perdoneas.

I. CONSIDERATIO.

Prima igitur puella ad hominem ratione solitudinis seu vite solitarie et mundane societatis carentia tristatum sic ait. Carissimi me si vis euadere ipsius sathane persecutionem. diligas stare in solitudine. et mundana societate carere. Audi iohannem es aureus. Recede inquit de via et planta te in loca secreta. ut nec mundus tecum habeat locum communem. nec tu cum mundo. sicut assidua est in mari tempestas. sic in isto mundo persecutio sathane

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Ut quid carentiam societatis queris maxime vulgariu et turbam. que nara est sanctitatem impedire. Audi origenem. per diu inquit quis permixtus est turbis et in multitudine fluctuantium voluptatum. nec vacat soli deo. nec segregatus est a vulgo. non potest esse sanctus. Huius rei nimium reddit Seneca rationem. Quod inquit tibi precipue vitandum existimes. queris turbam nunquam illi tute committeris inimica multorum conuersatio. nemo non aliquod vitium nobis ingerit. aut commodat. aut imprimit. quo maior est populus cui commiscemur. hoc periculi plus est.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad tristem sic loquitur. Nescis o homo et vitia homo quod societas hominum posset impedire vel interrompere continuum mentis progressum in deum. in quo quidem progressu per societate hominum meretur solitudo comitatum utique digniores saluberrime atque tutiores. sanctarum videlicet cogitationum. Vnde magnus ille archiantistes Ambrosius de virgine loquens gloriosa Maria inquit ad ipsos ingressus angeli inueta domi in penetralibus sine comite ne quis intentionem abrumpet. ne quis obstrepet. Neque enim comites feminas desiderabat que bonas comites cogitationes habebat. quin etiam tunc sibi minus sola videbatur cum sola esset. nam quodammodo sola. cui tot libri adessent. tot archangeli. tot prophete. Nec ambrosius. Quid ergo queritur solitudinem copiam habes ipsorum librorum.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella daniellem inducit ibi. s. tronus ei⁹ flāme ignis. inducit aut et glosam ei⁹. Tron⁹ inquit et ait greg⁹ sunt monachi et heremite et alij qui in loco uno degentes deo militare student. nec p loca discunt. quoz quietis cordib⁹ insidet de⁹ qui bene flāma ignis dicunt. q² dilectōne dei et pximi inflāmantur. et desiderio celestis patrie. hec glosa illa. p quam quidem patet q solitudo vni⁹ mansionis opatur quietem cordis et inflāmationem dilectōis et q deus tanq throno ei insidet que est talis. Eacit ita q solitudo hominem esse dei thronū flamigeruz atq p sequeus lucentem et clar. thronum vtiqz impialez in quo de⁹ ipe rex glorie regit imperialiter regnū anime attingens a finē vsqz ad finē penitentiaz fortiter et disponens omnia suauiter. Ipse em mēti tranquile insidens tanq throno p suaz p̄sidentiam faciet vires inferiores saltem put status vie patitur superiorib⁹ obedire. Qua in re pensandum est q non mediocriter in altum pficit p solitudinem mēs humana. Quippe thronū dei sublimiter esse eleuatū non est ambigendum. Nimirū sublimior est celo et nequaq inferior tronus hmōi. nisi qd absurdum est dicere velit q intellectualis natura etiaz cū p grām pficit² sit inferior corpali. S³ et digne ymaginandū est oz natu virtutū maximo fulgere tronum illum. cuius in opatione aurum. gemme. margarite et quelibet alia hmōi sunt omnino vilital reputanda.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad tristem sic ait. Vis ampli⁹ scire quid opetur solitudo. Ecce frater carissime ab illo qui est via veritas et vita. et in quo omne quod factū est vita erat. inter veritas otemplatiuam pfert. ac ita cōmendat q mariam sorozem lazari quam dilexit plurimū. ppter vitam ei⁹ otemplatiuam dixit ptem optimā elegisse. Vex grad⁹ esse noueris diuersos ipi⁹ otemplatiōis. pur. s. puriorē atqz purissimum. Ad quē quidem non pmouet societas multoz seu hominū multitud. s³ potū⁹ hunc opatur ipa solitudo. Audi de hoc Iobem cass³. Solitudo inquit nouit emendatis moribus otemplatiōez purissimam referare et intuitu sincerissimo spūalium sacramtoz scientiam reuelare.

VI. CONSIDERATIO.

Exta puella ait tristi. Vis post pmissa scire quid solitudo opetur. Scito q non modicam opatur iocunditatem. Audi Senecam. Iocundū est inquit esse secum cum quis se dignum diuissime quo fruatur effecit. ecce dicit secum. i. non cum alijs. s³ esse solū. hoc quidem est iocundum. s³ qn. cū inquit quis diuissime. id ē lōgo virtutū exercitio et delectabili sapientie studio se dignum quo fruatur effecit. i. se fecit talē vt digne in seipō sic studio sapie pfectō quodammodo habeat fruitōnem. Nimirū huic ocozdat sapiens. Intrans inquit in dcmum. zc.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella ait tristi. Vis karissime adhuc scire quid opetur solitudo. opatur certe solatiū. nonne attendis vocabula et q sol⁹ cum solatō ocozdat in principio. Sed tu forsan dices. quō esse poterit solatiū apud solum vel quō solū esse est iocūdum. cum dudū dētū esse nouerim⁹. nulli⁹ rei possessio iocūda est sine socio. Audi tristis. non caret ille iocūditate sicut nec semp societate qui otemptat solitudie. qui licet sit sol⁹ p exclusionē hominū maxime mūdanoz. nō tamen p exclusionem alioz socioz. Audi illustrem p̄biterū Ieronimū loquoz. Sapiens inquit nunq sol⁹ esse potest. scilic³ simpliciter. habet em secū om̄s qui sunt vel fuerunt boni et animū liberū et quocunqz vult pfert et transfert. et qd cozpe nō potest. cogitatione opletur. et si hoim inopia fuerit loquitur cū deo nunq min⁹ solus crit. hec ille. qui similem celestē societate cōsequendi cōsiderationem habens et in vasta solitudine horrozem esse supponēs sic dicit. Infinita heremi vastitas te terret. s³ tu padi sum mente deambula. quotienscunqz cogitatōe ac mente illuc cōscenderis. totiens in heremo nō eris. Nec ille illustris. cui⁹ dicitis concordat et alius illustris. Senecam loquoz. qui supponēs degētes in solitudine vacare otio nec carere virtutū exercitio. dicit sic. Amplectendū est otū qd inter deos agit² qd deos facit. sed forte oquereris virtutē abscondi nulla virtus latet et latuisse nō ipsius est damnum. hec ille. qd ei⁹ dictū soroz mea paulo post maifestat.

VIII. CONSIDERATIO.

Octaua puella ait ad tristem. Vis ulterius scire quid solitudo opetur. ecce solitudo p̄ferim. reclusioz opatur accessum ad supiora. Audi pastozem dominici gregis gregozuz loquoz. Si carni qdlibet abscedimus mor in spū qd delectat inuenimus. Interiorne quippe anime si exterior euagato claudit. interior accessus apertur. nam quo extra se spargi ppter disciplinaz mens non potest. eo sup se intendere p pfectū ampli⁹ potest. quia et in altum crescere arbor cogitur. que p ramos distendi p̄hibetur. vt cum riuos fōtis obstruimus. fluentia surgere ad supiora puocam⁹. hec ille. et nō in trenis idem de solitario satis exprimitur. cū dicit². Sedebit solitari⁹ et tacebit. quia leuabit se sup se. qd quidē homo si negligit otemptibilem se reddit. Audi illustrem Senecā. O inquit q cōtemptra res est homo nisi supra humana sursererit.

NONA. CONSIDERATIO.

Ona puella ad tristem sic ait. Vis deniqz scire quid opetur solitudo. Ecce opatur seu disponit ad volatū columbinū. Audi p̄s. Quis inquit dabit michi penas sicut columbe et vclabo et re quiescam. et respondet dices. Ecce elongaui fugiens et mansi i solitudine. quasi dicat. q fugiēs me elongaui a mūdo et mansi i solitudine. Hoc michi dedit pennas sicut columbe. s. voluntatem et

intellectum. pennis virtutū disposito ad volatū columbinū et ad
requiescendū in foraminib⁹ petre. id ē i vulnerib⁹ xpi. Petra em
erat xpc. Et nōne iste volat⁹ admodū solatozi⁹. certe sic. Naz et
qs in do:miēdo multū solatur qñ somniat se in aere volare.

X. CONSIDERATIO.

Ecima puella sic ait tristi. Vis postremo scire quid operetur
solitudo. Ecce facultatem tribuit inter deos veniendi ac de:
os fiendi. Audi Senecā illustrē qui ne solitarij vacare otio et nō
clarere virtutū exercitio psumant de otio deplatois intendēs sic
dicit. Amplectendum est otū qd inter deos agitur. qd deos facit.
s; forte dquereris virtutez abscondi. s. in solitudine et sequit⁹ nul
la virtus latet et latuisse non ē ipi⁹ damnū. hec seneca. que admo:
dum et prius recitatur. et q dicit nulla virtus latet hoc nimirum
magis fideliter q̄ genuliter sic potest intelligi q. s. si etiaz virtus
lateret in hoc mundo non tñ lateret simpliciter. s; pateret i celo.
patet em regi glorie in celi palatō. Q̄ vero dicit amplectendū est
otū. qd inter deos agitur. hoc videt⁹ dicere ppter otū cōtempla:
tōnis. qua potissime in solitudine dijs appropinqtur. dū solitari:
ul leuat se sup. se s. sup humana extendē se ad immortalia. qd qui
dem et ille mūdi p̄b⁹. ipe aristotiles fieri docet. ad immortalia aut
inquit. id est ad diuina mortale enim sepat nos a dijs vt dicit ille
porphir⁹. Q̄ vō dicit seneca. q amplectendū est otū qd etiā deos
facit hoc quidem sape videtur illud psalmiḡphi. ego dixi dij estis
et filij excelsi omnes.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella sic ait. Audi ex patrū libro de meditatioibus
duodecim anacharitarū quid duodecim⁹ ad alios est locu:
tus. Vos inquit patres celestem dversatoez habentes celestē etiā
sapientiā possidetis. nihil mix eleuatos vos opib⁹ video et supio
za sectantes. quid dicā. virtute em etiā transpositi estis sup terzam
vos metipsoz ex toto alienantes ab ea. quid dicam. Vos terrenos
angelos et celestes homines dicens non peccauerim.

Capitulū decimūseptimum continens consolatioes sup odio
et inimicitia.

Ecimoseptimo post pmissa sepeditam dominaz cō
solatricem adijt tristes alius. cui de materia pmissi
capituli querulanti pzo consolatioe mox adiunxit q̄
tuoz puellas.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristē sic ait. Tu dqueris esse te exosum ac imi
cicias patientē. Sed tu inde nō turberis. magis aut gaudeas.
meli⁹ em p hoc implebis illud dñi. Diligite inimicos vros.
quippe nisi esset qui te haberet odio inimicū nō haberes. que ha:
bere admodum est salubre. Is nanqz est tibi exercitio. Is est tibi

excellētiōz meritoz occasio. Nōne memoz es verbi dñi dicētis
Si diligitis eos q̄ vos diligunt quā mercedē habebitis. Nōne et
ethnici hoc faciūt. benefacite eis qui vos oderūt. Sane si a pluri
bus (culpa tua exigente) haberis odio. facili⁹ culpe fit remissio et
leui⁹ punio. Si vero nō exigente culpa. ipius dei maior erit ad
te sanctorūqz affectio. et quā tandē cōsequeris maior tibi debetur
merces in celo. Nimirū pmissum dei dñi nō ordinat⁹ ad noxaz. s;
ad coronā. sed ad gloriā sempiternam. s; ad p̄sentem quoqz laudez
tuā. Ex hijs dilucide patet q̄ plus dferit homini inimicoz odium
q̄ dilectio amicoz. Radix quidē est omnis boni. et per cōsequens
multiplicis. quod quis ex p̄secutioibus dsequi potest. Cui⁹ boni
qualitas et multiplicitas est supra p sodales meas euidentius de
clarata.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad tristē sic ait. Exosus es ut cōquereris. v̄l
hoc est ppter carentiā virtutū. l ppter zelū iusticie et fidei. Si
ppter carentiā virtutū et facta iniusta. valet tibi hac de causa. ex:
osum esse. vt qz facili⁹ corripis. et ad correctōez tuā magis cona
beris. cum. qz p hoc humiliaris. et vel p parte puniris et pena fu
tura minuitur. Dozro si ppter zelum iusticie et maxime fidei cōtra:
riū sentientib⁹ sis exosus iure poteris dici martir. Cur autē hoc.
Profecto ex eo q̄ ppter fidem aut ppter iusticiā occideris. si verū
est hoc dictū magni patris. Qui odit fratrem suū homicida est. nec
tñ odiēs fratrem dici posset homicida. nisi ille qz odiret occideret.
et p consequens exosus multis a multis v̄l multotiens occideret.
Martirij aut gloriā coram deo et angelis non est pua.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad tristē ait. q̄ nichilū curare debeas q̄ odiris
exemplo senecae. de hoc ipm audi senecā. Nunq̄ (inquit) volui
placere populo. nam (que ego scio) nō pbat populus. qd pbat po:
pulus ego nescio. quis em placere potest (cū non placet virt⁹) mal
artib⁹. popularis fauoz loquit⁹. similem te illis facias optet. alio:
quin nō p̄babunt. nisi angnouerint. Multo aut magis ad rem pti:
net qualis tibi videaris. q̄ qualis alijs. Si te intrante clamoz et
plausus obstrepuerint. si femie. pueriqz laudauerint. quid ni. ego
tui miser⁹ cū scientia. que via ad istum fauozem ducit.

III. CONSIDERATIO.

Varra puella ad tristē ait. Aduerto q̄ velles multis place
re. S; atqz hoc. Audi illustrē senecā. Non multis (inquit) pla:
ceas. s; qualib⁹. stude. maximū in eo vitū est qui nō vult meliori:
bus placere. sed plurib⁹. hec seneca. Igit⁹ multo maius vitium est
atqz stulticia pauciozib⁹ atqz deteriozibus placere velle existi
bus. s. in hoc mundo. ex qua quidez volūate natū est sequi in infi
nituz pluribus atqz meliozib⁹ in celo. s. exnibus. v̄l displicere v̄l
saltem placere minus. Nā et paulus dixit. Si hominibus placerez. *Paul⁹*

xpi seruis non essem. Nec obstat q in contrarium dici posset dilectus deo et hominibus. Nam id quod dicit apostolus. Si hominibus placere. hoc in sensu dictum scito quo nonnunquam homines sumus non angeli. Iuxta illud sciant gentes quonia homines sunt. qd ad illum referendum est intellectum quo de homo cum in honore esset. non intellexit opatus est iumentis insipientibus. et similis factus est illis. Quod vero dictum est dilectus deo et hominibus ad illum est intellectum referendum. quo secundum mundi sapienter. hominum genus arte et rationibus vivit. et quo secundum eos homo est animal rationale quod quidem rationale a mortalibus separat existens nobis et dijs commune. Quid igitur mirum si quis dilectus est deo et hominibus in eo quod habet cum dijs communitate in eo quo etiam secundum doctrinam mundane sapientie extendit se super humana ad immortalia et divina. Ita quodammodo per differentiam hominum a mortalibus separatus et quodammodo deificatus. concordat illud augustinus de iobae euangelista. Nec est sapientia que in cor hoies non ascendit. et quo ascendit in cor iohannis. Dicit per quod iam homo non erat angelus esse cepit. magis autem concordat dictus damiani qui dicit de eodem. Deificatus deificantem intravit in deum. Sed et mundi sapiens promissis in hoc etiam concordat quod dicitur. huiusmodi hoies dii fieri dicuntur propter virtutis excellentiam.

S. Damianus

Explicit octavus liber de solatione theologie. Incipit liber nonus continens solationum remedia oportuna contra illa turbativa que opponuntur delicijs et voluptati.

Capitulum primum continens consolationes super carentia voluptatis et deliciarum seu vite voluptuose et delictose.

Ono principaliter quindecim tristibus ad superadictam divinam solatricem accedentibus primo omnium unus ex eis eidez de voluptatis et deliciarum seu vite voluptuose et delictose carentia non sine tristitia est questus. at illa de puellis se comitantibus undecim per ipsius consolatione providit.

I. CONSIDERATIO

Prima itaque puella ad eundem tristem sic ait. O homo cur appetis non bona de quorum carentia tristis. Vis scire quod illa non sint bona. Audi que admodum et superior soror mea iduxit illustre Senecam huiusmodi pulcre deducente. Aut ista inquit bona non sunt que vocantur. aut homo felicitos deo est. que enim nobis bona videtur non habet in usu deo. nec enim libido ad illum. nec epularum laucia. incredibile autem est bona deo deesse. Hoc ipsum argumentum est bona non esse que deo desunt. Adde quod multum bona videtur animalibus que hominibus pleniora contingunt. Illa cibo avidius utuntur. venere non eque fatigantur. virum illis maior est firmitas. sequitur ut multo felicioza sunt homine. nam sine nequicia. sine fraudibus degunt. fruuntur voluptatibus sine ullo pudoris aut penitentiae metu.

52.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ad tristem ait. Sic tibi ostendit soror mea non esse bonas voluptates. ego tibi nunc ostendam que sint male. Audi de hoc predictum illustre Senecam loquor. Quis inquit hostis inquit tam crudeliosus fuit quam in quosdam voluptates sue quidam se voluptatibus mergunt quibus in consuetudine adductis carere non possunt. ob hoc miserum est quo eis pervenerint ut illis que superflua fuerunt facta sunt necessaria. seruiunt itaque voluptatibus. non fruuntur. et mala sua que malorum ultimum est amant. hec ille illustris de voluptatum malicia quam et nequicia ex similibus effectibus vocat illa solennis boetiana solatrix sic dicens. Quid de corporis voluptatibus loquar quam appetentia quidem plena est anxietatis. satisfactas vero penitentiae. quantos ille morbos que intolerabiles dolores quasi quendam nequicie fructus solent referre corporibus. Quam quidem motus quid habeat iocunditatis ignoro. tristes vero esse voluptatum exitus quisquis reminisci libidinum suarum volens intelligit. hec illa cuius musa desequenter idipsum fere testatur in hec verba. Placet hoc voluptas omnis stimulis agit fruentem. aptiusque parvolantibus ubi grata mella fudit. fugit. et nimis tenaci ferit ista corda morsu. Quid plura. Profecto muse huic etiam princeps ille philosophus aristoteles videtur brevis sermunculo concordare. Venit uide inquit replentur pravi. mox enim tristantur quod prius delectati sunt.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella tristem promissa ex causa tristatum sic alloquitur. Voluptuosam seu deliciosam vitam desideras quam bonarum vitam seu bene vivere appellas. Sed erras plane. nimium voluptates ipsarum vitam corporis impugnant. et bone vite que precipue penes animam attenditur repugnant. Vis primum scire. Audi senecam. per tranquillam prouidentiam longiorum progare huic corpusculo moram si voluptates quibus maior pars perire poterimus regere. et cohercere. ex hac aurozitate argue ad propositum per sensum contrarium. Vis autem per reliquum scire. Audi tullianam sententiam id testantem. Omnes inquit bene viuendi rationes in virtute sunt collocande. Non igitur in voluptatibus. Audi et magnum patrem Augustinum. Tale inquit bonum est deus. ut nemini eum deserenti bene sit. Sed nunquam deum deserit homo voluptuose vivens. ut quod. eo enim deum deserit quod amorem dei. quippe qui manet in caritate in deo manet. et deus in eo. Sed teste christo quanto unusquisque a summo amore dilungitur. quanto inferius delectatur. si per voluptatem. deo igitur proximis ad herentibus nihil cum voluptate. Audi rursum senecam. In voluptate inquit nihil est magnificum. nihil est quod naturam deo primam debeat. membrorum vilium ac turpium ministerio veniens exitus fedat.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait horres homo voluptates si quid essent
pfecte scires. Ecce em spine sunt. Sūt et arma dyaboli. Quip
pe q spine sint que verbū dei suffocant testat saluatoz in euāge.
dum em sunt sic animam fauciant et verbi dei capace esse minus si
nant. Porro q sint arma dyaboli hoc papalis epla nobis insinu
at. Otiositas inqt et voluptas arma sūt antiq hostis ad miseras ani
mas capiendas. Ecce capiendas inquit qd intellige vt ad mortez
vel ad spūalium bonoz et internozum depctōnem nō mediocrē.
Dicente quantū ad hoc magno patre. Si habet animus vñ obler
ctetur intrinsecus. sine delicijs manet interus. ppter qd et pater
clareuallis. Effusus inquit animus ex se damna interiora non sen
tit. qz nec intus est ipe. sed in ventre forsitā vel sub ventre. at vñ
cum in seipam animam redierit cognoscer q crudeliter misera se
metipam euiscerauerit. Nec p̄ ille. Qua in re pensandum q anima
vel in mortem ppam vel in internoz suoz damnosam euisceratōz
et depctōnem suoz spūalium antiqui hctis armis vitur q p̄
papalis epla otiositatem et voluptatem nominauit Sed cur in ea
otiositas p̄mittitur voluptati. Hoc p̄fecto ideo est qz ipa otiosi
tas occasio est voluptatis. Nimirum in homine otioso hctis anti
quus dictam voluptatis in perniciem anime p̄ter et corpis fabri
cat armaturam.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait homini voluptates appetēti. Si delecta
ri queris cur non in eis rebus q multuz d̄tinēt delectatōis et
non in eis que pparum. Vis scire in quibz multum. vñlo inqes. Sz
queso primus respondeas quid tibi videt. Videtur forsan inquiet
in lauitia epulaz et ceteris in quibz vulgus delectatur. Sed tu
plane falleris tanq is qui offam quereret et panē siccū aq forinse
cus p̄fusum tenuerit inueniret. Audi illustrem senecam. Nec iquit
quibus delectatur vulgus tenuem habent ac p̄fusoziam volupta
tem. Idem dico falleris. quia in rebus credis multum delectari
corp̄i vel anime nocturis. Auctoz em rez. ne sapent hoies nō que
sursum sunt. sed que sup terram. tanq si fas est dicere astutissimus
nichil delectabile fecit interrenis quin ē esset anime vñ corp̄i aut
vtriqz nocituz. atqz ideo formidandum. cuius horroz delectatōi
admixtus non sinit ipsam esse multam p̄sertim extensue et maxime
apud catholicos. cum etiam homo nō fidelis p̄auds dicat reple
ri penitudine et mox tritari prius delectati sunt. Repleri vero pe
nitidine. et delectari. non stant simul. Demum penitudo vitia re
spicit virtutibus opposita et si multuz queris delectari visqz scire
in quibus magis. Nota gregozuz hoc egregio sup testimonio de
clarantem. absit inquit vt tanta sit delectatio in vitijs quanta est
in virtutibus.

VI. CONSIDERATIO.

9
191
Extra puella ad hoiez voluptates appetentem sic loquit. Eli
ge homo quod vis. aut voluptatibz libere vti. aut a volup
tibus restringi. Dices forte restringi nolo certe in hoc opandz es
iumento insipienti et similis illi. Nempe si licentia tibi concedit
atqz optunitas libere voluptatibus p̄fruenti nō est signum in bo
num. sed similis eris vitulo mactando et signū habes p̄petue mor
tis e vicino Nōne docz hoc gregozij egregia quedam hominis ad
vitulum opatō sub cuius vituli typo de hoie voluptuoso loquet.
Vitulus inquit mactandz liber ad debitam mortem curzes effre
natis voluptatibus vñtur. qz et vituli qui mactādi sunt in liberis
relinquunt pascuis. Iustus a delectatōis transitorie iocunditate
restringit. qz etiā nimix vitulus ad laboris vsum deputatus sub
iugo retinet. hec ille egregius pater. q mortē exprimit. ad quā in
similitudinē vituli comedētis fenū pascuale effrenate voluptuo
sus damnatur. Sz licet subiungat iustz a delectatōis transitorie
iocunditate restringit. tñ non exprimit quid inde boni d̄sequatur.
Cur hoc. forte qz aliūde satis notū est etiā h̄ijs qui foris sunt illu
stri seneca de hoc loquēte Si vis inqt in p̄petua voluptate esse nō
voluptatibz adiciendum. sed cupiditatibus detrahendum.

VII. CONSIDERATIO.

Eptima puella ad hominem voluptatū carentia d̄stratum sic
ait. Tu negligis manna absconditum diuinaz consolationuz
omnis suauitatis habens delectamentū. cuius etiā in hoc morta
li corpe posses d̄sequi vel gustū si non p̄ligeres et diligeres car
nales voluptates non habentes solidum delectamētum sz amaruz
finaliter lamētum. ppter qd qz carnales sunt. ideo carnibz opan
tur. et qz rudibus placent. Ideo grossis esculētis minus delicatis
denotantur. quia vero finaliter amarum sequitur eas lamentum.
Ideo per cepas que lacrimas educunt ab oculis designātur et vñ
tes eis tanq pueri seu puerum habentes appetitum vitupantur.
quod per gregozuz tanq in figura egregie edocetur. Eilij inquit
israhel māna deserētes cū peponibz et carnibz porros cepasqz qz
sierunt. qz videlicet puerse mentes gr̄e dona despiciunt p̄ carnali
bus voluptatibus laboriosa huius vite inania lacrimis plena cō
cupiscunt. Nec gregoziz.

VIII. CONSIDERATIO.

Etava puella ad hominē sup voluptatū carentia d̄solandū sic
ait. In primo est vt discas voluptates esse delectatōes seu cō
solatōes caducas. Sz et hoc ex sup̄ dictis pater. Nōne aut cadu
cis delectatōibus bonū ē carere. Est vñqz. Siquidez hee caducum
morbū inducūt anime. et tandē etiā corp̄i. cadentibz ipis ob casū
peccati in ignē inferni. Quid ni caducū morbū inducāt caduce ex
istētes. nēppe cū sancto sanctz eris. et cū p̄fecto p̄fectz. Quid igi
miri si etiā pari mō. cū infecto infectz eris. et cū caduco caducz.

NONA CONSIDERATIO.

Ona puella ad sepe dictum hominem sic ait. merito nullus tris-
tari quinimmo potius gaudere debet quilibet si desolatōib⁹
desolatōnem sanctam. si vanis verā. si caducis eternā. si p̄mis sum-
mam desolatōez. si minutissimis torrentez voluptatis. si cinere cele-
stem dulcediez. si veneno diuinum balsamū. si illecebris carisma-
ta spūs. si deniqz tenebris lucē excludentib⁹ careat. S; quid. Pro-
fecto heccine sunt desolatōes delectatōnes et voluptates mūdane
Ita est plene. Audi illum clereuallēsem dulcissimū. Vndiqz inquit
se ingerit amor mundi cum desolatōibus. immo desolatōib⁹ suis.
obseruat aditus. p̄ fenestras irruit. mentem occupat. s; non eius q̄
dixit rēnuat desolari anima mea. memor fui dei. et delectatus sum.
p̄occupatum nēpe secularibus desiderijs animū delectatō sancta
declinet. misceri non poterūt vera vanis. eterna caducis. spūalia
corp̄alibus. summa p̄mis. ut piter sapias que sursum sunt et q̄ sup
terram. Vnde et benignissim⁹ ille magister ait. Rogabo patrem et
alium pactum dabit vobis sp̄m veritatis. qui maneat vobiscum ī
eternum. Audiat qui huic sterquilinio semp inheret. qui carnez fo-
uet. in carne seminat. carnem sapit. nichilōiqz desolatōnem superne
visitatōnis illum torrentē voluptatis. illā sage grām spūs vehemē-
tis. qua ut veritas ip̄a testatur. nec cum ip̄a quidem verbi carne p̄-
cipe vllatenus apostoli meruerunt. Erat omnino siqs illā celeste
dulcedinem huic cineri diuinum illud balsamū huic veneno. cari-
smata illa spūs misceri posse huicōi illecebris arbitratur. nulla cō-
uentō veritati et vanitati. luci et tenebris. spūi et carni. igni et te-
piditati. Sed dum illa moratur. inquit sine aliqua desolatōne esse
non possum. immo vere si moram fecerit. expecta eum. qz veniet et
non tardabit. Apostoli decem dies in hac expectatōe sedcrūt p̄se-
uerantes unanimiter in cōone cum mulierib⁹ et maria matre ihu.
cui nos gratie pro nostre exiguitatis modulo p̄p̄ates exinanire
per omnia nosmetipsos et a delectatōib⁹ miseris et caducis deso-
lationibus euacuare studeamus dilectissimi corda nostra. Nec il-
le pater.

X. CONSIDERATIO.

Ecima puella sic ait ad hominem antedictum. Cur de carētia
turbaris terrene voluptatis. cuius copiam si haberes diui-
narum visitatōnum inopiam incurzeres ac a deo tanq̄ tepidus et
abhominabilis euomendus esses. Audi patrem clereuallis. Amāc
inquit in carne sua terrenas consolaciunculas. siue in verbo. siue
in signo. siue in facto. siue in aliquo alio. et si hec interzumpunt
alī. non tamen penitus rumpunt. Inde est q̄ raro affectōes suas

dirigunt in deum. et eoz opunctō non cōnua. sed hozaria est. Im-
pleri autem visitationibus domini anima que hijs distractioni-
bus subiacet non potest. et quanto magis illis euacuabitur. tan-
to amplius istis implebitur. si multum. multum. si parum. parum.
vel forte si magis probas. nunq̄ iste illis misceri poterunt. nō em̄
spūs et caro. ignis et tepiditas. in vno domicilio cōmorantur p̄fer-
am cum tepiditas ip̄i dño soleat vomitum puocare.

XI. CONSIDERATIO.

Undecima puella ad antedictum homiez sic ait. Si nō mouent
theologica moueant te l̄ philosophica ad gaudendū magis
q̄ dolendum de carentia corp̄alium voluptatū. Ecce em̄ quid dicit
p̄nceps philosophoz arestotiles vir gentilis qui ī articulo mor-
tis cōstitutus cōgregatis circa se alijs mundi sapientibus suis disci-
pulis locutus est in hec verba. q̄n homo dominatur voluptatibus
suis et cohercet naturam suam horrendo oblectamēta corp̄is que
immundant ip̄am. sed inquirat delicias anime in addiscendo scien-
tial dei et intelligit secreta sua. tunc ap̄ti sunt oculi anime et deli-
ciantur multum et delectabitur delectatione dissimili delecta-
tionibus corp̄is. quia omnes ille tenebre corp̄is finiuntur et ter-
minantur in nichilum et destruunt substantiam suaz et faciūt ip̄m
descendere ad interitum. hec ille. et quid adhuc egemus testibus
ecce ab hijs qui foris sunt cōtra te testimonium p̄hibetur.

Capitulū secundū cōnēs desolatōes sup carentia deliciaz sen-
sibilium seu voluptatum secundū sensus seu potentias sensitivas.

¶ Secundo post p̄missa dominam cōsolatricem adiit tri-
stis alius de sensibilibus deliciaz seu voluptatuz ca-
rentia p̄urbatus. cui ip̄a p̄ ip̄ius cōsolatōne mor-
duas de suis puellis adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima igitur puella ad hominem illum sic ait. Profecto quā-
to magis sensus seu sensitivas potentias dum p̄grinamur in
corp̄e deliciaz curamus deficere. tanto illa supior naturaqz ip̄az
domina cōstituta mēns humana famelica magis relinquitur suis i-
ternis refectōibus a deo p̄missis destituta. Nempe celestis patris
familias dispensator p̄mptuaria cuius plena. cuius cella vinaria
abundat in conuiuium vindemie defecate populo dei exhibenduz
qui in celis disponit nobis mensam. ut edamus et bibamus sup mē-
sam eius. etiam hic nequaqz volens dimittere nos ieiunos. ne defi-
ciamus in via. sic alloquitur dulciter viatores. Venite inquit ad me
qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam vos. Nimiruz mente
refici si volum⁹ appropinquem⁹ ei necesse est. Ip̄e nāqz d̄z pascha
nostrum. Ab eius aut interno refectorio. utpote in claustro anime
cōstituto distamus remotius. duz non sine multiplicibus peccatoz.

oneribus et curarum laboribus extra claustrum ad curias sensuum animalium nos conferimus. curantes illic exquisita deliciarum pabula ipsius animalibus sensibus tanquam vilissimis animalibus et suillis vili-
bus ministrare. Quo fit perfectio quod cum animalis homo qui sunt spiritus non precipiat a spirituali refectioe neque ieiunare relinquimus. Verum etiam impie famelicam esse facimus mentem internam quam tanquam sponsam pulcherrimam sortem similem sibi habere voluit. immo et creauit secundum suam imaginem ipse deus. Verum si quod tolerabilis videtur. Consideramus sensiuas potestas esse pedisseque tanti regis sponse de regno anime. cui posse dinoscitur iure nature. in reginam celi assumpte. nunquam error excusabitur antedictus. Profecto mime. Quid enim est hoc. eadem in regiam egredietur reginam tantam famelicam relinquere et forisecas corporaliu organorum officinas colere et inibi pedissequis ignobilibus deliciarum diuitia prepare.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad predictum hominem tristis sic ait. Homo simplex Senecam audi venerabilem tanquam tibi loquentem atque sese quasi apud te excusantem. Existimas inquit me detrahere tibi multas voluptates qui fortuito submoueo. qui speciei dulcissima oblectamenta censeo deuitanda. immo contra. volo tibi nunquam deesse leticia. hec ille. quasi dicat. hoc te habere volo. non supatur villo oblectamento voluptatis. teste filio syrach. non est inquit oblectamentum super cordis gaudium. Tu ergo habeto et me atque sororem meam prius locutam hac in parte excusatas. que delectationes non damnamus. sed mutamus. ut ibi habeantur et querantur. ubi sanctius et honestius possidentur. Vbi inquit. Certe non apud sensus hominis qui proueniunt in malum ab adolescentia sua donec abscedat. quod ex parte est et succedat quod perfectum est. apud utrumque hominem. illo scilicet in statu in quo nec sensibiles deliciae sunt suspectae. Interim autem vnam cum patre clareuallis tibi sic dicimus. Delectationes non perdimus. sed mutamus a corpore ad animam. a sensibus ad conscientiam. hec bernhardus.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia venereorum seu veneree voluptatis siue super abstinentia a delicatioribus luxurie.

Ercio post premissa domine consolatrici tristis alius de veneree voluptatis carentia est conquestus. que mox ei sex de puellis suis pro eius consolatione assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaque puella tristis sic alloquitur. videtur quod tu homo qui luxurianti carni satisfacere appetis similis sis viti que in folia vel in lignum luxuriatur. que quatenus vberiores proferat fructum pro putatione purgari solent. te quoque necesse est purgari pro amputationem

luxuriose voluptatis. si fructum proferre desideras honoris et honestatis. et nonne fructus honoris et honestatis quibus inter temporalia nihil est melius. merito plus sapere debet quam feda voluptas carnis fetens et abhominabilis corporis et anime corruptio inductiua infamie et destructiua honoris. Dices forte quomodo honoris si non sit res nostra alijs. sed plane in hoc erras. nonne nota est cordis tui infectio principibus populorum cum deo abrahaz congregatis. immo et ipsi deo principaliter et suis angelis. Nonne igitur sunt qui facta tua sciunt et intuitiue intelligunt et sentiunt nulla distantia impediens te put supra pro sodalem meam est deductum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella. non sine verecundia se loqui asserens. ad predictum ait. Nunquam prophetas legisti vel naum solum. et corruet inquit. vel secundum lxx. infirmabuntur in corporibus suis propter multitudinem fornicationum mulieris speciose et grate. Ratio secundum medicos videtur esse quia complexio semis est calida et humida. generatur enim ex claro et puro sanguine quo et principalia et propria pascuntur ac sustentantur membra. Vnde cum in eius euacuatione quis modum transgreditur non superest sanguis quo pascantur. Ideoque virtus hominis debilitatur. corpus desiccatur. et defectus sequitur. Addit quoque galienus. Non inquit procedit a membris solus humor sed etiam spiritus vitalis per arterias erit cum semine. Ideoque non est mirum si veneree voluptati deditus debilitatur quia dum corpus euacuatur vitalis quoque virtus minuitur. Vnde etiam multi mortui sunt ob hoc. etiam secundum Galienum diuites eunuchi viuunt.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad hominem de carentia venereorum turbatur sic ait. Cur hac occasione turbaris. quod quidem carentia humani generis deseruat dignitatem. Nunquam audisti principem philosophorum dixisse quod delectationes secundum tactum faciunt hominem brutalem seu bestialem. Quo pacto forsitan inquires. Profecto secundum illum venerabilem aquinensem. bestie ratione caret. vnde secundum hoc homo in coitu bestialis efficitur quod delectatione coitus et feruorem occupiscentie ratione moderari non potest. Rursum secundum eundem nunc in via in statu nature lapsae tales delectationes que habentur cum vehementia passionis et animi inquietudine. eo quod non continue regulantur secundum rationem etiam humanam. sed excedunt regulam rationis et suo excessu ipsam rationem absorbent. Ideo faciunt hominem brutalem. Nonne igitur sane mentis homini ne tali effectu miserabili ab humani generis dignitate turpiter degeneret de causa ipsius effectu. id est venereorum carentia merito est gaudendum potius quam dolendum.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella predictae tercie tanquam propinque sue recordans sic ad

tristem loquitur. cur de eius rei carentia tristaris q̄ si eo non ea-
reres tam quo ad sp̄m naturalem humanum. q̄ quo ad sp̄m diuinū
notabiliter impeditus esses. Vis scire d̄ impedito sp̄s humani.
v̄l quantū ad actum intelligendi. Audi illustriū testimonia. Non
ne em̄ princeps p̄boꝝ aristoteles illustris fuit. Nōne et magnus
pater augu⁹ est illustris. et quid dicunt isti. Ecce dicit aristoteles
q̄ in delectatōe venereoz null⁹ potest aliquid itelligere. magn⁹
aut̄ pater et d̄ delectatōe venerea loquēs dicit. q̄ ip̄o mōto t̄pis
quo ad eius puenit̄ extremum pene omnis acies. et quasi vigilia
cogitatōis obruitur. Vis rursus scire de impedito quod homo
patitur quātum ad sp̄m diuinum. Ecce delectatō venerea adeo na-
ta est impedire p̄sentia sp̄s sancti q̄ dicit illustris vir Ieronimus
q̄ illo tēpe quo diugales actus geruntur p̄sentia sp̄s sancti non
dabitur. etiam si p̄pheta esse videatur qui officio generatōis ob
sequitur.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad p̄fatum tristem sic ait. Cur de carentia eius
rei molestaris. et non potius rem illam molestaris. quā et mū
di sapientes p̄cipui detestant̄. Audi illum aristotile in signem in
mortis articulo voce veridica de carnis illecebris et actib⁹ turpi-
bus. et de illis qui talib⁹ vocant p̄stantes. sicq̄ inquentē. Qui
inquit multū vitur voluptate venerea inueterat corpus suum. et
sustantiam suā macilentat. et sapiens qui desepit et odiuit omnes
hm̄i supple delectatōnes que sunt despecte et oiles exultare de-
buit in tpe quo anima sua appropinquauit creatori suo. quia nō ti-
met appropinquare se ip̄i. nec inuenit contradictōē nec repulsoē.
sicut anime que secute sunt vanitates. sequit̄. circa finez beata est
anima que nō est infecta p̄auis opibus huius mundi et intellexit
creatorē suum ipsa est que reuertitur in locum suum in delicijs
magnis. non cum delectationibus corpis que sunt despecte. et ve
anime peccatrici que non habet virtutez nec posse redeundi ad lo-
cum suum. nec potest ascendere in patriam suam. q̄ turpia opa de-
lectatōis corpis ipediūt ascensum ei⁹ sursum. Nec ille vir gētilis
S̄ et tulus ille refert q̄ archita tarentinus cū eius sermone plato
atheniēsis ei⁹ adiutor̄ interess̄ nullā capitaliozē pestē q̄ volupta-
tem corpis dicebat hominib⁹ a natura datā. cunq̄ nil p̄stabilius
mēte de⁹ dediss̄ huc diuino muneri nichil tā inimicū esse q̄ volu-
ptatē. nemini cēsebat fore dubium quin q̄diu voluptate gauderz
nichil agitare mente nichil cogitatōne. nichil ratōne d̄sequi posset
Nec ille. fertur quoq̄ p̄dictus archita dixisse. nulla pestis capita-
lioꝝ q̄ voluptas corpis cuius auide libidines temere et effrenate
ad patiendum incitantur. hinc patrie p̄ditōnes. hinc rez̄ publica-
rum euerfiones. nullū deniq̄ scel⁹ nullam facin⁹ est ad quod su-
scipiendum non libido voluptatis impellat.

VI. CONSIDERATIO.

9

142

Extra puella ad p̄fatum sic ait. Nescis qm̄ dictum est hominibus
templum dñi sanctum est quod estis vos. S̄ quod peccatum
maius esse posset q̄ quo polluitur templū dei sanctū v̄l i baptismo
sanctificatum. quod quidē fit p̄ actum venerēz hoc em̄ actu vno
existente duplex simul polluitur. templum. in viro. s. et in muli-
ere. immo cum templi dei appellatōne non solum mens cui conue-
nit p̄ncipaliter. sed et corp⁹ continetur. sequitur vno fornicatō-
nis actu cui d̄sensu adest p̄sone vtriusq̄ simul quatuoz tēpla p̄o-
phanari pollui et confundi. Cuius peccati magnitudinē d̄sideras
psidozus. Inter cetera inquit. vii. vitia fornicatō maxim⁹ scel⁹ ē.
quia p̄ carnis immundiciam templū dei violat templum. s. inferi⁹
et sup̄ius. que alterutrum sibi suam d̄municant fedritatem. que ab
vno in alterum deriuatur.

Capitulum quartum continēs consolatōnes sup̄ abstinentia ab
osculis et amplexibus et a voluptuosa seu libidinosa personaz̄ d̄i-
lectarum d̄rectatione.

Varto post p̄missa quidem p̄pter abstinentiā ab oscu-
lis et amplexibus et voluptuosa p̄sonaz̄ dilectaruz̄
d̄rectatōne cōtristat⁹ dominam consolatricem adijt
sperās apud eam d̄solatōnem inuenire. Et illa eidez
mox de puellis suis duas adiunxit impans vt ipsum

d̄solēt.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaq̄ puella ip̄m tristem alloquit̄ p̄ hunc modū. Cū inq̄t
tangencia sint quoz̄ vlcima sunt siml. et cū dicti tact⁹ mediū
faciant inter hoiez et deū. sequit̄ quidē ad tales tact⁹ q̄ necesse ē
carere tactu quodā diuino multo suauioꝝ. de q̄ loq̄t̄ regularis il-
le de arza anime. Queso inquit quid est illud dulce qd̄ in eius re-
cordatōne alñ me tangere solet. et quasi quibusdā amplexib⁹ amo-
zis intus teneo. zc. S̄ dicti mediij sublatō via est ad cōiunctōnem
extremoz̄. sublato em̄ medio p̄culdubio diunguntur extrema. q̄p
pe hoc mime fallit respectu illius extremi cuius hec sunt verba.
Delicie mee esse cum filijs hominum. sequitur ergo tactus ille se-
cundus internus qui tam dulcis p̄pter q̄ cum sit vehementius ad
delectatōnem mouens q̄ tactus alter. Interroga expertum et sen-
tiet quod dico. nulla erit ratio quare de p̄dicti imūdi tactus ca-
rentia quis turberetur. Est aut̄ et de osculis sp̄alis ratio. q̄s em̄ l̄ me
diocriter mūdus. os quod cerneret inquinatuz̄ cupet osculari. ha-
bet autez̄ et sponsus anime oscula que p̄beat. Osculetur me inq̄t
sponsa osculo oris sui. Vtiq̄ os mundissimū esse constat. ecōtra li-
bidinosum osculum os immundum reddit deosculantis pariter et
deosculati. An non libido sordida est atq̄ commaculat. Nonne
etiam olet. igitur illa osculum excludit oris mundissimi odore sua
uissimo redolentis. spirat siquidem os diuinum odorem balsami.

Nam et illa que pcessisse sese ex ore altissimi gloriatur. sicut inquit cynamomum et balsamum aromatizans odorem dedit. et quasi mirra electa dedit suauitatem odoris. Igitur ne mundissimi oris altissimi tam suauiter redolentis desiderabili osculo quis priuet. expedit et necesse est ut illo osculo careat quod ex libidine puenit vel quod ad libidine terminatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella animauertens multos esse quos pmissus gen⁹ tristitie turbat ad omnes simul sermones dirigens ita ait. Qui et filij hominum cur videntes filias hominum que sunt pulcre. mox eas delectari queritis in amplexu. aut alio quouis tactu. O stulti nolite hoc appetere. non expedit quidem. Quis enim tam insanus que si p dolu aliqd pspiceret pulcras facie. s; p ome corp⁹ alibi a spiritu et spinosum. eius nihil⁹ rueret in amplexum. Quid vero de filiabus hominum estimatis. pulcras attenditis. Sed queso vbi pulcritudo poterit hec discerni. Num alibi que in facie. forte nec in facie. nam spina in oculo deformat faciem. Ille vero quas pulcras dicitis tanque stulti secundum faciem iudicantes id est superficie attendentes. que p inde non sunt spine in oculis vestris. non modo in suis oculis. habent spinas. s; tota i facie atq; p ome corp⁹ veraciter sunt spinose. Audite queso canticum sponsi sponsam suam vnicam filiabus hominum tanque eis pesus dissimilem opantis. Sicut inquit lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Quod verbis sane sub hoc accipite intellectu. Videlicet non que qlibet vna spina. sed que instar ericij vnaqueq; totaliter sit spinosa. aculeis plena. Ita quidem ut omni ex pre qua tangitur illic pungens spina seu aculeus non modo inueniatur. verum potius ipsius tangentis anie faciende infigeretur. Si tangis manum spinam infiget. Si os ore te tingeris verumq; labium spinarum barba affliget et breuiter non e p in corpe que attracta medullis cordis attingentis spinarum aculeos non imprimat. Quapropter eo sane tempe quo nondum fuerit tempus amplectandi. sed longe fieri ab amplexibus quo nec temp⁹ est tangendi. quemadmodum felix meriti marie dixit saluator. noli me tangere. nondum enim ascendi ad patrem meum. hui⁹ inque te pe dicat et quilibet vir sapiens. filie babilonis misere. noli me tangere. Suo namq; libidinoso oplexu. q; contingit. q; de osculatur. q; ve manibus contrectat ac a quo contrectatur. spinis impressis vulnerat. cruentumq; relinquit in suo sanguine vel dicam potius in sanguinibus peccatorum miserabiliter volutandum. Que nam forte quis inquiet sunt iste spine. Profecto horride spine sunt carnalia desideria. desideriosam animam vulnerata. a qualibus spinis cauere nos ammonet princeps ipse apostolorum. Obsecro inquit vos abstinere a carnalibus desiderijs que militant aduersus animam.

9 149

Verum si quempiam desideria ista tanque spine non satis videantur affligere. p spinas poterit accipere diros aculeos pungentis conscientie. carnis delectationes auide concupitas sui remorsus contraritate non modo vincentis. verum etiam quantoius atq; acutius vindicantis. Voluptas enim quo auidius hausta est citius in contrarium recidit. ut ait ille illustris seneca. Gaudere igitur magis oportuit que dolere de abstinentia omnis voluptuosi contactus qui post fedam delectationem breui durantiem. cor reddit faucium suis aculeis pungentis qui infixi pfundius e corde educi nequeunt. priusque homo proprii oris confessione confusionem notabilem patitur.

Capitulum quicum continens consolationes sup carentia voluptuose contrectationis spaliter manuum psona dilecte.

Vilgi 58 27
Vinto post premissa accessit ad venerabilem dominam consolatricem etiam alius quidam tristis conquerendo que non posset manus persone sibi dilecte contractare cui illa de suis puellis mox duas pro ipso consolando assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Rima itaque puella pdictum fatuum sic est aggressa. Ecce inquit quid ex cythera simphonici illi cytharede diuinis auribus insonuerit. Tenuisti inquit manum dexteram meam. et in voluntate tua deduxisti me. et eum gloria suscepisti me. Nanc manum quam tenere dignatur deus quale esse putatis vos carnis amatores. Profecto amator lylior deus suis diuinis manibus has manus dignatur tenere. his que manibus post se sponsas trahere in gloria collocandam. que quidem manus lilia quedam sunt utpote quibus inest candor delectabilis lilio. non certe manus sanguinolentas spurcissimo sanguine plenas. Forte dices que na sunt iste. Reuera huiuscemodis sunt manus voluptuose immo libidinosae contrectate. Nimirum i illis sanguis verus in venis decurrens contrectate aduocatur. ac ibi etiam multiplicatur. Nam siquidem singulis mensibus du patiuntur p fido vult esse p sanguinis missione. que et si modica pellicula mortalium oculis ab oculis. iste tamen sanguis abhominabile libidinis instrumentum pspicue cernitur. oculorum intuitu diuinorum. quippe virum sanguinum et dolosum abhominabitur deus. nec abhominaretur nisi agnicum. Haud dubium igitur quin et manus hui⁹ dolosis plenas sanguinibus agnoscat et abhominetur. In quarum liquide phisionia celestis physiologus certissime deprehendit virum sanguinum et dolosum sibi abhominabilem et exosum. Sunt autem manus iste rursus plene sanguibus. id est peccatis de quibus psalmigrab.

Libera me inquit de sanguinibus. Nam et vulgares nonnunquam aliquos appellant sanguinolentos peccatores. Quid igitur miri si et manus ille peccatrices dicantur esse penitus sanguinolente que si pro cuiusvis rei impetratione subleuentur ad deum. quid aliud putas eas nisi diuinorum oculorum auersionem posse melius impetrare. Nepe ut ait cecus ille clam illuminatus. peccatores deus non audit. scilicet quantum est ex eorum meritis. hoc itaque lucrum habet persona quevis de manuum suarum voluptuosa detractione que nec digne sunt ad celum subleuari pro gratie impetratione. e contra autem is qui caret voluptuosa manuum suarum detractione. eo magis gaudeat quo ex hoc audet manus suas ad deum sursum eleuare sub spe gratie recipiende.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella memoratum fatuum sic est allocuta. Nescis quod manuum libidiosa detractione est quasi cere mollificatio ad ipsam qui mollificat impressionem ymaginis. exclusam perfecta ymagine trinitatis. Cuius cere inquit. profecto illius de qua diuinus ille symphonides testatur dicens. factum est cor meum tanquam cera liquefcens. Quo inquit ad huius cere mollificationem manuum correctione se extenderet. manus namque forinsecus sunt et cor est intra nec medico etiam cor et manus distare videntur interuallo. Sed huius facile est consequi solutionem questionis. Siquidem vene cordis ad manus usque extenduntur. qua ex re contingit ex contactu earum in manibus calefacto sanguine et illo ex compressione manuum ad cor recurrere vel vicinum sanguinem et ille alium immutante et sic successiue calefactione ad cordis sanguinem perueniente. resultat quantoties in ipso corde mollificationis effectus. quemadmodum qui trahere proponunt sanguinem. dicuntur brachia calefacere. dum solas manus ad ignem porrigunt immediate. uti et qui trahit cordas distantem a se pulsant campanam. Sed et vere dici posset cor quod liquefit uti cera ab ipsis contrectatis manibus non distare. Cor siquidem hoc est anima vel animus. non enim est cor carnis. sed anima carnis. Porro de anima carnis dicit ille psalmigraphus. Anima mea in manibus meis semper. et si quadam ratione sit dictum de quibuslibet manibus. specialius tamen id dici potest de manibus illis que detractione plenas reddit sanguinibus. Nam ut noster tradit leuiticus anima carnis in sanguine est. Qui ergo nolit effemiari defluere qui corde solido et non ad modum cere liquefcente diuinam in se purpuram ymaginem optet conseruare. qui turpissime ac spurcissime cuiusvis sigillationis aut ymaginis impressioni omnem resistendi virtutem velat non amittere. Is necesse est abstinere studeat a manuum tam actiua quam passiuam contrectatione. Sed dices forte. absit quod omnis manuum detractione ad perniciosas resolutiones animi terminetur.

9

196

Absit ne omnis detractione huiusmodi sit libidinis incitamentum. recte quidem dicitur. Sed tactus qui eiusmodi est. qui animum viri non resoluit. qui est feminatum non facit. qui incendium libidinis minime operatur quam calidus vel pudicus est. Profecto tactus huiusmodi carentia quemquam minime contristabit. sed a tali quilibet facillime honestatis ob gratiam abstinere. quod satis supponit in ethicis suis mundi sapiens. Signum inquit oportet facere habituum superuenientem voluptatem vel tristitiam. qui quidem enim recedit a corporalibus voluptatibus. et hoc ipso gaudet temperatus. qui autem tristatur intemperatus.

Capitulum sextum de uicinis consolationes specialiter virginum super voluptuosarum carentia delectationum.

Exto post premissa ad dominam consolatricem accessi et etiam virgo quedam tristis ex carentia voluptuose delectationis cui mox domina gratia consolationis impendende dual deputauit de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima igitur puella ad virginem illam tanquam ad unam de quinque fatuis subuersa lampade sua et extincta. oleum leticie non habere sic ait. Nonne tibi note sunt prudentes virgines que veniente sereno intrauerunt cum eo ad nuptias. Quod si nosti mirum est valde quod non omni conamine studes earum collegio aggregari. Nimirum de his non gratis seu frustra cantat ecclesia voce dulcifera. Inesu corona virginum. qui pascis inter lilia septem choreis virginum. sponsus decorus gloria. sponsusque reddens premia. Quocumque pergis virgines sequuntur. atque laudibus post te canentes cursum. himnosque dulces personant. Dices forte quibus himnis vel laudibus. Profecto ad presens submissio intellectu pro nostrum citharedam dauid prophetam dicitur noueris. Laudate eum in tympano. et rursum. Laudate eum in cordis que. scilicet per dictis conueniunt choreis. Sed quid pro tympanum quid ve pro cordas. Ecce hoc glossa aperit. Nam cum dicitur in tympano glossa exponit. id est in carne que est sine omni corruptione. et cum dicitur in cordis. glossa exponit. id est in carne iam a corruptione libera. Virginalis igitur incorruptio carnalis voluptatis exclusiua vicem habet apud deum tympanorum. Vicem quoque et cordarum. id est omnium musicorum instrumentorum cordas habentium. et sic iuxta scripture morem expressione paucorum determinatorum indeterminatam multitudinem capiendos dicta virginalis incorruptio equiualeat seu potius preualeat uicinis generibus musicorum ad laudem dei sonantium. Virgo itaque carnaliter incorrupta quasi lubrica carne a pelle rasa celestis tympanistria est atque ab omni noxio humore desiccata quasi siccarum

cordam musico vsu valde solaciosa est. Quid ergo cogitas eligendum. Nonne magis est eligendum carnis momentanea voluptate hoc in tempe carere et regi glorie cunctisque celi ciuibus musicoꝝ scdm equialentiam instrumtoꝝ solaciū exhibere taz gratum et acceptabile. q̄ neglecto hmōi celesti solacio p̄dicta in presenti feda vti voluptate. et quasi fetore in illa seu turpitudine cōsistente ipsi regi glorie. cūctisq; celicolis abhominabilem esse. constat certe q̄ scdm nequaq; sed primum est gaudenter eligendum.

II. CONSIDERATIO.

Ecunda puella ad p̄dictam fatuam virginem taliter ē locuta
O stulta et insipiens cū salua virginitate p̄ minoribus voluptatibus relictis p̄pter deum habere valeas multo maiores. cur ex hoc tristaris q̄ nō habes ip̄as minores. s. carnales Vis scire q̄ habere valeas maiores. Ecce carnales deliciae sunt de reꝝ numero. p̄pter quaz̄ relictōne p̄pter deum factam ab ip̄o deo centuplū est p̄missum. quippe nulla ratō est quare relinquēs dcmū aut agrca. aut vxorem zc. hmōi centuplum accipiet in hac vita. et non idem sit de carnalibus delicijs sentiendū. Sz qd. certe relinquēs p̄pter xpm domū aut agruz̄ aut vxore zc huiuscemodi centuplū accipiet in hac vita. i. centuplam solatōnem respectu eius quā in re relictā habuisset si eam minime reliquisset. put dilucide p̄ neptē meaz̄ supius declaratur. dsequens igitur est q̄ virgo relinquēs p̄pter xpm carnales delicias quas corrupta habere p̄ssēt centuplā cōsolatōez accipiet in presenti et si qua virginum fatuaz̄ hoc non expitur huius rei hanc veraciter reoz̄ esse causaz̄. quia non reliquērit carnales delicias siue voluptates pure et simpliciter p̄pter deum. qualem finē et modū terrena relinquendi determinat ip̄e xps. Seruato itaq; modo et fine debito terrena relinquendi. q̄ p̄ relictis carnalibus delicijs virgo prudens deliciaꝝ centuplum. id ē multo maiores delicias dsequatur satis videtur innui cum de virgine glorioza in hoc cantico ecclesie. Speciosa facta es et suavis signanter subingitur. In delicijs virginitatis. quasi inter delicias ille sint p̄cipue atq; suauissime. Quapropter et ille dulcis p̄ clareuallis. Quid ni inquit delicias dixerim virginitatis decus cū munere fecunditatis quo quidem munere prudētes virgines v̄ spūaliter et magis idcirco delectabiliter dsequēdo nō p̄riuantur. quippe relinquentib; eis p̄pter xpm omnē venereaz̄ voluptatē. ac p̄ consequēs carnalem fecundationem que solaciosam terminatur ad p̄lem cum p̄ utroq; relictō centuplum scdm diuinam sp̄ensionem debeat. contingit eas p̄ carnalibus filijs. spūalium filioꝝ multiplicatione in centuplum fecundari. Iuxta dictum illud p̄phicū p̄ter et apostolicū. multi filij dserue maḡ q̄ ei; q̄ habz̄ vix. et hij q̄dez spūales filij tāto sunt iocūdiores maḡ d̄siderabiles quāto

9
149
minorem eis q̄ carnalibus curam educatōis necesse est ipendere. victu namq; non indigent nec vestitum requirūt et hoc quidē ad modum corpm future claritatis. nec mix. Nempe et ipozum est q̄ pulcra casta generatō cū claritate. vnde ornatu pp̄ie sibiq; essentialis claritatis sunt contenti. Sed et m̄bilōi; filij tales cum sine actus intra manentes v̄ ip̄is quib; eliciuntur habitibus sunt vestiti vel saltem caritate informante adornati.

Capitulum septimum continēs consolationes sup̄ carentia cōuiuioꝝ et multipliciū epulaz̄ siue deliciaꝝ in multiplicib; cibarijs et poculis delicatis d̄sistentium.

Primo post p̄missa ad sepe d̄ictam dominam solatricem accessit et alius tristis petēs sup̄ carentia cōuiuioꝝ et epulaz̄ seu deliciaꝝ hmōi solari. cui illa pro consolatione sua de puellis suis quatuor moꝝ adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ait ad hominem p̄missa desiderantem. Nonne tibi melius foret nunc carere breuis duratōis diuio quatenus iugis conuiuij capacios̄ esses q̄ breue eligere et iuge negligere. fateoz̄ inque primum melius. Sed ne dubites mundana conuiuia breuis esse durationis. non semp̄ certe sedet ad mensam animalis homo in conuiujs quibus vacans exponit se piculis. Repicitur nimirum in sanctorū legēdis q̄ piculari solet castitas indelicijs. Secundūq; jeronimū. inter epulas et delicias non est credendū pudiciā posse seruari. Cur 8° breui durātes delicias dilig et nō pot; ip̄is nūc carere eligis vt sis capacios̄ iugis diuuij qd̄ d̄ictis opponit piculis. Quod ē illud inq̄es. Profecto salomon i p̄uerbijs illud manifestat dicens. Secura mens quasi iuge diuuium. Huic reuera conuiuio vt de alciozibus taceam non desunt quantum ad cibum naratilia et volatilia grata decoctōne pata. Que nam inq̄es sunt illa. Sunt certe volucres celi et pisces maris qui pambulant semitas maris. Ex hijs namq; fiunt epule secura mente degustande. Nimirū volucres celi sunt sancti in celo qui assumpserunt pennas vt aquile volabunt et non deficiēt. Porro pisces maris. s. huius maris magni et spaciosi manib; sunt sancti in terra adhuc in pelago huius mundi d̄stituti qui tamen pambulant semitas maris. s. ad portum salutis breuiorē atq; strictiorē via tendentes qui iuxta d̄ictum p̄ictagoricū per viam cōmunem non ambulant ne multozum sequantur errozes. Vis autem scire quomodo vel quando ex hijs epule ad gustum secure mentis reficiendum decoquantur. Ecce hoc conungit quando assumuntur i contempla tōe

tanq̄ grata materia et delectabilis intellectualis decoctionis et effectualis masticationis deferente ad hoc plimum igne caritatis. Nimix̄ dū caritati hominū secure m̄tis atq̄ pure sanctorū vita in terris vel in celis existentū qui dum viuerent tam cōiuiua q̄ alia mūdi delectabilia contempserunt cōsideranda cōicitur. tunc quasi ex oblato seu p̄sentato eis ferculo iporū mens nō mediocriter recreatur. Porro quantū ad potum non est cōpatio cuiusuis mūdani conuiuij adiuge cōiuium añ dictum. Nam si mundanū cōiuium potu cuiusq̄ optimi vini forte abundat huius cōditio teste scriptura talis est. q̄ blāde ingredit̄. s̄ in nouissimo mordet vt coluber. O q̄ appetibile cōiuiū cuius pot⁹ est vt coluber formidand⁹. Huius potus non scriptura tantum. s̄ et experiētia credentiā nobis fecit. Non sic de dicto iugi cōiuiuo cuius conuine vino spūalis leticie qd̄ deum et homines letificat inebriant̄. cuiusq̄ cōiuiue etiam illo cōiuiuo adhuc in terris p̄cipiant. de quo in celis p̄fructuendo dictum illud p̄phetiā potest intelligi. Faciet dñs omnib⁹ populis cōiuiū vindemie defecate. id ē de vino pure leticie sine omnis tristicie admixtione. quale vinum habere mundano conuiuiuo est impossibile.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad p̄dictū hominem sic ait. Tu si deliciosis cōiuiuis puta cōsistentibus in cibo et potu delicatis intent⁹ fueris animam tuam vt supra patuit famelicaz facis. Nempe defraudas eam a desiderio suo. gustato quidem spū desipit omnis caro. Igitur scdm̄ loyos a destructōne cōsequens. Si tibi non desipit omnis caro quin delicias diligas carnis animam tuā gustare spū seu fructibus spūs pasci non p̄mittis. Porro si que carnis sunt. s̄. exteriora cōiuiua et epulas spernis nec in cibo potuue delicias q̄. profecto reficietur anima tua iternis delicijs. fructib⁹ spūs p̄mis et purissimis necnon et aromaticis. S̄ qui nam sunt ignes isti fructus p̄mi et purissimi atq̄ aromatici. Certe fructus spūs sunt virtutes. Nam apostolus paulus sic accipit fructus spūs vbi dicit fruct⁹ spūs. caritas. gaudiū. pax. patientia. &c. Vis aut̄ scire q̄ hij fructus p̄mi sint ac purissimi sume argumentū ex conditōe arboris. nam qualis arbor talis fructus. Si enim arbor bona fructus bonos facit. consequens est vt arbor optima fructus faciat optimos. nobilissima nobilissimos. purissima purissimos. dulcissima dulcissimos. S̄ qd̄ spū cui⁹ tanq̄ arboris sunt dicti fruct⁹ melius. nobilius. purius. vel dulcius esse possent. Audi scripturam ex clamantē. O q̄ bonus et suavis ē domine spiritus tu⁹. Vis rursus scire q̄ virtutes sint fructus aromatici seu odoris optimi considera q̄ de virtutum odoribus multa reperiuntur in scripturis. Vnde et de virgine glorioza ratione virtutum quibus erat vestita cantamus. Cui⁹ qd̄ inestimabilis odor erat nimis in vestimentis ei⁹.

9 148
Sunt ergo virtutes fructus odoriferi adeo delectabiles q̄ dicit ob hoc magnus ille archiantistes Ambrosius. virtutes fructus sunt inquantū mentē sincera delectatōne reficiūt. Hinc aut̄ est p̄fecto q̄ ipse virtutes ad cōiuium anime deferunt. Audi pastores dominici gregis. gregozium loquor egregiū de filijs Iob loquentem. Eilij inquit p̄ domos cōiuium faciunt dum virtutes singule iuxta modum p̄m̄ mentem pascunt. Si ergo exteriora conuiuia et delicias declinabis reficietur interior anime gust⁹. immo siml̄ et vis⁹. Vñ p̄ vtroq̄ interiori sensu dicit ps̄. Gustate et videte quoniam suavis est dñs. Sed nec isti sensus tantū. sed cū visu etiā auditus dñte ps̄. Audi filia et vide. et iterum audiam quid loquat̄ in me dominus deus. Pariq̄ modo est sentiendum et de alijs interiorib⁹ sensibus. Sed quid. Nunquit non melius est animam cū hijs omnib⁹ delectabiliter refici atq̄ spūalibus delicijs delectari p̄ ipsa cum hijs suis sensibus famelica remanente paupem illū carnalem gustum p̄p̄ refici solis. s̄. delicijs exterioribus et caducis et hoc p̄ sepe in interitum carnis.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella ad hominem p̄dictum cōiuiua epulaz et delicia hmoi desiderantē sic ait. Cur ista desideras de quoz̄ carentia potus gaudere deberes q̄ tritari. Eo nimix̄ q̄ frequens eoz̄ vsus terribile dei puocat iudicium ad infligendum p̄petuos cruciatus. Seml̄ quidem in primo pente expulsus es de paradiso voluptatis et si fas ē dicere malis dei gratibus itez̄ vis vt alteruz̄ paradysum voluptatis introire. et nonne hoc est eo ampli⁹ formidandum quo et dignius. p̄feram in nō miserto paupis puniendus quemadmodum et reperimus punitum. Vide hystoriam de diuice et lazaro. Audi quoq̄ et circa patrem clareuallis clarissimis verbis periculum in hac materia declarantem. Ego inquit diuitem de quo saluator facit mentōnem in euangelio in nullo audio accusari nisi q̄ induebatur purpura et bysso et epulabat̄ quotidie splendide. Si credulitatis eum arguimus q̄ substantiam mūdi habens et videns fratres suū egere clausit viscera sua ab eo. quid dicturi estis qui tot videtis lazarus esurientes et nudos et plus de iumentis vestris q̄ de eoz̄ miserijs cogitatis. S̄ ad tremēdū iudiciū veniamus abzabe. Memento fili q̄ recepis bona in vita tua et lazarus similiter mala. Verum vtruz̄ est. negari non potest fer sententiam quia paucis exp̄ssa est summa negocij. Iste bona et ille mala excepit. Nunc autem hic cōsolatur tu aut̄ cruciaris. Exp̄giscimmi et flete. terribilis in iudicijs deus super filios hominū beccine est cruciatū causa tota q̄ in seculo bona receperat. Ita plane. Neq̄ enim nos ad hoc de paradiso voluptatis diuina animā aduersio eleuisse videtur vt alteruz̄ sibi hoc paradysum adinuentō humana pararet. Nec pater ille.

III. CONSIDERATIO.

Martha puella ad hominem in hoc mundo delicias p̄fertim ventris appetentē sic ait. Nōne te esse p̄fiteris de militia xp̄iana. Profiteor inquit. quippe militia est vita hominis sup̄ terram. cur ergo aquirendis te d̄ delicijs verecūdia non restringit. Nimirum bonus miles minime reputat̄ qui nimis est delicatus. quis inquit est ille. Audi venerandum p̄sbitem jeronimū. Nimirum delicatus ē miles qui vult hic gaudere cum mundo et postmodum regnare cum xp̄o ut de delicijs ad delicias transeat. hec jeronim⁹. Sed quid si velit. nunquit est de re possibili velle eius. p̄fecto mime. Audi itidem p̄sbitem eundem. Difficile inquit immo impossibile est ut p̄sentibus et futuris quis fruatur bonis ut et hic ventrem et ibi mentem impleat ut de delicijs ad delicias transeat et in utroq; seculo sic beatus et in terra et in celo appeat gloriosus et hoc hui⁹ patris verbum vnam memini de sororibus meis sup̄ius iduxisse.

V. CONSIDERATIO.

Viuta puella ad hominem p̄dictum voluptatem in ferculis multiplicibus querentem sic ait. Cur homo appetitū tuū non refrenas. Tu quidem peccas graviter et in teipm. non enim p̄ctm̄ tuum tantum futuro statū sed in p̄senti vindicabitur nec semper leuiter sed multotiens pena mortis. Si quidem hanc ip̄i tibi et potus multiplices tibi infligunt. Audi illustrem senecam. Multos inquit mortuos fercula multa fecerūt et si dicas infirmitas hec non est ad mortem. Erzas plane. Nōne secundum scripture testimonij de vino constat q̄ et cibo conuenit delectabili q̄. s. blande ingreditur et in fine mordebit ut coluber. Quem p̄fecto morsu colubz num mortis inductum multi interdum sentiunt p̄ut plane et ad plenum docebit te inferius soror mea.

Capitulum octauum d̄tinens d̄solat̄iones p̄cipue religiosorum sup̄ p̄ctantiaꝝ solēnium seu laute p̄curatōnis carentia. ac super victus simplicitate seu tenui dieta.

Crauo post p̄missa sepe d̄ictam dominam d̄solatricem adijt et alius quidam tristis d̄querens de laute p̄curatōnis carentia et de tenui dieta. Ad quem d̄solandum de suis puellis septem aduocauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad hominem iam descriptum de solēnium p̄ctantiaꝝ carentia melancolicum sic ait. Cur es melancolicus. cur d̄tristat̄. An nescis te d̄positum esse ex duplici homine exteriore s. et interiori. Quis putas horū melior est. quis dignior. quis nobilior. Si dixeris ut oportet q̄ interior cur ergo non et illi p̄ctantia solēnis deberetur. cur solummodo sollicitaris de illius p̄ctantia hominis qui foris est. et nō ei⁹ qui intus est generosioris ad p̄maginem dei facti. Sane p̄ctantia solēnis et optima cui⁹ cōparatōne

p̄ctantia omnis exterior inedia ē in sacra d̄sistit lectōe verbi dei que ad mensam quideꝝ p̄cipue religiosorū fieri d̄suevit. Quod verbum dei p̄culdubio eo magis attendit̄ et p̄fecti⁹ intelligit̄ ac delectabilius sapit auditori quo p̄ multiplicatōnem ferculorū et raritatem. exteriori homini patorū ip̄e auditor min⁹ diltrabit̄. Naz et egregius ille d̄nici gregis pastor gregori⁹ in suis moralib⁹ ita dicit. Si carni q̄libet abscidimus. mor quod delectat inuenimus. Nec estimandum sane q̄ p̄ctantia exterioris. et interioris p̄ctantia hominis ita siml̄ possint stare q̄ nō alterius. huius vel illius vsui detrahatur. Cur ergo in hoc non gaudes q̄ exterioris hominis p̄ctantia subtrahit̄ ne si aliter fiat p̄ctōni recreationis interioris non modica portō detrahatur. aut ne fercula eius reddantur insipida que alias piguedine sp̄s crassa essent atq; plurimū saporosa. dices forte. cur ego redarguor in hac pte. Neq; iniquitas mea neq; p̄ctm̄ meum cum totū factum sit ipsi interiori homini impu tandū. Is em̄ solus disponit omnia. is solus neglecta p̄p̄a de solui exterioris homini laute p̄curatōne seu recreatōne sollicitat̄. Nō sic euadis tu solo nomine religiose. Memor sis salutis tue et d̄fite re reatum p̄p̄m. Memento facultatis qua dicitur. qui dicit animaz supple solā intelligere simile est ac si dicat eam texere l̄ edificare. Tu ergo totus culpabilis es. tu es qui gulosus es. tu interiori occasionem das p̄ ea quidem quib⁹ ab eo distinctus es sensus habes p̄nos in malum ab adolescentia sua.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella homini p̄pter paup̄em victū querulanti sic ait. Animaduerto homo duo in te et q̄ velles satiari et q̄ nescis satiari. Discas ergo primū satiari. Ecce statue aliquid i animo quo crederes satiari et nichil p̄pinqui⁹ atq; p̄babilis statuere poteris q̄ ip̄m satiari. At vero quo dato possis satiari nonne illo in centuplū d̄mutato magis satiaberis. Vtiq; s. quid. Procerto tolera patienter inopiā et p̄pter deum relinque satietatis copiā et secūdū ipsius dei sponsonem centuplum accipies in hac vita. id est cētupliciter satiaberis et hic forte pastor noster gregori⁹ videtur sic dixisse. Scit satiari qui alim̄toꝝ inopiam sine murmure tolerat. Scit inquit satiari in d̄ctō. s. centuplo in q̄ exterioris hominis satietas est mutata q̄ nimis centuplū formaliter d̄sistit in aliq̄ satietate ad ipsius interioris hominis recreatōnem pertinente.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad p̄dictum querulantem sic ait. Cur de simplici dieta turbaris. Esto em̄ q̄ hec forte i aliquo homine bono careat delectatōnis tamen maius bonū d̄fert utpote existens sanitatis d̄seruatiua et pulcritudinis nutritiua. Vis h̄ scire. exemplo discē. patz nanq; hoc exemplariter in d̄aniele et socijs ei⁹. Legit̄ em̄ q̄ daniel iuenit grāz et misericordiā ap̄ p̄ncipē eunuchorū.

Dixitq; ad malazar quem princeps constituerat super eos. Tempora nos obsecro seruos tuos decem diebus. et dentur nobis legumina ad vescendum. et aqua ad bibendum. et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio. et sicut videris sic facias. sequitur qd post decem dies appuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella ad hominem de paupe victu querulantez sic ait. Cur de hoc guaris animo qd natum est a gni egritudine pseruare. Quid nam inquires est hoc. Profecto victus simplex. Nimirum id qd potest egritudinem presentem curare. videtur etiam posse a nodu exire hominem pseruare. Sz quid. Reuera victus simplex quem videtur egritudinem posse curare. pseruam contractam ex delicatis et largis epulis que anime nocet. et corpi. Audi de hoc venerabilem Ieronimu cuius in proposito venerabile volumine decretorum dicitur inducit. legimus inquit quosdam morbo articulari et podagre humoribus laborantes pscriptone bonorum ad simplicem mensam. et paupes cibos rados qualuisse. Caruerat em sollicitudine dispensande domus et epularum largitate que et corpus frangunt et animum. hec pater ille sanctissimus.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad pdictum sic ait. Cur homo de re iocunda tristis. et de re horrenda carentia. de qua gaudendum esset turbaris. Dices forte que res sunt iste. Profecto res prima est simplex victus mediocri mensa. Scde vero res sunt diuitum mensa aut osimiles pstantie. Audi jobanem os aureu. Simplicior inquit victus et mensa mediocris plimum iocunditatis habet et voluptatis. ecouerso vero diuitum mensa execrabiles quide et horride ac membrorum oraminatōis plene. hec ille. et ratio dicti i pmpu puz. Nimirum os hominis dicitur esse neq. sed mensa diuitis nequior est. Decipitur em os ab illa magis qd decipiat. Sane diues i mensa sua quibuslibet bonis abundante. dum ei varij et rari cibi varijs modis ppati offeruntur singulos ad sui gustum allicientes tanq amici os nature osculo recipit. quo post breue du digerendi fuerint tanq exneos siue hostes natura ipaz inpugnantes sentire incipit. No sic certe non sic in tenui dieta. no sic simplex victus pugnat cuz natura. sed tanq familiaris domesticus pacem habet cuz illa. Audi belinandu illum cisterciensem. ad oseruanda inquit. sanitatem nihil efficacius qd cibi et potus idempital oseruata. varia em fercula varia sunt natura. Omnis aut talis varietas pit humorum repugnantiaz. et omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Vnde elegantissime et prudētissime respondit qdam de nostris adolefcentibus. beluacensi epō. eum interroganti. vno dtingeret qd famoz et

pulcrior esset in claustrō. qd soleret esse in seculo. qz inquit vniformiter viuo et decēter. de quoz pmo habeo vt sanus sim. de scdo vt pulcer sim. In seculo aut viuebam ta deformater qd mltiformiter. de quoz primo turpitudine nascit etia corpalis. de scdo egritudo. prexit qz epus querere dicens. Quid ergo comedisti hodie. satis inquit. quid heri similiter satis. No quero inquit d quantitate. sz de qualitate. Quid comedisti heri. quid hodie. Heri inqt comedi pisa et olera. hodie olera et pisa. cras aut comeda pisa cu oleribus. post cras olera cu pisas. Vide ergo qd pulcro circuitu eandem sententia circūduxit vt varijs modis ostēderet eadem se semp vti dieta que pstat corpi et sanitatem et pulcritudinem.

VI. CONSIDERATIO.

Erta puella ad pdictum hominem sic ait. Cur no magis gaudes qd turberis de victu leuiozil digestiois et cure minoris. qd de victu peioris digestiois maiorisq; guaminis. nec non et maioris cure et laboris. Qui sunt forte inquires isti victus primus et secudus. Certe primus victus consistit in rebus simplicibus. secundus in rebus carioribus. sed no habendis carijs. audi de vtriusq; sententia venerabilis viri Ieronimi decretorum libro venerabiliter inducta. Ne inqt tales accipiam cibos quos aut difficulter digerere aut comestof magno patos et pditos labore doleam. olerum et pomorum ac leguminu et facilioz apparat est et arte ipendijsq; coquoz no idigz. et sine cura sustentat humanu genus moderate sumptus. quia nec auide deuorat qd iritameta gule no habet et leuiozil digestione decoquitur. Hec vir ille venerabilis.

VII. CONSIDERATIO.

Epima puella sic ait. ad hominem lauta pcuratōnem desiderante. Nunq audiuiisti hunc versum doctrinale. Omne qd est nimum vertitur in viciu qd s. viciu est vtiq; fugiendu. Sz quid est nimum. Profecto in refectōnibus omnis ille cibus p nimio habendus est qui sufficientem excedit. dices quis est sufficient. Ille hautdubiū de quo otenta est natura. Sz quid. Est ne magnu hoc vl pium de quo natura otentat. Est pcerto puu. put patet fideli testimonio. Audi senecaz illustrez. Venter inquit pcepta no audit poscit et appellat. non est tñ molestus creditoz. puo otentus est si das illi quod debes non qd potes. Audi de hoc etia boetiana osolatricem. Si inquit qd nature satis est replere indigentia velis. nichil est qd fortune affluentia petas. paucis em minimisq; otenta est natura cōsatiētatē si supfluis velis vrgere. aut iniocundum qd infuderis fiet aut noxiu hec illa. Deniq scdm mudi sapientem natura no deficit in necessarijs. min⁹ aut deus auctoz nature. Sz dic michi qso que sunt illa alimta necessaria de qb⁹ homini natura puidit. Profecto artificialibus pparatōnibus circūscriptis. no sunt nisi simplicia nutrimenta vt lac mimum quo ad puulos. glandes et consimilia

quo ad adultos. Audi illustres boetiū. Eelix in q̄t nimiū p̄oz etas. facili que sera solebat. Ieiunia soluere glande. non bachica muna ra nozat. liquido ofundere melle. potū dabat lubricus amnis. S3 quid de deo. Certe non est fas v̄l cogitare q̄ suis seruitozib9 dile ctissimis deficiat in necessarijs dicente ps̄. facta cogitatū tuum in dño et ip̄e te enutriet. Necessaria vero p̄ ip̄m dilectissimis p̄ouisa simplicia fuere. nec ml̄ta nec magna. p̄t3 in suis anachozitis et p̄ p̄betis. Nā paulo p̄mo heremite p̄ cozuum hora p̄randij tantuz dimidiū panem misit. et in aduentu anthonij p̄bendā duplicauit. Helias etiā in deserto p̄ angelum excitatus a somno vt ameder3. deo p̄uidente inuenit ad caput suū subcinericiū panem et vas aq̄ ad comedendū. s. et bibendū et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta dieb9 et quadraginta noctibus vsq3 ad montem dei ozeb. et nunquit illi poterat deus lautiozē mensaz facere in deser to. Vtiq3 poterat. sed nō fecit. Danieli et seruo suo in lacu leonuz oftituto p̄ abacuc p̄pham misit pulmentum coctū p̄ mellozibus et intritum panem in alueolo. beccine aut̄ puiso singulis facta p̄di ctioz nōne satis simplex. fuit omnino. qd̄ nimirum et in nobis mi nus deo dilectis minusq3 dignis lautioz p̄curari merito r̄stringere poterit omnis supfluitatis appetitum.

Capitulum nonum continens ofsolatōnes sp̄aliter sup̄ carētia po tus vini v̄l ficere et necessitate potandi aquam.

Ono post p̄missa adijt tristis alias dñam sup̄radictaz ofquerens de carentia pot9 vini. cui ip̄a p̄ ofsolatōne sua duas adiunxit puellas.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaq3 puella ad homines eundē de potus vini v̄l ficere carentia querulantem sic ait. O tu homo animalis cur potum huiuscemodi p̄ ceteris animantib9. Quis em̄ potū vini delicatissi mis tribuit auiculis. S3 nec auū nec leo rex animalū potum vini desiderat. quinimmo potū legimus sicut sitit ceruus ad fōtes aq̄ rum. Tu igitur potum vini v̄l desideras p̄pter honozē. v̄l p̄pter ne cessitatē vel p̄pter delectatōnē seu voluptatē de solo p̄mo michi assumo. reliqua duo sorozī mee relinquo. Dico igit̄ tibi. si potum vini desideras p̄pter honozē v̄tpote qui de vini carentia erubescis Erzas plane. Vanus est em̄ honoz ille quē si queris est argumētuz oftra te et q̄ virtute careas fortitudinis q̄ resistere valeas caro mo dico ventūclo vanitatis. q̄q3 etiā virtute careas magnanimitatē q̄ honozem tam modicuz p̄uipendas. Deniq3 si carentia honozis hu iusmodi te p̄ump ofsitān huiliaret. Atq3 sic ad uirtutem humilita tis te disposeret. aut ip̄am auget. maius bonum incompatibiliter esset talis humiliatō q̄ dicti honozis tam modici conseruatio.

II. CONSIDERATIO

9
161
Cda puella sic ad triste ait. O amice si circūscripto de quo iā soroz mea locuta ē honozē. potū vini desideras vt necessariū homini. quare tūc dixiss̄ p̄faias sitientes venite ad aquas. q̄re et salomon in p̄u. aqua frigida anime sitiet̄. quare dixiss̄ et vt tactū est p̄rius insignis ille boeti9. Eelix nimiū p̄rioz etas. somnos dar bat herba salubzel. v̄mbzas altissima pinus. potū quoq3 lubricus amnis. nō bachica munera nozat. liquido ofundere melle. v̄tinaz mō nostra redirent. in mozes tēpa p̄iscos. hec ille. Dices forte q̄ non redibunt. q̄q3 modo post illa p̄isca tēpa. potus vini neces sarius est homini. Quod si est ita quare tūc octouian9 augustus q̄ rentem de inopia et caritate vini populum seuissima cohercuit vo ce. satis p̄uisum dicens q̄ aquis abundabant. Rursus si potus vi ni necessarius est homini. quō tūc Iohānes baptista vinum et sice ram non bibit. Aut quomō beatus ille pater dominicus dum in iu uentute palentie studiuisset vinū p̄decēniuz non bibebat vt animū transferr̄ ad sapientiā. sciens q̄ aliqua sapientie salutaris et vini potus pl̄imum discordarent. Si vero scdm̄ illustrem boetiū vinum moderate sumptū acuit ingeniū ofcedo hoc bonū. S3 maius malū exp̄imur. q̄ vinuz. s. modicu etiā sumptū ad bibendū ampli9 acuit appetitum. Quippe abyssus abyssum inuocat. Deniq3 si pot9 vini est necessari9 quō tūc p̄sone ml̄te eiusdem nobiscū speciei cū vini carentia sani viuūt et longevi. quoz nōnulli nec vinuz appetunt nec gustare possunt. q̄ nichilō9 viuidi sunt rubentes genas habē tes ozaq3 flāmantia. quibus et iocunditas inest bone locietatis et quictus. Postremo si vini pot9 est necessari9. quō tūc de9 minus q̄ natura deficiens in necessarijs dilectissimis suis anachozitis p̄ uilis q̄q3 de pane l̄ de dactilis. de vino nō legit̄ p̄uidisse. Dices forte ofuetudo potus vini necessitatē induxit. quid ergo michi di cis de captiuis eiusdem ofuetudinis quibus cum pane aqua recēs pictantia videretur. et licet ofuetudo sit nonnullis altera natura vel naturam alterauerit. vt potum vini requirat. quia tamē ip̄a na tura non est. facile redit homo ad naturam vt sic cesset necessitas pot9 vini. Igit̄ bibēdo vinū nō necessitatē ofulitur. sed delectatōi seu voluptati p̄uidetur. Vis mō scire q̄tū in hoc ofistat hominis detrimētum. Ecce puritatē tollit hec voluptas atq3 mercedez puri tatis que celestem mercedem non mediocriter emulat̄. cui9 nota bile p̄cipium tribuit puritas in hac vita. Vis hoc scire. patrū li brum legito et Iohannem abbatē inuenies puritatis naturā et qd̄ ex ea homo ofequit̄ bonum omni cozpali potui p̄ualens declarantem.

Capitulum decimum continens ofsolationes hominis in tem peratū super ofstrictione ad temperantiā in cibis et in potib9 ob seruandam.

Ecimo post premissa accessit et alius tristis ad domi-
nam consolaticem conquerens. qd ad temperantiam
in victu obseruandam esse obligatus cui illa p cōso-
latōne de suis puellis sex adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad hoiez illū intēpatum cōmessatōibus et ebrie-
tatib⁹ deditū sic ait. Nōne inuit ap⁹ paulus scribens ad
romanos requiri ad hoc ut honeste ambulem⁹. qd intēpantiā in
comessationib⁹ et ebrietatib⁹ non sectemur. Tu verosi nō doctri-
ne apl⁹ huius nec alijs credis sanctorū dogmatib⁹. crede. Genti-
libus et attende dicta aristotilis viri gentilis. et scies qd tēpantiā
seruare multo tibi meli⁹ ē qd intēpate cibus te et potib⁹ intēpantiā esse.
In mortis nanqz articulo dicitur sic ad suos discipulos est locut⁹.
Nescitis qd p⁹ purus et pfect⁹ mortificauit omnia desideria sua
in hoc seculo in comessatione potu et vestitu et alijs delectatōib⁹.
Et thesauris auri et argenti et contempsit omnes delectatōes adduce-
tes ipm ad destructōnez corpis et anime. qz qui intēpantiā est multū
cōmessatōni et potui et vicitur hōi minimis delectatōib⁹ in quib⁹
delectat⁹ tū tpe quo cōmedit. corrupit corp⁹ suum infirmitatibus
et tristitijs. hec ille gentilis catholico multū similis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad hōmīnē illū astrictum ad edendū et bibē-
dum tēpate et ob hoc turbatum sic ait. O homo cur de tēpantiā
seruanda turbaris. signum est qd bona que opat⁹ et mala intēpan-
tie nōdum didicisti. Vis ergo utriqz scire. Audi iohānem os aure-
um. cui⁹ dictū in hac materia liber inducit decretorū. Nichilānqz
sic iocundū est sicut cib⁹ bene digest⁹ aut decoctus. nichil salutē
sic opatur. nichil sic egritudines fugat sicut moderata refectio.
sufficiētia qdpe cum nutrimento et sospitate simul pcreat et etiā vo-
luptatē. Glosa. id est hilaritatē. sequitur. abundantia vero moribus
facit et molestias ingerit et egritudines generat. qd em facit fa-
mes hoc etiā plenitudo ciborū. magis aut multo homini peiora.
fames quippe in paucis dieb⁹ aufert hoiez. et liberat ex hac vita
penali. excessus vero ciborū contra statuta et putrescere facit corp⁹
humanū et macerat egritudine diuturna. et tūc cū morte crudeli
cōsumit. hec ille. jo. S3 et venerabilis Ieronim⁹ cōcordans. morbi
inquit saturitate nimia dicitant. mltiqz in patiētia gule vomitu re-
median⁹. et qd turpiter igesserūt. turpiter egerūt. Deniqz vulgātū
est vbi qd mltō ples occidit gula qd gladi⁹. S3 et ecclīastic⁹ dicit
In multis escis erit infirmitas. et ppter crapulas mlti obierūt. qui
aut abstinentes est adiciet vitam.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad hoiez rōne vsus vel desiderij multitudinis fer-
culorū et sollicitē ppatōnis intēpatū sic ait. Taceo de mltis

que iā audiisti unū solum qd pl⁹ de malo habet qd habeat de bo-
no. ferculorū varia multiplicitas est nocūmum seu guamē qd in-
fertur stomacho ita ut infelix reputet⁹. ex cui⁹ qdem guamē i hu-
mano corpore pueniūt multa mala. Verū ipm guamē stomachi dul-
cis ille pater clareuallis contra nōnullos gulosos platos clare pō-
derat et declarat. Tāta inqz accuratōe et arte coquorū cūcta opā-
tur quatuor aut quinqz ferculis deuoratis prima non impediunt
nouissima nec satietas minuat appetitū. palatū quippe duz nouel-
lis seducit⁹ cōdimentis paulatim disuescit agnita et ad suos extra
neos velut adhuc ieiunū auide renouatur in desideria. Venter q
dem dū nescit ornat⁹. s3 varietas tollit fastidiū. Quia vero puras
ut eas natura creauit epulas. fastidim⁹ dum alie alijs multipha-
ne pmiscet⁹ et spretis naturalib⁹ quos deus indidit rebus. qui-
busdam adulterinis gula puocatur saporibus transit⁹. nimiaz me-
ra necessitas s3 nec dum delectatō supatur. quis em dicere sufficit
quot modis ut cetera raceaz sola ova versant⁹ et vexantur. quāto
studio evertunt⁹ et subuertuntur liquantur durant⁹ minuuntur et
nunc quidez frixa nūc assa nūc farfa nūc mixtim nūc sigillatim ap-
ponunt⁹. Ut quid aut hec omnia nisi vs soli fastidio cōsulatur. Ipa
deind⁹ qualitas rei talis de foris apparere curatur ut non minus
aspectus qd gustus delectet ut cum iam stomachus crebris ructi-
bus repletum se indicet nec dum tamē curiositas satietur. s3 dum
oculi coloribus palatum saporib⁹ illiciuntur infelix stomachus
cui nec colores lucet nec saporēs demulcent duz omnia suscipere
cogitur oppressu magis obruitur qd reficitur. hec ille dilectissim⁹
pater.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad p̄dictū hōiem sic ait. Cur de seruando tēpan-
tiam turbaris ut gulosus. cōsidera ei⁹ laudem et vitij sibi op-
piti vitupij et digne cessabit in te passio tristitie. De laude tēpan-
tie. Audi iohānem os aureū decretorū. volumine allegatū. Nichil i-
quit sic sensu acumen opatur sicut refectio moderata. Audi et ve-
nerabilem ieronimū p̄biterū. modic⁹ inquit ac moderatus cibus
et carni et anime vtilis est. Ecōtra aut si de vitij oppositi vitupio
velis scire. Audi gratianū. venter inquit piguis ut ieronimus ait
grossum sensum generat. Audi quoqz psidorū. Gule inquit saruri-
tas nimia acie mentis obtundit ingeniūqz evertere facit. Audi jo-
hannem cass. Non sola inquit crapula mentem inebriare cōsuevit
verum etiam cunctarū escarum nimietas vacillantē eam ac nuta-
bundam eam reddit. omniqz integritatis ac puritatis contempla-
tione dispoliat. Deniqz audi et Galienum virum doctissimum
ppocratis interpretem ex dictis ieronimi in p̄dicto decretorum
volumine allegatū. qui dicit in exordio medicine Atletas quorū
vita et ars sagina est nec viuere posse diu nec sanos esse animalqz

ita nimio sanguine et adipibus quasi luto inuolutas nichil te :
nue nihil celeste . sed semper de carnibus eructuare et ventris in
gluue cogitare

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella ad hominem de seruanda in edendo et biben-
do tempantia contristatum sic ait. Cur inimicaris tempantie
cum potius deberes gaudenter illam sectari. ne intemperantia ad
multa mala te deduceret veneree voluptatis super declarata. Ne
pe quod hoc sit tibi formidandum docent plurima testimonia. Audi pr-
mo jobanē cassi. Nūquid inquit poterit ardentes concupiscentie stimulos
inhibere quisquis desideria gula refrenare nequiverit. hec ille. et
ecce desideria inquit gula que quidem tam in comestationibus quam in
ebrietatibus siue in excessu cibi et potus scitur consistere. Nonne enim
ardentes concupiscentie stimuli seu libidines sequuntur excessus cibi. certe
sic. Audi psidon hoc desiderantem. Ciborum inquit saturitas carnis
luxuriam suscitatur edacitatis vitio. crescit carnis temptatio saturita-
ti semper libido adiuncta est. Nonne etiam libido sequitur excessum in po-
tu. Audi venerabilem jeronimū psibitey. Venter inquit venter est u-
ans cito spumat in libidinem. Venter enim et genitalia vicina sunt
et vnum alteri ministrat. ex vicinitate enim membrorum sequitur conse-
deratio vitiorum. hec ille venerabilis. Qui rursus alibi quantum ad
excessus cibi dicit sic. Semper saturitati iuncta lasciuia est. vicina
sunt sibi venter et genitalia. per membrorum ordine ordo vitiorum. hec
ille. Si igitur non habita ciborum copia delicatorum desideriorum eo-
rum te cruciat cogita quod eorum copia si haberes te fortassis tantum
vel etiam magis cruciaret desiderium vel confunderet exercitium
actuum venereorum. Nec istud modicum quidem. Nimirum per hoc
virtutes anime destruerentur. Audi de hoc pastorem gregis domi-
nici gregorium. Coquorum inquit princeps muros iherusalē dicit
quia dum venter in gluue tenditur virtutes anime per luxuriam
destruuntur. Hanc quoque sententiam vna cum precedenti simul ponit
ille Gratianus. Venter inquit in gluue ad luxuriam facile pro-
uocat et omne opus bonum dissoluit. vnde venter et genitalia sibi
metipsis vicina sunt. ut ex vicinitate membrorum confederatio in-
telligatur vitiorum. Hinc etiam Nabuzardan princeps coquorum
muros iherusalē destruxisse legitur quia venter cui coquorum mul-
tudo deseruit edificia virtutum ad solum redigit. Hec gratianus.
Sed nonne destructio virtutum anime damnus hominis est peris
inestimabile.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella ad sepe dictum hominem de seruando temperan-
tiam contristatum sic ait. Nequaquam homo hac de causa trista-
ri posses. quinimmo potius gauderes si que qualia et quanta

ex tyantia seu sobrietate bona homini pueniunt diligenter aduer-
teres. Quis igitur ut testibus credas veridicis quod hoc manifestant.
Audi primo magnum patrem augustinum. Sobrietas inquit men-
tis est et sensus membrorum omnium. corporisque tutela. castitatis
pudicieque munimen pudori prima amicitie pacisque seruatione.
statisque semper coniuncta. criminum vitiorumque omnium profuga.
hec magnus pater. Qui rursus eandem virtutem commendans.
Sobrietas inquit est recti iudicij tenax. memorie recordationisque in-
separabilis. sapientie secretorum custos. archani velamen. lectio-
num et doctrine capax. studiorum et artium bonarum disciplina
pariter et magna ingeniorum et capiendorum pedissequa. bone fa-
me semper audax. in cogitationibus salubria atque utilia versans. vir-
tutis singulare auxilium. cuncta cum ratione disponens. in congre-
gatione honestorum seipsam semper ingerens. hec pater predictus.
Qui rursus ipsam sobrietatem sic commendat. Sobrietatis perseue-
rantia inestimabilis est animi fortitudo. omnes earum virtutes et om-
nes laudum tituli semper concupiscunt. quia sine ipsa ornari ac pla-
cere non possent. hec iterum idem pater. Audi denique et illustrem
origenem. Sobrietas inquit omnium virtutum mater est. sicut ecc-
o. verbo ebrietas omnium vitiorum.

Capitulum vndecimum continens consolationes super ieiunio et
abstinentia.

Vndecimo post premissa sepe dictam dominam etiam ali-
us tristis pro consolatione super ieiunijs et abstenen-
tijs requisivit. cui ipsa de suis puellis mox sex ad-
iunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad hominem istum propter ieiunium de proxi-
mo imminens contristatum sic ait. Tu cum ieiunas noli fieri sicut
proserita tristis. Nec te ad hoc moueat si ieiunium boni alicui sit
preiuatō puta eius cibi delectabilis. Nepe teste venerabili grego-
rio prout liber decretorum commemorat. Non mediocriter erant qui
magno bono preferunt mediocre bonum. vti scilicet in proposito
bonum istud cuius ieiunium est preiuatio. Proferam cum nec illud
bonū diei mereatur mediocre respectu magnorum bonorum. ad que ie-
iunium confert. Que nam inquires sunt illa. Profecto licet illa plu-
ra sint prout illustrium virorum patere poterit testimonijs. tamen
ad presens solum tangam corporalia quedam maiora atque meliora
sorumibus meis relinquens. Et ecce quantum ad corporalia. Nonne
dicit ecclesiasticus. Non est census super censum salutis corporis.
Illi igitur bono cuius ieiunium ad tempus est preiuatō preferenda
est vti que salus seu sanitas corporalis ad quam profecto multum confert

ieiunium ordinatum. Audi venerabilem jeronimum. Mater inquit sanitatis est abstinentia. mater egritudinis est voluptas. Sed et vulgatissimum est quod abstinentia est summa medicina. unde et ver su quodam dicitur. Ieiunat medicus. O quanti calores febrium ieiunijs sunt extincti. O quoties diuersarum infirmitatum materia in ieiunantibus est sumpta. O quotiens ex repletione nimia nonnulli palissim et pessimos morbos incurrisent si non tales vel sanguinem minuendo vel aliter et cito puta forte per abstinentiam se iuissent. Audi de hoc procratem qui putat ex verbis jeronimi in decretorum volumine recitatur. docet optimis obesa et crassa que crescendi mesuram impleuerint nisi cito ablatione sanguinis minuantur in palissim et pessima morborum genera erumpere. et idcirco necessariam esse redemptionem ut rursus habeant in que possint crescere. non enim manere in uno statu natura corporum potest sed aut crescere potest semper aut decretere semper nec posse viuere animam nisi crescendi capax sit. hec ille. Illis ergo quos inopia sic repleuit ut crescere non possint expedit vel per parte euacuari aut sanguinem minuendo vel alio homini modo. Quid plura. Profecto secundum promissa patet quod ieiunium multoties infirmum sanat et sanum ab infirmitate vel etiam a morte quicquid preseruat et a medicorum per dominum salario supportat. Itaque consolante sequitur quod contra discreta ieiunia non est credendum medicine. Audi ambrosium illum insignem cuius dictum volumen inducit decretorum. Contraria inquit conditioni diuine precepta medicine sunt. a ieiunio reuocant. lugubrare non sinunt. ab omni intentione meditationis abducunt ita qui se medicine dederit seipsum sibi abnegat.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad hominem predictum propter ieiunium tristatum sic ait. Cur non contra tristitiam attedis ad hoc bonum ad quod ieiunium confert. Hoc quidem unum de maximis est. Quod inquit est illud. Ecce si culpa maximum malorum est. sequitur quod mors culpe de maximis bonorum est. Verum quod hoc bonum de ieiunio vel casualiter predicetur. sed hoc audi venerabilem antistitem ambrosium. ieiunium inquit mors culpe. excidium delictorum. remedium salutis. Audi quoque patrem clareuallensem qui de abstinentia sic dicit. Pro eo quod ab impijs licitis abstinemus ea nobis que prius omisimus illicita condonantur. quid est condonari commissum nisi ieiunio breui ieiunia redimi sempiterna. gehennam enim meruimus ubi nunquam nullas cibis est nulla consolatio nullus terminus ubi guttam aque diues postulat et accipere non meretur. bonum et salutare ieiunium quo redimuntur eterna supplicia dum remittuntur peccata. hec beatus.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ait. O homo si maculam turpem haberes in facie valde gauderes quod illam per ieiunium posses remouere. Sed quid.

Procerto macule vitiarum in anima sunt maculis faciei turpiores. Igitur gaudendum de ieiunio et hilariter ieiunandum. ex eo. scilicet quod per ipsum ieiunium possunt vitia ab anima remoueri. Audi de hoc prefationem ecclesiasticam de ieiunio sic dicentem. Qui corporali ieiunio vitia dimittit. Audi quoque clareuallensem. Ieiunium inquit non solum ablatio est peccatorum sed et extirpatio vitiarum. non solum obtinet veniam sed meretur gratiam. non solum delet peccata preterita que dimisimus. sed et repellit futuram que committere poteramus. Audi ulterius psidorum propositum confidendum. Ieiunio inquit libido restringitur. ieiunio luxuria superatur. Audi quoque petrum Rauennatem. Ieiunium inquit aufert vitiorum morbos. carnis amputat passiones. criminis causas appellit. Denique audi venerabilem jeronimum. arduos inquit dyaboli sagitte ieiuniorum et vigiliarum frigore restringende sunt. Vnde et magnus pater augustinus. Ieiunium inquit concupiscentie nebulas dissipat. libidinum ardorem extinguit.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait ad hominem gule intentum et propter ieiunium contristatum. Nonne vitium gule hyatu suo inuolues quasi quodam vorago est. que sibi immersum facile absorbet atque suffocat. Certe sic. nec potest probabiliter hoc negari. Sed quis non intelligeret hominem voracem iuxta sonum vocabuli voragini gule esse immersum. Quapropter valde gaudere habet si quod rem repiat qua de tali voragine superleuetur ut euadat. Vis autem scire rez homini. Nonne hanc esse sanctam ecclesie ieiunium vel alias ex ordinata deuotione assumptum. Nonne enim sancta mater ecclesia deo sic loquitur in prefatione. qui corporali ieiunio mentem eleuas. Sed et magnus pater augustinus. Ieiunium inquit purgat mentem. subleuat sensum carne spiritui subicit. quod admodum aut leue quod sibi adiuncto predominantans ipsum que secum eleuat. sic mens ieiunio eleuata tanquam leui exteriorum hominum tanquam de se graue sibi subiectum ieiunio tanquam ei predominantans de predicta gule voragine secum eleuat et a piculo liberat. ne absorbeat.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella ad predictum hominem sic ait. Considera tu quod quatuor ieiunium. quod eo est sine tristitia ieiunandum. quod nulla est comparatio boni quod ieiunium aufert. ad bonum quod ieiunium confert. Ieiunium quippe delectationem cibi exteriori homini aequaliter aufert. qua delectatione ieiunando relicta propter deum interiori homini secundum diuinam provisionem hac in vita centuplum confert. Ieiunium exteriori homini fortitudinis aliquid aufert. sed que illa est multo melior. confortationem interiori homini exteriori ei subiciens. plane confert. Ieiunium forsitan corporalis virtutis aliquid aufert. sed que multo meliores sunt spirituales virtutes que hominem bonum faciunt et ad premia eterna disponunt largite confert. Audi prefationem quo domino virtutum dicit. Qui corporali ieiunio virtutem largiris et premia. Audi venerabilem archidiaconum ambrosium de castitate specialiter loquentem.

Nam postquam dixit ieiunium mors culpe. excidium delictorum. remedium salutis. radix gratie subiungit fundamentum est castitatis et addit. hoc gradum ad deum citius pervenitur. Sed quid hoc melius esse possit. Audi quoque et venerabilem presbiterum ieronimum generaliter loquentem. Ieiunium inquit non solum perfecta virtus sed ceterarum virtutum fundamentum est et sanctificatio. Audi patrem clarevallensium. Ieiunium inquit orationem devotionem et fiduciam donat. Denique considera quod ieiunium quibus cibo videatur contrarius. tamen et ipsum cibus est. Cuius inquit. Profecto cibus est virtutis interiorum hominem confortantis. Audi leonem papam. Semp inquit virtuti cibus ieiunium fuit. De abstinentia quoque praevident caste cogitationes rationabiles voluptates. salubria consilia. et per voluntarias afflictiones caro concupiscentis moritur. et virtutibus spiritus innovatur. hec ille. Datet igitur per haec omnia ad gaudenter amplectendum ieiunia quod nulla est compatio boni quod ieiunium aufert ad bona quae ieiunium confert.

VI. CONSIDERATIO.

Quarta puella ait. Tu homo qui ieiunium horres. considera quod si tibi ieiunium corporalem cibum subtrahit. tanto mens utilius spiritualem tibi cibum attrahit. Qui quidem homini necessarius est. Non enim in solo pane vivit homo. sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Per cuius carentiam si salvator dimiserit nos ieiunos deficiemus in via. Si vis modo scire quod verum sit quod dixi. intelligas hoc per simile. Nam sicut qui ieiunat. auidius postea et ad incorporatio nem utilius sumit alimenta minusque fastidit meliora. quam ille qui primo grossioribus se replevit. Ita nimium qui ex devotione ieiunaverit non sic fastidit cibum spiritualem sicut ille qui per materiale cibum ieiunium solvit. Immo illum spiritualem auidius sumit atque fructuosius. quippe ex pietate nos docet ita esse. cum verbum dei quod cibus spiritualis est melius incompatibiliter sit audire de mane ieiuno stomacho quam post praedictum aut repleto.

Capitulum duodecimum continens consolaciones super inedia siue super fame et siti.

Vodecimo post premissa ad sepe dictam dominam consolatricem accessit et alius tristis gratia consolacionis super fame et siti consequende. Cui ipsa de suis puellis duas consolatorias deputavit.

I. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad hoies famelicorum et ex hoc turbatum sic ait. aut fame guez pateris ratione penurie et egestatis aut fame omnium ratione abstinentie longioris. Si quidem primo modo sororum mearum consolacionem requiras super ubi agit de penuria et egestate ac de indica paupertate. Que nimium fames si ad mortem etiam ea terminari oportet hoc habere consolacionis. quod uti est per sororem meam patuit fames in paucis diebus aufert hoies et liberat ex hac vita peccati. Sed et alia in hac parte ad consolaciones

9 169
pertinent quae super propria morte festina possunt hominem consolari. Doctro si leuioi occasione famescere contingat vel sitire. hoc primum consolacionis occurrit quod venerabilis pater ieronimus quodam in loco sic dixisse reperit. Otiū per fastidium. exercitiū famem. fames autem miro modo dulcia reddit quae fastidium facit insipida. hec pater ille. Idem quoque iudicium est et de siti. aqua enim per sitim in vinum mutabitur vernaculum. et ceruisia turbida in claretum. Sed et hoc quod dictum est quod videlicet quae fastidium facit insipida. fames miro modo dulcia facit. potest per hoc utrumque intelligi quod dicit Neemias. Panem de celo dedisti eis in fame eorum. Nimium panis grossus et terrestis fit quasi panis de celis omne in se habens delectamentum suavitatis. id est fit miro modo dulcis ratione famis precedentis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella fame et sitim eiusdem attendens ad rationem ad tristitiam hominem ita ait. Si ratione ieiunij a cibo abstinentes corporali fame affligeris siue siti. sume cibum alium siue potum. Nimium sicut ait ille Cassiodorus. Ipsis quibus est consuetudo subtracti cibi qui se escis alijs nesciunt consolari. hec ille. Quia ergo fame affligeris ut vel hoc modo verificetur illud per. Indies famis saturabunt. et illud job. In fame ridebis. plura armarium memorie seu archas mentis tue archane et si quod dulcissimum cibum inueneris verbi dei ibi reuerentiam. gusta illum illo recreeris. atque de cella vinaria vino leticie spiritualis. Nempe cibum gustando atque potum homini spiritualem. non solum venies in oblivionem ieiunij et alterius cibi sumendi puta carnalis. sed et carebis eius quodammodo appetitu tanquam insipidi. quippe gustato spiritu desipit omnis caro. Quod quidem si neglexeris fatuus es similis limo. nec passione dignus. quemadmodum nec talis qui propter grossioris cibi puta nigri panis carentiam famesceret. eo quod cibos delicatos absconditos habes in copia. eis uti non curaret. hoc autem dico naturale quodammodo famis remedium attendendo. quod quidem remedium in proposito consisteret in suspensioe ad cibum spiritualem per actualem consideracionem. quemadmodum quod dum ad unum cibum delicatum per actualem usum suspenditur. interim naturaliter per appetitum grossioris cibi non vexatur.

Capitulum tredecimum continens consolaciones super vilibus et rudibus vestimentis et super carentia delicatarum et preciosarum vestium.

Vodecimo post premissa ad sepe dictam dominam consolatricem optimam accessit per consolacionem habenda etiam alius tristis ex eo turbatus quod non habuit delicatas vestes. sed tantum viles et rudes. cui ipsa mater deputavit tres de suis puellis per consolacionem recipienda ab eis.

I. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad triste illum sic ait. Tu qui vestitum desideras delicatum

Audi principem phoz. arestotilez in mortis articulo suos discipu-
los alloquētes. Nescitis inqt q pbs purus et pfectus mortificauit
oia desideria sua i h° secl° i omissatōe potu et vestitu et alijs de-
lectatōib⁹ Tu vō nōduz tua desideria mortificasti cca vestitū. d c⁹
delicati carētia es oquest⁹. igitur hoc p̄mūz otra te sequit⁹ q nō
es pbs purus et pfectus. qualis estimatōne hominū forsitan fuif-
ses si tacuisses. Nūc vero qm̄ oquerendo nō tacuisti carebis noie
hoc p̄claro qd̄ amatoz sapientie interpretatur. Si qdem te ostendisti
non amatozē sapientie. s̄ magis lane delicate. O q̄ dissimiles deli-
cie in lana ostitit et in sapientia cui sapientie. nec sericū nec purpu-
ram licet opare. Min⁹ qz licet appetere p̄sertim ei cui alias pacto
quodā scdm̄ aplm̄ ocessum est xpm̄ qui patris sapientia est induere
Audi illū cyprianū. Serico inquit et purpura indute xpm̄ sincer-
ter iduere nō possunt. Eligas igit⁹ iter ista et vide q eligas sapiē-
ter. vt n̄ mō vt pbs mūdāe sapientie. s̄ amatoz vō sapientie oprobriif

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad hominem p̄dicta ex causa tristē sic ait. Nō
ne homo te docet ratio. honorabili⁹ esse mltō. vestiri veste re-
gis aspera q̄ p̄pa veste delicata. Est pfecto fateare necesse est. S̄
quid. Dic michi de rege illo qui in vestitu suo habet scriptum rex
regū et dñs dominantū. cui est honor et gl̄a et impiū. qd̄ impiuz
teste apostolici textus appatu et suis dabit. Dic de illo maxio re-
gū quo legis. Nōne legis q vestit⁹ erat s. hic veste aspera sangui-
ne. et si sic. qd̄ restat tibi. Reuera cū sit rex gl̄e si tandem cū eo sto-
la gl̄e supuestiri queris. restat nunc p̄ conuenientiā et si nondū ul-
qz ad sanguinem restitisti. saltē hic de veste aspera siue rudi tanq̄
dicto regio habitui aspero sanguine v̄l p̄mūz oformi gl̄eris. d ve-
ste delicata erubescēs. Sequere in hac pte v̄l militē regis vnū de
p̄ncipib⁹ p̄mis. vnum de p̄mis i acie. ab ip̄o rege de veste aspa-
o m̄datum cum dicebat. Quid existis in deserto videre homiē mol-
libus vestitū. Ecce qui mollibus vestiunt⁹ in domibus regum sunt
quasi dicat non. nec iste in deserto. Tu aut̄ homo forte dices nec
ego sum in deserto. vt doceat me vestis aspera. fallis plane. Nōne
de assumpra de hoc seculo neq̄ qd̄ et tu inhabitas dēt̄m est. Ita ē
que ascendit de deserto. et licz addatur delicijs affluēs. tñ hoc d̄
solis intelligitur sp̄ualibus delicijs que sole et nō delicata huius
seculi cum ascendētibus coascēdunt. q̄ ergo ip̄e rex regum in de-
serto. id ē in isto mūdo corde et animo deserendo approbat i mili-
te qui de pilis cameloz. et non de lana delicata. nec de serico vel
purpura vestitus erat. hui⁹ oppositū s. vestem in nobis delicataz
scire debem⁹ deo foze min⁹ gr̄a. s̄ vestē rudē ḡtiozē. Quid aut̄ am-
pli⁹ l̄ poti⁹ i vestitu desideras q̄ i ip̄o et p̄ ip̄m deo ḡtū esse. qd̄ d̄-
licate vestes et p̄ciose mime opat⁹. sicut et sn̄ pctō vt i pl̄ib⁹ mini-
me d̄ferūt. Audi gregoriū. Nemo inqt existimet i fluxu atqz studio

19
166
p̄ciosaz vestitū pctm̄ deesse. qz si hoc. culpa non esset nullo modo.
Iohannem dñs de vestit⁹ sui asperitate laudat⁹ et nequaq̄ paulus
feminas a p̄ciosaz vestitū appetitu opesceret dices non in veste p̄-
ciosa. hec ille. S̄ et crisost⁹ dicit q mollis vestis rigidū corp⁹ faci-
le reddit delicatū. Facto vero corpore molliori necesse est et animā
p̄cipare lesionez. nam vt pl̄imum opatōnes ip̄i⁹ osonant dispo-
sitōnibus corporeis.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Tu hō qui delicate vestiri desideras. Attē
d̄ qualis sit dñia inter te et hominē grossa seu rudi veste ex hu-
militate orentū. Profecto qui desiderat delicate vestiri et nō sine
peccato vt soroz mea p̄zi⁹ oiuic. Is ita vestitus assimilari potest
sacco foris depicto seu deaurato. In⁹ tñ immūditissimis et fetidissi-
mis stercozib⁹ pleno. hō vero rudi seu grossa veste v̄l ex huilitate
oēt⁹ assimilari p̄ sacco magno l̄ griseo. In⁹ tñ nobilissimis arōa-
tib⁹ pleno. Vide ergo qd̄ hoz tu eligas. Dat⁹ aut̄ opatō declarā-
tione saltē vnū mēbz i p̄ qd̄ etiā de mēbz oposito poterit iudica-
ri. Audi igit⁹ de p̄posito summū illū pontificē Innocentiū. Supb⁹
inqt vt magnific⁹ videat⁹ satagit vestiri duplicib⁹ indui mollib⁹
p̄ciosis ornari. S̄ quid est hoc. p̄ciosior ornatz nisi sepulcrū foris
dealbatū. In⁹ aut̄ spurcicia. hec ille et bene qdem. quippe deli-
cata et p̄ciosa vestis oinet hominē nō sine vitijf se gestantē qui ab
int⁹ plen⁹ est realib⁹ stercozib⁹. et nichilō⁹ sicut vitiosus sterco-
zib⁹ methaphorice dicit⁹ est plen⁹. Vex qz ip̄a vestit⁹ delicata et
p̄ciosa corruptōis hm̄oi oinentiā testat⁹. queādmōdū in sacco fa-
cile dephendit⁹ ab ex̄ an pira q̄ ab intra oinet sint mollia seu cor-
rupta. Hinc esse p̄t q magn⁹ p̄ aug⁹ fertur dixisse de p̄ciosa veste
erubesco q̄ si dat⁹ michi vendo eam. S̄ et de patre clareuallis le-
git⁹. q̄ in vestib⁹ paup̄tas ei semp placuit. sordez nūq̄. Declarato
itaqz p̄misse diuisionis mēbz o p̄mo. qd̄ sentiēd̄ putas de scdo sibi
opposito. Profecto scdz loycol. Si p̄positū in p̄posito. et oppositū
i opposito. Oppositū g⁹ mēbzū. i. hō rudi seu grossa veste ex hui-
litate orent⁹ oinz oppositū stercozib⁹ fetentib⁹ delicatā et p̄cio-
sam vestē replentib⁹. ex eo s. qz est plen⁹ nobilissimis aromatibus
ad celū vsqz redolentib⁹. oinet nanqz vt supponit⁹ ip̄am huilita-
tem que vas est dicere gr̄az. gr̄a aut̄ purissimo balsamo opar⁹. igitur
rōne oinentie sicut balsamū aromatizans odozēz dat. imo sola
huilitas mltis p̄pollet aromatib⁹. Ipsa nāqz dicit⁹ esse in floribus
viola et i odorantibus thus. S̄ nōne viola odorifera est. nōne odo-
ziferz ē et thus. Immo sicut thus quanto in fumū magis tenuēz re-
solutū fuerit. tanto maioris suauitatis odzē spargit. ita et de huili-
tate d̄. q̄ dū p̄m̄ subiectū q̄si i nichilū extenuat ḡtūssimū odorem
do spirat. Rursuz d̄ huilitas miro mō rdolere et p̄ nardū p̄pter sui
puitatē significari. de qua dicit sponsa in canticis. cum esset rex in

accubitu suo nardus mea odorem suum dedit. Denique spissantur libere flat in corde humili. quod quidem ad maiorem facit redolentiam. Vnde sponsa hoc designans in canticis. Veni inquit auster profla ortum meum et fluent aromata illius. Ceterum humilitas cetera bona hominis deo amplius redolere facit. Nimirum spes aromaticae cum in pulverem rediguntur vehementius redolent. sic et bona hominis cum per eius humilitatem minuta fuerint. Ad quod designandum dicitur in canticis. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatis mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii.

Capitulum decimumquartum continens solationes super arto et humili reclusorio vel cella et universaliter super delectabilium habitaculorum carentiam.

Vartodecimo post premissa accessit ad dominam sepe dictam et alius tristis super humili reclusorio seu cella angusta et delectabilis habitaculis carentia solatioz que: rens que huius rei gratia mox ei de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad predictam tristem sic ait. Cur homo de habitaculo ne arcta turbaris que eo tibi magis convenit quam ampla quam lata et spaciola quamque etiam grossa et speciosa. quo minus eris in ipsa arcta distractus. et magis manebis recollectus. Nam et te faciet virtutum atque scientiarum capacitatem locum angustum. fertur namque thomas aquinensis dum olim in colonia studuisset et maximam thesaurum scientiarum sibi acquireret vix quatuor pedum in longum et in latum studioz habuisse. Dypogenes autem angustioris cellam habuit. Audi valerium illum maximum. humile inquit tugurium virtutes recepit angustum locum magnarum virtutum turbam capit. Dypogenes enim cum torqueretur in dolio se domum volubilem habere vocabatur et se cum temporibus commutante frigore enim os dolii vertebat in meridiem. estate ad septentrionem et ubicunque sol se inclinaverat dypogenis simul proterius vertebatur.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Cur homo delectabili hic habitaculo frui appetis et non potius tale refugium. Nimirum spes diminuit de futuris in celo habedis deliciis. Vis hoc scire. Legito vitas patrum. Ibi namque facta de quodam loco mentio dicitur sic. Locum iste si delicio sus est et abundans quam requiem sperabimus in futuro seculo si hic delicias fruemur. Nonne ergo multo melius est hic habitaculo carere delectabilibus quam pati detrimentum circa bonum spei de sideris mansuetibus conditis in celesti iherusalem in civitate domini. virtutum in civitate dei nostri. civitate sancti que condita est in celis vivis ex lapidibus. que fundata est saphiris et porte nitent margaritis. et omnes muri ex auro sunt purissimo. In qua quidem mansiones multe sunt ibi namque deus nobis constituit lucidissimas mansiones.

9
167
ibi requiescunt sanctorum anime. Sic autem peregrinamur a domino. nec habemus hic manentem civitatem. quare nec habitaculum.

Capitulum quindecimum continens solationes super carentia mollium lectorum et delicatorum lectisterniorum.

Vintodecimo post premissa accessit ad dominam solatricem sepe dictam et alius tristis querens super lectorum duricia et delicatorum lectisterniorum carentia solari. At illa mox eadem tres solatrices de suis puellis assignavit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella ad hominem predictum delicata stramenta appetentem. atque ex carentia dolentem. sic ait. Cur tu et in istis que ris deliciis. Nescis de babilone dictum esse. quantum glorificavit se et indelicijs fuit. tantum dante ei tormentum et luctum. hoc autem tormentum et eius equalitas ad babilonis delicias. etiam ad alios et aliorum delicias extenditur. aliter ibi non diceretur. principes ne sitis delicias eius. et de plagis eius non accipiat. Sed que posset esse plaga vel tormentum forme seu equale deliciis in delicatis lectis et lectisternijs consistens. non appet ex scripturis nisi illud dicitur quod prophetatum reperitur dicente filio amos. Subter te sternetur tinea. et opimentum tuum erunt vermes. O qualis lectus subtus. et qualia lectisternia et opimenta superius. O quale et quam abhominabile tormentum quod quidem ut euadatur merito debes gaudenter carere dictis delicijs consistens in lectorum atque lectisterniorum mollicie delicata.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad eundem hominem sic ait. Non advertis quod circa noctem ante usum stramentorum dici solet. Noctem quietam et finem perfectum tribuat nobis omnipotes et misericors dominus. et subiungit. fratres sobrii estote. et vigilate. quia adversarius vester dyabolus (tanquam leo rugiens) circuit. querens quem devoret. Et quare hoc. Certe quod dyabolus illa in hora (qua stramentis vitur) perferam delicias maxime nos temptare solet. Quid ergo tunc faciendum. Expedi certe eum fugare. Quo pacto inquires. Audi patrem clavallium. Dum inquit dyabolus officinas fratrum circuit. debet eum fugare ab oratorio devoto. a dormitorio stramenta vilibus est utendum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad eundem virum sic ait. Tu vir robuste. cur non es memores tenerissimi illius infatuli in asperissimo frigore nati. Nam et postmodum tepantiori tempe petrus homo solidioris substantie cum ministris iudeorum in domo caphethe stabat ad prunas quod frigus erat et calefaciebat se. Cur non consideras gesta circa illum vagientem infatulum frigido loco et tepore. duro prolepio per lectum positum et per lectisternijs

pannis inuolutum uilibus s. ut pato. nam et maxim⁹ dicit de ipso
 apud iudeos sozdebat in pannis. Nimirum aliter non diceretur cum
 pondere pannis inuolutum. Nam et diuitum infantes et pannis
 inuoluuntur s. p. ciosis et delicatis que nomen excedunt panosita
 tis. Cur non attendis et matrem pueri et ipsam teneram et a natu
 ra delicatam. que si lectum habuisset puerum suum tam dilectum non
 in p. sepi posuisset in medio duum animalium. infanti terribilium.
 Eositan ipsa in muda terza iacuit. Naz nichil agitur d. eius lecto.
 quia nec erat ei locus in diuersorio. Vbi agitur mollicies lecti sui.
 ubi culcitre de serico facte. ubi cussimi p. ciosi et puluinaria delica
 ta. ubi ornat⁹ purpure. ubi corzine et cetera queq. que regina mu
 di decuissent. fac ergo opat⁹ tui hominis ignobilis ad regem celi
 atq. ad regnam mundi matrem dei unigeniti. Eac opat⁹onem tui
 rustici et robusti ad teneros artus pueri atq. ad teneritudinem
 puerpe et corporis virginei et te ipsum apud te inuenies detesta
 bilem merito haberi. qui de duricie lecti et lecti sternicoruz uilitate
 oqueri p. sumis. ac si tibi debeantur deliciae quibus caruit deus tu
 us et mater eius. Nonne erubescis qui talia requiris comoda. Eac
 opat⁹onem tui iniusti et peccatoris ad puerum purissimum ad infan
 tem qui peccatum non fecit nec est inuent⁹ dolus in ore ei⁹. Eac
 et ad matrem de qua p. ter honorem domini (cuz de peccatis agit)
 nolo questonem habere. ait magnus pater augustin⁹. fac inter te
 ipso opat⁹onem et inuenies q. p. se nullo indigent penalitatis re
 medio. tu uero querendo comoda penalitatis refugis quibus p. o
 p. tior tuoz remedij indigeres. Dices forte ipe puer p. o me pe
 nalitates p. tulit quibus peccata mea tulit. O quanta est hec insa
 nia. Nunquit non ei in tuo negocio coopaberis. Der quid penali
 tates illius tibi applicabis. num comodis tuis. Nequaquam ipse
 comoda in penitentibus detestetur. Deniq. fac opat⁹onem et agno
 sce differentiam inter te insipientem et puerum illum qui dei uir
 tus est. et dei sapientia. qui non elegisset penalitates nec p. o le
 do/feni duriciam. qui feno iacere p. tulit nisi in hmoi aliquod ma
 gnum bonum latens cognouisset. et qd. cunq. illud sic ei usq. boni
 p. cipium tibi similibus penalitatibus cum gaudio compabis.
 Sane si p. ter bonum implicite tactum de bono penalitibus re
 spondente desideres magis explicite edoceri. Ecce optuit cristuz
 pati et ita intrare in gloriā suā. Proinde et tu sperare habes p.
 incōmoda patienter tolerata. osequi gloriā et p. tormta tempalia
 compare tibi delicias sempiternas. Non enim ad hoc uolendum
 p. onioz est deus. ut quantum quis gloriificauit se et in delicijs fuit
 tantū illi tormentum et luct⁹ debeantur q. ad uolendum. ut quā
 tum quis in tormas fuerit et incōmoda passus humiliter tantum
 ille d. delicijs et gaudijs cōsequatur. s. nec solum tantum qz men
 suram ofercam et coagitatam et sup. fluentem dabit dominus.

Aug.

Antip.

So.

EXPLICIT NONVS LIBER DE CONSOLACIONE THEO
 LOGIE. INCIPIT DECIMVS LIBER CONTINENS CON
 SOLACIONVM REMEDIA ODORTVNA CONTRA ILLA
 TVRBATIVA QVE ODDONVNTVR SOLACIIS ET GAU
 DIIS SEV IOCVNDITATI. CAPITVLVM PRIMVM CON
 TINENS CONSOLACIONES SVPER GAVDIORVM ET
 SOLACIORVM MVNOANORVM SEV EXTERIORVM CA
 RENCIA.

Ca. p.

Ecimo principaliter decem tristibus ad sepe dictam
 dnam solatricē accedeb⁹ primo omniū un⁹ ex eis
 eiusdē domine pedibus puolucus ipi de mudancor
 seu exterior gaudior et solacion carencia est con
 questus. cui mox illa de suis puellis. xiiij. p. o conso
 lacione eidem tristi impēdenda assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad p. dictū tristi sic ait. O homo opacioz tibi q. ve
 video exteriorib⁹ solacijs exquisitis tanq. eger tedia vite me
 deri queris. Nimirum ipz medicamentū solacion talū in vuln⁹ ver
 atur. quia dū nimis studiese ei inheris nō ad refectōez tuā sed in
 defectōne cedere repit. Ipaq. mēs tua a secreti interioris gaudio
 excludit. et diuersis malis passionib⁹ p. vices subicit. Audi grego
 riū dominici gregis pastore egregiū. Vt inquit taceamus q. in cor
 pore dolores tolerat qui febrib⁹ anhelat. Ipsa v. salua egritudo
 est cui curādi necessitas nunq. deest. quot em solacia ad vsum viue
 di qrim⁹ q. tot v. egritudini medicamēis obuiam⁹ s. ipm quoq.
 medicamentū in vulnus vertit. qz exquisito paulo diuti⁹ inheren
 tes eo graui⁹ deficiamus qd. p. uide ad refectōne p. amas Ipsa quo
 qz mens v. a secreti interioris gaudio exclusā mō sp. decipit. mō
 pauore vexat. mō dolore deicit. mō falsa h. plaritate reple. hec il
 le pater sanctissim⁹ qui ex dictis solacijs finaliter infert q. tuoz ma
 las aie passioes de quib⁹ illa expta boeciana solatrix loquēs sic
 dic. Gaudia pelle pelle timorē spemq. fugato nec dolor affit nubla
 mes ē vinctaq. frenis h. ubi regnat.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad p. factū hoiez mudana gaudia appetentē sic
 ait. Nōne multomeli⁹ est gaudio carere q. de gaudio habito
 postmodū dolere et tormenta sentire. Sic inq. necesse est. Sed quid
 profecto extrema gaudij luct⁹ occupat teste scriptura imo et egre
 gius ecclesie. Pastor gregori⁹ sic dicit. Iure restat ut quot prius in
 mudo incolumes habuim⁹ gaudia tot de ipso postmodū cogamur
 en tire tormenta. Nec ille pater. et videt⁹ initi ei qd. in apocalipsi
 de babilone scribit. quātū gloriificauit se et in delicijs fuit tātam
 date ei tormentum et luctum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad eundē sic ait. Cur leta qris. et de tristibus qre
 ris. Erroz ubi inesse videt⁹. Nempe plus oferunt tristia q. leta

Vis hoc scire. Audi p̄memoratū pastore ecclesie. Solet inquit leticia archana mentis apire atq; apiendo amittere. aduersa vero cum nos exteri⁹ depmūt interi⁹ acutiores reddūt. Nec iste pater. Nec nix. Nā et vexatio dare dicit intellectū. Acumē etiā intellectus facit in⁹ legere atq; colligere de quo mēs introsūm pōt gaudere cū illa videlicet sapiētia de qua dicit sapiēs. Intras in domū meā cōquiescā cū illa n̄ em habz amaritudine ouersatio illi⁹ nec tediū cōuictus illi⁹ s̄ leticiā et gaudiū.

III. CONSIDERATIO

Quarta puella eide sic ait. Audi frater nō incassum verbū illius Cassi. Bonū inquit insolitū pl⁹ amat et sequēti gaudio cōfert dulcedinē tpm̄ p̄missa tristitia. Nec ille. S; quid est. qd̄ inde sequit̄. Profecto sequit̄ q̄ carētia mundani gaudij de q̄ tibi inest tristitia. eo quidē p̄uis existēs min⁹ bona. ē t̄m̄ appetēda q̄ futuro gaudio celesti cōfert dulcedinē. Ita sane ut pl⁹ sapiat. Qd̄ quidē plus om̄i p̄ualet gaudio p̄nti. sicut eternuz t̄pali. Non em̄ inerit gradus iste futuro gaudio t̄m̄ in ei⁹ p̄ncipio. Nimirū quoadusq; durauerit futurum gaudium durabit et omnis ḡdus eius.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ad p̄fatū hoīem est locuta. Stulti sūt oīno qui gaudere appetūt i reb⁹ exteri⁹ seu mūdānis. Nepe q̄ stultissime errēt pulcre oñdi⁹ aucte magni p̄is Volētes inq̄t gaudere forinsecus facile euānescūt et effūdunt̄ in ea que vident̄ et nō sūt et p̄magines eoz. famelica cogitatōe lambūt. O si fatigentur inedia et dicāt q̄s oñdit nobis bona. hanc dicti p̄is sniam si intelligere volueris recursū habe sup̄ius ad sorozē meā et inuenies eaz lucide declaratam.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ad hoīem p̄dictū ait. Opacior hō tibi de errore q̄. i. famelic⁹ existēs indigeres satuari et nihilomin⁹ de carētia mūdani gaudij turbaris. quo habito mime faciar posses s; magis te d̄tigerz ieiunū relinq̄. Quid ni dixeriz te famelicū. Tu nāq; es de ill de q̄bus ex sentētia magni p̄is soroz mea imediate recitauit q̄ volētes gaudere forinsec⁹ facile euānescūt et effūdunt̄ i ea q̄ vident̄ et n̄ sūt. et p̄magines eoz. famelica cogitatōe lambūt. O si fatigent̄ et dicāt q̄s oñdit nobis bona scilz quib⁹ indigerēt cōtra inediā faciar. Eozte dices q̄ nā sunt illa. Profecto sunt pabula veritatis sine quib⁹ tanq̄ sine p̄p̄is suis obiectis ieiun⁹ manz in:tollect⁹. Dices rursuz quib⁹ accidit h⁹ ieiunū. quo in via possent deficere. ill reuera q̄ i via misere hui⁹ p̄grinatōis n̄re gaudia solēt querere. Audi gregozū p̄rem beatissimuz. A veritatis inq̄t pabulo ieiuni sūt qui in hac p̄grinatōis inopia letant̄. De carētia igit̄ leticie tal̄ seu gaudij gaudere quidē cōuenirz multo pl⁹ q̄ p̄ tristitia querulari.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Miror karissime q̄ verum gaudij quod solum habetur in domino negligis et de illi⁹ carētia gaudij

10

169

tristans q̄ respectu gaudij habendi in dño veraciter rationē habz merozis. Audi dulcem illuz p̄zem clareuallis. Illud inquit reuera v̄ez est gaudiū et solū qd̄ nō de creatura s; de creatore d̄cipitur. qd̄ cū possederis nemo tollat a te cui compata om̄is aliunde iocunditas meroz est. omnis suauitas dolor est. om̄e dulce amarū. om̄e decoz. fedum. om̄e aliud qd̄ delectari possit molestum.

VIII. CONSIDERATIO.

Quarta puella sepedito hoī tristi sic ait. Cur tristans de mundani gaudij carētia. cōsidera errozē tuū qui de bono tanq̄ de malo tristans. Nōne em̄ eo carere bonū est qd̄ aima sanctis meditationib⁹ q̄ vtiq; rectū iudiciū p̄mouent occupata exiliū vel carcerē reputat aut luctū deputat vel merozē. Eatēris necesse est. S; q̄. Profecto aima sp̄ualib⁹ meditacōnū incitāntis occupata mundum carcerē v̄l exiliū ac risum et gaudiū luctū reputat et merozē. Audi magnū p̄zem Augustinū p̄ redēptōis inquit n̄ri mortē de te nebris ad lucē. de morte ad vitā. de corectōe ad incorrectōez. de exilio ad patriā. de luctu ad gaudiū. de teris ad celeste regnū vocati sum⁹. quecūq; ergo aia sancta talib⁹ fuerit incitāntis occupata. nihil d̄cupiscit terrenū. nihil trāsitoziū. nihil qd̄ ad t̄ps arriDET nihil qd̄ ad p̄ns delectet. est q̄ risū luctū deputat et gaudiū i merozē d̄mutat. cui mūdus carcer. celū vero habitatio cui exultatio de p̄ntib⁹ nulla est. qz in illo t̄m̄ gaudere appetit. qui sup̄ om̄s est. Nec pater ille.

IX. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Tu qui de mūdani carētia gaudij q̄rularis aduerto q̄ sis pui cordis p̄q; q̄diu h̄ feceris iudicaberis stultis silis. q̄re inq̄es. p̄fecto qz pua diligis neglectis magnis. Dices mihi q̄ nā sūt ista pua et q̄ magna. Reuera om̄e mūdānū gaudiū de numero puoz est. gaudiū vero de deo et in deo b̄ndum de numero ē magnoz. Istud siquidē plenū est. illud aut̄ vel est vacuum v̄l nō plenū. Vis h̄ nosce dilucide p̄ scripturā. ecce q̄tū ad gaudiū mūdi dicit salomō in p̄uerbijs. Nilus dolore miscebit̄ igit̄ gaudiū mūdi tanq̄ dolore mixtū nō ē plenū. Quantū aut̄ ad gaudiū habēdum in dño dicit ip̄e dñs discipulis. gaudiū meum in vobis sit ut gaudiū v̄m̄ impleat̄. Vis rursuz p̄positū nosce p̄ certā de vtro qz gaudio diecturam. Ecce vas dicitur vacuum vel non plenum. cui hoc quod continet non est cōmensuratū v̄tote quod posset et deberet aliquid amplius cōtinere. Sed quid. Profecto terrena queq; non sunt cōmensurata gaudis quod de ip̄is habem⁹ q̄ntum. cunq; minimo. quippe semp̄ v̄ltra cōdignū gaudem⁹ de terrenis sicq; fit q̄ n̄m̄ gaudiū q̄ntumcūq; modicū eo sui obiecti valorem excedat quo ip̄m̄ quidem obiectum nō est dignum v̄t de ip̄o homo tantū gaudeat. gaudiū igitur n̄m̄ v̄tiq; nō est plenū cum deberet magis capere q̄ illud obiectum. immo reuera quod mirum est dictū. quanto gaudij nostrū de terreno obiecto maius fuerit tant⁹

minus plenu erit. Dozro q gaudiu nrm habendu in domino ne dum in pna sed etiā in hac vita impleat. hoc patet si ut prius plenitudo gaudij penes opationē ipi obiecti ad actū gaudēis attē dat. quo quidē actu formaliter ipm obiectū capit sicut et eo oprehendit vel apprehendit. Nimirū hac cōsideratione actus gaudēis implet obiecto quod p ipm capit si ipm obiectū v' excedat valorem eius vel admin' ei cōmensurat. nō autē implere si obiectū ab actu excederet tanq' indignū ut talis act' circa ipm exerceretur. Quapropter sicut gaudiū de terrenis eo ipso non est plenu quo quā tumcūq' bona sint illa et quātumcūq' gaudiū de ipis sit modicum p ipm de illis gaudem' ultra cōdignū et sic remanebit et illō gaudiū vel in pte vacuū. Ita et ecōtra gaudiū nrm de deo tā in futura vita q' in ista est plenu Nepe quātumcūq' gaudem' de deo sp' gaudemus circa cōdignū cū gaudiū nobis possibile sit finitū et bonū hoc qd' deus est sit bonū infinitū Ex quo fit ut non solū nri gaudij mensurā impleat. sed ipam etiā excedat. Quippe de deo nunq' tm gaudere possum' qntū dignū est ut de ipso gaudeam'. et nōne propter hūc excessū diuini obiecti respectu capacitatis nri gaudij. v' raciter pōt intelligi illa scripture pmissio mensurā bonaz et superfluentē dabūt in sin' vros. His itaq' sic se hntibus si nō vis digne iudicari pui cordis ac insipientib' similis tūc plenu et maximū gaudiū de deo hndum magis solito accēdas et mundanū gaudiū non plenu s' vacuū cū sit minimū nullaten' magnipēdas.

X. CONSIDERATIO.

ecima puella sic ait. Tu qui de mūdani gaudij carentia turbaris. Vanaz es hō realis nequa' haberes cām turbationis. Homo nāq' realis nō curat de vanis q're nec de gaudijs mūdanis Vis scire q' vniuersūz mūdani gaudiū vanū sit. Ecce vanū esse diffini'. qd' nec plenitudine pstat cōtinēti nec fulcimentū initeci. ē aut tale mundanū gaudiū vniuersum. quippe qd' mundanū gaudiū nō pstat plenitudine cōtinēti hoc ex pmissis claz est. q' em ipm nō est plenu quō hoc alteri pstatet plenitudine. Sed q' mūdani gaudiū nō sit plenu hoc iam tibi per sorozē meaz est dilucide declaratum.

Dozro q' nec pstat fulcimentū initeci. patet quidem quia nimis ē instabile atq' vagū. h' etem suppoit laus illa ecciastica de beata katherina. fragrat amore dā spernit vāga gaudia mundi. Testat' aut' hoc et magn' pater augustin' Leticia inquit huius seculi vanitas est cum magna expectatione speratur ut veniat et nō potest tēneri cum venerit.

XI. CONSIDERATIO.

ndecima puella sic ait. Cur homo q' rularis de exterioris gaudij carentia cuius scz obiecta sunt exteriora aliqua. Certe in illis non sunt gaudia expectanda eo q' illa non sunt durabilia. sed nec sunt maiora. Vis scire q' gaudia de exterioribus non sunt durabilia. Audi senecam illustrem hominem gentilem qui ad gaudium

habendum durabile dirigit ad interiora. Viri inquit boni gaudiū est ex bona cōscientia tu iudicas illū gaudere qui ridet. animus debet esse alacer et fidens et sup' omnia rectus. cōsulca ista que forinsecus splendet et de tuo gaude. quid est aut' de tuo. id est de teipso et de tui optima parte. Volo tibi nunq' deesse leticiā. Volo tibi illam domi nasci. nascit' si intra teipm sit. Nec ille. Qui rursuz sic ait Circūspice sola virtus pstat gaudiū ppetuum securum etiā si q' obstat nubū materia interueniet q' infra ferunt' nec vn' p' diē vincūt Vis elten' scire q' gaudia de exteriorib' nō sunt maiora interioris gaudijs. Audi ecclesiasticū. Non est inquit oblectamentū sup' cordis gaudiū. cordis inquit nō corpis. dicit' igit' hoc ad dnam risul' corpalis ad dnam salus aut circuit' chozealis. Ad dnam omnis ignominiose exultatōis. de quali salomon ait in puerbijs. Scultorum exultatio ignominia.

XII. CONSIDERATIO.

uodecima puella sic ait. Cōsidera homo penes te qn' min' bonum obstaculū pstat cōsequēdi maius bonū. nōne tūc p' maioris boni cōsequētia minoris boni carentia letanter est ferēda. Eatear'is hoc necesse est. Sed quid differētie est inter gaudiū in hoc mundo et gaudiū in dno. Profecto primū vti pri' p' sorozē meā patuit est vacuū. Scdm vero est plenu. Primū de numero puoz est. scdm de numero est magnoz. imo inter ista nō est opatio. Nam primū est incompatibiliter minus. scdm incompatibiliter mai'. primū scdo pstat obstaculū tanq' impossibile sibi et cōtrariū. Vis de istis deuot'is et validis autozitatib' edoceri. Audi p' rem clareuallis. Vndiq' in q'te se ingerit amor mūdi cū cōsolatōib' imo desolatōib' suis. obseruat aditus p' fenestras irruit. mentē occupat. sed nō eius qui dixit renuit cōsolari aima memoz fui dei et delectat' sum p' occupatū nempe secularib' desiderijs aimum delectatō sancta declinat m' sceri nō poterūt vera vanis. eterna caducis. spūalia corp'alib'. sūma p'mis. ut piter sapias q' sursum sunt et q' sup' terrā. et subdit nulla cōuentio veritati et vanitati. Nec ille pater. S' iam patuit gaudiū mūdi esse vanum instabile et p' cōsequens caducum. Estq' corp'ale et sup' terram et sic p'mum. Sed gaudiū in domino h'm naturaz obiecti stabile est et eternum et circa hoc qd' sursum est et summum est et solum rerum gaudiū et plenu. Vnde et ordinari' appar' super textum illum aplicum. Gaudete in domino semp' dicit sic. non in seculo. sed in domino. id est omne bonum. vnde gaudendū est stauite in deo nō extra. sicut em non potest homo duobus dominis seruire. sic nemo potest in seculo gaudere et in domino. Anie' em huius mundi inimicus dā reputabit'. multum inter se hec duo gaudia differūt suntq' oīno cōtraria nec simul i eodez esse possunt. Nec ibi. Carentia igit' mūdani gaudij non est nisi remotio obstaculi respectu gaudij in deo habendi quod solum est verum gaudium cui compata omnis aliunde iocunditas meroz est et cetera. ppter

hoc igitur gaudiū tam solatioiū in deo habendū. gaude q̄remo
tum sit obstaculum per carentiā mundanoꝝ gaudioꝝ.

XIII. CONSIDERATIO.

tridecima puella sic ait tristi. Tu queris cōsolari de gaudij
carentia. Dic igit̄ mihi de cuius carentia. et fortassis te docebo
q̄ illo carens nullo cares. Gaudere inquit libēter de p̄mōione
Alius dicit de diuicijs. terci⁹ de luxuria. Quart⁹ dicit̄ gaudere
libēter de magna familia aut ex alia d̄simili causa. Sed quid. Pro
fecto dico et dixi sp̄ h̄ij et om̄s d̄siles errāt corde et tu primus. q̄
em̄ appetis gaudiū nō est gaudiū. v̄ nec de eius carentia est dolen
dum. Audi illustrē senecā. Dicim⁹ inquit nos magnū gaudium ex
illius d̄solatu quod nō est gaudiū. s̄ vt sepe iniciū future tristitie
gaudio em̄ adiūctum est nō desinere nec in cōtrariū verti. om̄s ten
dunt ad gaudium sed vnde stabile et magnū d̄sequantur ignozant
Ille ex conuijs et luxuria. ille ex ambitione et circumfusa clientuz
turba. ille ex amicis. alius ex studioꝝ liberalium. vana ostenta
tione. omnes istos oblectamenta fallacia et breuia decipiunt. si
cut ebrietates que vnius hore hylarem insaniam longi temporis te
dio pensat.

XIII. CONSIDERATIO.

quartadecima puella sic ait. Cur de exteriorib⁹ p̄serit⁹ carnalib⁹
solacijs et gaudijs nō habitis querularis. Cur non d̄sideras
si hoc a carentia tua amputes q̄ multo excellentioꝝa in recompen
sam recipies. s̄ delectationes quas spirit⁹ nouit dare. Et certe etiā
statim. Audi vniuersalis ecclesie pontificem gregozium loquoz.
Si inquit carni quodlibet abscidimus moꝝ in spiritu quod dele
ctat inuenimus. Moꝝ inquit ergo capacem seu ad capiendam di
spozitum non oportet cum tedio expectare. magno enim antistite
Ambrosio testante. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia.
Dicit quoq̄ in spiritu igitur non in corpore nisi per redundantiam
forte secundū quā dixit sanct⁹ dauid. cor meum et caro mea exul
tauerunt in deum viuum. Dicit rursus in spiritu vt sciam⁹ q̄ sicut
mouemur si spiritu viuimus spiritu et ambulemus sic etiam si sp̄ri
tu viuimus in spiritu etiam qui in fletu est solatium delectemur et
de gaudio quod est fructus spiritus consolemur. Rursus dicit in
spiritu vt effectū gaudij et solacij ex causa pensem⁹. vt sicut causa
causam. puta spiritus ipsum corpus excedit. sic sciamus gaudium
spiritus excedere gaudium vel solatiū quod dat corpus.

Capitulū secundū continēs solationes sup̄ necessitate abstine
nendi a choreis et a quarūcunq̄ v̄su vel auditu. cantionum et mus
ficarum armoniarum.

ecūdo post p̄missa ad supradictā d̄nam solatiū accēdit
et ali⁹ tristis sup̄ necessaria abstinentia a choreis cantōib⁹
et armonijs musicis q̄res cōsolari. Cui illa de suis puell
quinq̄ solatrices assignauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Cur de necessaria a choreis abstinentia q̄ru
laris. O si ad plenuꝝ cognuisses et tu piculum choreaz absq̄
tristitia cordis leuiter abstineres a d̄sorcō choreaz. Que em̄ p̄so
na sane mētis n̄ abhorret man⁹ secū choreaz si nouiss̄ illas esse
plenas ad modū ericij aculeis spinaz. Certe merito qlibet abhor
reret cū talibus aut tenēdo taliū manus choreaz. Sed quid. Nō
ne manus simul choreaz vt frequēter sunt spinose quaz spine
seu aculei nedū manus secuz choreaz penetrant. s̄ etiam hinc
inde ad penetratōez cordis vsq̄ p̄cedūt et ipm̄ nōnunq̄ letaliter
cruentāt. Datēt ista p̄ neptē meam sup̄ius luculēter. Cuius rei gra
atq̄ p̄pter illa q̄ sup̄ p̄ sorozē meā de cōtrectatōe manū dicta sunt
pōt homo a choreis hylariter abstinere.

II. CONSIDERATIO.

ecūda puella sic ait. O simplex homo qui de abstinentia neces
saria a choreis tm̄ cruciaris. Nonne locum vitares in quo esse
crederes vt vnū basiliscū qui visu suo toxico occiderz hoies se in
tuentes. Certe sic. Quid tūc vbi plurimi basilisci simul habitarent
Credo q̄ nullo mō illo ires. s̄ reuera in sola vna chorea tā de cho
reaz q̄ etiā de astatib⁹ plurimi assunt basilisci libidinosa ispe
ctōe actiue habita p̄ter et passiuē multe p̄sone ad morteꝝ v̄tinā nō
eternā deducūt. Nōne g⁹ loc⁹ choreaz piculosus ē p̄ter et act⁹
vbi plurimi sūt effrenes animis timore d̄i mime refrenati. qui om̄e
illud sine timore d̄cupiscūt qd̄ placz eoz oculis. Quo fit vt multi
sibi adinuicē cause sint eterne mortis. O q̄ crudele est hoc. cuius
similis crudelitas ab hoie n̄ crudeli vix vel nūq̄ bestie infereret.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Nescis hō q̄ magna est d̄ria leuitarum Est
nāq̄ leuitas natural̄ rex̄ sursum tendentiū. ē aut̄ et moral̄ de
scendentiū in ifernū vel adim⁹ ad ipm̄ purgatoziū. P̄ccine autē
leuitas videtur maxime generari nutriri et augeri in choreis et ibi
dem d̄solui āimus nedū choreaz. verū etiā cuiuslibz assistētis
Ibi nullū locū habz mentiū recollectō. s̄ bñ corpm̄ p̄lima dissolu
tio. nō illa de q̄ paulus ait. cupio dissolui et esse cū xp̄o. q̄ quidem
bona esset. s̄ talis de q̄ Ieremias ait vsq̄quo delicijs dissolueris fi
lia vaga. P̄cc est scādaloza dissolutio corpaliū gestuum que vage
mentis phibz testimoniū. nihil h̄ntis solide d̄sistētie s̄ maxime ap
proximatis ad casum. Porre siquidē sensuū temptatōib⁹ sunt apte
et per te inferi aduersus eaz leuiter p̄ualebunt. Non illa talis erat
vage mentis vel corporeis amore dei preferuata de qua cantamus.

frangat amore dei. spnit vaga gaudia mundi. Verū his que dixi de
vaga chozifantiū leuitate nō apponat aliquis q̄ x̄po de chozeis vir
ginū sic cantat. Quocūq; p̄gis virgines sequuntur atq; laudibus
post te canentes cursitāt hymnosq; dulces p̄sonant. Id em̄ et si nō
sensus anagogic⁹ excusaret. excusaret tñ p̄ntiūz imutabilis p̄fectō
firmatoz in bono. et p̄ncipiū motus qui a diuina ratione p̄ce-
dit quippe totū diuinū est misteriu q̄ in celestib⁹ actitur.

III. CONSIDERATIO.

narca puella sic ait. Nescis homo q̄ spirit⁹ regunt corpora. s; alij
et alij spūs. alio et alio in loco. Est locus spūaliū cantico-
rum puta chozus seu templū. illic assunt spūs boni. Nempe de tem-
plo sic oramus. Visita q̄sumus dñe habitationē istam et angeli tui
sancti habitātes in ea nos in pace custodiant. Est locus alius can-
tionū carnaliū seu luxuriarū puta locus chozee seu theatrum. illic
puto adesse spiritus malignos et si angelici spūs diubilāt i chozo
cantantib⁹ teste p̄re clareuallis. Osallentibus inquit sancti angeli
admisceri solēt. O si quis haberet oculos aptos viderē qua cura q̄
ve tripudio intersunt cātantib⁹ Si inq; sic spūs boni admiscerēt cā-
tantibus in chozo templi. quis tūc dubitarē quin et maligni spūs
pari pacto in teatro seu in loco chozee carnaliū et turpiū cantio-
num cātantib⁹ et cātantib⁹ soleāt admisceri. Ob hoc nāq; magn⁹ p̄
Augustin⁹. Nolo inquit vos socios fieri demonioz. id est nolo q̄
eis quasi p̄ncipalib⁹ vos associetis. et subdit in quibus dicens. de-
lectant cātantis vanitatis teatroz infania. vident⁹ igit spūs mali-
gni in teatro seu chozea tanq̄ in canticis vanitatis p̄ncipales in
cordibus se associantiū p̄cinēdo chozeas ducere chozifantiū ad si-
nistrā gressusq; eoz dirigere. nō certe ad dexterā recte opationis
sed ad sinistrā iniquitatis. nō ad dexterā patris seu futuri iudicis.
sed ad sinistrā illi⁹ iudicis. In q̄ tandē statuent⁹ durissimā sententiā
audituri. qua his qui ad sinistrā eius erūt dicit ip̄e iudex. Discedi-
te a me maledicti in ignē eternū qui p̄paratus est dyabolo et ange-
lis eius. Non opponat mihi quis nec de viris ne de mulierib⁹ san-
ctis in veteri lege cantantib⁹ chozos ducentibus musicisq; instrumē-
tis vtentibus. Nec em̄ vt puto in figura cōtingebant et sicut tunc
in certis casibus deo placebant. ita et facientes ab om̄i malo eue-
tu ab ip̄o deo p̄seruati fuerāt p̄ quod tñ nō om̄is i veteri lege facta
chozifatio aut musicoz vsus excusatur. Daucoz nāq; priuilegia
non modo s̄m sanctos sed etiam s̄m leges et canones non sunt in
exemplū siue ad consequentiā pertrahenda.

V. CONSIDERATIO.

uinta puella sic ait. Cur in canticibus et ceteris musicis me-
lodis adeo delectaris. Nequaq; hoc ouenit virilib⁹ animis
Ille nāq; virū eas nimium appetentem effeminant. similēq; faciūt
infantibus qui c̄tra eiulatum dum mouentur in cunabilis nutritū

suarum canticib⁹ indigent confoueri. Ille ab audita verborū di-
uine inspirationis reuocat animū. Hac in hora qua p̄ualent nō est
dicere. Audiat quid loquat⁹ in me dñs deus. Sed nec est p̄cepe cor
detenus cantū illū amoris de quo versus loquit⁹. Non clamor sed
amor cantat in aure dei. Quasne iterim p̄cipiet hō illam armoniā
in se vel in alio qualis erat in corde virginis teste quodā fulberto
depromebant inquit virtutes in cogitatione et effectū cordis eius
ineffabile armoniaz. quā ip̄a creatrix et inbiatrix eius dei sapiētia
delectabat⁹ audire. Profecto si p̄ualeat armonia exterior v̄ nulla
vel insensibilis erit interior. que si sentiret⁹ v̄iq; esset om̄i exteriori
dulcior et suauior. Quasne vel in interiori hōie sentiretur illa dul-
cedo nois Ihu quā ille dulcissimus pater clareuallis sensisse videt⁹
qui sci⁹ dixisse. Ihs mel in ore melos in aure iubilus in corde. Bñ
quidē timeo q̄ in chozealib⁹ cāticis et ceteris musicis melodis si-
renice vocis dulcedo in exitū deducēs auditorē sentiretur. Timeo
quocq; q̄ venenū sit mētis. illa dulcedo armonica quā sentit auris.
Timeo q̄ ip̄e notaz fracture musicales et artificiales nō p̄ranse-
ant sine animoz notabili fractione. Timeo q̄ p̄libet sint dulces
tanq̄ spine mentē laterēt et segetē rōis necēt. sintq; p̄pter hō hōmō
canticiones et opationes musice sicut voce sic et effectū siles illis
boeticis musis q̄s illa exp̄ssima boeciana solatrix delectaba⁹ ni-
miū ip̄o illustri boecio testante. Que inquit vbi boeticas musas vi-
dit n̄ro assistentes chozo flectibusq; meis verba dictantes c̄mota
paulisp̄ ac cornis inflāmata lumib⁹ quis inquit has scenicas mere-
trulas ad hunc eḡ p̄misit accedere que dolores eius non modo
nullis remedijs foueret. v̄q; dulcibus insup alerēt venenis. Nec
sunt em̄ que in fructuosis affectuū spinis vberēz fructib⁹ rationis
segetem necāt hominūq; mētes assuefaciūt morbo nō liberāt. Nec
illa. et subiungit abice syrene vsq; in exitum dulces.

Capitulū terciū cōtinens cōsolationes sup vetuloz ac vetularū
tedioso solacio et solacioso consortij iuuenū et iuuenularū carētia
ercio post p̄missa accessit ad sepe dictā dñam solatricem
alius tristis ei de carētia solacioso consortij iuuenū p̄lo-
narum et de tedioso vetularū cōsolacio d̄querēdo. Et illa
eadē tristi de puell̄ suis duas assignauit p̄ ip̄i⁹ solatōe.

I. CONSIDERATIO.

rima puella ad hōiem illū sic ait. O amice nūquid nō incom-
abiliter plus gauderes in habēdo antiquā cistā florenis ple-
nam q̄ in habēdo nouā ab extra etiā multipharie multisq; modis
depictā. vacuā tñ interius vel multis forte turpitudinib⁹ repletā
Estimo q̄ maiori cū gaudio eligeres florenis plenam q̄uis antiq̄
qm̄uis etiā non depictā. Sed quid. Profecto si tediosum sit solaci-
um vetularū atq; vetuloz. cessabit tñ merito tedium. si accēderis

quod in eis reperitur quod ceneset sup aux et topasion. quippe in antiquis est sapientia. cuius in compatione ome aux harena est exigua et tanquam lutum estimabitur argentum nec copari illi lapide precioso. Cessabit tedium si attenderis quod in eis tanquam scrinijs sunt floreni id est flozidi conceptus aurei continentes ymaginem agni qui tollit peccata mundi seu ymaginem sedentis in trono cesaris summi. Cessabit tedium si attenderis quod in eis sunt multiplices lapides preciosi diuersarum virtutum. id est multiplices solide perfectiones virtutum spirituum respectu carentie quarum iuuenum et iuencularum corda sunt vacua. quoniam quibus em quedam sint virgines tamen sunt virgines fatue secundum in lampadibus mentium non habentes oleum gaudij. seu spiritualis leticie. Verum quod non est dare vacuam sunt et iste inuacule plene atque inuaculi. scilicet non rebus solacijs sed tedijs multis scilicet vitiorum et carnalium cogitationum turpitudinibus quibus ciste plene fetentibus et corruptis carnibus vel quibus ciste in quibus nutriuntur nedium tedium diose scilicet et piculose bellie. Serpentes scilicet et scorpiones. Nimirum de xij. anacharitarum meditatibus in patrum libro vno ceteris semper dicitur. sic habeto malignas cogitationes aut malas concupiscencias sicut serpentes et scorpionum plures. Dices forte quod hominum cogitationes et concupiscencie non sunt nisi metaphorice censende serpentes et scorpiones. Verum dicitur quidem scilicet huiusmodi non diminuit piculum scilicet magis augere ipsum quanto serpentes et scorpiones hominum nocere possunt latenter et vitari difficilius.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. Nonne vel aliquando versum hunc poeticum audiisti. A boue maiore discit arare minor. Ita forsitan inquires. et si versum nunquam audiisses ita tamen esse per experientiam scires. Cur ergo magis lasciuientem vitulum oratio habet diligens a quo nec arando nec orando proficis. Nimirum in tali exemplum viuendi non inuenis nisi communitate viuendi dissolute seu lasciuie sine omni maturitate. Nescis quod maturi fructus sunt crudis dulciores magisque pulcri et delectabiles. Sed quid. Nonne utriusque sexus iuuenes crudiores esse solent et exemplum maturitatis raro exhibent. Quapropter nec ab eis exemplum habere poteris orandi sed minus arandi. id est docendi verbo et opere quibus corda proximorum sunt aranda. quod quidem fit dum instrumeto doctrine ydonee per seminum capacitatem ex agro terra excutitur ut seminum fructus ex illo copiosus habeantur. quippe per agros intelligo proximorum corda dicto modo aranda videlicet ad exemplum non inculte terre nondum unquam bene arate. id est iuuenum personarum terrenis solacijs deditur scilicet agrorum veterum iuxta alium versum poeticum. Ex agro veteri virtutum semina moritur. Nimirum si ad exemplum hominum agri aratus fueris et alium quempiam araueris sequetur ex agro sic arato odoriferi fructus plenitudo et ipse arans tanquam pater cum proficac. id est cum risu et gaudio dicere poterit. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus.

Capitulum quartum continens consolationes super carentia confabulationum solaciorum et silentij necessaria obseruatione. Quarto post premissa ad supradictam dominam consolatricem accessit et alius tristis super carentia solatijs confabulationis et necessaria obseruatione silentij querulando. que eadem de suis puellis pro consolatione quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella ad predictum tristem sic ait. Noueris homo quod in primo libro de quodam sic dicitur. Quanto se ab humanis curis et colloquijs sequestrabat tanto illi viciniore et propinquiore deus erat. et nunquam non ad confabulandum seu ad colloquijs. certe sic. deus enim in tali interna propinquitate ei loquitur. Audiam inquit preterea. quid loquatur in me dominus deus. sed et e converso homo ab aliorum colloquijs sequestratus loquitur cum deo. hoc namque patet dicere illustri ieronimo Sapiens nunquam solus esse potest. et si homini inopia fuerit loquitur cum deo. Sed nunquam non ab humanis colloquijs sequestrato propinquior est deus non solum ad confabulandum. sed ad solacijs colloquendum. Est utique. Nimirum deus solacijs dicitur reali cognoscere scriptura teste qui et esse dicitur in fletu solatijs qui et in illo iunioris thobia figuratus est de quo dixit mater eius solatium vite nostre omnia simul in te uno habentes te non debuius dimittere a nobis. Ipse est qui etiam per solacio humano constituit nobis sanctos libros solacio habendos quemadmodum libro machabeorum de societate et amicitia mentione facta subiungitur. Nos nullo indigemus habentes solacio sanctos libros. Non ergo sunt homines ad confabulandum necessarii quam uicem hominum super plures libri quemadmodum supra sororum mea recitat de libris qui aderat beatissime virgini. Denique quod ab humanis colloquijs sequestrato non desit solacium patet ibidem per aliam sororem meam.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. O homo qui de silentio et humana confabulatione carere tristis. Dic mihi ad quid ualeat silentij fractio et humana confabulatio. Utique satis parum. Nempe ad ipsam sequitur mentis distractio cui proculdubio multum preualet abstractio et mentis in deum eleuatio quale offerre potest silentium et solitudo. propter quod in trenis dicitur. sedebit solitarius et tacebit quia leuabit se super se. hec autem abstractio et ab humana colloquijs sequestratio non modo deum uiciniorem homini ut proxime sororum mea prodocuit. imo facit potius super se hominem in deum menterem eleuatum ipsi deo firmiter adherere. et nonne hoc bonum. Est omnino. quippe mihi inquit preterea. adherere deo bonum est. Sed nec ulli dubium quin dicta abstractio ad eleuatores hominis super se dispones sit incompatibiliter magis bona ut dispositio profecti ad optimum quam sit uel esse possit humana confabulatio a qua separatur silentium et solitudo. Nimirum magna ipsius anime felicitas in separatione hac que ab humano sit colloquio consistit. Vis hoc scire

q̄ in eis reperitur quod ceneset̄ sup̄ aux̄ et topasion. quippe in anti-
quus est sapientia. cuius in compatione om̄e aux̄ barena est exi-
gua et tanq̄ lutū effimabit̄ argentū nec cōpaū illi lapidē p̄ciosū
Cessabit tediū si attenderis q̄ in eis tanq̄ scrinijs sunt floreni id ē
flozidi oceptus aurei continentes p̄maginē agni qui tollit peccata
mundi seu p̄maginē sedētis in trono cesaris summi. Cessabit tediū
si attenderis q̄ in eis sunt multiplices lapides p̄ciosi diuersarū vir-
tutum. id est multiplices solide perfectiones virtutum spirituahū
respectu carentie quarum iuuenum et iuuenularum corda sunt va-
cua. q̄muis em̄ quedam sint virgines tamen sunt virgines fatue se-
cum in lampadib⁹ mentiū non hōtes oleum gaudij. seu spiritualis
leticie. Verum q̄ nō est dare vacuū. sunt et iste iuueculę plene
atq̄ iuueculę. s. non rebus solacijs sed tedijs multis sc̄z vitio-
rum et carnaliū cogitationū turpitudinibus q̄si ciste plene fetenti-
bus et corruptis carnib⁹ vel q̄si ciste in quib⁹ nuriumē nedū tedi-
diose s̄z et piculose bestie. Serpentes sc̄lz et scorpiones. Nimirū de
xij. anatharitarū meditatōib⁹ i patrū libro vn⁹ ceteris semoz dix-
it. sic habeto malignas cogitatōes aut malas cōcupiscētias sicut
serpentes et scorpionū plez. Dices forte q̄ hmōi cogitatōes et cō-
cupiscētie nō sunt nisi methaphorice censende serpētes et scopio-
nes. Verū dicis quidē s̄z h̄ vez nō dimminuit piculū s̄z magis augz
ipm̄ q̄nto serpentes et scorpiones hmōi nocere possunt latenti⁹ et
vitari difficili⁹.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne vel aliq̄n versum hunc poeticū au-
diuisti. A boue maioze discit arare minor. Ita forsan inquires.
et si versū nunc̄ audiuisses ita tñ esse p̄ exp̄ientiā scires. Cur ergo
magis lasciuientē vitulū cōsotio h̄re diligis a quo nec arando nec
ozando p̄fici⁹. Nimirū in tali exemplū viuendi nō inuenis nisi cō-
muniter viuēdi dissolute seu lasciuę sine om̄i maturitate. Nescis q̄
maturi fructus sunt crudis dulciores magisq̄ pulcri et delectabi-
les. S̄z quid. Nōne vtriusq̄ sexus iuuenes crudiores esse solent et
exemplum maturitatis raro exhibent. Quap̄pter nec ab eis exēplū
h̄re poteris ozādi sed min⁹ arandi. id est docēdi verbo et ope qui-
bus corda primoz sunt arāda. quod quidē fit dum instrumēto do-
ctrine p̄donee p̄ semnū capacitate ex agro terra eicit̄ ut seminum
fructus ex illo copiosus habeant̄. quippe per agros intelligo p̄-
imoz corda dicto modo aranda videlicet ad exemplū nō inculte
terre nondum vnq̄ bene arate. id est iuuenū p̄sonarum terrenis so-
lacijs deditarū s̄z agrozum veterū iuxta alium versum poeticū. Ex
agro veteri virtutum semina mo. zc. Nimirū si ad exemplum hmōi
agri aratus fueris et alium quempiam araueris sequet̄ ex agro sic
arato odoriferi fruct⁹ plenitudo et ipse arās tanq̄ pater cum p̄sa-
ac. id est cū risu et gaudio dicere poterit. Ecce odor filij mei sicut
odor agri pleni cui benedixit dominus.

Capitulum quartū continens consolationes sup̄ carentia confa-
bulationū solacijs et silentij necessaria obseruatione.
uarto post p̄missa ad sup̄dictā dominā consolatricē accel-
sit et alius tristis sup̄ carentia solatijs cōfabulationis et
necessaria obseruatione silentij q̄rulando. que eidē de suis
puellis pro consolatione quatuoz assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad predictum tristem sic ait. Noueris homo q̄ in
p̄m libro de quodā sic dicit̄. Quanto se ab humanis curis et
colloquijs sequestrabat tāto illi vicini⁹ et p̄p̄inquo⁹ de⁹ erat. et
nunquit nō ad cōfabulandū seu ad colloquiū. certe sic. de⁹ em̄ in
tali interna p̄p̄inquitate ei loquit̄. Audiā inquit p̄s. quid loquat̄
in me dñs deus. sed et ecōuerso homo ab alioz colloquijs seque-
stratus loquit̄ cum deo. hoc namq̄ patet dicēte illustri jeronimo
Sapiens nunq̄ solus esse potest. et si hmōi inopia fuerit loquit̄ cū
deo. S̄z nūquit nō ab humanis colloquijs sequestrato p̄p̄inquo⁹
est deus nō solū ad cōfabulandū. sed ad solacijs colloquendū. Est
vtriq̄. Nimirū deus solacijs dicitur reali cognōie scriptura teste qui
et esse dicit̄ in fletu solatiū qui et in illo iunioze thobia figuratus
est de quo dixit mater eius solatiū vite n̄re om̄ia simul in te vno
habentes te nō debuimus dimittere a nobis. Ipe est qui etiā p̄ so-
lacio humano constituit nobis sanctos libros solacio h̄ndos que-
admodū libro machabeoz de societate et amicitia mentione facta
subiungitur. Nos nullo indigemus h̄ntes solacio sanctos libros.
Non ergo sunt hoies ad cōfabulandū necessarij q̄n vicē hoim sup-
plet libri queadmodū supra sozoz mea recitat de libris qui aderāt
beatissime virgini. Deniq̄ q̄ ab h̄anis colloquijs sequestrato nō
desit solacium patet ibidem per aliam sozozem meam.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O hō qui de silentio et h̄ane cōfabula-
tōis carētia tristis. Dic mihi ad quid valet silentij fractio
et h̄ana cōfabulatio. Vtriq̄ satis parū. Nempe ad ipam sequit̄ mē-
tis distractio cui p̄culdubio multū p̄ualet abstractio et mentis in
deū eleuatō quale cōferre pōt silentiū et solitudo. p̄pter qd̄ i trenis
dicit̄. se debet solitarius et tacebit quia leuabit se sup̄ se. hec autē
abstractio et ab h̄anis colloquijs sequestratio nō mō deū vicini⁹
homi ut p̄ime sozoz mea p̄docuit. imo facit poci⁹ sup̄ se hominē i
deū mentetenus eleuatum ipsi deo firmiter adherere. et nōne hoc
bonum. Est omnino. quippe mihi inquit p̄s. adherere deo bonū est
Sed nec vllī dubium quin dicta abstractio ad eleuatōez hominis
super se disponēs sit incompatibiliter magis bona ut dispositio p̄fe-
cti ad optimum q̄ sit vel esse possit humana cōfabulatio a qua sep-
at silentiū et solitudo. Nimirum magna ipsius anime felicitas in
separatione hac que ab humano sit colloquio consistit. Vis hoc scire

Audi patrem clarenallis qui dictū verbum Ieremie contra confar-
bulationes humanas quodā in loco exponēs sic dicit. Ille sedebit
solitari⁹ et tacebit mō a strepitu carnaliū desideriorū mō a strepitu
mundi. felix anima que linguas istas nō exaudit licet audiat. illa
multū felicioz si tñ aliqua est cui penitus nō loquunt⁹. Nec ille p̄r
qui non dicit felix corp⁹ sed signāter dicit illa anima felicioz cui
penitus nō loquunt⁹. ut humanū affatū p̄sertim allectiuū tam ex-
cludat ab auditu mentali q̄ etiā corpali.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella ad hoīem p̄pter obseruātiā silēcij cōtristatū sic
ait. Aduertas homo q̄ nihil eoz triste esse debz qd nature cō-
cordat sed poci⁹ gaudiosum. Cur ergo te silēcij obseruatio p̄ loco
et tpe rōnabiliter tibi imposita aut a te p̄ morib⁹ requisita potest
contristare. P̄tōne em̄ rōnabilis silēcij obseruātia natura hoīs bo-
na hōtis naturalia cōcordat Vide⁹ utiqz q̄ sic docēt nāqz instrūta
naturalia min⁹ esse loquendū et plus esse audiendū. iuxta illud il-
lustris senece. Socrates cuidā loquaci. Audi inquit meli⁹. os vnū
a natura aures duas accepimus. Cui p̄fecto cōcordat et scriptura
que dicit. Sic om̄s homo velox ad audiendū tardus aut ad loquē-
dum. et rursū dicit scriptura. Audi tacēs et pro reuerentia accedet
tibi bona gratia.

III. CONSIDERATIO.

narta puella sic ait. Cur de censura silēcij cōtristaris que ml̄ta
bona opac⁹. Que inq̄es. Ecce silēcij obseruācia vitat peccatū.
Estqz fundamentū virtutū. Vincit malū. declinat nocumentū. pro-
bat sapientē virū cōfert pompā sciētiarū. seruat decretū et loquē-
di modū. Nutrit gratū et ornaturū verbū p̄dest multū. Vis scire q̄ si-
lencium vitet peccatū. Audi magnū Ambrosiū. Plures inquit vi-
di loquēdo in peccatū incidisse vir̄ quēq̄ tacendo. sapiens ergo
est qui nouit tacere. Vis secundo scire q̄ silēciū sit fundamen-
tum virtutū. Audi itidem Ambrosiū. Silēdi inquit paciētia optu-
nitas loquendi et cōtemp⁹ diuiciarū sunt maxima fundamenta vir-
tutū. Vis tercio scire q̄ silēciū vincat malum. Audi jobem os
aureum. Malum hominem tacendo melius q̄ respondēdo vincere
potes. Vis quarto scire q̄ silēciū declinet nocumentum. Audi
valerium maximū. Solon inquit cum alijs loquentibus taceret in-
terrogatus utqz p̄pter inopiā verborū an q̄ stultus esset taceret re-
spondit. Nemo stultus tacere potest. Cur igitur solus linguā cōhi-
bes. quia inquit dixisse me aliq̄n penituit tacuisse nunq̄ iuxta illd
Nam nulli tacuisse nocet. nocet esse locutus. Vis quinto scire q̄
silencium p̄bet sapientē virū. Audi sanctum Iob amicis suis sic lo-
quentem. Vnam taceretis ut putaremini esse sapientes. Sed et ex
consolatorio illustris boecij libro. famosum illud accipitur vers-
um. Si tacuisses philosoph⁹ fuisses. Audi quoqz et illustris sene-
ce prouerbiū. Taciturnitas inquit stulto homini pro sapientia est

tacere qui nescit. nescit loqui. Vis sexto scire q̄ silēciū cōfert ad
pompam sciētiarū. Audi illū sydoniū. Natura inquit cōptum est
ut in oibus artibus h̄ sit sciētie p̄cisior pompa quo rarioz. Vis
septimo scire q̄ silēciū seruat secretū et loquēdi modū. Audi illu-
strem senecā. In hoc inquit incūbe ut libentius audias q̄ loquaris
qd tacitū velis nemī dixeris. Turb⁹ frequētius q̄ lingua vttere qd
quid dicitur⁹ es anteq̄ alijs tibi dixeris. Vis octauo scire q̄ silē-
tiū gratū nutriat et ornaturū verbū. Audi sanctissimū p̄rem Gregori-
um. q̄si inquit quoddā nutrimentū verbi est censura silētij et recte
q̄nqz excrecentiā sermonis accipit qui p̄us ordinate p̄ hūilitatē ta-
cet. Audi rursum ad idē etiā valerium maximū. Genepus inquit leu-
culus augur diuiciarū maximū exemplū nobis reliquit cū essz aua-
rissimus. tanta illi inopia erat sermonis ut nūmos cicui⁹ emittebat
q̄ verba dicens studijs se abductū. id ē instructū nihil tantū in se
congestū esse q̄ntuz p̄didisset relicta eloquētia. Postremo si vis
scire q̄ silēciū p̄lit multū. Audi illustrē senecā. Nihil inquit eque
p̄derit q̄ quiescere et mimimum cum alijs loqui et plurimū secum

Capitulum quintū dānens consolatorē sup tristitia et tristabili
um incurfu ex q̄cunqz occasione casuum fortuitozum siue sup om̄i
euentu tristabili.

uinto post p̄missa ad p̄ncipalē cōsolatricē accessit et alijs
tristis de tristitia sua et de tristabiliū incurfu cōgrēdo. que
eidem mox de suis puellis octo p̄ cōsolatione deputauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. Cur homo tristitia grauaris que remediū
habz laudabile in tua p̄tate constitutū. Vis scire qd sit illud.
Audi magnū p̄rem Augustinū. Vis inq̄t nunq̄ esse tristis. bñ viue
bona vita semp gaudiū habz. Dozro q̄ dictū remediū tristicie. scz
bñ viuere sit i tua cōstitutū p̄tate. deo ad hoc pato sp̄aliter coopari
plane ex hoc patz q̄ nisi hoc det⁹ sequer⁹ bñ viuēdi negligentiaz
nō esse hōi imputandā. Sz nec p̄ceptū nec cōsiliū est de impossibili
quō ergo dicitur p̄ diceret bñ viue si bñ viuere homi fozet impos-
sibile. Verū hoc q̄ dicit bona vita semp gaudiū habz. illo in sensu
accipe quo dictū est in ip̄o viuimus mouem⁹ et sum⁹. et quo dicitur
est vita vestra abscondita est cum xp̄o in deo. ad hoc nanqz sequit⁹
semp gaudere. i. in deo in quo et viuere cōstituit. Vñ et ap̄s am-
monet dicēs. Gaudete in dño sp̄ et itez. alibi semp gaudete fr̄es.
qd sic postulat n̄r aquinēsis. sp̄ gaudere in deo. qz quidq̄ malū p̄-
ueniat est incomparabile bono qd est deus. et ideo nullū malū illd
interrūpit q̄ etiā p̄missa verba gaudete i dño sp̄. sic postulat. aliq̄n
vero interrūpit p̄ tristiciam t̄palē qd signat in p̄fectōez gaudij. cū
em̄ quis p̄fecte gaudet nō interrūpit de re paz durate. Nec op-
ponat q̄s q̄ xps via veritatis et vita q̄ p̄ctm̄ n̄ fecit sz sp̄ bñ rixit q̄n

passurus erat dixit. tristis est anima mea usque ad mortem. hoc enim videtur fuisse spiritale ex humanorum defectuum voluntaria assumptione. Sicut enim pro nobis mori voluit ut nobis vitam sic pro nobis tristiari voluit ut nobis operaretur gaudium et leticiam sempiternam.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nonne monet nos apostolus ut vultum spe gaudeamus et bene. Stat enim quod tristitia patientem non solum consolaretur sed etiam statim gaudium ei supinduceret propter maximam certam spe habitam de consequendo post breuem vitam tristitie nesciam omnique gaudio supabundantem in adeptione gloriosissimi regni. Quid ergo. Profecto propter spem huiusmodi quocumque tristitia iusti deo seruietes patienter non aliud restat eis nisi diuino gaudio gulari. perclaro exemplo quozunda monachorum sub prece appollonio deo seruientium. de quibus in primo libro sic dicit supra modum leticia et gaudium inerat eis et tanta exultatio quanta haberi ab ullo homine possit in terris. nullus in eis tristis omnino inueniebatur monebat eos per appollonium dicens. Non oportere inesse tristitia his quibus salus in deo est et spes in regno celorum. tristentur autem gentiles. iugeant iudei. plangant sine cessacione peccatores. iusti vero letentur. Nam si hi qui terrena diligunt super caducis rebus letantur. nos qui tante glorie spe et eternitatis habemus expectatores cur non omnino exultacione gloriemur aut non apostolus ita monet dicens. semper gaude in omnibus gratias agite. Nec ibi.

III. CONSIDERATIO.

tertia puella sic ait. Bone frater. cur intem de euentu tristabiliter contristaris. Non oportet quidem. Dices statim. Quid ergo faciam ut non contrister sicut ceteri. Ecce patum remedium. pruenias omnem euentum tristabilem ut non ipsum in se sed ipsum tantum in alio expectes considerandum. In quo inquires. Profecto nullibi melius et securius quam in eo qui est speculum sine macula. In illo etiam speculo quocumque triste et quocumque pure et simpliter respiciens non plus contristaberis quam qui afflictum videret tantum in speculo dorso totaliter retro ad afflictum et vultu verso ad speculum. Nam nanque secundum dispositionem de patre fratre vel quocumque amico in conflictu occiso nullam quis tristitiam incurreret sed magis solacium haberet. supposito quod nulla reflexio vel ymaginatio ipsum deduceret ad illud quod forinsecus actum esset. Quis autem nisi malus et perversus non afficitur ad dispositionem diuine sapientie que est sicut speculum in quo relucet seculum que eterna ratione regit mundum et omnem mundi euentum attingens a fine usque ad finem fortiter et disponens omnia suaviter. Cuius rei causa illa boeciana consolatrix sic exclamat. O quam perpetua mundum regere gubernas forma boni liuore carere tu cuncta supno ducis ab exemplo. Ad hanc autem bene et pure affectus formam boni quam ut illa dicit stabilis manes dat cuncta moueri. quod possit ex his que gerunt extrinsecus perturbari. hoc etiam esse diuinam velle dispositionem castari quod velle qui de non potest nisi in pueris repiri.

III. CONSIDERATIO.

quarta puella sic ait. Cur homo qui tristaris ex incurso tristabilium. iam dormire videris atque de turbantibus somnare. Euigila itaque et expugnas et pulsa tristitia sequetur consolatio. Nemp dum quis grauiam somniat magna sequitur consolatio dum se talia nosse incipit in modo somnasse. Nunc est pro et tristitia patienti pro consolatione solet dici tu tandem hec tanquam somnium recitabis. Sed quid. Profecto propositum vel in vitiis profectis videbitur. Hoc etiam apostolus paulus inuebat quod alijs diuersimodis dicebat quasi tristes semper aut gaudentes. quod quidem verbum ordinarius apparatus sic exponit. habitum sumus apud quosdam quasi tristes de tribulatione. ideo dicit quasi quod non vere tristes. semper autem eramus vere gaudentes. quia hec tristitia gaudium operatur. tristitia nostra habet quasi gaudium non habet. quasi quod hoc quod gaudium res certa est. tristitia vero sicut in somnis transit. si quis autem somnium indicat addit quasi dices. quasi sedebat. quasi loquar. et huiusmodi vbi quod dicit quasi quod quod videbat dormiens cum euigilauit non inuenit. Nec in glosa. Igitur si tristitia pateris non sis ut illa Rachel que noluit consolari cum eadem tristitia sint in breui ad modum somni transitura.

V. CONSIDERATIO.

quinta puella sic ait. Quis non gauderet dum tristitia pateret si incertus esset in illis consistere vinculum aureum quo mediante ex maximo amore traheret ad deum. Igitur homo fideliter deo seruans et nunc leta sequens nunc tristitia patiens merito in hoc euentu gaudere poterit potius quam dolere. cum scire debeat hec sibi donata a deo tanquam vinculum amoris aptissimum ad ipsum hominem attrahendum. de quo tractu ait dominus per prophetam. caritate perpetua dilexi te ideo attraxi te miseris. Sane de huiusmodi affectione habenda amonemur ex quodam libro sanctas reuelaciones diuinitate qui lux diuinitatis appellatur. Oia inquit que homini aduenerint siue leta siue tristitia ex nimia caritate a deo sibi esse donata certissime sciat. omnino ergo credas pro omnia que tibi euenierint siue leta siue tristitia. ex tanto amore christi et ad tantam utilitatem tuam tibi prueniat ut nihil aliud tibi aut aliter euenire velles nec deberes velle. et ideo pro singulis eius laudes et gratias agas nulla enim aduersaria aie fidelis euenire permittit nisi quantum ad eius sanctitatem et virtutum exercitacionem eius paterna benignitas expedire cognoscit. Et ideo igitur fidelis et cum aliquid moleste occurrerit suscipe id ac si vinculum aureum sit quod ipse imposuerit tibi quod te ad sui trahat sincerissimum amorem. tu autem statim quasi consenties ad tractum illum te totum eleua et coartum ut magis trahatur pro gratitudinem et patientiam te humilia diligenter ascende. quod deus pro hec velit operari salutem tuam. Nec ibi.

VI. CONSIDERATIO.

sexta puella sic ait. Dic homo mihi quis doleret de tristitia quam optasset. Quis autem non optaret parum tristiari eo sine ut a persona

excellensima pariter et sup omnia diligenda consolationem gaudio
tam tristitiam notabili cum usura recopulante recipe mereret. Sic
aut esse videtur de tristitia seu dolore cordiali qui simonius est tristi-
cie. propheta non solum de magnitudine veritatis de multitudine deo di-
cente. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes
tue letificauerunt animam meam. Sed non deo consolatori optimo nullus
excellensior. Nonne et ipse est super omnia diligendus. Nonne etiam videtur
post tristitiam suam consolatio cum usura. Certe sic. Ita profecto quod non modo
ad multitudinem dolorum sequitur consolationum atque gaudiorum adequatio
sed etiam intensior consolatio et gaudium sequi post dolores et tristitias
consueverunt. Nuius rei gratia dixisse videtur ille cassus. Bonum insolitum plerumque
amatur et sequenti gaudio offert dulcedinem tempus promissa tristitia.
hoc quoque et illa expta boetiana consolatrix suar misam quibusdam
similibus sic confirmat. Dulcius est apum magis laboris si malus ora
prius sapor edat. Gracius astra nitent ubi noctis desinit imbriferas
dare somnos.

VII. CONSIDERATIO.

Epitima puella sic ait. O homo cur tristaris de tristitia. Nonne
pius veritatis cui mereri et fallere semper indignus fuit huius
pollicitationis verba audiisti. Tristitia tua vertetur in gaudium. Audi-
ti iniquies etiam euangelica attestatone. Atque cognoui miraculi opa-
tione qui dominus in nuptiis aquam mutauit in vinum. aquam lacrimose tri-
sticie in vinum gaudiose leticie. Quid ergo. Profecto sicut si homo
de certo sciret quod omnes sui lapides in auxilium verterentur mixta esset si non
quinto plures lapides haberet tanto maiorem consolationem recipere. Vel
letique habere maiores lapides libentius quam minores. Ita et in proposito
mixta est valde quod homo ex incursum tristitiam consolationem non recipit
et tanto maiorem quanto tristabilia sunt maiora eo quidem quod solum promissa
ipsius dei promissionem certum est quod omnia homini tristitia que homo sustinet propter
deum tanquam materia conuertentur in gaudium ipsius tristicie ac si nu-
quam fuisset exclusiuum. nunquid igitur hoc gaudium non plus valet incompara-
biliter quam auxilium. siquidem auxilium ideo diligitur quia natum est letificare
et generare gaudium. ac proinde cui occurrunt tristabilia cum conuertantur
in gaudium non minus poterit consolari quam cuius lapides conuertentur
in auxilium. Sed dices forte. si tristitia vertetur in gaudium dic mihi
quando et in quantum. Profecto si scire velis quando. certum est
quod vel in hac vita vel in futura. siquidem in hac vita multi essent con-
tenti de consolatione hac festina. Si vero in futura perculdubio eo
melius est quo et homini sperandum est. quod hoc gaudium ad festa pertineat
gaudiorum que licet hic sint tantum annua. In vita tamen futura continua
sunt et perpetua. Sane quod tristitia iuxta diuinam provisionem vertatur in
gaudium nulli dubium quin hoc fiat in futura vita. Si autem non et in
ista saltem quantum ad perfectos quomodo tunc dixisset in sua canonica
Iacobus alphi. Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptatōes

varias incidentis. nec credendum est quod tantus apostolus qui frater
domini dictus est falsam aut impossibilem fratribus suaserit estimatōem
hoc nimis sane haberi poterat hoc in sensu. omne gaudium id est equi-
uales omni gaudio mundiali. Doero si agatur de gaudij quantitate
non est dubitandum quod una quasi gutta tristitiam vertat saltem in futuro
in gaudium quasi mille carratarum. immo quasi incoerentem seu fluium gau-
diorum. quemadmodum psalmus dominum de iherusalem sic dixisse recitat. ecce
ego declinabo super eam quasi fluium pacis. scilicet cordis quod excludit omnem
tristitiam doloris cordialis.

VIII. CONSIDERATIO.

octava puella sic ait ad triste. Aduerto quod tristaris et penitentia
duceris. spualiter de peccatis. ut de via quam fecisti. ut de actu quem
pegisti aut neglexisti. Cur autem hoc. Dices forte propter euentum trista-
bilem quam infortunium est secutus puta amissio regni puta membri perditio
aut infirmitas multum grauis. Sed hec tunc occasio tristicie non est sufficiens
ens fallique videris per fallaciam consequens cum de dicta cogitas omnia
mimic forsan necessaria. Cogita igitur magis si per aliam viam venisses
vel aliud opus pegisses vel si non tale opus neglexisses. Damnum
multo maius vel periculum aut forte mortem incurrisses. Quicquid igitur
aduersi tibi acciderit cogita id deo volente factum esse et per tuo meli-
ori. Audi quod veridica audiui relatione recitari. Erat quidam armiger
cuius vxor tanta in domino spe habuit quod ad omne triste quod circa se vel
suis accideret. sepe solebat dicere per meliorem est. Accidit autem quod ille ar-
miger vir suus cum quodam oculo unum perderet quod et in hoc casu vxor
sancta et deuota nixa est consolari dicens et illud sibi deo permittente per
meliorem suo conuigisse. Armiger autem ille egestate forte cogente licet
uno oculo priuatus prexit ad litranos et ad seruiciu ibi cuiusdam
principis est receptus cui cum per aliquod tempus grauisime seruiisset et tan-
dem princeps ille infirmitate puenit mortem sibi sentiri imminere vo-
luit iuxta principum illius patrie consuetudinem secum mori unum de suis
famulis fideliter atque magis gratum ut ei etiam in alio seculo seruiret
quomodo cremari ad moriendum cum domino ad honorem magnum tali fa-
mulo cedere reputat. Nunciari igitur fecit predicto armigero quod cremari
deberet et sic secum mori eo quod ipsum in hoc propter suum fidele
et gratum seruiciu et dilectionem quam haberet ad ipsum pro omni-
bus suis famulis honorare cogitasset. Quo audito armiger ille si-
mulabat se per hoc maxime honorari atque gratiarum referens acti-
ones dixit ad nuncios. licet mihi ista exhibitio ad maximum cedat
honorum. cum dicatis domino meo quod et in hoc articulo volo ipsi
domino meo fidelis esse et honorem suum proponere honori meo. quia
placet mihi quod alium honorem habent duos oculos. non enim deceret quod
dominus meus in alio seculo appareret cum monoculo seruiret. quam respō-
sionem eius dominus ille approbavit et acceptavit iudicans sibi
in hoc per dictum armigerum singularem fidelitatem impensam esse

Sic ergo sepe dictus armiger occasione p[er]ditionis oculi dirā mortem euasit. q[uo]d cū postmodum uxori sue retulisset illa dicebat. bene sciebat q[uo]d p[ro] meliori tuo erat q[uo]d oculū p[er]didisti. Nec retulit quidā de domo theutonica qui se dixit tunc t[er]ris fuisse in prussia q[uo]n[iam] p[re]dictus casus recēter dū gisse narrabat.

**CADITVLVM. VI. CONTINENS CONSOLACIONES SV-
PER TRISTICIA DE HOC HABITA QVOD MALI IN HOC
MVNDO MELIVS HABENT QVAM BONI.**

exto post p[re]missa ad d[omi]nam cōsolatricē accessit et alius tris-
tis q[ue]relam p[ro]ponēdo q[uo]d mali in hoc mūdo melius habent
q[uam] boni. At illa sibi p[ro] cōsolacōe quinq[ue] de suis puellis assi-
gnauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella ad p[re]dictū tris[te] sic ait. pro antiq[ua] q[ue]rela p[ro]ponis q[uo]d
malis in hoc mūdo meli[us] sit q[uam] bonis. Droba q[uo]d dicis. fozsitan
dices. Nōne olim s[an]ct[us] job d[omi]n[us] q[ue]st[us] ē dicēs. Quare impij viuūt sub
limati als subleuati sūt d[omi]n[us] d[omi]n[us] diuicijs semē eor[um] p[er]manēt corā
eis. p[ro]p[ri]et[er] turba et nepotū in d[omi]n[us] d[omi]n[us] domus eor[um] secure
sunt et pacate et. nō est virga dei sup[er] eos. egrediunt[ur] puuli eor[um]
q[ui] greges et infātes eor[um] exultāt iustib[us]. tenet timpanū et cytharā
et gaudēt ad sonitū organi. ducūt in bonos dies suos. Nec s[an]ct[us]
job. Nōne et idem d[omi]n[us] d[omi]n[us] est olim s[an]ct[us] dauid. pene inquit mori
sunt pedes mei. q[uo]d celauit sup[er] iniquos pacē p[er]t[er] vidēs. ecce ipi
peccatores obtinuerūt diuitias et dixi. Quō scit de[us] et si ē sciētia
in excelso. nūquid vane iustificauit cor meū et laui inter innocētēs
man[us] meas. et fui flagellat[us] tota die. Aug[ustinus] nūquid vane zc. i p[er]sona
dauid p[er]didi inquit totū q[uo]d b[on]ū vixi iustificauit cor meū ad h[oc] ut ma-
li sint felices et ego tribularer. gaudent illi et ego flagelloz. gau-
dēt qui blasphemāt deū. flagelloz qui colo deū rursus s[an]ct[us] da-
uid. Dextera inq[ui]t eor[um] dextera iniq[ui]tatis quor[um] filij sicut nouelle
plantacionis in iuuetute sua. Eilie eor[um] d[omi]n[us] d[omi]n[us] circūornate ut sili-
tudo templi. Dromptuaria eor[um] plena eructancia ex hoc in illud.
Oues eor[um] fetose abūdantes ingressib[us] suis boues eor[um] crasse. Nō
est ruina macerie neq[ue] trāsib[us] neq[ue] clamor in plateis eor[um]. Nec s[an]-
ct[us] dauid. Nōne aut[em] et olim p[ro]pheta jeremias idem d[omi]n[us] d[omi]n[us] est di-
cens. Iustus quidem tu es domine si disputem tecum. verumtē iu-
sta loquaz ad te. quare via impioz p[ro]sp[er]a. bene est omnibus qui
preuaricant[ur] et inique agunt plantasti eos et radicem miserūt. p[ro]fi-
ciunt et faciūt fructū. p[ro]pe es ori eor[um] et longe a renibus eor[um]. Nec
p[ro]pheta. Licet aut[em] ista prima facie querelā tuam conuenientem
reddere videant[ur]. Non modicū t[ame]n erras. si non sint tibi signū in bo-
nū p[ro]ut esse debere vna sup[er] de sorozibus meis euident[er] declara-
uit. Ceterum vltiores ad singulas antiquarum querelas replon-
siones sequētib[us] sorozibus meis duxi relinquendum.

II. CONSIDERATIO

ecunda itaq[ue] puella ad p[re]dictum hominem de malozum bonis
contristatū sic ait. karissime frater si presentis tue tristicie cau-
sam cessare videns restat ut et effectu eius cessante p[er]tin[et] d[omi]n[us] d[omi]n[us].
Sed quid. Profecto causa tue tristicie q[uo]d esse supponis. scz malos
abundare bonis non existit. Nec obstat q[uo]d de impijs job cōcludit.
ducunt in bonis dies suos. Est nimirum extra hoc illud q[uo]d ipse job
premissis suis verbis subiungit dicens. Verūtame[ne] quia non sunt in
manu eor[um] bona sua cōsiliū eor[um] longe sit a me quasi diceret
secundum glosam consiliū meū non erit cum impijs si vie eor[um] vi-
dentur eis bone. si dederint mibi consiliū ut sequar eas. non se-
quar certe. p[ro]pter bona que videntur habere. q[uo]d nō sunt in manu
eor[um] bona sua. Quod dictum quidē verū est. Non sunt in manu
impij bona sua. quia in manu sunt dei qui potest auferre et cito au-
fert. vel per mortem impij q[ui] cum intererit nō sumet oia neq[ue] de-
scendet cum eo gloria eius. Non sunt in manu impij bona sua quia
non sunt bona. Audi senecam. Non est inquit tuum fortuna quod fe-
cit tuum p[er]itūz est nempe q[uo]d aduenticiū fuit. Audi quoq[ue] et au-
gustinū soliloquioz. Deus inq[ui]t p[ro] quē discimus aliena esse q[uam] aliq[ui]n[da]
nostra et v[er]a esse que aliquādo aliena putauim[us]. accipe me ab h[uius]
fugientem famulū tuū quia et ista me quando fugiebam a te acce-
perunt alienum. Audi rursus senecam. Quid inq[ui]t stultius q[uam] in ho-
mine aliena laudare. quid eo dementius qui circa se mirat[ur] que ad
aliū p[er]tin[et] transferri possunt. non faciunt meliozē equoz aurei
freni. Non sunt in manu impij bona sua. quia ut sunt in manu eius
non sunt bona. Audi tullianam sententiā quod inquit rectū et ho-
nestum est et cum virtute id solum arbitroz bonum. Nūquid potest
quit[ur] malo bonū esse. Nec tullius Bona igit[ur] ut sunt i manu impij
id est ut ipse ea recipit. s. male non sunt bona. quia omne q[uo]d reci-
pitur p[ro] modum recipiētis recipitur. quēadmodū boni mala b[on]i reci-
piūt ut p[ro]pter hoc diligētib[us] deū oia cooptent[ur] in bonū. glosa etiā
p[re]t[er]ta. Cōcordat quēdā i loco etiā Aug[ustinus]. Ecce inquit factū est malū
dum male accipit[ur] bonū. sicut ecōtra ap[osto]lo factū est bonū cū bene
accipit[ur] malū. s. cū stimul[us] sathane patiēter portat[ur]. Rursus nō sunt
in manu impij bona sua. quia exteriora bona. non bona malis sed
mala sunt eis. Audi salomonem in p[ro]uerbijs. Vsq[ue]quo inquit stultū
que sibi sunt noxia cupiunt. Ecce dicit que sibi sunt noxia et bene-
fit enim iusto dei iudicio ut cum quis se vero domino suo reddit
malum seruū illi mala sint ea quibus ipse dominatur quasi suū
vindictā creatorem. Audi ecclesiasticum. Inicium necessarie rei
vite hominū aqua ignis et ferrum. sal. lac. et panis simlagineus
et mel et botrus v[er]ue et oleum et vestimentum. Nec omnia s[an]ctis
in bona. sic et impijs et peccatozibus in mala conuertentur. De-
niq[ue] non sunt in manu impij bona sua. quia ut sic sunt extra ordi-
nē vltimi finis. Vbi sciendum q[uo]d sicut nihil est simpliciter malum nisi

quod cadit ex ordine ultimi finis. Ideoque mala que boni patiuntur ex quo ab ipsis ad ultimum finem ordinantur non sunt mala simpliciter. sed prout nomen mali licet mala videantur. Vnde et paulus quasi inquit morientes et ecce viuimus. quasi tristes spiritus aut gaudentes. dic quasi. sed secundum glossam quod quasi est hoc. non est hoc. ut quod quasi est aux. Ita nihil est bonum simpliciter nisi quod fiat sub ordine finis ultimi. Nempe quod est summe tale est alijs causa ut sint talia participatiue ut quod summe est calidum est alijs causa caliditatis. sed finis ultimus est summe bonus quia est ipsum bonum simpliciter. igitur causa bonitatis est in alijs quod non posset esse nisi in quantum statet sub eius ordine sicut nec summe calidum posset sibi non coordinatis esse causa caloris. Quid igitur. Liqueet certe manifeste quod bona ipsorum ut sunt in manu eorum non sunt bona sicut nec ut sic. sunt ad finem ultimum ordinata. Tu ergo si bonus es de prosperitate malis non inuideas tanquam de bono. Illa etenim eis non est bona. Sed et bonum non inuidet ut plato dicit Si igitur inuides malus esse conuincis et quod bona per consequens si habere te putares tibi non essent bona

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. Non est homo sicut credis quod scilicet bene sit pueris et male sit bonis. Nec obstat quod queritur. Ieremias. bene est omnibus qui prouident et iniqui agunt. nec quod dauid conqueritur de pace peccatorum. Nempe ad hoc per interemptioem esse respondendum satis ualet promissa sororis mee sicut de exteriorum bonorum ordinacione facta ut permissa ad ultimum finem quam sicut dauid inuit. promissis namque suis uerbis sic subiungit. Existimabam ut cognoscerem hunc laborem est anime donec intret in sanctuarium dei et intelligam nouissimis eorum. Antia autem littera habet et intelligam nouissima. quasi dicat. labor est anime me. quomodo cognosca ista posse simul stare. scilicet deum esse iustum et res humanas nosse et gubernare et nihilominus pueris bene esse. et pacem peccatores habere. et electis siue iustis quibusque male esse. Sed cessat labor hoc. siue difficultas cognoscendi postquam intelligunt nouissima. id est fines diuersi malorum et bonorum. Ex quo enim mali bona que uidentur habere non ordinantur in finem ultimum. Ideo non sunt eis bona sed mala. exemplo autem est de bonis. Rursum igitur ut cognoscas quomodo malum bene sit et bonis male uel ne. Audi magnam premissam Augustinum qui dicitur litteram sic exponit. Intra ergo inquit in sanctuarium dei anima fidelis et si nescis quomodo rone fiat crede non iniuste fieri quod sinit aut facit deus. Humana rone ducebaris diuina auctoritate reuocare et crede aliquid ibi esse quod te latet. Nam deum puer sum et iniquum non posse esse sic intras fide in sanctuarium dei intras crede deo discis intelligendo. sic enim ait donec introeam in sanctuarium dei quo intrat fides et post fide quod. et intelligam nouissima. Veniet nouissima quando nulli bono erit male. nulli malo erit bene. Quare ergo et modo non sic. forte et modo sic. Sed quod nunc est in occulto postea erit in manifesto. Ingredere mecum si potes in sanctuarium dei. forte ibi si possu docebo te. Imo discite mecum ab eo qui docet me etiam nunc non malis esse

bene et melius esse bonis quam malis. quis nondum uenerit bonorum felicitas nondumque uenerit malorum pena nouissima. forte intelliges mecum non esse bene malis. Rogo enim te et quomodo a te quare tibi male est. Respondurus es egestas angit difficultas premit. dolor fortasse memborum tibi inimicorum. tibi ideo male est quia pateris mala et bene est illi qui est ipsum malum. Multum interest inter malum esse et malum pati. Tu quod pateris non es. malum enim pateris et malus non es. Ille autem malum non patitur et malus est. Noli ergo falli. non potest fieri ut tibi male sit. quia pateris malum. et illi bene sit qui est malus. cum enim est malus putas quia non patitur malum. cum patitur seipsum. tibi male est. quia malum alienum pateris in corpore tuo. et illi bene sit qui malum seipsum patitur in corde suo. tibi male est quia malum habes uillam. et bene est illi qui malum habet animam. Nec Augustinus.

III. CONSIDERATIO.

uarta puella ad simul refellendum omnes querelas prius recitatas quantum ad hoc uidelicet quod cum boni aduersitatibus tribulentur pacem habeant peccatores ducetes in bonis dies suos. beneque sit omnibus qui inique agunt. sic ait. Dic quomodo mihi qua in re consistit quod bene est his qui iniuri agunt quod ducunt in bonis dies suos. Forte dices quia locupletes sunt multique dominantur. et in pace cum non sit in mundo quod habeant formidare. Erras plane. Dato enim quod peccatores impij seu iniusti de exteriori pace plus habeant minusque ab extra quam ipsi iusti impugnentur. e contra tamen iusti de interiori pace plus habent minus uel ab intra impugnantur. Audi cassiodorum. Cum inquit peccatores uidentur esse locupletes multique dominari populis et in mundo non esse quem timeant pacem habere putantur. sed par illa cum conscientia semper litigat et rixatur intrinsicus et cum hostem non habeat. secum decertat. Nec ille sed tu considera quid melius sit ab intra pacem habere uel ab extra. quid uel periculosius sit ab extra impugnarum uel ab intra. Profecto si inimici bonis domestici eius. si dominus aliquis pugnaturus intraneos sui exercitus timere habeat. multo periculosius est quam si ab externis impugnetur. Qui ergo iusti sunt meliores soror illo est etiam in hoc mundo quam sit peccatorum. Nam et teste Augustino uis inordinatur animi sibi ipsi est pena.

V. CONSIDERATIO.

quinta puella sic ad tristes ait. Antiquorum querela quas primam sorori mee declarasti non sint tibi occasio cuiusuis tristitie. ne dicam inuidie de hoc quod mali in hoc seculo plus quam boni prosperentur. Hoc nempe fit diuina dispensatione ad nostre salutis augmentum et glorificationis documentum. per hoc enim boni ammonentur potiora et que mali concitare non possunt bona querere sibi uel in statu glorie reseruata. per hanc quidem rationem hugo regularis ipsi anime sue supradictis antiquis quod ammō similiter querulati satisfaciunt. Supposito igitur iuxta querelam antiquam quod mali in hoc seculo plus quam boni prosperentur hoc quidem erit resurrectionis future in qua diuina iusticia ab omni secula cessata exigente bonis multo melius quam nunc malis et malis multo erit peius quam nunc

bonis evidens argumentū. qđ nimirū argumentū plus de bono cō-
tinet qđ sit omne malū in bonorū aduersitate consistens vel qđ sit omne
bonū prosperitatis impiorū. Deniqz audi Iobem os aureū decre-
torū libro inductū et pposito lucide concordantē. Nemo inqđ vidēs
malignos prosperitate gaudere turbet. Nō est em̄ hec retributio ma-
lignitatis neqz virtutis. At si aliqñ cōtigerit ut aliqđ sit retributio
vel malicie vel virtutis nō tñ s̄m qđ dignū est. sed veluti quidā gu-
stus vel iusticie vel iudicij ut qui resurrectionē nō credūt talibus
doceant. Qñ itaqz videm⁹ malignū ditescere non subruam⁹. et qñ
videmus bonū mala pati nō turbem⁹. illic corona. illic supplicia
Est et alia ratio. qz nō pōt mal⁹ in oibus malus esse s̄ aliqua bona
habz neqz bon⁹ in oibus bon⁹ esse s̄ habz aliqđ pctā qñ ergo habz
p̄peritatē mal⁹ malo. i. ad malū capitis sui est. cū em̄ p ill⁹ paucis
bonis retributōez hic accipit illic iā plen⁹ puniet⁹. Hec os aureū

Capitulū. viij. continens cōsolationes sup diuersis tedijs siue pas-
sis ab extraneis siue habitis ratione adiutorij coniugis.

Ep̄mo post p̄missa ad supradictā dñam cōsolatricē prin-
cipalē accessit et alius tristis de tedijs suis querulando.
Cui mox illa p̄ cōsolatione qđ de suis puellis adiūxit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristē illū sic ait. Nonne p̄ neptē meā nuprime
audiuisti tristitiā bonorū et tristabilia p̄pter deū patiēter per-
pessa ouerū in gaudiū. Audiui quidē inqes. S̄ quid de tedio. Oro
fecto nullus dubitat qñ tediū sit de genere tristabiliū cōsolamini
itaqz cōsolami quicūqz tedia patiū quibusuis angustijs qz in gau-
dia ouerent⁹. Hinc est etem̄ qđ s̄are qđ angustia interpretatur in bñdi-
ctiōne m̄ris sue dictū est. deus celi det tibi gaudiū p̄ tedio quod
perpessa es.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ad tristē ait. Dic mibi hō spem tediij de quo do-
les. Est ne tediū in te aut spūalis exercicij aut vitā p̄fectā du-
cendi. Est forsitan inqes. Cur aut sic. Eozte dices talis vita ē inio-
cunda. S̄ forū aio esto et audi magnū Anthoniū docentē discipu-
los. Hoc inquit sic primū cūctis mandatū nullū in arrepti p̄positū
rigoze lacessere. s̄ qñ incipientē sp̄ augere qđ cepit. Non vos fili-
oli tediū defatiget. Hec ille p̄ insignis amonēs filios ne in arre-
pto p̄posito spūalis vite vel exercicij tediūz eoz defatiget. cur em̄
esset talē vitā ducere tediōsum tanqđ inuocundū. Non em̄ semp ma-
net inuocundū. Audi illud Tullianū puerbiū. Optima inqđ uiuen-
di rō est eligēda. eā iocūda cōsuetudo reddet. Reuertar igit ad ver-
ba anthonij n̄ te tediū defatiget. si arca sit vitā hui⁹. Intra viā
cōsuetudinis ducā te p̄ semitas equitatis dicit sapiēs qđ cū ingres-
sus fueris nō artabūt gressus tui et currens nō habebis offēdiculū

III. CONSIDERATIO.

ercia puella ad tristē de tedio dquerentē sic ait. Dic hō et mi-
bi spem tediij tui. forte inqes. Vxor mea tedio est mibi. defoz-
mis em̄ est atqz feda. Erras fr̄. queso dicas mibi si pulcra esz an te
diū haberes. Mime forsan inquires. S̄ si bñ cōsideres nūc minus te
manet tediū. Audi illū theofrastū. Miori inquit miseria defozmis
habet⁹ qđ fozmola feruet⁹. Nihil em̄ tutū est in quo tocij ppli nota
suspirāt. deniqz cū ista quā habes magis qđ cū pulcra fas est tibi et
possibile aliam ducere omē tediū remouētē. Quenā inquires ē illa
Est reuera dñā sapiētia ad secretū cubile tuū introducēda. De hac
quidē sapiēs loquēs. Intras inquit in domū meā dquiescā cum illa
non em̄ habet amaritudinē conuersatio illius nec tedium dūctus
illius sed leticiā et gaudiū.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Dic mibi cuiuscūqz sexus sis p̄sona spem
tedij tui. Dices forte femia sum et ideo attedioz. qz viro defe-
ctiuo in morib⁹ et distorto suz diuncta m̄rionio. cui⁹ rusticitas in-
discretio et iracūdia me affligūt. S̄ tu foroz karissima nequaqđ p̄-
ter hoc desperes. s̄ poci⁹ cōsoleris. Quippe omi malo tediij bonum
mai⁹ p̄ hoc d̄sequit si tñ panēs fueris. Audi qđ hugo reglaris fecit
at de malorū societate. Idcirco inqđ mali inter bonos viuere p̄mit-
tunt⁹ ut illoz societas bonorū vitam exerceat. et subiūgit de ipis
malis. iniquitate sua cogūt arcij virtutem q̄rere. Hec ille. Nec mirz.
Nam et hostes quanto sūt p̄pinquiorē tātō magis cogūt ad arma
recurere. S̄ in p̄posito i recurru ad arma iusticie virtutis dei maxi-
mus p̄fectus consistit. Deniqz circūstans frigus calozē naturalē sal-
uificū ad intra cōgregat tocius corpis in salutē. Id ipm̄ sentiendū
in p̄posito de caloze diuine amoris. Nam et mala qđ nos h̄ p̄munt te
ste gregorio ad deum ire cōpellūt. Sed et s̄m Gregoriū abel fieri
non valet quē chaim malicia non exercet.

Capitulum octauum continens cōsolatōes sup dolore et fletu
ac lacrimarum afflictione.

Capitulum octauum post p̄missa ad principalē cōsolatricē accessit alius
tristis dtra dolozē et fletū ac lacrimarū afflictōez cōsola-
tionem querens. Cui illa mox p̄ cōsolatōe de suis puellis
sex assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad dictū tristē de dolore m̄ris sue dquerentē sic
ait. O si scires virtutē doloris. de dolore habito non doleres
Que est inqes virtus eius. Ecce aufert hostib⁹. id ē n̄ris tēptatoz
bus optunitatē nos ad temptandū alloquēdi. Nimirz sicut in cor-
dibus ociosis et seculariter gaudiōsis hostes hm̄oi tenēt sua parla-
menta ad p̄ficiendū temptamēta. Ita et ecōtra optunitatē nō h̄nt
illr loquēdi dolēti. id ē cordi tribulato. huius rei in figura de fatu-
is amicis Iob et fictis ad tēptandū hostiū aie significatōez gerenti-
bus dicit⁹ in libro Iob. Nō loqueban⁹ ei verbū. videbāt em̄ dolozē

vehementē sensus eius. Igitur de dolore nō doleas cōquerendo. s; multo potius gaudēdo dicas O felix dolor qui sic os obstruit pessimis inimici.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur de lacrimis doles et affligeris. Profecto nō sic doleas si tu scires quā vim haberēt lacrimae contra dolores. Quippe illo faciēte q̄ dicit in fletu solaciū. ipse lacrimae quodam solacio dolore cordis magnū minuunt. ac p̄ter refectiōne et alleviationē mētis ad refrigeratōes peccatoris et solamē tristis. cum p̄ oculos lacrimae exeūt dolore una cū ipis evaporare faciūt Vis scire p̄imum effectū. Audi petz quendā blesensem. Multis inq̄t solacio sunt lacrimae et ex parte maxima magnitudinē doloris iminuit. dolor siquidē sp̄m ignis gerit qui dum plus tegit p̄ ignescit. Vis scire reliquos effectus. Audi archiantistitē Ambrosiū. Pascūt inq̄t frequēter lacrimae et mentē alleviāt. Fletus refrigerat. peccat⁹ et mestū solant. Est em̄ pijs affectibus quedā flēdi volūtas et plerūq; lacrimis ḡuis evaporat dolor.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Vis scire rursum et alios ḡtos effectus lacrimarum ac modos circa eas ḡtiores. Ecce fletū et lacrimas solatio et exultatio solēt seq̄. Nōne sic legit in psalms. Dñs misit me ut consolarer om̄s lugētes et ponere solationē lugentibus spon et darem eis coronā p̄ cinere. oleū gaudij p̄ luctu. palliū laudis pro sp̄u meroris. Nōne et in thobia legit sarā dixisse ad dñm. Post tēpestatē trāquillū facis et post lacrimatōes et fletū exultatōes infundis. Nōne et ipse saluator dixit. beati qui lugēt qm̄ ipi solabunt. S; et ps̄ dicit. Qui semināt in lacrimis in exultatōe metēt. et iterū idem dicit. Euntē ibant et flebāt mittētes semina sua. venientes autē veniēt cū exultatōe portātes manipulos suos. Vis scire quo pacto id fiat. Ecce p̄nceps phoz sic dicit in suis moralibus. Demtū dine replent p̄ui. mox em̄ tristat de hoc q̄ prius delectati sunt. Dari autē pacto solatōe replent boni de hoc q̄ p̄us lacrimis desolati sunt. An minus deus patus est dare dulcedinē solatōis post amaritudinē lacrimatōis q̄ amaritudinē penitendinis post dulcedinem delectatōis. Absit. Habes ergo effectum gratum lacrimarum.

S; quid de modis circa eas. Duplex siquidē mod⁹ est. vn⁹ tolerabilis mēsure. Alter vero ḡtissime cure. Vis scire modum p̄mum. Ecce ps̄ dicit. Dñe de⁹ virtutū cibabis nos pane lacrimarum et potū dabis nobis in lacrimis in mēsure. dicit in mēsure. id ē nō ultra vires. Hinc etem̄ dicit ap̄ls. Fidelis deus qui non pmittet vos temptari sup̄ id qd̄ potestis. Vis vltim⁹ scire modū ḡtissime cure et solatōis future. Ecce qd̄ dicit psalms. Misert inquit dñs deus omnē lacrimā ab om̄i facie. et iohes in apocalipsi. Absterget inquit de⁹ omnē lacrimā ab oculis eoz. id ē sanctorum. vñ et cantam⁹. absterget deus omnē lacrimā ab oculis sanctorum et iam non erit amplius neq; luctus neq; clamor. sed nec vll⁹ dolor quoniā p̄ora trāsierūt

107
Hic autem modus cure lacrimarum nōne est ḡtissim⁹. Est vñq; Hinc etenim est q̄ dicit dulcis ille p̄ clarevallis. Felices lacrimae quas pia manus ditoris absterget. Hec mutatio dextre excelli significata est p̄mutationē aque in vinū in Iobae aque lacrimarum in vinum leticie. et p̄pheta in jeremia diserte dñō duertā luctū eoz i gaudiū

III. CONSIDERATIO.

quarta puella sic ait. Amice cōquereris q̄ te plozat⁹ ḡuet atq; ululatus. Proponā tibi similitudinē et videbis q̄ gaudēdū tibi est magis q̄ dolendū. Nonne vides q̄ fistulatoz se buccas suas vento implet satis grauat qd̄ ḡuamē tñ tolerat ut alios letificet. Eadē autē et in plozatu et ululatu te manet gaudēdi rō. q̄ppe vox in roma audita est plozatus et ululatus rachel plozās filios suos. s; materna affectione et virtuosa naturaliter sibi erga plē m̄dita. In roma inquit qd̄ interpretatū dicit in excellis. id est in celo q̄ rēadmodum dicitur et in canticis. Vox turturis que. s; p̄ cantū gemit. Audita est in terra nra. Sic et vox plozatus et ululatus in roma. id ē in excelsa terra nra. terra uiuentū audita est. Non dicit⁹ audiet. s; audita est et audit⁹ quous multū distet in p̄nā. auditu etiā p̄ influxus sp̄s corporali. S; quid. Profecto oportet actum talem audiendi vel delectatōes vel tristitiā dsequi. S; absit q̄ tristitia ipm̄ dsequatur vel q̄ gemitus plozatus et ululatus inferat celicolis aliqd̄ triste. Nimiz nihil triste in celo locū habz. Igit⁹ ibi nō audit⁹ sicut gemitus plozatus et ululatus. s; sicut gaudiosus cantus et nōne talem plozatu et ululatu ex m̄na erga liberos vel alia sancta et virtuosa affectōe habuisse vel h̄e mox trāsire debz in magnā solationē hac ex cōsideratōe puenientē q̄ augmentū gaudij ciuibus forent celestibus sibi plus q̄ diligant⁹ liberi caritative diligēdis q̄q; et si biuuis foret augmentū gaudij eo q̄ tanq̄ actus ex virtute p̄cendē res in celo sibi p̄ modū depositi sunt ad gaudium referuādij. p̄ter hoc dicebat saluator. beati qui nūc fletis q̄ ridebitis scilz saltem in futuro.

V. CONSIDERATIO.

quinta puella ad tristē ḡuatū fletibus sic ait. Audisti verbū diuini ac dulcissimi p̄missi iam p̄ sororē meā recitatū. beati qui nūc fletis q̄ ridebitis. Nimiz s; m̄ nrm acq̄nentes in celo erit ver⁹ ris⁹ O qualis et q̄ntus. Certe hic ridet⁹ ore semipieno. Nempe hic impletur illud p̄uerbionū risus dolore miscbit⁹. s; electi ridebūt ore pleno. Quippe in job dicit⁹ donec impleat⁹ os tuū risu et labia tua iubilo. Qualis autē erit risus. Certe ḡtissim⁹. Sicut em̄ hora detes et labia magis q̄ hic essent. erūt gratioza. Ita et risus qui his pficitur instrumētis in immēsum magis q̄ hic esset. erit ḡtosus. Dicat ergo hic attendēs quid mibi de rachaele illa iudea q̄ noluit solari cum clare sentia q̄ merito debz hō de pijs fletibus solari certificat⁹ diuino p̄missio de subsequere in celo risu tam gratiozo atq; gaudiozo.

VI. CONSIDERATIO.

extra puella sic ait. O homo qui tristitia de lacrimis si piarum
nouisses virtutē lacrimarū de ipis nō doleres. sed gauderes.
Die em lacrimae terrā cordis irrigāt et fecūdan. Die lacrimae ardo-
rem concupiscētiarū sedāt. Die lacrimae omnē spūalē infirmitatem san-
nant. Die lacrimae animā mundāt et spōsam regis celi pparāt. Die
lacrimae oculū cordis clarificāt. Die lacrimae mentis serenitatē et trā-
quillitatē causant. Die lacrimae mentē eleuāt. Die lacrimae mentē ine-
briāt. Die lacrimae holocausta impiguāt. Deniq; pie lacrimae hoc qd
hō vult a deo impetrant. Vis scire q pie lacrimae terrā cordis irri-
gant et fecūdan. Audi egregiū p̄m Gregoriū. Irrigū supi ac-
cipit aia cū se lacrimis regni celestis desiderio affligit. Nec ille p̄
sanctissimus. Est igit aq lacmarū ut fons paradisi de quo dicit in
libro geneseos. Fons ascēdebat de terra irrigans vniuersas supfici-
em terre. Cōcordat ecclesiasticus. Rigabo inquit ortū meū plantati-
onum. Vis scire q pie lacrimae ardozē concupiscētiarū sedāt. Audi
p̄dictū p̄m sanctissimū. Elāmam inquit suggestionū dyaboli ci-
cus extinguit vnda lacrimarū. Igit si aliquis videat domū dōciē-
tie sue igne concupiscētie succēdi recurrere debz ad aquā lacrimarū.
Vis scire q pie lacrimae omnē spūalem infirmitatem sanant. Audi
quid liber job. de deo affirmet. merētes inquit erigit sospitate De
hoc infigura de corpali sanitate dixit dñs regi ezechie egrotanti
et lacmanti. Vidi lacrimā tuā et ecce sanauit te. Vis scire q pie
lacrimae aiam mundāt et spōsas regis celi pparant. Considera gra comp-
atione q aq lacrimarū est qsi lauatoziū in claustrō spūali. est etiā
qsi balneū in quo abluunt aie celestis regis sponse. Nec mirz. Hā
et ille cassiodorū dicit. Eleū est lauacū. culpaꝝ absolutio pctōꝝ.
Vis scire q pie lacrimae oculū cordis clarificāt. Audi egregiū
p̄m Gregoriū. Eit inq; plerūq; ut in ipis pijs flētib; illa interni
gaudij claritas erūpat et mens que in corpore pus ceca iacuerat ad
inspectionē fulgoris intimi suspirijs vegetata dualescat. Idem pa-
ter rursuz ait. Mes lacrimis baptisata in d̄m̄platione videt limpi-
dius. Item quoq; dicit. Sepe qd corpescētes latuit. flētib; innotē-
scit. Aqua igitur lacrimarū est colliriū iuuans visum de quo dicit
in apocalipsi. collirio inunge oculos tuos ut videas. Vis scire
q pie lacrimae mentis serenitatē et tranquillitatē causant. Audi Io-
hānem os aureum. Sicut inquit post vehemētes ymbres mundus
aer ac purus efficitur. Ita etiā post lacrimarū pluuias serenitas mē-
tis sequit atq; trāquillitas. Vis scire q pie lacrimae mentē eleuāt
Lege ps̄. Ascensiones inquit in corde suo disposuit in valle lacri-
marū. Lege quoq; et librum geneseos. Multiplicate inquit sunt aq
et eleuauerūt archā in sublime ap̄te autē p archā mens intelligit
archanoꝝ dei capax atq; d̄seruatix. Vis scire q pie lacrimae men-
tem inebriāt. Audi p̄m clareuallis. Illas inquit lacrimas vere in-
pinū mutare dñm dixeriz q supne cōpassionis affectu in feruorem

10 181
prodeunt caritatis pro qua etiā ad horam tui ipsius imemor sobria
quadā ebrietatis videris. Vis scire q pie lacrimae holocausta im-
pinguāt. Audi Gregoriū p̄m sanctissimū. Holocaustū inquit ari-
dum est bonū opus qd ozonis lacrimae nō infundūt. holocaustum
pingue est p hoc bonū opus qd cū agit etiā lacrimis impinguatur.
Vis scire demū qd pie lacrimae hoc qd hō vult a deo impetrant.
Audi quid ob hoc sancta illa mulier iudib; deo loquens dixerit.
Indulgentiā inquit eius cum lacrimis postulemus. Audi quoq; di-
ligētius Iohē os aureū verbū in hac materia aureū pferentem.
Nemo inquit aliqñ flens ad deū accessit qui nō qd postulauerit ac-
cepit. nullus ab eo bñficia dolēter optauit qui nō impetrauit. ip̄a
em est qui d̄solat flētes dolētes curat penitētes informat. Nec il-
le pater venerabilis.

Capitulum nonū d̄tinens d̄solationes sup fletu et lacrimarū af-
flictione specialiter timētis penam gehēnalem.

ono post p̄missa ad supradictā dñam d̄solatricem accessit
alius tristis fletu seu lacrimis afflictus timore pene ge-
hēnalis. cui ipa tres de suis puell; p d̄solatōe deputauit
I. CONSIDERATIO.

rima puella ad hunc hoīem tristē sic ait. Cur fles. cur lacrima-
rum effusione affligeris timore pene gehēnalis. Non est xp̄i-
ane religionis hac ex causa lacrimari seu flere. quēadmodū nec ex
quārturib; causis alijs. Audi patrem clareuallis Gaudete inquit
ap̄s cū gaudētib; flete cum flētib; nūquit ap̄s p̄cipit flere
amissione rex. in̄t̄missione voluptatū. filioꝝ. mortis. moxozum
instātia. Guitate inopie. potentia fortioꝝ. Absit. plozādi em sūt
qui taliter plozāt. Religiosa em tristitia aut alienū peccatū luget
aut p̄prium. Nec dicitur pater. Et ecce q materiam plozādi restrin-
gens nō dicit timorē gehēne sicut nec alia āndicta. H̄ t̄m̄ lugendū
esse aut alienū pct̄m̄ aut p̄prium. Sp̄aliter autē qre simpliciter timore
gehēne n̄re religioni plozare nō d̄gruat. patz ex firma spe p piarū
lacrimarū efficaciam gehēna euadedi. Quid em faceret in inferno
is cuius aq piarū lacrimarū dyabolū sibi submersissent. Sunt enim
aque ille tanq aq maris rubri vbi pharao infernalis submergit cū
exercitu vicioꝝ. ps̄ dicēte. Cōtribulasti capita draconū in aquis.
scz piarū lacrimarū capitalia vicia cū infernali dracone hoīem im-
pugnātia. Rursuz ad qd timeret gehēnales penas tanq eaz; debi-
toꝝ aut de lacrimis doleret. is cuius iam pie lacrimae lras deleuis-
sent q̄s q peccat ad se d̄vincendū p̄pria manu dyabolo scribit n li-
bro d̄scieie. de cuiusmōi libris in d̄aniele dicit. Iudiciū sedit et li-
bri ap̄i sunt. Deniq; ad qd gehēnaz timerz aut de lacrimis nō gau-
deret is que ut salū fieret ipe sue lacrimae a malicia lauaret. Dicen-
te ob hoc jeremia p̄p̄a. Laua a malicia israhel cor tuuz ut saluus
fias. Postremo ad quid penas gehēnales timeret et de lacrimis

propiciatoris doloerit is cuius deus ad propiciandū lacrimas accē-
 ptaret certe non deberet. S; audi quid dicit timorē illū et dolorē
 lara filia raguel postmodū vroz thobie iunioris deo loquēs dicit
 rit. Nō delectaris inqt i pdictōib; nris q post tempestatē trāquillū
 facis et post lacmatōez et fletū exultatōez infūdis. Audi quoq; et
 oōnē mūs eccie vtiq; efficacē. De; inqt q spantib; in te misereri
 potius eligis q irasci. Da nobis digne flere mala q fecim; ut tue
 solatōis grām iuvenire valeam; **II. CONSIDERATIO.**

cda puella sic ait. O hō si vūtē lacmaz q dtra gehēnam hnt
 agnosceres nec gehēnā multū timeres. nec de lacmis doleres
 s; gaudēs. Nōne verbū cuiusdā epī ad piā mrem aug. p salute filij
 lacmantē v; qnq; audiisti. Impossibile ē inqt tātam lacmaz filiū
 pire. S; n min; efficacē sūt ppe lacme ad delectatōz dānabil; cul
 pe. Nepe vbi d; i thobia. tūc thobias ingemuit. et cepit orare cū la
 cmis. Ibi qdē dicit glosa. oō dñi lenit. lacma cogit. lacme faciūt
 deū inqtatū nraz obliuisci. Nec ibi S; qd pla. Nōne cui; ois vita
 pdita ē qz eterne pdictōi ppinquē p pias lacmas restituit i inte
 g; ut vltari; i eo integ spūs pfeuer; Certe sic. Audi venandū p;ez
 jero. plbām Detrū inqt ter negātē. s. xpm i locū suū amare rstituire
 lacme. Audi quoq; et scissimū p;ez Greg. Tēp; inqt redimim; qn p
 actā vitā q lasciuiedo pdidim; flēdo repam; **III. CONSIDERATIO.**

ercia puella sic ait. Si penā times gehēnalē q; hanc magis ti
 mea eo miro mō magis gaudenter fletū et lacmaz sustinere
 bēs afflictōz. Vis scire qre. Ecce miro mō flet; et pie lacme regnū
 celoz obtinēdi ac pōns gehēnā euadēdi dferūt securitatē. q;ppe
 lacme hmōi q; vi qdā norūt regnū celoz obtinē. Audi eggū p;ez
 gg. Regnū iqt celoz. rapi vult nris fleab; qd nris meritis n; debet;
 Nec ille. Nec miz. Nā cui; vūtis pie sint lacme in p;ib; qb; deo
 p regno celoz supplicam; maifestat magnus p; aug;. Dicēte em
 p;e. Aurib; p;e lacmas meas. Addit ipe Aug; q violētē sūt i p;
 cib; Hoc etem piter testa; et venabil; p; jero; O inqt lacma huilif
 tua ē potētia tuū regnū tribunal iudicis n; verenis delictoz tuoz
 accusatorib; silētū imponis n; est q te accedē vetet. Si sola intras
 vacua nō redibis magis crucias dyabolū q; pena infernalis quid
 pla. Vincis inuincibile. ligas oipotentē. ielinas filiū vginis. Nec
 p; ille. Sic itaq; teste euāgelica veritate. regnū celoz vim patitur
 et violētū rapiūt illud. q. s. ipm sibi dare postulāt p;ib; lacmosis.

Capi. r. dūnes solationes sup fletu penitēiali.
 ecio p; pmissa ad dñaz solatrice sepeditā accessit et aliis
 tristis sr afflictōe flet; p;ial q;res solari. cui illa tres d; su
 is puell cā solatōis deputauit **I. CONSIDERATIO**
 rima puella ad tristē pdictū sic ait. Si triū pdictaz nraz so
 dalium de piarum lacrimarum contra gehēnam efficaciac. ser
 mones audiisti. posses in materia p;posita de iparum consolatione

cōtentari. At vero si adhuc lib; et a nobis quid solatōis audire.
 Hoc primū scito q tanto a solatione vacuus min; eris qnto vbe
 riores lacrimas emiseris. quippe cōstat q pportioant; doloribus
 cordis. S; ppheta deo loquēs. Scdm inquit multitudinē dolorum
 meoz in corde meo solatōes tue lenificauerūt aiām meaz. Dices
 forte ppham in hoc verbo ppter certitudinē ponere p;entitū p fu
 turo. Absit q nō et in pnti. Audi cassiodoz solatoria fletū etiā
 in pnti affirmantem. fletus inquit eibus est aiāz corobozatio sen
 suum. refectō mentiū S; pone q nō in pnti. Quid cure p;ertiz lōga
 nimi. Quippe amissum in sillabis. id est in singulis dolorib;. recu
 pandum speret; in tempozib; in longitudine diez. in seculū seculi
 Audi Gregozū de illa q speculū erat penitentie pdicantē. Redem
 ptoz inquit noster momētaneos flet; nros eterno solat; gaudio.

II. CONSIDERATIO.
 ecunda puella sic ait. Homo karissime afflictio penitēiali la
 crimaz. siqua est. Nōne est gaudētē toleranda q; mentem ab
 p;mis tranfert ad sūma a regione dissimilitudis ad regionē sidere
 pulcritudinis. Quo pacto forte inquires. Ecce fit qnq; q; ad castra
 vel alia loca alra q; aliter sine g;ui iactura non possent expugnari.
 mediantibus aquis riuuloz. circa ea ne defluant cohibitoz. dum
 multiplicatōe sua plus et plus ascēdunt tandē puenitur. Sed quid
 profecto ascētionis hmōi in valle lacrimaz penitentialiū optime
 disponunt; quib; aquis lacrimaz multiplicatis et corā deo ascen
 dentibus mētes penitentiū ad alta celoz omodi; et securi; suble
 uant;. ppter qd et talibus fleab; libētē afficiunt;. Idq; est qd per
 Gregozū satis apte innui vidē;. Cū inqt p fletū mēs ad sūma rāpi
 tur opunctōis sue penā gaudēs mirat; et lib; affici. qz afflictione
 sua se d;spicit ad alta subleuari. **III. CONSIDERATIO.**

ercia puella sic ait. O hō gaudere deberes q; vel aliqd habēs
 quo ad diligentē circa te angeloz custodiā recōpensare pos
 ses. q;ppe anglis suis de; mādauit de te ut custodiāt te i oib; v;is
 tuis. S; dic mibi q;so. est ne aliqd i thesauris tuis q; id recōpensēs
 profecto n; video nūc aliqd meli; q; id qd g;u esse angelis scriptu
 ra testat;. Id aut est flet; p;ialis. Nepe gaudiū est angelis in celo
 sup vno p;ctōe p;iam agēte. Vñ et dulcis p; clareuallis. Delicie
 inquit angeloz sunt nre lacrimae. Idē quoq; p; lacme inqt peniten
 tis vniuz sunt angeloz. quia in illis odor vite. sapor g;ue gustus
 indulgentie sanitas. redeuntis inocētie recōciliatōis. iocūdital; et se
 renate cōscientie suauitas. Nec ille pater.

Explicit liber decim; de cōsolatione theologie. Incipit liber vn
 decim; dūnes solationū remedia oportuna dtra illa turbatiua q;
 opponunt; libertati Capitulū pmū dūnes solatōes sup seruitute
 et carentia libertatis.

ecūda puella sic ait. O bone frater. Cur nō ponderas bonum
obediētie sup omē malū saltē in pñti penalis sustinētie. An n̄
vis eum sequi qui pōderator est spiritū. Pondera sicut xps. Quō
inquis aut qntū. Audi p̄em clareuallis. Mementote inquit fr̄es
xps ne pderet obediētiā pdidit vitā. qui insignū q mādato p̄is
obediēdo mortē sustinebat inclinato capite tradidit sp̄m. Inclina
ergo et tu caput tuū caput aie. caput scz tue supbe volūtatis q tā-
quā caput impat mēbris alijs. Inclina illud et hūiliare sub potēti
manu dei imo vel sub capite oipotēte. Quippe ip̄ius imensa digni-
tas hoc requirit et omnē in hac pre verecundiā excludit. Deniqz
hoi scabiosū caput faciemqz hñti deformē multū estz gaudendum
si illo capite salva vita amputato. loco eius caput nobilissimū ob-
tineret. Sed quid. Nōne caput hois pdictū. volūtas scz ppria et su-
pba. caput est scabiosum. vicijs faciem d̄scitēie deformē habens.
Homo vero viuēs in obediētia qui caput suū pcepti gladio submit-
tit et ipm patiē amputari caput nobilissimū accipit. Nā et pmo suo
capite caput sibi d̄stituit ipm xpm h̄m diuinam eius voluntatē qd
nimiz. caput nobilitate et pulcritudine a p̄ori capite tantum distat
quantū volūtas diuina ab hūana qntū mūdum ab immūdo. quātuz
deiforme a deozmi distat et enozmi.

III. CONSIDERACIO.

ercia puella sic ait. O hō si q̄ acceptabilis deo sit obia agno-
sceres. ipaz pceptis obtempando impedere cū magno gaudio
curares. Nimirz mediāte ipa opat qd nō p̄t omī auro vel argento
opari. Vis scire quid. certe sapia in opatione cuius omē auxz h̄re
na est exigua et tanqz lutū estimabit argentū. Nempe q̄ hec possit
obia mediāte opari testat ille dulcis pater clareuallis. Directosa
inquit sapiētia q̄ deus agnoscit et mundū d̄temnit. H̄ac qui inue-
nerit beatus vtiqz erit si tenuerit eā. qd dabit p ea. impēde obiam
et accipe sapiētiā sicut scriptum est d̄cupisti sapiam serua mādata
et dñs dabit illā tibi. si vis esse sapiens esto obediens amplectere
ergo toto mentis affectu et nisu corpis bonū obediētie. acceden-
do p ipm ad lucē sapiētie. sic em̄ scriptū est. Accedite ad eū et illu-
minami. Accedite videlz p obiam. quia nō est rector aut tucioz ac-
cessus et illuminamini p sapiētiā. H̄ec iste pater.

III. CONSIDERACIO.

uarta puella sic ait. Homo karissime nō tristeris de pceptis di-
et iugo obie. imo plurimū gaude q̄ dignat de9 obiam a te re-
quirere. eo quidē fine vt et tu si feceris q̄ requirit. hoc qd ab eo re-
quiris infallibiliter d̄sequaris. Audi dei secretariū. Iohem loquoz
mandata ei9 custodim9. Vñ et ille cec9 nat9 et a xpo illūiat9 dixit
fiduciā habemus ad eū q̄ quidqd petierim9 ab eo accipiem9. quia
loquentē de pposito i sua epistola. si inqt cor n̄m nō rephēdit nos
Siq̄s dei cultoz est et voluntatē eius facit hūc exaudit. Audi ergo

et p̄idozum. Nō impetrat inquit a deo bonū qd p̄scit qui ei9 legi
nō obedit si em̄ id qd deus p̄cipit facim9. id qd petim9 sine dubio
obūnem9. H̄ec ille. et ecce q̄ magnū est qd ip̄e obediētiā p̄mittit et
quantā securitatē p̄missioni apponit id qd petim9 inquit vbi nihil
excipit. addit at sine dubio obūnem9 vbi omnē hesitatōz excludit
Pro his aut nihil impossibile req̄rit. si id inqt qd de9 p̄cipit facim9
qui vtiqz neminē ad impossibile astringit. S3 nec ad ḡue aliqd iugū
inqt meū suauē ē et on9 meū leue.

V. CONSIDERATIO

uinta puella sic ait. Id qd mō p sorozē meā audiuiisti iugū dñi
suauē esse et onus eius leue. indubitāter scias esse verū. Quip-
pe alleuiat iugū dei p̄ceptorū eius san9 intellect9. Alleuiat iugū
dei remuneratōis effectus. alleuiat iugū dei amorosus affectus.
Nōne pmo iugū dñi alleuiat p̄ceptorū eius sanus intellect9 quem
admittit. cū ipem9 pceptū suū de obseruatōe sabbati sano intelli-
gī voluerit intellectu cū dicebat. Cui9 v̄m asin9 aut bos in puteum
cadet et nō d̄tinuo extrahet illū i die sabbati. Audi aut quo ad h9
et magnū p̄em Augustinū q̄ p̄pter sanū intellectū p̄cepti dei de n̄
iurādo dicit sic. Vtiqz apls nouit p̄ceptū dñi et tñ iurauit cui9 p̄e-
ceptū libro decretorū sanus nobis ex verbis eiusdē p̄is exponitur
intellect9. Prohibem9 inqt iurare cupiditate aut delectatione Nō
ne scdo iugū dñi alleuiat remuneratōis effect9. Certe sic. Nā cū i-
trenis dicit. Bonū est viro cū portauerit iuguz dñi ab adolescētia
sua. vbi in glōsa dicit. Sit iugū dñi leue releuatū spe remuneratio-
nis eterne. Deniqz alleuiat iugū dñi amoros9 affect9. Audi v̄ne-
rabilē iheronimū p̄biterz. Nihil inquit amātib9 durū null9 laboz
difficil. amem9 et nos xpm et facile videbit9 omē difficile. Audi
quoqz et magnū p̄em Augustinū. Nullo mō inquit onerosi sūt la-
bores amantū s3 ipi delectāt sicut venantiū aucupantiū piscantiū
in eo em̄ q̄ amat9 aut n̄ laborat9 aut labor amat9. H̄ec Aug9. S3 et
psalmista dicit. Eingis laborē in p̄cepto. fingis inqt quēadmodū
ymago sub colūna lapidea sculpta vel depicta que stat in curuata
ac si portet ḡue aliqd cum vl̄ nihil portet aut mime sibi ḡue. Audi
p̄em clareuallis. An non labor fictus iugū suauē cruz inuncta

VI. CONSIDERACIO.

exta puella sic ait. O karissime. cur abhorres diuinis pceptis
obedire. An nescistu q̄ lucē d̄tinēt q̄ pficiūt intellectuz q̄qz
mirā hñt dulcedinē qua alliciūt et affectū. Nōne videt9 tibi q̄ il-
luminēt intellectū cū ob h9 dicat psalmiḡph9. p̄ceptū dñi lucidū
illuminās oculos Nōne etiā videt9 tibi q̄ p̄cepta dñi alliciāt affectū
cū dulcib9 oscul atqz dulcisonis melodijs opent9. Vbi foza inq̄es
ecce q̄ dulcib9 oscul opent9 hoc testat9 ḡe9 qdā apac9 sup illā vo-
eē sp̄se in cāticis. osculet9 me osculo oris sui. q̄ de ipa sp̄sa. id est
eccia loquet9 Quot inqt p̄cepta ex ei9 p̄dicatōe agnoscit. s. sp̄se. q̄ si
eor oris osc̄la suscipit. Dozro q̄ p̄cepta dñi tāqz hñtia rōez tripudij

compent dulcisonis melodijs. hoc sup illud psalmi in decacordo
psalterio cu cythera testat magn⁹ pr Aug⁹ Decacordū inqt psal-
teriu signat decē pcepta legis Nunquit ergo satis p pceptis di obe-
diedi rō q tā nata sūt bñ dilpoitis gnare tripudiū et ipis eē solatō

Rursū q mādata dñi affectū alliciāt. delectatōes eoz. pbāt q̄s
facti supponūt et insinuāt. Audi Gregoriū oratorē factissimū. Esto
inqt dñe q̄sum⁹ ppici⁹ plebi tue ut q̄ tibi nō placēt respuēs tuoz
poti⁹ replea⁹ delectatōib⁹ mādatoz. VII. CONSIDERATIO

Optima puella sic ait. Crederē hō q tu crederes pmilla de pce-
ptis dñi vera esse si non inesset eis additio q̄ dicitur videlicet q̄
vim hñt coactiua atqz eoz. quib⁹ dant⁹ obligatiuam. eo aut fit q̄
sunt q̄si ligamia et vincula libertatis q̄ est ad vtrūlibet exclusiua.
S; q̄ hac in pre satis erres scire debes q̄ et si sunt vincula tñ vicu-
la sunt ppicia et ideo nedū tolerabilia sunt s; etiaz optabilia. Vis
hoc scire. Ecce nōne essent ppicia vincula atqz optabilia q̄ optime
redolerēt et odorē suauissimū dñerēt. Nōne essent ppicia vincula
que hōiem nō solū dstringerēt vel ligarēt. s; ipm potius supmo suo
amico arti⁹ diungerēt et vnirēt. vtiqz fateri hoc necesse est. S; qd
Profecto pcepta dei vl' autozitate ipius in ecclia pmulgata. Nec
cine sunt. hec qz faciūt. Redolēt nāqz suauissimū odorē diuini amo-
ris oia suauia faciētis. Nimirū hūc odorē dtrahūt a radice carita-
tis a q̄ ipa pcedūt. Exemplū p; de surculis trūco insertis si ponat⁹
talis color odor vel sapor in loco insertionis et locus fissure bene
obturet⁹. Tūc em̄ onctuosus humor p locū illum trāsies ex ipō suo
trāsitu opat⁹ q̄ fruct⁹ in que duerit⁹ eiusdē coloris. odoris. vel sa-
poris reddi⁹. Rursū pcepta dñi cū sine amoris vincula ipm hōiez
et deū arti⁹ dstringūt atqz vniūt i amore et idēo q̄ ex ea esse vellet
hic vellet esse a sumo suo amico sepat⁹ et qd hōmī de libertate eua-
gendi vageqz volūtatis qñ posset manere apud amicū et attractiū
ei vniri dicitis mediātib⁹ odoriferis vinculis caritatis de quo cari-
tatiuo tractu loquēs dñs p jeremiā pphaz. caritate inqt ppetua di-
lexi te ideo attraxi te miserās S; quibus ligamibus attractiuis et
vinculis vnitūis designauit dñs p osee ppham dices. In funicul
adā trahā eos in vinculo caritatis dicit adā vt pote cui pmo pcepto
rum vincula sunt iniecta. Sane nō miret⁹ quispiā q̄ vincula carita-
tis seu amoris dixerim odorifera. Nā et qdam trenom. glosa odorē
dilectioni attribuit. Cū inquit caritas amittitur reliq̄ virtutes ster-
coza amplexant⁹. quia de bono dei et pximi odorē dilectōis trāse-
unt ad fetozē prauitatis. VIII. CONSIDERATIO.

Optima puella sic ait O si nosset virtutē obie nequa q̄ tibi causa
esset tristicie s; leticie Nimirū p obiam homo actualiter reficit⁹.
Der obedientiā perfectam homo deo carior alijs efficitur Der
obiam hō bñdictōes multiplices dsequit⁹ ac sup alios exaltabit⁹
Der obedientiā homo diuina dulcedine inebriat⁹. Der obedientiā

11
184
homo insupabili dulcedine recreat⁹. Der obedientiā hō beatā vi-
tam assequit⁹. Der obedientiā si pfecta fuerit hō ad locū beate fru-
tionis q̄si immediate transit cum morit⁹. Deniqz p obiam hō q̄si dei
ficat⁹. Vis scire pmo q̄ p obedientiā hō actualiter reficit⁹. Audi
loquentē dei vni genitū in mundū a pte missam. Deus inquit cibus
eit vt faciā voluntatē eius qui misit me. S; quid. Nōne idē et alce-
rius hōis cibus seu refectio est pferim hñtis p dfermitatē volun-
tatis sanū appetitum. Est oino. an nō de⁹ hōmī hōiem admittit ad
refectiōē q̄ ipē habuit in via qui ipm ad suā mensam admittit⁹ ē
in patria dicēte xpo. et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr
meus regnū. vt edatis et bibatis sup mēsam meam in regno meo.

Vis scire secūdo p obiam pfectā hō deo carior alijs efficit⁹. Cō-
sidera hoc in sili. Nam et discipuli p̄m antiquoz. magis obediētis
fuerūt eis cariores. Vnde et abbas siluan⁹ inter duodecim discipu-
los suos quedā marcū noie pl⁹ dilexit. qui etiā ab ipis suis disci-
pulis plus q̄ ipi ab abbate debere diligi iudicat⁹ est ppter pmp-
tudinē obie eo q̄ lram q̄ scribere incepit ad ipius abbatis vocati-
ōē impfectā reliquit quo pfecte se obedire mōstrauit. Audi illu-
strē jeronimū pfecta inqt obia est. sua impfecta relinquere. Vis
scire tercio q̄ p obedientiā hō bñdictōes plurimas dsequit⁹ ac sup
alios exaltabit⁹. Audi illud deuteronij. Si inquit audieris vocē
dñi dei tui vt facias et custodias oia mādata ei⁹ faciet te dñs de⁹
tuus excellētiore cunctis gentib⁹ q̄ versant⁹ in terra. venietqz sup te
om̄s bñdictiones iste et apphendet te. si tñ pcepta eius audieris.
bñdictus tu in ciuitate et bñdict⁹ in agro. bñdictus fruct⁹ v̄tris
tui et fruct⁹ terre tue. fructusqz iumentoz tuoz. greges armētoz
tuoz. et caule ouiu tuaz. bñdicta horrea tua. bñdict⁹ eris ingre-
diens et egredies. dabit dñs inimicos tuos qui durgūt aduersuz te
corruētēs in d̄spectu tuo p vnā viā veniet ad te et p septē fugient
a facie tua. emittet dñs bñdictiōē sup cellaria tua et sup oia opa
manū tuaz. habūdare te faciet dñs oibus bonis. apiet dñs d̄z
saurū suū opamū celū vt pluuiā tribuat terre tue in tpe suo. d̄sticū
et te dñs deus tu⁹ in caput et nō in caudā et eris sp̄ sup et n̄ subter
si tñ audieris mādata dñi dei tui. et custodieris et feceris ac n̄ de-
cliabis ab eis nec ad dexterā nec ad sinistra. Nec verba facti moy-
si. S; et inueni⁹ hōmī dei bñdictō extēdi. etiā ultra semē obediētis
Audi illud geneleos dixit dñs abrahe. In semine tuo bñdicentur
om̄s gentes. qz obedisti voci mee. Vis q̄to scire q̄ p obiam pfe-
ctam. hō diuina dulcedine inebriat⁹. Hoc d̄sidera q̄ pfecte deo in omi-
bus obediēs nō dat se deo cū pua mēsurā. igit⁹ d̄gruū est q̄ et de⁹
sue cōsolatōez dulcedis nō det ei in pua mēsurā. Audi sp̄sionē sal-
uatoris. In q̄ mēsurā inqt mēsi fueris remetiet⁹ vobis. Vis q̄to
scire q̄ p obiam hō insupabili dulcedine recreat⁹. Audi ecclesiasti-
cū. Nihil inqt dulci⁹ q̄ respicere in mādatū dñi. Vis sexto scire

q̄ p obedientiā hō beatā vitāz assequit̄. Audi ip̄m dei filiū de p̄e loquentē. Mandatū inquit eius vita eterna Audi quoq̄ rursū sal uatorē. Si inquit vis ad vitā ingredi serua mādāta. Vis sep̄imō scire q̄ p p̄fectā obedientiā hō de morte ad vitāz beatā q̄si imēdia te trāsfert̄. recursum habe ad neptē meam p̄ q̄ hoc inferus mani festius declarat̄. Deniq̄ vis octauo scire q̄ p obedientiā homo q̄si deificat̄. ut dicere possit cū ap̄lo paulo uiuo ego iā nō ego. ui uit uero in me xp̄s Vide ecclesiasticū. eris m̄q̄t uelut fili⁹ altissimi obediēs.

Capitulū terciū dñel̄ cōsolatōes sup obedientiā in licitiis exhibē da supiori suo cuiūq̄ etiā si mal⁹ sit plac⁹ et p̄cepta ei⁹ rigoroza ercio post p̄missa accessit ad dñam cōsolatricē etiam alia quedā p̄sona tristis p̄pter obedientiā et obseruantia p̄ceptozum suoz supioz p̄cipue minus discretioz p̄ eā deside rās cōsolari. Cui illa p̄ cōsolatōe ei impēdēda de suis pu ellis tredecim assignauit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad hoīem ex p̄missa causa tristē sic ait. Ex p̄cedenabus hō notū factū est quātū ualoris sit p̄ceptis dei obedire. Sed quid. Nūquid nō etiā tantū est alteri⁹ supioz p̄ceptis obedi re p̄pter deū. Est oīno cum in hoc magis deo obediāt q̄ ip̄i supio ri dicēte ap̄lo paulo Serui obedite p̄ oīa dñis v̄is. q̄d cūq̄ facit̄ ex aīo opamini sicut dño et nō hoībus. sciētes q̄ a dño repietis re tributionē. Vñ et p̄ clareuallis. Quid q̄d inquit uice dei p̄cipit hō q̄ non sit certū displicere deo. Hautsecus oīno est accipiendū q̄ si p̄cipiat deus. Nec ille p̄. igitur nō est differēter accipiendū. Eset autē si illa q̄ imēdiatē soli deo sit obedientiā ualēz multū. Illa autē que sit homī ualēz minus. q̄ aut nō sit talis dñā testa⁹ etiā n̄r aq̄u nensis. Nihil inquit maius hō p̄t deo dare q̄ q̄ p̄p̄iam uoluntatez p̄pter ip̄m alteri⁹ subiciat uolūtati. Nec ille. Sed et alter quidam dicit sic. Multū gloriāficat deū uere obediēs qui facit bñplacitum dei cum deus hoc ei mādāt etiam p̄ uilem p̄sonā. et tāto est gl̄ia di maior quātō p̄sona illa est uilior. Nec ille. S̄ et ulterioz tanto ma gis gloriāficat obediēs q̄nto ip̄e magis gloriāficat deū. patz hoc di cēte p̄sapa. Si gloriāficaueris eū. id est deū dum non facis uias tu as et nō inuenit̄ uolūtās tua tūc delectaberis sup dño et sustollaz te sup altitudinē terre. q̄d igr̄. Profecto de p̄mo ad ultimū sequit̄ q̄ q̄nto uiliori quis p̄pter deū obediēt tanto gloriōsior ip̄e erit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad hoīem obediētie causa grauātū sic ait. Esti mo q̄ obediētia maxime idcirco est tibi ḡuis quia mal⁹ est pla tus cui subicris durisq̄ ei⁹ p̄ceptis. S̄ nequa q̄ ideo turberis im mo cōsoleris potius p̄pter bonū q̄d cōsequeris. Audi magnū patrem Augustinum. Bonus inquit si fuerit qui tibi preest nutritor tu⁹ est malus si fuerit temptator tuus est et nutrimenta libēter accipe et in

temptatione approbare. Nec ille pater. et nōne nutrimentū reddic uigorosum s̄ approbari p̄ferim in his q̄ dura sunt est a deo gl̄iosū q̄ p̄pter hoc disputator laboriosus se dat studijs dieb⁹ ac noctib⁹ Dimicator p̄ferim pugil in duello duris et duris ictib⁹. miles uero seu pugnator in guerra se exponit et ingerit piculosis batellis et conflictib⁹. et nōne hec ḡuioza sunt cōiter om̄ibus platorū etiā maloz disciplinis et vexationibus. vñ tedia a malis platis illata obediēter piter et libēter sunt utiq̄ tolerāda p̄ approbatōe glori oza. nec est excipiēda pena carceris. q̄d patz satis clare ex supioz di ctis. imo reuera q̄nto platus cui quis obediēs fuerit p̄pter deū du rior est seu ḡuioz tanto deus taliter obediēt benignior erit et sua uioz. ut sic uel apud se cogitare possit. si is cui obediō p̄pter deum est indiscret⁹ toroz. ego diuina cōsolatōe ne me tāgat malicie ei⁹ tormentū allenioz et suppozo. Nimir̄ testate uoce ecclesie Iusto rum anime. s̄. qui reddūt unicuiq̄ quod suū est et p̄ cōsequēs supioz ribus suis obedientiā p̄pter deū hij in manu dei sunt et nō tanger illos tormentū malicie. Hinc patz sanū esse cōsiliū cuiusdā dicētis Non te moueat magister impi⁹ indiscreta ptās. s̄. quo min⁹ p̄fecte obediās nō cū bonis et modestis s̄ etiā discolis. Ut petr⁹ ait. sed paulus modū addit. Serui inquit obedite dñis carnalibus in sim plicitate cordis v̄i sicut xp̄o. faciētes uoluntatē dei ex aīo cū bo na uolūtate seruiētes sicut dño et nō hoīb⁹. Ecce dicit. obedite in simplicitate cordis v̄i. id est nō disceptādo de mādatis plati. non subtiliter discernēdo circūstantias p̄cepti. que admodū multos ui demus s̄m p̄rem clareuallis post p̄cipientis impiū multas face re q̄stiones. et q̄re sepius gemiare. Vñ hoc uenit quis hoc inuenit cōsiliū inde murmuratio. excusatio. silatio. impossibilitatis. aduo catio amioz. Qui pater etiā ad fr̄es de mōte dei scribens. Perfe cta inquit obediētia maxime i incipiēte est indiscreta. hoc est non discernere quid uel q̄re sibi p̄cipiatur. s̄ ad hoc t̄m nū ut fideliter et hūiliter fiat q̄d a maiore p̄cipit̄. Idē loquēs de nouicio. Stultus inquit sit ut sit sapiens et hec oīs eius sit discretio ut in hoc nulla ei sit discretio. hec oīs eius sapiētia sit. Idē quoq̄ pater alibi. Ra ra inquit ams in terris discretō. ideo discretōis locū fr̄es in uobis suppleat uirtus obediētie ut nihil plus nihil minus nihil aliter q̄ impatum sit faciatis. Rursū dicit ap̄s faciētes uolūtatem dei ex aīo. quis tam indeuot⁹ qui q̄d sciret uolūtate dei nō faceret ex aīo id est h̄plariter. Audi p̄rem clareuallis. Serenitas inquit in uultu dulcedo in sermonib⁹ multū colozat obediētia. Facies tenebris tristicie obfuscata deuotōez ab animo recessisse signat. Nec ille dul cis pater. Tales igitur qui sic obediunt q̄ onus sibi impositū cum tristicia portant sicut ymagines in edificijs que columnas su stinent et rugata facie tristiciam simulant. Rursū dicit ap̄s Seruiētes sicut domino et non hominibus. id est iudicādo taliter.

S. P. Berdy

Viliori obediētie
potē dñi gloriōsior

S. P. Berdy

Simile

Sed iudicātes se seruire nō sicut homibus. s; sicut dño. tales cum nō sit dñs indiscret⁹ vel distort⁹ nō hñt de malo plato vel distorto q̄rulari. s; magis de suo seruitio qd nisi sicut dño fit plurimū gl̄iari. quippe teste scriptura gl̄oria magna est sequi dominum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O hō nescis q̄ pace frui cūctis est optabilis. le teste scriptura q̄ dicit optata cūctis mortalibus pace fraberis. Dices forte quo pacto hāc habeo. Profecto obedientia. Hinc dicit in ecclesiastico. Qui custodit p̄ceptū nō expiet quicq̄ mali. S; et salomō in puerbijs. Qui inq̄t timet p̄ceptū in pace versabit. Vñ et ysayas dicit. Vñā attēdistes ad mādāta mea fuisset q̄si flumen par tua. Hinc etiā de symōe qui interpretat̄ obediēs. d; in figura siluit terra iuda oib; dieb; symōis. siluit inquit. i. i pace q̄ruit.

Sane id de p̄mpte obediēte et p̄fecte tenendū est. Nempe aliter obediētes nō sp̄ gaudēt pacis silētio. s; q̄nq; clamāt. q̄nq; murmurāt. Si quidez clamāt talis obediētia est sicut obia demonū qui ad p̄ceptū xp̄i exibat a multis clamātia. Si vero murmurāt tūc sūt obediētes vt rota carri si vncta nō fuerit. nō solū in hoc q̄ licet obediāt tñ p̄pter defectū vnctōis sp̄ssancti n̄ obediūt p̄mpte sine murmure s; etiā p̄pter hoc. q; vn⁹ alter nō vult p̄cedere sicut rota rotam in carro. q̄n dicit nō faciā hoc. nisi p̄us fecerit ille. de q̄li obediēte tanq̄ de fatuo dicit in ecclesiastico p̄cordia fatui q̄si rota carri

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Cur ḡuat te obedientia. Nescis q̄ p̄fecta obediētia obediūt oia. creator. s. et creature. Vis scire de creatore. lege scripta de ioseph et inuenies q̄ ip̄e domio obediuit reges amorreorū inuadēdo ad liberandū. s. gabaon ciuitatē p̄ eos oblesam cui⁹ voci viceversa ip̄e de⁹ obediuit ad temp⁹ octasū solis impediēdo. Nam de hoc sic legit. Locutus est ioseph dño. Dixitq; sol cōtra gabaon ne mouearis. stetit itaq; sol in medio celi et nō festinauit occūbere spacio vni⁹ diei donec vlcisceret se gens de inimicis suis. nō fuit antea et postea tam longa dies obediēte domino voci hois et pungnāte p̄ irē. Vis rursū scire quō p̄fecte obediētia creature obediunt. Ecce in p̄m libro legitur q̄ quidā de senioribus misit discipulū suū ad hauriēdaz aquā et erat puteus remot⁹ a cella. discipulus vero oblit⁹ funē venit ad puteū et p̄ lōgitudie vie non audēt reuerti p̄ fune ne forte tristaret seniore. p̄stravit se in ozone et surgēs de ozone clamauit. O putee. abbas meus misit me vt hauriā aquā et statim ascēdit aq̄ ad os putei et impleuit sup lage. nam gl̄ificās potēciā saluatoris. aq̄ aut̄ putei reuersa ē in locū suū. Itē legit eodē libro q̄ abbas paul⁹ p̄cepit discipulo suo ioh̄i vt afferr̄ ei fīmū boū ei ad vtēsilia necessariū. At ille ait. i. loco vbi fīm⁹ ē habitat leena. cui abbas si venerit sup te alliga eā et duc eā tecū. fuit ioh̄ānes. inuenit leenā irruentē sup eum qui voluit eā tenere

s; ip̄a aufugit. Ioh̄es vero seq̄bat̄ eam dicēs abbas me⁹ p̄cepit vt alligatā ducā te ad eū et statim bestia substitit et tenēs eā reuertebat̄ ad monasteriū. qd cum vidisset abbas ne forte discipulus inde extolleret. dixit ei. sicut tu insensibil⁹ es ita insensibilē bestiā eduxisti. solue et dimicte eā vt p̄gat ad locū suū. Hec ibi. s; et ibi et alibi de hac materia plurima repiuntur exempla.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Nescis p̄ sancto job testāte milicia est victoria hois sup terrā. Victoria igit̄ necessaria est volenti nō ofundi. S; et gl̄iosus est om̄is qui triūphat. Quis est inquit hic et laudabimus eū. Profecto vir obediēs. hic nepe pat̄ triūphi genere nobilissimo. qd est inquit gen⁹ illud. Ecce nobilissimū genus triūphi est seipm vincere quod quidē facit vir obediēs. Audi Gregoriū. Vir inquit obediēs victoria loquit̄. dum em̄ aliene voci hui⁹ liter subdim⁹ nosmetipos in corde supam⁹. hinc et salomō in pro-uerbijs. Melior est inquit qui dñatur aie sue expugnatore urbium. Nōne dicit bñ. Vñq; multi nāq; vrbes et regna sibi subiugarūt. q̄ tñ ad hūc triūphum nobilē mime puenerūt. O quāti est hoc seipsū vincere. Audi illustre senecā. Qui inquit seipm vincit extra oia fortis est. Vis hui⁹ scire rationē. Ecce p̄fecte deo obediēs sic deo est subiect⁹ et alia sibi q̄ nihil ei sic repugnat q̄ p̄ualeat. Nam imp̄fecte obediēte ip̄e deus pugnat. Vñ nō est mix si triūphat. Audi quid dicit dñs in leuitico. Si inquit i p̄ceptis meis ambulaueritis p̄sequimini inimicos vestros et corruent coram vobis.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. O hō submittas te obediēte reuerētē. nā digna est tanq̄ dñā reuerēda q̄ sola. id est sine virtutis ceteris aduenire vel manere apud hoīem erubescit. Audi magnū Gregoriū. Sola inquit obediētia virtus est que ceteras virtutes mēi inserit. insertasq; custodit. Ecce dicit ceteras virtutes mēi inserit. et si dixeris quid nam opat̄ hec insertio. Discas hoc similitudie. Nā sicut agrestis arbori p̄p̄is ramis detrūcatis solent inseri duo ramusculi alicui⁹ nobilis arboris. et deinde arbor que p̄erat agrestis producit folia flores et fruct⁹ iux naturā arboris nobilis de q̄ ramusculi sunt assumpti. Sic etiā cū hō arbori opetur p̄ius p̄p̄is suis sensus. s. et volūtatis ramis detrūcatis. inserit obediētia cordi ip̄is tanq̄ trūco ignobili sensus et volūtate alienā tanq̄ ramusculos nobilioris arboris. s. sui superioris. quo fit vt cor illud ramusculorū nobiliorū sibi insitorū. s. sensus et volūtatis aliene naturā sapiat et sim eos opetur.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O bone fr̄ ḡuitati obie q̄ etiā malo plato et ḡuib; ei⁹ p̄ceptis obedi. ē bonū obediēte p̄ferēdū qd ip̄a obediētia q̄b;uis bonis alijs libē factis p̄pter deū dimoscit̄ p̄ferēda hoc autē discas exēplo p̄claro scriptura quoq; necnō et clara rōne

Ecce em̄ quancū ad exemplū narrat. Cassianus de monachis cenobij quod erat in thebaide q̄ obediētie virtutē non solū op̄i manuū seu lectioni vel silentio et quieti celle p̄ferebāt. Verū etiā cunctis virtutibus ita p̄ferebāt ut hinc iudicārē oīa postpōnēda et vniuersa dispēdia subire cōtenti erant. dūmodo hoc bonū in nullo violare viderēt. Nec quidā hystoriographus. Nec miſſi dicit. Nanq̄ scriptura libro regū. Melior est obediētia q̄ victime. s̄ melius dicit̄ in ecclesiastico. Melior est obediētia q̄ stultorū victime q̄ si supponatur illos stultos esse qui bonū obediētie nō p̄ferūt s̄ ip̄m negligūt. Volētes magis alia p̄ voluntate p̄pria deo confirmat̄. Sane q̄ melior illo obediētia sit. hoc quidē clara cōfirmat ratio. Opa nāq̄ virtutū q̄ p̄fice obmittunt̄ obediētie causa. illa nimirū opa ip̄a talis obediētia virtualiter ut p̄ sororē meā prius paruit. aut equialēter in se cōtinet aut etiā iminēter. De qua quidem obediētia ut de forti muliere virtutū filiabus comparata illud salomonis pōt intelligi. Multe filie cōgregauerūt diuitias tu supgressa es vniuersas.

VIII. CONSIDERATIO.

Octava puella sic ait. Nescis karissime q̄ dñs testate tua in domo symonis discubuit. Teste etiā marco circūspectis omnib⁹ cum iam vespa esset hora exiit in bethaniā cum. xij. Symon autez obediēs interpretat̄. et sic domus symonis domus est ebedientis. Sed et nomē bethanie interpretatū dicit̄ dom⁹ obediētie. Quid igitur est dñm in domo symonis discubuisse et in bethaniā exiuisse nisi q̄ p̄ obediētiā domus dei homo efficit̄. Sed nec credendum q̄ hec dom⁹ dei decoze careat p̄o deo eā adornāte. Nimirū de⁹ qui fabricat⁹ est aurozā et solē ip̄m solē lunā et sp̄dera frondes flores et ḡmna atq̄ volucres celi et multipharia alia excellēter depinxit quō domū obediētie p̄ expulsiōnē p̄prij sensus et voluntatis a corde hoīs in habitaculū sibi excisum. non magis egregie depingeret et ornaret. Nec est domus dñi de qua illud psalmiste. Dilexi decorem domus tue et locū habitacōis glorie tue eo potius pōt intelli q̄ de loco corpalis celi et decozis sui. quo cōstat sp̄uale decoze et ornātū corpali nō mediocriter anferri et omī etiā glorie corporalis habitaculi.

IX. CONSIDERATIO.

Nona puella sic ait. Nōne hō referente sup̄ sorore mea didicisti q̄ pena ignis purgatozij supat omnē penā q̄ hō vnq̄ passus ē in hac vita vel pati pōt. Sicut aut̄ minus p̄fecte obediens magis in illo morabit̄ aut durius affliget̄. Ita p̄fecte obediētes parū vel nihil morant̄ in purgatozio. Vis scire cām. Ecce in vere obediēte xp̄s viuit et opat̄ dicēte ap̄lo. Viuo ego iā nō ego viuit vero in me xp̄s. Nec est verisimile q̄ de⁹ sit in futuro eorū op̄m vltorū quorū hic est actor. S̄ et magne lucis est obediētia. Nam p̄fecte obediens ad expediendū se de debito bñ habz vn̄ soluat. aliter. s̄ q̄ longo tpe i purgatozio vel inferno. Subdit⁹ em̄ p̄fecte obediēs

quasi meretur continue. quia non solum certa bona exequedo. sed etiam dubia qñ non suo sensui. sed sensui et voluntati innititur sui superioris. Sane q̄ in hoc specialiter religiosus nō modo quantū ad euasione purgatozij vel eius diminutionē. verum etiam quantū ad celestis p̄mij augmentationē faciat p̄fectū suum. Ex eo quidē patz q̄ status religionis. status est p̄fectois. cui in celo p̄mij respondet acquirende. In qua tñ religione expedit superioris exteriora que dam qñq̄ imponētis sensui innitit. eius implendo totaliter voluntatem. Audi ad hoc venerabile jeronimū religiosum quēdam alloquentē. Seruias inquit fr̄ibus. hospitū pedes laua. passus iniuriāz taceas. p̄positum monasterij timeas ut dñm. diligas ut parentem. credas tibi salutare quidquid ille p̄cipit. nec de maioris sentētia iudices. Nec ille.

X. CONSIDERATIO.

Decima puella sic ait. Audi frater quibus rebus obediētia est compabilis. quibus inquit. Profecto rebus illis quib⁹ ipse obediens cōmode vehitur ad portum salutis. Nimirū obediētia facta est quasi navis institoris. Nempe sicut ille in naui etiam quiescens comedens vel bibens. illo p̄cedit. quo quidem tendit. quia non suo sed motu mouetur alieno. Ita et obediēs in religione etiā quiescendo comedēdo et bibēdo ad portū salutis puenire meretur

Rursus obediens quasi eques in paradysum vadit. nō quasi misere peditas sup̄ terram innitēdo pedibus suorū affectuū. sed alieno sensui et voluntati quasi pedibus alienis innitendo. qui etiā ad celum viam sciūt. nec cespitare cōsueuerunt. Hinc est etiā q̄ obediens velocius portatur. qz pedes quib⁹ innititur velociorē sunt p̄prij. Nimirū qui in religione est surgit de nocte citius. currit ad chorū celerius. et alia multa facit expedit⁹ q̄ hic in seculo facerz tard⁹. Ex eadem etiā causa qz. s̄. alienis innititur pedibus in vijs quibus p̄cedit maculatur minus. nisi manifestā peccati immūditiam cōtinerent. et sic de vere obediēte dici potest ex p̄verbis. Vie eius vie pulcre. quare et offendit min⁹. manifesto em̄ peccato circūscripto. si quis hoc quod ei innititur peccati vel piculi in dubio conneret non ei esset. s̄ superioris cui⁹ sensui et voluntati innititur impunitandum. et sic ei de suis superioribus potest dici. In manibus portabunt te. ne forte offendas ad lapidem pedē tuum. Nimirū subdit⁹ non solum non peccat sed etiā meretur si in dubio suo obediat superioris. in quo casu melior est cōditio subdit⁹ q̄ sui superioris cui obedit vel quē iuuat in causa p̄babiliter dubia. quia secundū veritatē sic iniusta. facit ad hec sententia magni patris habita in decretis.

XI. CONSIDERATIO.

Vndecima puella sic ait. Aduerto frater q̄ similis sis pueris qui de p̄fundis rebus doceri qñq̄ indigent figuris. Quapropter ut quantū bonum p̄ obediētiā p̄feram factam cōsequi valeas. hoc

per figuram discas. Ecce em perfecta obedientia nobis est admodum
consolatorie figurata. Per quid inquires. Certe per illam scalam quam
liber geneleos iacob vidisse asserit. Ipamque describit. Vidit inquit
in seminis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens celum
Angelos quoque ascendentes et descendentes per eam ad dominum innixum
scale. Velles autem forsitan scire quomodo scala hec obedientie consistat. Ecce
ecce miro modo pulchre et proprie. Quippe sicut per scalam in altum corpora-
biliter. ita per obedientiam in altum ascenditur spiritualiter. Dicente domino
per scalam dum non facis vias tuas et non invenit voluntas tua.
tunc delectaberis super domino et sustollam te super altitudinem terre. et
cibabo te hereditate iacob patris tui. Secundo sicut scala gradus
habet materiales. Ita secundum preem clareuallis. obedientia septem habet
gradus spirituales. quorum primus est obedire libere. secundus obtemperare
simpliciter. tertius obedire humiliter. quartus obedire velociter
quintus adimplere mandatum utiliter. sextus obedire humiliter. se-
ptimus obedire indefinenter. qui quidem gradus omnes in virtutum
summa declarantur. Tercio sicut scala duo habet latera dictos
gradus sustentantia. Ita habet et perfecta obedientia cuius quidem la-
tera sunt abrenuntiatio proprii sensus. et proprie voluntatis. quomodo namque
bonus esset obediens qui sensui proprio inniteretur vel proprie voluntati
Hinc de primo etiam gradu taceo de alijs dicit pater clareuallis
quod eum non potest ascendere qui voluntatem propriam suam non fecerit
Quarto sicut scala quam vidit iacob ascendentes angelis et descen-
dentibus erat quasi per viam. Ita obedientia est quasi via angelica. Ip-
sis scilicet obedientibus dum descendunt fratribus ministrando et dum
ascendunt deo per orationes lectiones et meditationes assistendo

Quinto sicut predicta scala super terram stabat erecta. Ita et vir-
tus obedientie non iacet in terra ut de terrenis contenta. sed per
intentionem potius erigitur ad celestia. Sexto sicut cacumen predi-
cte scale immediate tangebatur celum. Ita perfecta virtus obedientie
confert in morte obedientis cum vel statim euolet vel post modum
cum ut patet declaratum est. quasi immediatum transitum ad celeste
regnum. Denique septimo sicut dominus videbatur innixus scale. Ita
dominus quasi immediate se habet ad virtutem obedientie. sic vide-
licet quod vel nullum vel modicum est medium inter perfecte obedi-
entem et dominum ipsum dum moritur ad celestem gloriam suscipien-
tem. quemadmodum de se dixisse videtur sanctus david domino loquens
Tenuisti inquit manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me.
et cum gloria suscepisti me. XII. CONSIDERATIO.

Undecima puella sic ait. Scias quod sicut homines sua inopia de pa-
radiso eiecit. ita obvia in paradisu hominem introducet. Nimirum in
luca de christo dicitur et discipulis. eduxit eos foras in bethaniam et eleua-
tis manibus suis benedixit illis. et factum est dum benediceret illis. recessit ab eis
et ferebatur in celum. Elix quem duxit dominus in bethaniam. id est in domum obie-

nam superare potest pre alijs. et ipse post christum eodem in loco ascen-
surus sit in celum. Vtique ad excellentissimum statum. Audi quantum
ad spem statum homini excellentissimum in domo obedientie promereri
di quid ostensum fuerit cuidam primo posito in extrasi. Hic quidem si-
cut legitur vidit quatuor ordines hominum ante deum. Primus erat ho-
minum infirmorum et gratias deo agentium. Secundus erat eorum qui
fuerant hospitales. Tertius eorum qui solitudine sectantur et non vi-
dent homines. Quartus eorum qui propter deum et obedientiam sollici-
te patribus sunt subiecti. Erat autem hic quartus ordo superior alijs
tribus et maiore gloriam pre ceteris habebat. utens torque aurea
et dum quereretur senex quare hoc esset. respondit ei quod omnes alij ha-
bent aliquid requiem adimplendo proprias voluntates quibus etiam bonis
operibus. Hic autem omnes voluntates suas relinquens totus pendet in vo-
luntate patris iubentis. Merito autem qui sunt homini super alios exalta-
tur exemplo christi de quo dicit apostolus. Factus est obediens usque ad
mortem etc. propter quod et deus exaltauit illum. et donauit illi no-
men. quod est super omne nomen.

XIII. CONSIDERATIO.

Terciadecima puella sic ait. Vides frater ex precedentibus quod scri-
ptum non oportet de superiorum mandatis et preceptis. verum si
oporteret non tamen in casibus multis. In casu namque quo papa quid per
subreptionem precipit. non vult quod impleatur. testate venerabili vo-
lumine decretorum. Vnde et in quadam decretali epistola dicit papa ad que-
dam archiepiscopum. Aut mandatum nostrum veraciter impleas. aut per iras
quare adimplere non possis. rationabilem causam pretendas. quia pa-
tienter sustinebimus si non feceris. quod nobis fuerit praua insinua-
tione suggestu. Rursus in causa scandali potest quis a papalis ma-
dati executione excusari. papa in alia decretali epistola per concilium
canonizata dicente. Si non potest ei sine scandalo providere. equani-
miter sustinemus si pro eo mandatum nostrum non dixeris exequendum.
Per hoc autem verbum si non potes glosa ordinaria sumit argumentum
id solum fieri posse quod comode vel iure fit et sine scandalo. et sic
propter scandalum receditur a iure. et inducit ad hoc iura. Denique in
casu quo contra executionem rationabilis causa reddi potest non est ne-
cesse mandatum papae exequi. Vnde et glosa ordinaria super premissum ver-
bum equanimiter notata dicit esse argumentum quod mandatum superio-
ris non est necesse adimplere ubi ratio non adimplendi potest reddi.
et inducit ad hoc iura. Postremo in casu quo prohibitio prelati pro-
pter necessitatem rupitur is qui hoc vel in parte facit non culpatur
testante hoc etiam volumine decretorum.

Capitulum quartum continens consolationes super votorum ob-
ligatione.

Varto post pmissa ad supradictā dñam solatricē accessit et alia psona tristis. querens sup votozum emissoz. obligatione consolari. cui mox illa de suis puellis pro consolatione ei impendenda duas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella ad predictum tristem sic ait. scio bene q nonnulli sunt in mūdo virgines et vidue etiā libēter caste uiuentel. nō nulli sunt et viri a carnalibus delicijs abstinentes tyantiaz in cibis et potibus sectantes. atq; a multis vicijs se custodientes. quibus tñ ad hec vel cōsimilia graue esset voto obligari seu necessitari. S; quid. Nunquit bene mouētur. Nequaq;. Audias in hac parte sententiam magni p̄is Augustini. Non inquit te vouisse peniteat. immo gaude iam tibi nō licere quod cum tuo detrimento licuiss;. felix necessitas que in melioza opellit. Nec pater ille et multū bene. Nam et felix necessitas in carētia consistens gladij q opellit ad nō interficiendū. Cur non sic et felix necessitas consistens ppter votū in libertatis carentia que opellit ad sectandū tempantiam ad caste uiuendū. ad abstinentū a carnalib; delicijs. ad se custodiendū a vicijs multis. Deniq; ppter tria s; thomā aquinensem melius est aliqd facere ex voto q sine voto. Primo quia vouere est actus latrie qui est virtus nobilissima. quod aut impatur a virtute nobilissima melius est et magis meritoriū. Scdo q; qui vouet magis se deo subicit q ille qui non vouet. sicut qui arbozem dat cum fructu q qui dat tm fructū. Ut anshelm; dicit Vñ et pmittētib; grē aguntur Ter cio. quia p votū voluntas immobiliter firmatur ad bonum. facere aut aliquid ex volūate ad bonū firmata. hoc s; p̄m in ethicis ad pfectionem pertinet virtutis.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. Audi fr̄ illud quod cadit sub voto vel scitur esse bonū vel malum vel quale sit est dubium. Si dubiū quidem. facile poterit in certum bonū cmutari. Si bonū vero quo nō est aliud melius. solatozia deb; esse ad ip̄m implendū obligatio. felici iuxta dictum sorozis mee necessitate existerē que opellit in melioza. Si aut cōsistat quia aliud impossibile melius est. facile potest eo in melius cmutato tristitia cessare. Immo circa bonum et melius. Audi patrem clareuallis. Ego inquit non arbitroz minoz vota impedire debere maioza. nec deum exigere quid tanq; sibi pmissum bonū si pro eo melius aliquid fuerit psolutum. Etem vero alicui forte debenti vobis duodecim nūmos si pro eis die constituta marcā solueret argenti iuste irasceremini. Dozro si quod sub voto cadit malū esse dinoscitur non cōsistet votū. quia nō est obligatorium dicente illo psidoro. In malis pmissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretū. quod incaute vouisti nō facias. impia est pmissio que scelere adimpletur. Deniq; circa id qd euentu malū

fit doctores sic diffiniunt. Illud inquit quod in aliquo euentu est bonum. in aliquo malum non obligat nisi pro euentu bono. ut vorum Iepte de quo in libro iudicum. Vnde venerabilis thomas aquinensis. quidquid inquit votum fiendum. impediret si p̄s esset etiam voto facto obligationē aufert. Vnde si aliquid possibile cū vouetur postea fiat impossibile tollitur obligatio. Nec ille.

Capitulum quintum continēs solationes sup necessitate abstinenti a voluptatibus carnalibus seu super restrictione a talibus.

Vinto post premissa ad dñam illam magnam solatricem accessit et alius tristis sup restrictione a carnalibus voluptatibus querulando. at illa eidem duas de suis puellis pro consolatione deputauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Noui frater supra p sorozem meam sufficenter te edoctum vacare carnalibus voluptatibus minime expedire. etiam si liber esses. et vltionē dei non timeres. nūc vero tm restat te consolari super abstinenti a talibus necessitate contraria libertati. Quapropter scias q homo in hac parte suo arbitrio libere derelictus non minus q nunc p̄dicta necessitate. imo multo amplius et grauius captus esset seu constrict;. Vis hoc per teste scire Audi salomonem in p̄uēbijs. Iniquitates inquit sue capiunt impium et finibus peccatoz suozū quisq; constringitur. Audi quoq; magnum patrem Augustinum. Suspirabam. inquit ligatus nō ferro alieno. sed mea ferrea voluntate. velle meum tenebat inimicus et inde mihi cathenā fecerat et cōstrinxerat me. quippe ex volūate peruersa facta est libido. et dum seruitur libidini facta est consuetudo. et dum consuetudini non resistitur. facta est necessitas. Nec ille pater. Et nota hoc q dicit velle meum tenebat inimicus. sed nullus esse potest tam malus p̄latus. quin tolerabili; sit q velle subditi sit in eius q in inimici potestate.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. Nescis homo q ab inimicis periculose captus ac ad tempus dimissus. tempore induciarum nōnunq; capitur denuo ab amicis. ne si p̄mis capientibus se forsitan presentaret. deterius ei contingeret. tam in rebus q etiam in persona Sed quid. Nunquit non om̄is carnales habens voluptates exercēdi libertatem. et si non actu captus sit. de p̄p̄quo tamen capi valens iam multotiens est censendus captus esse. quippe qd parū distat nihil distare videtur. Expedi igitur ei vt cōtra tale piculū ne periculosissimum incurrat laborintum ab amicis capiatur deo. sibi a carnalibus abstinenti necessitate quolibet imponēte. Quapropter summus amic; tuus ip̄e deus per infirmitates forsan a carnalibus

voluptatibus puta febribus vel alijs ofimilibus te restringat. eo-
rum hoc paternum est atq; sentiendū est esse bonum tuum etiam in
presenti. Per hoc nempe a febre spirituali et vtiq; grauiori suppo-
taris. ne scz primo frigus refrigerentis in te caritatis sentias. et
calorem deinde nimium libidinis estuantis. participium quidē et
principium future febris infernalis qua vexabūtur impij. ppetuis
pori mis iterum et iterū et sic impetuum transeundo ab aquis ni-
uium ad calorem nimium. Deniq; et p hūmā infirmitates te ab illi-
citis restringentes liberaris ab infirmitate spirituali te frangente
et temptationib; subcūbente. que quidem inimica est mentalis vi-
gōis et vniuerse virtutis. Porro si per religionem restringaris
atq; amīcabiliter capiaris et hoc quōlibet deroget libertati. doce-
cebunt sorores mee que secuntur de hoc nequa; dolendum esse.
sed gaudendum.

Capitulū sextum dānens consolationes sup religionis ingressu
et derelictione mundi et secularis vite et oim q in seculo amantur

Exo post pmissa ad p̄fatam dñam consolatricem accessit
et alius tristis sup pmissis consolari desiderans. cui mox
illa de suis puellis ser assignauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. O homo mūdane. Nescis q mundum relin-
quere est vincula euadere. vincula inq; valde periculosa. Au-
di de his vinculis magnum patrem Augustinū. Vincula inquit hu-
ius mundi asp̄itatem hñt veram. locunditatē falsam. certū dolore
incertam voluptatem. durum laborem. timidam quietem. rem ple-
nam miserie. spem beatitudinis inane. Audi rursus de mundi peri-
culis eundem p̄em. Mundus inquit iste piculosior est blandus q̄
molestus et magis cauendus cum se illicite diligi q̄ cum ammonet
cogitq; cōtemni. in hoc mundo. non timere. non laborare. nō picu-
lari impossibile est. Audi eundem itidem de conditionibus mundi
propter pericula relinquēdi. O inquit amatores mundi huius. cuius
rei gratia militatis. maior ne esse poterit spes vestra in mūdo q̄ ut
amici mundi sitis. Ibi inquit nisi fragile plenuz piculis. et p quot
pericula peruenitur ad maius periculum. pereāt hec omnia. et di-
mittamul hec vana et inania. conferamus nos ad solam inquisitio-
nem eorum que finē non habent. vita hec misera. mors incerta sub-
ito obrepit. et post hec negligentie supplicia luenda sunt. Deni-
q; de mundi laqueis et piculis audi patrem clareuallis. Mundus
est inquit vbi malicie plurimum. vbi sapientie modicuz. vbi omnia
sunt fiscosa. omnia opta tenebris. et obsessa laqueis vbi periclitan-
tur anime. affligūtur corpa. Vbi omnia vanitas et afflictio spūs

Idem quoq; pater dicit. Mundus clamat. ego deficiam. caro cla-
mat ego inficiam. dyabolus clamat ego decipiā. X̄s vero dicit.
ego reficiam. Nec ille pater. quare merito mundus relinquendus
est ppter x̄pm dulcem refectiōē. dicente eodem patre. Cui inquit
x̄ps incipit dulcescere. necesse est amarescere mundum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo fac de necessitate virtutem. et
relinque mundum labilem. quem in longum tenere nō potes
tanq; nimis instabile. Audi ad hoc beatissimū p̄ez Gregoriū egre-
gie loquentem. Ecce inquit iam in seipso mundus aruit. et adhuc in
nostris cordibus floret. vbiq; mors. vbiq; luctus. vndiq; percuti-
mur. vndiq; amaritudine replemur. et tamen ceca mente carnalis
concupiscentie eius amaritudines amamus. fugientem sequimur.
labenti inheremus. et quia labentes retinere non possumus cū ipso
labimur quem cadentem tenemus. Nec ille pater.

III. CONSIDERATIO.

tertia puella sic ait. Relinque homo gaudenter mundum v̄po-
te turbatum fedum et spinosuz. Vis scire q ob ista. id ē quia
ralis est sic vtiq; relinquendus. Audi magnum patrem Augustinū
Ecce inquit turbat mundus et amatur. quid si tranquill; esset. Eoz
mōso quō hereres qui sic amplecteris fedum. Flores eius quō col-
ligeres qui a spinis non reuocas manum. Audi de his spinis etiā
patrem clareuallis. Olenus est inquit mundus spinis. in terra sūt
in tua carne sunt. versari in his et minime ledi. diuine potentie est
et non virtutis nostre. Deniq; de spinis diuitiaz mundi et volupta-
tatum sodales mee supius egregie sunt locute.

III. CONSIDERATIO.

quarta puella sic ait. O homo libenter relinque mundum quem
iam esse didicisti piculosum. Relinque mundus quod etiā vna
tecum alijs plurimis conueniret. Dices forte Quo ergo ibim; aut
quosum fugiemus. Eugite mundum qui potestis vel p ingressuz re-
ligionis. Audi patrem clareuallis de hoc plane intendentem. fu-
gite mundum de medio babilonis. et saluate animas vestras. Quo-
late ad v̄bes refugij vbi possitis et de p̄teritis agere penitentiam
et in presenti obtinere gratiam. et futurā gloriā fiducialiter p̄e-
stolari. Nec ille pater. Dices forte nōne est melius in mundo esse.
q̄ in claustrali carcere. Nequaquā falsa ista suppositione existente
est em̄ contrarium supponendū. mundus quippe carcer est. s; clau-
strum v̄i posterius audies. paradisus.

V. CONSIDERATIO.

quinta puella sic ait. O homo pro religionis leto ingressu consi-
dera premissa picula babilonis vite. s. secularis. Non te de-
cipiat regnum mundi et ornatus seculi. de quibus a puella religi-
onem ingrediente vel nomine ipius solet cantari. Regnum mundi

et omnem ornatum seculi contempserunt. propter amorem domini mei ihesu christi. Vides forsitan quæpiam potentem. aut eius coniugem in multo ornatu precedentem atque gloriantem. talemque personam reputas felicem. Sed plane erras ut plerumque. Audi de potentibus principibus magnum patrem Augustinum. Nostri inquit principes cum pauperes delinquentes publice arguant et confundant diuitibus peccatis tibus nec nutum faciunt in quorum domibus rapina pauperum. dum aliorum inopiam suas vel suorum diuitias faciunt. Nec ille. Quapropter et de uxore potentis concludo quod magna merito in amaritudine potest vivere et ornatum sui corporis recipere de his que miseris pauperibus auferuntur. et vagientibus in cunis infantibus subtrahuntur. Vere vere mors in olla. mors amare voluptatis. est iolla potestis. Immo reuera plura quam mors. Audi sententiam tullij. Quis inquit dicat vile hominem in comodo alterius suum comodum augere et alteri aliquid detrabere hoc est magis contra naturam quam mors. quam paupertas. quam dolor. non patitur natura ut aliorum spolijs nostras facultates augeamus. Audi de hoc casu. Duceat inquit illis sumere quibus iubemur offerre. ultra omnes crudelitates est diuitem velle fieri de exiguitate medici.

VI. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nonne legisti vel audisti quod filia babilonis misera. Sed et miseri sunt utique filij huius seculi. Multo illis melius esset religionem ingredi quam in silua seculi latronem fieri. vel piratam in mari magno huius mundi. necnon etiam quam uxorem fieri. cuiuscumque tyranni. quod non raro contingit secundum cursum mundi. precipue nobilibus personis et tanto frequentius quanto nobiliores sunt et potentiores. Vis enim scire quod non solum hi qui latrones dicuntur et ut tales iudicantur. sed etiam illi qui condemnant tales. iudices seculi sunt latrones. Audi Valerium maximum. Quæsitum inquit erat a socrate cur rideret. respondens ait. Video magnos latrones ducentes paruum latronem ad suspendium. qui digniores sunt suspensio. Sacrilega inquit minuta puniuntur. sed magna in triumphis ponuntur. Audi rursum magni patrem Augustinum. Remota inquit iusticia. quid sunt regna. nisi magna latrocinia. et latrocinia quid sunt. nisi parua regna. Ideo eleganter et veraciter Alexandro magno quidam pirata apprehensus respondit cum ab eo interrogaret quid sibi ut mare in festum haberet. Ille libera voce. quid tibi inquit ut orbem terrarum. Sed quia ego exiguo nauigio facio. latro vocor quia tu magna classe imperator. Nec ille et nonne melior es religio: nis status tam viro quam mulieri. quam de latrocinijs animarum suarum perniciem sustentari.

Capitulum septimum continens consolationes super vita claustrali et monastica tam monachorum quam etiam sanctimonialium.

Primo post premissa accessit ad sepe dictam diuinam consolati: cem principale etiam alia quedam persona tristis super sua ad vitam claustralem et monasticam obligationem consolationem querens. cui illa mox de suis puellis causa consolationis ei impendente quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait de claustrali vita et monastica nec monachibus nec monialis tritari habet. Cur enim monialis tritari que tanquam sponsa christo dei unigenito desponsata est. et testate supra ne: pte mea celestis regina effecta est. quod quidem cum non obstat differetia sexuum apud deum ubi sicut apostolus non est masculus neque femina etiam de anima monachi dici potest. Indifferenter igitur loquendo cur persona claustralis monachus vel monialis de vita monastica ducenda in claustrum tritari non facile occurrit vixens ratio. pferunt hoc attento quod in claustrum sunt persone plures in nomine christi congregate in medio quarum est christus. testante ipso christo. ubi inquit fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum ego in medio eorum. Quid ergo. Profecto christum secum habere. hocque spem istam etiam scire. merito valde est consolatorium. debetque esse omnis tristitie exclusiuum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad personam triste sic ait. Quo tritari potes de vita claustrali que tot contra tristitiam parata habes remedia. Nimirum vita claustralis vita angelica est. vita claustralis vita sine cura est. vita claustralis ex spe quam habet admodum consolatoria est. Denique vita claustralis secura piter et solacio est. Vis scire quod vita claustralis angelica est. Audi illustre jeronimum. quod inquit faciunt angeli in celis. hoc faciunt monachi in terris. Quod quidem sane intelligendum est. non de monachis extrauagabundis. sed manentibus in claustris. Vis scire quod vita claustralis maxime infertor. Vita sine cura est. Audi patrem clareuallium loquentem ad monachos. Vestri inquit curam semel nobis credidistis. quid rursum de vobis intromittatis. Nec ille pater. et vere magna est consolatio quod homo in claustrum cum bona conscientia a cura sumptus supportatur. Vis de: mum scire quod vita claustralis ex spe quam habet admodum consolatoria est. Audi illum petrum Hauenensem. Spes inquit fructuum releuat arbozem. fortemque pugilem contemnere facit molestias ictuum spes corone. tibi quoque furetur grauiam claustrum et gratie seruitutis officium. et expectatio iubilei. Nec ille. verum quia nuditas paupertatis posset opponi. hinc subiungit. nudus athleta fortius dimicat. natator exiit. ut fluium transeat. viator exoneratur a sarcinis. ut expeditius currat. Nec iterum ille. et nonne apta est compatio monachi ad hec. Est omnino Monachus namque a proprietate rerum temporalium denudatus. potest scuto fidei et gladio spiritus contra malignos spiritus se temptantes fortius dimicare. exuens quoque veterem

hominem potest de mundi huius mari magno et procelloso melius enatare. Curarum etiam sarcinis exoneratus potest in via mori sic ut brauium apprehendat expeditum currere. Denique vis scire quod vita claustralis secura pariter et solaciofa est. Audi illum innocentium tertium qui scribens cuidam canonico regulari plebani officium exercenti. Si inquit commode fieri poterit unum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam cuius in his que dei sunt et regularis obseruatione. tam confortio quam solacio prouidearis. Nec ille quanto aut maior simul est in claustro numerus personarum. tanto maior cautela. tantoque maius solacium. Docet autem experientia quod assumptis de monasterijs et ad episcopalem dignitatem promotis nequaquam illorum cum quibus eos contingit viuere. solacium eis tantum sapit quantum illud quod habebant vel adhuc interdum habere possunt solacium fratrum.

III. CONSIDERATIO.

Merita puella sic ait. Nonne habitare in claustro merito delectat quod paradiso voluptatis comparatur. Audi petrum illum. Hanc natem. Iuxta inquit sententiam cordis mei si paradysus in hac vita prenti est. vel in claustro vel in scolis est quiddam enim extra hec duo est. plenum est anxietate. inquietitudine. amaritudine. formidine. sollicitudine. et dolore. Audi quoque et preem clareuallis. Vere inquit claustrum est paradysus. hic preata ueritas scripturarum. Hic preterfluens lacrimarum undositas quam de purissimis affectibus amor ille eliquat. Hic enim sunt arbores. erectissimi chozi sanctorum. et nulla est que non multa fructus gaudeat ubertate. hic est illa sublimis mensa in qua deus et cibans et cibus. munerans et munus. offerens et oblatum. diuina. et diuini. hic degeste sunt omnipotentis diuinitate hic refusa est gloria angelorum. Outasne oriari illos qui habitant unius moris in domo. Videas hunc sacris lectionibus intendentem. illum incubentem orationibus. hunc pro suis excessibus lacrimantem. illum in dei laude exultantem. hunc vigilantem. illum ieiunantem. et officia pietatis sibi inuicem inuidere. nocte surgunt ad confitendum ei uespere et mane. et meridie narrant et annunciant eius laudem. et ois illorum sedulitas in orbem diuini rotatur obsequii. Nec pre predictus

Ad quod addendum arbitror quod ibi fructus ligni uite ibi fructus ligni scientie boni et mali. vel forsitan tamen boni. Vtpote eorum animis speram lune transcendentibus. ubi non est malum. utpote mundum ignorantibus positum in maligno. ibi sic dulcedinis. et pinguedinis spiritus. Ibi mala grauata estu libidinis. febricitantibus refrigerium prestantia. Denique ibi omne lignum pulchrum visu grate conuersationis et ad uescendum edificatoria recreatione suaue. Postremo ibi in copia sunt flores. et fructus honoris et honestatis. Audi rursum preem clareuall. Claustralis inquit paradysus ad suaue spirantis austris clemenciam quasi tot floribus austris uernat quot uirtutibus habundat

III. CONSIDERATIO.

narta puella sic ait. De claustrali uita posses forsitan consistari. aut propter experientiam magni patris Augustini. qui prout decretorum liber commemorat ad uincentium donatistam sic scripsit. Non sum peiores expertus quam qui in monasterijs defecerunt. aut propter nostram experientiam qua uidemus quasi in omnibus monasterijs religionem lapsum esse. ac inde perplexitatem tibi ingeri. dum ex una parte te male agere cogitas si ipsam religionem non ad unguem serues. et ex parte alia grauis ceteris esse times si te aliorum moribus non conformes. sed primum premissorum te non debet contristare. presertim considerato quod defectus qui pessimos reddit in monasterijs est in paucioribus. perfectus autem ut in pluribus quorum non nulli in uiros optimos proficiunt. ad quorum perfectionis gradum difficile est quoscumque peringere. nec paucorum prauitas mouere debet in hac parte. Audi quo ad hoc rursum patrem magnum Augustinum. Vigilet inquit disciplina domus mee. homo sum et inter homines uiuo. nec mihi arrogare uideo ut domus mea melior sit quam archa noe. ubi tamen inter octo homines unus reprobus inuentus est. Aut melior sit quam domus abrahe ubi dictum est. Eice ancillam et filium eius. Aut melior sit quam domus ysaac. cui de duobus geminis in malachia dictum est iacob dilexi. Esau autem odio habui. Simpliciter autem fateor coram domino deo nostro qui testis est mihi super animam meam ex quo deo seruire cepi quam difficile sum expertus meliores. quam qui in monasterijs profecerunt. Secundum etiam premissorum non debet contristare nec perplexitatem ingerere. uerum potius perplexitatem tollere atque consolari poterit dictum patris clareuallis. Qui inquit secundum regulam uiuere statuerunt. et si non ad unguem ut dicitur totam custodiunt. et si qua pro sui claustris ritibus. vel mutant vel pretermittunt. a regulari tamen professione non discedunt. dum tamen sobrie et iuste et pie pro moribus uiuere non desistunt.

Capitulum octauum continens consolationes super proprie uoluntatis carentia et abdicatione.

Cetero post premissa ad supradictam dominam consolatricem accessit et alia persona tristis ratione carentie et abdicationis proprie uoluntatis desiderans consolari. Cui illa de suis puellis speciales consolatrices tres assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristem sic ait. Cur tristaris de proprie carentia uoluntatis. que grade malum esse predicatur et qua cesante homo a grandi malo preseruatur. Vis scire utrumque. Audi de primo preem clareuall. grade inquit malum propria uoluntas. Audi quoque eundem preem de secundo Celsus inquit uoluntas propria et infernus non erit.

In quem em̄ desuevit ignis nisi in ppriam voluntatē. Nam ppria voluntas deum impugnat et aduersus eum extollitur. ipa est que paradisum spoliat infernum ditat. sanguinem xp̄i euacuat. et ditioni dyaboli mundum subiugat.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Si scires homo quantum valeret pprie voluntatis abdicatio mixta esset si non tue alterius alicuius pprietas voluntatē. Cuius inquires. Profecto hautdubium quin dei et quin etiā plati nisi certus esses q̄ precipet quid iniustum. Nimirum de pponendo diuinā voluntatē reddit magnus pater Aug⁹ huius rationē. Sic inquit homo ab humanis in diuina dirigitur cum humane voluntati diuina voluntas pponitur. Nec ille. Sed quid putas. Est ne parum in diuina dirigi ab humanis. Certe nō. est em̄ que sursum sunt sape nō que sup̄ terram. quod similiter sequitur ex pprie voluntatis abdicatio. Audi psalam. Dum inquit nō facis vias tuas et non inuenitur voluntas tua. tūc delectaberis sup̄ dño. et sustollā te sup̄ altitudinē terre. quasi diceret ut nihil terrenorum quis altum et excellens videatur te delectet. Porro de pponendo plati ut pmittitur voluntatē occurrit sufficiens ratio. Quippe nō solus venerabili jeronimo testante voluntas pfecta faciendi p ope reputatur facti. S; etiā testate magno p̄e Augustino. Quidquid vis et non potes. factū deus reputat. Nōne autē sequitur q̄ qui perfecte voluntati alterius suam iam subiecit. is multa et maxima quis vix possibilis h̄m equiualentia in ordine ad mercedē capiendam iam pfectit. s. oia que ille p̄cipe potuit. quis ea realiter nō fecerit nec vnq̄ facturū sit. Itaq; ppriam voluntatē abdicans. habēs q; p̄mptum animū voluntati dei vel alterius ppter deū obediendi in cōmibus. talis p̄ infinitis a deo remunerabitur que nunq̄ est facturū. Audi rursus jeronimū. In lege inquit opa requiruntur. in euāgelio voluntas q̄ritur que et si effectū nō habuerit. tñ p̄m̄ium non amittit. Audi quoq; gregoriū seu verbū eius cōsolatoriū. Non est inq̄t manus vacua a munere. si archa cordis plena fuerit bona voluntate. Nec ille. Et patet exemplū in abraham p̄ sorozes meam inductum sup̄ius et deductum.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scias hō q̄ siue ppriā voluntatē abdicādo immediate diuinā p̄ligat. siue tue voluntati p̄ligat voluntatē alterius ppter deū. etiā sic diuinā voluntatē p̄ligat. q̄ppe philosophicū ē ppter q̄ vnq̄q; tale et illud magis ut ppter qd̄ amam⁹ illud magis amatū est. S; qd̄. Certe nulli dubiū quin hui⁹ pprie voluntatis abdicatio q̄ faciēte diuina voluntas frequētī actu p̄ligatur et plus amat. via sit ad maximū bonū hoīs. Nimirum cū ex actib⁹ frequētatis generet habitus. via est ad habituale tandē pariter et actualē deificatōz illā quā pulcre describit et d̄clarat p̄ clareuall. Oportet inq̄t nos i hūc affectū q̄nq; trāsire. ut quō de⁹ oia voluit esse ppter semetip̄s. sic nos quoq; nec nosip̄os nec ali⁹ aliqd̄ fuisse v̄l eē veli⁹

11. 192
nisi eque ppter ipsum. s; ob ipsius voluntatem solam. nō nostram voluptatem. quod etiā in orōne quotidie postulam⁹. cum dicimus. Eiat voluntas tua sicut in celo et in terra. sic autē affici et deificari est. Nam quō aq̄e stilla multo vino mixta dum vini saporem iduit et colorem a se tota deficere videtur. et quō ferrum ignitum et candens ppria forma exurū. igni simillimū efficitur. et quō luce s. lis p̄fusus aer in eandē luminis claritatē transformatur. Adeo ut nō tam illuminat⁹ q̄ ipsum lumē esse videat⁹ sic omnē tunc in sanctis humanam affectionē quodam ineffabili modo necesse erit a semetip̄a liquefcere atq; in dei penitus trās fundi voluntatē. alioq̄n quō deus oia in omnibus erit. si i hoīe de hoīe quicq̄ superit. Nec p̄ ille

Capitulum nonum continens consolationes religiosarū psonarum sup̄ pprie voluntatis amissa libertate et obediētē iugo et necessitate

Ono post p̄missā accessit ad dñam consolatricē etiam alia psona tristis grauata pprie voluntatis amissa libertate et obediētē iugo et necessitate. Cui dñā illa tres de suis puellis p̄o consolatione sibi impendenda assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Tu qui religionē es p̄fess⁹ querela tua inueniat q̄ nō tam opum tibi iniūctoz grauitas q̄ opandi necessitas et libertatis carētia te d̄tristat. S; hac de causa mime d̄tristaris. Nempe si obediens fueris iussuq; sup̄ioris dilexeris. nullum iugum obediētē nullaq; opandi necessitas te grauabit. Audi leonem papam qui his verbis dñi. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. iugum em̄ meū suauē est. et on⁹ meū leuē. Sic alludic. Nihil inquit arduū hūilibus. vel asperū mitibus. et facile omnia p̄cepta veniūt in effectū q̄n et grata p̄tendit auxiliū. et obediētia mollit impium. nec dura ibi necessitate feruitur ubi diligitur quod iubetur. Nec ille. Rursus sis p̄fecte obediens et p̄mitto tibi q̄ fruens maxima libertate. Vis hoc scire. Audi patrem clareuallis. Perfecta inq̄t obediētia legere nescit. terminis nō artatur. nec cōtenta est angustijs p̄fessōis. largiori voluntate fert⁹ in latitudine caritatis et ad omē qd̄ iniungit. sp̄otaneo rigore liberalis alacris. q; animi modum non considerās in infinitā libertatem extendit. Nec pater ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice nōne optares q̄ opera tua minora alijs deo essent maioribus gratiora. Optarem inquires. Sed quō pacto id consequaris docet fiducialiter noster aquinensis. quia inquit necessitati aliqua faciendi que secundum se nō placent per votū obediētē homo se subiecit ppter deū. ex hoc ip̄o ea q̄ facit sunt deo magis accepta si etiam sint minora. quia nihil homo maius deo dare potest q̄ ppriam voluntatē ppter ip̄m alterius

voluntati subiciat. Unde in collationibus patrum dicitur. deterrimum genus monachorum esse sarrabitas qui absoluti a seniorum iugo habent libertatem agendi quod libitum fuerit. et tamen magis quam hi qui in cenobijs degunt in opibus diebus ac noctibus consumuntur. Nec acquiescit.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. Audisti homo quid iam per sororem meam de sarrabitis dictum sit. pessimum genus monachorum sunt quorum profecto similitudinem gerunt hi qui in religionibus sunt exleges et a ceteris ceterorum legibus specialibus exemptionum seu libertatum privilegij gaudere volunt. Sed quid de his qui sine gratiarum libertatibus ceteris fratribus similiter suis superioribus humiliter obediunt. Certe illi et isti multum valde dissimiles sunt. Tu ergo si libertatibus huiusmodi non utaris. multum interest inter te et illum qui utitur eis. Ille quidem exlex clarior est forte apud homines ipsa sua libertate. tu vero apud deum et angelos clarior personosa tua humilitate. Ille licet coram simplicibus. coram stultis. coramque paucis decozetur et gloriose appeat libertate qua utitur faciente. eius tamen gloria eo minuitur. quo miscetur et confunditur. vana stulticia seu stulta vanitate dum cernitur ambulare in mirabilibus super se. taceo quod ex hoc frigescit omnino a caritate. Tu vero et si humilis sis in aliorum oculis. quid cure tibi dum hoc eligis prius humilis factus in oculis proprijs. vestitus habitu humilitatis. non tam solida et incorruptibili veste circumamictus quam etiam gloriose totaliter ab intus in fimbrijs aureis sapientialibus. scilicet cogitationibus interta tota suffozata tanquam in mediacione tibi purpura caritatis. Insignitaque tam gemmis virtutum ceterarum quam ipsarum flosculis odoriferis atque ipsa aurea corona glorie circa pectus per spem certissimam firmiter adherere. nec non quasi quoddam gemmatum pectorale. seu quasi eternorum recordatione ex salutaribus monitis de eternis. monile tibi fabricatum imensum et perfulgidum circumdante. Sane hec omnia tanto sunt utique excellentiora. quanto virtus humilitatis magis fuerit perfecta. Proinde quemadmodum gloriose vestem desiderans. non modo de panni specie contentatur. sed quanto in sua specie excellentior fuerit tanto in ea veste amplius delectatur. Ita et quanto quis vana exlegum seposita libertate superioribus suis humiliter se subicit. tanto quidem de gloriose virtutis habitu consolari merito poterit.

Capitulum decimum continens consolationes claustralium seu in congregatione viventium super libere solitudinis carentia.

Ecimo post premissa accessit ad sepedictam dominam consolationem etiam alius tristis conquerens se vivere in congregatione et carere solitudinis libertate. Cui illa de suis puell. quatuor assignavit pro sua consolatione.

I. CONSIDERATIO.

11. 195
rima puella sic ait. O homo non contristeris de eius rei carentia cuius usus defacili potest malus esse. Vis scire cuius. Certe libere solitudinis iudice carentis huius namque usus tibi potest defacili malus esse. si de numero imprudentium fueris. Audi illustre senecam. Lugentem inquit timentemque custodire solemus ne solitudine male utatur. Nemo est ex imprudentibus qui relinqui sibi debeat. Illud enim quod solitudo habet commodum est non timere iudicem. Nec ille. Sed quid. Nunquid gaudes appetere solitudinem malam in prudentibus tanquam tibi bonam ut prudenti. Profecto si hoc feceris. mori quincris esse imprudens. atque ita solitudinem tibi non esse futuram. Quippe qui sibi ipsi placet maxime ut prudenti. factuo homini placet.

II. CONSIDERATIO.

ecunda puella sic ait. Non est tristandum de eius carentia. quod ob sui periculum experti viri pater et sancti suadere non presumunt quinimo potius dissuadere. Quid hoc sit iam novisti de solitudine per illustre senecam virum expressimum. Sed et sanctus pater ille clare uallis de solitudine quenda congregatione dimissa deo reliquens consilium. ipse propter antiqui hostis temptationes grauius in solitudine seuentes consulere non presumit. Audi quid dixerit vel scripserit ad sophiam virginem. Malum inquit quod nemo videt nemo arguit. Vbi autem non timetur reprehensor. securus accedit temptator. licentius perpetratur iniquitas. In conuentu vero bona siqua agis nemo prohibet. malum autem facere si vis non licet. Si ergo de facuis virginibus ea congregationi tibi necessaria est. si de prudentibus da oleum congregationi. Nec ille pater. Et ecce quod nec prudentem congregationem egredi liceat. sed dicit ei potius. da oleum congregationi. id est da consolationem impendens oleum spiritualis leticie vel da. id est communicatum lumen quod habes in lampade.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. Vis homo scire cui liceat de monasterijs causa solitudinis egredi. Audi venerabilem jeronimum presbiterum. Solitaria inquit vitam nunquid reprehendimus. mimes quippe quam sepe laudamus. Sed de monasterijs homini volumus egredi milites quos heremi dura rudimenta non terreat. qui spectem conversationis multo tempore dederunt. qui omnium fuerunt mimes ut primi omnium fierent quos nec esuries nec satietas aliquando superavit. qui paupertate letantur quorum habitus. sermo vultus. incessus. doctrina. virtutum est. Nec ille venerabilis. Sed quid. Es tu ne miles talis. Profecto eo non licet te de carentia solitudinis contristari quo te non licet per talis existas miles arbitrari.

III. CONSIDERATIO.

uarta puella sic ait. Quavis emendatis moribus proficua forte foret solitudo. tamen eo tibi non solum non est appetenda. sed potius ne i te vicia exaggeretur formidanda. quo te non presumis sufficenter esse moribus emendatu. Vis homo scire experti viri testimonio. Audi iohannem cassianum

Solitudo inquit sicut nouit emendatis moribus contemplationē purissimam referare. Ita eorum qui minus emendati sunt. vitia non solum seruare. verum etiam exaggerare consuevit tamdiuque sibi patiens et humilis quis videtur. quod diu consortio nullius commiscetur. sed ad naturam pristinam reuersurus cum interpellauerit cuiuslibet occasionis motu. emergent festim vitia que latebant. et velut equi effrenes certatim ex repagulis missi. ocio longiore ad perniciem auri se proprij ferotius prumpunt. magisque exercitio humano cessante et frenantur vitia in nobis nisi fuerint ante purgata. Nec ille Cassianus.

Capitulum undecimum continens consolationes super restrictione ab egressu claustrum reclusorum celle vel heremi.

Undecimo post premissa ad supradictam dominam solatricem accessit et alia persona tristis propter restrictionem ab egressu claustrum reclusorum celle vel heremi. Cui illa domina de suis puellis tres consolationis gratia deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur de hoc turbaris quod ad vitam tibi offert si monachus sis aut sanctimonialis. Quid inquires. certe claustrum non egredi. Audi venerabilem ieronimum scribentem ad rusticum prout venerabili recitatur volumine decretorum. Placuit inquit communi nostro consilio ut nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire nequissimum ausu presumat. Sit claustrum suo contentus quia sicut piscis sine aqua caret vita. Ita sine monasterio monachus sedeat itaque solitari et taceat. quia mundo est mortuus. deo autem viuus. Nec ille pater venerandus. Nec quod de vita monachi pro ratione dicitur putetur falsum. Non enim de vita loquitur naturali que et extra monasterium forsitan magis appareret. sed de vita illa spirituali de qua et scriptura subiungit. quia mundo est mortuus. deo autem viuus. De qua et apostolus paulus locutus esse memini. que sursum sunt inquit sapite. non que super terram. mortui enim estis sed vita vestra abscondita est cum christo in deo. secundum quam etiam dicit alibi. mihi viuere christus est. et mori lucrum. pro hoc certe lucro viuifico obtinendo permittit dictus pater. Nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire ausu nequissimum presumat. Nec opponat mihi quis de predicatoibus verbi dei. et de lucro eis necessario. Nempe quantum ad exitum. Audi magnam illum archidiaconum Ambrosium. Alienum inquit a predicatoe regni celestis cursitare per domos et inuolabilis hospitij iura mutare. Verum quantum ad lucrum necessarium permittit idem pater. qualis inquit debeat esse qui euangelizare regnum dei precipitur preceptis euangelicis designat. ut subsidij secularis amnicula non requirens. fideque tutus putet sibi quo minus ea requirat magis posse suppetere.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad personam propter restrictionem ab egressu contristatam sic ait. Dic queso cur turbaris. est ne loci arctitudo tue contristationis. Siquidem hoc concesseris errare satis ipsius marie exemplo conuinceris. Audi magnam preteritum Augustinum. Maria inquit hec incolit parua nazareth menia. cui angusta quidem est domus. sed patet celi palatia. Nec ille. et nonne celi palatia cum arto loco in terris sufficere debent religiosi. quorum esse debet conuersatio in celis. In terris igitur religioso euagari non expedit si inuenire ad celi palatia aditum querit. Audi beatissimi summi pontificis Gregorij egregium verbum. Intentioni inquit aie si exterior euagatio clauditur. interior recessus aperitur. Nam quo ex se spargi propter disciplinam meam non potest eo super se intendere pro profectu alio profectu amplius potest. quia et in altum crescere arbor cogitur que pro ramos distendi prohibetur. ut cum riuos fontis obstruimus. flueta surgere ad superiora reuocamus. Nec Gregorius. et bene pro eum simile de arborum ponitur. Nam et homo arborum comparatur. Sed et exemplum de riuo fontis agrum additur. Nam aqua gratie in locis premissis citius haurienda inuenitur. qui vero biberit ex hac aqua fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam.

Ceterum nec emendatum moribus heremum expedit egredi. sed bene supergredi. licet enim heremus lata habeat spacia. tamen vasta sunt illa et forsitan terribilia. Quapropter audi illustris ieronimi consilium dum supra pro neptem meam recitatum. Infiniti inquit heremi vastitate terret. sed tu paradisi meum deambula. quotienscumque cogitatione ac mente illuc descenderit. toties in heremo non eris. Nec ille. Si igitur heremum solitudinem non pro egressum sed pro progressum celestis queras societatis consolationem. Postremo noueris quod nec egredi monasterium oportet pro solatio. cum ut ex sororis mee dictis superius pariter et ex verbis illis psalmiste. ecce quod bonum et quod iocundum habitare fratres in unum. colligi possit quod solacium fratrum inter se mundius et iocundius est omni solacio quod reperiri potest in seculo.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Tu qui claustrum cellam vel reclusorium aut etiam heremum contendis egredi. taceo de locis huiusmodi. Nonne velles presertim sine culpa et infamia etiam in carcere pro magis imo tempore inclusus inueniri. et stare ibi potius quam alibi. dummodo interim continue numeraretur tibi et darentur precliose margarite vel floreni. Vellem inquires. nec tibi si negares crederetur. Quid ergo profecto loquedo scriptura equiualentiam. aut superminentem continentiam persone que stare habet in claustrum reclusorio vel heremo. aut etiam in carcere. illi si vult quasi continue numeratur floreni vel precliose margarite. Nimirum quotquot habet oronum verba mentalia vel cogitationes deuotas. tot scriptura equiualentiam aut superminentem continentiam

florenas recipit siue p̄ciosas margaritas. A qua quidē cōtinuatio
ne numerādi si extra in mundū contingeret egredi oporteret verisi
militer impediri. Ad hanc autē cōsiderationē visio facit de cuiusdam
monasterij sorozibus habita. qua vidit quedā deuota reclusa q̄ ad
singula verba matutinarū beate virginis de cuiusdam sorozis ore
ceciderūt singule margarite. sed et verba in claustro p̄ciose doctri
ne margaritis compantur. Audi magnū p̄zem Augustinū doctore
eximium. Ea inquit que dicuntur a nobis audite studio diffusa cōsue
re. concissa farcire. et ea que sunt integra sp̄ualibus margaritis or
nare. sequitur nō margaritas vobis de paradisi patria p̄uidentes
nullā aliā in hoc seculo mercedē optam⁹ accipe. nisi ut vos patie
rer et libenter q̄ vobis insinuatur videam⁹ audire. et s̄m vires ve
stras opibus adimplere. Dixerim autē de margaritis vel florenis
methaphorice nō q̄ res hmōi vel vnū solum deuote orōnis verbū
valeant adquare. sed quia exemplū de talib⁹ utpote de reb⁹ pre
ciosis nouozib⁹ magis est familiare. quēadmodū et saluator dixit
neq̄ mittatis margaritas ante porcos. vbi p̄ margaritas secreta fi
dei denotantur. p̄pter earū. s̄. p̄ciositatem. quā p̄ciositas illa nō ade
quet tante rei q̄ significat valozē. Sed nec facit hoc floren⁹ quā
in eo p̄mago cesaris imp̄ssa sit vel agnus dei x̄ps. Loco igitur tot
florenoz. aut margaritarū. ponatur tot regna. vel tot mundi. quā
uis nec p̄ illa adeq̄tur deuota orō. sicut nec sola dilectō. Esto em̄
q̄ regnū vel mund⁹ sit in hoīs substantia. tñ dicit scriptura si dede
rit hō omnē substantiā dom⁹ sue p̄ dilectōe q̄si nihil despiciet eā.

Capiculum duodecimū continens consolatiōnes adolescētis sup
iugo parentum aut seniozū quibus subditus esse debet pro condi
tione sue etatis.

Vodecimo post p̄missa ad dñam cōsolatricem p̄ncipalē
accessit et alius tristis rōne etatis adhuc sub iugo existēs
et querens sup illo cōsolari. Cui mox illa quinq̄ de suis
puellis pro consolatiōne assignauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. O adolescēs cur de meliori tuo cōtristaris
scz de iugo cui subiceris. sine quo iugo tanq̄ lasciuus et disso
lutus. tandem in graue iudicium deduceris. Audi verba ecclesia
stes filij dauid. qui premittens hyronice et dicens letare iuuenis
in adoleſcentia tua. et in bono sit cor tuum. in diebus iuuentutis
tue. et ambula in vijs cordis. et in intuitu oculoz tuoz. subiūgit
et scito q̄ p̄ omnibus his adducet te deus in iudiciū. sequitur. amo
ue maliciam a carne tua. adoleſcentia em̄ et voluptas vana sunt.
Sane dictum iugum licet malū aliquod pene contineat. tamē rationē
magni boni habet respectu p̄dicti tremendi iudicij precauendi.

11
197
quo quantū adolescens secundū cor suum vixerit et in delicijs fue
rit. tantum dabitur ei tormentum et luctus.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. O adolescēs non tristeris. sed gaude po
tū de iugo cui subiceris. utpote de re tibi necessaria atq̄ mul
tum p̄ficua. Ad quid inquires. Profecto ad doctrinā virtutū. Ni
mirū quemadmodū mediāte iugo a boue maiore s̄m poetam discit
arare minor. Ita et a seniozib⁹ virtutum studia discere habz adole
scens. quod quidem fit potissime mediante iugo correctiōnis et di
scipline quo seniozibus tenetur subditus esse. dicente apostolo pe
tro. Adolēscētes subditi estote seniozibus.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Nescis q̄ omne quod paternū est bonum est
teste saluatore. Vos inquit cū sitis mali nostis bona data da
re filijs vestris. eo autē quo id quod paternum est bonum est. Vtq̄
appetibile et amandū est. quippe oia bonū appetūt. Sed quid. Cer
te sequitur q̄ adolescēs nequaq̄ tritari habz de iugo cui subiect⁹
est. Nam illud quidem paternū est. atq̄ in his plerūq̄ consistit de
quibus loquitur ecclesiastic⁹. Qui inquit diligit filiū suum assidu
at illi flagella ut letetur in nouissimo suo. sequitur. mortuus est pa
ter illius et quasi non est mortuus. similem enim reliquit sibi post
se. non des illi potestatem in iuuentute curā ceruicē eius in iuuen
tute et tūde latera eius dum infans est. ne forte induret et nō cre
dat tibi. Nec ibi. Sane qd̄ de paterno bono dictū est non solū ad
eum qui pater est genitura referendū est. sed etiā ad illum qui pa
ter est cura extendendū est. quemadmodū et ad illos qui in cōgre
gatione p̄res sunt honore vel etate iuxta hoc q̄ p̄missum est. Adole
scētes subditi estote seniozibus.

III. CONSIDERATIO.

quarta puella sic ait. O adolescens cum bonum sit appetibile.
cur de bono tristaris. de iugo scz utq̄ tibi valde bono. Audi
quid in trenis dixerit jeremias. Bonū est inquit viro cum portau
erit iugum ab adoleſcentia sua. Ecce non dicit tm̄ q̄ bonum sit adole
scēti. sed hoc supponit per locum a minori. Nam si viro quidē bo
num est quod minus videtur inesse utq̄ et adoleſcenti. Vex. q̄ vi
ro ab adoleſcentia bonum illud accedat. id est q̄ iugum discipline
non mō in adoleſcentia bonum sit. sed q̄ etiam abinde deriuetur.
et secundum effectum vite discipline vsq̄ ad viri statum inclusi
ue cōtinuetur et terminetur. in cōsumatione virtutis. patet p̄pter
dispositionem in adoleſcentia inchoatam. et perfecte tandē in bo
num habitum conuersam. quemadmodū et in malo secundū poetā
Quod noua testa capit inueterata sapit.

V. CONSIDERATIO.

uinta puella sic ait. O adolescens attende scripturā que sic di-
cit. Sensus et cogitatio humani cordis pni sunt in malum ab
adolescētia sua. adolescēs ergo corrigi indiget. ut ab huius mali-
incurſione pseruetur. quā nimis correctōez eo min⁹ habz refuge-
re et dignius appetere quo a malo desiderat pseruari. Sz dices for-
te. In quo corrigi potero. Audi psalmistā de adolescēte deo sic lo-
quentem. In quo corrigi adolescentioz viam suaz. et rñdet dñuo
in custodiēdo s̄mones tuos. et puto q̄ ex hijs sermonibus est p̄ci-
pue sermo ille quo saluator dicturus erat. Tollite iugum meū sup
vos et discite a me. quia mitis sum et humilis corde. et inuenietis
requiē aimabus v̄ris. Iugum em̄ meum suauē est et onus meū leue
Itaqz adolescēti iugū correctōis et discipline sibi debituz eo est
portandum quo vel est iugum dñi immediate vel saltem iugo dñi
quod ip̄o teste suauē est subalternatū. Eo aut̄ māsuete et humiliter
est portandū quo portantis mansuetudo et hūilitas p̄sertim iuncte
caritati reddunt ip̄m suauē. nec sinūt ipsum durum esse vel asperū.
Deniqz eo est et desiderāter portandū quo sicut p̄actum est. natū
est d̄ferre ad magnam pacem seu requiē animaz.

Capitulū tredecimū continēs d̄solationes scholaris seu discipuli
super frequentatione scole et super disciplina seu correctōe duri
seu rigidi magistri.

Tridecimo post p̄missa accessit ad dñam d̄solatricem et
alius tristis sup frequētia scholarum et correctōe rigidi
magistri petens consolari. Et illa pro consolatiōe eidē
impendenda tres de suis puellis deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O indoctē et discole cur fugis scolas. cum
poti⁹ eis deberes cum desiderio appropinquare. et causā discip-
line. et sapientie collū iugo subicere p̄ breuiter et leuiter d̄sequen-
do delectabili fine. Audi ecclesiasticuz verba doctoz conueniētia
pponentem. Appropiate inquit ad me indocti et cōgregate vos in
domū discipline. quid ad hec retardatis et quid dicitis. in hijs aie
vestre sitiunt vehemēter. Ap̄ui os meū et locut⁹ sum. compate vo-
bis sine argēto sapiētiā et collū v̄m subicite iugo. et suscipiat ani-
ma v̄ra disciplinā. In p̄ximo est em̄ inuenire eam. Videte oculis ve-
stris. quia modicū laboraui et inueni mibi multaz requiē. id est in-
ueni s̄m interliniarē. iocūditatē sapiētie. Nec ibi. et ecce quod re-
quiritur. et quod p̄mittitur et q̄ leuiter obtineatur. Requirit⁹ qui-
dem ab indoctis scholarib⁹ et discolis. q̄ doctoz appropiet et con-
gregentur in domum discipline. s̄. in scolis. nec tardent ibi venire
pp̄ter sitim aime qua. s̄. s̄m mūdi sapientem om̄s hoies naturaliter
scire desiderāt. et p̄ d̄sequēs potari aqua sapiētie. compande nō ar-
gēto. s̄. erecte cervicis submissiōe ex aio iugo scolastice discipline

11
199
Quod vero p̄mittitur est ipsa sapientia ap̄erto doctozis ore. id est
clare et ap̄te tradēda pro delectabili fine. s̄. pro requie multa id
est pro iocunditate p̄ eam habēda. Doctoz q̄ leuiter et breuiter va-
leat obtineri ipse doctoz exemplo suo insinuat. In p̄ximo inquit est
inuenire eam videte oculis vestris. quia modicū laboraui et inue-
ni mibi multam requiem.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur magistrum rigidum refugis. Dices
forte. quia virgis me durz verberat. Sed erras proelus. Nam
inde turbaris in quo potius est attendēdus actus paterne dilecti-
ōis. quēadmodum per contrariū dicit salomon in p̄uerbijs. Qui
parat virge odit filiū. potius igitur dicere haberes cum psalmista
Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt s̄. baculus pal-
matoz. et virga correctoz. Nōne hec merito ad consolationem
esse debent et sunt puero bone indolis utpote que fugant stulticiā
tribuunt sapiētiā et ab inferno liberāt animā. Vis scire q̄ vir-
ga correctōis fugat stulticiā. Audi salomonē. Stulticia inquit col-
ligata in corde pueri. et virga discipline fugabit eam. Vis scire q̄
virga discipline et correctōis tribuat sapiētiā. Audi rursus sa-
lomonē. Virga inquit atqz correctio tribuit sapiētiā. puer aut̄ qui
dimittitur volūtati sue. d̄fundit m̄rem suam. dicit m̄rem. id est p̄so-
nam ad modum affectuose m̄ris respectu eius se habentē. quem ad
modū ap̄ls ad illos se habuit respectu quoz actum maternum me-
thaphorice sibi ascribit dicens. Eil ioli quoz itez parcurio. Vnde p̄
m̄rem potest intelligi doctoz puez doctrine sue d̄missam materno
affectu diligens. s̄m quē affectū loquens doctoz ille eximius Au-
gustinus. Rogo inquit vos diligēter ea que a nobis dicuntur audi-
te et me putate m̄rem esse animaz v̄raz. s̄. et dauid ad Ionatham
sicut mater vnicū amat filium. ita te diligebā. nec quantū ad affe-
ctum doctoz respectu discipuli obstat verbez castigatio. quēad-
modū in apocalipsi dicit⁹. Ego quos amo arguo et castigo. Vis
deniqz scire q̄ virga discipline et correctōis ab inferno liberat
aiam. Audi itez salomonem. Noli inquit subtrahere a puero disci-
plinam. si em̄ pcusseris eum virga non morietur. tu virga pcutis et
animam eius de inferno liberabis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O iuuenis animaduerto te errare grauer
in via mox. qui quasi d̄pediendus in scolis fugis rectorē ip̄a
rum tanq̄ te p̄ ip̄m dure vinculandū. O si q̄litate d̄pedum seu suau-
tatem hm̄oi vinculoz agnosceres et virtutē. forsitan diceres cōsi-
militer cuidam cani de quo ludendo fertur q̄ se videns ligari far-
cimnibus. cognoscēsqz hoz ligamina delectabilem qualitatem.
ligate inquit me fortiter. tam a parte ista. q̄ a parte illa securitas
semp̄ bona est. Sed q̄ sectanda sic doctrina scolastica inueni bone

indolis. licet aspera sapientia sit in doctis. qm̄q; suauia sint vincu-
la et compedes illius. hoc patet ecclesiastico referēte. Eili inquit
a iuuentute tua excipe doctrinam sequitur. q̄ aspera est nimium sa-
pientia in doctis hominibus et non p̄manet in illa excoꝝ. Sequi-
tur. Inice pedem tuū in opedes illius et in torques illius collum
tuum. subice humerum tuum et porta illam et ne accidieris vincu-
lis eius. sequitur et erunt ibi opedes eius in p̄tectione fortitudi-
nis. et bases virtutis. et torques illius in stola glorie. decōz em̄ vi-
te est in illa et vincula illius alligatura salutaris. stola glorie in-
dues eam et coronauit gratularōis suppones tibi. fili si attenderis
mibi discas eam. Nec ibi et nōne p̄fectio fortitudinis et bases vir-
tutis stola glorie decōz vite necnō alligatura salutaris et corona
gratulationis tibi supponenda suauia. quedam sunt que in p̄missis
virtualiter consistunt que et merito possunt te allicere et tanq̄ conso-
latoꝝa delectare. Dices forte. vbi nam sunt hec. An me p̄ hec spe-
randa decipe queris vti fatui pueri a suis doctozibus ad alphabe-
tum citius ad discendū decipiuntur. data eis spe q̄ in fine sint aure-
um equulum habituri. Nequa. Sed p̄ vnum intellige cetera. Nō-
ne in vita p̄nti hī qui in lris p̄ficiunt earūq; studijs amozis vin-
culo alligantur. quasi opediti ne ad alia diuertant vagabundi p̄e-
alijs cernuntur glorioſi. stola induci magistrali. taceo q̄ si eos scie-
tia sua dūz gat nō abuti merentur in futura gloria et honore coro-
nari. S; nec p̄ueros nouiter scolis introductos p̄ dictam spem
credas oino decipi. Nam et ip̄i inchoāt sapiētie studium. s; scriptu-
ra dicit equi eoz. caro et nō spūs. cui s; carni spūs insidet reges
eam tanq̄ equū freno rōnis. In h̄mōi aut equū redundās claritas
sapientie que auro s; excessum comparatur. ip̄m quodāmodo colo-
rat aurea claritate. S; q̄ tandē equus est aureus in p̄cessu hoc vir-
tute nouelle dispositōis cēseri p̄t equul⁹ aureus nouo suo accessu.

Capitulum decimumquartum continens cōsolationes sup̄ dure
captiuitatis detentione et vinculatione.

Vartodecimo post p̄missa ad sup̄radictaz dñam accessit
et alius tristis sup̄ dure captiuitatis detentione et vincu-
latione querens consolari. cui mox illa tres de suis puel-
lis p̄o consolatione sibi impendenda assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristē illū sic ait. Nescis hō q̄ mala que nos h̄
p̄munt ad deum ire opellunt. Nōne aut et hoc locum habz
in p̄ssura dure captiuitatis qua nihil est ab extra quo cōsoleris. mi-
nus aut quo leteris. Vtiq; Quid ergo. P̄fecto sequitur q̄ dum il-
la detineris accessu mentis ad deum ire opulsus. p̄fertim cum cōfē-
sione laudis vel peccati in solo deo cōsolationē habeas et leteris

quemadmodum thobiam de deo loquentem dixisse nouimus. Ego
inquit in terra captiuitatis mee cōfitebor illi. et sequitur. Ego autē
et anima mea in eo letabimur. Sed ne pax est in deo letari. Nequa-
q̄. s; bonū hui⁹ leticie que est in deo qui bonū est infinitū dure ca-
ptiuitatis malo quātitate. p̄ponderat quodāmodo infinita.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne hoc verbū psalmiste vel q̄q; au-
diuisti. In conuertendo dñs captiuitatē spon facti sumus sicut
consolati. Tunc repletū est gaudio os nrm et lingua nra exultatio-
ne. Sed et s; magnū illū alemannū Albertū ratisponensium anti-
stite q̄n quis de captiuitate liberatur cōcurrentib⁹ etiam alijs debi-
tis circūstantijs licitū est chozifare. Quid ergo. P̄fecto pari rōe
captiuitatē boni hominis gaudiū singulare saltem patrie sequitur
ip̄ius captiuitatis in ip̄m d̄uersione. et tanto quidē mai⁹ sine p̄por-
tione. q̄nto cōstitit captiuitatem duriorē p̄cessisse. gaudiū inq̄ ciui-
um celestis. ir̄m ipsi captiuo liberato cōgaudentū quod nimirum
gaudiū nemo tollet ab eis. quemadmodū rursum locut⁹ est thobias
Ihr̄m inquit ciuitas dei castigauit te dñs in opib⁹ manuū tuaz.
confitere dño in bonis tuis et b̄ndic deum seculoz. ut reuocet ad
te om̄s captiuos. et gaudeas in om̄ia secula seculoz. et certe quā-
to hec mutatio dextere excelsi magis est desiderabilis. tanto ipsa
captiuitas homini b̄n disposito minus est tristabilis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O homo si captiuus es seu vincit⁹ eo con-
soleris quo alligatus existens. si volueris facile liberaberis.
Quoniam modo inquires P̄fecto si p̄uideris q̄ x̄po alligeris vin-
culis amozis seu caritatis quasi cathenul⁹ aureis et fortissimis vna
fixa in x̄po subiectiue et ad te p̄tensa obiectiue te s; inuolente
vt obiectū amatū. Alia in te fixa subiectiue et p̄tensa ad x̄pm ob-
iectiue. ip̄m. s. inuolente vt amatissimū obiectū. Nōne hec sūt due
cathenule auri purissimi sibi inuicē coherētes. de quibus mēto fit
in exodo. Videtur oino q̄ sint v̄l quasi ille. Nempe quasi cathena
aurea ab hoīe ad x̄pm p̄tensa contextitur ex multiplicatis actibus
amozis tanq̄ circulis coordinatis. et p̄ exclusionē interruptionis
immediate diunctis. quos actus dico circulos. quippe quemadmo-
dum s; quēdam sapientē est attēdere in anima aspectū rectum re-
flexum in circulos. Ita et in p̄posito aīa actu recto diligit deum et
actu reflexo cum eo quasi circulū faciente diligit se diligere deū.
ex cuiusmodi circulis cōstituitur vna cathenula caritatis seu amo-
ris. non qualiscūq; sed aurea. siue de auro ignito et p̄bato. de quo
in apocalipsi fit mētio. et hec cathenula x̄pm inuoluit ac coherz
cathenule x̄pi hoīem inuolenti. Quid igitur miri est q̄ h̄mōi in ca-
thenulis hoīes x̄po alligantibus dixi consistere vincula caritatis
vtiq; ip̄ozum hominū x̄po attractiua. Dicente dño in osee. Trabā

eos in vinculis caritatis que quidem omnium vinculoꝝ p̄fectione
sua sunt fortissima. vnde et caritate h̄re. dicitur vinculu p̄fectionis
O igitur quāto merito possit homo solari captus seu vincula-
tus p̄sertim p̄pter fidem xp̄i per dilectionē opantez. Nempe talis
hoc ip̄o aureis catenis fortissimis alligaretur xp̄o. cui sic alliga-
tum esse est verius in celo q̄ in terra esse. et p̄sequēs q̄ in terra ca-
ptum seu vinctum esse. non obstante si adhuc esset alicui s̄m corpis
substantiā alligatus quēadmodū dixit paulus. Ecce alligat⁹ ego
spiritu vado ierlm. Immo cēsendus est talis in terra nō esse. Quo m-
quies pacto aut qua cētura. Profecto s̄m omnē facultatem modi-
cum p̄o nihilo reputatur. Vñ si minimus digitus meus solus esset
in carcere. nemo p̄ hoc incarceratū me iudicaret. Sed certe secun-
dum magnū p̄em Augustinū minus est totum corp⁹ respectu aie.
q̄ sit digitus minimus respectu residui corpis. Censura quidē hu-
iusmodi p̄cessisse etiam videtur dictū illud illustri jeronimi p̄
neptem meam sup̄ius recitatū. s. infinita heremi vastitas te terret
paradisum mente deambula. quotienscūq; cogitatione ac mente il-
luc cōscenderis. totiens in heremo non eris. Quare pari pacto co-
gitatione et auditate in illa eterna patria duersatus. cēsendus est
in terra non esse. ubi est s̄m mimā p̄tem sue substantiē circūscript⁹.

Capitulum decimūquintum dūnens consolationes super incar-
ceratione.

Vintodecimo post p̄missa ad sepeditā dñam cōsolatricē
p̄cipalē etiam aliis tristes querelā de sua incarcerationē
p̄duxit. Cui mox illa tres de suis puellis p̄o cōsolatōe
sibi impendenda deputavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur hō de carcere tristaris. Estimo q̄ aut
rōne penalitatis. aut rōne cōfusionis. aut rōne detentionis cō-
trarie libertati. Sed nulla harū rōnum est sufficiens. aut em̄ ex de-
licto carcerē meruisti. aut iustus existēs minime deliquisti. Si for-
tassis detur p̄imum magnum bonū est tibi q̄ hic luis delicta. hic
te non punito vel minus q̄ carcere incompatibiliter alibi grauius
luenda. Dozro si secundum detur. firmiter crede et nullatenus
dubites p̄o penalitate indebita habebis delicias. Nimirum sicut
de babilone dictum est quāto in delicijs fuit. tantum date illi tor-
mentum et luctuꝝ. loquedo sc̄z de tanto non secundū equalitatem
quantitatis s̄z p̄portōis. cū eodē verboꝝ in contextu p̄mittatur po-
culo quo miscuit nobis miscere illi duplū. Ita et ecōtra de iusto est
sentiendum q̄ si in tormētis fuerit seu penalitatibus hoc ei iusto dei
iudicio p̄ delicias s̄m p̄portōne dñi em̄ recōpēs adū erit. an nō de⁹

11
201
ita est pronus ad dandū delicias post penalitates sicut ad dandū
tormenta post delicias. Rursum iustus p̄o cōfusionē carceris
laudes habebit et solacia societatis. De laudib⁹ quidem superius
foroz mea verbū magni patris Augustini recitavit sic dicēs. Nō
ita laudamus ioseph cum frumentū distribuebat sicut cū carcerem
habitabat. Desolatio oero societatis multis in locis patet. Iustus
nanq; incarceratus p̄cipē ap̄loꝝ socium habz. Nam petr⁹
quidē seruabatur in carcere. Item sociū habet paulū qui dicit se fu-
isse in carceribus abundātius. Sociū habz iohannē baptistam quo
maior nō surrexerat inter natos mulierum. Nam misit herodes rex
manus ac tenuit iohem et vinxit eum in carcerē. Socios habz plu-
rimos ac fuerūt ludibz et verbera xp̄i. insup et vincula et car-
ceres quibus dignus non erat mundus. Sociam habz Agatam in
epulas inuitata. Sociam habet kathērinā margaretā ac infinitam
sanctoꝝ et sanctaz multitudinē. Deniq; iustus p̄o detentione
carceris libertatē habz celestis deambulatōis de qua p̄ forozem
meā p̄ius patuit. Vñ quēadmodū ad quendā ait illustris jeronim⁹
Infinita heremi vastitas te terret. s̄ tu paradysum mente deambula
quotienscūq; cogitatione ac mente illuc cōscenderis. totiens in he-
remo non eris. Ita et ego dicere possum pari pacto. Si carcer te ter-
ret. paradysū mēte deambula. quotienscūq; cogitatione ac mēte il-
luc cōscenderis. totiens in carcere non eris.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne magna ē incarcerationis gloria si hoc
xp̄s quod boni vel mali fit p̄sone incarcerate. sue ascribit p̄so-
ne. Est oino. Sed quid. Profecto qd̄ incarceratis boni vel mali fit
hoc xp̄s sue p̄sone ascribit. Audi de bono ip̄m xp̄m loquentem. In
carcere inquit eram et venistis ad me. Amen dico vobis q̄d̄m feci-
stis vni ex his fr̄ibus meis minimis mihi fecistis. Audi rursum de
malo. In carcere inquit eram et nō visitastis me. Amē dico vobis
q̄d̄m non fecistis vni de minoribus his nec mihi fecistis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Nōne multi eligerent esse potius in carce-
re cum amica dilecta multiplicib⁹ gratis dotata. q̄ esse extra
carcerē et carere tali amica. Vñq; Sed quid. Profecto iustus si in
carcere fuerit amicā secum habebit. Qualē inquit. certe gr̄o osif-
simā. utpote speciosam et forma amabilē. generosam. locupletem
sensatam. virtuosam. multa scientē. letam et solaciosam. atq; dele-
ctabilem. Dices forte. que nam est ista. certe ipsa sapientia. Vis
scire q̄ illa forme sit amabilis et speciosa. Audi scripturam de ipsa
loquentem. Hec est inquit speciosior sole et sup̄ omnē dispositionem
stellarum. et sequitur. Hanc amaui et exquisiui a iuuetute mea et
quesiui sp̄saz mihi eam assumere. et amatoꝝ fact⁹ sum forme illi⁹

Vis scire q̄ generosa sit. Audi qđ post predicta sequitur genero-
sitate illius glorificat d̄uberniū h̄ns dei. sed et oim d̄ns dilexit
eam. Vis scire q̄ ditissima sit. Audi ulterius quod sequitur. Si diui-
tie appetuntur. quid sapientia locupletus. Vis scire q̄ sensata sit.
Audi quod sequitur. Si sensus opatur quis horū que sunt magis q̄
illa est artifex. Vis scire q̄ virtuosa sit. Audi quod sequitur. labores
h̄mōi magnas habet virtutes. Sobrietate em̄ et sapientiam docet
et iustitiam et virtutē. quibus vtilius nihil est in vita hominibus
Vis scire q̄ multa sciēs sit. Audi quod sequitur. Si multitudinē sci-
entie desiderat quis. scit p̄terita et de futuris estimat. scit versutias
sermonū. et dissolutiones argumentorū. signa et mōstrā scit anteq̄
fiant. et euentus tempum et seculorū. Vis scire q̄ solaciofa et leta
sit. Audi quod sequitur. non habz amaritudinē d̄uersatio illi. nec
tedium d̄uictus illius. sed leticiā et gaudiū. Vis scire q̄ delecta-
bilis amica sit. Audi qđ sequitur. In amicitia illi delectatō bona

Dorro si vis scire q̄ iustus si in carcere fuerit amicā h̄ac secū ha-
bebit. Audi quod post plura sequitur. Nec venditū iustū non dere-
liquit. sed a peccatoribus liberavit eum. descēditqz in foueam cū
illo et in vinculis non dereliquit illum.

Capitulum sedecimum continens cōsolationes sup captiuitate
morali qua quis ab aliqua p̄sona captus est excessiuo amore egritu-
dinem inducente.

Extodecimo post p̄missa ad supradictā dominam p̄inci-
palem cōsolatricem etiam alia p̄sona tristis grauata excel-
su amoris accessit gratia inueniēde cōsolationis. Cui ip̄a
morū eiusdem rei gratia quatuor p̄doneas ad consolandū
de suis puellis adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Cur queris sup amore excessiuo consolari.
talis quidē amor malus existens. non solum pene sed malum
culpe includens. per se loquēdo non recipit cōsolationem. quippe
nullū in eo bonū est accēdere quod malū ei p̄fecte excusare qat
q̄uis inde bonum aliqđ saltem p̄ accidens trahi valeat. nō em̄ sūt
facienda mala ut inde eueniant quecūqz bona. Verūtamen hac in
materia locum habet cōsolatio secundum quid vel per accidens.
puta si amor h̄mōi sit occasio boni. Est autē bene occasio boni etiaz
magni. Nimirū in habētibus symbolum facilior est transitus. quē
admodum igitur qñqz amor aliquorū spiritualis transit in carna-
lem. c̄tra quos inuebitur ap̄ls dicens. cum spiritu cepitis. nūc car-
ne cōsumamini. Ita et econuerso nōnunq̄ carnalis amor transit in
spiritualem. Quo pacto. certe p̄pter symbolicas conditiones rerū
vtrorūqz amore spirituali scz et carnali amaturum. puta p̄pter symbo-
lum pulcritudinis fidelitatis. et ardentis dilectionis. Si em̄ i ami-
co te delectat ip̄ius pulcritudo delectabilis. Audi magnū patrem

11
202
Augustinum. Nihil inquit inuenies delectabilius deo. nihil illo
pulchrius. nihil illo lucidius. Sed forte dices nō possum ip̄m sicut
hoiem oculis intueri. Audi eundē magnū p̄em. Si inquit queram
a te quare amas. r̄surus es mihi. homo est fidelis ergo fidē amas
Si fidē amas quibz oculis videtur fides. ip̄is oculis videtur de-
sursum igitur si te in amico delectat ip̄ius fidelitas. scito q̄ deus
fidelissimus est. Immo dicit scriptura. Maledictus homo qui confi-
dit in homine et ponit carnē brachiū suum et sequitur. Benedictus
vir qui cōfidit in d̄no et erit d̄ns fiducia eius. Sz hec non essent nisi
quia et siquid fidelitatis sit in hoie. tñ illa diminuta et pene nulla
est respectu fidelitatis dei. qui anthonomastice vocatur in apocali-
psi fidelis et verax. Sz nōne et alia scriptura dicit. Deus fidelis et
absqz vlla iniquitate. et fidelis d̄ns in omibz verbis suis. De quo
et paulus dixit. Fidelis est deus qui non patietur vos temptari su-
pra id quod potestis. Sz faciet cum temptatione p̄uentū ut possi-
tis sustinere. Demū si te delectet in amico ardens ip̄ius amor. pro-
fecto amor dei te p̄ueniens et ita ad se reamandū te puocat. omēz
carnalis amoris te puocāus ardorē excedit. Audi iohem os aureū
Nemo inquit amatorū carnaliū. et si sit supra modū infaniens ita
exardescere pōt in amorē dilectē sue. quēadmodū deus effūditur
in amore animarū n̄zarum. Hac autē habita cōsideratione homo qui
in hoc delectatur q̄ carnali amore ardentē diligitur atqz p̄pter
hoc ardētē diligit. facile de hoc trāsit amore in amorē sp̄ualem.
quo deū se ardentissime diligit. ipe sic puocat deū viceversa co-
opante gratia multo ardentius diligit. qm̄ ante carnaliter dilexe-
rit creaturā. Gratia quippe testante magno Ambrosio vehemētior
est ad diligendum q̄ natura. In hoc igitur sym quid et p̄ accidens
felix culpa carnalis amoris atqz eodem modo cōsolatoria quo pro-
pter symbolicas cōditiones p̄dictas v̄l cōsimiles. natus est carnalis
amor trālire in spirituale et diuinū. Postremo iste transitus fa-
cilior est propter symbolum nonnullorum modorum exhibitionis
intimissimorū. se tenentiū ex p̄te amātis amore carnali qui etiā vel
magis amātū conueniūt amore spirituali. Ita ut nōnunq̄ dicatur q̄
amico bene se sciuit exhibere qz dilexit amore carnali. is se x̄po scit
intimū exhibere amore sp̄uali q̄ ille qui sine affectione fuerat. et
nunq̄ in se carnalis amoris affectione est exptus.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. Nōne vel qñqz gustasti qm̄ suavis est do-
minus. ac nouisti. q̄ gustato spiritu desipit ois caro. Hoc autē
pacto tanq̄ de re insipida et nauseaz generāte facile sequitur odi-
um p̄sone carnaliter amate seu dilectē. et ip̄ius carnalis amoris.
odiu inq̄ etiā valde intensum. Nōne em̄ legisti qualiter amōn fili-
us dauid sororē suā thamar speciosissimā adamauerit. ita ut p̄pter
amorem eius egrotaret quā tñ postq̄ eam oppresserat et cubauerat

cum ipsa exosam habuit magno odio nimis. ita ut maius esset odiū
quo oderat eam. amore quo an dilexerat. quam idcirco a se expulit
et de cubili p ministrū suū eiecit. nec tñ legitur q hoc odium gu
stato spiritu sit secutum. quanto igitur facilius gustato spiritu seq
tur intensum odium carnalis amoris. Ex hoc autem odio facile vl
terius. sequitur q is qui prius carnali amori fuit deditus vehemē
tius dēteritur de ipō amore pbabito. et uniuersaliter de peccatis.
et per conseques maiori resurgit in gratia q si nunq̄ antea psonaz
aliqm adamasset. ac deinde p̄uia maiori gratia sequitur p̄fectior
gloria eternaliter duratura. Quid igitur. Nōne in hoc p̄fectu gra
tie et glorie cōsistit consolatio. consistit quidem et non modica. S3
qm̄ hmōi p̄fectus causa per se non est carnalis amor. qui tñ est
ocasio. Idcirco gaudeas p̄cise de p̄fectu. de carnali aut amo
re quis sit eius occasio. tamen tanq̄ de defectu et peccato semper
doleas. quez tñ doloze cōsolatio de p̄fectu tibi plurimū mitigabit.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. karissime circa defectum non modicam tri
buit consolationem ipsius defectus efficac̄ et facile remediū
Tali autem remedio defectus amoris hercos non caret. Nimirum
q̄ remediabile malum sit amor talis q̄ et cito remediari possit. pa
tet primo exemplariter in amore prius per sorozem meam recitato
quo scz amon thamar adamauit qui pulcritudine eius nō obstante
mor in maximum odium est conuersus. Defacili nanq̄ detestabil
aliqua conditio mulieris vel ipsius amoris carnalis. vincit bonuz
pulcritudinis. et p̄fecto odio extinguit ardore talis amoris. Se
cundo patet ex hoc q̄ si non esset remediabile malum magnus ille
poeta cuidius libzuz facere de amoris remedio minime p̄sumpsit.
In hoc quidem libro amatoz amatam fugere docetur eo q̄ psonaz
cuius amore quis captus est fugere principale esse remedium iudi
catur. Nimirz beccine captiuitas per sepationem personarum ab
inuicem siue per fugam optime fugatur. quippe p̄uero dicit so
let. quod p̄ocul est ab oculis p̄ocul est a corde. Docet aut et hoc
experientia cuius em̄ absentiam hodie tolero. cras et post cras me
lius et melius et tandem optime tolerabo.

III. CONSIDERATIO.

arta puella sic ait. Nunquit frater per ea que iam dicta sunt
dilucide intellexisti q̄ captum esse amore hercos est malū re
mediabile. Intellexi inquit. Sed nunc amplius et p̄fūdus hoc
intelligas. atq̄ idcirco eo amplius consoletis. Nimirum quan
do quis periculose captus est ab inimicis captiuitatis huius reme
dium est si denuo et foruz capitur et cathenatur seu tenetur ab
amicis. ne se valeat primis capientibus p̄sentare. Sed quid.

11
203
Nōne is qui amore hercos mulierē aliq̄ diligit p̄sertim illa suis
hoc fallacijs p̄curante. est quasi ab ea captus unde salomon in p̄o
uerbijs. Mulier inquit p̄ciosam viri aiam capit. Sed quō captus est
ab ea. Certe quātum ad effectum incendij et pestifere cōtagionis
atq̄ mortifere amaritudinis et dyabolice deceptionis. captus ē ab
ea tanq̄ ab inimica. eo quidem q̄ omnia eius verba. et facta. habi
tus. gestus. et incessus hmōi. suo captiuo inimicantur. Nonne hoc
verum est quantū ad effectum incēdij et pestifere cōtagionis. cum
postq̄ dixit salomon mulier p̄ciosam viri animā capit. subiugat di
cens. Nūquid potest homo abscondere ignem in sinu suo. ut vesti
menta illius non ardent. aut ambulare sup p̄unas et non oburen
tur plante eius. Sic qui ingreditur ad mulierē p̄mi sui. non erit
mundus cum tetigerit eam. Nonne illa captiuo suo seu capiēdo
inimicatur effectū mortifere amaritudinis. Certe sic. Ita q̄ ab ipō
verbo quo se dicit amare non dulcedo finaliter. sed amaritudo de
scendit. quia a suo amare per effectuum deriuationē. fit amara. ea
p̄pter rursus audi salomonē. fili inquit ne intenderis fallacie mu
lieris. Eauus em̄ distillans labia meretricis. et nitidius oleo gut
tur eius. nouissima autē illi⁹ amara quasi absinthiū. et acuta quasi
gladius biceps. pedes ei⁹ descendūt in morte. et ad inferos gres
sus illius penetrāt. per semitam vite non ambulauit Vagi sūt gres
sus eius et inuestigabiles. nunc ergo fili mi longe fac ab ea viam
tuā et ne appropies foribus domus eius. Nec ille. qui et alibi sic
dicit. Inueni amariorem morte mulierem. que laqueus venatorum
est. et sagena cor eius. vincula sunt man⁹ illi⁹ qui placet deo effu
giet illam. qui autem peccatoz est capietur ab illa. Nonne autem
captiuo suo etiā inimicatur effectū dyabolice deceptionis. Certe
sic. Audi adhuc semel salomonē de muliere extranea et aliena lo
quentem. Verba inquit sua facit dulcia. De fenestra domus mee p
cancellos p̄speri. et video paruulos. et considero vecordes iuue
nem. qui transit per plateas iuxta angulum et p̄pe viam domus il
lius graditur in obscuro. aduesperate die in noctis tenebris et ca
ligine. et ecce mulier occurrit illi ornata meretricio. p̄parata ad
decipiendas animas. garrula et vaga nec valens in domo cōsistere
pedibus suis. nunc foris autem in plateis. nūc iuxta angulos in
fidians. apprehensumq̄ deosculatur iuuenem. et p̄ cacū vultu blā
ditur dicens. Victimam p̄ salute deuoui hodie reddidi vota mea.
Idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te videre et repi
Intexui funibus lectulū meum. stravi tapetibus pictis ex egipto.
asperfi cubile meum. mirra. aloē et cynamomo. Veni inebriemur
uberibus. et fruamur cupitis amplexib⁹ donec illucescat dies. Nō
est vir in domo sua abiit via longissima. faculum pecunie secum tu
lit. in die plene lune reuersurus est in domum suam. Irretriuic eum
multis sermonibus et blandicijs labiozum. p̄traxit illum. statim

eam sequitur quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus lasciu-
ens et ignorans q̄ ad vincula stultus trabatur donec trāfigat sa-
gitta iecur eius velut si auis festinet ad laqueū et nescit. q̄ de peri-
culo anime eius agitur. nūc ergo fili mi. Audi me et attēde verba
oris mei. ne abstrahatur in vijs illius mens tua. nec decipiaris se-
mitis eius. multos em̄ vulneratos deiecit. et fortissimi quiq̄ inter-
fecti sunt ab ea. Vie inferi dom̄ eius penetrātes in interiora mor-
tis. Vex p̄sona stulta sic ad vincula tracta et capta tanq̄ ab ini-
micis. denuo capi poterit tanq̄ ab amicis et a p̄iozi captiuitate li-
berari. Per quid inquires Certe p̄ aliquid qd̄ fortis est sagittis amo-
ris et vinculis mulieris. Nempe si hac in parte viuo et rege fortis-
sis fortiores sint mulieres. Hoc tñ non obstat Nam teste scriptura
Sup̄ om̄ia vincit veritas. s. veritas fidei que s̄m apl̄m p̄ caritatem
opatur. Vnde et jobānes dicens. Si quis diligit mūdum nō est ca-
ritas p̄ris in eo. qm̄ om̄e qd̄ est in mundo d̄cupiscētia carnis est. et
d̄cupiscētia oculor̄ et sup̄bia vite. Postmodū subiungit. Nec est
victoria que vincit mundū fides vestra. Hinc est etiā q̄ cum quan-
tum ad d̄cupiscētiā carnis existens in mūdo venerabilis quidā
pater dixerit. mulier arma dyaboli. Apostol̄ petrus docens ei re-
sistere. Aduersarius inquit vester dyabolus circuit querēs que de-
uoet. s. oze vulue. aut vero oze m̄lieris libidinose. cui resistite for-
tes in fide sc̄z non solū vt paulus ait. Sumētes scutū fidei quo pos-
sitis om̄ia tela nequissimi ignea extinguerē. ne. s. vt p̄mittitur tran-
figat sagitta iecur hoīs. s̄ etiā ne vt stultus ad vincula tractus ca-
ptus maneat p̄curus. fortiori vinculo fidei capiatur. q̄tenus p̄ h̄o
de p̄iozibus mulier̄ vinculis liberetur. Quēadmodū em̄ legitur
de sampsonē q̄ vincula quibus eum d̄alida vinxerat ita rupit quo-
modo si rūpat quis filum de stuppa tortum. vel quasi fila telarum
Ita is qui captus amore mulieris quē. s. mulier velut altera d̄alida
ligaminib̄ suis vinxit. p̄ fidem illuminat ac p̄ hoc fortiori ip̄m vi-
culo amicabiliter capit. est velut alter sampson. sol fortis. aut illu-
minans interpretatus. qui taliter capti p̄ioza vincula dissipat. quō
sol illuminās nebular̄ dissipat densitatē. Nec mir̄ q̄ p̄ioza vincu-
la vincit veritas fidei p̄ caritatē seu dilectionē opantis. In horum
liquide fidei. s. et caritatis opib̄ d̄sistunt fortissima vincula. An nō
forte est opus fidei. de qua dixit saluator discipulis. si habueritis
fidem sicut granū synapis dicetis monti huic trāsi hinc et trāsbibit
et nihil impossibile erit vobis. Sed et in caritatis opere vinculum
fortissimum est attendere. de cuius fortitudine loquens hugo ille
regularis. O inquit caritas q̄ magnum est vinculū tuum. quo etiā
deus ligari potuit sc̄z in colūna flagelland̄. ad q̄ ip̄m tenere nul-
lum aliud vinculum potuisset si caritatis vinculum defuisset. Eidei
itaq̄ et caritatis opera sibi inuicem in fide per caritatem operante
coherētia. apte possūt intelligi in cathenul̄ illis sup̄a memoratis

11. 202

de quibus dicitur in exodo. Facies duas cathenulas auri purissi-
mi sibi inuicem coherentes. et hoc ibi patet de caritatis operib̄
per ordinarium apparatus. bene inquit opus caritatis per cathen-
ulas aureas significatur. q̄ sicut cathenula ex purissimis auri vir-
gulis contextur. Ita caritas ex multipharia virtutum operatione
perficitur. quas virgulas apostolus exponens ait. caritas patiens
est. benigna est et cetera. Nec autem cathenula coheret carbene
fidei. ex ipsius fidei articulis in simbolo coordinatis. Nec ex illis
que ex eis consequentialiter inferuntur constitute. que et ipsa au-
rea est et plus q̄ aurea in valore. dicere petro apostolo. Probatio
fidei vestre multo p̄ciosior auro quod per ignem p̄batur. Nō-
ne igitur liquido patet q̄ captus amore hereos mulieris secundū
p̄dicta quibus amicabiliter. tamen fortius capi potest et ligari vt
ruptis vinculis mulieris ipsam euadat. Huius etem̄ possibilitatem
euasionis salomon asserens postq̄ de mala muliere. q̄ laqueus ve-
natorum est et sagena cor eius. et q̄ vincula sunt manus illi p̄-
mississet. subiunxit. qui placet deo effugiet illam. qui autem pecca-
tor est capietur ab illa. Remedium igitur contra eius capturam est
de peccatis conteri et deo placere. Sed quid. Profecto constat q̄
p̄dicta fidei et caritatis vincula hominem deo alligantia pec-
catum excludunt sed q̄ etiam vt ipse homo deo placeat operen-
tur. De hoc sunt certa testimonia. Audi quantum ad opus carita-
tis ipsum dominum loquentem. Ego inquit diligentes me diligo.
De huius autem signo per effectum. Audi apostolum. Oculus in-
quit non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit.
que p̄parauit deus his qui diligunt illum. Porro quantum ad fidē
dicitur in ecclesiastico. Beneplacitum est illi fides. et huius signū
placencie est. qd̄ discurrendo per scripturas patet deum circa mul-
tos fecisse maxima quod tanq̄ cause eor̄ fidei ascribebat. Sed et
sine fide impossibile est deo placere.

Capitulum decimumseptimū continens consolationes super li-
gamine maleficij.

Decimoseptimo post p̄missa ad sup̄radictam dominam cō-
solatricem accessit et alius tristis maleficiatus querens
consolationem. cui mox ipsa ad consolandum eum de su-
is puellis duas deputauit.

II. CONSIDERATIO.

Prima puella ad hominē istum sic ait. O homo si maleficio es
ligatus. ita vt amore cuiusvis persone captus sis. d̄solationē
ex his queras. que circa amorē hereos sunt p̄missa. Siue autem
ad odium cuiusq̄ persone siue ad amorē maleficio sis ligatus

*Viriliter
resiste*

viriliter resistas dyabolo et consolationi tibi sit quod dudū supra neptis mea. Iohem os aureum dixisse cōmemorauit. In primis inq̄ grauis et insuperabilis est impetus dyaboli. quē si quis forti animo sustinuerit. In secundo inueniet eum infirmiozem quanto em̄ plus percussus fuerit magis refrigerat et deficit. Nec ille. Qui rursus de dyabolo xpm temptate loquens. Non inquit impulit. non tetigit. sed tantum dixit mitte te deorsum ut intelligam⁹ quod qui obedit dyabolo ipse se disponit. Dyabol⁹ em̄ suggerere potest. cogere nō potest. O q̄nta est hec consolatio. ad tantū nanq̄ viri auctoritate sequitur dyabolū non posse cogere ad inordinate quēpiam amandū vel odiendum. Si igitur amor aut odium insit etiam habitualiter. sicut per actus generaliter habitus. ita etiam cessantibus actibus tandē cessat habitus tam odij q̄ amoris. Quid ergo Profecto dum quis ab obiectis vtriusq̄ act⁹ elongatur ipsorū venit in obliuionē et tunc cessabunt actus igitur desquēter dum contra suggestionem dyaboli virili hominis resistentia et gratia dei coopante iam debilitati ac deficientis actus odij et amoris ad quos cogere nō potest per elongationē ab obiectis cessant. etiam habitus cessat vitiij vtriusq̄. et sic homo a maleficio auxilio dyaboli pcurato reformatur et hec quidē reformationis ei⁹ possibilitas pōt ipm merito consolari

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad aliud quōdam maleficij genus attendens sic ait. O homo forsā alio modo q̄ p̄dicto maleficiatus existis. faciente scz maleficio q̄ coniugem cognoscere et plem generare non possis. qd̄ deo pmittēte p subtractionē corporalis materie ad actum conjugalem seu cubicum maritalem requisite. magis est q̄ actus odij vel amoris in ipius dyaboli potestate. Sed nec sic relinquendus es sine consolatione. Est nanq̄ de remedio cuiusdam archiantistitis salubre cōsiliū in decretorū venerabili volumine recitatum. Si inquit p fornicarias atq̄ maleficas occulto s̄ nunq̄ iniusto iudicio deo pmittēte et dyabolo pparāte cubicus non sequitur. s̄ post cōtractum matrimoniū. hortandi sunt quibus ista eueniunt. ut corde contrito et spiritu humiliato. et sacerdotibus de omnib⁹ peccatis suis puram cōfessionem faciāt. et pfulis lacrimis et largiorib⁹ elemosinis. et orōnib⁹. atq̄ ieiunijs dño satisfaciāt. et p exorcismos ac cetera ecclesiastice medicine munia ministris ecclesie tales q̄ntum aauerit dñs qui abimelech ac domū eius abrahe orōnibus sanauit sanare pcurēt. Q̄ si forte sanari non poterūt. separari valebūt. Nec ille pater et nōne taliter maleficiatus cōsolabitur q̄n quod cū primā coniuge habere nō pualet separatus ab ea pōt cōsequi p scdam. Q̄ si forte maleficio. Factum est ut ipse maleficiatus ppetuo marneat impotens quo ad omnes vel alias ppter ppetuū maleficium contracto matrimonio supueniens non possit transire ad scdam. restat nihilomin⁹ p ipi⁹ consolatione nō modica q̄ p plis infortunij

Confessio.

aut per eius quenq̄ in moribus vel natura defectum. non poterit vnq̄ contristari. quinimo potius de hoc contrariū videns in alijs plurimum consolari q̄ ab omni posteritatis sollicitudine supportatur. Ad hec quidem magnifice conferunt illa que per neptem meā superius de prolis carentia sunt notata.

Capitulum decimooctauum continens cōsolationes super vinculo matrimonij ex diuersis causis onerosi.

Decimooctauo post p̄missa ad dominā consolatricem sepe dictam accessit et alius tristis querens consolationē recipere sup matrimonio oneroso. cui mox illa pro consolatione sibi impendenda sex de suis puellis gnatas consolari deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristem illum sic ait. Est ne tibi matrimoniū ex eo onerosum q̄ non potes cum vxore virgine carnaliter copulari. posses aut cum corrupta. Est forsā inquis. Sed hoc pro consolatione tibi sit q̄ hoc in potētia malum est remediabile. Nempe secundū thomam aquinēsem in hoc casu medicinaliter aliquo instrumento possent claustra pudoris frangi. nec esset hoc contra naturā quia non fieret ad delectationē sed ad medicamentū. Huius rei testis est etiam magnus ille barbarus albertus quondā ratisponensis ep̄s qui similiter idem dicit. Intelligendum tamen est hoc de medicamēto qd̄ pōt sine corporali piculo adhiberi. Aliter inter te et illā virginē nullū a principio poterat contrahi m̄imoniū. nec illa p̄cogi ad incisionē sustinendū cum mortis piculū timeat. S̄ nec cogi pōt q̄ exneū vix admittēdo se tibi reddat ydoneaz p̄ frequentē illius usum. Hoc igitur onus m̄imoniij vel cessare poterit p dictuz medicamentū vel si hoc sit impossibile separari poteris tu et ipsa et alijs coniungi. In quo quidē casu v̄ sic consolaberis q̄ hoc qd̄ p̄ma cōiuge virgine nō pualet. separat⁹ ab ea p viduā q̄ a p̄ori viro suo corrupta ē. nouo m̄imonio desq̄ potes.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Est ne tibi m̄imoniū ex eo onerosum q̄ moueris quidē ad pulcrā. s̄ ad turpē quā duxisti occupiscentia nō moueris. Est forsā inquis. S̄ hoc in casu dixisse noueris thomam aquinēsem. q̄ h̄mōi abhoiatio mulieris nō est causa naturalis s̄ accidentalis extrinseca. et ideo de ea est idē iudiciū. qd̄ de maleficio. Prefatus etiā Albertus p̄ consolationē viri dicit in hoc casu q̄ monēda est mulier q̄ mūdicia et ornatu et affabilitate se viro amabilem exhibeat. et ipse vir monēdus ē q̄ causas excogitet quib⁹ amabilior femina efficiat. et si hoc nō pdest videt⁹ esse sile maleficio et ideo separari possunt et alijs coniungi. Nec Albert⁹. Quid ergo. Profecto hoc onus m̄imoniij vel cessare poterit p abhoiatiois mulieris aliquale remediū s̄m p̄fatū Albertū. vel si hoc non poterit. restabit consolatio que circa maleficiū p̄out prius p sorozem meam deductum est locum habet.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. Est ne tibi m̄monium onerosum ratione inuirtuose uxoris. Est forsā inquit. Sed erras oīno tali diuge tibi ad virtutis exercitiū plurimū d̄ferēte et ecōuerso muliere pulcra et affabili simulq; dotata virtutib; te forsā de facili effemiatum faciente. Quod ergo in diuge oneri deputat. hoc te in viri statu d̄seruans. cedit tibi quasi plurimū ad honore. An non pot; eligis in teip̄o virtutē retinere virilis animi fortitudine conseruata. q̄ in diuge tua virtutē esse. p̄cipue addita pulcritudie te effemiantē

III. CONSIDERATIO.

uarta puella sic ait. Credo frater q̄ onus m̄monij ad corporalem turpitudinē mulieris d̄cipe nō valentis. vel mortuos parientis. vel in loco mingētis vel fetidū anhelitum. vel lepram. vel quēcunq; defectū alium qui ut ista secunduz doctores redditioni debiti et p̄d̄sequens m̄monio non repugnat. habentis. extendis. Quod si ita est nihil dubites. quin et in his possis d̄solationē reperire. Nempe generalis p̄ omnibus d̄solatio est. q̄ hec oīa d̄ferūt ad virtutis exercitiū que si ista tibi non p̄ualeant robustior esse poteris p̄pter ista. gloriofuzq; eris coram d̄no virtutū. Quippe d̄ns virtutum ip̄e est rex glorie. qui militē suam virtutibus exercitatu coronat etiam in p̄senti coram omni celesti militia ceteris paribus eminenter p̄re alijs gloria et honore. Sed nec desunt speciales consolationes. quod em̄ ex p̄missis v̄ne plis p̄creationi repugnat hoc ad cōsolationē supra neptis mee referatur. Quod vero ad horrorem visus. odoratus vel alioz sensuum ut in lepra vel alijs spectat. hoc eo sic consolationi quo rōne meriti eozundē sensuum augebitur delectatiō eternaliter p̄mansura. Vnde et homo qui anhelitum vel alia fetētia in coniuge patiēter tolerabit odorem ex hoc mirificum omnē odore hui; mundi quasi imp̄oportationabiliter extendentem vel in celis p̄cipiet. et cuz delectatione maxima sentiet sine fine. etiam in ip̄a diuge. si saluari eam d̄tingat. p̄cipue autē in xp̄o qui in patria ut quodam in libro de delicijs paradisi est ostensum gratissimum est odorabile. seu obiectum odoratus inter omnia odorabilia totū vniuersi.

V. CONSIDERATIO.

uincta puella sic ait. Est ne tibi matrimonium ex hoc onerosum q̄ cōtraxisti cum aliqua quā fortassis in nōnullis casibus nec relinquere licet. nec etiam retinere ut uxorez. sed tentum ut sororez scz cum ea viuendo continēter. Est inquit. Sed quid. Profecto et hec vita consolatione nō caret. Primo nanq; cōsoletur te similitudo matrimonij contracti inter beatissimā virginem et sanctissimuz et purissimum illum ioseph virum marie quozum consozium emulando non mediocriter ob hoc speres gratijs et virtutibus te dotari pariter et ditari. Secundo cōsoletur te. q̄ eo quietus viuis

quo te filiozum pueritas non p̄turbat. immo cōsolētur te et cetera d̄solatoria p̄ neptem meam tacta sup̄ius de carentia liberozum Tercio d̄solentur te et illa d̄solatoria que supra p̄ meā d̄sobrinam dicta sunt de carentia veneree voluptatis. Deniq; cōsoletur te q̄ secundū hugonē illū regulare d̄tinentē vita mūdicie gignit flozem pietatis parit fructū. bonē d̄sciētie p̄fert odore. Quis autē hec vbi vel carnalis minus ve mund; non potius in se diligeret et eligeret q̄ d̄cubitū diugalem. In his siquidē d̄sistit secura mens. de qua salomon ait. secura mens quasi iuge diuiniū. s. hoīs etiā viatoris. Sed et eisdē flozibus fructibus et odoribus celestes cōiue p̄oculdu bio plurimū recreantur.

VI. CONSIDERATIO.

exta puella ad d̄suetā m̄monij iura reuertēs sic ait. Est ne tibi m̄monium onerosum rōne difficultatis educādi et nutriēdi multā p̄lem Est inq̄es. Sed iacta cogitatu tuū in d̄no. et ipse te enutriet. atq; p̄lem. m̄tos. s. et varios modos h̄ns pli tue p̄uidendi. An non diuinū p̄missum ab onere sup̄flue sollicitudinis te allouabit. quo quidē p̄missio ille qui volucres celi pascit. etiā homini te iste ap̄lo dudum dixit. Non te deserā neq; derelinq̄. cui; verbi sanum intellectū discas p̄ illustrem aquinēsem qui de deo loquente ap̄lo et dicēte. Ip̄e em̄ dixit n̄ te deseram. postillādo dicit hoc esse rōnem quare non debemus sup̄flue esse solliciti. s; tñ facere quod in nobis est cum fiducia diuini auxiliij. Ip̄e em̄ dixit ioseph primo. Non te deserā quin tibi ministrem necessaria. d̄modo facias quod in te est debito modo q̄rendo necessaria. Hec aquinensis qui etiam post sequēs verbū neq; derelinq̄ fiduciā diuini auxiliij extēdit etiam ad semen iusti viri. inducēs illud p̄s. Non vidi iustū derelictū. nec semen eius querēs panem. Deniq; q̄ aurozitati diuine et p̄missio h̄mōi de h̄ndo auxiliū dei in hac materia sit pijs parentib; cum omni fiducia innitendū. nec aliquatenus hesitandū. ad hoc plura exempla faciunt. Inter que vnū insigne recitatur de uxore vide licz cuiusdam paup̄is militis que simul et semel duodecim pueros masculos pepit. quos p̄pter paup̄tatē non sperabat se posse enutrire. timentiq; ob hoc odium et d̄motionē viri sui cōmisit ancille sue ut mox illos infantulos in quadam riparia submergeret. Illa itaq; ancilla hac de causa se cum illis infantulis ad ripariā conferente et tamen circa factum sibi cōmissum an p̄ficere vellet hesitāte. accidit q̄ archiepiscopus coloniensis cum patre puerozum de quodam loco equitans superuenit. Qui videns a remotis dictam ancillam circa litus fluij occupatam. vni de sua cōmitua mādauit ut illuc equitaret et quid ibi ageretur aduerteret. Quo reuerso et dicente se tot simul infantulos inuenisse. Ip̄e episcopus ad fluium illum celeriter equitauit et videns illos duodecim pueros

ac cognito toto facto. sciensq; patris et matris eorum inopiam. dixit se velle esse patrem eorum nutritum. et assumpsit eos in suam curam et processu tempis ad scholas posuit. qui omnes tandem in noua canonica propter eos in ciuitate coloniensi instituta et iuxta duo denarius eorum numerum ad apostolos noiata volente altissimo in canonicos profecerunt

Capitulum decimumnonum continens consolationes super vinculo excommunicationis suspensionis et interdicti.

Decimono post premissa ad supradictam dominam consolatricem principalem accessit et alius tristis petens consolari super vinculis excommunicationis. suspensionis. et interdicti. cui mox illa de suis puellis duas assignauit gnatas ad consolandum.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo scias quod prelati ecclesiastici et precipue summi pontifices sunt medici spirituales. eo quod contra tumorem contumacie qui est utriusque piculosior omni corporali tumore in quantum meretur pena gehenne. membris corporis christi militici et maxime dicto tumore infirmis seu grauatis adhibere habent spirituale medicinam censure ecclesiastice. cuiusmodi est sententia excommunicationis. suspensionis et interdicti. Hinc namque de excommunicatione dicunt iura quod medicinalis est non mortalis. dummodo in qua lata fuerit non contemnat. Dices forte quod est medicinalis. Ecce qui excommunicatur. ad hoc ut ait apostolus excommunicatur ut spiritus saluus fiat. Spiritus igitur excommunicati ob contumaciam in piculo esset salutis sue sine excommunicatione. Et nonne hoc sufficit pro consolatione. Nimirum consolari solent homines de amarissimis medicinis propter spem salutis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Si excommunicationis sententia in te lata est iusta. ipsam non contemnas. sed de ipsa potius consolaris tanquam de salubri medicina. quod tanto est salubrior quanto ab excellentiori apothecario in cuius cordis apotheca non modo virtutes herbarum. sed omnium virtutum aromata continentur. est defecta. cum non ab homine ut dicunt iura sed solum factos presens a deo procedere vincula ecclesiastica dinoscatur. Audi iohanne os aureum. Nemo inquit contemnat vincula ecclesiastica. Non enim homo est qui ligat. sed christus qui hanc potestatem dedit et dominos fecit homines tanti honoris. Porro si sententia iniusta fuerit dummodo pro contemptu non ligentur alias non ligatus sed magis patienter feras excommunicationem iniustam. celestem coronam mereberis solum sententiam magni preces. Qualem inquit aut quantum precij. Vtque tanto magis preciosa quanto sententiam sustinueris magis iniuriosam. Sane si pro hec de excommunicationis vinculo consolari valueris de suspensionis et interdicti vinculis magis valebis. Quippe sententia excommunicationis maior est solum se omnibus penis ecclesiasticis.

Capitulum vicesimum continens consolationes super irregularitatibus et inhabilitatibus liberam ordinum susceptionem et executionem impediens.

Decimo post premissa ad supradictam consolatricem principalem etiam alius tristis irregularitatibus et inhabilitatibus impeditus accessit querens consolationem. Cui illa duas de suis puellis mox exhibuit gratia consolationis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O homo non est dubium quin predicta tua irregularitas siue inhabilitas paupiores te faciat et in gradu humiliori constituat. atque sic ad gradum habitualis humilitatis perfectiorem te disponat. Sed quid Certe si te grauatur irregularitas huiusmodi vel inhabilitas pro quanto paupiores te reddit ad plurima recurras consolatoria per sodales meas superius clarissime declarata. Porro gradus humilior est tibi desiderate amplectendus gratia perfectioris humilitatis. et hoc quantum merito te debeat consolari hoc sodales mee superius si ipsas attenderis dilucide te docebunt. Sed et hoc ad presens occurrit quod gradus perfectior humilitatis non modo episcopali infusa. sed et omni ornata ecclesiastico amplius te ornabit. Audi dulcem premissam clareuallia ad decorem humilitatis commendandum minus dicentem et plus intelligentem. Nulla inquit splendidior gemma in omni precipue ornata summi pontificis quam humilitas.

Nec mireris de dicto huius patris. Nimirum ornatum episcopalis infuse ex humilitate sola sed excellentibus compationibus multiplicata ac diuersificata. si volueris. poteris fabricare. Ipsa namque est ut amethystus ebrietatem superbe presumptionis tollens. Ipsa est ut iaspis phantasmata illa fugans que superbus patitur somnians se aliud esse cum nihil sit. Ipsa est ut saphirus reprimens timores metales. quemadmodum saphirus corporales. Ipsa est ut opamas faciens hominem deo et hominibus gratiosum. quemadmodum deo et hominibus odibilis est superbus. ipsa est ut adamas que gemma ab adamando nuncupatur. quia homo humilis pro ceteris adamatur. ipsa est ut topasius que portanti non poterit nocere inimicus. Nam et solum patrem clareuallis. Humilitas est omni indifferenter persone quodam turris fortitudinis a facie inimici. Sed et anthoni vidit omnes laqueos inimici tentos in terra. et ingemiscens dixit. quis putas transiet ista et audiuit vocem dicentem humilitas. Denique ipsa est ut smaragdus quo nulla oculorum gratiosior est refectio. Nam et humilitas in homine considerata est omnium oculis grata et consolatoria aditio.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Idcirco forte de irregularitate siue inhabilitate conturbaris. quia te excludit a dignitatibus ecclesiasticis. Sed quid. Profecto quod propter hoc debeas conturbari. hoc onera annexa honori declarant. super quo ad sodales meas hec onera ponderantes et plurimum aggrauantes te duxi remittendum. Porro

si turbans ratione irregularitatis vel inhabilitatis utpote executi-
onem ordinu prius susceptorum .et p oseques non solu tempale emo-
lumentu vel honore .sup quoz oppositus prius soroz mea te est co-
solata .Sed et spualem pfectum et deuotioez impediētis ad conso-
latorium bonu obediētie te remitto tanq ad illud qd vna cu deu-
tionis desiderio melius est quodamō .q sit s3m se victima pfectus
spualis seu superogato cuiusuis deuotiois .de q tibi p soroz mea-
ru dicta supi et i sequētib9 p neptes meas pleni9 poterit appere

Explicit vndecimus liber de solatione theologie Incipit duo-
decimus liber continens consolationu remedia opruna contra illa
turbatiua que opponuntur deuotioni contemplationi et studedi opor-
tunitati .Capitulum primu continens consolationes sup carētia diui-
noz officioz et sacramētoz et spaliter sacre cois tpe interdicti .

Vodecimo pncipaliter decem tristibus ad supradi-
ctam dnam consolatricē pncipalē accedentibus pri-
mo omniu vnul ex eis de carētia diuinorū officioz
et sacramētoz et specialiter sacre cois tpe interdi-
cti est oquestus .cui mox illa de suis puellis pro co-
solatione impendenda quinq assignauit .

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait . O amice karissime estimo q diuina officia
et ecclesie sacramta .et spaliter sacra omunio si no essent inter-
dicta tpe interdicti spm tuu recrearet .Sed quid modo .Ecce ad co-
solationē tibi sit q p hoc q spualis medic9 hac recreatoez vtrūq
interdixit dietat mēbra corpis xpi mistici non sana quibus multuz
ualet taliter dietari .Nam hmoi abstinentia est ei sūma medicina et
si obediāt medicō .signū hnt solatoriu .scz signū osequēdi in pri-
mo sanitate p sue infirmitatis .puta tumoris otumacie cessationem .

Nec obstat q no in oibus quibus dicta et sacramtoz recreatō
interdicit tumor otumacie inuenit .Nempe ppter tumorē vel aliā
infirmitatē capitis vel mēbra alterius sepe ex iussu medici oibus
mēbris alijs sanus cibus et potus subtrahitur .ex hoc solo q ime-
diatē no sano mēbro adherēt . Nā quis incipiete pdropisi tū vnū
membz hois sit inflatū . rōne tñ illius oibus mēbris alijs pot9
subtrahitur quantūcunq bonus . Sic aut est et in pposito q dicta
subtrahitur recreatio etiā sanis mēbris ecclesie sine eoz culpa . s3
no sine causa .ex eo scz q aliq habent adherentiam .vel secundū lo-
cum cum non sanis ut scz si possint dent opam efficacem ut cesset
tumor arrogantie siue cotumacie .in illis quidē ppter quoz culpā
lata est sentētia interdicti . vl si hoc no possūt saltē ipi culpabiles
eo citius ad cor redeāt quo magis hnt de hoc opati alijs et timere
dei offensam grauiorē q ipozum occasione ipsi alij per pdicte sue

recreationis subtractionē affliguntur .que nihilominus mēbra sana
si veraciter sana sunt utpote ad corpus xpi misticu comune sibi et
alijs bene disposita etiā ipa p omune bonu eiusdē corpis solatur
quoz pfecta sanitas hoc requirit .q ut verbis vtar magni patris .
comunia pprijs non ppria omunibus anteponant .

II. CONSIDERATIO

secunda puella ad sana mēbra se oferēs solationisq materiā
ad sacre coionis restringens sacramtū sic ait . O hō si de mē-
bris sacris es . subtracto tibi tempe interdicti eucharistie sacramēto
hoc p consolatione tibi sit . q p hoc non priuaris necessario re ipa
sacramenti . Dices forte que est hoz differētia . Ecce illustris aq-
uensis inter hec distinguēs . Id inquit quod est sacramentum est si-
gnum eius quod est res sacramēti . Duplex est aut res huius sacra-
menti . Vna quidē que est significata et orenta . s . ipe xps . Alia autē
est significata et no orenta . s . corpus xpi misticu . quod est societas
sanctoz . Sacramtū ergo tm sunt species sacramentales . et esto
q hoz sumptione mēbra aliqua dicti corpis priuētur tpe inter-
dicti . re tñ sacmēti . vel effectibus eius non priuantur necessario
immo quantum ad hoc videtur eis forte paz deire maxime eta-
te puectis et in hijs q fidei sunt bene instructis et si talibus aliqd
deperit quo minus ea consequantur . hoc qdammo stat p eos . Istis
nanq no necessario subtrahitur res sacramti significata et orenta
scz ipe xps que pfecte possunt eo tpe saltē desiderare . s3 sanctissimi
pris Gregorij egregio patz testimonio . q qui pfecte deū desiderat
pfecto iam habz que amat . Non subtrahitur etiam necessario res
significata et no orenta . s . corpus xpi misticu . de quo dixisse vide-
tur beata Agnes . iam corp9 eius corpi meo sociatum est . s . inquan-
tum ipa ei tanq mēbra sociata est . quis et hoc de vero xpi corpore
p fidē et desideriu habito possit intelligi . de quo videtur addidisse
et sanguis eius ornauit genas meas . s . eo passo tanq maxime dile-
ctionis signo . igneum ruborē amoris in ea excitante . et illo forte
eius genas p redundantia rubore pportionabili corpaliter deco-
rante . Deniq mēbris sanis etiā quantū ad effectū sacramēti sic
p solatione q cibū sacramentalē corpaliter subtractū māducare
possūt fide et desiderio . Eide quidē dicente magno pte Augustino
crede et māducasti . Quantū aut ad desideriu sup illud apli qui mā-
ducat indigne zc . Dicit glosa . Duos dicim9 esse modos māducādi
vnū sacramentalē et aliū spualtem qd illustris Aquinensis quodā in
loco sic explanat . Sicut inquit aliqui baptizātur baptismo flāmis
ppter desideriu baptisimi anteq baptizētur baptismo aque . Ita etiā
aliqui māducāt spualiter hoc sacramtū anteq sacramentaliter sumāt
ppter desideriu sumēdi ipm sacramtū . et hoc mō dicūtur baptizari
et māducare spualiter et non sacramentaliter illi qui desiderant
hec sacramēta . Nec ille .

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. forsitan adhuc frater cōturbaris ex eo qui
dem q̄ desiderio non obstante qui cibū sacramentalē sacramē
talitaliter nō manducat. illi ex hoc recipiūt detrimentū. Nam p̄e
fac⁹ illustris post p̄missa verba sua imediate subiūgit. q̄ nō frustra
adhibetur sacramentalis māducatio. quia plenius inducit sacramē
ti effectum ip̄a sacramēti susceptio q̄ solū desiderium. Quid ergo.
p̄fectoverum dicit ille de solo desiderio. eo q̄ op̄i op̄ato i ecclesie
sacramēto s̄m se sumpto aliq̄ ultra plura q̄ ad solū op̄ op̄ans spe
ctant p̄rogatiua est attribuēda. quo tñ nō obstāte d̄tra dictū detri
mentū videtur posse vel aliquale remediū ei adhiberi qui nō solū
desideriū habet sacramēti. s̄ insup habz aliquid vicē q̄dam mō sup
plēs sacramentaliū speciez. Quid inquit est illud. Reuera id esse
videtur q̄ homo sacramēti desiderio supaddat tantā actualē deuo
tionē et dispositionē cū quāta alias se p̄paraz ad veꝝ sacramentū
Si em̄ illo tempe quo alias ad sacramentū essz accessurus bñ recol
lectus. confessus. et d̄ctus. p̄ spaciū vnius misse vel circiter deuo
tioni se daret ac si esset cōicatur⁹. et sic dispositus nihilominus ex
obediētia ecclesie a p̄ceptione sacramēti et a missa abstineret. hoc
quantū ad effectū sacramēti p̄cipiendū. videretur quasi in omnibus
vicē supplere susceptōis sacramenti seu sacramentalium specterum
Nec mirz. quia sola p̄fecta obediētia quasi in omnibus similitu
dinem habet p̄portionabilē cum hostia consecrata. scz in rotūdita
te. latitudine. tenuitate. colore. sapore. virtute. nutriendi p̄agine.
et in sacerdotali b̄ndictione. ac etiam in nomine. Vis primo ad
p̄positum dictam similitudinē intelligere quantū ad rotūditatē.
Ecce sicut hostia in rotūdū circūcisa est. et p̄ d̄sequens motu circu
lari facile mobilis est. ita et p̄fecta obediētia quodāmodo in rotū
dum circūcisa est. Nam sicut pater quidā tradit. x̄ps formā sp̄ualis
circūcisionis dedit. qñ voluntatē p̄is sue volūtatē p̄posuit dicēs
non sicut ego volo. sed sicut tu. Propter quā rotūditatē in mani
bus op̄m relucēte. dicit sponsa in canonicis manus eius tornatiles
Quodqz etiā ad modū rotūdoꝝ. siue circulariū que a sp̄u seu a vē
to agitatur p̄fecte obediētes sint facile mobiles patet in figura
Quippe in ezechiele dicitur. quocunqz ibat sp̄s illuc eunte sp̄u et
rote pariter leuabātur sequētes eum. spiritus em̄ vite erat in rotis
p̄ quod apte p̄t intelligi q̄ p̄fecte obediētes facile mouētur tanq̄
rote siue a sp̄u diuino qui est in eis. siue etiam a spiritu humano se
cundū ordinē diuino spiritu institutum. s̄. a superioris voluntate. et
absqz mora et absqz p̄prioꝝ op̄m retardatione faciant qd̄ mudatur
Vñ quantū ad mirā mobilitatē obediētiū. narrat Cassian⁹ q̄ i the
baide erat cenobium in quo plus q̄ quinqz milia fr̄m sub vno rege
bantur abbate a quibus tanta obseruantia obediētie regula sole
bat custodiri q̄ cum sonitū campane audiebāt ad orationē vel ad
opus aliq̄ inuitatis. certatim e cubilibus suis p̄r̄perere sol. bant.

12. 209.
Ita ut is qui opus scriptoris exercebat quā reptus fuerat literam
inchoasse finire non audebat. sed imperfectam derelinquēs nō tam
opis compendiosa lucra sectaretur. q̄ obediētie virtutē. Nec qui
dam hystoriograph⁹. Vis secundo scire similitudinē cum ho
stia d̄secrata quantū ad latitudinē. per quā hostia immobiliter iac
et sicut ponitur. Ecce sicut ad modum hostie rotūde mouetur obe
diens facile ab alio. ita ad modū late hostie iacet vbi ponitur. id
est manet immobiliter in om̄i eo qd̄ lōge lateqz sibi imponit scz nō
tñ ab vno. sed a quolibet suo supioꝝ. q̄uis etiam ip̄i supioꝝ dicit
possit veraciter latum mandatū tuum nimis. Vñ quantū ad plurali
tatem mandatorū dei longe lateqz sparsim in scrip̄uris contentoꝝ
rum. ait p̄s. Ambulabā in latitudine. quia mandata tua exquisiui
Quantū at̄ ad iacere immobiliter seu subiacere s̄m latitudinē māda
tis oim̄ supioꝝ dicit apl̄s. obedite p̄positis v̄is et subiacete il
lis. S̄ et petrus ap̄tol⁹. Subiecti inquit estote om̄i humane cre
ature p̄pter deū. Vis tercio scire obediētie similitudinē cum ho
stia d̄secrata quantū ad tenuitatē. Ecce p̄fecte obediens habet au
res adiendi. s̄. tenues ad bene audiendū. id est ad p̄mpte obediē
dum. Sed et sicut hostia caret grosse substantie sp̄ssitudine impediē
te ipsius a sacerdote fractionem. et etiam a lingua vel ore sumētis
facile diuisionē. Ita p̄fecte obediens caret grosse impediēte sue
p̄prie voluntatis a supioꝝ fractionē. vel ipsius a p̄prio sensu et vo
luntate per os vel linguā p̄cipientis diuisionē. vel sui cordis mol
lificationem. et humectationē scz humore deuotōis p̄ liguā p̄lati
instruentis. Vis quarto scire obediētie similitudinē cum hostia
consecrata in colore. Ecce sicut hostia non obfusca. sed colorata
est albedine. ita p̄fecte obediens coloratus est candore innocētie
carens maculosa peccatorū impuritate. dicente psalmigrapho. Be
ati imaculati in via qui ambulant in lege d̄ni. s̄. p̄ obediētiā. S̄
et p̄fecte obediens non habet faciem obfuscatā tenebris tristicie.
Audi patrē clareuallis. Serenitas inquit in vultu. dulcedo in ser
monibus multū colorat obediētiā. facies tenebris tristicie obfu
scata denotionem ab animo recessisse significat. Vis quinto scire
obediētie similitudinē cum eucharistia in sapore. Ecce sicut eukari
stia saporem habet cōioꝝ et substantialioris cibi. s̄. panis simila
ginei. de quo dicitur in ecclesiastico. Inicium necesse rei vite homi
num panis silagineus. Ita et obediētia habet saporem cibi dicen
te saluatore. meus cibus est ut faciaꝝ voluntatē eius qui misit me.
Sed nec cibi saporem habz cuiuscūqz. s̄. substantialis. nō solū em̄ sub
stantiale est quo homo subsistit. p̄cise deo obedire iuxta illud eccle
siastes. Deum time et mandata eius obserua hoc est omnis homo.
s̄. etiā in religione xp̄iana substantiale est p̄ceptis seu mādatis siue
volūtatē alioꝝ etiā supioꝝ obedire. Vñ et inter tria vota substāci
alia. votum obediētie est p̄cipuum. sunt autē accidentalia ea que

supererogationis sunt ut consilia. Vis sexto scire obedientie similitudinē cum hostia in virtute nutriēdi. Ecce sicut hostia potest nutrire corpus naturale. Ita obedientia est cib⁹ qui optime nutrit corpus xp̄i misticū. quod est ecclesia fidelium. que si non nutretur obedientia nō posset subsistere. Vis septimo scire obedientie similitudinē cum hostia in ymagine. Ecce sicut hostia cōiter ymaginem continet sub aliqua forma ipsius xp̄i. Ita dicit quidā pater obedientia est ymago celestis hoīs. Sed nec esset obedientia p̄sertim spiritalibus p̄latiis xp̄i vicariis exhibēda. si non esset ymago xp̄i subditis imp̄ssa siue xps in eorū ymaginatione. imo apl̄s in obedientia etiam carnalibus diuinis exhibēda subditis imp̄imit ymaginationē de xpo seu de dño habendā. Obedite inquit domus carnalibus sicut xpo. nō quasi hoibus placentes. s; ut serui xp̄i faciētes voluntatē dei ex animo cum bona voluntate seruientes. sicut dño et non hoibus. Vis octauo scire obedientie similitudinē cum hostia consecrata in b̄ndictione siue d̄secratione sacerdotis. De qua in decretorū volumie dicitur. nō om̄is panis s; accipiens b̄ndictōnem fit corpus xp̄i. Ecce etiam ip̄a obedientia in p̄sona subditorū non caret sacerdotali b̄ndictione. Nam obedientes ut superius patuit m̄ltipliciter b̄ndicūtur a sūmo sacerdote imo sicut sacerdos sup̄ hostiam d̄secrandā in p̄sona xp̄i dicit. Hoc est em̄ corpus meū que verba sacramentalia efficiunt quod figurāt. Ita sūmus sacerdos xps. sic obediētes puenit in b̄ndictionib⁹ suis. q̄ ipsi vna cum eo efficiūtur et cōstituunt corpus eius. s. misticum in vnitae ecclesie

Deniq; nono et vltimo si vis scire obedientie similitudinē cū eucharistia in nomie. Ecce sicut eucharistia vocatur hostia quod est nomen quoddā sacrificij offerendi p̄pter quod sacerdos vna cum calice leuando hostiam. dicit suscipe sancta trinitas hanc oblatōez etc. Ita etiam diffiniendo dicitur obedientia est spontaneū et rationale p̄prie voluntatis sacrificiū. Vnde et in ecclesiastico dicitur salutare sacrificium est attendere mandatis. imo in regum libro dicitur. Melior est obedientia q̄ victime. Licet igitur xps qui est res sacramenti cum his qui sacramentū nō tm̄ spūaliter s; etiā sacramentaliter māducant existēs p̄ p̄sentiam corpalem nō sit illo modo sine sacramentali ip̄ius sacramēti sumptōe cum obediētibus qui rōne desiderij sacramentū manducāt tm̄ spūaliter. s; alio mō essendi cū eis tm̄ cū obia p̄fecta s; p̄missa cū sacro eucharistie siue cū speciebus sacramentalibus tā multimodā ut p̄mittit habeat similitudinē. cūq; in habētibus symbolū s; mundi sapientē facili⁹ sit trāsire. igit̄ habito desiderio sacri et addita p̄fecta obedientia q̄ tpe interditi a sacrali sumptōe abstinet. p̄sertim vna cū dispositōe et actuali deuotōe p̄ tactis. poterit sine ip̄o sacro sacraliter sumpto trāsiri facile ad re sacri q̄ est xps et q̄si ad totale effectū quē dicta obia circūscripta. facim vtroq; mō māducatōis spūaliter et sacraliter sumptū posset opari.

Nimirum hoc huic videtur concordare q̄ cum loquēte ih̄u ad turbas extollens vocem quedā mulier ad ip̄m diceret. Beatus v̄ter qui te portauit. per quod corpalem eius conceptionē in vtero virginis beatificauit. Xps ip̄e magis solam mentale d̄ceptionē verbi dei in custodiētibus ip̄m beatificans sic r̄ndit. Quinimo beati qui audiunt verbū dei et custodiūt illud. quod quidem custodire constat ad obedientiam verbi dei pertinere.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella pro cōsolatione tristis volens ostendere q̄ p̄pter p̄fectam obedientiā desiderio sacramēti sup̄additaz tpe interditi p̄ modū antedictū ita d̄tingit sacramēti effectus et fruct⁹ cōsequi sine ip̄ius sacramentali sumptione sicut extra temp⁹ interditi ip̄m sacramentū spūaliter simul et sacramentaliter sumendo. et hoc inductiue quasi p̄ om̄s et singulos effectus sacramēti de quibus doctores loquūtur et specialiter illustris ille de aquino qui possit reduci ad vndecimū discurredo sic ait Ecce q̄ntum ad primū effectū sacramentū eucharistie confert vitam gratie. Veniēs em̄ xps in hominem sacramentaliter vitam gratie opatur s; illud verbū eius. Qui māducat me viuēt p̄pter me. et s; illud. Panis quē ego dabo caro mea est p̄ mundi vitam. Sed nec aliquis habet gratiam s; p̄dictum illustrē añ susceptionē hui⁹ sacramēti. nisi ex aliquo voto ip̄ius. vel p̄ semetip̄m. sicut adulti. vel voto ecclesie sicut paruuli. Sed quid de obedientia. Profecto obedire mādati etiam confert vitam gratie. Dicit namq; ecclesiastes. Deum time et mādata eius obserua. hoc est om̄is homo. hoc inquit. id est p̄ hoc quasi per formam habet om̄is homo esse gratie ut pater quidam exponit. S; et in Ezechiele dicitur. Si impius in mandatis vite ambulauerit vita viuet. cuius nimirum sensus est. Si ambulauerit in mandatis vite. id est que obseruata cōferunt vitam gratie. vita viuet que sequitur scz vita glorie. Rursum quantum ad secundū effectū dñs noster corpus et sanguinē suum in eis reb⁹ cōmēdauit que ad vnū aliqd̄ ex multis puta granis et racemis rediguntur. secundum magnum patrem. per hoc autē effectus sacramenti cōsideratus dicitur esse hominē vnire deo et p̄ caritatē incorpare corpi xp̄i mistico scz ecclesie secundū doctore prius dictum. Sed quid de obedientia. Profecto obedientia vnit deo quod in virgine glorioza excellenter est impletum. ut em̄ ad nūcium angeli obediēter dixit. Ecce ancilla domini fiat mihi s; verbū tuum mox vnitus est ei dei filius mētaliter et corpalliter et ip̄a sibi. S; et obia a corde hoīs p̄p̄iu sensum et voluntatē expellendo habitaculū deo quasi excidit. Vñ dñs in domo symonis discubuit qui obediens interpretatur. Constat quoq; q̄ sicut inobediencia scisma facit in ecclesia seu diuisione. Ita obedientia facit cum ipsa ecclesia obediētium vniōnem incorpans eos corpi xp̄i mistico p̄ caritatē. Vñ et in bethania q̄ dom⁹ obediēte

supererogationis sunt ut consilia. Vis sexto scire obedientie similitudinē cum hostia in virtute nutriēdi. Ecce sicut hostia potest nutrire corpus naturale. Ita obedientia est cib⁹ qui optime nutrit corpus xp̄i mysticū. quod est ecclesia fidelium. que si non nutrietur obedientia nō posset subsistere. Vis septimo scire obedientie similitudinē cum hostia in ymagine. Ecce sicut hostia cōter ymaginem dñet sub aliqua forma ipsius xp̄i. Ita dicit quidā pater obedientia est ymago celestis hoīs. Sed nec esset obedientia p̄sertim spiritualibus p̄latis xp̄i vicarijs exhibēda. si non esset ymago xp̄i subditis imp̄sa sive xp̄i in eorū ymaginatione. imo ap̄s in obedientia etiam carnalibus diuinis exhibēda subditis imp̄imit ymaginacionē de xp̄o seu de dño habendā. Obedite inquit dom̄is carnalibus sicut xp̄o. nō quasi hoibus placentes. s; ut serui xp̄i faciētes voluntatē dei ex animo cum bona voluntate seruiētes. sicut dño et non hoibus. Vis octauo scire obedientie similitudinē cum hostia consecrata in b̄ndictione sive cōsecratione sacerdotis. De qua in decretoꝝ volumie dicitur. nō om̄is panis s; accipiens b̄ndictōnem fit corpus xp̄i. Ecce etiam ip̄a obedientia in p̄sona subditoꝝ non caret sacerdotali b̄ndictione. Nam obedientes ut superius patuit m̄ltipliciter b̄ndicuntur a sūmo sacerdote imo sicut sacerdos sup̄ hostiam cōsecrandā in p̄sona xp̄i dicit. Hoc est em̄ corpus meū que verba sacramentalia efficiunt quod figurāt. Ita sūmus sacerdos xp̄s. sic obediētes puenit in b̄ndictionib⁹ suis. q̄ ipsi vna cum eo efficiuntur et cōstituunt corpus eius. s. mysticum in vnitae ecclesie

Deniq; nono et vltimo si vis scire obedientie similitudinē cū eucharistia in nomie. Ecce sicut eucharistia vocatur hostia quod est nomen quoddā sacrificij offerendi p̄pter quod sacerdos vna cum calice leuando hostiam. dicit suscipe sancta trinitas hanc oblatōē. Ita etiam diffiniendo dicitur obedientia est spontaneū et rationale p̄prie voluntatis sacrificiū. Vnde et in ecclesiastico dicitur salutare sacrificium est attendere mandatis. imo in regum libro dicitur. Melior est obedientia q̄ victime. Licet igitur xp̄s qui est res sacramenti cum his qui sacramentū nō tm̄ spūaliter s; etiā sacramentaliter māducant existēs p̄ p̄sentiam corpalem nō sit illo modo sine sacramentali ip̄ius sacramenti sumptōe cum obediētib⁹ qui rōne desiderij sacramentū manducāt tm̄ spūaliter. s; alio mō essendi cū eis tñ cū obia p̄fecta s; p̄missa cū sacro eucharistie sive cū speciebus sacramentalibus tā multimodā ut p̄mittit habeat similitudinē. cūq; in habitibus symbolū s; mūdi sapientē facili⁹ sit trāsire. igit̄ habito desiderio sacri et addita p̄fecta obedientia q̄ tpe interditi a sacrali sumptōe abstinet. p̄sertim vna cū dispositōe et actuali deuotōe p̄ tactis poterit sine ip̄o sacro sacraliter sumpto trāsiri facile ad rē sacri q̄ est xp̄s et q̄si ad totale effectū quē dicta obia circūscripta. sacm̄ utroq; mō māducatōis spūaliter et sacraliter sumptū posset opari.

Nimirum hoc huic videtur concordare q̄ cum loquēte ih̄u ad turbas extollens vocem quēdā mulier ad ip̄m diceret. Beatus v̄ter qui te portauit. per quod corpalem eius conceptionē in utero virginis beatificauit. Xps ip̄e magis solam mentale cōceptionē verbi dei in custodiētibus ip̄m beatificans sic r̄ndit. Quinimo beati qui audiunt verbū dei et custodiūt illud. quod quidem custodire constat ad obedientiam verbi dei pertinere.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella p̄o cōsolatione tristis volens ostendere q̄ p̄pter p̄fectam obedientiā desiderio sacramenti sup̄additaz tpe interditi p̄ modū antedictū ita cōtingit sacramenti effectus et fruct⁹ cōsequi sine ip̄ius sacramentali sumptione sicut extra temp⁹ interditi ip̄m sacramentū spūaliter simul et sacramentaliter sumendo. et hoc inductiue quasi p̄ om̄es et singulos effectus sacramenti de quibus doctores loquuntur et specialiter illustris ille de aquino qui possit reduci ad vndecimū discurredo sic ait Ecce quātum ad primū effectū sacramentū eucharistie confert vitam gratie. Veniēs em̄ xp̄s in hominem sacramentaliter vitam gratie opatur s; illud verbum eius. Qui māducat me viuit p̄pter me. et s; illud. Quis quē ego dabo caro mea est p̄ mundi vitam. Sed nec aliquis habet gratiam s; p̄dictum illustrē añ susceptionē hui⁹ sacramenti. nisi ex aliquo voto ip̄ius. vel p̄ semetip̄m. sicut adulti. vel voto ecclesie sicut paruuli. Sed quid de obedientia. Profecto obedire mādatis etiā confert vitam gratie. Dicit nanq; ecclesiastes. Deum time et mādata eius obserua. hoc est om̄is homo. hoc inquit. id est p̄ hoc quasi per formam habet om̄is homo esse gratie ut pater quidam exponit. S; et in Ezechiele dicitur. Si impius in mandatis vite ambulauerit vita viuet. cuius nimirum sensus est. Si ambulauerit in mandatis vite. id est que obseruata cōferunt vitam gratie. vita viuet que sequitur scz vita glorie. Rursum quantum ad secundū effectū dñs noster corpus et sanguinē suum in eis reb⁹ cōmēdauit que ad vnū aliqd̄ ex multis puta granis et racemis rediguntur. secundum magnum patrem. per hoc autē effectus sacramenti cōsideratus dicitur esse hominē vnire deo et p̄ caritatē incorpare corpi xp̄i mystico scz ecclesie secundū doctore p̄ius dictum. Sed quid de obedientia. Profecto obedientia vnit deo quod in virgine glorioza excellenter est impletum. ut em̄ ad nūcium angeli obediēter dixit. Ecce ancilla domini fiat mihi s; verbū tuum mox vnitus est ei dei filius meta liter et corpali ter et ip̄a sibi. S; et obia a corde hoīs p̄p̄riū sensum et voluntatē expellendo habitaculū deo quasi excidit. Vñ dñs in domo symonis discubuit qui obediēns interpretatur. Constat quoq; q̄ sicut inobediētia scisma facit in ecclesia seu diuisionē. Ita obedientia facit cum ipsa ecclesia obediētium vniōnem incorpans eos corpi xp̄i mystico p̄ caritatē. Vñ et in bethania q̄ dom⁹ obediētē

interpretatur xps secundū corpus ungitur. p quod apte significatur
q mebris corporis xpi misceri in vera obedientia omozantibz ipm cor
pus ecclesie ungeto caritatis oglucinat. Vltari qntuz ad effectū
terciū sacramentū tradit p modū cibi et pot9 iuxta illud quod cā
tatur. Dedit fragilib9 corpis ferculū. dedit et tristibus sanguinis
poculū. Sed et ipse xps dixit. Caro mea vere est cib9. et sanguis me
us vere est potus. Aliquid aut dicit vere tale qn̄ habet omnē opa
tionē talis rei. et ideo omnē effectū quē cibis et potus materialis
facit quantū ad vitā corpālē facit et istud sacramentū qntuz ad vitā
spūalē. Sicut igit9 cibis corpālīs in vita corpālīs hoiem sustentat
et ofortat. Ita cibis sacramentalis spūaliter sustentat hoiem et ofor
tat. Dicēte magno archiantistite Ambrosio. Iste panis est vite eter
ne qui aie nre substantiā fulcit. Dicit illustris Aquinēsis q hoc sa
cramentū directe ofirmat cor in bono et sic per ipm dat nobis ro
bur ad scelera vitāda a quib9 pseruat quantū est ex se. Sz qd de
obediētia Certe idē facit teste ecclesiastico. Si inqt volueris māda
ta oseruare. s. p obediētiā oseruabūt te Vñ et salomō in puerbijs
Qui inquit custodit mandata. custodit animā suam. Sed et rursus
ecclesiasticus. Qui inquit custodit pceptum nō expietur quicqm
mali. Amplius quantum ad quartū effectum sicut cibis corpālīs
cibatum augmentat. ut patet in pueris. Ita cibis sacramentalis au
get in nobis grām et caritatē. qd doctoz sepe dicitur p osequentiā
pbat. Olenius inquit inducit effectū sacramti ipa sacramēti suscep
tio q solum desideriu. s. ceteris paribus. igitur quia ex solo voto
ipsius aliquis grām osequitur. sequitur q p ipm cum realiter sumi
tur gratia augeatur. et vita spūalis pficiat. Sed quid de obediētia
Profecto grā quā quis habet etiam augetur p obediētiā et vita
spūalis pficitur. Hinc nanqz religiosi sub obediētia cōstitutū hoc
ipo q sunt tales. sunt in statu adipiscēde pfectionis vite p augmē
tum caritatis et gratie. Hinc et egregius doctoz Gregorius de eo
loquens ut inquit p obediētie meritū homo oditus crescerz dignū
fuerat. ut et hūc etiam a bono pbiberet. s. a ligno scientie boni et
mali. Vltari qntum ad quintū effectū sicut cibis corpālīs id
qd quotidie p defluxū materie depditur restaurat. Ita sacramentū
eucharistie feruore caritatis p ea in quib9 nō attēditur formale qd
est in peccato. s. auersio a deo. sed materiale magis. s. per peccata
venialia feruore caritatis diminuētia depditū repat seu restaurat
Sed quid de obediētia. Profecto s̄m executionem exterioris boni
opis repat feruore caritatis depditum p venialia. maxime illa q
accidiam osequuntur. quēadmodū p motum laboris vel exterioris
opis recuperat homo post infrigidationē caloris pastini quātitatē.
Rursus quantum ad sextū effectum. sicut cibis corpālīs sumitur
in remediū debilitatis. eo q restaurat depditum. Ita sacramentum
eucharistie est remediū debilitatis spiritualis. q inest ex venialib9

12. 211.
peccatis. p que quotidie feruor caritatis depditur ut p contraria
caritati nō quantū ad habitū. s̄ quantū ad feruore actus. qui per
hoc sacramentū in dicte depditionis. remediū excitatur. rōne cui9
peccata venialia tolluntur. Dicente tercio innocētio q hoc sacra
mentum delet veniale et cauet mortalia. Nam et magnus Ambro
sius dicit q iste panis quotidianus sumitur in remediū quōtidiane
infirmittas. Quōtidiana aut infirmitas est debilitas quam faciūt
peccata venialia que vulgariter peccata dicūtur quōtidiana. con
tra quā debilitatē valet hoc sacramentū iuxta illud quod cātam9
Dedit fragilibus corpis ferculū. Sed quid de obediētia Profecto
etiam obediētia est remediū contra debilitatem quōtidiane pigri
cie et accidie. in quibus plerumqz venialia peccata ostant. Nec
hoc mirz. Nempe multa possunt et solent fieri rōne obediētie quo
rum exercitiū homo sibi si obediētia non esset reputaret impossibi
le. et sic exercitiū quōtidianū ratione obediētie assumptū confert
vires contra debilitatē venialiu peccatorz. Vltari quantum
ad septimū effectū sicut corpālīs cibis aliquis pseruim medicina
lis ad digestionē facit pcedentiū qua p̄ciosum a vili sepatur. et vi
le etiam quod interius erat occultuz insensibiliter abicitur. Ita ci
bus sacramentalis tanqz medicinalis confert digestionē spūali. i.
contritioni p quā vilia id est scelera peccatorz mortaliū maxime
occulta quoz homo oscientiā et affectum non habz abiciuntur.
Iuxta illud qd de ipo dicitur in oplenda. sit ablutis scelerz. Ecce
em̄ nō sufficiēter otrituz deuote et reuerēter accedēs ad hoc sacra
mentū osequitur p ipm grām caritatis que pficit cōtritionē et pec
cati remissionē s̄m acquinensem. Sz quid de obediētia. Profecto
saltem illa qua diuino pariter et ecclesiastico pcepto de ofitendo
peccata sua obeditur. confert otritōi hūde de peccatis. p eam et
am osequitur homo grām caritatis pficientē cōtritionē et remissio
nem sceleris. Amplius qntum ad octauū effectum. sicut cibis
aliquis et vinū bonū calozē aliqñ in homine valde magnum exci
tat et inducit. et p osequēs penā aliqñ ex otraria dispositōe puen
entem remittit. Ita sacramentū eucharistie excitat in hōie calozē spi
ritualem aliqñ valde magnū. nō in habitu tm̄ grē et caritatis qui
per ipm ofertur. sed in actu caritatis ostantē qntum ad feruorez
per quem feruore caritatis s̄m illustre Aquinēsem aliquis osequi
tur. remissionē non solum culpe. sed etiam pene. non totus. s̄ s̄m
modum sue deuotionis et feruoris. Sz quid de obediētia. Profec
to in hōie pfecte et p̄mpte obediēte excitatur feruor ppter eoz
que sub obediētia cadunt executionē. Nempe s̄m magnū patrem
sicut ex interiori deuotionē seu feruore pcedit exercitiū exterioris
Ita et ecōuerso ex exteriori exercitiō excitatur et augetur feruor in
terioris s̄m quē feruore p obediētiā excitatū. cōsequitur homo re
missionē pene debite peccatis s̄m qntitatē feruoris. q quidē pene

remissio videtur etiam directius ex obedientia puenire. Nimirum perfecte obediens tam suo confessori quam deo et cuilibet superiori multa facit pro peccatis suis facit et pro quantitate diurnitate et extensione sue obedientie penam excludit per quod ut superius patuit vel simpliciter vel satis breuiter a purgatorio se liberat et absoluit.

Rursum quantum ad nonum effectum sicut corporalis cibus et potus delectat et inebriat. Ita sacramentum est quedam actualis refectio spiritualis dulcedinis diuine bonitatis qua delectat et etiam inebriat cuius precipua figura erat manna quod omne delectamentum in se habuit et omnis saporis suauitatem. propter cuius refectioem et spirituale inebriationem spiritualiter dei amicis tanquam magis dispositis dicitur in canticis. comedite amici et bibite et inebriamini karissimi. Sed quid de obedientia. Profecto dei et ecclesie preceptis perfecte obediens etiam actualiter reficitur et diuina dulcedine recreatur et inebriatur prout hoc superius pro sorore meam manifestius declaratur.

Ulterius quantum ad decimum effectum sicut cibus et potus cibatum et potatum nonnunquam quasi in aliam transmutantur complexionem. Ita sacramentalis cibus et potus sumentem transmutant in suam conditionem quodammodo pro ignem caritatis transformantem et deificantem teste illo damasceno qui sic ait. Ignis quod in nobis est desiderij assumens eam que ex carbone. id est hoc sacramento ignitione comburet nostra peccata. et illuminabit nostra corda ut participationem diuini ignis igniamur et deificemur. Concordat autem quod magnus pater quasi audiuit vocem dei de excelso. cibus sum grandium cresce et manducabis me nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. Sed quid dicitur de obedientia. Profecto sicut secundum promissa per sacramentum deificamur. ita etiam deificamur pro obedientiam ut pro nepote mea superius declaratur. Denique quantum ad vltimum effectum huius sacramenti tam in hoc quod traditur pro modum cibi satiantis. quam ex specie panis et vini ex multis granis et racemis in vnum redactorum consideratur. est adeptio tandem glorie qua quidem satiamur. Dicente psalmista. satiabor cum apparuerit gloria tua et qua cum illa satietate preuenia virtute huius sacramenti perfecte vnione immortalibus faciamur. testante quodam patre in omelia. Cum inquit cibo et potu id appetant homines. ut non esuriant. neque sitiant. hoc veraciter non prestat nisi iste cibus et potus qui eos a quibus sumitur immortales et incorruptibiles facit in societate sanctorum ubi pax erit et vnitas plena et perfecta. Ante cuius glorie adeptioem habet rationem viatici quo ad eminentem statum glorie omnium bonorum aggregatione societatem ciuium supernorum satiantem. peruenitur. In cuius figura legitur quod elyas comedit et bibit et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et noctibus usque ad montem dei oreb quod interpretatur mensa plene scilicet satietatis. Sed quid de obedientia.

12.
212.
Profecto obedientia perfecta similiter habet viatici rationem dicente psalmista. Viam mandatorum tuorum cucurri. et iterum Beati imaculati in via qui ambulat in lege domini. scilicet per obedientiam. Domino quoque dicente. meus cibus est ut scilicet pro obedientiam faciam voluntatem eius qui misit me. Sane virtuti huius viatici etiam ad predictum eminentem statum glorie societatem ciuium supernorum satiantem deo ducente et suscipiente puenitur. hoc quippe sanctus dauid de seipso deo loquens tanquam dextera manu boni operis voluntati eius obediens testatur dicens. Tenuisti manum dexteram meam. et in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Videtur igitur secundum ista sufficere esse propositum declaratum.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella plusquam pro promissa sorores sue fecerint. tristem antequam dictum volens consolari sic ait. Tu qui caritatem sacramenti tempore interdicti tristaris. scias quod ex obedientia sacramentale sacramentum sumptione obmittere et de sola spirituali manducatione et de ipso bono obedientie dicto tempore contemari. deuoto homini magis valere potest quam ex tempore illud sibi se valeat ipsum sacramentum utroque modo sacramentaliter scilicet et spiritualiter manducare. Primo namque patet hoc ex dicto illustri Aquinensis. Necessitati inquit aliqua facienda que secundum se non placent per votum obedientie homo se subicit propter deum. ex hoc ipso ea que facit sunt deo magis accepta. si etiam sine minoribus. quia nihil maius homo potest deo dare quam quod propriam voluntatem propter ipsum alterius voluntati subiciat. Secundo patet propositum a simili de vita actiua que ut infra ostenditur est vite contemplatiue propter obedientiam preferenda quam ipsa contemplatiua sibi se sit potior inter vitas. Tercio patet propositum exemplo eius quod de monachis in thebaide de quibus supra fit mentio narrat Cassianus. quod videlicet obedientie virtutem non solum operi manuum seu lectioni vel silencio et quieti celle. verum etiam cunctis virtutibus ita preferant. ut hinc iudicarent omnia postponenda. et vniuersa dispedia subire contemnerant. dummodo hoc bonum in nullo violare videretur. Nec quidam hy storiographus. Sed nec dictum exemplum nec propositum minus esse video cum ut supra est habitum. obedientia victime preferatur. Vtilius ergo sacramentalis cibi exterior degustatio propter obiam interdicti tempore intermittitur quam si extra hoc tempus perciperetur non obstante bonitate et excellentia huius cibi. presertim cum eius excellentia in re illa sacramenti que non interdicitur nec potest interdici. scilicet in christo consistat principaliter. et non in speciebus que corporaliter degustantur. et patet denique hec maior utilitas exemplo cibi ventii in paradiso. De quo egregius doctor Gregorius loquens. Aliquam inquit propter obedientiam bonum quod agitur conuenit intermittere. Neque enim mala in paradiso arbor existit quam deus homini ne contingere interdixit. sed ut in melius pro obedientie meritum homo conditus cresceret. dignum fuerat ut et

huc etiā a bono p̄hiberet. quatenus tanto verius hoc quod ageret bonū esset. q̄nto a bonis cessans auctori suo se subditum humilius exhiberet. Nec doctor iste. Postremo patet p̄positū exēplo apli pauli. Optabam inquit ego ip̄e anathema esse a x̄po p̄o fratribus meis. Quod verbū quidē ioh̄es os aureū sic exponit. Ita inquit totam mentē eius demererat amor x̄pi. ut etiā hoc quod ei p̄ ceteris omnibus amabilius erat esse cum x̄po. rursus idip̄m. quia ita placeret x̄po otemneret. s̄ hoc quidē directe est ad p̄positū. Si em̄ anathema id est sepatum esse a x̄po p̄o fratribus. eo q̄ ita placeret x̄po optabile fuit paulo magis q̄ cum x̄po esse. nulli licebit dubitare quin tempe interdicti eligibili⁹ sit tanq̄ x̄po magis placēs ex obedientia. nō iam p̄o fratribus sed p̄o spiritualibus p̄ibibus vicariis x̄pi et p̄o cōmuni bono ecclesie a x̄pi corpe sacramentaliter sumēdo separari siue abstinere. q̄ alio tpe cuz x̄po esse. i. q̄ ei vniri quolibz p̄ sacramenta ecclesie. Nec obstat si contra dictū x̄pi placitum dicatur a rudibus lapicis inerp̄tis q̄ durate diu interdicto multū homines maxime pueri tpe illo nati efficiuntur quasi gentiles. quid sit missa vel corpus x̄pi nescientes. Hoc enim clare patet falsum esse. Nempe contra hoc sufficiēter p̄uidit ecclesia que constituit q̄ sacramentum eucharistie decedentibus nō negetur et diuina āno quolibet in quatuor festiuitatibus solēniter celebrētur in quaz q̄libet possent eodē in loco multe missae celebrari p̄ qd̄ de missis et sacro corporis dñi sufficiēter senes et iuuenes instruuntur. queadmodū sufficiēter instruuntur de torneamentis et hastiludij. de quibus si interrogarētur scirent q̄ et q̄lia essent. q̄ tñ rari⁹ apud eos puta vix sē anno quolibet. vel non totiens exercent. queadmodū de x̄pi natiuitate vel resurrectione siue de vita sancte katherine vel sancti alterius instruuntur fideles. quibus quilibz talis festiuitas nō nisi semel in āno celebratur. Non ergo dicatur q̄ p̄pter interdictū gētiles efficiantur hoies si seruetur. Immo si interdicta et mādata apl̄ica nō seruetur cessante obia romane ecclesie efficerētur hoies quasi gētiles. queadmodum factū est de grecis et ceteris scismaticis a romana ecclesia diuisis. qui licet credāt in x̄pm et in paucis que sunt fidei discordēt a nobis licetq̄ habeant sicut nos monachos et moniales. et sicut nos vigilijs et abstinentijs et alijs obseruantijs siue ceremonijs se affligāt. tñ fide tenemus nihilominus q̄ ip̄i p̄pter dictā a romana ecclesia cui beatus petrus p̄fuit diuisionē ita paz saluantur sicut iudei vel gētiles. Audi Babanū venerabile. Ideo inquit petr⁹ specialiter clauēs regni celoz et p̄ncipatū iudicarie p̄tatis accepit. ut omēs p̄ orbē credētes intelligāt q̄ quicūq̄ ab vnitate fidei vel societatis illi⁹ quolibz mō semetip̄os sepgregant. tales nec vinculis peccatoz absolui nec ianuā possūt regni celestis ingredi. Nec ille. Rursum contra obiam ecclesie cibum sacramentalē ab illo cui p̄ spūalē medicū interdictū sumere. est sumere sacm̄ eo mō quo etiā

12
213
canis possit ipsum sumere sine effectu gratie. immo in peccato inobediētie sacramētū sumere est x̄pm itē crucifigere vel in lutam p̄uocare. nimirū homo arbori comparatur iuxta illud dictū. Vt eo homines velut arbores. arbor autē h̄mōi h̄ns duo brachia velut duo ramos situ oppositos. similis est cruci. nō qualicūq̄. s̄ luto inuoluto si inquinetur peccato mortali quocūq̄. quippe queadmodum mundicia spūalis omnē excedit corpalem mundiciam. Ita et immūdia peccati omnē corpalem luti excedit imūdiā. Vñ corpus x̄pi siue rōne inobediētie siue alter⁹ peccati mortalis indignē sumens ip̄m cruci lutose applicat. ac si ip̄m in lutū p̄iecisset. imo quantum in eo est ip̄m nititur in eandē crucē ignominiosam cōuerrere sumens ip̄m ad modū cibi qui cōuertitur in cibātū. sicq̄ fit. q̄ ip̄m quantum ad aliquid p̄pter dictē crucis turpitudinē magis in bono rat q̄ olim iudei qui ip̄m in ligno mūdo t̄modo suspenderūt. Itē corpus x̄pi peccatozi inobediēti tradere est ip̄m quasi ozi mortui cadaueris intrudere. quippe peccatoz p̄pter mortē fedi peccati ab hominibus est deo q̄ sit hoibus naturaliter mortu⁹ hō. Vterius sacramētū peccatozi inobediēti et p̄sequēs otumaci ministrare est quasi bufoni tumido ip̄m porrigere. quippe otumacia inobediētis tumore supbe importat voluntatis. qui magis est deo abhoiabilis. q̄ tumor bestie corporalis et nō culpabilis. Deniq̄ corpus x̄pi cōtra romane ecclesie obedientiā sumere. vel ministrare est corp⁹ x̄pi vulnerare atq̄ sauciare. Nempe corpus eius mysticū p̄ h̄mōi inobediētiā et diuisionē scismaticā nō solū vulnerat. s̄ et sauciatur p̄ bonoz dolore. quippe dolor esse dicitur sensus diuisionis otinui quō ergo dictum corpus sui diuisione nō sauciaret⁹ dolozose. cum debeat esse quasi quōdam otinum vniente ip̄m illa caritate de qua dicit petrus. mutuā in vobismetip̄is caritatē otinuiam habētes. Si dicatur corpus x̄pi mysticū nō est v̄x corpus eius. hoc non valet. Nimirū corp⁹ x̄pi v̄x. est i corpe eius mystico tanq̄ caput inclusū. quod quidē ip̄e x̄ps p̄o corpe mystico mortū exposuit tanq̄ magis illud q̄ p̄prium corpus dilexerit. Quid plura. Profecto ex oibus istis luculēter patz illaz x̄po sepatōne a se placere quam tempore interdicti vel otimili fieri ab eo requirit obedientiā ecclesie.

Capitulum secundū otinens consolatiōes sup deuoti vsus sacre scripture sacramentoz ecclesie atq̄ alioz visibiliū exercitioz virtuosozum necnon et generaliter deuotionis subtractione et cordis ariditate p̄o tempore.

Secundo post p̄missa ad supradictaz otolatricē p̄ncipalē accessit et alius tristis querens sup his que capitulariter sunt p̄missa cōsolari. at illa de suis puellis tres ei p̄o cōsolatione quantotius assignauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. O homo si subtractiois dicti vs ratione sci-
res. forsitan inde tanq̄ deo p hoc tecū faciēte signum in bo-
num nequaquā turbationez recipes. Vis scire q̄ dicta subtractio sit
signū in bonū. Audi hugonē illū regulārē de saluatore loquentē.
Dicit inquit ad discipulos nisi ego abiero paraclitus non veniet ad
vos. Idcirco dñs ihs discipul se subtraxit corpali ter ut eum disce-
rent amare spūaliter. Erat em et ipe quidem prius id est ante passi-
onē pacificus. i. solator s̄m p̄ntiam corpale. s̄ hec solatio quasi
lac erat de carne manās paulis. Idcirco subtractū ē lac ut ad p̄fer-
ctiōnē. Qualesceret amoris spūalis. Ascēdit siquidē in celū ut cor-
da post se traheret. et dilectō p̄geret post dilectam. S̄ et vsqz ho-
die x̄ps amicos suos q̄si quadā corpali p̄ntia solatur in scriptura
sacra et ecclesie sacramtis atqz alijs visibilibus exercitijs virtutū
quoz. aliqñ dispensatorie subtrahit vsum ut spūalis amoris dulce
dinem. tanto purius percipiant. quo nihil foris hñt etiā in ope vir-
tutis ad quod mentē suā p̄ intentōez effundāt. Hec ille regularis.
quapropter o amice hoc p̄ cōsolatōe signū habeas. q̄ p̄missoz et
cōfirmatōe subtractio te p̄turbās qñqz ad maius qm sit ea hñt bo-
num hoīs ordinat. Specialiter aut hoc hoīem qui cordis patitur
ariditate soletur. q̄ p hoc nō minus mere q̄ nō habz deuotionis
lacrimas nec spūalē leticiā. p̄t nanqz inicit nihilomin⁹ soli lumini
fidei cui soli inicit nō est parui meriti. sed. nōnunq̄ est maioris q̄ sit
meritum aliozum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur turbans de p̄dicte vsus subtractioe
que signū est in bonū. Nōne videt s̄le in cordis ariditate sub-
tractio deuotionis humor. Nimirū. q̄ntum ad hāc ariditatē. deum
a quo deuotionis humor sicut vocaliter sic realiter deriuatur se et
deuotōez ipam hac de causa nōnunq̄ dispensatorie subtrahit. ut fi-
delis aima post deuotionē prius habitaz p̄ ariditatē cordis subse-
quentē quo ad saporosos fruct⁹ bonoz. opm se sterile esse sentiens
memozqz deuotionis p̄terite et p̄dite p̄ desiderū redicere deuotio-
nis amplius p̄ficiat. q̄ntum sic ariditas ipa naturali quodāmodo
appetita. maiorē deuotionis humorem p̄ pus. habuerit attrahat.
Vtqz eo maiorē desiderio ad deū. quasi p̄ditū reinuendū mouea-
tur et dicat cū spōsa. Veniat dilect⁹ meus in ortū suū. S̄ ad quid
Certe nō solū. ut statim comedat fructū pomoz. suoz. s̄ ut añ. veniat
at rigans qd est aridū. Ipe nanqz est cuius inter alios p̄ntie sue ef-
fect⁹ s̄m. clareuallēsem ē rigare arida Ipe est qui dixit rigabo ortū
meū plantationū. Ipe est qui p̄ jeremiā dixit. Erit aima quasi ortus
irrigu⁹. Veniat ergo in ortū suū irrigandū. salte iuxta p̄missū osee
p̄phē. Veniet inquit quasi p̄mber subtempaneus et serotinus terre.
Serotinus inquit. Nec tarditas p̄ hoc significata p̄fectiōni finali-
ter derogat. Audi magnū apūsticē Ambrosiū. Quo inquit diuinus

12. 212.
abest quod desideratur tanto expectantē desideria maiorē quadā vi-
amoris ignescūt. S̄ et egregi⁹ n̄ Gregori⁹ d̄corat. Sancta inq̄
desideria dilatione crescūt. Ad idē etiā faciūt aliq̄ que p̄ vnā de
soroibus meis inferus induentur.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. O homo si de p̄missē dei subtractiois vtili-
tate p̄ sorozē meā tacta adhuc hesites. Velisqz circa hoc auto-
ritatib⁹ certiorari. Audi p̄mo autoritatē spōse i canticis. Vox inq̄
dilecti mei pulsanā. Ap̄i mibi soroz mea. amica mea. colūba mea.
sequitur. Dessuluz osti. mē apui dilecto meo. Et ille declinauerat.
atqz trāsierat q̄siui et nō inueni illū. vocaui et nō r̄ndit mihi. Hec
illa. S̄ qd illud ecce quidā pater hoc exponēs. ob hoc inquit dile-
ctus occultat. et r̄ndere nō dignat. ut tuā amplificet vtilitatē et
suā reuereri doceat maiestātē. Audi rursū et autoritatē dulcissimi
clareuallēsis. Dicamus inquit verbū dei deum spōsum aīme p̄out
vult venire ad animā. et iterū dimittere eā. cum sentit grām. agna-
scit p̄ntiā. cū nō absentia q̄rit. et rursū p̄ntiam q̄rit. quid n̄ requat
neqz em̄ subducto sibi tam dulci spōso interim aliquid aliud nō di-
co desiderare. s̄ nec cogitare libebit. Restat igit̄ ut absentē studio
se requirat reuocet abeunte. Ita ergo reuocat verbuz. et reuocatur
desiderio aīme. s̄ eius aīme cui semel indullerit suauitatē sui. Nū-
quit. nō desiderū vox. verbo igitur abeunte vna interim vox aīe et
cōtinua. d̄tinuū desiderū ei⁹ tanq̄ vnū d̄tinuūqz reuocare donec
veniat. et forte ideo subtraxit se quo auidi⁹ reuocaretur. teneretur
fortius. Nam et aliqñ s̄c̄abat se lōgius ire. nō quia hoc volebat. s̄
magis hoc audire volebat. mane nobiscū. qm̄ aduerserascit. Er-
go istius modi piā simulatōez. immo salutare dispensatōez quā tūc
corpali ter exhibuit nō cessat idē mō suo spūali. cū deuota si-
bi aima sedulo actitare. p̄teritis teneri vult. abiens reuocari. neqz
em̄ hoc irreuocabile verbū. It et redit. pio bñplacito suo quasi vi-
sians diluculo. et subito p̄bens. et ire. quidē illi quodāmodo dis-
pensatōziū. redire vero semp̄ voluntariū ē. Vtrūqz vero plēnū indi-
c̄j et. penes ipm̄. hoz. ratio. Hec ille pater sanctissimus. Sed nōne
et apud eundē patrem est quidē sed subdubio ratio. quā p̄misit.
Eorte inquit ideo subtraxit se quo auidius reuocaret. teneret for-
tius. Sed quid hoc. Carte auidiōzē reuocatōez sequitur appropina-
quatio eius vehemētior. et tentiōne fortiorē d̄plexus artioz et in-
timioz ac etiam cōtinuatioz. De tali quidem complexu possibili
hugo ille regularis aīam suam fingit se taliter alloquentē. Queso
inq̄ illa. qd ē illud dulce qd aliqñ me t̄gere solet et tam vehemē-
ter. et suauiter afficere. ut iā tota quodāmodo a memetīpa abalienari.
et nescio quo attrahi incipiaz. subito em̄ inuocoz et tota imutoz et
bene m̄lā esse incipit. vltra q̄ dicere sufficiā. exhilaratur d̄scientia
in obliuionē venit omnis p̄teritoz. dolor. miseria. exultat anim⁹

clarescit intellectus. cor illuminatur. desideria iocundantur. Iamque alibi nescio ubi me esse video et quasi quibusdam amplexibus amoris intus teneo et nescio quid illud sit et tamen illud spiritum retinere et non quod perdere. toto nisu laboro. luctatur quodammodo delectabiliter animus ne recedat ab eo quod semper amplecti desiderat. et quasi in illo omnium desideriorum finem inuenit. sic in me et ineffabiliter exultat. nihil amplius querens. nihil ultra appetens semper sic esse volens. Nunquid ille est dilectus meus? Queso dic mihi ut sciam si ille est ut si denuo ad me venerit obsecrare eum ne recedat sed semper permaneat. Ad hec verba ait respondet hugo dicens. Vere ille est dilectus tuus qui visitat te. sed venit non ut videatur a te. sed ut gustandum prebeat se. ad arram desponsationis sue prinet quod ille qui in futuro se tibi videndum et perpetuo possidendum dabit. nunc aliquando ut quod dulcis sit agnoscas. se tibi ad gustandum prebet. Hec ille.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia oportunitatis orandi vel aliud opus spirituale perficiendi.

Eratio post premissa ad dominam consolatricem principale accessit et alius tristis super carentia oportunitatis orandi vel aliud spirituale opus perficiendi petens consolari. cui illa mox duas de suis puellis consolatrices adiunxit. I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Queso frater cur tristaris de carentia oportunitatis de qua queris. Nescis quod carentia oportunitatis homini non se extendit ad actum voluntatis quo minus opus spirituale perfecte possis velle. quis illud exteriori exercitio non valeas perficere. Scio inquit. Sed quid. Nunquid non apud deum hoc sufficit. In tantum quidem sufficit in quantum apud deum et multoties etiam apud homines cum deest facultas. voluntas boni operis pro facto reputatur. An non ita apud deum voluntas boni operis quemadmodum apud eum voluntas pravi operis pro facto reputatur. Vis scire ubi hoc. Certe in verbo saluatoris. dictum est inquit antiquis non mechaberis. ego autem dico vobis. quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella ad opus orationis spiritualiter se referens sic ait. Mi frater dilecte forsitan attendis verbum illud apostoli. Sine intermissione orate. et tristaris ex eo. propter impedimentum aliquod vel oportunitatis carentiam. reputas eius impletionem tibi impossibilem fore. Sed nequaquam est ita. Nonne idem apostolus alibi dicit orabo spiritu. orabo et mente. Sed et officium orationis deo acceptabile per alios sanctos doctores ecclesie consolabiliter extenditur. Audi magnam premissam Augustinum. Desiderium inquit boni est oratio. et si continua est desiderium continua est oratio. Audi quoque et archidiaconum Ambrosium. Nunquam inquit desinit orare nisi desinat iustus esse. semper orat qui semper bene agit.

Capitulum quartum continens consolationes super difficultate deum exorandi propter tardam exauditionem.

Varto post premissa ad predictam dominam consolatricem principale accessit et alius tristis querens super tarda petitionis sue a deo exauditione consolari. Cui illa quantoque tuus quatuor de suis puellis ad consolandum eum assignavit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Cur turbaris de predicta difficultate que non in negativa. sed in tarda consistit tamen modo ex auditione tibi plurimum ad bonum cedente. Quomodo inquires. Ecce deus tarde te exaudiet. do tacite quasi rei petite commendat valorem. Quo etiam tibi dat inducias rei petite considerandi magnitudinem eo et auget desiderium tuum ad capacitatem poterit adaugere dum exaudit perceptionis dulcorum. Nempe et cibum dare differens auget esuriam que pro fit intensior. tanto tibi sumptio tandem redditur dulcior seu delectabilior. Audi magnam premissam Augustinum hanc considerationem expressius confirmantem. Cum inquit tardus dat deus commendat dona non negat. diu desiderata dulcius obtinentur. cito autem data vilescunt. pete quare ista petendo et querendo crescis ut capias. servat tibi deus quod non vult cito dare ut et tu discas magna magne desiderare. Hec ille pater.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella sic ait. Hescis homo quod semina in terram iactata et niuibus supducta quo pro hoc segetes in aptum virore suo tardius veniunt. eo radicitus magis proficiunt. et in uberiore fructum conualescunt. Hoc quidem patet sensu contrario dicente psalms. Mane seminum florebis ablata est messis in die hereditatis. Sed quid. Nunquam non votum hominis semini probabitur. ad quod si non statim exaudietur fructus uberius sequitur. eo quod ad hoc dilectionis tempe interius in radice cogitationum vigoratur. Certe sic. Audi quantum ad hoc egregium doctorem Gregorium premissam sanctissimum. Cum inquit supficietenus. petitio negligitur vota nostra altius in radice cogitationum solidantur et quo ad supficiem tardius exeunt eo quod frugem multiplicationem surgunt. Hec ille pater. Sed quis non mallet tardius exaudiri et eo maiorem desiderij sui fructum prestolari. quam minorem percipere exauditione celeris.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Nonne o amice quanto labor pugne practior tanto sequi solet ipsum victoriae corona excellentior seu cumulus premiorum maior. Sed quid. Certe nedum pugnando corpore quis veratur. sed et cordis desiderio laborat quis. et affligitur proferam quando tardius exauditur. Nam et spes que differtur affligit animam. Si ergo desiderij et spe tue te affligit dilatio. solet te rei desiderate seu petite tandem prestatio cum maiori cumulo. nec vana est hec ratio. Nempe innititur predicti egregij doctoris testimonio. Desideria inquit nostra utique dilacione extenduntur ut proficiant

et proficiunt ut ad hoc quod preceptura sunt conualescant. exercitantur in certamine ut maioribus premijs cumuletur in retributione. labor pertrahitur pugne ut crescat corona victorie.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Licet dicat magnus antistes Ambrosius quod nescit tarda molimia spiritus sancti gratia. tamen eo minus de tarda exauditione est querulandum quo dicit scriptura. substantia festinata minuetur. que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Videmus autem quod et rubor qui manu pictoris paulatim pingitur faciei impingitur diucius durat. quam maior rubor qui in facie hominis ex verecundia citius inducit. Consolationem ergo recipias his exemplis una cum premissis quam in tuis a deo petitionibus tardius exaudiris.

Capitulum quintum continens consolationes super orationis seu petitionis frustratione pro re temporalis facte.

Quinto post premissa ad antedictam dominam principalem consolatricem accessit et alius tristis petens consolari super frustratione petitionis sue pro re temporalis facte. Cui ipsa mox duas de suis puellis adiunxit causa consolationis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Scias homo quod hominum genus multipliciter est infirmum. Nam et secundum apostolum seminatur in infirmitate. Nouit autem hoc altissimus qui de terra creauit medicinam. quod non est opus valentibus medicus. sed male habentibus. Ideoque ad sanandum te male habentem pariter et ad perseuerandum. ne maius incurras periculum dignatus est venire in hunc mundum. tanquam medicus precipue consulendus. temporalia vero quid vel qualia esse estimas. Profecto rerum fructus temporalium sunt utique male utentibus venenosi. patet hoc in cibo vetito in paradiso. de quo dictum est homini. Quocumque die comederis ex eo morieris. Valet etiam nunc in vino dicente salomone. ne intuearis vinum cum splenderit in vitro color eius. Ingreditur blande. sed in nouissimo sicut regulus venena diffundet. Sed non minus aliorum temporalium fructus sunt saltem respectu anime venenosi. nisi utatur eis homo in pondere et mensura. Nam si aliter sumuntur. vel inducunt mortem quamque spiritualem et corporalem. vel ad minus spirituale debilitate. Quapropter vales uti illis non a se excogitas. sed a dicto medico receptam petas. predictarum dandarum sibi iuxta eius experientiam in pondere et mensura. Nec plus nec minus desideret. sciens quidquid ultra datum sibi ab eodem appetitu proprio recipet. quod hoc spirituale saltem infirmitate grauiores corporali mox induceret. Hanc nimirum considerationem quodam in loco tangit magnus pater Augustinus. Cum inquit ea que deus laudat et permittit. ab illo petitis. secure petite. Illa enim deo propicio conceduntur. quando autem petitis temporalia. cum modo petite

et cum timore illi committite ut si possint det. si scit obesse non det. quid enim obicit. vel possit medicus nouit non egrotus.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur homo ex eo turbatur. quod petitione tua pro re facta temporalis frustratur utique propter maius bonum a deo denegata. Ipse nouit quod tu vere scis. non enim negaret qui omnia nouit. estque beniuolus et diues in omnibus nisi sciret quod re illa male usus esses. quod si prescires ipsam non peteres. Facit ergo negando deus quod mater puerulo culcellum negando de quo timeret quod illo dato seipsum grauius lederet. facit quoque negando quod medicus egrotum potum vini fortis vel cibum aliquem negando de quo sciret quod illo comessio mortem incurreret. Cur igitur petitione tua frustratus turbaris. et non potius de negatiua eius consolaris et gratias agis. qui nihil horum tibi negaret nisi gratia tue salutis. Audi magnus patrem ad hanc intentionem verbum illud saluatoris quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam. exponente. Quid inquit est quodcumque petieritis. cum videamus plerumque fideles eius petere et non accipere. At forte propterea. quia male petunt. male enim usurus eo quod vult accipere deo potius miserante non accipit sequitur paucis interpositis. Audi illuc positum est in nomine meo quod est christus ihesus. Ihesus significat saluatorem. ac pro hoc quodcumque petimus aduersus utilitatem salutis. non petimus in nomine saluatoris. et tamen ipse saluator est non solum quoniam facit quod petimus. verum etiam quoniam non facit. Quod. quod videt peti contra salutem. non faciendo se exhibet saluatorem. Nouit enim medicus. quid pro sua. quid contra suam salutem poscat egrotus. et ideo comtraria poscentis non facit voluntatem ut faciat sanitatem. Sane que dam quis in nomine eius petamus non tunc quoniam petimus facit. sed tamen facit. differretur quod petimus. non negatur. Nec pater predictus.

Capitulum sextum continens consolationes nonnullorum sapientium super distractione quam habent pro profectu proximorum.

Sexto post premissa ad sepe dictam dominam consolatricem accessit et alius tristis conquerens de sua distractione habitata pro aliorum utilitate. cui illa ad consolandum eum mox de suis puellis tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur tristaris homo de tua distractione nata ordinari in animo ad recollectionem in deo. Nimirum sic ordinata rationem boni sumit ex fine suo. nec meretur nisi forte materiali ter dici distractio. eo quod cor tuum si iustus es ardentius recolligit in deo. quemadmodum egregius pastor Gregorius docuit. Caritas inquit que diuisa vnire conuenit cor iusti diuidi pro multa oppellit quod tamen tanto ardentius a deo colligit. quanto latius pro facta desideria spargit.

II. CONSIDERATIO.

ecunda puella sic ait. O frater pro tua solatione discas exemplo beati dominici quod distractio ratione profectus proximorum habita nonnunquam cedit in magnum bonum habenti. Quis enim dubitat quin beatus dominicus distractione non modica predictorum ordinem instituerit. seu potius a summis pontificibus institui et confirmari procurauerit. ipsumque ut magister repperit et fratres suos coram repperit et de sancta vita verbo et exemplo sedulo instruxerit. Sed quid. Profecto magnum inde bonum ipsum esse profectum docet pulchra visio et fidedigna de ipso habita. Legitur liquidem virum quendam deuotum uisionem homini habuisse. pro dum ipse locum apud quendam ecclesiam in quo collecta erant ossa mortuorum ex deuotione iuxta suam consuetudinem uisitaret quasi de corpore cuiusdam mortui anima iam purgata euolauit ad celum. cui suscipiende reuerenter ipse christus et plurima cum eo sanctorum agmina occurrerunt. inter que beatus dominicus cum suis fratribus spalem cohortem facientibus. coronisque excellentibus decoratis. apparuit. cuius tamen corona multo splendidior erat ceteris. Hac de causa ut dicto deuoto uiro datum est intelligi. quod de operibus bonis fratrum aliorum eo quod sua cura et sollicitudine causa eorum fuerit ipse mercedem accepit ad augmentum mercedis suis personarum meritorum operibus respondens. Attendas ergo quantum lucrum et prosequens consolationem profectus fuerit ex distractione quam cum fratribus et pro fratribus atque medijs eorum etiam pro aliorum salute habuit.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Distractio de qua queris si scires quante esset spei. prope sperande solationis. non inde forsitan tristareris. An non valde solatio est anime de suo dilecto hoc per experientiam scire quod sibi sponsa in canticis petit indicari dicens. Indica mihi quod diligit anima mea. ubi pascas. ubi cubes in meridie. quod quidem ideo uidetur petere ut conueniat cum eo in loco pascue sue dulcis sine refectionis. et in loco requie sue pacatissime mansionis et inhabitationis. et hoc in meridie intensissimi luminis et feruoris caritatis. et respondet ei dilectus. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere et abi post vestigia gregum tuorum et pasce edos tuos. Quod quidem recte intelligi potest dictum esse ei que est sine macula sine ruga pulcherrime sancte matri ecclesie que etiam uerba matris habet. Dictum inquam in personis tamen eorum qui cura regiminis et doctrina. presunt gregibus populorum et exemplo pascere habent edos suos de numero paruulorum. adhuc lasciuientium quasi illi mri dicatur. O pulcherrima inter mulieres. id est inter sanctas alias scies per experientiam in personis predictorum tibi modo promissa pascam et cubem seu quiescam eo sine ut tecum conuenias. si tamen prius ignoras te propter me quod ostendens egredere et abi post vestigia gregum tuorum et pasce edos tuos. egredere exteriori ope et abi quasi a te non queres que tua sunt. sed que ihesu christi. quod quidem facit si hoc faciat pro gregum

sibi per christum omnium utilitate et edorum predictorum necessitate. Quo quidem modo se nescire et egrediendo a se abire. sequi sine quo uis periculo quodammodo perdere docet quilibet homini personam ecclesie sic alijs uel instruendo supintendente dulcissimum pater clareuallis. Is inquit tamen puritatis interioris gloria non fraudatur qui dicere potest cum propheta. Obluioni datus sum tanquam mortuus a corde. id est a propria uoluntate. bona obliuio si teipsum nescias ut primo peris. bene autem mortuus es a corde. si iam tibi uiuere non studeas. sed ei qui pro te mortuus est. Sane in tanta obliuione sui necesse est cor bene conscius esse sibi. quo se in lucra securius foris extendat. cum securam intra se reliquerit conscientiam. Quid enim prodest homini si uniuersum mundum lucretur. anime uero sue detrimentum patiat. Sed et ordinis existit ratio. ut qui ad sui mensuram proximum iubetur diligere. prius seipsum diligere noceat. Itaque duo sunt precipue que bonam reddunt conscientiam. penitere de malis. et abstinere a malis. Hoc neutrum solum sufficit utriusque uirtutis bene conscius animus. secure iam seipsum deserat et quodammodo prodat. ut alios lucrifaciat. cum infirmantibus infirmetur. uatur cum scandalifacis. fiat etiam si oporteat iudeis iudeus nihilque formidet cum tali conscientia. exemplo jeremie et ezechielis in egiptum uel in caldeam cum transgressoribus captiuam. sed et cum sancto job frater fieri dicitur. et socius stracionum cum moysen quoque quod grauius est deleri de libro dei. et cum paulo anathema esse a christo pro fratribus. non timeat cum homini conscientia. Ipam denique si necesse est intrare gebennam. securus medias penetret flamas cum tali conscientia. compemus si placet thesauros regum. et uestigia regnorum. cum homini fiducia. nonne cuncta horum felicitas pro tanti boni diuitijs miseria reputabitur. et hanc fiduciam compat caritas.

Capitulum septimum continens solationes super aliquanto impedito contemplationis ratione uite actiue qua proximorum salus procuratur predicacionibus et salutaribus motibus et spiritualiter per curam regiminis

Epimio post promissa ad supradictam dominicam consolatricem principalem accessit et alius tristis deditus uite actiue pro proximorum salute solatione indiges super impedimento uite contemplatiue. cui illa pro solatione de suis puellis quatuor deputauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. Nescis frater quod cum aggressionem piculi maxime pro bono seu utilitate communi stat prudentia fortis animi. que tamen magis stat cum electione qua maior utilitas cum minori securitate preeligitur minori utilitati cum maiori securitate. Hoc quidem apparet in factis militum. in factis mercatorum. et in factis innumeris aliorum. Quod uero horum prudenter et uirtuose magis eligitur

hoc et magis diligitur. et p̄ cōsequens cum minozi tristitia. immo merito cum maiozi cōsolatione assumitur q̄ disiunctiue ei oppositū assumatur. S3 quid. Certe p̄positis sub disiunctione his duobus videlicet vita cōtemplatiua et vita actiua. hanc differentia repimus hec sc3 cōtemplatiua ē quidē suauioz et securioz. s3 nō semp̄ uulioz hec aut. s. actiua frequēter est uulioz licet non suauioz et securioz. Hanc p̄fecto differentiam expti p̄ses suis in scripturis tradiderūt. Audi p̄sem clareuallis. Noli inquit nimis insistere osculis cōtemplationis. quia melioza sunt uera p̄dicationis. Nam et si rachel formosioz. lya tñ fecundioz est. Sed magis ad p̄positum. Audi innocentiū. iij. in decretali epla ad quendam platum scripta. Nec inquit putes q̄ ideo martha malaz partē elegit que circa plurima satagebat. quia maria optimā partē elegit que non auferet̄ ab ea. qm̄ licet illa magis sit secura. ista tñ magis est fructuosa. et licz illa magis sit suauis. ista tñ magis est ualis. cum in fecunditate sobolis lippitudo lye. rachelis pulchritudini sit plata. q̄uis simul in unum et cōtemplatiuū esse ualeas et actiuus. legilatoris exemplo qui nunc ascendebat in montē ut gloriā dñi cum maiozi cernerz libertate. nunc uero descēdebat in castra ut cum ualitatib9 populi p̄uideret. Quapropter facilius indulgetur ut ascendat monach9 ad p̄sulatum. q̄ ut p̄sul ad monachatuū descendat. Nec ille pater sanctissimus p̄ mariam et rachelē cōtemplatiuā. et p̄ marthā et lya vitam actiuā intelligens figuratā. Propter hanc itaqz differentiam et cōparationē huius uite ad illam nec prudentie est nec constantie fortis animi. s3 nec caritatis nolle cōtemplatiuū p̄ actiuā p̄ salute p̄mōz p̄curanda derogare etiam habita in contrariū aliq̄ inspiratōe. Vñ et dictus pater in eadem epla ad eundē. Si inquit dicas q̄ est forsitan latens causa p̄pter quā cedendi uoluntas tibi penitus inspiratur. nos tibi siquidē rñdemus. Tu quō scis q̄ talis inspiratio sit celestis. nōne recolis q̄ ille gloriozus pontifex dixit cum cepisset uiribus corpis repente destitui. Dñe si adhuc populo tuo sum necessarius. nō recuso labore. fiat uolūtas tua. Illi9 exemplum secutus. qui dixit cupio dissolui et esse cum xp̄o. manere quidem in carne necesse est p̄pter uos. et infra. Quippe quātocūqz uirtutum flore refulgeas. et in te non habeas caritatem. nihil com̄probaris habere. nulla siquidem maioz poterit esse caritas q̄ ut animam suam ponat quis p̄o amicis suis. cum aut̄ p̄pter hāc te deceat animā tuā ponere p̄o subditis tuis nulla occasione dūmodo in ipsis proficere possis et si non omnibus. tamen multis ab eorum regimine te uenit excusare. Nec itez ille pater. Quid ergo. Profecto p̄pter p̄missam dictoz patz testimonijs cōfirmatam differentiam et ipoz consiliū non est prudenti uiro p̄sertim fortis animi et habeti caritate. que omnia suffert. omnia superat. omnia sustinet et nō querit que sua sunt dolēdum. sed p̄dictoz patrum consolatorijs

12
218
testimonijs confortato absqz tristitia tolerandū. ac de cōmuni atqz maiozi ualitate p̄curanda spe gaudendū nō obstante aliquāto cōsolationis impedimto si ei p̄dicationis uel p̄lature in quo pos̄sit p̄ficere ut p̄mittatur officium imponatur.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne frater homini bñ disposito cōsolatoriuū est scire in actu suo consistere maius bonū q̄uis ex eo sequatur minozi boni impedimtuū. Est utiqz fateare necesse est. S3 ecce fas non est. imo potius nephas sancte matris ecclesie magistre fidelium. et spiritus sancti doctoris pariter et cōsolatoris optimi cōsilio gubernate. estimatiōi cōtraire quo minus hoc quod illi. etiam cuilibz catholico meli9 maius bonū uideatur. Quid ergo Profecto sequitur q̄ homo bene dispositus absqz turbatione pati debet aliquale cōtemplationis impedimtuū p̄pter uite actiue exercitium. q̄ntum ad doctrine uel regiminis officiuū. tanq̄ p̄pter illud quod iudicio ecclesie sacrosante cognouerit esse maius bonum. Audi quantū ad hanc cōparationē et illatam cōclusionem sanctissimum illum p̄sem innocentiū. iij. In quadā epla decretali. Nullus inquit absqz licentia romani pontificis occasione quacūqz deserere p̄sumat p̄sulatum. qm̄ sicut maius bonū minozi bono p̄ponitur. Ita cōis ualitas speciali ualitati p̄fertur. et in hoc casu recte p̄ponitur doctrina silentio. sollicitudo cōtemplationi. et labor quieti ad quod utiqz designandū unigenitus dei filius nō de rachele secundum carnē natus est. s3 de lya. Nec legitur eum in domum suā maria excepisse. sed martha. Vñ qñ p̄t ep̄s p̄esse et p̄desse nō debz cedendi postulare licentiam aut etiam obtinere. Nec ille pater.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur turbaris de intermissione cōtemplationis. et non cōsolaris poti9 de lucro interim maximo bone actionis. Nōne uelles cōtemplationē quā alias cōtinuare nō posses p̄ rempe libenter intermittere p̄ lucro mille marcaz mediātib9 quibus posses multis paupibus subuenire. Estimo q̄ hanc cōmutatiōnem cum cōsolatione acceptares. S3 quid Profecto lucro uni9 aie taceo de multitudine lucz mille marcaz auri p̄sus est incompatible. quippe unā aiā saluare uel ad eternā eius salutē p̄mouere. deo est acceptabilius q̄ ualde multos paupes corpuliter pascere p̄pter salutē igitur animaz plurium p̄ actiuā uitā p̄curandā est libenti aie cōtemplatio intermittēda. S3 et cōtemplatio q̄ actōez p̄cessit si uera et casta fuit puta nō ad amorē cōcupiscētie. s3 amicitie ordiata aim in dei amore ad desideriuū deo acquirēdi etiā alios ipm̄ similiter diligētes ita accēdit. q̄ cōtinuatōez eius ulteriozē p̄ subsequēti actione aiāz lucrua libet̄er intermitit. Desertim qñ hoc qd̄ in tēporib9 amittit. q̄b9 nūc cōtemplatō p̄pter actōez. nūc actōez p̄pter cōtemplatōez intermitit in utriusqz feruore intēsiore uicissiz recuperatur

Ad hanc nimirum intentionē plane et plene locutum esse noueris patrem clareuallis. Ex bonis inquit opibus mens assueta quietis recipit solatōez. quotiēs sibi lux ut afficeret contemplationis subtrahitur. Quis em̄ nō dico otine. s; vel diu dum in hoc corpe manet lumine contemplatōis fruatur. at quotiēs corruit a cōtemplatiua totiens in actiua se recipit. Inde nimirum tanq̄ e vicino familiaris reditura in idipm. qm̄ sunt inuicē otubernales et cohabitāt hee due pariter. Est quippe soroz marie martha. neq; em̄ et si a contemplationis lumie cadit patitur tñ nullaten⁹ se incidere in tenebras peccati seu ignauā otij. Sane in luce bone opationis se retinēs. Loquor vobis experimentuz qd̄ exptus sum. Si qñ sane compi profecisse aliquos v̄m ex meis montis. tunc non me piguit fateoz curā ptulif se sermonis pp̄io otio et quieti. patienter auelloz ab infecūde rachelis amplexibus ut mihi exuberēt fruct⁹ pfectuum v̄oz. Caritas em̄ que non querit q̄ sua sunt id̄ mihi iam dudū facile p̄uasit. nil sc; desiderabiliū meoz v̄is p̄ferre vtilitatibus. ozare. legere. scribere. medicari. et si qua sūt alia spiritalis studij lucra hec arbitatus sum p̄pter v̄os detrimenta. Hoc siquidē vera et casta cōtemplatio habet. ut mentem quā diuino igne vehementer succenderit tanto repleat zelo et desiderio acquirendi deo qui eum similiter diligant ut otium cōtemplatōis pro studio pdicationis libentissime intermittat. et rursum poita votis aliquatenus in hac parte. tanto ardentius redeat in idipm. q̄nto se fructuosi⁹ intermisisse memierit Et item sumpto contemplatōis gustu valentius ad acquirenda lucra solita alacritate recurrat. Hec ille pater.

III. CONSIDERATIO.

Martha puella sic ait. O amice si te tristat nunc in re minor dulcedo actus tui meritorij in vita actiue exerciti vincat hoc etiam nunc gaudiū in spe de multo maiori idcirco recipienda dulcedine futuri pmij quod vtiq; quanto est maius. tanto est et dulcius sicut et delectabilius. Quid ergo. Profecto maius pmium atq; idcirco dulcius seu delectabilius maiori merito corrdet. Sed ecce Ita cōtingit p̄ vice actiue opa magis mereri q̄ ne illa impediantur optabile est a p̄nci dulcedine vite contemplatiue v̄l pro tempe impedi. Audi illustrē aquinēsem. Potest inquit otingere q̄ aliquis in opibus vite actiue plus mereatur q̄ alius opib⁹ vice contemplatiue. puta si p̄pter abundantiam diuini amoris ut eius voluntas impleatur p̄pter ipsius gloriā. interdū sustinet a dulcedine diuine contemplationis ad tempus separi sicut apostolus dicebat. Oprabaz ego ipe anathema esse a xp̄o pro fratribus meis. Quod quidem verbum ut prius recitatum est. Iohānes os aureum exponēs. Ita inquit totam mentē eius demerserat amor xp̄i ut etiam hoc quod ei p̄ceteris om̄ibus amabili⁹ erat. esse cum xp̄o. rursum idipm qz ita placeret xp̄o contemneret. Nōne autem et illud quod magis est xp̄o placitum

amore ipsius xp̄i habenti caritatē magis esse debet et solatorium et ideo etiam ad salutē pximoz assumendum Vtiq;. Hoc est p̄ p̄fatus illustris alio in loco p̄missis dcozdās sic dicit. Perfectio caritatis est. ut aliquis p̄pter dei amorē p̄termittat dulcedinē contemplatiue vite quam magis amaret et accipiat actiue vite occupationes ad pcurandum pximozū salutem. Hec ille.

Capitulum octauum continens solationes sup sacre scripture et aliaz scripturarū difficultate.

Capitulum post p̄missa accessit ad supradictā dñam solatricē etiam alius tristis petens sup scripturaz difficultate cōsolari. Cui illa mox de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur te amice difficultas cōtristat scripturarum et non potius consolatur. eo sc; q̄ intellectu eaz adeptus magis q̄ scriptura facilis delectat. quinimmo scripture nimis faciles suo frequenti v̄su fastidiū generant. Q̄ vero econtra difficiles delectent patet in scriptura sacra de qua loquēs magn⁹ pater Augustin⁹. Si inquit in scriptura sac̄ tñ essent q̄ facillime intelligeretur. nec studiosa quereretur. nec suauiter inueniretur veritas. Hec iste pater. Vñ et qualis sit egregius doctor Gregori⁹ manifestat. Sacra inquit scriptura in vno eodēq; sermone diu narrat textū. pro dicit misterū. et sicut misterijs sapiētes exercz. sic sup̄ficie simplices refouet. habz em̄ in publico vñ paruulos nutriat et seruat in secreto vñ mentes sublimiū in admiratōe suspēdat. Hec ille. Sed quid. Certe s̄m mudi sapientē qd̄ mirabile est delectabile est. Declarat etiā illustris Aquinēsis. q̄ admiratio est delectationis causa sicut rara et noua. et hoc inq̄ntum homo in inuestigatione mirabilium habet desiderū addiscendi causam et adiunctā spem eius cognitioem cōsequēdi et admin⁹ inquantū addiscit aliquid noui. s. talem esse qualem non estimabat Mirabilia itaq; inquantū delectāt intātum animū hois p̄feratim curiosi ad sui inuestigatōez inclināt. quippe p̄ncipe p̄hoz testate. p̄pter amirari ceperunt nunc et primum phari. quod et de sacris scripturis psalmista exp̄sse insinuat. Mirabilia inquit testimonia tua. Ideo scrutata est ea anima mea. De primo ergo ad vltimū sequitur q̄ misterioz sacraz scripturaz difficultas magis est q̄ felicitas ad sui inuestigationē allectiua consolationisq; causa. Sane inter hec nō est p̄transeundū egregiū verbum Gregorij. Omnē inquit scientiaz atq; doctrinā sacra scriptura transcēdit nec sic clausa est ut pauesci debeat. nec sic patet ut vile lesca. sed v̄su fastidium tollit. et tāto plus diligitur q̄nto amplius meditatur. Hec ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Iam habes frater sorozis mee testimonio q̄ difficultas scripturaz in admirationem adducit. que vero

maiori cum admiratione apprehenduntur. in memoria firmiter retinetur. nempe hoc homines in seipis experiuntur. Sed et illud quod difficulter ingreditur firmiter retinetur. patet hoc de sigilli imagine quae tardius cere quam aquae imprimitur et firmiter retinetur. Unde et homines tardi ingenij bene esse memoriae prohibentur. Contra autem illustres dicit Boetius. quod scientia festinata marcescit. mediocriter autem assumpta augmentatur et crescit. Sed nonne melior et consolabilior est bene rei firmiter retentio cum apprehensione difficili quam debilius retentio cum apprehensione facili. Est utique. Quid ergo. Profecto sequitur quod maiorem consolationem operatur praesertim apud indefessos scripturarum difficultas quam faciat eorum facilitas. Minus et sollicitum est quod bonum quod difficulte acquiritur magis amatur. et quo magis amatur eo et cum maiori consolatione habetur.

Capitulum nonum continens consolationes super labore studij. sapientie vel scientie siue super studendi difficultate. scilicet cum labore et vexatione.

Ono post praemissa ad sepe dictam dominam principalem consolationem accessit et alius tristis pro consolatione habenda super difficultate studendi siue super labore studij. Et illa mox eadem eadem de causa de suis puellis decem assignavit

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nonne o amice consolatorum est in eo laborare de quo admodum consolatoria praedicantur. praesertim in quo laborare non est graue. ut est illud quod natum est ad omne opus et ad omne laboris exercitare et adiuuare. Eateare hoc necesse est. Sed quidnam est hoc. Profecto studium sacre scripture est. Audi hugonem illum regularem. Nihil inquit in hac vita dulcius sentitur. nihil auidius sumitur nihil ita mentem ab amore mundi separat. nihil sic animam contra temptaciones roborat. nihil ita hominem excitat et adiuuat ad omne opus et ad omnem laborem sicut studium sacre scripture. Nec ille. et nonne per hunc de studio sacre scripture admodum consolatoria praedicantur. cuius autoritatis partem quantum ad roborationem contra mundi temptaciones venerabilis ieronimus confirmat. Si inquit quicquam est quod in hac vita vix sapientem teneat et inter praesuras et turbines mundi equo animo persuadet manere. id esse primum reorum meditacionem et scientiam scripturarum. Nec ille. Qui rursus alibi sic dicit. Sicut stellas celi non extinguit nox sic mentes fidelium inherentes firmamento sacre scripture non obscurat mundana iniquitas.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice. Nonne in eo laborare ad sciendum consolatorum est quod scire usque ad senium ardenter appetitur praesertim si per ipsam voluntas dei intelligitur. Est proculdubio et ut omni deo toto est fatendum. Nam et indeuotum. curiose tam auide possent appetere

quod intelligeret altissimi voluntatem. Sed quid. Profecto in diuinis scripturis. Nec voluntas plane intelligitur. Audi venerabilem ieronimum. hoc clare supponente. In diuinis inquit scripturis per quas solas potes plane dei intelligere voluntatem prohibentur mala. precipiuntur bona. ceduntur media. suadentur perfecta. Nec ille. Vix licet omnes homines natura scire desideret teste mundi philosopho. tamen hoc desiderium in nonnullis quantum ad philosophiam scientiam tepescere posset. dicente ipso philosopho quod indigentibus melius est ditari quam philosophari. Sed quid de senibus. Profecto non videtur tepescere appetit eorum sciendi scripturas. Audi rursus praedictum venerabile. Scripturarum inquit ardor nulla proorsus etate extinguitur. imo ut secularis actoris vix sententia pro ipsa magis etate inflamatur.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O amice cur de studij labore cor tuum grauiatur qui nec labor dici meretur. Quoadmodum otium sine laesione non otium sed mors esse affirmatur. Audi illustre sententiam. Otium inquit sine laesione mors est. et vixi hominis sepultura. Alit lectio ingenium et studio fit gratum. Nec ille. Qui rursus de labore studij loquens. Labor inquit scolasticus otium est. sed otium negotiosum. et quod animam reddit ad honesta sollicitum.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Nonne labor pro se thesaurum fodienti. delectabilis labor est et consolatorum. Est utique. Quid ergo. Certe sequitur quod labor studij sapientie in sacris scripturis praecipue relucens labor consolatorum est. Nempe labor hominum proculdubio labor est thesaurum pro se fodienti et inuenienti. quippe de sapia dicitur quod infinitus thesaurus est hominibus quo qui vixi sunt principes facti sunt amici dei. Hinc est etiam quod dicit scriptura. Omnis scriba doctus similis est homini praefamilias qui praefert de thesauro suo noua et vetera. Dices forte quibus in rebus aut qualibus consistit hic thesaurus. nunc quit in auro vel argento. Absit. Nam scriptura de ipso loquens. Diuitias inquit nihil esse dixi in compatione illius nec operari illi lapidem preciosum. quam omne aurum in compatione illius harena est exigua et tanquam lutum est imabitur argentum in conspectu illius. Vix et de inuentore huius thesauri dicit salomon. Beatus homo qui inuenit sapientiam. Et subdit causam. melior est inquit acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et purissimi. fructus eius preciosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Sane mons praecipuus ex cuius mineris hic thesaurus foditur seu colligitur est iuxta sonum vocabuli mens alta seu contemplatione eleuata que mens quasi mons mineras habet nobilissimas in se reconditas ex quibus dicitur thesaurus per magna parte extrahitur. videlicet principia tam spectabilia quam moralia menti naturaliter indita que principia tanquam minuta quedam mineris compo. siquidem

illa sunt minima quantitate. et maxima potestate.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. O amice cur tristaris de labore studij. Nonne labor venantium aucupantium piscantium delectabilis est et consolatorius. Est utique. Vnde et magnus pater Augustinus hominibus laboribus amantium compans. nullo inquit modo onerosi sunt labores amantium sed ipsi delectant sicut venantium aucupantium. piscantium. in eo enim quod amatur aut non laboratur aut labor amatur. Sed quid. Certe sequitur quod labor studendi in scripturis presertim sacris delectabilis est et consolatorius. Nempe qui laborat in studio. nunc venat. nunc piscatur. nunc etiam aucupatur. Venatur quidem non feras sed veras sententias in nemoribus quoniam sensibiliu obiectorum ut in campis silue que admodum pater clareuallis. quibusdam doctoribus interrogantibus cum in locis studio non steterit vnde habere scientiam. fertur respondisse. Vos queritis eam in effrata. nos inuenimus eam in campis silue. quasi diceret vos queritis nos inuenimus que multum differunt. Vos in effrata. id est secundum interpretationem in puluerulenta. scilicet villa seu lutosa. vel in puluerulentis subtilitatibus ad modum puluerum cito exsufflatis et euanescentibus. nos autem in campis siue folijs fagi vel quercus nos docentibus. Vnde hic pater cuidam scribens. Experto inquit crede aliquid amplius inuenies in siluis quam in angulis. ligna et lapides docebunt te quod a magistris audire non possis. Potest etiam dici quod qui laborat in studio venatur quantum ad ferina seu siluestria id est rara quedam diuinarum consolationum sententia spiritus nutritiua que non in campo communis vite sed in celestis silua paradisi omne lignum pulcrum visu continentis ubi habitat illa que quasi cedrus exaltata est in libano. et quasi cyprus in monte sion etc. De hac paradisi silua dicta siluestria perfectioribus contemplationum venationibus capiuntur. Adhuc quoque aliter potest dici quod secundum petrum illum Rauennensem paradysus est in scolis. quippe in nonnullis sunt homines velut arbores sua multitudine quasi siluam constituentes. ferina itaque siluestria propter agitationem tenera facta et subtilia sunt rare subtiles et delectabiles conclusiones in dicta silua capiende. que quidem vel celerissimum intellectuum tanquam venaticorum canum insecutiuis discursibus. aut tanquam venatorum discursiuis insecutionibus vel complexarum argumentationum rethibus solent capi. Rursum qui laborat in studio sepius quasi piscatur in aqua sapientie salutaris. et capit in ea non lucios. sed lucidas veritates. non salmones. sed quoniam salomonis salubres instructiones. non cethe gradia. sed certe gaudia imensa. Vnde dici potest quod natantia que nonnunquam capit seu pisces nobiles in aqua mobiles sunt diuinorum instinctuum motus notabiles super humanis

rebus fluxibilibus supernatantes presertim sagina religionis in oneris virtutum perfectionibus consistere in flumio affluentie seu benedictionis dei inuadantem capiendi. Quippe in ecclesiastico dicitur. Benedictio illius quasi flumini inundabit. Denique qui laborat in studio nonnunquam quasi aucupio capit alticia seu volatilia. id est alta dei voluta ab alto de celestis paradysi frondoso nemore aduolantia. vel alta seu profunda misteria. nunc se profundius intra aquas scripturarum a visu nostro occultata. nunc se quasi desuper riuos aquarum homini volatu anagogico subleuantia que per misum visum. aut per conatus accipit. iuxta nomen suum preda huiusmodi accipientem facilius capiuntur

VI. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Nonne labor manducandi presertim gratum et bonum sanos delectat et esuriens atque hoc pacto consolatur. Vnde quod nec est qui hoc negaret. Sed quid. Profecto sequitur quod labor studendi in sacra scriptura delectat eum et consolabitur cuius homo interior spiritualiter esurit et sanum gustum habet. Nempe labor studendi in sacra scriptura labor manducandi est si sacra scriptura est cibus hominis. Non enim est dare alium modum ipsum manducandi quam sit labor in ipsa manducandi seu studendi. Sed ecce quod sacra scriptura sit homini cibus tantum quod ipius viuificatiuus nutritiuus atque miro modo delectabilis et gratus patet certis testimoniis. Vis scire quod sit cibus hominis. Audi gregorij testimonium egregium. Sacra inquit scriptura aliquando nobis cibus est aliquando potus. cibus est in locis obscurioribus. quia quasi exponendo frangitur et meditando glutitur. potus vero est in locis apertioribus quia ibi sorbetur sicut inuenitur. Vis scire quod sit cibus in vita conservatiuus. Audi testimonium ipsius saluatoris. Non inquit in solo pane viuunt homo. sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Audi rursum iohanne os aureum. In scripturis inquit inuenit pusillanimitas iusticie cibos qui animi mori non permittunt qui autem magni animi est inuenit ibi spirituales escas que produunt eum prope ad angelorum naturam. Vis scire quod sit cibus nutritiuus. Audi rursum egregium Gregorij. Sacra inquit scriptura habet in publico vnde puulos nutriat etc. Nec mirum. quia dulcia nutriunt. sed per deo loquens cum admiratione dicit. quod dulcia faucibus meis eloquia tua super mel et fauam. Sane per hoc patet quod est cibus delectabilis atque gratus. Ad quod denique. Audi venerabilem ieronimum pinguis inquit sermo diuinus est. omnia habet in se delicias quidquid volueris ex sermone diuino nascitur sicut tradunt iudei. quoniam manna quando comedebant secundum voluntatem vniuscuiusque sic sapiebat in ore.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O amice nonne labor ante speculum se ornatum delectabilis est et consolatorius. Certe sic. Quid ergo. Profecto sequitur quod labor studendi in sacra scriptura est labor delectabilis et consolatorius. Nempe labor studentium in sacra scriptura non enim ut

sciant. sed ut boni fiant. est labor ante speculū se ornantiū quippe sacra scriptura student in ea se obicit tanq̄ speculū ad se tali speculatione semotis fedicitib⁹ ornandū. nō solū habitu scientie. sed etiam virtutū habitib⁹ diuersarū. Audi egregiū p̄em Gregorium Scriptura inquit sacra mētis oculis q̄si speculū q̄dam opponitur ut ibi interna facies n̄ra videatur ibi em̄ feda. ibi pulcra n̄ra aspiciamus. ibi sentimus quantū p̄ficim⁹. q̄ntumue a p̄fectu distamus. Audi etiaz venerabilē jeronimū. Vtere inquit lactatione diuina vice speculi feda corrigēdo. pulcra conseruādo. et pulciora faciēdo. scriptura em̄ speculū est feda oñdens et corrigi docens.

VIII. CONSIDERATIO.

Octaua puella sic ait. Nōne labor cantantiū et vniuersaliter in musicis ludentiū instrumētis. est delectabilis atqz consolatori⁹? Certe hoc fateri necesse est. Quid ergo. sequitur oīno q̄ labor studij sapientie vel sciētie p̄sertim in sacris scripturis relucētis consolatorius labor est et delectabilis. Nōne em̄ illi cantant vel in corde canticis spūalibus plus deuotos q̄ cārus corporales delectantibus qui in choro cordis tabulato. s. intellectu sicut tabula rasa primum vacua existente et postmodū spūalē p̄ reflexionē optimā red dente resonantiā ad modum cantantiū notas formāt et ad modum discantantiū notas ordināt cōtra notas. Certe sic. q̄n videlicet in sacris scripturis p̄ studiū suum notāt textū. notāt et glosam q̄si notā cōtra notam. vel dum ad modū tripli notant sensū l̄ralem q̄si tenorem. notāt allegoricū vel mozalem q̄si quintā. notāt pariter et analogicū q̄si octauā. Rursum si in corde loqui possum⁹ quare nō et cantare. Nimis sup loqui cātare nō addit nisi regulare vocis modulationē s̄m eleuationē et depressionē. S; quid. Ecce s̄m p̄em clareuallis desiderij vox quedam est. Possumus aut in cordis studio eleuationē h̄re desiderij in cōsideratōe diuinorū b̄nficiorū et depressionē animi in cōsideratōe p̄prie indignitatis. Deniqz p̄to plures sensus sup eadē verba notant et tanq̄ note frāguntur et multiplicancur tanto solēnius et delectabilius cantat. Quis ergo negat quin in studio scripturarum delectabilissime cantari possit formādo in eo notas. i. notabiles expositiones sup verba. verbi g. pater noster. super hoc verbum potest quis notare q̄ is qui pater noster dicitur generauit seu creauit nos regenerauit nos. sed et nutriuit nos. potestqz notas has multiplicare et multipliciter frangere. q̄n quidē notat q̄ generauit nos creādo aiā creādo corp⁹ seu materiā. Accidētia quoqz non solum corporis sed et anime. Similiter quando notat q̄ regenerauit nos in esse gr̄e. in esse caritatis et amicicie. et in spem viam de futura generatione in esse glorie. Similiter quando notat q̄ nutriuit corporaliter et spiritualiter sacramentaliter et aliter et singula horū fecit multipliciter. Dices forte iste cātus qui mere fit in corde et si sic delectabilis in aure dei. nō

12. 222
multum tamen delectabilis est ipsi cantanti. Sed sic dicēdo p̄sus falleris et potissime q̄n sic deuoto fit in studio q̄ tam angeli q̄ ipe deus delectatur interesse ac dcinere ad intellectū et experientia aie huius rei patz possibilitas dulcissimo illo p̄e clareuallis attestante psallentibus inquit dignāter sancti angeli admisceri solēt. O si quis h̄ret oculos aptos videret qua cura. quoue tripudio intersūt cantantibus. assunt ornantibus. insunt meditantibus. Nec ille. q̄ si sic intersunt exteriori regulari⁹ multo cātui interiori. S; q̄ et de⁹ nō nunq̄ suam exhibeat p̄ntiam dcinēdo vel potius p̄cinedo. Hoc nō videtur mirū p̄sertim dum cantat sibi. nō minus em̄ potest de⁹ cātare in corde hoīs q̄ intus loqui. Sed quid. Profecto nō solū de⁹ potest intus loqui s; de facto loquitur intus. s. in hoīe deuoto spūali studio dedito. Iuxta illud dictū magni p̄is. q̄n oras cum deo loqueris. q̄n legis deus tibi loquitur utiqz intus iuxta illud psal. Mographi. Audiā quid loquat in me dñs deus. igitur p̄t et int⁹ cantare. Audi agnetez virginē s̄m pulcram methaphorā de cantu xpi sui dilecti gloriante. Amo inquit xpm cuius mihi organa modulatis vocib⁹ cantat. id est cuius intra me multiplices voces spirituales ad modū modulatiū organorū s̄m equivalentiā me delectant. Sane q̄ p̄sona deuota in cantu interno sui dilecti miro modo delectat. hoc ex sola loquela eius de qua min⁹ videtur plane quincitur dicente sponsa in canticis. Anima mea liquefacta est scz p̄e dulcedine me totā resoluēte. ut dilectus locutus est. q̄nto igitur magis postq̄ vox sui dulcissimi cantus intus audita est. et maxime q̄n ex hoc per redundantiā spūalis gaudij in ipso sensu carnis exultatio caulata ē. Iuxta illud psalmiste. Cor meū et caro mea exultauerunt in deum viuū.

IX. CONSIDERATIO.

Octaua puella sic ait. O amice. Nōne labor chorizantium labor delectabilis est et consolatori⁹. Est oīno p̄t omne iudiciū hoīm attestatur. Nec credendū est hoc tm̄ de exteriori chorizandi modo in lasciuis saltibus et discursib⁹ exercito v̄z esse. s; potius de chorea in cordiali tripudio et exultatione siue in sursum actio nibus consistente. In qua chorea nō mō manus hoīm iungunt ad inuicē. s; potius manus hoīm dei et angelorū. An non angeli manū h̄nt de quib⁹ psalmista homini loquēs. In manib⁹ inquit portabunt te. Nōne et deus amicus sponse manus habz de quib⁹ ipa loquēs i cāticis. Man⁹ inqt illi⁹ tornatiles. Nōne aut sunt cū deo sponso vel aliqui chorizantes. Sunt p̄culdubio. Ipse nāqz est qui ecclesiastica catione affirmatur septus choreis virginū sponsus de corus gloria. et additur. quocūqz p̄gis virgines sequuntur atqz laudibus post te canētes cursitāt hymnosqz dulces p̄sonāt. Sane si in celo hoc p̄ficatur. nobiscū quoqz et in terris inchoatur. Teste p̄ qui loquens deo quasi hoīem in chorea manu ad manū ducenti.

de terrenis ad celestia. tenuisti inquit manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Inchoatur autem chorea huiusmodi per dictam manuductionem dei et in actu studendi quo in scripturis manum dei attingim⁹. quemadmodum ipsum dauid dixisse nouimus. omnia uenerunt scripta manu domini ad me. Sed et moyses filius israel ait. Dedit mihi dominus duas tabulas utraque scriptas digito dei. Scripturarum igitur que de manu dei sunt affectuali studio ac pro ipsarum intellectu ipsius dei manuductioni exultationis tripudio superaddito non apparet grata quedam choree similitudo. Cuius quidem choree rationem perficit in nobis quasi saltantibus redundans et in corpus crebra sursum actio. de qua prememoratum uerbum psalmiste potest intelligi. cor meum et caro mea exultauerunt id est quasi extra se sursum saltauerunt in deum uiuum.

X. CONSIDERATIO.

ecima puella sic ait. Cur frater conuerteris de labore studij. si tacuisses philosophus fuisses. id est amator sapientie digne peramande. Nunc autem qui laborem abhorres studij uecors esse amator sapientie comprobaris. Quis enim amatorum de labore al sumendo propter amicam pudicam atque gratiosissimam. uere potest speciosam. et forma amabilem in sponsam habendam. generosam locupletem sensatam. uirtuosam. multa scientem. letam. et solacio sam. atque delectabilem. consolatoriam. et iocundam non erubesceret conqueri. cui potius propter ipsam labor ille dulcis et delectabilis deberet esse. Nullus certe uirorum laudabilium. Sed quid. Nonne sapientia seu scientia circa quam labor studij versatur teste iacobo alphi primu pudica est id est pudicum facit teste uenerabili jeronimo. Ama inquit literas et carnis uicia non amabis etc. Immo sapientia de se dicit in ecclesiastico quasi balsamum non mixtum odor meus. balsamum inquit non mixtum et bene. Nam sicut purum balsamum rem sibi immerfam natum est a corruptione preseruare. Ita homines immerfi sapientie immunes redduntur a uitiatorum corruptione. Est quoque sapientia speciosissima. et ob hoc rebus speciosis compata dicente ipsa rursus in ecclesiastico. Quasi cedrus exaltata sum in libano. et quasi cypressus in monte syon. quasi palma exaltata sum in cades. et quasi plantatio rose in ibericho. quasi oliua speciosa in capis. Immo de ipsa loquens sapiens. Super salutem inquit et speciem dilexi eam. Nec est enim speciosior sole et cetera cuius ceteras premissas condiciones supra per unam de sodalibus meis reperire poteris declaratas.

Denique quantum ad iocunditatem ipsius scientie consolatoriam. Audi hugone illud regulare. Siquis inquit familiariter scientiam amauerit iocundam ualde reddit uitam et maximam in tribulatione consolationem.

Capitulum. r. continens consolationes super oportunitate studendi carentia siue ratione carentie librorum siue ratione carentie aptorum studio siue ratione aliorum distrabentium negotiorum.

Ecimo post premissa ad sepedictam dominam consolatricem accessit et alius tristis de oportunitate studendi carentia se ostendens perturbatus. Cui illa mox pro consolatione duas de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella sic ait. O homo si cares studendi oportunitate propter librorum carentiam sicut propter me poteris solari Te namque premitte ammonere ut si errorem vitare uelis librorum multitudinem non affectes uis scire quere. Audi hugone illud regulare. Quid inquit scripturam dixerim nisi siluam cuius fructus quosdam dulcissimos legendo carpinus tractando ruminamus. Qui ergo in tanta multitudine librorum ordinem non custodit quasi in desertate saltus oberrans tramine recti itineris perdit. Nec ille. Secundo reor de libris esse distinguendum. aut enim sunt libri artium liberalium. siue alij uani libri. aut sunt libri magis utiles et necessarii. Siquidem sunt libri artium liberalium siue alij uani. libri quidem totaliter uani sunt uitandi. libri uero artium et si non omnes uani sint. tamen non sunt tante utilitatis quin sint paruipendendi et paucis fundamentalibus dumtaxat exceptis. exemplis sanctorum patrum despiciendi. Legitur quippe de sanctissimo benedicto quod cum liberalibus studiis rome traditus multos in eis per abrupta uitioy ire cerneret despicit studia illa. Scribit etiam uenerabilis jeronimus quod quodam tempore dum diligenter libros legerat tullij et platonis febre correptus ad iudicium raptus est. ubi cum se christianum profiteretur iudex ait. mentiris. cyseromanus es et a mistris iussu iudicis grauissime cesus. ueniam petijt. Veniam igitur sic iurando impetrauit ut amplius in secularibus codicibus non studeret scribitque quod ipso ad se reuerso liuices ex plagis scapule sunt inuente. Extunc ergo sacris scripturis se totum dedit. Similis oino uisio legitur in libro quoque appellamus uitas fratrum. Denique quod parue utilitatis sit usus prebue hoc docent quod plures alie pulcherrime uisiones. Quibus quidem hoc attestari uidetur quod in constitutionibus fratrum ordinis predicatorum de studentibus dicitur in hec uerba. In libris generalium et philosophorum non studeant et si ad horam inspiciant seculares scientias non addiscant. nec artes quas liberales uocant nisi aliquando circa aliquos magister ordinis uel capitulum generale uel priorum prouincialis uel capitulum prouinciale uoluerint aliter dispensare. sed tamen libros theologicos

tam iuvenes q̄ alij legāt. Nec ibi. Dozro si cares magis neces-
sarijs seu vtilioribus libris. nec sic multū cōqueri te oportet. cum
vel aliquos appropriatos. vel cōmunes. vel libros accomodatos
tot habere possis quot sufficiūt ad te studijs occupādū. quoz qui-
dē nec dum p̄fectum vsum habuisti et sperare habeas si eoz quos
hoc haberes modo. p̄fectum vsum habuisses deus de alijs p̄sertim
necessarijs tibi cōfidenter postulanti p̄videret. Aliter jacobus al-
phei a deo inspiratus in sua canonica non dixisset. Siquis indiget
sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter. postulet au-
tem in fide nihil hesitans. Sane alioz libozum. s. p̄eter neces-
sariozum fit pia dei dispensatione gratia cuiusdam spiritualioz et
amplioz p̄fectus subtractio. quēadmodū supra per sorozem meā
didicisti. fit. quia hoc etiam salubri statuto de libris vtilibus quo
ad tempus dicente magno patre. Codices certa hora petantur ex-
tra horam qui petierit non accipiat. Cui quidem statuto volūtarie
et absqz desolatione obediendū esse dicta sup̄ius de obedientia do-
cent manifeste.

I. CONSIDERATIO.
Secunda puella sic ait. Est ne frater aliquid aliud p̄ter libroz
carentiā in desiderato studio te impediens. forsitan dices esse
apte celle seu studozij vel loci alterius d̄ueniens carentiā. Sed
nec ob hoc causeris de oportunitatis studendi carētia. P̄miz. mi-
nimus locus sufficit ad studendū. Fertur nāqz illustris thomas
de aquino in Colonia sub alberto in loculo seu studozio vix quatu-
oz vel quinqz pedes longitudinis et latitudinis habente plurimū
profecisse. et de illo immediate ipsum parisijs ad legendū senten-
tias missum esse. Taceo de dyogene p̄ho qui solo vase vno conten-
tus erat. Sed et omnia loca p̄sertim libros cōtinentia studiū nō
excludunt. quippe in nōnullis religionibus studij tempus deter-
minatur. In quibus tñ studozia p̄pria nō habentur. Dozro si tibi di-
ctam oportunitatē alia negocia adiungunt si illa minus sunt vtilia
et volūtarie assumis ip̄a. non es dignus consolari ab aliquo. s. te
ipsum consolaris desistendo. si vero sint secundū se forsitan vtilio-
ra. vel etiam minus vtilia et ex obedientia assumpta. nec sic habes
causam querulandi ut de vtilioribus per se patet. de minus autem
vtilibus ex obedientia assumptis patz cōsolatio ex p̄ius dictis.

Explicit liber duodecimus. Incipit terciusdecimus liber conti-
nens consolationum remedia oportuna contra illa turbatua que
opponuntur bone ip̄ius corpis dispositioni. Capitulum primū cō-
tinens consolationes in genere sup̄ carentiā bonoz corpis.

Terdecimo post p̄missa quadragintaquatuoz tristi-
bus ad supradictam dominam consolatricem p̄inci-
palem accedentibus. primo omnium vnus ex eis de
carentia in genere bonozum corpis est conquestus.
cui mox illa de suis puellis pro cōsolatione sibi im-
pendenda duas satis p̄doneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaqz puella sic ait. O amice cur de bonoz corpis caren-
tia adeo tristaris. Hanc ob causam tritari non haberes si scri-
pturas attenderes seu scientiales facultates. Ecce em̄ ut de potio-
ribus puta de sacra theologia et fide catholica taceam. vel solam
p̄biam p̄dictis inferiorē attēdas et discas de p̄dicta bonoz corpo-
ris carentiā nō dignū tritari. p̄sertim viro magnanimo apud quē
eadem bona nō sunt magnipēdenda utpote facile amissibilia docē
te ip̄a p̄bia. que licet p̄dictis facultatibus sit inferior. tamē nihil o-
minus etiā illi vbi altioribz nō tradidit tanq̄ multum oculate et
acuti iudicij fides est adhibenda illo illustri boetio eā sub metha-
phora mulieris describente atqz ip̄am de oculis vltra cōmunem ho-
minū valētā p̄spicacibz cōmendāte. Nec aut bona corpis p̄uipen-
dit quasi magnanima. eo q̄ ea docet esse amissibilia. Audi quid di-
cit symonē suū dirigens ad mundanos. Estimare inquit qui vultis
nimiū corpis bona dum sciatis hoc quodcunqz miramini triduane
febris igniculo posse dissolui.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O homo cur anima tua tristatur et in ma-
lum suum. Cur ei tanta est de bonis corpis cura. Nescis q̄ te-
ste salomone. qui delicate nutrit seruum suum. postea sentiet eum
contumacē. qui inquit sed nō min⁹ que aut forte magis ut intelli-
gamus qui domin⁹ vel que domina. Sed quid. Certe dñā est anima
p̄sertim secundū p̄tem sup̄iorem que libera est secundū quam ho-
mo dominus est actuum suoz. estqz anima secundū illam ad yma-
ginem dei facta secundū deum regem celi formata tanq̄ eiusdē re-
gis filia. corpus vero tenet locum serui. quēadmodū secundū cor-
poralem substantiā natura humana p̄ mundi sapientē dicitur mul-
tipliciter esse serua seu ancilla. Quid ergo tristatur anima de caren-
tia bonoz corpis. de bonis serui sui. Vult ne seruū vel ancillam p̄
bona sua lasciuire. vult ne in illis delicate nutritum sibi nō obedi-
re. sed contumacem sentire. Vult ne seruum in bonis suis esse diuitē.
et seip̄am p̄ire et spoliari bonis suis. Quippe quo amplius dictum
seruum lasciuire cōtinent in bonis suis. eo magis ip̄a dñā carebit
bonis p̄prij virtutū. s. vestimētis q̄ solebāt ip̄am redimire. ois em̄
gl̄ia ei⁹. s. hui⁹ filie regis ab intus in fimbrijs aureis circūamicta

uarietibus scz in varijs virtutū habitibus. qui sunt int⁹ in aīma et gratis circūstantijs opationū sibi in ratione finis attributarum quēadmodū fines vestīū fimbrijs aureis adornantur. Cur ergo tri statur aīma. et nō magis gaudet de bonoz corpis diminutioe pro suaz virtutū pbabili augmētatione vel saltē cōseruatione.

Capitulum secundū continens consolationes sup amissione seu carentia pulcritudinis corpalis.

Secundo post pmissa ad sepe dictā dñam consolatricem accessit et alius tristis petens ab ea sup corpalis pulcritudinis carentia cōsolari. At illa eidē pro consolatione tres de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur te tristat carētia pulcritudis cur tam humiliter pulcritudinē appetis quasi vn⁹ de illis desperatis stultis qui dixerūt. Non p̄treat nos flos temporis corozemus nos rosis. His florib⁹ pulcritudinē cōpare docet illa illustri Boetiana consolatrix. Eozme inquit nitoz vt rapidus est. vt veloz et vernaliū floz multabilitate fugacior. Nec illa. et cur nō p̄pter illud corpalis pulcritudo. quia fugitiua est nō potius cōtemnit⁹ q̄ a quoq̄ appetat⁹. Vis habere de fuga ipi⁹ celeri satis edificatoziā demōstrationē. Ecce fertur frater petr⁹ de tarenthasia quondā oratoris p̄dicatoz infra breue temp⁹ p̄mo fact⁹ magister excellens in theologia. statim post puincialis frācie. et post statiz archiep̄s lugdunēsis. deinde cardinalis et statim post innocēti⁹ papa quintus ad quas dignitates om̄s fortassis infra vnius āni spaciū est p̄ motus qui in papatu puo tpe vixit et in agone cōstit⁹ in lecto eḡ tudinis circūstantibus p̄dicauit. Cursus inquit vice hois cōpari p̄t curru vt sicut q̄tuoz rotis volubilib⁹ sustentat⁹ currus ita et q̄tuoz sunt quibus tanq̄ rotis inicitur dictus hois cursus. Nam tanq̄ vni rote inicitur generis nobilitati. tanq̄ autē sc̄de diuitiaz quantitati. tanq̄ terciē sciētie famositati. tanq̄ q̄rte rote corpis pulcritudini seu formositati. Quibus tribus mobilibus rotis de se declaratis. q̄ scz eas p̄ cursu suo habuerit. venit iste papa ad quartā rotā. dicēs se et illa. i. corpis pulcritudinē seu famositatē inc̄m habuisse. q̄ dū esset studens parisijs tam pulcer erat et formosus in persona q̄ ne aspectus hoim puocaret⁹ in ipsum nō dabatur sibi ad villā licentia. vel raro et difficulter. quod postq̄ dixerat subiūxit. videte mō vbi sunt rote cursus mei. vbi est nobilitas. vbi sciētia. vbi diuitie que amodo non valebūt mihi. vbi est et pulcritudo corpis mei. Videte. qd̄ dicēs discoopuit se circa pectoralia et tunc om̄ib⁹ ipsum intuetibus miser appuit et miserabilis in corpe totaliter cōsumpt⁹ sicut lazarus de sepulcro resuscitat⁹ per quod vna cum rotis alijs

mor a se mouendis ostendit p̄cipue iam rotam pulcritudinis a se motam esse et eam tanq̄ generaliter fugitiuā cōtemnendā fore.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O si esses vir magnanim⁹ mīme esses de corpalis pulcritudinis carētia p̄urbatus. Nempe vir magnanimus parua nō pōderat. s; cōtemnit licz em̄ s; m̄ moralē p̄m̄ maximum exteriorū bonozum sic bonoz. licetq; magnanimitas sit circa bonozes. tñ vir magnanim⁹ p̄uipendit bonozē qui est a cōtingētib⁹ et in paruis. Viro igitur magnanimo cui p̄ paruo est opinio hoim qui magis curat veritatē q̄ opinionē huic leuis est cōsolatio et forte nulla de bonoze parue pulcritudinis p̄ferim magnaz turpitudinē palliatis seu de pulcritudine non vera. s; t̄mmodo opinata. Nec mir⁹ quia absolute dicit ioh̄es os aureū. Leuis est cōsolatō q̄n quis in seipo cōfusus est qd̄ ab alijs ignozatur. Sed quid. Nōne hois qui pulcerum⁹ dicit⁹ pua est pulcritudo et magis opinata q̄ vera. Nōne em̄ corpus longum latum est et profundum. Pulcritudo igitur que solū apparet in corpis supficie cuius interiora plena sunt cōfusibili turpitudine. Nōne tibi pua videtur et magis cōstere in hoim opinione q̄ in veritate. Certe sic. Audi de hoc boetiānā cōsolatricē oculis suis vltra cōmunez hominū valentiā p̄spicacibus p̄specto p̄posito ipm pulcre declarantē. Si inquit vt aristoteles ait. Linceis oculis homines vterent⁹ vt eoz visul obstantia penetraret. nonne introspectis viseribus illud achibiadis supficie pulcerimū corpus turpissimū videret⁹. Igitur te pulc⁹ videri nō tua natura. s; oculoz spectantiū. reddit infirmitas. Nec illa. Quid igitur. Restat nisi puam hm̄i pulcritudinē p̄uipendere et de eius carentia minime dolere.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella feminaz de hūda pulcritudine fatuum attendēt desiderium sic ait. O amica cur velles esse pulcra. Ecce puerbio dicitur. Mulieris p̄ferim paupis prima miseria est ipius pulcritudo. certe quia illa in confusione miserabile amatozib⁹ eā exponit. Qd̄ si forte p̄pter pulcritudinē ducatur ab aliquo nō defendet eam a miseria. s; fortassis augebit magis miseriā ipa ei⁹ pulcritudo. Cur hoc inquires. Audi illū theofrastum. Pulcra inquit specie adamat⁹. feda autē cōcupiscit. Difficile custodire quod plures amant minori aut miseria defozmis habetur. q̄ foemosa seruat⁹. nihil em̄ tutum est in quo totius populi vota suspirāt. Nec ille. Datet ergo q̄ pulcritudo mulieris est ei piculo. est et viro suo. Quod si ad effectum cōfusionis sue puemat melius illi erat si nata pulcra nō fuisset. Sicut em̄ ipa virū suū zelotipū p̄ cor suū cruciat qui facile credit ipam ab alijs amari piculose et etiā ipam alios s; r̄ amarose Ita viceuersa a viro cruciabit⁹ suspicioso a cui⁹ offēsa et odio nō p̄ce

vam sufficienter defendere ipsa sua pulcritudo. que admodum nec
thamar pulcritudo defendere ipsam poterat ab odio fratris sui amon
qui maiori eam odiuit odio postquam ipsam corrupat quam esset amor quo
eam ante dilexerat ut liber regum manifestat. Verum postquam utrimque pue
nitur. ad odium tam intellum pmozialiter a pulcritudine mulieris
originat. quid vltius sequi solet nisi quod uterque in alterius morte
aspirat. et si quo modo potest latenter eam accelerat.

Capitulum tertium continens consolaciones hois strumosi gipposi et
plurimorum in corporibus suis vel membris deformitate habentium.

Primo post premissa ad dictam dominam consolatricem accessit et
alius tristis super deformitate iuxta materiam premissi capitu
li conquerendo. At illa sibi de puellis suis consolationis
gratia tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur tristaris amice de deformitate siue sit
in aliqua parte. siue in toto corpore. Dicet forte. quia deformati
tas corporis iudicium est quod et in anima sit deformati. Nimis hinc mun
di sapienter monstrum in corpore est monstrum in anima. Sed te istud mi
nime debet turbare. Nempe signum hoc fallibile est. Nam ut aresto
tilis scripsit ad alexandrum. Discipuli procratis depinxerunt formam
eius in pgameno et portauerunt eam philimoni dicentes. Considera
hanc figuram et indica nobis qualitates et complexionem eius. qui re
spiciens dispositionem et dispositionem figure operavit partes eius ad
partes dicens. Iste homo luxuriosus est. deceptor. amans coitum.
ob quam rem voluerunt eum interficere. dicentes o stulte hec est figura
dignioris et melioris hominis qui sit in hoc mundo. Philimon autem
pacificavit eos et correxit dicens. Hec figura sapientis. quod hoc quasi
uisti a me de mea scientia. hanc ostendi vobis et quod inde sentio hinc
ipsam. quoniam ergo puenerunt ad procratem dixerunt ei quid fecerunt et quid
reddidit eis philimon et iudicium. quibus dixit procras. certe verum
dixit philimon nec pretermisit unam litteram. Verum tamen ex quo ego
respexi et consideravi hec turpia esse et reprobanda. constitui animam meam
regem super ipsam. et retraxi eam ab eis et triumphavi super retentione concu
piscencie mee. hec est itaque laus et sapientia procratis ut concludit arestoti
les in dicta epistola. ex quo clare patet quod fallit signum quod ex mala dispo
sitione corporis iudicatur de deformati dispositione mentis. Vnde et ad propositum
loquens illustris Seneca. Non inquit ingenium fortissimum ac beatissimum
sub quolibet cute latere potest ex deformati humilique corporis puscule formosus
animus ac magnus exire. non deformati corporis fedat animus. sed pulcri
tudine animi corpus ornat. Hec ille. Et licet hoc sit passus gratum verbum
gratius tamen dictum reputare. quod deformati corporis multoties pulcrifi
cat animus fitque placibilior atque preciosior. Quo pacto forsitan in que

Profecto deformati quo defectuosior est in corpore. eo multoties
amplius conatur se ornare more pulcritudine. et persequens animi
speciositate in virtutibus consistente. preterit una cum exteriorum operum
ostensione. Hinc namque qui hoc faciunt studiose. quicumque sint illi de
numero sint illorum. de quibus dicit filius siphac. Moies diuites in
virtute. pulcritudinis studium habentes. et nonne istud expressit insinuat
illustris Seneca. Omnis inquit res que non habuit decus. virtute ad
dita sumit. Nonne et cyceroniana sententia huic concordat. Sicut inquit
sanitas et pulcritudo corporis. ita est virtus anime. Quod si hoc sit dictum
in genere. specialiter tamen patet hoc in eo qui propter deformitatem humilia
tus se parvulum agnoscit apud se dicente quodam glossa. Qui parvulum se
agnoscit pulcher et speciosus decore virtutum agnoscit. Quid ergo
miri si talis sit placibilis alijs que admodum illa in cuius persona cani
tur. cum essem puula placui altissimo. Quid etiam miri si talis reddi
tur preciosior. Est enim humilitas in homine que parvulum reddit inuicem quasi
una preciosa margarita que licet videatur parva tamen ut magne virtutis
et precij est per celestibus nudinis companda. Denique si humilis aliquis
ob deformitatem corporalem solo uno gradu fit humilior. multo melius
est hoc ei quam sit mala maxima deformitas corporalis cum solo ille gradus
ut supra sodalis mea manifestavit maximis gratiis gratiis datus preferatur

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur amice inter de deformitate membrorum
vel totius corporis cruciaris. Nonne pro sorore mea tue est tristitie
satisfactum que per veram te virtutum pulcritudinem consolatur. forsitan di
ces est quidem verum. sed non plene. Nam habite humilitatis in me au
gende suppositioni. consolatio hec innuitur quam humilitate nodum mi
nusque eius augmentum cor meum exprimit. Si ita est amice dic mihi que
sod. esto quod te deformatas non reddat humiliorum nunquam te non reddat
saltem minus superbum. Estimo quod nequaquam hoc negare possis confite
or igitur inquires. Quis ergo. Nunquam non hoc magnum valde minus esse
superbum. Nempe gradus subtractus superbie si adhuc duraret pre
sertim usque in finem tui transitus. tanto eidem gradui maior pena
deberetur. quod omnis deformatas reperibilis in hoc mundo te si tibi
esset. non posset tantum cruciari. que admodum supra ex dictis elici po
test cuiusdam sodalis mee.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Nescis homo quanta magnitudinis inter
corpus et animam sit distantia. Ecce secundum magnum patrem Au
gustinum. Ipsa anima maior est quam tota celi machina. utpote cu
ius ipsa capax est et eius hinc imagine contentiva est. Hinc autem liqui
do patet quod corpus hominis in comparatione anime minus est ea. quam sit mi
nimus articulus pedice respectu totius corporis. que admodum igitur mi
nimus articulus hominis deformati hinc toto residuo corpore pulcro exente
stultus esset si de articulo talis et tam modici deformati multum curaret.

Ita profecto satis stultus videtur qui animā pulcrā habere potest si de corpis deformitate quod respectu aīe tam modicū quid est tristis repitur. cum quod parū est nihil esse videatur. qm̄ et in omī facultate morali modicū p̄ nihilo reputat. Dices forte fateor ita esse debere si h̄em maioris p̄is pulcritudinē. s. ipius aīe et si ista posset parere. Sed audi cōtra te in hac p̄e dictū magni Anthonij de virtute loquētis in qua quidē cōsistit aīe pulcritudo. Nolite inquit virtutis nomē tanq̄ impossibile pauere huius opis natura inserta est homi. Grece studia in aliena v̄be q̄rant magistros nobis nulla p̄ficiscēdi nulla trāsfretādi necessitas imminet. Nec ille quasi dicat. Virtutē aīam pulcrificantē nō oportet q̄rere apud are stocilē vel aliū quēcunq̄ in studio legentē p̄hiam morālē. aīa em̄ virtutes acquirēdi insertam habet facultate. S; et de ipius apparētia virtutis. Audi illustrē Senecaz. Nulla inquit virtus latet et latuisse nō est ipius damnū. Veniet qui cōditam et seculi sui maliginitate d̄psam dies publicet. Nec ille qui de die huius t̄pis loqui videtur. qd̄ si etiā nō esset. modica xp̄iano cura esse deberet p̄pter diem illam supuenturā. qua iudex vniuersorū illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit cōsilia cordiū. et tūc laus erit vnicuiq̄ a deo. s. quē virtutū opa cōmendabūt. tunc et deinceps impetuum quod omī xp̄iano sufficere dignum esset.

Capitulum quartum continēs consolationes super corporum vel membrorum displicibili quantitate.

Varto post p̄missa ad dñam consolatricem p̄cipuam accessit et alius tristis q̄rens consolationem sup̄ displicibili q̄ntitate corporis vel membrorū. At illa ei duas de suis puellis ad consolandum ipm̄ satis p̄doneas assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O karissime. Cur de tua turbaris statura. Nōne illosqui dixerūt de dño bñ omīa fecit. v̄z dixisse iudicas. Iudico inq̄s. quid ergo. Profecto si bene omīa fecit sequitur q̄ aut corpa nra siue parua siue magna nō sint de numero omī que p̄ eum sunt facta. aut q̄ sint v̄q; bñ facta. Dicere aut nō poteris ea nō esse de numero omī vel talia vt sunt p̄ eum facta. qz constat oppositū p̄ p̄betā. qm̄ inquit ip̄e fecit nos et nō ipi nos. Si igitur cōcesseris vt oportet q̄ sint bñ facta quo tunc sp̄u temptaris vt turberis de corpali statura tua. de qua s̄m hoc mime deberes conqueri siue magna sit siue parua siue alta siue bassa. Presertim quando nescis cui fini p̄porcionetur. propter quem talis a deo sit facta quem etiā finē a deo intentū determinate etiā tu deberes intēdere indefinite scz q̄ p̄ meliori tuo sis talis factus semp̄ p̄sumendo.

II. CONSIDERATIO.

13
227
Secunda puella sic ait. Nescis homo q̄ oim̄ artifex sapientia q̄ dicit in puerbijs. Dñs possedit me ab initio viarū suarū anteq̄ quicq̄ faceret a principio. qm̄ p̄parabat celos ad eā cū eo cūcta componēs. Nescis inq̄ q̄ hec sapientia adhuc et semp̄ opat. aliter em̄ non esset oim̄ artifex. nec attingeret a fine vsq; ad finē fortiter qd̄ tñ ei attribuitur. scz a fine seu termino a quo mundus esse incepit vsq; ad finē seu terminū ad quem p̄fectionis totius mūdi. Opatur aut artificiosissime omnia opa dei aliter non disponderet vt ei attribuitur omīa suauiter. Aliter etiā nō disponderet vt ei attribuit oīa in numero et pondere et mēsurā v̄q; debita cui p̄ oppositū sentire nō careret sacri legij rōne. Ex his aut sequit̄ q̄ vt scriptura dicit de p̄fecta sunt opa. Quid ergo. Profecto mixtū esse videtur p̄ omnem modū quō aut qua ratione possis de corpe tuo qd̄ plasma dei d̄stat esse tanq̄ de imp̄fecto vel defectuoso verecūdari vel turbari. magnam quippe in hoc attēdo in te p̄sumptōez. qui oim̄ artificis op̄is vis corrigere nesciēs finē cui p̄porcionatur. vel p̄pter quem factus est tantum vel tale.

Capitulum quintū continēs consolationes sp̄aliter sup̄ nimia paruitate corporalis stature seu breuitate.

Vinto post p̄missa ad dñam consolatricē sepe dictā accessit et alius tristis sup̄ breuitate siue exiguitate corporalis stature q̄rulo. cui illa mox de suis puellis ad consolandum eum tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur homo velles maior esse. Necessē em̄ est te esse pusillū. siquidē nō necesse est. fac ergo te maiorez. Sed certe nō potes. quis em̄ vt dicit saluator adicere p̄t ad staturā suam cubitū vnū. S; nec mimū additamentū. Eac ergo de necessitate virtutē. p̄sertim ex quo talē te esse voluit ille qui v̄q; plus te diligit q̄ tu rei p̄m. quiq; certissime nouit quid tibi sit bonum. Scitq; vt reoz si esses vt tu velles esse p̄ multū se extollerz insipiens cor tuū et in malum p̄petuum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O hō karissime scias indubitāter q̄ amor dei erga te nullo mō sinerz te esse destitutum. in corpe nisi hoc recōpensaret aliquo dono grarie vel gratū faciētis v̄l grans date. Interq; dona grē vnū exprimit̄ tali versu poetico. cōsilio pollet cui vim natura negauit. Vide aut an nō mai⁹ bonū consistat in cōsilio quo in cui vim natura negat dicit̄ pollere q̄ malū sit ex additione corporalis puitatis vim diminutā h̄re. Certe sic Quippe tali pollere cōsilio multoties fe⁹ de paupe diuitē. de rustico nobile. de armigero milite. de milite baronē. de barone comitē. vel q̄q; ducē et nōnunq̄ etiā de duce v̄l de comite regē. taliter quoq; pollere cōsilio nōnūq̄ facit de viro honesto sc̄m v̄z. de scō sanctiore. et de min⁹ reputato reputatōzē. ac sibi et alijs v̄tiliorez. v̄z q̄ humile cor p̄

consilio polleat ut versus insinuat. Hoc in figura patet in zacheo qui statura pusillus erat. et tñ nomē eius iustus consilio interpretatur
III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. O amice audi rem gestam et consolare p eā.
Ecce postq̄ dñs regez saul qui alte stature erat reprobaui. et om̄ū de filijs ysay beclibemite p samuele in regē ungi voluit. pze sentato p ysai filio bene psonato. dixit dñs ad samuele. ut regū li bro legitur. ne respicias vultum eius. neq; altitudinē stature eius qm̄ abiecti eum. nec iuxta intuitū hoīs ego iudico. Homo em̄ videt ea q̄ parēt. de⁹ aut̄ intuet̄ cor. Adduxit itaq; ysai. vii. filios suos corā samuele. et ait samuel ad ysai. Nūquid iam̄ opletū sunt filij. qui respōdit. adhuc reliquus est paruul⁹ et pascit oues. et ait samuel ad ysai. mitte et adduc eum. nec em̄ discubem⁹ paruul⁹ ille huc veniat. misit ergo et adduxit eum. et ait dñs. surge et unge eum. ipse est em̄. tulit ergo samuel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius et direct⁹ est spūs dñi a die illa in dauid et deinceps. Ex his homo discet non gloriandū de alta statura. alta nanq; statura non dat altū statū ut pmitat̄ illum filioꝝ ysai samueli p̄sentatū qui al tam supponitur staturam habuisse dñs. dicatur abiectū. Similiter nec parua statura altū status impedit assecutionē. cum p̄ om̄ib⁹ filijs ysai ipm̄ dauid qui statura puulus erat et oues pascebat dñs elegerit. et p samuele in regē ungi voluerit. et spm̄ suū in eum direxerit. De humili ergo statura hoīs tui exterioris ne tristeris. sed eius poti⁹ occasiōe attendas dictū aristotilis. s. q̄ hō nō debz sape hūana s̄ extendere se ad immortalia q̄ntuz potest. dictumq; illud illustri senice. O q̄ cōtemptra res est homo nisi sup̄ humana se erexerit. His verbis attendis te coneris sup̄ te exigere. et que sursum sūt querere et erit homo tuus interior statura similis illi mulieri quā insignis boetius penes staturā eius describēs. pulsare inquit celū sumi verticis cacumine videbatur. que cum caput altius extulisset ipm̄ etiam celū penetrabat. respiciendūq; hoīm frustrabatur intuitum. Nec ille. Poteris igitur o amice parua statura exterioris hominis te mime impediēte imo ei⁹ occasione. penes interiorē hoīm tali pze alijs statura emiere que digna est impio que p̄ncipaliter apud deum et nōnunq̄ etiā in hoc mundo te plurimū poterit exaltare. Dices forte gnanus sum corpe. et quis posset quicq̄ boni in me p̄sumere. Sed et si qua virtus apperet in me. magis esset grata in eliganti corpe. Erras omnino sic dicens. Audi illustre Senecā. Errare inquit mihi videt̄ qui dixit. Gratioꝝ est pulcro veniens e oꝝ p̄oze virtus. nō em̄ illo honestamto eget. Ip̄a magnū sui decus est et corpus suū cōsecrat. pōt ex casa vir magn⁹ exire. pōt ex deformi hūilitiq; corpulculo formosus aimus ac liber et magnus.

Capitulum sextum continens consolationes sup canicie et caluicie.

Exco post p̄missa ad dñam consolatricē p̄ncipalē accessit et alius tristis sup canicie et caluicie q̄rulādo. cui illa de suis puellis duas consolationis gratia deputauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella caniciē attendens sic ait. O hō cur turbaris de canicie. Nescis q̄ causa est exhibitōis reuerēcie. Nemp̄ canicel senio attestat. Sēmb⁹ aut̄ ut testat̄ moralis p̄hs debem⁹ honore S; q̄ntū est hoc. Certe inter t̄palia bona p̄cellit honoz. Sed et salomon ille sapiētissimus exultatio inquit iuuenū fortitudo eoz. et dignitas senū canicies. Ex hoc videtur s̄m eum q̄ sicut fortitudo se habz ad iuuenes. ita et canicies ad senes. ac p̄ cōsequēs q̄ sicut magna exultatio iuuenū in fortitudine. Ita senibus magna cōsistit dignitas in canicie. Nec curandū est eis tanq̄ exptis de ipsius canicie aliquid deformitate. p̄sertim cum durare nō habeat nisi q̄si p̄ momentū modicū huius vite. de quo scriptura dicit. modicū corru pabilis vitz tempus. illi nimirū vita p̄petua succedit. et canicies et omnis senilis defectus recedit. et sequitur decētissima cesaries iuuenilis. Illius in statu vitz beatus petrus canis nō erit put nūc depingitur. Cum em̄ venerit qd̄ p̄fectū est euacuabitur canicies q̄ ex pte est et capita electoz. decētissima cesarie decorabuntur.

II. CONSIDERATIO.

ecunda puella caluiciū attendēs sic ait. O homo cur de caluicie tristaris. cum magis ad mundiciā conferat q̄ ali p̄ imūdiciam inducat. Audi scripturam que dicit Vir de cuius capite capilli fluunt caluus ac mundus est. et si a fronte ceciderint pili recaluescit et mundus est. Dices forte. In obprobriū dictuz de nōnullis repitur. In vniuersis capitibus eoz. caluicies. S; et p̄ caluicij improperationē sanctis viris illuditur. quēadmodū illudum est heliseo per pueros qui dixerūt. ascende calue ascende calue. Sed hec licet vtrunq; mouerent pueriles homines et mundanos puerilem stulticiam sectantes. nequa q̄ tñ mouere debent homines maturos p̄sertim celestes habētes animos et qui nō sunt ut ceteri qui spes non habent. Quid cure est de caluicio viris sanctis vel discretis q̄ spem habent. q̄ quasi per momentū tñ huius vite breuissime pilis seu capillis caret. quibus ipsa veritas dicit. capilli capitis vestri omnes numerati sunt. et iterum capillus de capite vestro nō p̄bit. Nimirum ut doctozes tradunt capilli sunt dati in ornatum hoīm. sed corpora electoz. debent resurgere cum omni ornatu. igitur resurgent cum capillis. Hinc est q̄ sanctus paulus qui hic calu⁹ depingitur. non erit in celo caluus. sed pulcherrimis crinibus adoz natus. Vñ caluicie in capilloꝝ caretia cōsistentē p̄ dictū momentū tñ duratē pōderare seu curare cōtinet hō magnim⁹ q̄ indubitāter

sperat q̄ restitueretur ei capilloꝝ ornatuꝝ post carentie quasi momē
taneꝝ interuallū p̄petuo duratur⁹. Sꝫ que erit in hoc caluoꝝ oꝛo
lacio. Profecto ceteris parib⁹ calui magis alijs ad hencꝝ ascē
dere oꝛueuerūt. Vñ et verbū pueroꝝ qui heliseo illuserūt dicētes
ascēde calue ascēde calue videtur fuisse p̄pheticum de p̄terito. Ip̄e
em̄ iam ascenderat a iugis boum ad p̄pheticū statum. Quippe ut re
gum libro legitur. Dixit dñs ad helyam. Vade in damascū. cunqꝫ
veneris illuc heliseū unges p̄phetaz pro te. et sequit⁹ helyas rexit
heliseū arantē in duodecim iugis boum. cunqꝫ venisset helyas ad
eum misit pallium suum sup̄ eum. licz etiā legatur q̄ helyse⁹ fūde
bat aquā sup̄ manus helye tñ intantū ascēdit q̄ in eo teste scriptu
ra cōpletus est spiritus helye. Deniqꝫ etiā naturalis industria ita
abundat in caluis q̄ illam formidās quidam ad alterum dicebat.
Si nō vis calui fugias consortia calui.

Capitulum septimum continēs oꝛolationes sup̄ oculoꝝ defectu
at deformitate necnō sup̄ totali oculoꝝ amissione vel cecitate.

Ep̄imo post p̄missa ad dominā oꝛolatricē p̄dictaz accesserunt
et alij duo tristes sup̄ materia p̄missi tituli grauiter
conquerētes quibus illa moꝝ de suis puellis ad oꝛolan
dum eos quinqꝫ satis p̄doneas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella defectus et deformitates oculoꝝ vnius eoz̄ per
pendēs sic ait. O amice cur tristarif de defectu oculoꝝ et ip̄o
rum caligine seu obscuritate vel etiā de rubedine. Nempe defect⁹
huiuscemōi moꝛtis memoriā ingerit defacili. Audi q̄d de hoc liber
loquatur geneleos. Senuit inquit p̄saac et calligauerūt oculi eiuf
et videre non poterat vocauitqꝫ filium suum maiore et dixit ei. Vi
des q̄ senuerim et ignozē diem moꝛtis mee. Sꝫ q̄d. Certe memoria
moꝛtis homini est perutilis. Vñ et paterne p̄suadetur in scriptura
Audi filiū syrach ad suum filium loquentē. Eili inquit memozare
nouissima tua. cur aut de hoc amonet. Profecto multa bona opera
tur moꝛtis memoria. p̄sertim q̄ p̄missa oculoꝝ caligo et obscuritas
seu alia defectuosa dispositio de p̄p̄quo indicat imminere. Facit
nanqꝫ hoīem studiosum ad disponendū domui sue. facit homineꝝ
p̄ntem vitam paruip̄dere. et mundū cōtemnere. facit hominē ad
feliciter moꝛiendū. et ad eternā vitā se disponere et p̄parare. seqꝫ
sanctis hoībus et deuotis tota deuotione recōmendare. que om̄ia
magis sunt bona q̄ mala. sic dicta oculoꝝ q̄litas seu dispositio de
fectiua. Deniqꝫ hec dispositio oculoꝝ queadmodū et edentuloꝝ
defectus magnā illam virtutē hūilitatis generare et generatā na
ta est oꝛeruare. p̄sertim etiā alia notabili deformitate oꝛurrete.

II. CONSIDERATIO.

13
229
Secunda puella alterius tristif oculoꝝ carentiā et cecitatem
attendens sic ait. O homo ut quid turbaris ex oculoꝝ amissio
ne. Ip̄c nāqꝫ bonū oꝛsecut⁹ es inde. q̄ sup̄portaris a multoꝝ malo
rum visione. que quidē videre peius est q̄nqꝫ q̄ moꝛtem incurrere.
quod nimirū conicio ex eo q̄ egregius ille miles iudas machabe⁹
dicebat. Melius est nos moꝛi in bello q̄ videre mala gentis n̄re ee
sanctoꝝum. Ob hoc itaqꝫ q̄ a plurimoꝝ visione maloꝝ cecus sup̄
portatur. p̄fecto causam habz ut p̄ sua cecitate deo regratiet⁹ iux
ta exemplū quod quadā in hystoria legit⁹ videlicz q̄ juliano apo
stata sacrificāte deo suo apud oꝛtantinopolim ep̄s calcedonē. p̄ ni
mia senectute cecarus qui manu alterius regebatur eum apte ap
pellauit apostatā cui dicente juliano neqꝫ galileus deus tu⁹ cura
re te potest. respondit. deo gratias q̄ te non video pietate nudatū
Deniqꝫ etiā democrit⁹ p̄hs fertur sibi oculos eruisse ne videret bñ
esse malis ciuib⁹ quod scz malum estimabat.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella ad eundē tristē sic ait. Cur turbaris de oculoꝝ
amissione. Nunquid non fatuū est turbari de inimici sui p̄diti
one. et castri ip̄ius p̄sertim si p̄redo sic destructione. que destructō
si fiat pot⁹ est gaudendū q̄ dolendū. Dic queso est ne ita. Est inq̄
es ne inficiationi loc⁹ est. Quid ergo. Profecto teste scriptura ini
mici hominis domestici eius id est sensus corpis quoz̄ nimirū ca
stra sunt ip̄oꝝ organa ut aures. auditus. nares. odoratus. oculi.
ip̄i⁹ visus. destructio itaqꝫ oculoꝝ est castroꝝ inimici tui destru
ctio. ac p̄inde ip̄ius tui inimici exterminatio et cura. cū et ip̄e oꝛu
lus p̄donis habeat rationē. Quippe in trenis dicitur. Ocul⁹ meus
dep̄datus est animā meā. in cūctis filiabus vrbis mee. Dices for
te quo pacto aut in quo oꝛsistit hec dep̄datio. Profecto in p̄riuatōe
rerum aime nobilissimaz quibus homo p̄ visuz oculoꝝ spoliatur.
Que nam inquires sunt res ille. certe visio seu oꝛemplatio interioꝝ
et sup̄noꝝ amoꝝ sincerioꝝ. Vis scire q̄ oculi pauāt hominē visione
mentis interius et celestū oꝛemplatione. Ecce eo hoc faciūt oculi
quo a celestibus auerfi ip̄m faciunt hoīem p̄ oꝛcupiscenciā quā ge
nerant inferius delectari. oꝛtra quoz̄ intuitum concupiscenciā ge
nerantē p̄ Gregoꝛiū papam dictū noueris. Non licet intueri quod
non licz oꝛcupisci. Sed et terquillian⁹ ille de democrito p̄ho dicit
q̄ excecavit seip̄m ideo. quia mulieres sine oꝛcupiscētia aspiciere nō
poterat. concupiscētia aut subuertit cor. scz secundū cuius primari
am dispositionē deus fecit hominē rectum. oꝛtra quod quidē cōcu
piscencia subuertit ip̄m et incuruat interioꝝ hoīem natura rectissi
mum ad terrenas delectationes. Hinc nāqꝫ daniel puer iunioꝝ spi
ritu suo diuinitus suscitato ad r̄num quidē de iniquis iudicib⁹ su
fannaꝝ accusantib⁹ sic ait. species decepit te et oꝛcupiscētia subuer
tit cor tuum. De quibus etiā iudicibus suo in libro p̄mittitur q̄

exarserunt in concupiscētia eius et euerterunt sensum et declinauerunt oculos suos. ut non videret celum. per quā hystoria liquido patet q̄ oculi dep̄dantur aiam celestiu d̄templatione. s. p̄pter inferiorū reū d̄cupiscibiliū incautā visionē. Vis autē rursū scire q̄ p̄pter cōsequentē delectationē in rebus infimis oculi qui hāc causant aiam non mediocriter dep̄dantur sup̄noꝝ amore. Audi egregium pastore Gregoriū. Tanto inquit quisq̄ a sup̄no amore distūgitur. quanto inferius delectat̄. quod quidē etiā innuit ipse pater clareuallis. Eiscus inquit p̄raui desiderij et delectationis animam volare non patitur. s. rursū alis suis interioribus. de quibus Iohannes in apocalipsi. Date sunt inquit mulieri ale due. s. ala intellectus ad volandū sursum per celestiu d̄templationē. et ala voluntatis seu affectus ad volandū sursum p̄ sup̄noꝝ amore. Quia igitur oculi hīs rebus aīme utiq̄ nobilissimis et maximis ipam aīma dep̄dantur. Inde est q̄ oculi ratione dep̄datōis h̄mōi censentur non in merito esse hominis inimici. Vñ et petrus quidam quondā abbas clareuallis. cū vnū oculū ex fluxu reumatis p̄didisset dixit se vnū de inimicis suis euasisse et sup̄lītē plusq̄ p̄ditū formidare.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad eundē tristem sic ait. Cur homo doles de p̄ditione oculorū quorū quidē p̄ditionē nō grauius esse ferendā p̄t pluribus rationib⁹ p̄suaderi. Audi ihm filiū syrach. Deus inquit vite mee extollentiam oculorū meorū. ne dederis mihi. Audi quōq̄ et circa hoc quid dixerit in patrū libro sancta sincretice. Si inquit amittimus oculos non feramus grauius. extollentie em̄ instrumentū amissim⁹ s̄ magis gaudeam⁹ quia interiorib⁹ oculis gloriam dñi speculamur. Nec illa. Sed et illustre senecā audito. Oculos inquit p̄didit q̄ multis cupiditatibus via inscia est. oculi irritamenta sunt vicioꝝ duces scelex. Idem itidem oculos p̄didit habet et nox suas voluptates nō intelligit partē esse innocentie cecitate. Nec ille illustris et hñ p̄ omnia. quibus eo melius quo et clari⁹ dixit cecitate partē esse innocentie. Nimirū cecitas facit nō videre ac p̄sequens non inuidere s̄ magna ps est innocentie nō inuidere. Rursū cecitas facit nō impudice videre s̄ et hoc addit ad innocentia quēadmodū impudica visio ad vidētis culpā. culpam inq̄ mortalem et nōnunq̄ ad vise p̄sone sp̄ualem mortē. quippe s̄m magnum p̄em Aug. Impudic⁹ oculus impudici cordis est nūcius. et nonne hinc d̄ngit p̄sepe male videre. Presertim qñ vidētis oculi sūt qñ oculi basilisci. suo fixo intuitu inficiētis et interficiētis seu intorcanus cor hoīs sic visu. et nōne melius est tibi p̄ cecitate nō videre q̄ sic male videre q̄q̄ p̄sequēs p̄sonā p̄cipue tibi dilectā ip̄o tuo venenoso intuitu interficere. Certe sic. p̄ certo. nā et si sic ocul⁹ tuus neq̄ fuerit totū corp⁹ tuū tenebrosū erit. tenebra. s. p̄ctū mortalis et infernal̄ seu dyabolice qlitatis. V. CONSIDERATIO

Vinta puella ad sepe dictā tristem sic ait. Tu hō qui te cecum estimas forsitā verum iudicium si hēs non te cecū iudicares. et per d̄sequens p̄pter cecitate non doleres. quippe ut decretoꝝ dicitur libro. Cecus dicitur qui sup̄ne d̄templationis lucem ignorat quā quidē ignoratiā magis p̄sumendū est inesse oculos habēt q̄ ei ceteris paribus qui p̄uatiōne oculorū. cecus dicitur appellatione vulgari. Nimirū de democrito p̄ho refert ille agellius q̄ fuerit ditissimus qui omē patrimoniū suū suis ciuib⁹ relinquens athenas p̄fectus est et ibi oculos sibi eruit ut vegetatioꝝ cogitationes haberet. Sed quid p̄ vegetatioꝝ nisi cogitationes magis viuaces et p̄ d̄templationē de die in diem in altum crescentes et p̄ se loquendo sensibus alijs p̄ accidens minime impediētibus certius directius et magis d̄nue in deum tendentes. Has nimirū cogitationes viuatioꝝ ac directius et certius in deū tendentes nōnunq̄ opatur cecitas corp̄aliū oculorū. Quēadmodū em̄ sagittarius claudit saltē vnū oculū ut alio oculo dirigente certius mittat telū ad metā seu terminū. Ita clauso p̄ cecitate oculo carnis aliū oculus scz mētis cogitationū suarū visione certius attingit metā seu terminū id est ad deum finem vltimum. Sed quid. Profecto dicitas cogitationes vegetatioꝝ cū cecitate hēs multo melius est hōi q̄ malū sit homini cecum esse v̄ oculos nō habere. Nimirū cogitationes quo sunt vegetatioꝝ eo sunt et altioꝝ sc̄dm quas crescit homo in gratia et cognitione dei iuxta illud petri. Crescite in gratia et cognitione dñi n̄i ihu xpi et nunc et in diez eternitatis. p̄tales vero cogitationes p̄pter incrementū caritatis qd̄ ipas d̄sequi eterna beatitudo in gradu p̄fectiori obtinetur. cui quidē gradui om̄is visio oculorū temporal̄ est oīno incompatibilis. Ita videlicet q̄ respectu visionis bñfica s̄m gradum ad quem dicto modo p̄mouet cecitas om̄is temporal̄ visio vel que eam d̄sequitur est ut in pluribus quasi nō visio. quo modo moraliter p̄t intelligi illud psalmigr̄phi. Oculos habent et nō videbūt. sic quoq̄ et anthonomatice potest intelligi verbū xpi euangelicum. ceci vident.

Capitulum octauum continens consolationes super aurium et auditus carentia siue sup̄ surditate.

Capitulum octauo post p̄missa ad dominā solatricem venerandā accesserunt et alij duo tristes. quorū vnus de aurū ali⁹ de auditus carentia et sua surditate querelā p̄posuit. Et illa eisdem compatiens quatuor de suis puellis cōsolationis gratia assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad p̄uatū auribus sic ait. Cur homo tristis de aurū carentia. videt̄ quidē q̄ nō oporteret cū carētia hec vel crinibus capitis vel alijs capitegijs valeat occultari. S3 esto pro

peiori q̄ pateret et eaz̄ p̄scisio p̄teritū furtū forsitan iudicaret
malū quidē hoc esset. sed nō sic malū quin maius bonū foret subse
quens inde cautela amputans obprobriū malī nō modo for̄sec̄
nullum simile d̄mittēdo. s̄ etiam intrinsecus inclinationē ad p̄pe
trandū similia destruendo. Nimirū sicut p̄ actus multiplicatos ge
neratur habitus et augetur. sic per cessationē ab actibus dispositō
si qua p̄cedit facile corrūpitur. et per d̄sequens homo a cōfusibili
morte suspēdij q̄ manente dispositione facile incurrisset p̄seruatur
Elicias ergo hoc bonū qd̄ ex aurū p̄cisione deriuatur et videbis
q̄ nulla est compatiō mali p̄ditionis aurū respectu boni qd̄ inde
uisibiliter est secutum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad secundū tristē surdum attendēs sic ait. Cur
homo de auditus carentia p̄turbaris tanq̄ p̄ hoc malū patia
ris et tanq̄ ignozans quantū inde bonum cōsequaris q̄ em̄ p̄ hoc
plus de bono d̄sequaris q̄ sit malum qd̄ pateris. ex hoc intellige.
q̄ qui vera carent surditate his suadet ut se surdos faciant saltē
arte. Dicit namq̄ scriptura. Sepi aures tuas spinis et facito seras
auribus tuis. Verum si vis nosse bonū multiplex ad quod surditas
te disponit. Ecce primū est q̄ vana nō audis. hinc etiam dixit san
cta sinclitice. Surdi facti sumus nūc agnoscimus q̄ auditū vanū
amissimus. Secundū est q̄ habitare sursum poteris p̄ d̄uersatōem
in celis. hinc namq̄ quantū ad artificialē surditatem dicit psalms
p̄pheta qui obturat aures suas ne audiat sanguinem. et claudit
oculos suos ne videat malum. iste in excelsis habitabit. Terciū
est q̄ audire melius poteris auditu hominis interioris. hoc namq̄
patet p̄ simile. Orationes em̄ in silentio et seipos intelligere volentes
multotiens manibus suis p̄prias aures obstruūt ne p̄ sonum verbo
rum seu vocū aliorū impediatur. Vñ et saluator dixit. Surdi audi
unt quod moraliter sic intellige. surdi per p̄uacionē audit̄ exte
rioris audiunt auditu interioris hominis. Nec mirū quia etiam ad
hoc q̄ homo exteri⁹ aliquid audiat et videat oportet s̄m̄ ar̄stotile
auditum esse absonū et visum sine colore. quanto igitur magis re
quiritur ut hoīem exterioris auditus non impediatur ad hoc ut inter
nam locutionē audiat et mente p̄fecte intelligat. Hinc est etiam q̄
p̄sonis religiosi que ad verba diuine inspirationis auditu mentis
seu aure cordis p̄fecte p̄cipienda aptiores q̄ alij debēt esse. certis
locis et temporibus silentiū ut vacet auditus exterioris seriōsi⁹ im
peratur. huius nimirū silē ad diuinū sermonē desup̄ inspiratū au
diendum p̄ vtilē circūstantiā philo ille doctissim⁹ inuenit. Dū
inquit quietū silentiū d̄tinerēt omnia et nox in suo cursu iter mediū
haberet omnipotens sermo tuus d̄ne exiliens de celo a regalibus
sedibus venit. Deniq̄ sunt et alia bona surditatis q̄ in sequentibus
sermonibus mee manifestabunt.

III. CONSIDERATIO.

Etia puella ad eundem tristē sic ait. Nonne homo karissime
ex p̄missis dictis sermōnis mee clare p̄pendis q̄ ceteris partibus
surdū melius q̄ alij audiūt aure cordis occulta et secreta verba di
uine inspiratiōis et quasi susurrā dei hominē interioris secreti⁹ allo
quētis p̄cipienda modis occultis. De his em̄ ad sanctū job locut⁹
est elephas themanites. Ad me inquit dictum est verbū abscondi
tum et quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrū eius. Vbi sic
ordinarius appatus. verbū inquit absconditū locutio intime aspi
rationis vel absconditū. q̄ silenter in corde sonat sine strepitu lo
cutionis. et quasi furtiue. quia raptim et occulte. nisi em̄ ab exteri
oribus abscondat̄ interna nō penetrat. Suscepit supple auris mea
nō susurrū supple em̄. sed venas eius supple etiā. Susurrū est ipsa
locutio intima. venę modi quibus illa ad mentē nr̄am venit. quia
aliqui nos amore. aliqui terrore d̄pūgit et alijs modis. Venas ergo
susurrū furtim audire est occultos diuine inspirationis modos la
tenter agnoscere. hec in dicto appatu p̄pter q̄ etiam dicit psalmi
graphus. Audiam quid loquatur in me d̄ns deus quasi dicar. tan
q̄ surdus non audiens. quid sonet vel dicatur extra me for̄secus
Audiam quid loquatur in me d̄ns deus glosa. or. a strepitu mundi
qui for̄is inquietat auersus reddat aut causam dicēs qm̄ loquetur
pacem in plebem suam. et sup̄ sanctos suos. et in eos qui d̄uertun
tur ad cor. O quantum bonum per hoc innuitur. qm̄ inquit loque
tur pacem. Sed quid est pax. Audi magnū patrem Augustinum Ta
le inquit bonū est bonum pacis ut in rebus creatis nihil gratiosi⁹
solet audiri. nil delectabilius cōcupisci. et nihil vtilius possideri.
Hoc autem bonum loquitur deus in plebem suam qui sc̄z seruiunt
ei. et magis indigent interna pace. quia ab extra omēs qui pie vo
lunt viuere p̄secutionem patiuntur et super sanctos suos. ut nō so
lum pacem habeant internaz̄ in hoc seculo. sed etiam supernam in
futuro. et supple loquetur pacem vniuersaliter in eos qui conuert
untur ad cor. glosa in eos omēs qui d̄uertuntur ad cor. qui primo
excesserant vel secundū aliam literam qui conuertūt cor ad ipsum
et non ad alium.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad tristē eundem sic ait. O homo tu qui for̄is
surditate poteris te ad bonum multiplex disponente interne
auditionis noueris p̄ter p̄missa bonum aliud singulare expressū
esse in canticis ubi dicit sponsa deiformis. Anima mea liquefacta
est ut dilectus locutus est quasi dicat cum psalmigrapho. Eactuz̄
est cor meum tanq̄ cera liquefens. sc̄z qm̄ dilectus aime ip̄am ani
mam alloquitur interna aspiratione. de quo ei⁹ alloquio dicit psal
migraph⁹. Ignitum eloquiū tuum vehementer. Ignita aut̄ ceram
resoluunt et liquefcere faciunt. Ignito igitur eloquio seu alloquio
interne aspirationis attacta anima velut ab igne cera in sui dilecti

dulcedinem continuo resoluitur et liquefit. Sed quid. Profectio cum omne calidum et liquidum sit penetratiuum. sequitur quod anima sic calido diuini et amorosi eloquii liquefacta diuinorum secretorum abdita penetrat. cum enim anima per calidum in se ardentis amoris calet. et ad vocem dilecti sui supradulcissima adeo eliquescit quod nonnunquam ad suauitatem vocis eius ignifere. ac proinde resolutoe et liquefactiue excitata incurrit passionem. quid eam impedire possit quin subtilissime et acutissime diuina secreta subintraret et ad eorum quandam expime talem noticiam perueniret. Porro cum etiam liquida non propriis sed terminis magis terminentur alienis. quid restat hoc anime ex primis in occasione liquefacte. nisi quod omnis eius affectio quasi non in propria natura subsistens ad modum gutte aquee in vinum conuerse proprium coloris et saporis non retinetis resoluitur in ipsius spiritus sui diuinissimam et inscrutabilem voluntatem per quod consequitur tantam deiformitatem et quandam deificationem ut iam ei quodammodo nomen conueniat deitatis iuxta illud psalmi. ego dixi dii estis. Nec mirum si ob hoc diuinum aliud nonnunquam appareat in vultu persone cuius anima fuerit talis.

Capitulum nonum continens consolationes super nasi et odorandi defectu seu carentia atque super nasi similitudine vel grossicie nimia.

Ono post premissa ad prefatam diuinam consolatricem accesserunt et alij duo tristes super materia premissi capituli querelam proponentes quibus mox illa per ipsorum consolatione de suis puellis tres satis idoneas deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad utrumque dictorum tristium sub indifferentia preditionis nasi defectuum consolandum sic ait. Carissime defectus nasi quem pateris non te debet perturbare valet namque tibi habere defectum homini. Vis scire quare. Profecto eo valet tibi quo minus procedis in publicum magisque domi manens custodis cubiculum tuum pacior sequi redemptoris nostri consilium. Tu inquit cum oraueris intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora preces tuas. et certe ex hoc sequitur quod orationes tue erunt puriores et deuotiores. nec credas quod etiam in publico ecclesie quousque hoc sit tempus et locus frequentandum totum diuinum officium tantum tibi offerat ad puritatem orationum. Quanto autem orationes fuerint puriores tanto ceteris paribus sunt magis exaudibiles. Vnde post premissa redemptoris verba sequitur. et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Sequitur etiam expressis quod intentionis tue oculus erit magis simplex. Sed quid. certe sequitur ulterius saluatoris additio premissa. Si inquit oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. nimis quanto quid simpliciter tanto purius et quanto purius tanto lucis diuine capaci. scilicet in anima quod habet magnam preces Augustinum tota est in toto. et tota in quolibet parte corporis. certe non sine luce sua ratione simplicitatis recepta ergo dicit totum corpus tuum lucidum erit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad utrumque tristium eorumdem et eodem modo sub indifferentia prememoratorum defectuum consolandum sic ait. Tu homo qui dictorum nase defectuum alterum pateris scias quod hoc valet tibi. valet et multis alijs. Multis quidem eo valet que hac occasione minus eos in tui occupacionem deo et sanctis detestabilem prouocabis. Tibi autem utique eo valet quo defectus nase quem pateris erit occasione ne alij quam plures suos oculos in te figant. qui quidem eorum oculi prominentes et in te defixi tanquam essent basilisci forsitan te suo intuitu intoxicarent. Denique impudicus oculus impudici cordis est nuncio quo recepto nuncio et accepto impetuum malum tuum facile per eum induci posses in temptationem. Ceterum super omnia valet hoc quod caritia seu defectus turpioris nase hominem humiliat de facili superbiaque sociam pulcritudinis non sinit in eo regnare que radix est omnis mali que quidem si inualesceret radicem omnium virtutum ipsam. scilicet humilitatem extirparet. Illa autem acquisita vel retenta occasione homini nil est de quo habeas querere reddente te illa si non vilius in hoc mundo vermiculis tantum gratas in celo altissimis quemadmodum dictum est illud. cum essem paruula placui altissimo. cui quidem soli placere pluris est et eligibilis erit presertim in extremo examine quam toti mundo placuisse. Sed et prior soror mea egregie locuta est de ipsius humilitatis preciositate.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella consequenter prememoratis associata post nasi viciu attendens eius officium seu actum odorandi. ad tertium quendam tristem ratione organi defectiui defectum odorandi patientem sic ait. Carissime paruipendas perceptionem odorum rerum corporaliu non semper tibi prentium nec haberi possibilem ad ipsam odores sentiendum expedit quidem magis ut intendas satiari et delectari in odoribus virtutum ac in odoribus inde proueniunt in corporibus sanctorum. Neque pro magis odores corporum naturales paruipedes. tanto magis ad spiritualia ac ad supernaturales odores percipiendos proficies et ascendes. Dices forte quod perfecti et delectabiles sunt odores illi. Reuera maxime. Nulli enim dubium quin illi copiosior insit quam recipienti perfectioris abundantia. ex quo fit in illud recipiens perfectioris cuiuslibet reducta. Coniunctus ergo de odoribus virtutum quam sint perfecti. ex quorum quidem quasi reducta seu conuersione contingit multiplici scriptorum testimonio mirod odores corporales in sanctorum reliquijs sensibiliter experiri. Quippe sic de quodam sanctorum canitur. corpus sacrum quod fuerat apotheca carismatum vniuersam exupat fragrantiam aromaticum. cuius hystoria rationem reddit. Decebat inquit ut corpus quod per possessionem virtutum sancti spiritus odoriferum extiterat organum vniuersorum fragrantium fieret alabastrum ut odor odori prouenientiaz responderet. Sed quid. Profecto si hoc ita se habet in corporibus nondum glorificatis nec dum reamatis. quanto magis in glorificatis

animabus sanctissimis cum virtutū suarū p̄cipuis odoribus intime
sibi vnitis ipis virtutū spūalibus odoribus in corpa glorioza per
redundantiā corpaliter descēdentibus. et si hoc in alijs sanctis
quantomagis in virgine glorioza quantoq; incompatibilis in ip̄o
x̄po. Nimirum odores vtriusq; generis gloriose virginis exprimit
ecclesia sub pulcris methaphorīs in p̄sona eius ita loquēs. Ego q̄si
vitis fructificavi suauitate odoris. et iterū sicut cynamomū et bal
samum aromatizans odorem dedi. et quasi mirra electa dedi suau
tate odoris. De ipa quoq; sic cantat. cuius inestimabilis odor erat
nimis in vestimētis eius. et iterū odor vnguentorū tuorū sup oia
aromata. Et rursus quā videntes filie syon vernātem in floribus
rosarū et lilijū duallium vt sic de odore eius sit p̄maginandū quasi
sit h̄m p̄missa gratissime mixt⁹ ex odore liliorū et rosarū cynamomi
et balsami et aliorū bene redolentiū. Odro q̄ suavis sit et dicta
rū filiarū syon attractiu⁹ odor x̄pi. hoc sp̄osa insinuat in p̄sona sua
et sodaliū ita dicens. In odore vnguentorū tuorū currimus. adole
scētule dilexerūt te nimis. Nec mix. est em odor eius nō minus q̄
odor matris sanctorū multipliciter reficiens odoratū quasi sit gra
tissime mixtus seu op̄osit⁹ ex odoribus rose lilij viole et oim bene
redolentiū ac herbarū ceterarūq; rerū odoriferarū in agro mūdi
nascentiū. vt p̄ote x̄po figurato i iacob. de quo dixit pater eius. Ec
ce odor filij mei sicut odor agri pleni cui b̄ndixit d̄ns. hui⁹ quidē
odoris x̄pi ad odores aliorū compati q̄tam fore putas p̄cellentia
Ecce em p̄oue alibi p̄docetur sup̄naturalis odoris suauitas cuius
cunq; corpis gloriozi tantū p̄portionaliter excedet naturalē suau
tatem odoris rosarū liliorū cynamomi et balsami et oim aromaturū
siue odorabiliū huius mundi. q̄ntum claritas et pulcritudo corpo
rum gloriozorū in futuro excedet naturalē claritatez et pulcritudi
nem omniū corporū totius mundi etiam celi syderei. Atq; ob hoc
ibidē taxatū noueris vel grossa estimatione. q̄ suauitas odoris in
corpe mimi sancti quinq̄gesies erit tanta quanta est quecūq; natu
ralis suauitas odoris qui hoc in mundo p̄t repiri. Quid ergo de
suauitate odoris sancti maioris meriti. q̄ de suauitate odoris cor
poris virginei matris dei maximi meriti. Quid deniq; de suauitate
odoris corporis ipsius x̄pi. P̄fecto nulli dubiū quin odor corporis
sancti cuiuscūq; quanto fuerit maioris meriti. tanto eius suauitas
odorem naturalem in mūdo repibilem magis excedat. et suauitas
odoris corporis virginei adhuc multo magis. suauitas aut odoris
corporis x̄pi in imensum. Tu ergo homo qui his ita se habetib⁹ spe
ras tandē ineffabiliter recreari p̄petuo odoribus h̄m̄i talibus. s.
et tantis tam sanctorū aliorū. q̄ ipsius x̄pi. nonne dignū putas par
uipendēdos esse odores huius mundi. ac p̄inde nō curandum si
defectum habeas in actu vel instrumēto odorandi. Tanto nanq;
hautdubium perfectius et delectabilius dictā imensam suauitate

13 233
celestium odorum p̄cipies. quanto in presenti magis ad hoc p̄ mo
dum meriti te dispones. et emendo sc̄z p̄sencium odorū naturaliu⁹
recreationes. ac p̄ cōsequens mīme curando defectum sensus vl̄ or
ganū quo ip̄os sentire posses.

Capitulum decimū continens cōsolationes sup oris lingue siue
loquele atq; dentium carentia seu defectu.

Ecimo post p̄missa ad sup̄radictā d̄nam cōsolatricem ac
cesserunt quatuor tristes sup materijs p̄missi capituli per
ordinē querulātes quibus illa mox de suis puellis cōso
lationis gratia quatuor deputauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella ad contristatū p̄pter defectū oris siue carentiā ac
tendens sic ait. O homo cur turbaris p̄pter defectū oris. esto
lōganimis et attēde statum resurrectionis. in quo non erit alicui⁹
membri carentia. Sed et quāto p̄ncem defectū oris et q̄to defectu
osius fuerit patientius sustinueris. habebis os in resurrectione tā
to rubicundius. pulchrius. decentius. ac risu iocundius. de quo ore
p̄o illo statu dicit scriptura. Donec repleatur risu os tuū. et labia
tua iubilo. Rursus etiā in p̄nti. tanto interior homo tuus. habebit
os illud cordis pulchrius. et excellenti⁹. De quo dicit psalmi⁹ p̄
Os iusti meditabitur sapientiā et lingua eius loquetur iudicium.
de quo etiā ore meditatio nō penes exteriorē. sed penes interiorē
hoiem attēto in magno patre Augu⁹. canit ecclesia. Accepta bap
tismi gratia positus apud hostia thiberina cum m̄re sua colloq̄ba
tur soli valde dulciter et inh̄pabant ore cordis pariter in sup̄erna
fluenta fontis vite.

II. CONSIDERATIO.

secunda puella ad lingue carentiā seu defectū attēdens sic ait
O homo si nosse diuine p̄ouidentie modum non te forsitan
adeo contristaret lingue carentia seu defectus. Solet nāq; deus p̄i
simus quod deficit in sillabis recōpensare in tēporib⁹. id est quod
in vno aliquo deficit corpalis p̄ aliud aliquid p̄sertim spūale ad
corpale analogatū recōpensare. Sic em h̄m versum poetē. cōsilio
pollet cui vim natura negauit. Ita. s. q̄ qui vim nature non habet
vi mentis p̄ualere solet. sic destituti multociēs visu exteriori. visu
pollere solent interiori. s. intellectus estimatiue vel p̄maginatiue.
Virtutis nempe quo ad hoc mira de cecorū industria referuntur.
Eertur em q̄ aliquis cecus visus est qui p̄ tactum panni alicuius
semper cognouit colores eius. Aliquis visus est cec⁹ qui nouit sin
gula in ciuitate hospitiā inuenire. et eis de remotis onera vel res
aliquas appoztare. Sic agatha mamill̄ suis amputatis int⁹ in aīa
se h̄e mamillas integras gloriat⁹. Quid igit⁹ miri si quis i lingua
defectū h̄ns p̄ potiozem linguā exp̄itur p̄fectū. quippe apostolus
ait. Si linguis hoim loquar et angelorū. Sūt ergo lingue angelorū

quas potiores esse innuit q̄ linguas corporeas hominum. cuiusce
modi etiā angelorū linguis homini dūenit loqui aliter cum dixit.
Sed si linguis loquar hoim. forte nō addidisti et angelorū. Sane lin
gua h̄m mundi sapientē d̄gruit in gustum et loquelā nec angelica
lingua est inferior quo ad hoc s̄ superior. qualem etiā h̄ns linguam
homo interior quod primo sicut internū. tandē gustat eternum.
Eirmiffime igitur tene et nullaten⁹ hō dubites. quin nisi p̄ impati
entiam ponas obicem p̄ defectu corpalis lingue eo vel tandē cō
tingat tantū interioris expiri p̄fectū q̄ nūc merito exterioris lin
gue defectū debeas equanimiter tolerare.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella muto d̄patiēns seu balbutiēti sic ait. Cur ob loq̄
le carentiā seu defectū adeo prurbaris. Nescis q̄ alia quedā
interioris hois est secreta loq̄la multo int̄mior dulcior et suavior
qua hō loq̄la h̄m jeronimū p̄zem venerandū. si hoim copia defues
rit loquit̄ cum deo. Qua etiā loquela loquit̄ hō cum virgine glo
riosa. qua loq̄la loquit̄ hō cum angelis. cū michabele. grabziele.
raphabele. Cūq̄ p̄rio suo angelo. qua deniq̄ loq̄la loquit̄ homo
cum utroq̄ jobāne euāgelista et baptista cum petro et paulo. cum
magdalena. agnete et katherina. cum quolibz alio sancto. cūq̄ ce
teris quibuscūq̄ de numero beatorū. cum caris suis vel parētibz
quos sperat esse in societate ciuū sup̄noꝝ. Nec mirz q̄ h̄m interio
rem hoim quantūcūq̄ balbutiēs siue mutus loqui poterit cum
et h̄m illū carere ei possibile sit paulo hoc inuente. Cantātes inq̄
et psallētes in cordibz v̄ris d̄no. Sane q̄nta eorū sic multitudo qui
bus mutus loqui p̄t q̄nteqz sint dignitatis patz p̄missa. Que cu
ra igitur ei erit si paucis respectiue et multo indignioribz q̄si ver
miculis hui⁹ mūdi hoibz loqui nō p̄t. S̄ nec transeūduz q̄ sicut
dicit egregius p̄ Gregori⁹. Tanto vnusquisqz a sup̄no amore dis
iungitur. q̄nto inferius delectat̄. Ita p̄fecto tanto vnusquisqz ab
interno cū sanctis colloquio impeditur. q̄nto inferius terrenis cre
aturis colloquēdo delectatur. et rursus ecōtra tanto quisqz mutus
ceteris paribus magis in sup̄no cum caris suis colloquio delecta
tur. q̄nto inferius exteriori colloquio p̄iuat̄. Cesset ergo eius loq̄
la de loquele carentiā. et dicat verbum cōsimile de colloquio cum
amicis vel cum quibuscūqz hominibus terrenis quale verbū mag
dalena teste illustri ozigene dixit de colloquio cum angelis. No
lo inquit angelos videre. nolo cum angelis manere. si ceperint mi
hi multa narrare. et si voluero illis ad omnia r̄ndere. timeo ne amo
rem meū magis impediānt q̄ expediānt. Nec ille.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella hoim p̄pter carentiā dentiū d̄tristatū alloquēs
sic ait. Cur hō turbaris nō h̄ns sufficientē causam tristitie seu
turbationis. Aut em̄ d̄tristaris ex eo q̄ defectus seu amissio dentiū

etatem arguit mori appropinquantē. aut ex eo quia impedit cibo
rum masticationē. aut ex eo quia impedit verborū formationē. aut
forsan ex eo quia risum tuū reddidit minus gratū et decentē. Sed nō
ne hee rationes sunt insufficientes. Sūt v̄tqz. Prima em̄ ratio defi
cit. quia homi ad memoriā mortis p̄ficiat quā nūp̄ valere ad multa
neptis mea clare cōdit. Secūda ratio ad magnā tristitiā non sufficiē
quippe illi defectui leuiter p̄ arcem d̄sulitur q̄n̄ cibus masticand⁹
vel cutello vel instrūto alio sufficiēter d̄minuit. Dozro terciā rō
eo min⁹ sufficit. quo ad silentiū p̄ficiat. de quo scriptura dicit. In si
lentiō et in spe erit fortitudo v̄ra. Sed et hac in re illa d̄fert d̄sola
tio quā sup̄ loquele carentiā paulo an̄ soroz mea p̄missit. Demū quar
ta rō eo multū deficit. quo dentiū carentiā p̄ accidēs dissolutū risum
tempat et restringit. Quippe magis decet seruata facie ore clāuso
subridere q̄ ap̄to ore ridere et cachinnos emittere. Hinc nanqz di
cit illustis Seneca. Risus t̄p̄ sit sine cachino. Dostremo d̄solutur
hoc edentulū q̄ nō habet nisi defectū momentaneū. mor̄ post p̄ns
breuis vite tempus in resurrectione emendandū q̄n̄ restaurat̄ omē
dep̄ditū p̄fectioni glorie op̄ortū. pro tūc em̄ alludēdo scriptu
re p̄t dici de hoie. dentes eius erūt candidiores lacte quo fiet q̄
nūc edentul⁹ poterit p̄ tūc restituti pulcerrimis dentibz sine de
fectu moris et nature risu plenioze atqz iocūdiōze oris labia cum
iubilo apire. Iuxta verbum per sorozem meam prius inductum re
pleatur risu os tuum. et labia tua iubilo.

Capitulum v̄ndecimū continens d̄solationes sup̄ brachioꝝ ma
num vel digitoꝝ. ac nōnulloꝝum alioꝝum membroꝝum amputa
tione seu carentiā.

V̄ndecimo post p̄missa ad dominā cōsolatricem p̄ncipa
lem accesserūt et alij duo tristes. vnus qui p̄mo de mē
bris pluribus. alius qui postea de solis manibus querelā
p̄posuit. quibus illa de suis puellis mor̄ duas ad cōn
solandū eos adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad p̄mū dictorū tristiū sic ait. O amice cur de mē
broꝝ de quibus intēdis carentiā p̄turbaris. Nō deberes qui
dem. Nimirz si ea haberes verisimile est q̄ vel q̄nqz eorū occasiōe
temptarēris ad aliqua illicita p̄petrandū vt de p̄uisionibz v̄l oc
casionibus iniuste inferēdis. siue de amplexibus vel tactibz impu
dicis. specialiter quo ad manus et brachia. siue de scripturis litte
raz deo displicibilibz quo ad digitos. siue de nōnullis alijs quo
ad alia mēbra. ecōtra autem dictorū membroꝝ carentiā te nata ē
a tēptationibz talibus plurimū supportare. q̄s quidē tēptationes
si haberes nescis an vnq̄ eas vicere posses. s̄ verisimili⁹ i toto sub
cūberes vel in p̄te. Ex hoc plane seq̄tur si de mēbroꝝ p̄dictorū tur
baris carentiā p̄ de tua v̄tilitate turbaris. de q̄p̄t⁹ gaudendū est.

Audi venerabile jeronimū decretorū libro inducū. Siquis inquit
fortitudinē latronis vel pyrre enumerat et infirmos reddit. pdest
illis sua infirmitas. debilitata em̄ m̄bra quib⁹ prius nō bñ vtebā-
tur. a malo ope cessabunt. Nec ille. Huic autē sententię satis cōcoz-
dat illud dñi saluatoris. Si manus tua vel pes tuus scandali-
sat te abscide eum et pice abs te. s. saltē corde. bonū est tibi ad vi-
tam ingredi debile vel claudū q̄ duas manus vel duos pedes ha-
bentem mitti in ignem eternum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad manū carentiā specialiter attendēs secūdo
tristi sic ait. O amice nō te p̄turbet defectus manū hois exte-
rioris. Accede potius ad manū interioris. Vis utrūq; de hoc scire
Audi ex patrum libro quid dixerit sancta sinclēce. Manus inquit
nr̄e ex aliqua passione debilitate sunt. s; interiores patas habem⁹
aduersus inimici temptatōnes. et quid miri q̄ manus habet hō no-
ster interior. cum quod magis rarum est habeat et mamillas. Quip-
pe ut prius neptis mea p̄libauit beata agatha extenozib⁹ suis am-
putatis. de mamillis interiorib⁹ gloriabatur Nam dum ingredi-
tur in carcerē ait ad iudicē. Impie crudelis et dyre tyranne nō es
confusus amputare in femia qd̄ ipe in matre furisti. ego habeo ma-
millas integras intus in aima mea. quas ab infācia dño d̄secraui.
Nec agatha. Dari igitur modo si manus nr̄e amputetur exteriores
bona cura erit. habemus et eo magis integras intus in aima robu-
stiores manus fortiorū operū doctas ad plium et d̄tra inimicum.
Iuxta verbū sancte sinclēce pugnatura et nōne bñ dixit illa. bñ
certe p̄ omnē modū. Nempe temptatōes inimici iacula quedā sunt
venenata mortifero veneno plena. cor patētia si non scutum fidei
pacum habeam⁹ et interioris hois manib⁹ opm̄ illud semp obici-
amus. quippe fides sine opibus mortua est. Quo scuto quibusq; re-
uera manibus necesse est interiorē hominem d̄tra inimicū temptā-
tem viriliter dimicare. Quid ergo. Profecto si bene sic dictis mai-
bus dimicauerim⁹ merebimur q̄ ipse rex glorie apprehēdet manū
dexteram nr̄orū. rectorū opm̄. et deducet nos ad beauiū gloriozū
Hinc psalmista dño loquēs ita ait. Tenuisti inquit manū dexteram
meam et in volūate tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti me.

Capitulum duodecimum continēs d̄solationes super pedum ca-
rentia seu amputatione.

Vodecimo post p̄missa ad p̄dictam dñam d̄solatricem ac-
cessit et alius tristis p̄pter pedū carentiā p̄ponēs granem
querelā. At illa eadē pro cōsolatione tres de suis puellis
satis p̄doneas deputauit. I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad p̄fatū triste sic ait. O hō nescis q̄ de q̄busdā d̄t
scriptura. Dedes illoz ad malū currit. Eozte inq̄es ad qd̄ malū

Profecto non ad unū. sed ad multiplex siue multa. que nam inquit
es sunt illa. ecce fortassis sunt spectacula. sunt choree. sunt mūdī
solacia. Sunt inquit hec mala. sunt oino. Recta nāq; sunt quibus
ille hostis antiqu⁹ solet uti ad stultoz aias capiendas. Dic queso
mibi quid rethi similis q̄ chorea in circulum ducta. in qua in cir-
cuitu impij ambulant immo et cursitant atq; ad sinistra p̄cedētes
ad infernū p̄perant. et ibidem vanis hoibus si tñ hoibus. et nō po-
tius lasciuietib⁹ bestijs se sociant. Sane si contendas q̄ sint hoies
eo q̄ iuxta p̄p̄iam hominis passionē sunt risibiles d̄tendam. et ego
et ostendam q̄ non sunt saltē rationales. s; tanq̄ bestie silue p̄pter
lasciuos motus sunt hoies bestiales. et bestijs similes. Ad quoz
confortiū currere et tu ipis discurrere si p̄pter pedis seu pedū aut
alioz etiā mēbroz carentiā impeditus fueris hoc minime cures.
per hoc nanq; datur tibi occasio magna querendi interna solacia
et supna. Nonne enim discurrendi seu vani discursus impossibitas
occasione p̄stat sani ac sancti discursus. Si ob carentiā pedū nō va-
les discurrere per lata spacia terrarum poteris discurrere discursu
rationis seu pedibus intellectus et affectus. per immensa et gra-
ta celi spacia. p̄ celestes officinas ad superna spectacula an nō cre-
dis et illic spectacula esse. Sunt utiq; plurima. Illic nāq; specta-
re licet etiam nunc vel mentetenus celestium spirituum jerachias
nouem chozis distinctas. Illic spectare licet patriarchaz et p̄phe-
tarum p̄sonas reuerēdissimas. Illic spectare licet martiz victorial
gloriosas. Illic spectare licet d̄fessorum stolas candidissimas. Illic
deniq; spectare licet pulcerrimarum virginum choreas. de quib⁹
quidem mater ecclesia sic x̄po canit. Qui pascis inter lilia septus
chozeis virginum. et rursus. Quocunq; pergis virgines sequun-
tur atq; laudibus post te canentes cursitant hymnosq; dulces per-
sonat. Absit autem a te q̄ hec vnq; sentias dicta esse triumphatice si
velis sacrilegium euitare. Nimirum si hec dicta essent secūdu aliq̄
similitudinem solum methaphorice. tu deberes contentus esse. eo
quidem q̄ similitudinem illam sensus methaphorici p̄ferre debe-
res in imensum sensui litterali. Veruntamē pro futuro resurrectio-
nis statu nō est absouuz vel absurdum dicere ad litteram vera esse
que canit ecclesia de choreis virginum. ut secundum thomam illū
aquinensem motum agilitatū quez virgines vel alij sancti habent
in virtute quandoq; exerceant quatenus diuinam sapienciā eo ma-
gis emendabilem esse ostendant.

II. CONSIDERATIO.

Secunda itaq; puella sic ait. Ad quid homo de peduz carentia
corporalium adeo perturbatur. Eozsan inquit. quia non
possum motu processiuo ire spaciatum ad ipsos ortos voluntatis.

nec ad prata viretia vel ad grata nemoza. Sed que de istis tibi cura. Sunc naqz tibi possibilia melioza. Non ergo cures prata vel nemoza vel alia loca mundi voluptuosa sed potius iuxta cōsiliū venerabilis jeronimi. Paradysum mente deambula. paradysum inq̄ ille tu celestē subintelligē. in quo est om̄e lignum pulc̄r. visu et ad vescendū suave. Ibi est illa vitis vera palmitum suorū dilataone admirabilis facta. Ibi est illa cuius emissiones paradyfus malozum punicoz cum pomoz fructibus. In cuius etiam p̄sona dicit ecclesia. Sicut cedrus exaltata sum in libano. et quasi cip̄ssus in mōte syon. quasi palma exaltata sum in cadēs. et quasi platanus rose in iericho. quasi olina speciosa in campis. et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cynamomū et balsamū aromatizans odorē dedi. et quasi mirra electa dedi suauitatē odoris.

III. CONSIDERATIO.

ercia puella sic ait. O frater v̄tinā scires pro malo vel pro min⁹ bono eligere magis bonū. sulo ut butir et mel comedat ut scias reprobare malū et eligere bonū. Nimirū ut alibi dicitur butirum cum melle comestū est maturatiū. et ideo apte signat maturū iudiciū rōnis mali et boni discretiū. Hoc igitur iudiciū maturum comede. id est ore cordis masticare satage. ut discrete scias reprobare malum et eligere bonum. malum reproba quod nedū salomō sapientissimus. sed et filius amos de peccatoribus notū fecit. Dedes inquit eoz ad malum currunt. Elige igitur potius bonum scz cursum illum. de quo paulus ait. Bonum certamen certavi cursum cōsumavi. qui et dixerat. sic curro nō quasi in incertum atqz sic sua sit alijs. Sic currite ut apprehendatis. Quorsū putas cucurrit. Oro fecto in celestē paradysum. nam et uersatio eius erat in celis. Illic certe bonū est ambulare melius auctz currere. Quippe currens ibi non habebit offendiculū. Ibi est grata planicies. mūda p̄sus et imaculata. quia nihil inquinatū incurrit in illam ciuitatē ihrl̄m celestē. Oro cursu igitur pedum corpaliū in hoc mūdo lutofo et fetido elige etiā in p̄nti pedib⁹ interiorib⁹ quasi in spacio odorifero post sp̄sum currere vna cum sp̄sa q̄ ip̄i sponso loquitur in cāticis. Curremus inquit in odore unguentoz tuoz. Rursum pro pedum corpaliū tardo motu elige cursum pedū interiorū velocissimum. non quidē minus celerem. nec minus lucentem q̄ sic ille discursus iustoz. de quibus dicit scriptura. Eulgebūt iusti et tanq̄ scintille in harūdineto discurrēt. Deniqz pro cursu pedum exteriorū q̄qz multum laborioso elige sperare in dño te in cursu pedum interiorū ad summū bonū pmouente et a labore p̄seruante. Audi rufum filium amos. Qui inquit sperant in dño mutabunt fortitudinē. assument p̄nas sicut aquile current. et non laborabūt. ambulabūt et nō deficiēt. Cogitabis forte. Quid ad pedes interiores cursus illi quos denotant p̄missa scripture qui ad dotem agilitatis gloriofoz

corporeum videntur in futuro potius pinere. Sed absit a te hec cogitatio. quippe non solum motus agilitatis saluandoz membris corporeis in futuro tāto celeriores duent ceteris paribus quanto hic illi paciētius ex pedum carēta solaciosis carēt discursibus. Verum etiā eodem pacto p̄fectius qm̄ alias dicti motus delectabiles s̄m̄ eminentis significatōis methaphozā sunt attribuēdi n̄ris pedibus interiorib⁹. Si itaqz s̄m̄ hec respectu interiorū parz curare habeas vsum pedum corpaliū quid restat. nisi q̄ et parz curare carētā taliū pedū cū pedes natura dederit solūmō p̄pter vsum.

Capitulum decimumterciū continens solationes claudoz sup pedum suorū curuitate ac sup ip̄oz deozmi claudicatione.

Erciodecimo post p̄missa ad p̄memoratā dñam solatricē illustrem accessit et alius tristis sup materia p̄missi capituli grauter q̄rulando cui mox illa ad solandū eum duas de suis puellis satis pulchras assignauit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella pedū et tybiaz curuitatē et d̄sequētē ambulādi difficultatē et claudicationem attendens sic ait. O amice cur turbaris p̄pter ista. nescis dictū esse de tuoz membrorū plasmatore. bñ om̄ia fecit. surdos fecit audire. et mutos loqui. Cur nō etiā credis ip̄m facere claudos ambulare. et curuos pedes habētes rectos gressus facere seu recte ambulare. facit vtiqz etiā ista. Nunq̄ non fecit claudos ambulare cum ip̄m qui est veritas conitet dixisse claudi ambulat p̄ hoc innuētē etiā illi possibilitatē inesse p̄fecte ambulationis. Quippe claudicatio exterior ad p̄fecte ambulandū nōnullos pmouet q̄ p̄pter difficultatē vel deozmitatē q̄ eis inest ad ambulandū minus delectant̄ ābulare i publicū. et hij nimirū p̄ cōsequēs p̄pter defectū ambulādi corpaliū eo p̄fectius ambulāt sp̄ualiter. quiqz hac occasione doctrinā sequūtur pauli. eo dicentē sp̄ū ābulate ut dicere possint cū eodē. n̄ s̄m̄ carnē ambulam⁹ s̄m̄ ip̄m. S̄z quorsū putas ābulāt. Certe versus celestē p̄riam ad ciuitatē ihrl̄m queadmodū et paul⁹ ip̄e dicebat. Alligat⁹ ego sp̄ū vado in ihrl̄m. Nihil nimirū possibilitatē p̄ sorozē meā p̄rius tactā venerabilis pater jeronim⁹ ad quendā scribēs inuebat. Pleremi inquit vastitas te terret. s̄z tu paradyfus mēte deābula. quotienscūqz cogitatione ac mēte illuc d̄scenderis totiens in heremo nō eris. S̄z qd̄ profecto heccine deambulatio n̄ est claudicatio. s̄z est quidē d̄tra curuitatē et claudicationē pedū exteriorū rectorū. pedum et gressuoz hois interioris grata exercitatio. et certe qui ita ambulāt. De illis p̄t dici. Pedes eoz pedes recti. pedes inq̄ intellect⁹ et affectus. Ad hoz gressus imitandū videt̄ itidē paul⁹ dicere soluta genua erigite. et gressus rectos facite pedib⁹ v̄ris. ut nō quis claudus erret. magis aut sanetur.

II. CONSIDERATIO.

ecūda puella attendens in claudo gressus sui deformatē sic
ait. Audiūsti fr̄ claudicātis solatoriū remediū dtra .f. pedū
et gressus curuitatem recipe nunc pari modo eiusmodi solatio-
nis solacium dtra pedum et gressuum tuorū deformatē. Ecce quā-
tum attinet ad interioris deambulatiōis motū .dictū noueris spō-
se in canticis. qm̄ pulcri sunt gressus tui in calciamentis filia prin-
cipis. Sed quid hoc. Profecto anima maxime deformatis est illi? fi-
lia principis. De quo quidē ille aristoteles bene sic cōclūsit vnus
ergo princeps. Ad quam reuera filiam dicit sponsus. q̄ pulcri sunt
gressus tui in calciamentis. quasi dicat valde sunt puri motus tui
in suis oblectamentis. Sciendū est em̄ anime deiformis tot esse gres-
sus quot sunt ipius motus in deum et pfectus. Qui merito pulcri
id est puri dicuntur qm̄ a suis contrarijs fortiter sepantur. ac a mate-
rialibus coinquinari immūdijs nullatenus pmittantur. Hinc est
q̄ h̄m̄ angelicū illum Dyonisiū. Dedes in angulis signat motiū
et acutum et celerē ad diuina ambulationē sempiternae motionis .
id est virtutem se a materialibus mouēdi et intellectualia sciendi
sicut pedes secant aerem ratione acumis sui. et celeriter in diuina
proficiēdi ppter virtutē desiderij se semp in deum pmouentis Cō-
formiter itaqz duo pedes filie principis antedicti possunt dici in
pnti duplex virtus motiua distincta p officia .f. virtus a materialibus
se mouēdi et virtus suo acumie aerē scindēdi. id ē intellectualium
regionē se cernēdi et celeriter in diuina pficiēdi id est pficiēdi.
Hoz pedū aurea calciamenta ipis pedibz adaptata et pportio-
nata est adaptata sapiēcialis lumis claritas et pportio-
nata veritas. Sine istis calciamentis nullomō possunt prupta ardua mon-
tuose regionis intelligibilis pagrari. Vñ et hocipm̄ exptus in se-
ipō ppheta aiebat. emitte lucē tuā et veritatē tuā ipa me deduxerūt
et adduxerūt in montē sanctū tuū et in tabernacula tua. q̄si dicat
nisi nobis infuderis tui intelligibilis lumis claritatez. et celestis
dulcedinis veritatē. nō valebimz ad cōtemplatiōis altitudinē pue-
nire. aut in potētijs angelicarū ierachiarū introire. ad q̄s quidem
deambulādo et angelicas officinas pambulādo etiā puenimus in
potētijs dñi. id est ad oipotēs dñi ipius dei. Sane quo hoc
pamplius et pfectus occasione corpalis ad ambulādo impoten-
tie puaemus. eo amplius de dicta corpali impotētia solatiōez re-
cipimus. vt sic claudicationis deformatem p nihilo reputemus .
cogitantes q̄ impotentes ad ambulandum antonomatice ābulare
dici possunt. et q̄ alij ecōtra pedes hnt et quasi nō ambulabūt.

Capitulum decimūquartū continens solationes sup genitālū
carentia et generandi impotētia siue super personarū vtriusqz sex-
us sterilitate vñdecunqz causata.

13
237
Vartodecimo post pmissa ad dominā consolatricem su-
pradictā accesserunt due psone sexuum diuersorū sup ma-
teria pmissi capituli q̄relas pponentes. at illa eisdez mox
tres de suis puellis solationis gratia deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad psenam sexus masculini sic ait. O frater vt te
possim solari vellē a te informari. Cur adeo genitālū caren-
tia te dtristat. Dices forte quia his carentes membris condemnat
lex mosaica. Nec quippe dicit. Non intrabit eunuchus attritis vel
amputatis testiculis et absciso veretro ecclesiā domini. Sed hoc in
casu bona cura tibi sit. hoc em̄ cerimoniale est abolitū et si placet
ex scriptura phylonis doctissimi. Audi in cōtrariū verbū cōsola-
toriū. Spado inquit qui nō optus est p manus suas iniquitatē. da-
bitur em̄ illi fidei donū electū. et sors in templo. accepissimū. bo-
norū enim laborū gloriozus est fructus. In hac verborū serie si ad
pcedentia respicias necesse erit vt hoc nomen felix subintellectum
in principio adicias sicqz dstruendo dicas. felix spado qui non est
opatus p manū suas iniquitatē. Et nōne bene dicitur felix cū pro
causa sequatur. Dabitur em̄ illi fidei donum electum id est fides nō
informis sed formata que alias in boie ad iniquitatem genitālū
stimulato sine bonis opibus esset mortua. vñ dabitur illi fidei do-
num electū id est excellens .f. fides p dilectōez opans. et sors in
templo accepissimū. id est in ecclesia magna celesti inter sanctos
sors accepissimū .f. fructus. nō mō tricesimū vt in matrimonio cō-
stituti abstinentibus ante suis. nec sexa zelimus vt viduis castis
abstinentibus tam a suis q̄ nō suis. s̄ multo accepior .f. fructus cen-
tesimus vt virginibus rōne ppetue incorruptōis qui sperandus est
eunuchis p̄cipue qui semetipsos castrauerūt ppter regnū celozum
nec mix. qz hoc facere graue est et labor intensiue maximus equi-
pollens extensiue multis laboribus. et ideo pro causa immediate
subiungitur. Bonozum em̄ laborū gloriozus est fructus .f. fructus
centesimus antedictus vel fructus beatifice fructus in gloria his
qui bona egerunt repromissas. Et sic patet q̄ genitālū puiato
cedit hoc ad maximam gloriā in quo timent fatū magnam pa-
ti ignomniā.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad eundem tristē sic ait. Cur te dtristat generā-
di impotētia. Si est in causa dfusio vel opprobriū apud con-
uentū mulierū vñ aliorū fatuorū. aut timor forte q̄ vxor tua agat
ad diuortū recursūz habe sup ad meā danguineā et inuenies dō-
lationē paratā. Si vero in causa est liberoz carentia. solari te po-
terit alia mea danguinea. Spaliter aut si i cā est q̄ quis in liberis
nom̄ tuū ne totalr peat dseruare. bō reprobat illa sit et scriptura.

Audi ysaïam prophetam. Non dicat inquit eunuchus. Ecce ego lignum aridum supple nō aptum ad seminandū sequitur quia hec dicit dñs eunuchis qui elegerint q̄ ego volui et tenuerint fed⁹ meū. Dabo eis in domo mea locum et nomē melius a filijs et filiabus. nomen sempiternū dabo eis qd̄ non p̄ibit. Audi quoq; ad hoz̄ intellectum ordinariū appatum alludentem his verbis saluatoris. Sunt eunuchi qui de matris utero sic nati sunt. et sunt eunuchi qui facti sunt ab hoibus. et eunuchi sunt qui semetip̄os castrauerunt. p̄pter regnum celoꝝ. Hanc distinctionem repetēs dictus appatus subiungit de deo loquēs om̄s solatur. quia in lege dicebatur maledictus qui nō reliquerit semē sup̄ terrā. Sed quid. Certe cōtra hāc maledictionē deus om̄s eunuchos adiecta cōditione q̄ eligant qd̄ ip̄e vult. s. castitate et teneant fedus suū. s. caritate. solat̄ dices p̄ p̄phetā. Dabo eis locum. s. noiatum mansionis p̄petue in domo mea in qua sunt mansiones multe et nomē meli⁹ a filijs et filiabus scz̄ excellentius q̄ si filios et filias generassent. quia nomē sempiternum quod non p̄ibit. supple quēadmodū p̄it nomē qd̄ filioꝝ p̄ creatio potest dare. S; nec causeris q̄ hec p̄missa dei futura respiciunt. Nam et in p̄senti in rebus naturalib⁹ nihil est vicia delectabilius et optabilius. s; secundū illum galienū medicū noiatissimū eunuchi ceteris hominibus viuunt diuicius.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad p̄sonaz̄ sterili sexus feminei sic ait. Soror mea charissima cur te cōtristat sterilitas tua. Si antiqua maledictio est in causa non oportet. dudum em̄ hanc abstulit virgo illa simul et mater ex qua ille ortus est qui solues maledictōez̄ dedit benedictionē. Si in causa est q̄ es corpe nimis arca quid hoc ad te si virgo es et vis talis p̄manere. gloriēris magis de illius similitudine que clausa semp̄ fuit et erit in eternum de qua dictum est in figura Porta hec clausa erit et non apietur. et vir nō transibit p̄ eaz̄. quia dñs deus isrl̄ ingressus est per eam. Si vero es maritata nihilominus mea te quedā in hoc articulo solabit̄ cōsobrina. Si liberos habere desideras p̄ solatione neptem meam supra requiras Cui⁹ quidem solatio euidenter tibi demōstrabit q̄ licet sis sine fructu ventris. non tñ sine nobilissimo et multiplici fructu mentis. p̄sertim si te cōseruaueris sine inquinamēto corpis. de q̄li sic dicit philo doctissimus. Felix est sterilis et incoquinata que nesciuit thozuz̄ in delicto. habebit fructū in respectione animarum sanctarum. s. vel illum centesimū si virgo est vel saltem fructum bonozum opm̄ multiplicium. quem licet hic opata fuerit. tamen post hanc vitam in respectione animaz̄ sanctaz̄ fructus gloriofus suoz̄ opm̄ manifest⁹ erit. et in memoria eterna p̄durabit. gloriētur ergo sterilis et sic iocunda. quia em̄ sit corpe infecunda. tamen eo est aptior ad spiritualē generationē castam et mundā. de qua admirando dicit

13 238.
mater ecclesia. O p̄ pulcra est casta generatio cum caritate. immo talis est em̄ memoria illius. qz̄ et apud deū nota est et apud hoies. Deniq; p̄ consolatione sterilis que nō parit nō est p̄ranseundum periculum parentū. Nam dicit scriptura que multos habebat filios infirmata est. et iterum in dolore p̄ies filios. et rursus scriptura alia. q̄ mulier cum parit tristitia habet. Nec mir⁹. quia est in piculo mortis nec totaliter a tali piculo p̄seruat eam pariendi cōsuetudo. Visam quippe est multotiens q̄ que ante pluries peperit et euasit. postea in partu periit et mortē incurrit.

Capitulum decimūquintum continens solationes p̄sonarum antiquaz̄ super senectute et calamitatibus ipsarum.

Vintodecimo post p̄missa ad dominā cōsolatricē p̄memoratam accessit et alius tristis cōquerēs de senio et de calamitatibus sue senectutis. Cui illa dñā veneranda ad soladum eū mox assignauit septē pulcerrimas de suis puellis

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristē illum sic ait. Cur de senectute turbaris q̄ te iuuenib⁹ p̄fert multis progatiuis. Nempe senes iuuenib⁹ p̄feruntur in suspicionibus remouēdis. In excusationib⁹ admittēdis. In testimonijs p̄hibendis. et in p̄latis eligēdis. Vis hoc scire. Profecto hec p̄cta oia non carent noticia humane rōnis. et nihilominus repiuntur in volumine decretōꝝ diuersis in locis. In cuiusmodi etiā locis repitur. q̄ licet quanto quis senior est. tanto citius mori p̄sumitur. tamen quod melius est p̄o senectute p̄sumitur dignitas. p̄bitas. scientia. mox grauitas. sermo veratioꝝ. et iusticia examinatōꝝ. Deferuntur etiā senes ip̄is iunioribus in p̄nis seu p̄nitionibus dissimulandis. Vis de hoc scire. Ecce in ante dicto volumine repitur q̄ nihil senum paritur. et senectuti deferatur vltērius senes in rebus in laboribus sup̄portandis. Vis de hoc scire. Audi patrem clareuallis. Felices inquit vos qui intra flis quinquagesimā requiei et iubileū annū fratres n̄ros loquoz̄ qui iam dixit spiritus ut requiescāt a laboribus suis. amplius p̄feruntur senes iunioribus in fructib⁹ auctoritatis. Vis de hoc scire. Audi cass. Honestē inquit transacta adolescētia superior etas fructus capit auctoritatis. Rursus senes iuuenibus p̄feruntur in traditionibus eozum inuolabiliter obseruandis. Vis de hoc scire. Ecce in decretorum venerabili volumine sic habetur. Ridiculum est et satis abhominabile ut traditiones quas antiquitus a patrib⁹ suscepimus infringi patiamur. Vltērius p̄feruntur senes iunioribus in p̄sumptionibus de eoz̄ deuotione et sp̄s feruore habendis. Vis de hoc scire. Lege cuiusdam alexandri epistolam decretalem.

In hac em̄ de sene quodā ep̄o sic habetur. In te vigor deuotionis et fidei in corpe senescence nō deficit sed vergēte deorsum cōditio ne corpea. feruor spūs in sublimiora cōscendit. Deniq; pferuntur senes iuniorib; in estimationib; de sapientia eorū et prudētia habendis. Vis hoc scire. Ecce senex h̄m gramaticos a senos dicit qd̄ est sensus. quasi talis bene sit sensatus. Nimirū scriptura dicit. In antiquis est sapiētia. et in multo tempe prudētia. Vñ et sicut inducitur in volumie decretorū. In puerbijs dicitur. Gloriz senū canicies. hec vero canicies designat sapiētiā. de qua scriptū est canicies hoim prudētia est. Adhuc senes iuniorib; pferuntur in honoribus reuerētijs et seruijs exhibēdis. Vis de hoc scire. Ecce senes magis morū honestate pollent q̄ iuuenes. ppter quod et maior eis reuerētia exhibetur. Vñ et h̄m p̄em clareuallis. Reuerēda senectus dicitur ppter morū honestatē. Senes etiam eodem pacto iuuenib; dñantur et ipi iuuenes ceteris pibus se eis seruire digne debere arbitrātur. Audi illū cyprianum. Sicut inquit in senib; sobrietatis et morū pfectio requiritur. Ita in adolecētib; obsequiū et subiectio et obediētia rite debet. Postremo pferuntur senes iunioribus in laudabilib; conditionibus iporū senum etatū attributis. Vis hoc scire. Audi post pmissas senū et senij cōmendationes pter q; illas que i primo p meas fr̄et sorores etiā h̄o nūc ultimo qd̄ magnus ille antistes ambrosius dicit de senectute. Senectus inquit ipa in bonis dulcior. in cōsilijs subūlior. ad cōstantiā subeūde mortis potior. ad reprimendas libidines fortior infirmitas corpis. sobrietatis mentis est. Nec ille. Sed et ali; quidē senectutē cōmendās hec inquit etas nos a potentibus et tyrānis liberat. voluptatibus imponit finē. libidinis frangit impetū. viget sapiētia etiā in multis et saniora dat cōsilia. termin; est miserie. et felicitatis est principium. recessus a piculo. ad brauiū ascensus. profectus in merito. et dispositio ad pfectum.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne frater vel qnq; verbū illud audi uisti. O mors q̄ amara est memoria tua. Nec miruz quia ut ait ille princeps phorū aristoteles. finis oim terribiluz est mors. Illud igitur tibi nō sit ad turbationē. sed ad solaciū. q̄ cōtra dictū terribile. et nōnullis tam graue et horribile est munimē atq; subleuamē. et ne in longū sermonē prorahā. Vis scire quib; illud terribile sit graue quibusue sit leue. Ecce graue est iuuenib;. et magis leue senibus. Nempe hoc bonū habet senes q̄ facile cōtemnunt mortem. et qd̄ mors est eis leuis. Audi ihs̄m filiū sprach. O inquit mors bonum est iudiciū tuum homini indigētū et qui minorat; viribus defecta etate. Audi quoq; et aretoulē. Omibus inquit sit corruptio ppter calidi alicui; defectū. ppter qd̄ et paruis passionib; aduenientib; in senectute velociter moriūtur. ppter paucū em̄ esse calidū

velut plurimū euaporato in multitudinē vite siqua utiq; molestia particule cito extinguūtur. quēadmodū em̄ momentanea et parua in ipso flāma existēte. ppter paruū motū extinguitur ppter quod sine tristitia est que in senectute mors. nulla em̄ violentia ip̄sis contingente moriuntur. sed insensibilis anime absolutio fit oim. Nec aretoulēs. Hinc et ille egregi; rethor tullius. Mors inquit cōtingit adolecētib; aduersante et repugnante natura et ideo grauis. Senibus vero venit tanq̄ spōte nulla vi adhibita et ideo leuis. Sicut ergo poma ex arboribus si cruda sunt vi auelluntur. s; matura et cocta decidunt. sic vis adolecētib; uitā aufert. senibus maturum. quid em̄ stultius q̄ incerta p certis h̄e. quin etiam illa etas multo plures q̄ senectus habet mortis causas. Facili; em̄ in morbos adolecētes incidunt. grauius egrotāt. tristius curantur. Nec ille rethor. Cui addendū q̄ sicut dicunt tam magnus Ambrosi; q̄ pater ille clareuallis. Mors iuuenib; quidē est in insidijs. senib; aut in annis. Sed nec. illoz mors finis est omniū terribiliū nec sp̄ amara omibus. s; iniustis ut p̄allegato in loco dicit scriptura.

III. CONSIDERATIO.

tercia puella sic ait. Cur homo de senio tristatur. Non deberes quidem. Nam omnia bonum appetunt. Sed tu signū in bonū et de bono habes. Dices forte. quod est illud. Ecce qui multū sicut reputat se signum h̄e bonū qn̄ videt circulu; vel aliud vini uenalis signum. Sed quid. Certe istud in sene locū habet si sit tñ ut esse debet uidelicet ut dicat ueraciter cum p̄beta. Situiuit anima mea ad deum uiuū. Tunc em̄ p senectutē et eius accidētia hoc signū habz q̄ cito poterit hoc qd̄ situiuit internū gustare. eternū. s. diuini quod faciet dñs uindemie defecate. et hoc p̄m in illa et de illa que de se dicit. Ego quasi uitis fructificauī. potissime aut in se et de seip̄o qui est uitis uera. qui et botrus ille est. De quo sponsa magnā in eo signans gustandā dulcedinē dicit in canonicis. Botrus cypri dilect; meus mihi in uineis engadi que etiā dicit. Introduxit me rex i cellam uinariā. cōdinauit in me caritatē. Rursum nōne hoc signū bonum est et ualde bonū. p quod captiu; incarcerat; cognoscere potest se q̄ntocius liberandū esse vel p quod nauigās in mari magno iudicare potest. q̄ cito poterit ad portū ptingere. aut p quod p̄gnus p̄t aduertere q̄ cito possit ad p̄iam puenire. Certe om̄e tale signū est multū cōsolatoriū. Sed quid. Profecto anima hois que h̄m magnū p̄em Augustinū est maxime q̄ntitatis excedens q̄ntitatē celestis corpis. Nec est p cōsequens quasi in p̄sione in hoc mundo. ac si p̄inde dictū sit in mundo p̄saram habetis. Iacetq; in carcere mundi quasi in sterquilinio seu putredine rōne sui corpis dicente scriptura. homo putredo et filius hois uermis. S; h̄o senex p ip̄m senū et ei; accidētia signū habz apud se. Proxius infallibile q̄ in

proximo saltem secundū animam liberabitur de predicto carcere.
Est etiā hō in hoc mūdo rōne terrene amaritudinis in nauicula pe-
tri nauigās q̄si in mari magno amaro ac tempestuoso. Sed si est se-
nex atq; iustus pbabile signū secū habet citius pueniendi ad por-
tum salutis eterne. Hinc et illustris Seneca verbo portus vit' in
hac materia. Grās inquit ago nō sentio in aīo etatis iniuriā. cū sen-
tiam in corpe tm̄ vicia. et cū vitorū ministeria senuerint viget ani-
mus et gaudet. nō fiscū sibi esse cum corpe. portus est aliqn̄ nunq̄
recusandus. Deniq; dum sumus in corpe pegrinam' a deo et sum' ad-
duene et pegrini in hac valle miserie. S; hō si est senex signū ha-
bet penes se q̄ de dicta valle ad celestē pziām pserim virtutū lu-
cifulis gradib' cito poterit ascendere et p̄spero itinere. Dicēte illo
p̄spero. Ad pziām vite de noctis valle vocati. Virtutū gradibus
scandite lucis iter.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Cur hō odis quod poti' est amandū. Cur
de hoc tristaris qd̄ est iocundissimū. Et certe vtrūq; horū tibi
est p̄ stulticia iputandū. ex eo q̄ turbaris ppter senū. Eacis quip-
pe in hoc oīra sapiētissimi rethoris iudiciū. Eozsan inquires. quis
nam est ille. Est p̄o certo vir illustris. Senecā loquor qui ppter do-
ctrinā suā traditōes saluberrimas vir esse deprehendit' totū vir-
tutis. Quid inquires dicit iste. Ecce p̄mo amplectēda inquit et amā-
da est senectus plena est voluptatis si illa scias. vti deditos vino
potio extrema delectat qd̄ in se iocūdissimū hoīs volūtas habz in
finem suū differt. Nec ille p̄mo. Secūdo quoq; sic dicit iocundif-
sima etas est senect' iam nō tam p̄ceps q̄ dulce est cupiditates fa-
tigasse aut reliquisse. Idē etiā tercio repitur sic dixisse. Magnum ex-
pecta gaudiū cū puerilē aim deposueris et te in vix phie trāstule-
ris. Sed nōne hec duo sunt seni p̄zia. Sunt oīno saltē debita. s. pu-
erilē aim deposuisse. et in vix phie se transtulisse. id est p̄ amorem
sapientie ipam sapiam sibi despōsasse. et ad modum viri in spōsam
accepisse. quippe phia amor dicitur sapie q̄ q̄ gaudiū spōso suo pi-
at testat' philo ille doctissim' de ipa loquēs. Intrans inquit in do-
mū meā oquiescā cū illa. nō em̄ habz amaritudinē ouersatio illius
nec cedium conuictus illius sed leticiam et gaudium.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O amice arbitror q̄ nō tam ppter senium
turbaris q̄ ppter accidentia et sequelas senectutis. puta ppter
rugosam faciē. ppter oculoꝝ lippitudinē et obscuritatē. ppter pal-
loꝝ et defectū viuidi coloris. et q̄ incuruatus incedis. et q̄ senex
min' est amabilis q̄ iuuenis. S; q̄so bñ hec aduertat et iudicio nō
deficias. Nempe si senectus rugas habz corpis. tūc iuuet' rugas
habet mēns. s. rugas duplicitatis. Si senectus hz obscuros et lip-
pos oculos corpis tūc iuuent' patitur cecitatē vel maiore lippitu-
dinē oculoꝝ mūs. Si senect' defectū habz in corpali colore. tūc

13. 220.
iuuentus defectum habet in coloribus virtutum. quorū caret pul-
critudine. de quibus loquitur pater clareuallis. hñt inquit mores
colores suos. hñt et odores. nigra sunt vicia. virtus aut candida
est. Vtterius si senect' facit hoīem s̄m corpus incuruātū incedere
tunc iuuentus reddit hoīem incuruātū et dep̄ssum mente nec sinit
eum equaliter senectuti esse erectū in virtutis culmine. In sene em̄
attestante decretali epistola supra p̄ sorozē meā recitata vergente
deozsum oditione corpea feruoz spūs ascendit in sublimiora. De-
niq; si iuuentus plus diligit' quo ad nos siue poti' tanq̄ gracios
oculis fatuoz. tunc senectus magna est amabilis et grata mentali-
bus saltē oculis exproꝝ p̄cipue deuotoꝝ et sup̄ oīa oculis bea-
toꝝ. Nunc ergo vide quid horū meli' que nō s̄m idē dueniunt
Profecto melius est esse iuuenē et recentē s̄m interiorē hoīem. et
senilē s̄m exteriorē. q̄ sit ecōuerso iuuenilē esse et recentē s̄m exte-
riorē et s̄m interiorē esse veterē etiā deficientem. S; ecce sicut do-
ctoꝝ gentiū doctoꝝq; n̄ paulus tradidit. licz is qui foris est n̄ hō
corrupatur cum is qui int' est renouat' de die in diē. Rursuz hanc
dubiū multo melius est int' siue s̄m interiorē hoīem quē de' oīm
p̄nceps p̄ncipaliter inhabitat mundū esse et pulcꝝ. cū aliquā i-
mūdicia vel deformatate hoīs exterioris q̄ sit ecōuerso mundū
esse v̄ pulcrū s̄m exteriorē cū imūdicia vel deformatate hoīs inte-
rioris. Nec nimiz compatio exemplo patz. Nōne em̄ quilibz nō ca-
rens sensu vel rōnis vsu non plus h̄e vellet p̄serim in magnozū
hospitiū p̄ntia. domū pulcrā. mundā. ac bñ depictā interi'. et rudē
exterioris. q̄m pulcrā et depictā exterioris. et deformatē et fedā interi'
certe sic. S; quid. Profecto inter senectutē et iuuetutē seu inter se-
nes et iuuenes opationē sicut se hñt vt in plurib' faciēdo iuuet'
plerunq; cōtrahit deformatates et imundicias vicioꝝ hoīs interi-
oris. imo et exterioris. Esto q̄ sensibiliter nō appeat. s; mūdior et
pulcrior exteri' videat'. s; p̄ senectutē vel oīs v̄ saltē valde mul-
te tollunt' deformatates et imundicie interioris hoīs licz exterioris
ipi senes minus mūdi et pulcri appeant corpali' oculis quozum
tūc senū exterioris deformatas q̄si tm̄ illis appet qui interi' ceci sunt
vel vsum actualē interioris oculoꝝ. tūc nō hñt. quoz vsum si actu
aliter haberēt. maxime per cognitionē intuitiū. tanta in sene vel
vetula muliere eis claritas sic totū hoīem interi' et exteri' infoꝝ-
mas et illustras apperet. q̄ p̄ tūc deformatatē exterioris hoīs for-
sitan nō sentirēt queadmodū si nūc claritas solis vetulū abque v̄
vetulā totaliter illustraret. vel sicut si imundum aut de se deforme
vitrum eadem solis claritas totaliter penetraret.

VI. CONSIDERATIO.

Exta puella sic ait. Cur amice p̄ cōsolationē tuā nō attēdis q̄
senex pulcrior est q̄ iuuenis. etiā in corpe licz aīma mediante
Nec de hac cures mediatione tanq̄ derogāte cū etiā velles ornari

et pulcer reputari pulcra veste mediante. p vero in corpe pulcritu
dine coseqris pulcra aima mediante. huius rei accipe testimoniū il-
lustrari viro Seneca referente. sicut huc em ex deformitate corpis aia
nō defecit vel inqnat. sed ex pulcritudine aie corpus decorat et
ornat. Vis huius scire rōem. Ecce corp⁹ nō est forma aime. et ideo
deformitate suā sibi soli retinet. nec de illa informat aiaz imediate
vel etiā mediate. Anima vero est forma corpis. et idcirco cū sua pul-
critudine quā semp in quocūq; subiecto fuerit secū defert ipm sub-
iectū qd informat id ē corp⁹ hoīs etiā formaliter ornat. Dices for-
te q in parte. nūquit in sola facie. Certe in omī parte interius et ex-
terius nō solū in pfundo. s; etiā in superficie eo q sicut magnū ptem
Augustinū. Anima tota tanq; forma formaliter est i toto. et tota in
qualibet parte. Nimirū aliter cum anima sit illud quo corpus for-
maliter viuit. si quecunq; pars corpis anima informate careret illa
pars nequaquā viua esset. Quid ergo. Profecto in animabus iuuenū
quibus passiones magis q; senibus dñantur est p cosequēs magis at-
tendere deformitate deo abhominabilem vitioꝝ. e contra animabus
senioꝝ in quibus passiones iam nō regnāt inesse psumendū est gra-
tiam deo virtutum pulcritudine q; sicut pmissa corpibus suis vna se-
cū formaliter afferūt et cōicāt. que nisi stet p te deo coopante pul-
crioꝝ esse poteris. q; si esses iuuenis etiā i tuo corpore. Nec causeris
q; hec pulcritudo existētib⁹ in hoc mūdo nō valeat sensibiliter ap-
parere. Sufficiat tibi ad gloriā q; celestibus ciuib⁹ nota ē poterit
intuitue. et nihilomin⁹ etiā terricolis pōt innotescere saltē claro
lumie rōis ipam indicāte.

VII. CONSIDERATIO.

Epitima puella sic ait. Cur homo dquereris q; sis senex cū post
modicum corruptibilis vite tempus cessare valeat qrelatua.
Nimirū quo tu senex es. eo magis disponens vt deponas sicut pri-
stinam ouerlationē veterem hominē qui corrumpitur secundū desi-
deria carnis et remoueris spiritu mentis induens nouum hominē
eoq; magis appropinquans ad gratissimā interioris hominis iuue-
tutem que hic quidem est ex parte. In patria autē seni citius atan-
genda. illic em cum venerit quod pfectus est euacuabitur quod ex
parte est cum nō iam noster homo interior renouabitur. sed perfe-
cte renouatus non indiget vltius renouare de die in diem. s. de
die gratie in diem glorie. qn iam formosus est in stola sua indutus
stola glorie decoratus vna stola securusq; de reliqua.

Capitulum decimum sextum continens consolatioes spāliter vetula-
rum sup grandeua etate earum.

Extodecimo post pmissa ad illustre dñaz consolatricē acces-
sit et quedam vetula satis tristis et turbata conqrens de
grādeua etate sua. Cui illa opatiens ad consolandū eā tres
satis pdoneas de suis puellis eidem mox adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. O bona matrona nō turberis de tua etate.
Gaude potius. qz nō es iuuenula. sed magis ab adolescētia
elongata de cuius defectu magnus loquēs Ambrosius. Vicina in-
quit est lapsui adolescētia. quia variarum estu cupiditātū feruore
calentis inflamat etatis. Gaude igitur q; vetula es a vetādo dicta
vt pote qm male facere vetat natura. quodq; idcirco suppositaris a
pugna. quippe mūdus caro demonia diuersa mouēt plia. Dicit iu-
uenucula bella mihi video bella paratur. Tu autē magis glorie
in victoria tra carnis et mūdi impugnationē tibi pata. Spēq; ha-
beas vincēdi etiam demonia eo q; tibi nō pualent mundus et caro
que duo sunt ipsorū demonū p̄cipua instrūta. Vex si mundus
vel demonia p supbie viciū te tēptarēt in illo etiā impugnationis
genere magis tibi q; iuuenulabus pata esset victoria. Nimirū licet
visus sit qnq; totū mūdū demonū laqueis plenū esse tñ auditū est
diuinit⁹ q; omēs illos hūilitas posset euadere. S; qd. Certe ad hāc
victoriosam virtutē per senectutē et eius accidentia multo magis
es disposita q; si esses iuuenula. Audi ad hoc p̄dictū magnū antisti-
tē. Rara inquit sane viuētibus est hūilitas. Ideoq; mirāda dū etas
viger. dum vires solide. dum sanguis estuat. dū sollicitudo nesci-
tur. dum ignorat⁹ debilitas. dum leticia frequentatur. tunc feruet
iactantia. tunc se iuuetutis extollit affectus. tūc hūilitas quasi
vilescit. abiecta cōtemnitur. Demū redeundo ad p̄iora motina
gaude de hoc q; ab adolescētie lapsa es remota. qz tua senectus
magis q; inferior etas psumitur esse sancta et deuota. queadmodū
et magis est mūda. Hinc etem de sara que sener erat et vetula legi-
tur in libro geneleos. Desierūt sere fieri muliebria. qd qdē dicitur
de corpali eius mūdicia imundicie veneree voluptatis imppropo-
cionata. vñ et quasi deridēdo cū ammirationē dixit. Postq; denui et
dñs meus vetul⁹ est voluptati opam dabo. quasi diceret talis opa
esset ammōdo derisione digna.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur mater bona de senili gūaris etate.
Vanam teipsam ab intra cognosceres et videres qnta ibi mū-
dicia tuam cosequatur etatē. haudubiū inde valde gauderes. Ni-
mirū de simili tibi sicut naturā audi naturalē etatis sequetam. Eliza-
bet baptiste mrem osideratōni tue offero. De quā magn⁹ p̄ Aug⁹
erat inquit Elizabeth senilis corpe. sed secunda virtutibus. tarda so-
boli. sed non tarda deo. Eratres Elizabeth sancte partus non abla-
tus est. s; dilatus. donec trāsiret tempus carnis. passio corpis. diu-
gij necessitas voluptatis causa. cupiditatis sensus. et totum quod
humanū ofundit grauat onerat ofcientiā. mūdabat em lōgo tem-
pore sacrificij domus. sanctitatis hospiciū. angeli domiciliū. aula
sanctispūs. dei templū. dei templum estis vos inquit ap̄tus. et spi-
ritus dei habitat i vobis. hec magn⁹ pater. et nota q; dixit donec

transiret tempus carnis passio corporis etc. usque ibi inclusive. Munda
batur longo tempore. quod quidem totum naturale erat. licet non habe
ret. quod sequitur ex natura. scilicet ut esset sacrificij domus. sanctitatis
hospitium. aula sanctispiritus. dei templum. Sane tempus de quo promit
tatur erat naturale. et potest tempus simile nunc tibi ueniens pa
ri pacto sicut ipsam etiam te disponere ut sis et tu sicut ipsa dei templum
conferre ad hoc naturali additione qua es et tu iam mundata lon
go tempore. Is etenim qui fabricatus est aurore et solem. quique frondes
et flores ac multiplex genus auium et cetera animantia a deo excel
lenter depinxit. miraque pulcritudine decorauit. putas inuenta in te
tabula rasa in qua nihil est depictum tanquam mundo sanctarum ymaginum
formandarum. receptiuo uacabit ab ope artis sue pictorie et non dis
ponet etiam te in habitaculum sibi. Absit. quinimo sperare habes quod
non modo per eum depingeris ut similitudo templi. sed potius ut
sanctitatis hospitium et uerum templum dei.

III. CONSIDERATIO.

Tertia puella sic ait. O bona mater merito poteris super etate
tua consolari. Nempe scire debes quod sancte uetule seu deuote
dissolutis puellis iuniores sunt censende etiam secundum corpus. Vis sci
re quo pacto. Ecce cuius corpus magis est nouum. persona illa magis
iuuenis est censenda. Sed quid. Certe corpus sancte uetule seu de
uote magis est nouum quam dissolute puelle. Nimirum sancte uetule seu
deuote non sunt solum spiritu mentis renouate sed etiam terreno
corpore renouate quidem claritate spiritualis doctrine. Audi ser
monem magni cuiusdam patris et forsitan Augustini. Olim inquit per
prophetam dictum erat. effundam de spiritu meo super omnem carnem.
et alibi emitte spiritum tuum et creabuntur et renouabis faciem terre. Vere
nunc noua est nostra corporis terra. dum spiritualis in nobis fructificat in mun
do doctrina. Nec ille. Sed tu forsitan dices adhuc. quoniam modo. Ecce
terra huius mundi dum singulis annis nouos profert flores. frondes
et fructus. uidetur innouata. ut prout is qui plantat et rigat dice
re possit. ecce noua facio omnia. quare et terra nostra corporis dum ex spi
rituali doctrina corporalis in ea resultat bonorum operum fructus. uidetur
esse noua. quippe per hoc renouatio mentis uideatur in nouitate corporis
redundasse. Sane licet prius capitulum communiter loquatur de etate uetu
larum. facile tamen dicta in eo reduci possunt ad gradeuam etatem
iuuenilem factam etiam uetulozum.

Capitulum decimumseptimum continens consolationes super debilitate
corporis et carencia fortitudinis corporalis.

Decimo septimo post premissa ad predictam dominam consolatri
cem accessit et alius tristis conquerens de sua debilitate et
carencia fortitudinis. cui illa per consolationem tres de suis puel
lis satis gratas deputauit. I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad tristem sic ait. Tu qui tristaris de carencia corpora
lis fortitudinis. nequaquam te deberes taliter habere si reueren
ter pariter et sanctissimorum patrum sententiam attederes. Audi quod
dicat pater clareuallensis. Semp inquit in robusto et uigeto corpo
re animus mollior iacet atque tepidum cor. et rursus in corpore debili
et infirmo fortior uiget promptiorque spiritus. quod utique exper
tum in se testantur apostolus. cum infirmos inquit tunc fortior sum
et potens. Audi rursus quid dicat pater alius uenerabilis. scilicet iero
nimus. Fortitudo inquit corporis imbecillitas anime. et rursus
imbecillitas corporis est fortitudo anime. Nunc ergo uide quid eli
gas constat profecto cum dicta diuisio secundum rationem patrum auto
ritatem contineat ueritatem. si elegeris corporis fortitudinem quam male eli
gis. eo quidem quam minoris portio fortitudinem eligis cum graui ta
ctura patris potioris et maioris. Nonne huius memores es quod prouideat
seruit soror mea. quam uidelicet quantitas anime excedit sua magnitudie
celestis corporis quantitate. respectu cuius corpus hominis. imo tota ter
ra secundum boetianam consolatricem uix rotam puncti uideatur habere. Dicta igitur
tua electio uideretur esse talis ac si eligeres nimium pedice articulum
esse forte et totam residuam corporis tui substantiam esse debilem. cum tamen
potius gaudere deberes de corporis debilitate tanquam de signo proba
bili quam animam haberes forte. Rursus constat quod dicto modo eligens
male eligeres. cum seruum domino suo prefferres. quippe corpus seruus est
dicere doctore gentium. Exhibete membra ustra seruire. homo uero secundum
aiam teste philo genium est dominus actuum suorum. cui tamen anime seu animo
derogares. et quid prius posses facere quam peccare in animam tuam. cum
eam nobile et insignem uelles rustico corpori subiugare. cum eam secundum
premissa uelles esse imbecillam mollem quoque animam tuam et cor tepidum
ut rem deo abhorribilem. An non legisti dixisse deum. quia tepidus es
incipiam te euomere ex ore meo. gaude ergo potius de corporis imbe
cillitate. qua enim ratione gaudere habes de anime seu animi fortitudine
sive spiritus promptitudine. eadem ratione non modo non debes tritari de
carencia fortitudinis corporalis. sed magis gaudere debes de imbe
cillitate corporis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Carissime. num uel quandoque audiuisti scrip
turam dicentem. Ne gloriaberis fortis in fortitudine sua. Sed quare
hoc. Profecto secundum poetam consilio pollet cui uim natura negauit. Rur
sum autem alia scriptura dicit. Melior est sapientia quam uires. et uir pru
dens melior quam fortis. Elige igitur non modo rem meliorem. sed quam tu ipse
sis melior. Hoc autem non fit per fortitudinem corporalem. sed magis per pru
dentiam quam quidem facit consilio te pollere. quam tunc in te magis est presu
mendum si cares fortitudine quam si in corpore sis robustus. Quod si esse ap
petas et de contrario doleas quod aliud erit tibi ad uerecundiam inuer
tendum nisi quam teipsum non desideras esse meliorem. Si itaque robustioris

corporis vigore careas. gaude tanquam signum habes hominis melioris.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Cur homo appetit fortitudinem corporalem. cum in hoc moueatis contra rationem. Primo. quia nimis modicum fortitudo illa durat. secundo. quia corpus quo est fortius. eo tanquam hostis validius te impugnat. Vis scire quod non durat. Audi scripturam. Modicum inquit corruptibilis vite tempus. Sed quid. certe etiam reperitur in scriptura modicum tanquam nihil. et bene. In omni enim moralis facultate modicum pro nihilo reputatur. ac proinde merito contemptum habetur. Quibus forte inquires. Profecto viro precipue pollenti magnanimitatis et longanimitatis virtute. Nempe magnanimo in quantum homini sola videtur ponderanda et longanimi expectanda futura non corporis fortitudo. qua in futuro statu erimus infatigabiles. teste fito amos. curreret inquit et non laborabunt. erimus etiam impassibiles. multo magis in statu glorie quam corporis ade in statu inocentie. quod sicut thoma aquinensem nec ignis urere. nec gladius scindere potuisset. et tamen horum sensum habuisset. Porro si vis scire quod corpus te impugnat. Ecce unum illorum est atque medium de quibus famose dicitur et soleniter cantatur. Mundus caro demonia diuersa mouet prelia. Vis autem iuxta hoc scire cum quibus adiutoribus te impugnat. certe cum domesticis et extraneis. domesticis sed non domiti sunt sensus pro in malum ab adolescentia sua. extranei vero sunt ipse res sensibiles cum turmis suis maximis corpori apponentes et se tibi opponentes diuersis sub vexillis contra te suas acies dirigentes. Nempe plurime res pulcre et ad videndum delectabiles sub formali sua ratione obiectiua. tanquam sub vexillo suo proprio te impugnant. Sic plurimi soni et toni cantus et sermones ad audiendum delectabiles presertim affabiles et amicabiles sub formali sua ratione obiectiua tanquam sub suo proprio vexillo te impugnant. Sic et plurime res odorabiles. et gustabiles. ac etiam tangibiles presertim delectabiles et suaves sub similibus vexillis te impugnant. quorum omnium modi quos habent impugnando sunt presus hostiles et terribiles. quia impugnat ex toto impetu nature sue modum temperare vel ab impugnando cessare aut perire nescientes. ac hominem non modo capere. sed magis occidere cum ipsius corporis impugnantis ruina cupientes. et hunc more gerunt contra hominis salutem tam sicut philosophorum quam sicut theologorum et sanctorum traditiones. Sane omnes predictae acies sunt in malum hominis precipue sano et robusto corpori seruietes. Ex quo dilucide patet hoc esse contra rationem quod homo de hoc turbatur quod non habet corporalem fortitudinem.

Capitulum decimumoctauum dicens consolationes in genere super carere vel amissione sanitatis corporis et quamvis infirmitatis corporalis. Scimus octauo post premissa ad prememorata dominam consolationem accessit et alius tristis nimis querelando de grauamie infirmitatis. At illa eidem pro consolatione mor adiunxit septem sententias speciosas de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

rima puella ad illum tristem sic ait. O homo tu quis es qui de infirmitate tristis es. Dic quod mihi. es ne dei amicus. vel eius aduersarius. Si quidem aduersarius es scias quod tua infirmitas citatus est de pace cum deo facienda. Quod si non contumax fueris pax ad quam citatus es multum erit honorabilis. Nimirum omnis offensa tibi dimittitur et insuper pax tua quasi cum regno celorum emittitur. Porro si sis dei amicus scias et ipsum viceversa amicum tuum esse. quippe ego inquit diligentes me diligo. facta ergo cogitatum tuum in ipso domino amico tuo qui de omnibus tibi necessarijs cogitabit ipso facto. si etiam sis amicus fac sicut amicus ut quale deus te esse voluerit sanum vel infirmum. talis volutarie velis esse. Nempe magna est consolatio veri amici eius qui est alter ipse. sui. scilicet amici voluntate scire ut se illi possit conformare et eam perficere. Audi quid huic conformare dixerit quidam senex. Si te inquit occupauerit infirmitas corporis non pusillanimis fieri. quia si vult te dominus deus corpore debite esse. quis es tu qui molestus feras. nonne ipse pro te cogitat de omnibus. nunquid sine ipso viuifacienter. ergo fer et roga eum ut donet tibi que expediunt hoc est quod voluntas ipsius est facias.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater cur respicis beneficium et gratiam visitationis dei. Per infirmitatem enim quam tibi dat teneas quod te visitat et non aliter nisi optabiliter ut amicus. Ego inquit quomodo arguo et castigo. cogita quod afflicti virtute sua te perficiente. teque inhabitante ipsa te infirmitate disponente ut inhabitet in te ut virtus christi. Vis ne habere testimonium de hac visitatione qua sic deus in salutari suo te dignatur visitare. Ecce legitur in primo libro. quod quidam senex cum frequenter infirmaret corpore et langueret. contigit ut uno anno nulla eum egritudo dingeret. et propterea flebat et gemiterebat dicens. reliquisti me domine et noluit me presertim hoc anno visitare. Dum ergo deus infirmitates tibi imittit gaude de signo salutis sperans tibi hoc fieri ad danda scientiam salutis tue in remissione peccatorum tuorum per viscera misericordie sue. in quibus te visitauit oriens ex alto.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Nonne legisti amice vel quicquid quod virtus in infirmitate perficitur. quod quidem potest sic intelligi quod infirmitas materia est patientie circa quam actus patientie multiplicari habent. quot enim infirmitatis sunt puncture. tot occurrere possunt actus patientie. sed ex multiplicatis actibus non solum virtus generatur. sed et generata augetur et perficitur. et sic cum virtus patientie ad fortitudinem reducatur. debilitas corporis patienter tollerata. causa est quod mens seu spiritus sine homo interior roboretur virtute fortitudinis. hec mutatio dextre excelsi que fortissima existens fortitudinem homini tribuit. O quam vale carum. et quam bonum fore. o quam dilectum. quo homo

felici cōmercio p̄o fortitudine exterioris hominis accipit fortitudinem interioris et nobilitatis hominis in infinitū. De tam felici commercio posset homo nedū solari. sed et gloriari. quemadmodū ille strenuissimus paulus qui dicebat. libenter gloriabor in infirmitatibus meis. ut inhabitet in me virtus xpi. scilicet actiua virtus xpi cooperans ad generationē habitus fortitudinis. et ipsa virtus fortitudinis habitualiter inherēs p̄ hoc verbum inhabitet importata. quā etiā est virtus xpi. ut ab eo p̄ncipaliter habita et generata.

III. CONSIDERATIO.

Virga puella sic ait. Cur karissime de infirmitate tristans. Ne scis quod p̄ infirmitatē emūdaris pariter et emendans. Vis scire n̄trūq; ecce in p̄m libro legitur. quod quidā magnus senex infirmatū discipulo suo dixit. Ne tristeris fili ex infirmitate vel plaga corporis tui. summa enim religio est ut in infirmitate quis agat gr̄as deo. si ferrū es p̄ ignē eruginē amittis. Si vero aurū es p̄ ignem p̄batus. a magnis ad maiora p̄ueberis. Hec ibi. Vbi nota quod senex dixit. si ferrū es p̄ ignē eruginē amittis. nō est autē dubiū si es eruginosus foris in corpore p̄ eruginis amissionē infirmitatē quā nūc habes vellet ad tempus libetere sustinere. quanto magis si peccator es p̄ duriciā cordis ferro compabilis libēs debeat infirmitatē sustinere p̄ eruginis peccati amissionē. quippe erugo et quilibet turpitudine anime excedit turpitudinē corporis. sicut anima excedit corpus in nobilitate. Nota plerūq; quod senex dixit. Si aurū es p̄ ignē p̄batus a magnis ad maiora p̄ueberis. nūquit autē bñ dixit. certe sic. Plaudubiu ei sic ad maiore p̄fectionē extēderis et ad modū p̄bati auri ad vasa dominica fabricata. ab illo scilicet aurifabro imo stellifabro qui fabricatus est auro et solē. ab illo quidē si p̄cussarā infirmitatis pariter sustineris mereberis p̄uebi et extēdi siue fabricari in vas electionis. in vas quidē capax dei seu liquoris diuini. id ē copiose et gratiose influētiae dei. Ad quod rursus seruit verbū illud pauli. Libetere gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus xpi. id ē h̄m eius ordinariū apparitū ut consummetur in me gr̄a xpi. hec autē gr̄a a p̄o infusa bñ ratio habet liquoris diuini que h̄m p̄ez elareuallio balsamū potest dici dicere eo. gratia balsamū purissimū est. et ideo purum solidum et p̄fundum vas requirit.

V. CONSIDERATIO.

Virga puella sic ait. queso frater p̄o tua consolatione. Audi tantūmodo thomā illum de aquino loquentē de illis electis in quibus adhuc multa peccata purganda sunt in purgatorio. hic etiam dicit. quod illi subito purgabuntur per ignē cōflagrationis p̄pter tres causas. quarū vnā assignās dicit. quia viui voluntarie sustinent penam. pena autē in hac vita voluntarie suscepta multo plus purgat quā pena post mortē inflictā sicut patet in martiribus quod si quid in eis purgandum inuenitur passionis falce tollitur. ut Augustinus

dicit. Cum tamen pena martirū fuerit breuis in compatione ad penam que in purgatorio sustinetur. Hec ille thomas. et potest esse exemplum de datione elemosine que cum in vita datur quā sit p̄ueni magis est meritoria. et etiam satisfactoria quā mille marce post mortē date. Sed et si essem obligatus ad soluendum mille marcas auri vel aliam magnā sumam florenorū. et non haberem inducias nisi decē vel viginti annorū. essemq; certus quod ex tūc stare me oporteret in dura captiuitate quousq; p̄soluerem vniuersum debitū et modo possem creditori satisfacere et me absoluerē dādo ei modo p̄o toto debito vnū solum denariū nimis possem de hoc consolari et hilariter dare denariū illum. Ita reuera est in proposito quod multum deberet te consolari plens egritudo. cuius penā si voluntarie sustineres in hoc mundo. hoc liberare te posset a maximis penis et diu sustinendis in purgatorio.

VI. CONSIDERATIO.

Virga puella sic ait. O frater quod deo tibi infirmitates immittēturbari non debeas. si ei potius gratus esse tribus hoc tibi exemplis declarabo. Nunquit enim si quis ab hostibus suis sup equo vel loci ad locū duceret ubi esset occidendus. tunc haberet si quis equū illum vulneraret vel lederet. ut sic eum ab hostibus liberaret. Pro certo sic. Sed quid. Profecto corpus seu caro hominis est quasi equus ipsius spiritus dicere scriptura. equi eorū. caro non spūs. qui. scilicet spiritus ad modum equitatis corpus habet regere ne cespiceret vel nimis velociter currat vel deniet frenationis. quod quandoq; nō bene potest fieri. quia equus iste erit vmbaticus et nimis lasciuus gratus igitur homini debet esse quod corpus suū. dissolutum. tanquam equus lasciuus in quo ad eternam mortem ducitur infirmitate generatur ut a crudelibus inferni tormentibus liberetur. Rursum si tu cum aliquo pugnans in duello videres hostem tuū p̄ualere gratum haberes si quis illum intantum debilitaret ut eum posses superare. Sed quid inter corpus et spiritum videtur esse quasi duellum. caro enim concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnē. Vnde ille qui videt ipsam carnem aduersus spiritum p̄ualere gratias debet deo agere si carnem eius debilitet infirmitate vel alio modo quocunq;. P̄nc in hoc casu ad complacendū per gratitudinē deo patri dicere scriptura quedam. memento te ad disciplinā patris exhibere placidum quando te prospicias ad bella infirmum.

Rursum infirmitas corporis est quasi cauterium in membro minus nobili per adustionem factum ad membrum magis nobile sapandum. Nimirum quando corpus molestia egritudinis quodammodo trititur tunc ab infirmitate mens sanatur. Audi pro hac sententiā egregium patrem Gregorū. Durum inquit n̄ estimes omne quod patens dum exterius cruciatibus ab interna passione liberans

Hic pater itidē dicit. diuina dispensatione agitur ut prolixiora vitia. s. anime prolixior egritudo corporis. s. exurat. Causabens forte quod infirmitas impedimentum prestat quo minus stare possim ad orandum vel cantandum. Ex propter audi ex parte libro id quod dixit sancta Syncretice. Si inquit infirmitas nobis molesta fuerit non contristemur tanquam per infirmitate et vulnere corporis non possimus stare ad orandum et psallendum domino. Nec autem omnia nobis proficiunt ad destruenda corporis desideria. quoniam ieiunia et labores propter turpes delectationes nobis constituta sunt. Si igitur egritudo retundet superflua de his obseruadis. Ratio est. sicut enim magno et forti medicamine egritudo. ita egritudine corporis vitia recidunt. Infirmitas totum corpus nimis tenet sed interiori homini nostra sanitas crescit. Nec illa. Cuius verbum de hominis interioris sanitate una de sanctorum meis inferus pulchra adhibitione decorabit.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. Scias homo ex venerabili decretorum volumine quod infirmitas non sine causa a deo immittitur. licet ab homine causa ignoretur. Tu autem si causam scires et quod vel quanta per infirmitate consequi posses propter infirmitate non ita tristis esses. forte dices. Que nam sunt hec que consequar. Ecce propter plura per sanctorum meos prius dicta per infirmitate consequeris quod virtute animi tui expris. per infirmitate occasio tibi datur maioris iocunditatis quam antea habueris. per infirmitate ad gaudium tuum debilitatur hostis tuus familiaris. per infirmitate melior efficiens quam antea fueris. per infirmitate a deo tibi iniunctam ad seruendum et tanquam pro re bona et puili multum obligaris. Per infirmitate celerius conuertens. et deo appropinquabis. per infirmitate salutem consequeris et damnationem euadis. Denique per infirmitate ad gaudium interioris hominis vilis domucula eius incipit destrui. ut spem habeat quod domum regiam habiturus sit in celis. Vis scire primo quod per infirmitate virtutem animi tui expris. Audi illustrem Seneca. Non inquit in mari cum aut in plio vir fortis appet sed exhibet etiam in lectulo virum. Vis scire secundo quod per infirmitate occasio tibi datur maioris iocunditatis quam antea habueris. Audi rursus eundem illustre. Bona inquit talitudo iocundior est eis qui de gremio morbo recreati sunt. quam qui nunquam egroti corpe fuerunt. Vis scire tertio quod per infirmitate ad magni gaudium tuum debilitatur hostis tuus familiaris. s. corpe quod per eam spiritu subicitur. Audi doctorum gentium. cum inquit infirmos. s. corpe tunc potens sum. s. spiritus. Vis scire quarto quod per infirmitate melior efficiens quam antea fueris. Audi petitionem cuiusdam militis. et rursus optimi sancti viri. Cum enim miles rogaret quendam sanctum virum ut a morbo liberaret eum precibus suis. Vir sanctus audito quod melior esset in egritudine et deuotior quam in sanitate dixit. oro dominum ut seruet te in statu in quo melior es. Vis scire quinto quod per infirmitate a deo tibi iniunctam ad seruendum et tanquam

pro re bona et puili multum obligaris. Audi dictum cuiusdam notabile. Dicebat enim quidam quod cum dominus daret infirmitate alicui si pro ea seruiret et centum annis non esset nimis. Vis scire sexto quod per infirmitatem celerius conuertens. et deo appropinquabis. Audi psalmigraphum. Multiplicate sunt inquit infirmitates eorum. postea accelerauerunt. s. ad deum. Nec mirum. quia medicus est animarum ad quem egrotus est accelerandum. Vis scire septimo quod per infirmitate salutem consequeris. et damnationem euadis. Audi illustrem regularem hugonem loquor. Quosdam inquit presciens de multa peccare posse flagellat eos. infirmitate corporis ne peccent. ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem. quam remanere incolomes ad damnationem. Denique vis scire nunc octavo et ultimo quod per infirmitate ad gaudium interioris hominis vilis eius domucula incipit destrui. ut spem habeat quod domum regiam habiturus sit in celis. Audi paulum vas electionis. Scimus inquit quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dissoluatur quod edificacionem ex deo habeamus domum non manufactam. sed eternam in celis. O quale fundamentum et quod in alto constitutum domum sperate in celis. qui ut dicit scriptura solidissimi sunt quasi ere fusi. minus dicit et plus intelligit. O que comparatio inter domum huius habitacionis luteam et putredine plenam. et domum eternam in celis inter lucidissimas mansiones constitutam.

Capitulum decimumnonum continens consolaciones super dolore vulnerum et capitis colice passionis seu viscerum renum vel calculi dentium quoque ac in genere super infirmitatibus dolorosis.

Decimonono post premissa ad dominam consolatricem principalem accesserunt et sex alij tristes super materia premissi capituli querelas suas per ordinem proponentes quibus illa mox per ipsorum consolacione de suis puellis sex adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad primum illozum tristium de dolore vulnerum conquerentem sic ait. O amice cur de vulneribus tantum doleres. O si scires a quo illa haberes. et ad quid forsitan non doleres. Dices forte scio quod ea habeo tantum ab inimicis. Sed falsum dices. Nec enim preteritum acus corpori tuo possis imprimere inimicus qui cumque deo non immediate coagente. et certe hoc ipso faciente pro tuementis sanitate quemadmodum de abbate benedicto qui non erat corporis sui inimicus. quippe dicente scriptura. Nemo unquam carne suam odio habuit. de illo legitur quod propter temptationem carnis nudum se proiecit in spem. et quod secutum fuit ut extrinsecus nihil talium sentiret. Hinc de ipso testatur egregius pater Gregorius quod vulnere

corpore sanavit vulnus mentis. et nonne magis de deo presumis quod ipse deus qui nedum te vulnerari permittit. sed ipsa tua vulnera vnde decunq; pueniant salte coefficet. in hoc tua sanitate intendat. Vulnera igitur tua sic a deo accepta. non accedas sicut mala. sed ut proficia. dicente scriptura meliora sunt vulnera diligetis quam fraudulenta odientis oscula. licet enim vulnera videantur esse cauteria. tamen potius dicenda sunt remedia a deo data. sequitur ergo quod non sint formidanda tanquam mala. sed amanda tanquam bona. dicente domino. Vos cum sitis mali noster bona dare filijs vestris. quanto magis pater vester etc.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad similitudinem similiter de dolore vulneris querentem sic ait. O homo nunc quid scis te esse militem et christum regem. Scio inquit per militia est vita hominis super terram. Sed quid de rege nonne legisti. Vulneratus est propter iniquitates nostras et livore eius sanati sumus. Cur ergo doles de vulnere cum inglorius sit militi non aliqua de filio vulnera reputare. proferam ipso rege in causa militis vulnerato existere. Quid dicis. Ecce rex tuus videt te ab olim vulneratum accepit et ipse vulnera pro te. quatenus cruore suo tanquam medicine sanaret te. Quapropter passus dignus esses reprehensione si non vel ratione gratitudinis et digne compassionis velles libenter propter eum vulnera tua sustinere. ac etiam suscepisse in tuo corpore. verum esto quod vulnera tua nata non fuerint morte inducere. Nec videaris propter ea aureolam martiris meruisse. sperare tamen potens ea in celorum regno. proferam si ipsa patienter et propter regem tuum ad asserendum te. sibi atque pro suis regnandum beneficijs libenter sustinueris ad honorem tuum et gloriam spalem. tandem decorem recipere quem omnis decorem mundi non possit adquare. Cur ergo de vulneribus consolationem non recipis in quibus post breve et onerosum huius temporis spacium admodum gloriosus apparebis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ad tertium tristem de dolore capitis querentem sic ait. Cur frater doles de dolore capitis. Cur non de hoc vereris dantis. maiores etiam motus expellunt minores. et idcirco querela tua signum est de quo erubescendum quod non magis mouet te dolor capitis tui et omnium fidelium aliorum. scilicet christi qui est et caput omnium principatus et potestatis. quem dolorem suum attendi desiderat dicens per prophetam. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Nec mirum quia teste scriptura. Plaga pedis usque ad verticem non est in eo sanitas vulnus et livor et plaga tumens non est circūligata. neque curata medicine. neque foculo. Sed et dolores nostros ipse portavit et sibi appropriavit. quare et nostri dolores sunt dolores tanti capitis. Nonne ergo dignum erat propter compassionem de ipsius tanti capitis tot doloribus a deo te moveri. ut dolorem proprii capitis non sentires. Reos quidem si patris fratris vel filij aut

13 226.
uxoris siue alterius precipui amici dolorum medicamentum videres hoc ita te mouerit. quod interim dolor proprii capitis in te vim doloris non haberet. Denique reos si capitis tui dolorem patienter tollerares caput mentis non doleres. nunc vero videris similis puero illi qui tibi dixit. caput meum doleo. caput meum doleo. doles quidem caput corporis. quod et experiris. doles etiam licet insensibiliter caput mentis. Sed pro pudor de solo dolore capitis corporalis te turbatum ostendis. cum tamen incompatibiliter sit nobilior et delicatior caput mentis.

Postremo vis ut dolor capitis tui intercipiat. assumes per compassionem dolores capitis principalis cordialiter ut teneris et vel tuus dolor intercipiet vel patienter toleratus coronam capitis mentis promerebitur et tandem etiam ornatum capitis corporalis.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella ad quartum tristem. nunc colicam passionem. vel vitium rationis. nunc dolorem renis vel calculi. nunc dolorem dentium patientem. et ob hoc querentem sic ait. O homo ad quid tamen curas de dolore quarundam corporis tui partium. Esto quod sentias grauem colicam passionem et viscerum torsiones quemadmodum illi de quibus dixit psalmista. Torsiones et dolores tenebunt. quasi parturientes dolebunt. Non propter hoc clamare deberes gemino clamore venter meum doleo venter meum doleo. hoc scilicet intelligendo de solo vno ventre tuo corporali. cura potius tibi ipsi operari de ventre interiori. scilicet mentis. quippe in scripturis nonnunquam per venter mens sol et intelligi. de dolore illius ventris maxime cures quod scilicet illo in ventre dolore impatiencie laboraris quo te nimis pauas futuro modo suauissimo ventris etiam corporis hic virtute patientie comparando. An credis deum totius consolationis a deo crudelem esse. quod homini dolorem viscerum immittendo aut etiam calculi passionem cum et ibi sint dolores ut parturientis te velit vulnerare. et non ob hoc si patienter toleraueris aliquid tibi melius prouidere. Profecto reos quod si vulnera martirum ab alijs illata ipse decoretur nihil minus sperare habet predicta patienter patiens. quod ipse sua vulnera antedicta que certis in locis imprimunt seu loca ipsa velit etiam decorare. vel si ea forsitan aliqui culpa respondente in penam meruisti ob illam culpam hic punitam te a pena speciali et grauissima. in futuro forte perpetuo sustinenda misericorditer supportabit. et hoc solum tibi deberet sufficere pro tua consolatione. Denique quantum ad dolorem dentium arbitror esse conformiter sentiendum et quantum ad penam. si forte quis dentibus deliquit et pena ob hoc in futuro ibi quidem ubi erit stridor dentium sustinenda. hic in dolorem dentium misericorditer commutata sit. et quantum ad decorem quem deus sine culpa hic patienti ipsis dentibus dabit. quorum decorem nitorem lactis et omnem candorem mundi superabit.

V. CONSIDERATIO.

Vincta puella ad quintū tristē similiter dolozē viscerū necnō
et alias infirmitates dolozos patientem sic ait. O frater ne-
scis q̄ solacium est miseris habere socios penarū. igitur et doloz.
Itaq̄ vel ppter solaciū huius gaudeas magis q̄ turberis de dolo-
ribus quos pateris. Quis em̄ sic d̄yrus doloz viscerū. maxime coli-
ce passionis cōsiones paciendum. tñ si dolozē hūc patiens ip̄m pa-
tiatur patienter merebitur p̄o viscerū dolozē solari p̄ viscera mi-
sericordie dei nostri. An nō credis q̄ huius infirmitatis et ceterarū
dolozes grauissimos patienter patientes deus ip̄e habeat inimi-
in visceribus caritatis. p̄sertim si et ip̄i cōpatiēdo attendat xpm̄ dei
filium vix̄ doloz et scientē infirmitatē. Hoc em̄ pacto sequitur q̄
sicut enim hic sociū habent passionis. ita tandē et post breue socius
consolatiois. nōne autē gaudiosum est illi associari in se. et in suis
mēbris associari. Agathe. Katherine. Laurentio. Vincētio. grauil-
sime passis. et ceteris maritib⁹ vniuersis. Est vtiq̄. Sane incm̄ est
magis gaudiosum. inq̄ntū post societate passionis et dolozis infat-
libiliter sequitur solatiois. talis quidem et tante q̄ nec
similem oculis vidit. nec auris audiuit. nec in cor̄ hois ascendit.
Deniq̄ q̄ de dolozibus minime sic dolendū vna de sorozib⁹ meis
dudum sup̄ius declarauit.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella ad sextū tristē adhuc in genere de infirmitatibus
dolozosis d̄querentem sic ait. O amice tu et alij socij tui de di-
uersis estis dolozib⁹ d̄questi gūiter. nec mirz qm̄ gues erāt. S3 au-
di p̄o tua solatione etiā nūc illustrē Senecā Magnos inquit cru-
ciatus habet morbus. sed hos tolerabiles interfalla faciunt. sumi
dolozis intentio cito inuenit finē. Nemo pōt valde dolere et diu.
sic nos amāssima nri natura disposuit. ut dolozē aut tolerabilem
aut breuē faceret. hoc itaq̄ solaciū nri dolozis est. Nec ille vir gē-
tilis. S3 q̄ dicit de breuitate melius intelligez hō fidelis qui mo-
mentaneū seu punctale censeret dolozē totus p̄ntis tempis. pre-
feram actera glōria eterne retributionis. Audi ip̄m creature plas-
matore dicit am̄ circa p̄ntum doloz. miserā breuitatis censura tibi
pp̄betō oraculo sic insinuante. Ad punctum in modico dereliqui
te sc3 nō p̄seruādo a morte vel miseria. et in miserationib⁹ magnis
congregabo te sc3 per collectionē pulnerū in resurrectione futura
in momento indignationis abscondi faciē meā parump a te. s. te n̄
admittēdo ad videndum faciē meam in patria. et in misericordia
sempiterna miser⁹ sum tui dicit dominus. s. miseratione omnis mi-
serie et dolozum tuorum p̄petuo exclusua. Audi rursus sup̄ dicta
breuitatis censura p̄ncipez apostolorū in sua canonica. qui in cō-
patione ad sepatam exultationē et gaudium patrie sic dicit. Modi-
cum nūc si oportz tristari in vanis temptacionib⁹ ut p̄batio fidei

173.
287. 8.
vestre multo p̄ciosior sit auro quod per ignem p̄batur inueniatur
in laudem et glōriā et honozē. ecce dicit modicū nunc si oportz cō-
tristari. quod alludit p̄missē distinctōi senecę intelligendo eū hoc
dicere vel ex eo. q̄ d̄ristano tēptacionū sic modica intēsiue. vel ex
eo q̄ sit modica extēsiue in duratōne. q̄si illa nō nisi p̄ modicū nūc
durante eo q̄ sicut tota terra respectu celi est q̄si punctū boetiana
consolatrice testante. ita totū tempus p̄ntium doloz. et miserie sic
quali modicū nunc respectu eternitatis seu durationis eterne gl̄ie
nobis in p̄mio p̄e p̄sentī miseria tribuēde. Deniq̄ ad idem audi
quendā de sanctorū oim̄ festo p̄dicantē egregie. In celestib⁹ inq̄t
castris pax et acies hnt̄ flores suos quibus milites xpi coronantur.
dei em̄ ineffabilis et imensa bonitas etiam hoc p̄uidit. ut laborum
quidem tempus et agonis non extenderet nec longum faceret. aut
eternum. s3 breue. et ut ita dicam momentaneū ut in hac breui et exi-
gua vita agones essent et labores. i illa vero celesti vita eterna ef-
set corona et p̄mia meritoz. p̄uidit quidē ut labores cito finiretur
meritozū vero p̄mia sine fine durarent. et post huius mundi te-
nebras visuri essent candidissimā lucem et accepturi maiorem cum
ctarum passionū acerbitatibus beatitudinē. testante hoc apostolo
ubi dixit. non sunt d̄digne passionis huius tempis ad sup̄uenturā
glōriam que reuelabitur in nobis.

Capitulum vicesimū continens solationes in genere sup̄ infir-
mitatibus contagiosis et fetentibus.

Icesimo post p̄missa ad dominā solatricem p̄ncipalem
accessit et alius tristis d̄qrens ei in genere de infirmitati-
bus suis fetentibus et contagiosis. ac illa mox eidem cō-
solationis gratia tres de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O mi frater cur de istis de quibus querens
infirmitatibus cōtagiosis et fetentibus p̄curbaris. Dic queso
mibi hoc. ut inde recipias remedium solationis. Dices forte. qz
ppter eas vicoz a multis quoz mibi familiaritas grata esset et de-
lectabilis. Sed tu caue ne decipiaris et ne ex familiaritate d̄tagio-
sa vel in aima efficiaris d̄similis. quēadmodū q̄ntum ad d̄tagionē
corpis dicit scriptura. Quidq̄ tetigerit imūdus imūdū fiet. et se-
quit̄ imediate. et aima que eoz quippiā tetigerit imūda erit. Tu
querens de multoz familiaritatis carentiā quoz fortasse familia-
re colloqui d̄tagiosum esset et feteret. Si quidē corūpunt bonos
mores colloquia mala. qualia ut in pluribus sunt colloquia muni-
dana sc3 vana et p̄fana. et quis es tu. q̄ te non corumpent talia.
Eateare ergo illa te corumpere posse. Sed quid. Nōne contagiosa
sunt colloquia que corūpunt. Sunt itaq̄. talib⁹ igitur familiarū

colloquijs carere. hanc dubium magis est bonum quam malum sic habere tuum morbum. ne sic illorum familiaritas contagione pestifera te sicut alios plurimos perdat. Rursum nonne que corrumpunt bonos mores sunt fetentia et fetere faciunt. quemadmodum et fetentes morbi ex corruptione aliqua pueniunt. Certe sic. Nec mirum. Habent enim mores secundum partem clareuallis colores suos. habent odores et sicut quatuor ad colores subdit. nigra sunt vicia. virtus autem candida est. Ita pari modo quatuor ad odores vicia bonos mores corruptione sunt fetentia. opera autem moralia virtuosa sunt optime redolentia. Sed quid. Profecto minus malus est fetor infirmitatis corporalis et magis per consequens eligibilis quam fetor moralis. utpote qui absente etiam corpore magis in longinquum procedit ut per totam partem vel per regnum unum aut partem.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime quod per sororem meam nunc audiui. si de morali odore et fetore. Hoc per exempla discere poteris. Ita se habet. Quippe supbia facit hominem fetere. et humilitas contra optime redolere. Vis scire primum. Certe primum figuratim patet machabeorum libro in rege antiocho de quo ibi sic dicitur. Atigit illum impetu eunte de curru cadere et sui corporis collisione membra vexari. Itaque supra humanum modum supbia repletur nunc humiliatur ad terram in gestatorio torquebat. ita ut de corpore impij vermes scaturiret. ac carnes eius efflueret odore etiam illius et fetore exercitus grauaretur et nemo eum poterat propter intolerantiam fetoris portare. Sane hic fetor corporalis videtur a morali fetore supbie quo supra humanum modum erat repletus per modum redundantie processisse. quemadmodum a morali odore virtutum in nonnullis sanctorum amabul supabundante videtur in eorundem corporibus hic vel in futuro odor corporalis valde extraneus et mirabilis supernaturaliter procedere per modum redundantie. Rursum patet propositum de fetore. Nam propheta ysaias promissis quod pluribus ad supbiam penitentibus quando dicit. Auferet dominus ornatum calciamentorum. torques et monilia in aures et annulos et gemmas in fronte pendentes et mutatoria et specula et syndones subiungit dicens. et per suam odore fetore. id est secundum intellectum per odore virtutum fetore viciozum. Doctro quod contra humilitas suauiter redoleat patet similiter per hoc in figura quod de maria ad pedes ihesu se humiliare dicitur. mana accepit libram unguenti nardipistici preciosi et unxit pedes ihesu. et domus impleta est ex odore unguenti. Cur autem hoc Profecto quia defectum erat de nardo parua herba humilitate designante. De qua tanquam de magni odore habere et ne dum militatis ecclesie domum replente. sed et fortiter ad celum usque redolente rei glorie dicitur sponso in canticis. cum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum. felicitet in celo apud ipsum. quemadmodum et in libro genesios

dicitur odoratus est dominus odore suauitatis. Sed quid. Certe fetens infirmitas et contagiosa habentem se hominem propter contemptum quem patitur sapienter modum humiliat. et ad odoriferam humilitatis virtute ipsam infirmum disponit. quod si infirmus ipse obicem non ponat. perfecta in eo motu fortioris odoris quo in alto redolet motum corporalis fetoris superat et excusat. Denique quantum bonum sit humilitas diuersis in locis huius operis per sodales meas est dilucide declaratum propter quod omnia bonitati eius premaxime equi non potest et minus prevalere malicia infirmitatis antedictae.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. O amice quod dic mihi cur inter turbans ratione fetens et contagiose infirmitatis. Eos san dices quod ob infirmitate huius adeo vitans quod solus manere cogis. O si ita est quod bene tunc tecum agit. nam per hoc sanctarum cogitationum societas minime impeditur. sed in te et tibi agregat tuaque dilectio ad pauca fertur et purior redditur. atque hoc pacto illius dilectione perfectior meretur qui dicit. Ego diligentes me diligo. et iterum. si dederit inquit homo omnem substantiam domus sue per dilectione mea quasi nihil despiciet eam. Denique quantum ad perfectionem offerat solitudo scire poteris ex his profecto quod cognate mee superius tradiderunt. Sed nec causas de tui contemptu. hunc etiam habes per nihil ponderare. si considerare velles quod sis cum illo patienter tolerato acceptabilis in curia principis. in illa magna curia que cure peritus nescia. Que ergo cura tibi de contemptu inter vermiculos hic in terra cum in plenitudine sanctorum in curia regis glorie si per te non steterit acceptus sis et approberis per statum infra tradenda manifestius declarabunt.

Capitulum vicesimum primum continens consolationes super immundissima lepra corporis ut naso et ore corrosis et oculis rubris et obscuris manibusque incuruatis.

icesimoprimo post promissa ad prius dictam dominam consolationem accessit et alius tristis et de materia premissi capituli grauius est conquestus. curilla opacens mox de suis puellis consolationis gratia quatuor deputauit.

I. CONSIDERATIO.

prima puella attendens in leproso immundicia sui corporis sic ait. O amice cur sic tristis de corporis tui immundicia. sufficiat tibi per consolatione hec verba euangelica per christum de ipsis leprosis dicta et antonomatice intellecta. Leprosi mundantur. Nimirum leprosus vel alia ab hoiabilis infirmitas corporalis melius est occasio mundicie interioris hois. quo enim magis quam alij a multitudie aliorum hoim sepantur eo secundum interioris hoies mundiores redduntur. quod cum mundo quod magis per Augustinum imandum appellat. O inquit munde munde cum illo eo minus coincat. Ne eo magis dueniunt cum illis de quibus dicitur refugietes coinquinatos mundi. quemadmodum dicitur per Petrum. quod tingerit picem coinquinabitur ab eis

Rursum non solum ipsa lepra confert ad mundiciam ipsius leprosi
Verum etiam leprosoꝝ instrumentu nonnunq̄ confert ad mundiciam
aime et corpis utentis eo ac etia vsum eius videntis. Refertur em̄
q̄ mulier quedam pulcherrima ad p̄p̄iam corpis et aime sue mundici
am in itinere sue pegrinationis cōseruandā vsa est instrum̄to lepro
soꝝ p̄ quod simulat se leprosa esse declinādo p̄ump a via et pulsa
do fugabat viros a se. quos vidit sibi occurrere. Lepꝛa igit̄ nō so
lum confert ad mundiciā aie ipsius leprosi. s̄ etiam sicut pulcritudo
corpis ostēdata confert ad imundiciā infinitarū aimarū ipm̄ hominē
pulchrū occupiscentiū. Ita p̄ cōtrariū leprosi defozmital̄ confert ad mū
diciam multarū animarū hoim̄ alioꝝ ipm̄ mime occupiscentiū. Nō
ne ergo leprosum esse est cōditio bona et salubris p̄p̄ie aie. nec non
et aiabꝝ alioꝝ cōditio in p̄ incompatibiliter. s̄ hec magis salubris
et p̄ cōsequēs eligibilis q̄ esset mundicia vel pulchritudo p̄p̄ij corpis

II. CONSIDERATIO.

Secūda puella attendēs leprosi maculas sic ad eū ait. O bone
fr̄ quid curas de maculis corpis tui. cura magis de peccato
rum maculis quibus in aima maculans. quibus p̄fecto si careres
nō obstantibꝝ maculis lepre. dignaret̄ fortassis ip̄osus aime i hec
verba p̄rumpe. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te
Dices forte. Nunquit sic diceret de p̄sona leprosa an de sola aima
q̄ nec in intellectu. nec in affectū. nec in virtute cogitativa q̄c̄p̄
esset fedū vel defozme. s̄ quid q̄d̄ ibi repiretur totū pulchrū esset et
defozme. Ecce audeo dicere q̄ etia de p̄sona leprosa nō obstāte q̄
s̄m corpus esset maculosa. Sed quo pacto inquires Certe considera
ta corpis p̄uitate respectu q̄ntitatis aime. que secundū magnū pa
trez̄ Augustinū ut tactū est supra diuersis in locis incompatibiliter
maior est respectu corpis. q̄ totū corpus sit respectu mime carnis.
que nō h̄et q̄ntitatez̄ grani synapis. et si in tāilla p̄te corpis esset
macula. non p̄pter hoc tam modicū minus sine macula dici posset
tota p̄sona. eo q̄ p̄tula tam modica nō esset in forte cōputanda. s̄
p̄ nihilo reputāda s̄ q̄d̄. Profecto macule ipsius lepre sunt occa
sio facilis euadendi maculas aime. Quippe lex mosayca quā cōsue
tudo approbat. sic dicit. Quicūq̄ maculat̄ fuerit lepra solꝝ habi
tabit extra castra. quo aut̄ hec solitudo leprosum separat ab alijs. eo
amplius aimam eius p̄seruat a mūdi maculis. s̄ esto q̄ in lepro
so corpe accēdende essent macule. nōne multo meliꝝ et tolerabiliꝝ
esset hoc sine maculis oino. aut cum pauozibus maculis aime. q̄
occasione pulcherrimi corpis multo plures maculas aime cōtraxisse
Certe sic. Sed et nō solum ratione sepationis leprosoꝝ a cōsuetō
hoim̄. sed etia rōne cōtemptus eoz̄. facile cōsequuntur leprosi mundi
ciam imaculatā aimarū. Nimirū ipi cōnētes se esse cōemptos apud
mundū ne ex om̄i p̄te sint cōempti et infelices facile cōcipiūt p̄ cō
tritionē et cōfessionē se a maculis peccatoꝝ emundantē pariter et

emendantem procurare ne sint etiā contempti apud deum. sed ma
gis q̄ per mundiciā cordiū et opm̄ tan p̄ imaculati secundū animā
grādam inueniant apud deum.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella cōemptum leprosoꝝ attendēs sic ait. Cur p̄pter
hoc q̄ extra castra solū habitare te oportet extra cōsuetū ho
minū caularis te despectū. Cur non potius cōtentaris quēadmodū
sp̄ntia de solo sp̄so cōtentat̄ et in despectus remediū q̄n̄ dicit in
canticis. Quis mihi det te fratrem meū ut inueniā te solum foris et
deosculer te. et iam nemo despiciat. Profecto p̄sona leprosa cōfide
ter his verbis uti posset ad xpm̄ sp̄sum ecclesie. et sic dicere. Quis
mihi det te fratrem meum. quia et si dei filius sit frater omnium fidei
um in fide et casta generatōne cum caritate regeneratoꝝ. specialit̄
en̄ ratione est leprosoꝝ frater quasi fere alter. s̄. p̄pter exteriorē si
militudinē. dicente de ip̄o p̄saia p̄pheta. Ducuimus eum quasi le
prosum et p̄cussum a deo et humiliatū. et cōsequenter ut inueniā te
solum. quia tu solus ibi mihi sufficis in te vno simul om̄ia habenti
foris. s̄. in loco mee habitationis extra castra. cum et tu humiliat
us fueris extra castra. quod supponēs paulus dicebat exeamꝝ ad
eum extra castra in p̄p̄erū eius portātes. sequit̄ et deosculer te. id
est affectuose oniar tibi sequit̄. et iam nemo despiciat. id est nemo
p̄sumat me despiciere per te taliter honoratū ratione tue p̄sentie
vntiue. et certe q̄ sic. Anima viri leprosi in remediū solitarie habi
tationis despectū arguētis extra castra. s̄. p̄ntiam sponsi cōtra de
spectum et ad solaciū desiderat. hoc facile cōsequitur testante illo
theofrasto. Nunq̄ inquit minus sum solus q̄ cum sim solus. Nam
si hoim̄ copia defuerit homo loquitur cum deo. Simile scripsit ver
bum cōtra iouinianū venerabilis jeronimus. Sed et dei filius can
dor lucis eterne et speculū sine macula diligit venire ad habitacō
nem leprosi. s̄. ut verbis scripture vtar extra castra in locū mundū
nec abhoiatur leprosum cum et ipm̄ legamus recubuisse bechanie
in domo symonis leprosi. et quid miri. ip̄e est em̄ illa sapientia de
qua dicitur q̄ nihil inquinatū in illam incurrit. Deniqꝝ ceteris pa
ribus libentiꝝ est cum leprosis q̄ cum alijs tan p̄ cū socijs sue pas
sionis. ut patet ex iam dictis.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella titulū p̄missi capituli p̄fectius accēdens ad tristē
sic ait. O homo dic queso mihi cur nō talis velis esse quale te
esse cōquereris. s̄. immūdo corpe rubis oculis naso et ore corosis
Dices forte quiscunqꝝ sim ab extra. cor tñ ab intra porto amozosū.
et idcirco etiā ab extra amabilis velles esse. vellem ab amica deo
sculari. Velle delectabiliter cōtractari. sed nec anhelitū p̄p̄ium et
ferozē meū ferre possum. nec inspicere p̄ speculū audeo memetipm̄.
vellem esse hominibus amabilis. et sum heu totus abhomiabilis.

Sed rogo frater non dicas sic. Dirige oculos mentis tue ad intra te et si virtutē incus nō inuenieris. dñm virtutū inuoca. et eo p̄stan te virtutē aduoca humilis patiente. que et aimam tuā et etiā corp̄us aima mediāre sicut cynamomū et balsamū aromatizans faciet redolere gratamq; p̄bisioniā p̄stabit. ac totū hoc quod horres quod vel ab alijs abhorret vna cum imediato suo subiecto. id est cum aima. que tota est in toto. et tota in qualibz corp̄is pte recom pensabit. Sed est quoq; et amica non vna tm̄. s; inter plures filias iherl̄m eligere poteris. puta katherinā. puta agnetem vel agathaz mire pulcritudinis. puta vel ipam reginā virginū speciosam et suauem in delictis virginicatis. que tota pulcra et suavis est. que nē dum patienter et opatēter. Verū etiā desiderāter loca corp̄is tui dolorosa caritate amozosa q̄ntumcūq; turpia seu feda sint aut feri da deosculabitur amicaliter et virginis suis manibus que s̄m p̄zem clareuallis lilia cādidissima sunt deliniet ea atq; leuiter cō trectabit et breuiter se erga te p̄ oia amozosam monstrabit p̄missis nō obstantibz q̄ formidas. Nam et in eam nihil inquinatū incurrit sed potius ipa tibi occurrēte et accurrēte teq; amplexate incurret in te ex his que habz in se aromatis copia suauissimi odoris seu mirū delectamentū suauitatis. Est etem ipa tanta virtutis amica q̄ ad eam et ad omē ipiū subiectū sic afficitur. q̄ eiusdē subiecti quacūq; in parte ipam adesse senserit auidē ruit in amplexu. sis certū sic esse et verificari hec omnia vel in interiori tuo hoīe. et nōne contentaberis de tam gr̄osa et affabili amica. in cuius merito compa sione sp̄reta tibi et abhoiabilis esse debet ois alia hic in terra.

Capitulum vicesimūsecundū continens consolationes super epilepsia seu morbo caduco.

Icesimosecūdo ad p̄fatam dñam consolatricē accessit et alius tristis cuius q̄rela de caduco morbo admodū erat fle bilis. Illa vero mox eidē cōpatiēns pro consolatione du as adiunxit de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. O homo q̄ caducū morbum habes cur de hoc turbaris. Non deberes quidē. Reor em̄ si hunc morbū nō haberes q̄ secundum animam caducus esses. Sed quid. Profecto caducus secundum animā sine compatione grauius infirmatur q̄ caducus secundū corp̄us. Nimirū cadit corp̄us quandoq; in aquā et extrahitur. cadit aima sepius in pfundum laci et inde nunq̄ liberatur. cadit corp̄us q̄nq; in ignē qui tempa'iter vrit. cadit aima frequentissime in ignem eternū. qui nunq̄ vrere desinit. sed ad re diuina incendia itez qui adust⁹ fuerat reparat⁹. Dices forte. Si nō essem caduco morbo ḡuatus nō sequitur q̄ s̄m aiam essem caduc⁹ Sz audi in cōtrariū piculū tuū q̄ ille q̄dē insinuauit q̄ dixisse dicit

qui se existimat stare videat ne cadat quasi dicat necesse est vt caute se habeat. Nōne em̄ qui labenti innititur necesse est vt cum labēte labatur. s. in aquā fluxibiliū rez de quibus poetice dicitur. Omnia p̄tereunt moze fluētis aque. Nōne sensus hoīs sunt caduci qui p̄oni sunt in malū ab adolecētia sua. Nōne s̄m sanctos doctozes oia temporalia bona. sunt bona caduca. Nōne om̄s maligni spiritus sunt caduci quoz p̄ncipi dictus est. quomō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Nōne om̄s hoīes mali sunt caduci dicente filio syrach quasi in pauimēto cadens sic casus maloz festināter veniant Deniq; nōne omnes terrenis dediti secundum animam sunt caduci dicente psalmigrapho. Cadent om̄s qui descendūt in terrā. Sed quid. Profecto cum caducus moraliter nō minus sit otaziosus q̄ corp̄us caducum. sequitur plane q̄ tu istis caducis spiritibz te per caduca temptantibus acquiesces vel alijs caducis. s. sensibus rebz et p̄sonis cohabitās et cōcans. non est verisimile quin cum caducis hm̄i saltē s̄m aiam caducus fias. a quo tm̄ rōne cautele te poterit morbz tuus p̄seruare vt pote qui ad cautelā merito in hoc habendā piculo occasione tibi maximam pōt dare Quocirca nouerit q̄ hec cautela ordinata contra piculosum. casum anime seu tui s̄m aiam. et tandē s̄m verūq; corp̄us. s. et aiam longe plus habet de bono q̄ morbus tuus de malo.

II. CONSIDERATIO.

ecunda puella sic ait. O amice morbus tuus qui plerūq; puenit ex aliqua supfluitate necessario cogit te. vt studeas in cibo et in potu viuere temperate. facit etiam te cauti⁹ vt uere quo ad aiam et ad salutē te disponere nec in hoc tardare. eo quidē q̄ nescit homo hūc morbum hñs q̄n et vbi et qualiter dāngat ipm̄ vica finire. Ideoq; habet frequent⁹ de sua salute cogitare. s; hec sancta et salubris est cogitatio que nimirū ob eius utilitatē magis est bona q̄ infirmitas tua sit mala. Sed et malicie tue infirmitatis p̄ponderat bonitas temperantie in refectione moderata. Audi iohannē or aureum. Nihil inquit sic salutē. nihil sic sensuum acūmē operatur. nihil sic egritudinē fugat sicut moderata refectio. Sed et magn⁹ pater Augustin⁹. Sobrietas inquit mentis est et sensus membrorū. omniū. corp̄isq; tutela. castitatis mummē. honestati semp̄ diuncta.

Capitulum vicesimūterciū continens consolationes sup paralisi.

Icesimotercio post p̄missa ad dominam consolatricē p̄me moratā accessit et alius tristis sup paralisi querelam p̄ponens. cui illa mox pro consolatione tres de suis puellis adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

rima puella sic ait. O frater cur quereris te paralicū esse factum. Dices forte propter mala accidentia paralicū. Nam de

paralítico cristo appoꝛtato dicit magnus ille barbarus Albertus quondā ratiſponenſiū anuſtes q̄ ſenſu carebat. ſed et alius quidaz egregius poſtillatoꝝ. Paraliſis inquit aufert membꝛoꝝ calozē naturalem. ſpīritū aīmalem opa aīme deferentē ſenſus facultatē. mo uendi potētatē. et etiā faciendā frequenter. Sed hec te mouere ad triſticiā nō deberēt. valde em̄ pbabile eſt q̄ per hec bñ tecum actum eſt. que quidem ſi non et abacciſſent quis ſcit q̄liter iſtis quibus nūc priuaris vſus fuiſſes vñā nō ad tuam dānationē. foꝛtaſſis em̄ caloz membeꝛi naturalis p̄ abuſum te feciſſ; nō eſſe mēbz. niſi paralitū in cozpe xp̄i miſtico. Foꝛtaſſis p̄ ſpīritū aīmalem factus fuiſſes aīmalis homo. qui non parciſ ea que ſunt ſpīritus dei. foꝛtaſſis etiā p̄ ſenſus tuos. qui p̄ni ſunt in malū multa mala ppe- traſſes. foꝛtaſſis mouendi potētas motus diſſolutionum in te cau- ſaſſet. et faciendā quoq; foꝛtaſſis te garrulū et multiloquū feciſſ; cū tamē in multiloquio non deſit peccatū. et quiſ eſt quiſ eſt hoꝝum vſum habet quibus p̄ paralitū priuaris qui nō delinquat vel in aliquo eozundē. magis igitur de paralitū te a talibus ſupportate tenentis deo gratias agere q̄ dolere.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ſic ait. Scias frater de paralitū xp̄o p̄ntato ſentire doctozes q̄ p̄o culpa aīmi infirmabat. ita ſane quod cauſa exterioris morbi erat infirmitas aīme. Quod ergo tibi reſtat iudicandum niſi q̄ et tibi miſſa eſt hec infirmitas p̄o culpa anime ad luendā. ſ. et delendā illam culpam et ſpāliter culpam quam ſi- gnificat ſc̄z culpā pigricie. Et nōne peroptimū eſt culpam talē vel aliam q̄cunq; paralitū patiēter ſuſtinēdo hic luere. et ſic a pena infernali vel purgatoꝝ ſupportari. deo non bis in idē p̄ni puniēte ſed hic tempalem penā p̄o futura incōpabiliter grauioꝝi acceptā te. Nec dicas quid ad me quaſi nullā culpam te habente. nō em̄ es exemptus vel acceptus a d̄muni illa cōfeſſione qua dicitur i multū offendimus om̄s. et alio in loco. ſi dixerimus qm̄ peccatū non habemus noſipos ſeducimus. et veritas in nobis non eſt.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella ſic ait. Cur homo intm̄ dolet de paralitū. Dices forte quia ut p̄fatus ratiſponenſiū anuſtes teſtatur infirmitas illa non macerat hoīem. ſed potius ingroſſat et grauat mole maxi ma laxē carnis. S; cur aīm tuū tanq̄ groſſū et nō ſubtiliter cōſide rantē nō multo magis grauat moles peccatoꝝ. et ſpāliter forte laxē carnis. Animū inq̄ tuū que palitū ſignificat cozpoꝝe negligē tie et deliciāz abundātia tāq̄ būoꝝ ſupfluitate diſſolutū. Ceſſes ergo dolere de p̄mo q̄dū nō doles de ſecūdo. qd̄ pbabiliter tibi meſſ; ſi p̄imū nō eſſet. Nec obicias q̄ moles p̄ctōꝝ nō videtur hic tam grauis eſſe. Vis enim tibi huiꝝ rationē aſſignari. Ecce hic non ſolum anima poꝛtat pondus. ſed anima ſimul et cozpus. demū

antem in morte in ſepatione cozpis et anime pondere peccatoꝝum adherēte ſoli aīme. adeo ipam grauabit. q̄ cum tanto onere habet ad modum grauium deozum tendere. et niſi per penā grauiffimaz purgatoꝝi alleuietur ab onere neceſſe eſt eam deſcēdere ad infer- num in p̄fundū laci ſulfurei. et ibi mergi ac p̄petuo cruciari igne infernali.

Capitulum viceſimūquartū continens cōſolationes ſup arteticā et cōtractione manuū et pedum et ſinguloꝝ articuloꝝ. impediēte ambulandi curſitandi venandi et aucupandi ſolacium.

Iceſimoquarto poſt p̄miſſa ad dominā cōſolatricē ſepedi- ctam acceſſit et alius valde triſtus p̄ponens grauē quere lam de punctis in p̄miſſi capituli titulo contentis. cui il- la moꝝ p̄o ſua cōſolatione deputauit tres p̄doneas de ſuis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ſic ait. Aduerte amice cariffime a quācis malis pene et culpe p̄ oſequēs et gebēne malū pene qd̄ nūc ſuſtines te ſupportet. atq; idcirco gaudeſer ſuſtinendū. Dic queſo mihi. Si malum iſtud nō haberes quid operis exerceres a quo nūc impedi- tus es. Eozan ope aliquo q̄reres diuitias. eozan cozpales delici- as. ſiquidē diuitias eozan has q̄reres ut clericꝝ vel p̄latus p̄ regi- mē aīaz. eozan ut canonicꝝ p̄ pluralitatē p̄bendaz. ſeu bñficiōꝝ. eozan ut cauſidicꝝ ſeu aduocatus per aſſumptiōnē multaz cauſa- rum p̄ſerim iniquaz. eozan ut negociatoꝝ p̄ frequentationē nundi- narum vel plurium terraz. eozan ut miles p̄pter ſtipēdia te inuol- uens piculis guerraz. S; q̄nta omnia hec et ſingula inducāt fre- quenter picula cozpoꝝ. et ſemp aīmaz hoc atteūs cōiter accidē- tibus et ſcripturis de his loqueūbus nō ſufficeret aliq̄s enarrare.

Doꝛo ſi ſanus exiſtens q̄reres cozpales delicias quanta in hoc etiam mala p̄ntia et futura oſiſterēt. hoc docent illa que ſupza per neptes meas pluribus in locis clarius ſunt deducta. quozum hoc vnum ad memoriam reuoca qd̄ ex diuina ſententia dicit ſcriptura intelligendū de qualibz. p̄ſona quantum in delicijs fuit tm̄ date ei tormentū et luctū. et certe ratio plane dicit q̄ malū quod hucuf- q; paſſus es. inq̄ntum in toto vel in magna pte te a p̄miſſis piculis p̄ſerim damnatoꝝ eternā vel penā purgatoꝝiā oꝛnētibꝝ ſupportauit. p̄o nulla re deberes velle caruiſſe. nec adhuc velle carere ſenſibili dolore p̄ntis tempis et quaſi mom̄taneo ad p̄petuū ſeu di- uturnioꝝem et multo grauioꝝem compato non obſtante.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ſic ait. O amice ſi picula iam p̄ ſozozē meā inſi- nuata te p̄pter ſenſibile doloris que pateris ad plēnū nō mo- ueant ad patiēter tuū cruciatū ſuſtinendū moueat te ſaltē vna cum piculis illis exemplū patiētie ſancti job ac bonum etiā ſperandum

eiusdem sancti viri ad exemplū. Ecce in eius libro patet q̄ p̄mittē te dño p̄cussit eum sathan vlcere pessimo a plāta pedis vsq; ad verticem qui testa saniam radebat sedens in sterquilinio. qui rursus dicebat. Induca est caro mea putredine cutis mea aruit et extracta est et rursus. Nunc inquit opp̄ssit me dolor meus. et in nihilū redacti sunt om̄es artus mei. qui licet tot et tanta passus esset. tñ patienter dixit. si bona suscepimus de manu dñi mala quare nō sustineamus et in om̄ibus his nō peccauit job labijs suis nec stultū quid contra deum locutus est. Sed audi quid in fine sequit̄. dñs bñdixit nouissimis job. magis q̄ p̄ncipio ei⁹. Modice ergo fidei expecta et tu exemplo illius fine et si nō t̄pis p̄ntis. satis tñ cito imminens cum nos simus in quos fines seculorū deuenerunt. Para ergo te ad benedictionē qua in fine t̄mpis tibi et alijs p̄feram p̄pter deū patienter passus dicetur. Venite benedicti p̄ris mei percipite regnū. de quo t̄mpis fine seu die finali loquēs p̄beta micheas. In die illa inq̄ dicit dñs cōgregabo claudicantē et quē afflixerā cōsolabor. Quō inquires. Certe singula mēbra inualida cōfortādo. et virtutē eorum nedum restaurādo. sed etiā p̄ficiēdo et augēdo. quo quidem fiet q̄ quēadmodum p̄dixit psaias p̄beta. Tūc apientur oculi cecorū. et aures surdorū patebūt. tunc saliet sicut ceruus claudus de quo et psalmiḡphus p̄pter certitudinē ponēs p̄teritū p̄o futuro. de⁹ inquit qui p̄cinxit me virtute qui p̄fecit pedes meos tanq̄ ceruorū. Nec certe est dubitandū quin ceteris p̄ibus quāto quis mēbra magis inualida cum patientia hic habuerit. tāto in fine. s. post hāc vitam ultra ceteros factos validiora. receptiora. et agiliora sine fine habebit qd̄ p̄fecto satis in eo videtur posse figurate intelligi q̄ ut p̄mittitur dñs benedixit nouissimis job. magis q̄ p̄ncipio eius. in quo quidem p̄ncipio ita in mēbris validus fuerat q̄ ut dicit oculus fui ceco et pes claudus. cui⁹ valitudinē corp̄is ip̄e sathan inuebat qñ dixit ad dominū. tange os eius et carnē. et tūc videbis q̄ in facie bñdicat tibi. Sed quid. Certe p̄ tanta valitudine etiā corporali subsequēte nedum exemplo ipsius job patienter. sed etiā vis p̄cedens corp̄is inualitudo et passio artetice merito est gaudenter toleranda. Audi ex p̄m libro quid sancta dixerit sincretice. Infirmas inquit totū corpus n̄m tenet. sed interiori homini n̄o sanitas crescit. Nec autē sanitas aīme etiā nunc cōmunicatur corpori formaliter licet aīma mediante que teste magno p̄e. est tota in toto corpore. et tota in qualibz ei⁹ p̄te. et sic cuiuslibz parti affert formaliter sanitatē quā habet in se. tandē vero affert p̄ modū redundantie corpori formaliter. et immediate sanitatē impassibilitatis. Audi magnū p̄em. Tam potentē inquit deus fecit aīam ut de eius plenissima beatitudine que in fine t̄pm sanctis p̄mittit̄ redundet in corpus plenitudo sanitatis que est incorruptionis vigor.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella attendens in homine inualido et cōtracto nobilitatem et p̄istinam eius cōsuetudinē venationes exercēdi et aucupādi. et q̄ hmōi sine magno corp̄is et anime piculo crederet se si sanus es̄ posse exercere sic ait. O amice si te p̄turbat q̄ nec pedes nec eques vales vl̄ cōsueuisti fr̄quētare p̄rata virētia campos et mōtana. siluas seu nemoza ad venationes discursiuas exercēdas ad ceruos et h̄ntulos seu feras alias capiēdū. p̄ hoc cōsoleris q̄ poteris maiora atq; meliora et quo min⁹ p̄cedere vales ad eterna et trāsitōzia eo amplius ingredi poteris ad interna ac p̄ occultum meatū ascendere ad supna et eterna. si insita tibi cōtemplatiua virtute uti volueris. atq; sic venari in mōtibus eternis vel in montibus sanctis de quib⁹ angelos p̄ eos et sanctos hoies intelligēs loquitur psalmiḡphus. et hoc ad capiēdū rethi amoris tanq̄ ferā amabilem x̄pm splendorē p̄ris compatū feris. de quo et de quib⁹ sponsa id est deiformis aīma loquitur in canticis dicens. Ecce iste venit saliens in montibus id est in angelis vel in sanctis mentib⁹ et trāsiliens colles id est imp̄fectos. similis est dilectus meus capree. s. p̄pter altitudinē. h̄ntuloq; ceruorū. p̄pter velocitatē suarū illuminationū. de quibus dicit psalmista illuminās tu mirabiliter a montibus eternis id est a p̄dictis angelorū vel sanctorū mētib⁹ ad modū montū ieternū eleuatis. Doero si ad nemoza vel p̄rata aucupādi gratia siue circa fluuios vel ripanas ad capiēdū ibi aues venire nō valeas. eo magis aucupari valebis et cape vel illam columbā de qua ecclesia sic cantat. Vidi speciosam sicut columbam ascendente delup riuos aquarū. eo q̄ magis p̄moueberis vesis et tu in bono sensu de numero illoz qui in aubus celi ludunt non celi aerei vel etherei. sed empirei quod est locus iam p̄dicte columbe id est purissime virginis marie. ibi est locus et p̄grandis aquile jobānis euāgeliste. quam quidē aquilam si ad manū deuoti op̄is tui assuefeceris mediante ea cape poteris p̄dictam columbam foraminib⁹ petre id est vulnerib⁹ x̄pi tanq̄ nido suo insidentem. atq; p̄ hoc p̄pinq̄uorē vndis aquarū viuentū id est gr̄az. v̄nificantū que fluūt impetu de libano id est x̄po. et certe ista sola aucupatio sine om̄i compatione nobilior et deuote p̄sone cui⁹ cōuersatio est in celis etiā utilior ē ac delectabilior esse debet q̄ om̄e solacium aucupationū vel venationū quarūcunq; in isto miserabili mundo.

Capitulum vicesimumquintū continēs consolationes sup p̄do p̄si p̄sertim graui et incurabili.

Icesimoquinto post p̄missa ad illustrem dominā cōsolatricem accessit et alius tristis cōquerens ei q̄ multū grauet ipsum p̄dopis. At illa mox eidem cōsolationis gratia quinq; adiunxit de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice scias quod in ydropico inflatio corporalis tollit inflationem superbie que est ydropisis mentalis. quod enim homo mente inflaretur seu intumesceret postquam in tali statu se esse sentiret. quemadmodum in lege moysi scribitur nullus deinceps intumescat superbia. Nec obicitur quod in ydropico tumor corporis et membrorum significat superbiam. quia non est sacramentum quod efficiat quod figurat. sed est superbiendi impedimentum hoc efficiens in homine quod de vanitate superbie vel nihil oino vel minus curat. Sed quid. Nonne hoc maximum bonum est malicie morbi preponderans. Profecto sic nempe carere nullo gradu superbie melius est multo quam carere corporis inflatione. nimirum minus gradus non sublatus tantam penam induceret. siue in inferno siue in purgatorio quod oim ydropicorum pena seu temporalis passio simul aggregata nullo modo esset tam acerba et afflictiva.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O karissime si adverteres quid operetur ydropisis de ipsa tua ydropisi non sic turbaberis. Ecce in ydropico a quo si humoris incorporatio impedit hauriendum incorporatio humoris voluptatis. nec obstat in contrarium significatio illa qua dicitur quod in ydropico per inflationem genitalium luxuria significatur esto enim quod ita dicatur. tamen sufficit ad propositum quod per illam inflationem voluptas luxurie non efficitur nec proficit. sed magis corde despicitur et corporaliter etiam propter ineptitudinem impeditur. et nonne hoc bonum est malicie morbi preponderans. Est utique non modo ad euadendum penam a deo impatam. de qua dicitur quantum in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum. sed etiam. quia firmiter est tenendum. et nullatenus dubitandum. quin deus tandem ad sanitatem membra restituat. que hic morbis vulnerat. quippe ipse vulnerat et medetur et insuper membra illa sanata ceteris paribus palis claritate gloriosa decorat et honorat. Rursum predicta incorporatio aquosi humoris in ydropico impedit plurimum viscosam incorporationem per cupiditatem bonorum temporalium aque similia. que omnia pretereunt more fluentis aque. Ita sane quod nec habita inseparabiliter menti adhereant ad modum rerum adinnice per viscum diuictarum. que sine laceratione vix ab invicem separantur. nec etiam non habita que affluunt tali firmo tenore seu incorporatione cordi applicentur. ut sic leue sit ydropico implere hoc psalmiste consilium. Diuitie si affluant nolite cor apponere. et nonne etiam hoc maximum bonum est malicie morbi preponderans. scilicet cor habere liberum in presentia et innocuatum vel ad liberaliter et liberaliter dandum inclinatum ad diuinam dilectionem premerendum. quippe bylaré datorez diligit deus. et in futuro eterne diuitijs copiose remunerandum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Non solum propter potum aque efficitur quis ydropicus. sed etiam propter potum vini. et sicut in corpore ydropici

vinum superflue potatum conuertitur in aquam membra sua superfluitate ingrossante. ita in interiori homine seu in mente vinum spiritualis leticie si non seruetur modus et mensura. nonnumquam duertit in aquam superflua carnalis voluptatis et amoris fluxibilitatem. quibus quodammodo incorporatio ingrossatur et intumescit venter mentis seu homo interior. et per quandam redundantiam etiam quibus exterior. Nec tamen spiritualis ydropisis facile curatur per ydropisim corporalem. quid ni curet. Mirum etenim esset quod quod superfluo amore ad carnales voluptates vel ad res fluxibiles afficeretur quam corporalis et incurabilis ydropisis vicinam sibi mortem minaretur. Nonne igitur ydropisis corporalis que non potest inducere nisi mortem temporalem non solum patienter toleranda est. sed etiam amanda utpote per quam facile curat dicta ydropisis spiritualis que nata est inducere mortem eternalem.

III. CONSIDERATIO.

Varra puella sic ait. Noueris frater quod in ydropico guitas per derosi corporis excludit guitatem et ponderositatem peccatorum de quibus psalmigraphus. Iniquitates inquit mee sicut onus graue grauate sunt super me. Quid in excludat. cum agguatus suo dolore vix possit de peccato cogitare cum preoccupet eum cogitatio de morte sibi imminere attendendo miserabile statum suum in quo peccati solacium necesse est cessare. Audi venerabilem jeronimum. Memoro inquit mortis tue et non peccabis. Sed et magnus pater Augustinus. Nihil inquit sic reuocat a peccato. quam frequens mortis meditatio. Quid ergo. Nonne maximum bonum est etiam minimum peccatum mortale impediri in homine. eo quod est adeo graue. quod nec omnes montes possent hominem premere tam profunde quantum unum peccatum mortale. est enim sicut lapis suspensus in collo canis qui submergi debet. quia sicut tunc primo sentit canis grauitatem lapidis cum de nauis picatur ita et anima tunc primo sentit guitatem peccati cum a corpore separatur et a nauis militantis ecclesie elongatur.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. Scias frater quod in ydropico etiam pigritiam pedum magnam bonum operatur malicie morbi preponderans. non solum enim impedit progressum ad malum de quo loquitur psalmista. Pedes inquit eorum ad malum currunt Verum etiam occasione dat ad optima proficiscendi. Natura enim seipam iuuat. et quod non preualet per modum unum superplere nititur per alium. quemadmodum infatigabilis paulus sicut distinguebat de modis essendi dicens colosensibus. si corpe absens sum sed spiritu vobiscum. Ita etiam dum victus esset nec corporalibus pedibus iherosolimam venire posset. distinguebat de modis procedendi et cogitans illo venire pedibus spiritus dicebat. Alligatus ego sum vado in iherosolimam. ydropicus itaque propter pedum suorum imobilitatem occasionem habet cogitandi deueniendo etiam nunc in iherosolimam celestem pedibus spiritualibus et infatigabilibus affectuum pedibus mentis

seu interioris hominis ad societate civium supnoꝝ iuxta consiliu
venerabilis jeronimi. Infinita inquit heremi vastitas terret. sed tu
paradysus mete deambula quotienscunq; cogitatioe ac mete illuc
cōcenderis. totiens in heremo non eris. Nec ille pater. Venerand⁹
et bene quidem. quō em̄ manebis in vasta heremo qui non pōt esse
solus. vtpote quem associat supnoꝝum civium maxima multitudo.
Audi iterum p̄fatum patrem venerandū. Sapiens inquit nunq̄ so-
lus esse potest. habet em̄ secum cōs qui sunt et qui fuerunt boni.
et quod corpe non potest cogitatione cōplectitur.

Capitulum vicelimum sextum continens consolationes super p̄sisi
et ethica febꝛe.

Icesimo sexto post p̄missa ad p̄memoratam dominā con-
solatrice accessit et alius tristis cōquerens se esse p̄sisi
et ethicam febꝛem consumptū. Cui illa graua consolatio
nis quatuor deputavit de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur de ethica vel p̄sisi turbans.
Drofecto si tu scires quid huius morbi operarentur boni. non sic
inde turbaberis. Vis scire quid operetur. Ecce in p̄sisi vel ethico
attenuatio seu exinanitio pinguedinis corporalis patienter tolera-
ta opatur pinguedinē gratissimam ipsius mentis seu interioris ho-
minis. Sed si forte queas. est ne aliqua mentis pinguedo. querat
et ego a te. nunquit non quandoq; appellari audiuisti spirit⁹ pin-
guedinem. vel nunquit non legisti cibum esse sacramentalem qui
summe impingat non corpus. sed cor. non ventrem. sed mentem.
Sane q̄ ad pinguedinem huiusmodi ipsius mentis seu interioris
hominis operatur seu disponat maceratio et corporalis pinguedis
consumptio patienter p̄pter deū tolerata. hoc sic intelligas. nam
et vniuersaliter quando conditio aliqua corpi et anime analogice
conuenit si p̄uatio illius in corpe patienter toleratur. tunc secun-
dum potius esse suū in mente recuperatur. verbi gratia. Sanitas ana-
logice conuenit corpe et anime. et si eius in corpe p̄uatio per
infirmiorem patienter toleretur. tunc sanitas menti acquirit. Vñ
in patrum libro dixisse dicitur sancta sincretice. Infirmiorem totum
corp⁹ n̄m tenet. s; interiori hōi n̄o sanitas crescit. Similiter secū-
dum egregiū doctorem Gregorium Si a carne hoc quod liber id ē
delectat abscidimus. mox in spiritu hoc quod delectat inuenim⁹.
Sic et scriptura dicit. Infirmiorem grauis. puta que excedit mēsurā
facit mentē sobriam id est tenentē bziām seu mēsuram. Sed quid
Nunquit non pinguedo spiritus seu spiritualis malicie. p̄dicti
morbi pinguedine corpe consumencia p̄ponderat. Vñq; Nam
et pinguedini corpe p̄ponderat pinguedo spirit⁹ et anime seu
mentis quēadmodū ipi corpe quod est de limo p̄ponderat anima
que est angelica similitudo et mens nostra dei p̄magō.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur o frater de tua maceratione et attē-
nuatione t̄m doles. Cur pinguedinez magis diligeres. Cur nō
attendis scripturā illam que dicit. Mittet dominator dñs pingui-
bus eius tenuitatē id est attenuatōez. de qua dixit sanct⁹ job. Spi-
ritus meus attenuabitur id est anhelitus miorabitur. Sed de hoc
non terretur. quinimo cum post ad modū p̄sisi vel ethici seu hois-
iam consumpti loquēs dixit. pelli mee cōsumptis carnibus adbesit
os meū et derelicta sunt tantūmodo labia circa dētes meos. mox
consolatur se per hoc q̄ subiungit. Scio q̄ redemptor meus vinit et
in nouissimo die de terra surrectur⁹ sum. et rursum. circūdabor vel-
le mea et in carne mea videbo deum. Cur ergo et tu p̄sisi vel ethi-
ca consumptus non teipm cōsolaris pari modo in hoc quidē q̄ caro
tua dep̄dita restaurabit⁹ et post modicū huius tempis in melius q̄
si nullā eam infirmitas cōsumpsisset reformabitur qm̄ et impassibilif
reddetur et glōziosa claritate supinduetur.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Tu homo q̄ de amissa tua p̄ p̄sisi vel ethi-
cam corporali pinguedine intantum curas queso scrutare seri-
pturas. Nōne dicit p̄pheta. Sicut adipe et pinguedine repleat⁹ aia
mea et labijs exultationis laudabit os meū. Nunquit hic pingue-
dinem carnis sue exoptat. et non magis de anima curat. qui dicit
Repleatur aima mea sicut adipe et pinguedine. Quid igitur curas
de corpe pinguedine. P̄pheta cōtencatur de pinguedinis simi-
litudine quā p̄ aia sola p̄t̄. sicut inquit adipe et pinguedine. qd̄
p̄pter aduerbiū sicut. pōt intelligi de similitudine. forte dices. que-
nam est illa similitudo. Ecce pinguedo sicca humectat. pinguedo
frigida inflāmat. piguedo hylare reddit et delectat. dicere p̄saia.
Delectabitur in crassitudine aima mea. Detit ergo p̄pheta effect⁹
cōsimiles effectibus pinguedinis. sc; aiam suā tanq̄ aridā p̄ deuot-
ionem humectari. et tanq̄ frigidā p̄ amozez inflāmari. et tanq̄ tri-
stem p̄ gaudiū spūs exultari et delectari. et q̄ntum ad hunc effe-
ctum p̄ncipaliter intentū. postq̄ dixit sicut adipe et pinguedine
repleatur aima mea subiungit imediate. et labijs exultationis lau-
dabit os meū. s. quasi p̄ redundantiā a gaudio spūs. quēadmodū
alibi dixit cor meum et caro mea exultauerunt in deū viuū. quem
quidē rōne ḡtitudinis laudabit os meū. Ecce ergo quō tanq̄ n̄bi-
lum ducit pinguedine corpe ut per similitudinez obtineat quā so-
lam postulat piguedinem mentis.

III. CONSIDERATIO.

Quarta itaq; puella sic ait. O frater nonne p̄pheta deo io-
uens sic dicit. Holocaustum tuum pingue fiat. Sed quo pa-
cto forsā inquies. Audi filium syrach. Oblatio inquit iusti im-
pinguat altare. et odor suauitatis erit in conspectu altissimi. quod

quidē secundū glosam quandā sic intellige. oblatio iusti id est de iusto labore oblata deo impinguat altare id est mentē illius offerētis que est altare dñi. Quid ergo. Profecto p̄sicus vel ethicus si est homo iustus. et pinguedine suā p̄ macerationē quā in corpe suo patitur patiēter deo offert et libenter impinguat altare id est mētem que est alt̄ aie. hoc inq̄ altare impinguat oleo exultationis et odor suauitatis erit ī cōspectu altissimi. et nōne sic offerre semetip̄m deo magnū quid est et tale bonuz q̄ malicie morbi p̄ponderat in imensum. Nimirū sicut se habet altare id est mens ip̄i corpi p̄ponderans cum sit altius q̄d est in aima. Ita pinguedo huius altaris sic se habet q̄ p̄ponderat pinguedini corpi. Presertim pinguedo olei exultationis ip̄i offerentū leuciā cōferentis. que etiā p̄ponderat rōne durationis cum quasi momentanea et durationis breuissime sic pinguedo corporalis. Rursum pinguedo dicti altaris ea sc̄z que dicta est int̄m etiā p̄ponderat pinguedini ferētis corpi in quantū ex ea in cōspectu altissimi iam actu p̄senti in tempe p̄cedit odor suauitatis id est qui altissimo est delectabil̄ et suauis. quo solo mouēte leuis esse debet infirmitas cōsumens pinguedinem corporis cōuersam in dictā odoriferam pinguedinez que deo patri esse creditur delectabilis.

Capitulum vicesimumseptimū continens cōsolationes sup̄ effimera terciāna q̄rtana acuta et quacūqz febre etiam grauissima.

Item septimo post p̄missa ad sepeditā dñam cōsolatricē accessit et alius tristis et de diuersis febribus q̄s p̄ vices pareretur est cōquest̄. Et illa ad cōsolandū eum de omnibus de suis ei puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Noueris amice ex patrū libro q̄ cum quidam peteret ab heremita vt sanaret eum a terciāna. r̄ndit rem tibi necessariā cupis abicere. vt em̄ corpora nitro ita aime languoribus et castigationibus purificant̄. Nec ille. Cur ergo cōquereris de febre aut cur eam velles abicere qua diuina dispensatione bene tecum agitur ad purgationez anime tue quasi post partum eius id est postq̄ habitibus vitioz impregnata a dyabolo per actus vitiosos pepit tibi mortē. An velles eam post partū h̄mōi multū forte peccatoz sanguinibus sordidatā non purificari. an pro eius purificatione nō cōtenti de medicina seu remedio expressissimi et fidelissimi medici de quo habes p̄sumere q̄ si aliud remedium tibi magis proficuum nouisset illud tibi adhibuisset.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Amice adhuc noueris quod quidam dicebat. q̄ diues est cristianus qui non habet nisi solam febrem quatuor accessionum vel etiam solam effimeram dummodo solum

sciat et velit de illa cum deo negociari. Nec ille Sed tu dices forte quo pacto hoc intelligam. Ecce licet istud modis posset q̄mplurimis declarari hoc ad p̄sens sufficiat q̄ diues est qui magna vel multa possidet. Sed quid. Certe possessor anime sue rem magnam possidet. quippe aima s̄m magnum patrem Augustinum maior est q̄ tota celi machina. nōne etiam multa possidet dicente mundi sapiente q̄ aima est quodamō om̄ia. Sed ecce dicit animaz amator pariter et estimator. In patiētia vestra possidebitis aias vestras. cū ip̄o autē prudēter negociamur. si patiētiā habeam⁹ circa penam de qua cōtenti videtur. Si ergo imittat nobis febrem quatuor accessionū vel effimerā cum non puniat bis in idip̄m de patiētia nostra circa illā videtur p̄ omnibus n̄ris culpis cōtenti et cōfessis cōtenti. si in illa nos cōtingat morte p̄ueniri. p̄ hunc igitur modū possumus diuites fieri. Dices forte audire desidero et aliū modum. Audi igitur. Nōne diues esset qui cum deo negociādo lucraret̄ rē equiualentē centū milib⁹ marcis auri. Vtqz tales diuitē esse necesse est fateri. Sed quid. Certe p̄ febrem vnicā vel effimeram patiēter toleratā quēadmodū est dictū pro omnibus peccatis suis a deo supportari a maximis penis purgatoz vel inferni. hoc equiualeat centū milibus marcis auri. per hoc igitur patet q̄ diues est cōsentus qui hoc habet. si ergo volumus diuites fieri de febre qua in cambio dei mercamur dictū equiuales non debemus conqueri vt impatientes nec tristiari.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Cur amice turbaris de febribus. Ecce de quodā egregius loquēs pater Gregorius sic dicit. Nesciebat q̄ multo meli⁹ arderet flāmis febrū q̄ igne vitioz. et tñ cum febre corripimur. quia vitioz estum qui occupare nos poterat cōsiderare negligimus. de p̄cussione murmuramus. Nec ille pater. Tu ergo ex his verbis eius motus vitioz tuoz estum cōsiderare non negligas. qui te deducere secū possent ad eternas flāmas. Nimirū sicut s̄m p̄hos idem est locus vnius globe et totius terre. Ita idē est locus ignis vitioz et flāmaz eternaz infernaliuz. si non hic ignis vitioz extingatur. non igitur mures nec recuses ardere flāmis febrū breui tempore duraturis quibus deus te corripit ne per estum vitioz descendas ad infernum tanq̄ ad locum ei⁹ proprium cum eternis flāmis penaz infernaliuz. nec causeris de febrilis estus p̄lixitate. nam et hunc p̄lixiozem cruciatum requirit vel quandoqz vitioz tuozum p̄lixitas. dicto patre testante. Durum inquit non estimes esse q̄d patris dum extenus cruciat⁹ ab interna passione liberaris. diuina dispensatione agitur. vt p̄lixiosa vitia p̄lixioz egritudo exurat.

III. CONSIDERATIO.

Varra puella sic ait. O amice audi pro tua consolatione ex pa-
rum libro quid de febricitate corpe dixerit sancta syncretice
quis inquit corpus validis febribus inflametur. Insup etiam si in-
tolerabili siti affligat. siquidem peccator es qui hec sustines recor-
dare futuri seculi penas. et eternum ignem. et iudicialia tormenta. et
ita non deficies ad ea que in pena contingunt. Insup et gaude quod vi-
sitavit te deus et illud famosissimum dictum in lingua habeto. castigas
castigavit me dominus et morti non tradidit me. si ferrum es pro adhibitu
tibi ignem amicitis erugine. quod si iustus es. et hec pateris de magnis
ad maiora promoueris. Merum es. sed pro ignem probator eris. Si fe-
bribus et rigore frigidis castigaris. memor esto quod scriptura di-
cit. transiimus pro igne et aqua. ut quod sequitur mereamur. ut induca-
mur in refrigerium. obtinisti primum. expecta secundum. O quod gratum hoc se-
cundum scripturam expectandum tanquam dulce tempamentum lesui frigo-
ris et caloris in futuro prorsus exclusivum. et sic secundum ista pro febribus. nunc
frigore. nunc calore. hic pro tempore te grauantem si patienter sustine-
ris. et cum deo prudenter negociatus fueris. euades in futuro penam
grauissimam inferni que est transitus ad calorem nimium ab aquis niuiam
id est a vehementi frigore. quippe secundum magnam patrem Augustinum.
Homo peccat ex timore huiusmodi. aut ex amore male inflamante.
quibus hęc due pene respondent.

Capitulum vicesimum octauum continens consolationes hominis circa
signa habentis de breuitate vite et tempestiua morte.

icesimo octauo post premissa ad illustrem dominam consolatoricem accessit et alius tristis perturbatus propter certa signa
breuis vite sue et mortis tempestiue. cui illa pro consolati-
one morum de suis puellis quinque adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O karissime cur turbaris signa huius breuis
vite. An nescis quod secundum poetam. dulce natale solium. Igitur de longa
via et pegrinatione occlude oppositum. scilicet quod prouat te quod diu durat
dulcedine patrie. de qua etiam dicitur quod non potest exerceri sine lassitu-
dine. Sed quid. profecto longa vita est longa via et longa pegrina-
tio. Audi illustrem Senecam. Moriens inquit. et subiungit. Peregrina-
tio est vita cum multum ambulauerim diu redeundus est. Audi et
quendam patrem pulcre loquentem. quid est inquit vita mortalis nisi
via. et quale sit frater mei propendite in via lassari et viam nolle finire.
quasi dicat hoc stulticie attestat. quare de breui vita que pegrina-
tionis lassitudine finit. et ad dulcedinem patrie cito perducit non nisi
stultus homo turbatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur homo velles longam vitam. Nescis
quod hec vita tota deducitur in valle miserie. Audi filium socris.

Melior est inquit dies mortis die natiuitatis. cuius quidem dictum
sic inuenitur declaratum. quia mors est egressus a miseria. sed natiui-
tas est ingressus ad miseriam. melior autem est egressus a miseria quam
ingressus. eodem quoque pacto melior est breuis vita quam longa. scilicet pro-
pter longam miseriam. Sed quid nonne stultissimum est longam miseriam de-
siderare. Nonne melius esset miseriam breuem quam longam esse. Ut quis enim
alias dixisset propheta heu mihi. quia incolatus meus prolongatus est
Denique eiusdem prophete sententia est si in poteratibus octoginta anni et
amplius eorum labor et dolor. de breui igitur vita tanquam de meliori
et minus misera non est habenda tristitia.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O homo mortalis peto cum sorore mea ut
scias primo quid sit vita. et deinde an longa vita sit appetenda
Ecce magnus pater Augustinus hanc vitam mortalem vocat vitalem mortem.
Sed et Seneca illustris. Quotidie inquit morimur. quia quotidie
pars aliqua vite demitur. et tunc quoque vita decrescit cum crescimus
hinc et in libro regum dicitur. Omnes morimur et quasi aque dilabimur
super terram. Denique et nos cantu sonoro recognoscimus quod media vi-
ta in morte sumus. Appetens itaque longam vitam. appetit longam
mortem seu longum mori. Sed mors vel mori mime videtur inter ap-
petibilia computari. Dices forte propter bene agere velle diu viuere. Sed
quod tu magis studere debeas prudenter agere et bonos actus quam dies
multiplicare. de hoc audi illustrem Senecam. Vnus inquit dies hominum
eruditorum plus valet quam impium longissima etas. Sane quod contra tristitiam
sufficit. Si de breui vita gaudere non potes. Sis velindifferens cum
magno patre Augustino qui solus cum deo colloquium habens. de salute
inquit corporis mei quod diu quid mihi sit vale nescio tibi dominus hoc com-
mitto. Idem quoque suadet canonica scriptura petri. Omnem inquit solli-
citudinem procietes in eum quam ipsi cura est de vobis.

III. CONSIDERATIO.

Varra puella sic ait. O homo cur queris de breuitate vite quasi
bonum sit nos hic esse. Ad cuius sciendum dicitur. Audi preem-
clareuallis. Quo inquit iam bonum est nos hic esse. Immo vere mo-
lestum est. graue est. periculosum est. Nimirum ubi malicie plurimum.
sapientie modicum. si tamen vel modicum inuenit. ubi viscosa omnia. oia
lubrica opta tenebris. obsessa laqueis peccatorum. ubi piculantur
aime. ubi spiritus affliguntur sub sole. ubi nihil nisi tantum vani-
tas et afflictio spiritus. Nec ille. et certe bene. Nam et ioseph regi iu-
da pro magno beneficio promissum est a deo quod ipsum citius ad patres
suos in pace colligeret. ne mala ventura super terram videret.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O hominum stultissime si sapiens esses non longam. sed bonam vitam appeteres. Audi illustre Senecam Sapiens inquit semper cogitat qualis non quanta sit. non enim vivere bonum est. sed bene vivere. Nec ille. Sed quid profecto multum differt longa vita a bona vita. Audi rursus eundem illustre. Homo inquit vite commendatus est non donatus. Fleu quod multa penitenda committuntur vivendo diu. Sed certe vita in qua committuntur multa penitenda hec ut sic non est bona vita. longa est vita ut in pluribus non potest dici bona vita eo quod nec bene recta. nec secunda. Audi adhuc predictum illustrem. Discas inquit vitam committere. nemo illam bene rexit qui non contempserat nulli potest secunda vita contingere. qui de producenda nimis cogitat. Dices forte de producenda non cogito. sed de perficienda. Sed audi in dicto illustre Vita inquit non est imperfecta si honesta est. ubique defines. si bene defines. tota est. sed et fortiter definitum est. non est res magna vivere omnes serui tui et animalia vivunt. Nec predictus vir gentilis. Audi igitur et catholicos de malis accidentibus loque vite. Ecce magnus pater Augustinus verbum illud canonicum tractans que est vita vestra. vapor est ad modicum parens. Vita inquit hec est dubia. vita ceca. vita erumosa. quae humores tumidant. dolores extenuant. ardores exsiccant. aera morbidant. esse inflant. ieiunia macerant. ioci solvant. tristitia consumunt. sollicitudo coarctat. securitas hebetat. diuitie iactant. paupertas dicit. iuuetus extollit. senectus incurvat. infirmitas frangit. meror deprimit. et post hec omnia mors interimit. vniuersis gaudijs finem imponit. ita cum esse desierint non fuisse putentur. Nec Augustinus pater de pnti vita angusta de qua et venerandus anaxites Ambrosius. Tantus inquit malis hec vita repleta est. ut compactione eius mors remedium esse putetur non pene. nam ideo breuem illam fecit deus ut molestie eius. quia prosperitate vincti non poterant. temporis exiguitate finirentur.

VI. CONSIDERATIO.

Ecce puella ad tempestiuam mortem intentionem suam dirigens sic ait. O amice de morte tempestiuam si bene intelligeres plus gaudere quam turbari deberes. Audi vincetium quendam francozum regi scribentem. Mors inquit iudex est cuius iudicio subiciuntur omnes etiam reges et imperatores. Iudex iste trinam citationem secundum iuris formam solet facere. prima est egritudo. secunda corporis defectio. tertia vero pemptoria est. quam non per nuncium facit. sed ipsa venit. quandoque tamen pro tribus vnam facit. quando. si iudex sumus sub quo mors est iudex delegatus. ex aliqua causa vult festinare. nam electos suos quandoque citius euocat ne cadant malos etiam. ne peccata peccatis superaddant. Nec ille qui de scdo suo motiuo illud per inducit. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos. De primo vero illud inducit sapientie. Iustus si morte

13. 277.
preoccupatus fuerit in refrigerio erit placens deo factus dilectus et viuens inter peccatores translatus est. rapit est. ne malicia mutaret intellectum eius. aut ne fictio deciperet animam illius. Quamatus in breui expleuit multa tempora. placita enim erat deo anima eius. propter hoc propauit educere illum de medio iniquitatum. Denique contra tempestiuam mortem consolatur etiam illustre Seneca. Iuuenis inquit moriens optimum est antequam optes mori. Iuuenis moriar fortassis alicui malo te seducet fortuna et si nulli alij certe saltem senectutem. Nec ille. Sed et vincetius hystoriorum quinquilianum quendam inducit sic dicentem. Siquis sciat quis sit bonorum finis que vera felicitas nunquam sibi videbitur immatura morte periturus.

Capitulum vice simonenum continens consolationes super mortem de propinquo imminente.

Icesimonono post premissa ad predictam dominam consolatricem accessit et alij tristis de propinqua morte sua totaliter perturbatus. cui illa consolationis gratia quatuor exhibuit de suis puellis.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur amice de morte imminente tantum queris et non potius ipsam delectabiliter amplectes maiorum iudicium sequeris. Sequaris sanctorum de morte iudicium qui nouerint mortis finem et terminum bonum. Vtique et optimum. Ecce venerandus Ambrosius. Mors inquit corporis iustus videtur bona. in istis namque queris est potestus. dicit autem et martyr cyprianus. Mortalitas ista christi hostibus pestis est. eius autem seruis salutaris excessus est. et nomine in iudicando de morte uterque istorum sequendus est. Sequis in hoc iudicio iohannem ore aureum. Mors inquit munus est nature iam corrupte. que non est fugienda. sed amplectenda. Sequis in hoc iudicio magnam preem Augustinum. Quid est inquit mors. relictio corporis depositio sarcine gravis. si ipsius terreni corporis. Nam corpus quod corrumpitur aggruat animam et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitante. Sequis et preem claresvallis. Bona inquit mors iusti propter requiem. melior propter nouitatem optimam propter securitatem. Qui pro rursus sic dicit. Preciosa mors sanctorum preciosa plane tanquam finis laborum. tanquam victoria summatio. tanquam vite ianua. et perfecte securitatis ingressus. Sequis quoque et ipsius paulum qui mortem situit. quod cupiuit dissolui. et esse cum christo. de quo loquens magnus patrum Augustinus. Qui inquit desiderat dissolui. et esse cum christo non patienter morietur. sed patienter uiuit et delectabiliter morietur. Denique sequis et matris ecclesie de morte iudicium pro preem claresvallis insinuat. Nouit inquit ecclesia quod melior est dies mortis die natiuitatis et quod ortus hominum tristitia comite. inde est quod martirum mortem non nauitates solenniter ecclesia. mortem eorum natalicio. nomine noians. quibus factus est de morte natalis. tunc enim ceperunt nasci ad vitam cum vitam deposuerunt pro vita. Nec dicit pater.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice cur de morte tibi imminere tristitia et non potius gaudes prout nendum exemplis. sed et rationibus moueri poteris. Nimirum tres pro nunc occurrunt rationes mortem hylariter et amabiliter suscipiendi. Prima quidem est. quia mors est iudicium dei hoc aut amplectendum est iusto homini dicente filio syrach Nolite metuere iudicium mortis. hoc enim iudicium a domino omni carni Audi illustre Seneca. Mortis inquit nec primus nec ultimus omnia te antecesserunt omnia te sequentur. et vere iudicium mortis iustum est. quia nec personas accipit. nec exceptiones friuolas. nec aduocatos vel intercessores. vel appellantes admittit. Nec docet experientia et nihilominus quod personas non accipit hoc ex scriptura patet docente. quod mors omnibus sit communis iuxta dictum filii syrach. condicione inque mortis scito. Hinc et egregie hildebertus quidam cenomanensis metrica sic ait. Inter opes ac delicias populique fauores. Hoc animus recolat. hoc tua lingua sonet. Mors dominum seruo mors sceptrum ligonibus equat. Dissimiles simili conditione trahens. Secunda ratio est quia finis peccati mors est. Sed quid. Profecto vir iustus cuius est iusticia finire habet optare peccatum finire. Iuxta illud danielis. Finem accipiat peccatum et deturatur iniquitas. et adducat iusticia sempiterna. Vis autem scire quod mors sit finis peccati. Audi archidiaconum sicem Ambrosium. Grauius est inquit ad peccatum viuere quam etiam in peccato mori. quoniam impius peccatum auget quod diu uiuit. et si moriatur peccare desinit. Audi rursus eundem. Nonnulli autem philosophi disputauerunt impijs obesse absolutionem. potuisse uero mortem. eo quod in illa sit intentiuum delinquendi. in morte autem finis delicti. Unde et iuxta ecclesiasten. mortuus uiuenti profertur. quia peccare desijt et mortuo nondum natus quia peccare nesciuit. Tercia ratio est. quia mors tamen mortem auferit. qui etiam ipsa morte grauior est. Vis de hoc doceri. Audi illud poeticum. Morte mori melius quam mortis ducere vitam Denam minor subito certam proferre rainam. Quam quod peneas sustinuisse diu. Hinc et illustre Seneca. Crudelius est quam mori semper mortem timere. Sed et ille magnus anastases Ambrosius. Hic inquit certe non est graue mori quibus timor mortis est grauis. sed graue est viuere sub metu mortis. Non est igitur mors grauis. sed metus mortis. Audi eundem rursus. Quam inquit denique mortem mereri. quam mortem formidini preulerunt iudicantes grauiorem esse metum mortis quam mortem. ad omnia suis malis mors non timetur. sed uite miseris antefertur quam exitus mortis ut expectatur ut formido uiuentis euitetur. Nec ille anastases.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O amice vis ne post premissas rationes meas rationes etiam ad idem alias tres audire. Ecce prima istarum est. quod mors nihil aliud est quam carceris effractio. Ut dici potest quod mors ostium nobis efficit in carcere in quo capti deuenimus corpore. scilicet in mundo. Audi de hoc psalmistam deo loquentem. Educ inquit de

13 298
carcere animam meam. Sed quis captiuus non multum libenter uellet de carcere liberari. Nunc etenim paulus ait. infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Secunda ratio est quia mors naturalis debita solutio est. Vis hoc scire. Audi varronem quem dam. Eum inquit natura ligat qui mori graue fert. Duplexque malum est cum moleste ferimus quod necesse. Hinc et illustre Seneca. Illum inquit lauda et imitare quem non piget mori cum iuuat viuere. que est enim uirtus cum eiciaris exire. sapiens nil inuitus facit. necessitate effugit. quia uult quod illa coactura est. Audi eundem rursus. Mortis inquit et respondet hac conditione intrat ut exirem. Mortis. gentium lex est quod acceperis reddere. Mortis. stultum est timere quod vitare non possis. Mortis. istud non effugit etiam qui distulit. peger mortis ego quod debeo soluere parat sum uideat fenerator quo me appellet. Audi denique uenerandum antistitem Ambrosium. Mortem inquit probamus non esse lugendam. quia communis est et debita cunctis. Tercia ratio est quia mors est periculorum euasio quibus undique uita presens obsessa est. Iuxta illud pauli piculis fluminum. piculis latronum etc. Hinc et ille poeta ouidius dicit sic. Occurrunt animo pugnandi mille figure. Morsque minus pene quam mors mortis habet.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. Adhuc frater audi et alias rationes positum confirmantes quarum quidem hec prima est quod mors miseriarum finis est et obliuio. Audi Senecam illustrem. Mors inquit malorum omnium remedium est. Idem Seneca in agamone dicit. pro rudis est tyrannus qui morte penam exigit. quia scilicet ipsum a pena liberat que punire se credit. Audi quoque et uenerandum antistitem Ambrosium. Nulla inquit potest esse iocunditas inter has uite nostre amaritudines ac dolores que uel ex corporis infirmitate uel extrinsecus accidentium incommoditate generantur. Anxij enim semper et ad ipsa leticorum uota suspensi quodam fluctuamus incerto sperantes dubia pro certis. incommoda pro secundis. caduca pro solidis. nihil habentes potestatis in arbitrio firmitatis in uoto plusque aduersorum dolore frangimur. quam secundorum fructu patimur. Denique quid nobis miseris qui tanquam spoliati et nudi in hanc uitam proicimur corpore fragili. corde lubrico. imbecillo animo. anxij ad sollicitudines. desidiosi ad labores. prouisi ad voluptates non nasci longe melius secundum sententiam salomonis. Unde sanctus job cognosces nasci malorum omnium esse principium diem qua natus fuerat prope optauit. ut toleretur oratio incommodorum. optauit prope diem sue generationis. ut die acciperet resurrectionis. Denique fuisse quidam feruntur populi qui ortu boium lugerent obituque cum gaudio celebrarent.

eo q̄ ex eis mundi pcellas emerfissent. nos quoq; natales defūcto
rum dies obliuiscimur. et eum quo obierunt diem celebri solenni
tate renouamus. Itaq; sicut ad peccandi p̄o pena dictū est male
dicta terra in ope tuo zc. sic etiam additum est p̄o remedio donec
reueraris in terrā zc. Ideo dicit etiā catho. Eac tibi p̄ponas mozt
tem nō esse timendā. Que bona si nō est finis tñ illa malozum est.
Mozs ergo p̄o remedio data est que finis maloz est. Nec p̄dict⁹
antistes. Sed et p̄ter hoc de mortuis dixit Iohānes in apocalipsi
Ammodo iam dicit spūs ut requiescāt a laboribus suis. Dixitq; et
filius sprach. Melioz est requies eterna qm languoz perseverans.

Secūda ratio est ista. quia mozt eterne ac iocūde vite est ingres
sus. est em̄ porta glorie seruis dei. ipsa est inchoatio vite et natiui
tas s̄m spm̄ nobilioz. q̄ natiuitas s̄m corpus. Vñ transitus sancto
rum natale eoz ab ecclesia appellat. Audi ad p̄positum gloriofū
martyrē cyprianū. Q̄ inquit nunc mozimur ad imortalitatē mozte
transgredimur. nec p̄t eterna vita succedere. nisi contigerit hinc
exire non exitus iste. sed transit⁹ et itinere t̄pali decurso ad eterna
transgressus. Nec ille. Sed et quidam Lactantius dicit q̄ multi ex
p̄bis. quia eternas esse animas tanq̄ in celum migraturi essent ipsi
manus sibi intulerūt ut euisippus. et zeno. empedocles et extra
tionis catho. Tercia et vltima ratio accedit. qz scz ex mozte mul
tipler bñficiuz nobis puenit. Vnde et venerāndus pater Ambrosi⁹
pluribus bñficijs enarratis subiūgit. In resurrectione quoz surget
eadem natura stipendijs moztis honoratior. Deniq; moztui qui in
x̄po sunt resurgent p̄mi dum in aera simul cum illis rapiuntur et
vivi. Nec ille pater. Post cuius dictū ut testimoniū habeam⁹ etiā
ab his qui foris sunt nequaq; iudico dictū tullij egregij locutoris
de moztis die loquētis reticendū. O inquit p̄clax. diez cum ex hac
turbe colluione decedā et ad illud diuinū aimaz cōcilium sece
dam. p̄ficiscar em̄ ad viros sapiētes et p̄cipue ad cathonē meū cu
ius corpus a me fuit crematū. quo nemo nat⁹ est melioz. nemo pie
tate p̄stantioz. Nec homo ille gentilis. quid si fuiſſis fidelis. Vñq;
tunc qñ dixit. secedā ad illud diuinū aimaz cōcilium potius dixiſ
set. accedā ad illud diuinaz p̄sonaz atq; angeloz familiare con
tuberniū. qñ dixit p̄ficiscar ad viros sapientes pot⁹ dixisset ad vi
ros sanctos et beatos deo lapide fruētes. et qñ dixit p̄cipue ad ca
thonē meū quo nemo natus est melioz potius dixisset ad iohannez
zacharie. quo nemo natus est sanctioz. vel ad iohānē zebedei quo
nullus purioz. nec x̄po et eius matri familiarioz et dilectioz. Nes
igitur x̄pani gloriemur de mozte qua p̄ficiscimur ad dominū deū
nostrū dominū vniuersoz ac ad gloriofam eius genitricē reginam
virginū et generaliter ad societate ciuiū supnoz. Nec causetur q̄s
longam moztā in purgatorio facientē ad tardius pueniendū. Nima
rum extra hoc videt⁹ illud iohannis esse dictum. Venit hora et nūc

est quando moztui audient vocem filij dei et qui audierint uiuent
quippe dilationis tempus respectu eternitatis adeo est modicū q̄
videtur quasi nūc finiri et nihil distare reputandū. cui⁹ p̄ius simi
le per cognatam meam est dictum.

Capitulum tricesimū continet consolationes super instanti agone
moztis et derelictione vite p̄sentis.

Tricesimo post p̄missa ad illam illustre sepe dictā domi
nam consolationem accessit et alius tristis sup agone suo
instāte et derelictione p̄sentis vite admodū perturbat⁹

Cui illa ad consolandum eum de suis puellis septem as
signauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice homo tuus interioz gaudere debe
ret in agone. eo q̄ a malo socio vel ab hoste. s. ab exteriorē.
qui occupat aduersus sp̄ritū liberatur. Sed q̄ nūc tristis est aimā
tua in agone vel circa. saltē vsq; ad moztē hoc eo quidē reoz esse
quo te credis cum diues sis ingentia relictur. nec es memoz supra
traditionis neptis mee que ex magni atq; magnanimi anthonij sēa
rentia dicebat. Nemo cū despererit munduz reliquisse se arbitretur
ingentia. Exiturus igit⁹ e mūdo scias nō esse ingentia que reliques
quod quidē videres clarus si cōstaret tibi p̄ntis et future vite dif
ferentia. Audi quid tibi dicit q̄tum ad vtrunq; illustris Seneca.
Magna inquit existimas esse que relicturus es postposuisti illā se
curitatem ad quā iturus es. retinet te hui⁹ vite fulgoz a qua transi
turus es tanq̄ in sordida et obscura casurum. erras. ex hac vita ad
illam ascenditur. q̄ interest inter splendore et lucem. cum hec cer
tam originem habeat atq; suam. ille niteat ex alieno. hoc interest
inter hanc vitam et illam. Nec fulgoze veniete extrinsecus p̄cussa
est statim crassam illi faciet ombzā quidquid obstiterit illa suo lu
mine illustris. Nec seneca. Et ecce vir ille gentilia q̄ntum ad ea ap
p̄ropinquat que sperare habz homo fidelis. s. nō se casuz in fetida
et obscura. s; puentur in lucē sanctā et securā. que admodū a x̄po
p̄cipimus p̄o aimab⁹ defunctorū dicētes. libera aias ne absorbeat
eas tartarus. ne cadant in obscura. sed signifer sanct⁹ michael re
p̄senter eas in lucem sanctā. et subiūgitur fac eas trāsire de mozt
te ad vitam que scz suo lumine est illustris. nec eclipsari potest ad
modum vite p̄sentis per crassam ombzā peccati vel tenebre in
fernalis. Vnde hec vita p̄sens q̄ntumcūq; ex alieno fulgeat tamē
secundū se non res ingens est. sed exilis. de qua fidelis agonisans
habet non cadere. sed ascendere ad lucem patrie celestis.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice forte tristis circa agonem eo
maxime q̄ relicturus es post te vrozē dilectam atq; p̄lem im
prouisam. Sed tu sup dñm qui pupilluz et viduam suscipiet. facta

cogitatu tuum. Iactent et ipsi si sint adulti cogitatum suum et ipse
eos enutriet. An deceptorum est dictu prophete id suadentis. Absit
Est enim fidelis propheta domini et ipse dominus vocatus est fidelis et verax.
estque pius et misericors. Iacta ergo secure super dominum cogitatu tuum
et ipse te enutriet. te inquam in celo in tua. et te etiam in persona plis in
terra. Si enim amicus est aliter ipse et filij artioris amoris necessitu
dine tibi sunt astricti. et viscerosius dilecti. quemadmodum ad spuales
filios ait magnus Anthoni. O viscera mea. sequitur verbum prophete
et ad ipsos filios tuos esse extendendum. Ita sane ut super dominum cogita
tum tuum iactante ipse te enutriet in te. Vtque te enutriet et in ipis
pferum si mater non esset que te decedente ipsos nutrire posset. necesse
enim est pie credere quod ipsos in hoc casu dominus assumeret. quemadmodum
dixit propheta pater meus et mater mea dereliquerunt me. dominus autem
assumpsit me. Nunc igitur pro illis. iacta tuum precipue qui rois usu ca
rentis suum non habent que super dominum iactent cogitatu. Siquidem in fide
parentum baptizati sunt quod sufficit in hoc statu ad nutriendu eor
ad vitam eternam. cur ergo non sequeretur id quod minus est. scilicet quod ipsi in fidu
cia et spe tua pro ipis sint puii pro dominum. et enutriti quo ad vitam temp
alem. Sit igitur cogitatus tuus pro ipis huiusmodi. O domine pastor
eternae pastore bone. ecce hij filiolii mei sunt filiolii tui et magis tui
quos dedisti michi deus. quos nunc reddo et commendo tibi. sunt pau
perculi tui tibi derelicti. scio quod tibi derelictus est pauper ophano tu
enis aditator. sunt ouiculae tue. ne pastor oues deserat. Peccine cog
gitans quaque volucres celi pascit. ac quinq panibus quinq milia
hoim pascit plene confides in domino quod ipse plerum tuam enutriet et nequa
quam deseret vel relinquet. Iam magis spua quam plerum tuam non modo vo
lucrum sed creaturam rationalem suam quidem formatam ad ymaginem.
Rursum cogita si potes et illud verbum prophete. Dominus regit me et
nihil michi deerit in loco pascue. ibi me collocavit. Sit hec vox si
ne voce propria plis tue te pro ipis dicente. Dominus regit me cum me pro
sus nec sciam nec possim regere. sed eo providente nihil michi deerit in
loco pascue ibi me collocavit. Denique si his ut poteris circa ago
nem promissis decedas firmiter tene et nullatenus dubites quin vel
deo corda fidelium mouente ipsorum fidelium pietas et deuotio pascet
et enutriet plerum tuam ac si necesse fuerit etiam eorum matrem.

III. CONSIDERATIO.

Ercia puella sic ait. Nescis o homo agonizans quod mori contingit
in egressu anime a corpore. qui egressus anime iuste merito debet fi
eri cum iocunditate. Audi hugonem illum regulari illi vocatoni qua
dei filius suam matrem de hac mortali vita tanquam de aspera hyeme
vocauit taliter alludentem. Hyems inquit transijt. En anima sancta age
quod vis. mundus transit et occupascencia eius. Cur diligatur quod
transit. cum diligendum non esset. etiam si maneret. Nam cum stare
nocuit. cum transiret deceptus. in altero crudele. in altero fallax.

Audi ergo potius unde gaudeas quam hyeme transijt. ymber abiit et
recessit. quod est hyems. Nonne mortalis vita quam corruptiois sue tor
por constringit et ignorantie caligo obnubilat. Ad agendum quippe
bonum est pigra. et ad proficiendum nubila. et ubi est ymber. Nam ge
lu quidem interius constringit. ymber autem extrinsecus ruens dissoluit.
ymber igitur in his quod propter ingentem corruptionem quotidie molesta
ingruunt. Egredere ergo cum iocunditate. nec dum tibi videat car
nis corruptibilis indumentum morte deponere. exilium euadis. ab
eruna liberaris. Nec ille regularis. Huius sane considerationi hoc
adici poterit quod scilicet anima quasi quodam habitu corporali substantia super
induta turpem videtur habere et grossam tunicam rusticana. a qua
pecie diuine defluunt. Quippe partes corporis sunt materia testan
te mundi primo diuine fluunt et defluunt. et si durante vita pro partes re
fluentes quasi pro pecias restauratur ille non sunt ita pure nec ita pro
porcionate sicut pecie seu partes defluentes et depdite. quare tale
rusticanum indumentum deponere. non debet ipsi anime esse graue. sed io
cundum magis sub spe certa stolis glorie citius recipiende.

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O amice multum pro omnem modum pot te ago
nizante solari spes vel res de experientia gratissimam. visionum
vel aliorum effectuum in morte contingentium. de quibus scribit egre
gius pater Gregorius. Olerumque inquit iustis contingit ut in morte sua
sanctorum precellentium visiones aspiciant. ne ipsam mortis sue penalem
sententiam timeant. Sepe quoque animabus eorum exeuntibus solet
dulcedo laudis celestis erumpere. ut dum illam libenter audiunt
dissolutionem carnis ab anima mime permittantur sentire. Nonnunquam
vero in solatione egredientis anime ipse etiam appere solet actor et
retributor vite. aliqui vero anime meritum non in ipso egressu suo ostendit
dicitur. post mortem vero citius declarat. Unde et sancti martires ab
infidelibus crudelia multa passii sunt. qui tamen ad ossa sua quoti
die signis et miraculis clarescunt. Quid igitur et viris sanctis ob
esse putatur si admodum dure moriantur. et est fortassis eorum culpa non
nunquam licet mima que referari debeat in morte ipsa. Nam etiam legis
tur quod vir dei contra samariam missus. quia pro iobediencia in itinere cor
medit. hunc leo in itinere occidit. et postmodum leo iuxta asinum ste
tit et de cadauere non comedit. ex quo scilicet ostenditur quod iobediencie pec
catum in ipsa morte fuerit laxatum. quia idem leo quem viuente pre
sumpsit occidere contingere non presumpsit occisum. Olerumque vero de
culpibus mimis ipse solus pauper egredientis animas iustorum purgat. si
cut viro sancto cuidam accidit. quia scilicet ad mortem veniens vehemen
ter timuit. sed post mortem discipulis in alba stola apparuit. et quod pro
clare susceptus sit indicavit. Nec Gregorius.

V. CONSIDERATIO.

Vinta puella sic ait. O amice adhuc permultū poterit te agere infantem solari. hoc quod venerabilis pater jeronim⁹ ei qd de visionibus p̄mittitur vel in parte de ordans scribit ad Eustochium. O inquit virgo regredere queso paulisper de carcere. ac p̄ntis laboris mercede an oculos tuos depinge. quā oculus non vidit. nec auris audivit. nec in cor bois ascendit. Qualis erit illa dies cum tibi māria mater dñi choris occurrat comitata virginis. cum post mare rubrū p̄bone submerso cum exercitu suo tenes timpanū p̄cinet respōsuris. Cantem⁹ dño glo zc. Tunc tecla in tuos leta volabit amplexus. tūc et ip̄e sponsus occurret et dicet. surge et veni colūba mea. iam em̄ hiems trāsiit et recessit zc. Tunc et angeli mirabunt. et dicēt. que est ista que p̄greditur quasi auroza zc. Videbūt te filie et p̄dicabūt regie et laudabūt. Sara cū nuptis obuiā veniet. Anna cū viduis. pueri quoq; clamabūt. Osanna in excelsis quous te vana seculi delectat ambitio. sic mente trāsgredere ad paradysum. Nec dictus pater.

VI. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O bone frater solationē accipe nunc etiā ex epistola scripta francoz regi in morte filij i qua sic habet. Occurrūt vūq; iustoz animab⁹ et angeli et sancti sicut ecclesia postulat in exequijs defuncti. Subuenite inquit sancti dei. occurrite angeli dñi. Ipsas iustoz animas exeuntes a corpōib⁹ adiunāt boni angeli modis tribus. Primo scz quia p̄ferūt eis aliquid p̄ quod obliuiscunt affectus quē habēt naturaliter erga corpus. Nam illo pondere dilectionis s̄m Augustinus deprimitur naturaliter ut exeant inuice. etiam si penitus sint purgātē. a quo pondere angeli eas abstrahunt dum eas ad gaudiū paradysi plus et plus desiderandū puocant et accēdunt. Ita q̄ libenter et defacili exeunt. Iuxta illud deuteronimij. Letare zabulon in exitu tuo. Secundo quia demones arcēt ne illas exeuntes impediant. Iuxta illud ps̄. Sup aspidem et basiliscū. zc. qm̄ angelis suis mandauit de te zc. Tertio quantum ad quāsdā priuilegiatas animas quas assumpto corpore visibiliter in celum deferūt. ut animā beati martini. et beati bñdici. et plures alias p̄pter hec omnia canit ecclesia. chor⁹ angeloz eas suscipiat. et in sinu abzabe eas collocet. Nec in p̄dicta epla.

VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O frater si post omnia p̄missa p̄ sorores meas tradita nōdum plene solaris. eo forte q̄ nihilominus p̄pter insinuatōes demonum temptationes et impugnationes apud te cogites bella mihi video. nec sum cert⁹ de adiutorio oportuno. Erras omnino nisi tu non velis adiutorium tibi p̄missum i nuocare. Cuius inquit. Profecto illius virginis que fulsa fide iudicem maxentium non formidabat. katherinam loquor. de qua canit ecclesia. Imminente passione virgo hoc interserit. assequatur. Ihesu bone quod a te p̄uerit suo. quisquis in agone memor mei fuerit.

puella qui p̄mittitur
propheta. b̄r. h̄uane. c.

Sed quid. Certe ad ip̄am facta est vox celitus eam asserēs exaudis tam. Hanc igitur in agone tuo iuocā. s̄ sup omnia reginā virginū. de qua sic ait pater clareuallis. Ille solus o virgo beata tuas laudes sileat. qui te fideliter inuocatā sensit vñq; i suis necessitatib⁹ si bi defuisse. et qd mirū si inuocata adest. q̄ etiā non vocata p̄sto est. Audi rursus eundē patre. Si in q̄ criminum imanitate turbaris. si cōscientie feditate cōfusus. si iudicij horrore perterritus. si baratro desperationis absorptus. mariā cogita. mariā inuoca. non recedat a corde. nō recedat ab ore. nam ip̄am cogitans non erras. ip̄am rogans non desperas. Nec ille pater. P̄ijs itaq; p̄cellentib⁹ aduocatis maria. s̄. et katherina deuote inuocatis poterit aima tua in porta exitus sui a corpore inimicis suis (si quē senserit aduersantem) audacter insultare. quemadmodum docet pater clareuallis. qui sic dicit. Felix aima que fiducialiter sic loquitur inimicis suis i porta. quid hic astas. cruenta bestia. nihil in me funeste repies.

bea?

idem.

9

Explicit liber decimustertius de cōsolatione theologie. Incipit decimusquartus dicens cōsolationū remedia cōtra turbationes que opponuntur bone ip̄ius aime dispositioni seu cōditioni. Capiculum p̄imū continens solationes sup ingenij duricia et obtusitate.

Vartodecimo post p̄missa decem tristibus ad p̄ncipalem dominam solaticem supradictam accedens tibus p̄imo omniū vñq; ex eis cōquestus est de ingenij sui duricia. Cui illa p̄tinus de suis puellis cōsolationis gratia tres adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice de duricia ingenij nō debes multum turbari. Vis scire quare. Ecce cuius finis bonus ip̄m quoq; bonū esse affirmat. ad finē igitur spectandū est. Sed quid. Profecto ubi donū sciētie cuius v̄sus negligit. plagaz dei est occasio. quippe seru⁹ sciens voluntatē dñi sui et nō fatiens plagis vapulabit multis. ibi cum sciēdi desiderio tarditas atq; labor p̄ cōsequens sciētiā acquirēdi finē meretur maioris p̄mij. Audi illū ps̄. derum. Quidā inquit dei iudicio donū sciētie. quia negligit accipiunt ut durius de rebus creditis puriatur. tardiores aut̄ ideo qd scire cupiūt difficulter iueniūt. ut p̄ maxio exercitio laboris maximum p̄miū habeāt retributionis. Audi quoq; et Gregoriū. idcirco desidiosus ingenij sepe accipit ut de negligētia iusti p̄niatur quia quod sine labore assequi potuit scire cōtenit. et ideo nōnunq; studiosus tarditate intelligētie p̄mitur ut eo maiora p̄mia retributionis iueniat. quo magis in studio inuentionis elaborat. Nihil ergo est in terra sine causā quando et studioso tarditas ad p̄mium proficit. et desidioso velocitas ad supplicium crescit.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Aduertat karissime pro tua solatione quod ingeniosi habent in capacitate. hoc habet hij qui duri sunt in tenacitate. Vis hoc exemplo scire. Ecce aqua figurā quā p̄ impressionē cito capit equē cito p̄dit. ferrū autē p̄ duriciā. aut cera dura figure impressionē difficulter capit. captā autē seu receptā facile nō amittit. Sed quid. Profecto multo melius est hoīem hoc q̄ legitur vel docetur d̄ difficulter cape et capta firmiter retinere q̄ leuiter cape et que capiunt̄ citius p̄dere. Huic nimis concordat illud poeticum. Non minor est virtus q̄m querere parta tueri. sed supple maioris est virtutis.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O carissime si durus es defectus remediabilis est. Quibus inquires modis. Certe labore et oratione. Vis scire q̄ labore. Attēdas illud poeticū. Labor improbus omnia vincit puta si durū tuū ingenii laborioso et frequēti exercitū stiloꝝ acuti studij exaretur. Nimis sicut dicit insignis boetius. Diligētia cuiuslibet opis obruitas pmollit. Vis scire q̄ etiā et forte plus oratione. Ecce viam sciendi p̄ orationem p̄uam nedū viri catholici. Sed gentiles etiā et iudei apprehendisse noscuntur. et ut de plurimis paucos exprimā cōstat legenti platonē illū in thimeo qui vir gentilis erat q̄ ipse quidē iudicabat q̄ omnē actionē p̄cedere deberet oratio et tunc maxime q̄n aliquid magnū v̄l ambigū est tractandum. et nihilominus q̄ in omnibus siue maximis siue minimis diuinū auxiliū debet implorari. Magis autē digne vir catholicus p̄fatus. s. boetius inducto ad hoc platonē eandē sciēdi viā apprehendit sic dicens. cum v̄l in thimeo platonē n̄ro placuit in minimis quoq̄ rebus diuinum p̄sidiū debeat implorari inuocandū re. oim p̄rem. quo p̄termissio nullum rite fundat̄ exordiu. hoc boetius cuius ob hoc in metro talis sequitur dei patris inuocatio. Da pater augustā mētis cōscendere sedem. Da fontē lustrare boni. da luce repta. In te aspiciunt os animi defigere visus. discite terrene nebulas et pondera molis atq̄ tuo splendore mica. iudeus quoq̄ ille philo doctissimus eandem apprehendit sciēdi viā postmodū p̄ ecclesiā visitatā. Deus inquit p̄m meoꝝ. da mihi sediū tuarū. assistit̄ sapiētiā. mitte illā de caelis a sede magnitudinis tue. ut mecum sit. et mecum laboret. ut sciā quid acceptū sit apud te. Deniq̄ eandē viam tenuit noster aquinensis. Nam ut de ipso legitur quoties disputare. legere. scribere. vel dictare voluit p̄t̄ ad orōis secretū accessit et inde surgēs. inuenibat sic in p̄mptu q̄ scriberet vel dictaret. ut q̄si in libro aliquo didicisset. Nam ut socio suo secreto reuelauit et secretū q̄diu vixit seruari voluit sciētiā suā non tam hūano ingenio et studio q̄ orōnis subffragio diuinitus impetrauit. Quid plura. Nōne et euāgelista iohēs qui p̄t̄ euāgelij fluentia de ipso sacri p̄toris fonte

12
262
potauit. nihilominus tandē scripturus euangeliū ut concederetur ei digna scribere dñm p̄cabatur et trium ob hoc dieꝝ. ieiuniū indicabat. Et quid miri. Nam et bugo ille regularis similē tradens sententiam. Non inquit cōfidat p̄dicatoꝝ vel auditoꝝ verbi diuini de acumie igenij. de subtilitate scrutiniij. de sedulitate studij. s̄ magis cōfidat de boitate dei. de pietate orac̄li. de hūilitate cordis itimi.

Capitulū secundū dñes consolatioes sup defectu memorie.

Secundo post p̄missa ad p̄dictam dñam cōsolatricē accessit et alius tristis et ei de defectu sue memorie est questus Cui illa tres de suis puellis solationis grā deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice nō turberis de defectu memorie Nempe si latā haberes memoriā magis restrictā p̄sertim quo ad res ignobiles deberes optare teq̄ ad pauca et nobiliora reducere. Quis em̄ sane mētis scriniū aureū accomodaret reb̄ ignobilioribus in eo reponēdis puta luto v̄l stercoꝝibus. Nullus inquires Sed quid. Certe scrinium hūane memorie auro est nobilius et receptiuum sapientie que p̄ciosior est auro et om̄i lapide p̄cioso. omne em̄ aurum in compatione illius barena est exigua et tanq̄ lutū estimabitur argentū in cōspectu illius nec compabo illi lapide p̄cioso Restringas ergo memoriā tuā et reserues dictū scriniū sapientie in create in te collocāde. cetera autē p̄sertim harene et luto comparata et que paulus reputabat velut stercoꝝa. tuā memoriā nō occupent tanq̄ indigna in ea cōseruari. dicas potius cū psalmista. memor fui dei et delectatus sum. Sic possideat cor tuū. Sis p̄pter grām cōsequendā. ut alter thobias memor dñi in toto corde tuo. an nō poterit solus cor tuū totū memoriā occupare. Potesit v̄tq̄. Non curas igitur si se non ingerāt rane et cinipbes id est scientiole his rebus compabiles. habeas deum in toto corde tuo. et in tota mente tua a meminisse dicta. eo mō quo petit ecclesia solū deū pura mente sectari. Non turberis erga plurima in tua memoria reponenda. non turbens inq̄ sicut martha. Doꝝro vnū est necessariū. Maria optimam partē elegit. s. solū dñm suum. De quo hugo ille regularis loquēs aime. Vnum inquit agnosce. vnū dilige. vnū sequere. vnū apprehende. vnum posside. Gaude si memoria tua sit sicut esse debet intelligentia tua sicut et volūtas tua. vnū agnosce inquit ille. s. intelligentia mediāte. vnū dilige. s. mediāte volūrate. et vnū posside sc̄ in scrinio vel archa archane memorie. quēadmodū etiā p̄ intellectum suadet paulus. Non plus s̄ape q̄ oportet s̄ape. s̄ s̄ape ad sobrietatē. Sed et magis se restringens seu determinans sic dicebat. Non iudicauit scire me aliquid inter vos nisi xpm̄ ihm et hunc crucifixum. Nos tñ addam̄ et matrē eius dicēte angelo. Accipe puerum et matrem eius. quippe de illa canimus q̄ assumpta in celum.

sui memoriam immemor nequaquam existat. Sane huius additio seu ad memoriam admissio non est promissa contraria nec superflua sicut nec alia una cum ipsa ad christum ordinata praesertim necessaria et utilia. quia ubi unum propter alterum utrobique est unum est. Sed si memoria tua tanquam infirma non capit superflua nulla de hoc sit tibi cura unde cum hoc perveniat. siue natura. siue etate. siue infirmitate. Quod si per hoc fortassis delirare iudicaris bene tecum agitur. Nam delirus senex a statibus et officiis admodum ipsi a se periculosus facile supportatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Audivisti nunc sororem meam quod ad unum tantum memoriam tuam accomodes exortantem. et certe ad hoc te multum promovet. si tua memoria ad multa non sufficit memoriter capiendae. imo ipsa multorum amputatio iuxta illud sapientis patris consilium. Etili ne in multis sint actus tui mentem tuam eleuat ad dictum unum et omnium summum memoriter retinendum. Audi gregozij pape egregium exemplum supra per neptem meam recitatum. Quod inquit extra se spargi propter disciplinam mens non potest. eo super se intendere per perfectum amplius potest. quia et in altum crescere arbor cogitur que per ramos distendi prohibetur. ut cum rivus fontis obstruimus. flueta surgere ad superiora renocamus. Dices forte contemneris de dei memoria per alios multis. Sed quid determinabit me ad unum cum exclusionem multorum. Certe hoc te determinabit quod ut promissit soror mea unum est necessarium quod etiam est per omnibus delectationis carum. Dicente psalmista antonomastice. Memor fui dei et delectatus sum. nec hoc mediocriter sed usque ad spiritus in exercitio contemplationis salutarem defectum. delectatus sum inquit et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Nonitque illud unum si cordi impressum habeatur. non multorum tantum. sed vices supplere omnium. hinc enim de ipso in figura dicit scriptura. Omnia simul in te uno habentes. Denique vocatum est nomen eius admirabilis deus fortis tanquam eius qui propter mirabilia que fecit fortis est ad inanimandum se per ceteris hominum memoriis. quippe secundum publicam traditionem et experientiam quanto aliqua sunt magis mirabilia. tanto sunt etiam magis memorabilia. Hinc deo loquens psalmista. Memor inquit ero ab initio mirabilium tuorum.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Erater carissime de labilitate memorie tue non curberis. Nam defectus iste remediabilis est multis modis. quibus inquit. certe nodo cinguli. manu cruce vel alio signo in margine libri ammonitione serui uxoris vel socii arte scribendi arte tradita in rethorica tullij ne dicam arte quicumque illicita vel superflua que absit ab usu boni viri. Licet autem usu remediandi deesse non solum de defectu fortis memorie est remediabilis. sed est etiam contra errores sepe valde utilis. valet enim contra accidentia bone memorie. cui inter alia accidit presumptio qua viri bene memores suis memoriis iniunctes presumunt. absque hoc quod libros respiciat in casibus multotiens periculosa

12. 263
requisiti. dare responsa quibus ipsos consultantes ducunt in errores presumunt quoque scribendi libros. allegare falsas licet a se opinatas auctoritates. Contra autem recognoscetes se esse labilis memorie libros in hominum diligentius respiciunt nec indigeste allegare vel proferre presumunt. ne iuxta dictum aristotelis modicus error in principio maximus sit in fine.

Capitulum tertium continens consolationes super stulticia ac super dementia habente lucida intervalla.

Terzio post promissa ad dominam consolatricem antedictam accesserunt duo tristes quorum unus de stulticia alter de interpolata dementia est conquestus. quibus illa ad consolandum eos de suis puellis quatuor assignavit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella ad primum tristem sic ait. O homo qui de stulticia queris. vel stultus es in veritate. vel solum mundi reputatione. Si stultus es in veritate de stulticia non turbaris. nec super stulticia remedio indiges consolationis. eo quod te sapientem esse arbitraris iuxta proverbium salomonis. Sapientior inquit sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias ubi dicit ordinarius apparatus sapientior sibi videtur stultus septem viris septiformi gratia imbutis qui loquuntur sententias sacre scripture. Immo inquam stultus se reputat sapientem quod itidem dicit salomon. Stultus cum insipiens sit. omnes stultos estimat.

Porro si stultus es solum mundanorum hominum estimatione. sit hoc tibi pro maxima consolatione quod. scilicet ex hoc sequitur. quod non sis veraciter stultus sed sapiens apud deum. Si vero nihilominus propter stulticiam apud mundanos estimata te manet tristitia. Peccine te poterit consideratio consolari quod. scilicet gaudere habes magis quam si polleres tota sapientia mundiali. utpote quod gaudere habes de aliquo meliori. Quid inquit est illud ecce mundialis sapientia inflat et extollit. sed stulticia in te tantum estimata te humiliando deprimat et inflationem siqua inest tollit praesertim si frequenter estimat. tunc enim frequenter humiliat. frequenter autem humiliatio via est ad virtutem humilitatis. sicut lectio ad scientiam secundum patrem clarevallens. Sed quod Certe virtus humilitatis imo gradus unus illius virtutis praestantior est quam tota sapientia mundialis. quippe illa est vera stulticia apud deum. quod igitur illa stulticie tue tantum estimata non sit perigenda. sed magis econverso docet paulus vas electionis. quod inquit stulta sunt mundi elegit deus. ut confundat fortia. De sapientia nunc mundana affirmat contrarium. Sapientia inquit huius mundi stulticia est apud deum. scriptum est enim comprehensam sapientes in astutia eorum. Et iterum dicit. dominus novit cogitationes sapientium quoniam vane sunt. Itidem quoque dicit per dominam sapientiam sapientium. et prudentiam reprobo. nonne stulta fecit deus sapientiam huius mundi nam quod non cognovit mundus per sapientiam deum. placuit deo per stulticiam praedicationes saluos facere credentes.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater nōne iam p̄ forozem meam didicisti q̄ sapientia seu prudentia mundialis inflat et extollit. Stulticia aut̄ seu imprudentia mundiali prudentie opposita humiliat et deprimit. Sed que sit horū differentia. si vis scire videas in quo aut quō prudentia mundialis extollat. Ecce experientia docet q̄ reputari facit. honorari facit. in negociationib⁹ lucrari facit. in auro et argento diuites facit. in mundo dñari facit. plurimos prelatos facit. nōnullos reges cōstituit. et hos et alios ea p̄ditos multum timeri facit. Sed hec quid sunt inter t̄atos. id est inter stultos minus reputatos. sed apud prudentes seculi humiliatos et depressos. non aut̄ dixerim inter tantos s̄m q̄ntitatē discretā. p̄to q̄nto stultorum infinitus est numer⁹. s̄ inter t̄atos dixi id est inter tā magnos p̄pter humiliationem que stulticiā sequitur in virtute hūilitatis factos. Nec quippe hūilitas licet in exteriori appentia sit mime quā uicatus t̄n̄ in existētia est maxime virtutis. quap̄pter magnos cōstituit ip̄os mundi stultos. Ip̄ius em̄ virtus sua magnitudine dyabolum vincit et pompas insidiarū et laqueorū eius. queadmodū habita uisione q̄ totus mundus dyaboli laqueis esset plenus. et que sito quis posset eos euadere resp̄osum est diuinitus q̄ humilitas. Vñ s̄m scripturā stultos deus elegit. elegit inq̄ eos ad statū altissimum celestis beatitudinis. nam et ip̄so deo teste qui se humiliat exaltabitur. et sublimis erit valde. ut qui hic fuit in ymis valde in celo sit sublimis. ubi potissime illa scriptura de deo loquēs uerificatur ponit humilem in sublimi.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O frater de stulticia fatē illa que prudentie carnis opponit̄ seu multe astutie que abusu sapientie vel prudentie a nōnullis appellat̄ nequaquā turberis. ob hāc em̄ apud deum et homines meliore sorte sperare poteris. hoc uidetur salomon sapientissim⁹ innuisse. Vidisti inquit hoīem sapientē sibi uideri magis illo spem habebit stultus. s̄ sibi s̄m gloriā utpote q̄ nō innititur sue prudentie tanq̄ astutus. et super se reflexus. nōne em̄ iste melioris spei debet esse apud deū q̄m si sibi inesset que ei opponit̄ prudentia carnis. certe sic dicere paulo. Prudentia carnis mors est. prudentia aut̄ spūs uita et pax que. s̄. stultum hōmī sapientē efficit ut paulus innuit. Siquis inquit inter uos uidetur sapiēs esse in hoc seculo. stultus fiat ut sit sapiens. Docto si vis scire q̄ etiam stulticia ista q̄ multe astutie opponit̄ hoīem cui inest in maiori spe cōstituat etiā apud hoīes. q̄ si multū sapiēs uideret̄. Audi salomonem. Agnouit inquit q̄ in multa sapientia multa sit indignatio. Nepe qui sibi sapiens uidet̄ tanq̄ astutus innitēs prudentie sue sup̄ se reflexus. is alijs indignat̄ tanq̄ inuidus et supbus. s̄ et alij plurimi ei indignatur timetes eius astuciam et deceptiones et ei⁹ detestantur inuentiones ip̄os impediētes. quo fit ut spe quā habet ad

12

267

Vis ergo scire qua ex materia. certe ex illa li⁹ nozum materia quorum in ordo conscientie tue plurima foras inuenies succreuisse. Audi magnū p̄em Augustinū mirabile hāc materiā tibi indicantē uidelicet uicia tua et passiones e quib⁹ arte quadā scalā tibi optimā fabricabis. Nepe de xp̄i loquēs ascensione. Dicit illū inquit quōd possimus ascēdam⁹ et corde seq̄mur illū affectuq̄ p̄ter. ascēdam⁹ autē si unusquisq̄ n̄m uita et passioēs subdere sibi studeat. ac sup̄ eas stare assuescat et ex ip̄is sibi gradū cōstruat quo possit ad superiora cōscendere. eleuabūt nos si fuerint infra nos de uicijs n̄is scalas nobis facimus. si uicia calcemus. Nec pater ille.

Capitulum septimum continens consolationes super iracundia seu passione ire.

Optimo post p̄missa ad dñam consolatricē p̄memoratam accessit et alius tristis et conquirebatur se multū pati ratione iracundie sue siue ire. Cui illa ad cōsolandū eū de suis puellis tres deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur cōquereris de iracundia tua seu passione ire q̄ tibi facta est p̄ficua rōne hōde uictorie. Nepe sicut si paulus stimulū sibi datū n̄ sensisset nō tam gloriofā uictoriā q̄ nō mediocre gaudij portione ad coronā ip̄ius addidit habuisset sic etiā si iracundia seu ira q̄ tibi materia ē sp̄ualis exercitij careret. nec uictoriā coronandā obtineres. Nō cures igit̄ si p̄ iracundiā seu passionē ire cōtingat te moueri sciēs te p̄ hoc si uictor fueris ad coronam additamētu p̄moueri. Nimirū illa uictoria nō solū est deo gratia. hauridubiū s̄ etiā in hoc mōdo a sanctis uiris est magnifice cōmēdata. Audi gloriū antistitē Ambrosiū. Dreclax inquit est motum tempore cōsilio. nec minoris uirtutis dicit̄ cōhibere iracundiā. indignationē cōpescere. q̄ oīno nō irasci. cū plerūq̄ id leu⁹ istud foras estimet̄. Audi quoq̄ et cassiodorū. nec incassum. Nam melior est inquit qui vincit irā q̄ qui capit ciuitatē. S̄ esto q̄ passio quāq̄ p̄ualeat nec vincat̄ saltē hoc qd̄ inde fit eo minus imputat̄. Siquidem ex uenerabili pat̄ decretorū uoluntie q̄ quidq̄ calore iracundie fit uel dicit̄. nō est imputabile nisi assit iteratio uel p̄seueratiō.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scias o amice passionē ire nedum quāq̄ si p̄ualeat mereri ueniā. uel quādoq̄ si vincat̄ esse p̄ficuā. Verum etiā in plurib⁹ esse casibus necessariam. p̄sertim si a p̄ueniente rōne impet̄. Audi ioh̄em os aureū. Si inq̄t ira nō fuerit. nec doctrina p̄ficat̄. nec iudicia stant. nec crimina cōpescuntur. Itaq̄ q̄ cū causa nō irascitur peccat. patientia em̄ irrationabilis uicia seminat negligētiarū nutrit et nō solū malos. s̄ etiā bonos ad malū inuitat qui cū causa irascit̄ nō fr̄ irascitur. s̄ uicio. Nec ille ioh̄anes.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O frater nōne iam p̄ forozem meam di-
dicisti q̄ sapientia seu prudentia mundialis inflat et extollit.
Stulticia aut̄ seu imprudentia mūdiali prudentie opposita humiliat
et depimit. Sed que sit horū differentia. si vis scire videas in quo
aut quō prudentia mundialis extollat. Ecce experientia docet q̄ re
putari facit. honorari facit. in negociationib⁹ lucrari facit. in au-
ro et argento diuites facit. in mundo dñari facit. plurimos p̄ela-
tos facit. nōnullos reges cōstituit. et hos et alios ea p̄ditos mul-
tum timeri facit. Sed hec quid sunt inter tātos. id est inter stultos
minus reputatos. sed apud prudentes seculi humiliatos et dep̄sitos.
non aut̄ dixerim inter tantos s̄m q̄ntitatē discretā. p̄o q̄nto stulto-
rum infinitus est numer⁹. s̄ inter tātos dixi id est inter tā magnos
p̄pter humiliationem que stulticiā sequitur in virtute hūilitatis fa-
ctos. Nec quippe hūilitas licet in exteriori appentia sit mime quā
titatis tñ in existētia est maxime virtutis. quap̄pter magnos cōsti-
tuit ip̄os mundi stultos. Ip̄ius em̄ virtus sua magnitudine d̄pabo-
lum vincit et pompas insidiarū et laqueorū eius. quēadmodū ha-
bita visione q̄ totus mundus d̄paboli laqueis esset plenus. et que-
sito quis posset eos euadere respōsum est diuinitus q̄ humilitas.
Vñ s̄m scripturā stultos deus elegit. elegit inq̄ eos ad statū altis-
simum celestis beatitudinis. nam et ip̄o deo teste qui se humiliat
exaltabitur. et sublimis erit valde. ut qui hic fuit in p̄mis valde in
celo sit sublimis. ubi potissime illa scriptura de deo loquēs verifi-
catur ponit humilem in sublimi.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. O frater de stulticia saltē illa que pruden-
tie carnis opponit̄ seu multe astucie que abusue sapientia vel
prudentia a nōnullis appellat̄ nequaq̄ turberis. ob hāc em̄ apud
deum et homines meliozē sortē sperare poteris. hoc videtur salo-
mon sapientissim⁹ innuisse. Vidisti inquit hoīem sapientē sibi vide-
ri magis illo spem habebit stultus. s̄ sibi s̄m glosulā utpote q̄ nō
innititur sue prudentie tanq̄ astutus. et super se reflexus. nōne em̄
iste melioz̄is spei debet esse apud deū q̄m si sibi inesset que ei oppo-
nit̄ prudentia carnis. certe sic dicēte paulo. Prudentia carnis mors
est. prudentia aut̄ sp̄s vita et pax que. s̄. stultum h̄mōi sapientē effi-
cit ut paulus innuit. Siquis inquit inter vos videtur sapiēs esse in
hoc seculo. stultus fiat ut sic sapiens. Dozro si vis scire q̄ etiam
stulticia ista q̄ multe astucie opponit̄ hoīem. cui inest in maiori spe
cōstituat etiā apud hoīes. q̄ si multū sapiēs videret̄. Audi salomo-
nem. Agnoui inquit q̄ in multa sapientia multa sit indignatio. Ne-
pe qui sibi sapiens videt̄ tanq̄ astutus inimicis prudentie sue sup̄ se
reflexus. is alijs indignat̄ tanq̄ inuidus et supbus. s̄ et alijs plu-
rimi ei indignantur timētes eius astuciā et deceptiones et ei⁹ dete-
stantur inuentiones ip̄os impediētes. quo fit ut spe quā habet ad

Vis ergo scire qua ex materia. certe ex illa li⁹ nozūm materia quo-
rum in orzo d̄scientie tue plurimā foras inuētes succreuisse. Audi
magnū p̄em Augustinū mirabile hāc materiā tibi indicantē vidē
licet vitia tua et passiones e quib⁹ arte quadā scālā tibi optimā fa-
bricabis. Nepe de xpi loquēs ascēsiōe. Dost illū inquit quō possu-
mus ascēdam⁹ et corde seq̄mur illū affectuq̄ p̄iter. ascēdam⁹ autē
si vnusquisq̄ n̄m vitia et passiones subdere sibi studeat. ac sup̄ eas
stare assuescat et ex ip̄is sibi gradū cōstruat quo possit ad supiorā
cōscēdere. eleuabūt nos si fuerint infra nos de vitijs n̄ris scālā
nobis facimus. s̄ vitia calcemus. Nec pater ille.

Capitulum septimum continens consolationes super iracundia
seu passione ire.

Ep̄tmo post p̄missa ad dñam d̄solatricē p̄memoratam. ac-
cessit et alius tristis et d̄querebatur se multū pati rationē
iracūdie sue siue ire. Cui illa ad cōsolandū eū de suis pu-
ellis tres deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur cōquereris de iracundia tua
seu passione ire q̄ tibi satis est p̄ficua rōne b̄nde victorie. Nepe
sicut si paulus stimulū sibi datū n̄ sensisset nō tam gloriozā victoriā
q̄ nō mediocre gaudij portione ad coronā ip̄ius addidit habuisset
sic etiā si iracūdia seu ira q̄ tibi materia ē sp̄ualis exercitij carere-
ret. nec victoriā coronandā obtineres. Nō cures igit̄ si p̄ iracūdiā seu
passionē ire d̄tingat te moueri. scies te p̄ hoc si victor fueris ad cor-
one additamentū p̄moueri. Nimirū illa victoria nō solū est deo gra-
titudinū s̄ etiā in hoc mōdo a sanctis viris est magnifice d̄men-
data. Audi glosūm antistitē Ambrosiū. Dreclaz. inquit est motum
tempore d̄silio. nec minoris virtutis dicit̄ cōhibere iracundiā. indi-
gnationē d̄pescere. q̄ oīno nō irasci. cū plerūq̄ id leni⁹ istud for-
nus estimet̄. Audi quoq̄ et cassiodorū. nec incassū. Nam melioz̄
est inquit qui vincit irā q̄ qui capit ciuitatē. S̄ esto q̄ passio q̄nq̄
p̄ualeat nec vincat̄ saltē hoc q̄ inde fit eo minus imputat̄. Siqui-
dem ex venerabili pat̄z decretorū volumine q̄ quidq̄ calore iracū-
die fit vel dicit̄. nō est imputabile nisi assit iteratio v̄l p̄seueratiō.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Scias o amice passionē ire nedum q̄nq̄
si p̄ualeat mereri veniā. vel quādoq̄ si vincat̄ esse p̄ficuā. Ve-
rum etiā in plurib⁹ esse casibus necessariam. p̄sertim si a p̄ueni-
ente rōne imper̄. Audi ioh̄em os aureū. Si inq̄t ira nō fuerit. nec
doctrina p̄ficat̄. nec iudicia stant. nec crimia cōpescūtur. Itaq̄ q̄ cū
causa nō irascitur peccat. paciētia em̄ irrationabilis vitia seminat̄
negligentiaz nutrit et nō solū malos. s̄ etiā bonos ad malū inui-
tat qui cū causa irascit̄ nō fr̄ irascitur. s̄ vitio. Nec ille ioh̄anes.

III. CONSIDERATIO.

Erca puella sic ait. Scias rursus amice ad comendationem ire
quod sicut asserit thomas aquinensis de perfectione aliquarum virtu-
tum est ira sicut fortitudinis. ut dicitur in tercio ethicorum. Nec ille
qui etiam dicit quod ira quoniam dicitur voluntas vindicandi aliquid malefi-
cium. et sic ira non est passio proprie loquendo nec est in irascibili. sed
in voluntate et sic ira est in deo et in beatis. et fuit in christo. Alio modo
dicitur proprie ira passio quedam vis irascibilis que contingit ex hoc quod
appetitus sensibilis tendit ad defensionem alicuius quod apprehen-
ditur contrarium voluto et desiderato. et siquidem fit ex ordine rationis
insurgens vel ordinata ratione. sic dicitur ira per zelum et sic fuit in christo
Nec aquinensis. qui rursus dicit quod ira secundum quod est passio. non opponitur
mansuetudini. sed est materia eius circa quod. quia etiam mitis irascitur
quoniam oportet. Sed et plus in suis moralibus dicit. Non irasci in qui-
bus oportet insipientis est.

Capitulum octauum continens consolationes super tristitia orta ex er-
ronea seu nimis arte conscientia.

Capitulum post premissa ad predictam dominam consolatricem accessit
et alius tristis querendo se habere erroneam et nimis artem
conscientiam. Cui illa compatiens tanquam spirituale infir-
mitatem habenti nimis grauem de suis puellis consolationes
omnis gratia duodecim deputauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice scias conscientiam dupliciter esse
erroneam. Primo quidem eo quod nimis lata. Secundo vero eo quod ni-
mis arca. Vtrobique etiam modo a medio virtutis deuiatur. et erratur
in via morum. Verum si vis scire qui vel quales sint qui secundum pri-
mam errant conscientiam vel secundam. Profecto primo modo erro-
neam habet conscientiam homines peccatores et mundani. de quorum er-
rore Boeciana loquens consolatrix. Omnis inquit mortalium cura quam
multiplicium studiorum labor exercet. diuerso quidem calle procedit.
Sed ad unum tantum beatitudinis finem nititur peruenire. et ad vnum bonum natu-
ralis ducit intentio. et ab eodem multiplex error abducit. quippe si-
cut prius deducit. quidam mundanorum summam felicitatem constituunt in di-
uitiis. quidam in deliciis. quidam in dignitatibus et honoribus. quidam
in alijs similibus. de quibus omnibus dicitur per cum psalmista. Dixi semp-
ter hijs errat corde. Sed et salomon dicit in puerbijs. anime dolose errant in
peccatis hominum conscientiam habentes erroneam. scilicet qui viam morum faciunt sibi
latam que ducit ad perditionem similes sunt cuidam seni qui transire vo-
lens lignum transversaliter positum super ripam fecit ipsum berillo median-
te latius quam esset appere. quique pedem suum ad partem illam posuit
quam arte sua apposuit. et sic in aquam cecidit. Doctro qui secun-
do modo conscientiam habet erroneam. eo quod habet nimis arcam sunt illi fre-
quenter. qui de nouo ad deum sunt conuersi spirituales viri vel quicumque ho-

deuoti et cum hoc timorati qui sunt illis similes qui per pontem sa-
ris latum habent ire. quem tamen magus aliquis strictum eis ad similitudi-
nem fili vel calami facit apparere. qualis magus est dyabolus qui
hoc moraliter solet facere. Prefertim quam viam morum per purius me-
dium respiciunt. scilicet stantibus eis in tali puritate quod nec per toto mun-
do nec pro vita sua deum vellet offendere. sed via sufficienter lata
per medium purius inspecta appere posset arca. sicut econuerso via
arta per medium grossius puta berillinum inspecta apperet magis la-
ta. Plus autem quia timorati sunt veretur sicut job omnia opera sua siue
interiora siue exteriora. quorum conscientia erronea attenditur quoniam cir-
ca cogitationes interiores ratione quarum timent se in peccatum vel in
delectationem malam sensisse. quoniam attenditur circa vota. quoniam circa
alia premissa Prefertim iuramento firmata. quoniam circa confessiones ex
precepti integre faciendas. quoniam circa alia precepta. quoniam vniuersaliter
circa facta precepta. Quauis vero secundum premissa conscientia dici possit
dupliciter erronea. tamen de primo modo erronea. eo quod nimis lata. qui
quidem contritione confessione et satisfactione curatur hoc in loco non tra-
ctabitur. sed tantummodo de secunda que est nimis arca. que si for-
sitan te perturbat consolationes requiras a sororibus meis quarum in di-
cta subsequenter.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella in genere consolans tristem propter passionem conscien-
tie erronee perturbatum sic ait. O amice hoc te primo omnino consola-
tur quod conscientia erronea multum laudis habet. Nam quasi nihil est in ea de
malo culpe. sed solum error in intellectu seu apprehensiva virtute et multum
de perfectione. scilicet timor et amor dei. Vnde non sunt deridendi talem
habentes infirmitatem. sed magis laudandi utpote quos adeo vegeta
caritas et timor dei filialis. pro toto mundo nolent deum scienter
offendere peccato mortali. licet timor vehemens deum offendendi et
dubitatio de agendis nonnullos hominum incommode perturbet. quod lepram vel
morbum alium gravissimum eligeret. ut a tali essent infirmitate suppo-
si. quibus ob hoc multum est opatiendum. suntque grosse et benigne pra-
ctandi. quos nimis et hoc potest consolari. quod sua infirmitas est curabilis
quodque maximi viri hac infirmitate scrupulose conscientie visi sunt labo-
rasse. qui tandem curati fuerunt in toto vel in parte quorum quod plures
magni in sacra theologia doctores sunt effecti. Dices forte quis
aut quis me curabit. aut solaminis medicamentum mihi prestabit hac
infirmitate laboranti. Profecto si ex defectu provenit capitis aut
melancholice complexionis. expertum erit ad medium recurrendum. Si
vero ex causis alijs antedictis loco medici confessor aut consolari patientes
tratus et discretus requiratur. qui si et ipse vel quoniam eadem labo-
rauit infirmitate. tunc ceteris paribus optimus est et pre alijs requi-
rendus. Nimirum homo qui frequenter infirmitates patitur et me-
dicinis utitur etiam ipse quodammodo medicus efficitur. Dixi autem quod

debet esse latus ut conuenientes sciat discretionis cognoscere et per eas ligamen soluere intricata conscientie. Ad quod etiam valet quod naturaliter sic discretus quatenus partim per laturam. partim per discretionis industriam dictam habet infirmitate salubres quibus iuuare se possit regulas sciat dare. Dixi quoque quod consiliarius homini vel confessor patiens esse debet et infirmati operans. scilicet non arguendo ipsum ruditer de nimis longa et intricata confessione. vel ipsum repellendo vel sic dicendo. nihil est. fatuus est. Nam per verba huiuscemodi infirmus nime est adiutus. Quid ergo. Certe cum omni benignitate oportet ligamina soluere et dare ei regulas oportunas.

III. CONSIDERATIO.

Virga puella attendens errantem specialiter circa malas cogitationes sic ait. O carissime contemnas cogitationes homini. quatenus ratione times in peccatum mortale vel in eius delectationem consensisse si tamen non sint mortose nec cum deliberatione admisse vel cum complacencia habite que quis sint tamen incidunt tanquam musce in facie hominis impingentes abigende. non tamen hoc oportet nec expedire fieri spuendo vel te manu cruce signando. aut caput mouedo. vel alio tali signo. Sed quietus te habeas potius atque te ouertas ad aliquid boni cogitandum. precipue ad passionem christi vel ad virginis gloriose laudes et beneficia quo demones fugare poteris. qui haud dubius homini ingerat malas et imundas cogitationes. Has profecto quod contemnerere valeas. nec esse scrupulosus si non sint mortose. nec cum complacencia tibi veniant. hoc discas exemplo. Quauis enim publice excoicatus in ecclesia sepulto vel cimiterio locus ille reconciliari indigeat. non tamen si excoicatus eundem locum subito solum pertrahat absque mora.

III. CONSIDERATIO.

Virga puella conscientiam attendens circa vota sic ait. O dilecte si erronea conscientia circa vota habita te perturbat scias plura esse que circa hanc materiam conscientiam alleuiant. Primum quidem est quod secundum theologos. Votum est conceptio melioris propositi animi deliberatione firmata. Sed quid. Certe propter primam definitionem huius particula qua dicitur melioris propositi non potest secundum thomam de aquino votum fieri de malo nec de indifferenti sed tantum de bono et de tali bono ad quod quis alias non tenetur. Illud autem quod in aliquo euentu bonum est et in aliquo malum. non obligat nisi pro euentu bono. non pro malo. facit ad hoc verbum phidori hoc consideratis. In malis inquit promissis rescinde fides in turpi voto muta decretum. quod incaute vouisti non facias. impropria est promissio que scelere impletur. Rursum propter secundam promissam definitionem particula qua dicitur animi deliberatione firmata secundum doctores quicumque in angustijs subito et indeliberate aliquid vouent non sunt obligati. Ad quod quidem facit quod licitum est alicui

12 269
venire contra factum suum propter angustiam temporis ad deliberandum. prout nonnunquam legibus approbatur. Facit quoque ad idem quod licitum est alicui venire contra illud quod promisit feruore passionis prout decretorum in volumine reperitur. Ad vota igitur illa non teneris que fecisti cum non eras compos tui ratione grauis infirmitatis vel turbationis aut gaudij excellentis. Nec enim in tali gradu possunt esse quo ratio hominis est ligata ut ad deliberandum non sit potes. Nempe sic dicit boetiana consolatrix. Nubibus atris addita nullum fudere possunt sidera lumen. Tu quoque si vis lumie claro cernere verum. tramite recto carpe callem. gaudia pelle. pelle timorem. spemque fugato. Nec dolor afficit. Nubila mens est vincitque frenis. hec ubi regnat. Secundum quod in votis conscientiam tuam alleuiare poteris est quidem hoc. quod si non sint rationabilia. non teneris ad ea. Nimirum ex hoc venit quod secundum thomam aquinensem vota stulta ut de non peccando caput in sabbato et similia potius sunt deridenda quam seruanda. et magnus ille barbarus Albertus ad hoc addit quod si etiam pro honore fiant sanctorum seruanda non sunt quia cum idolatria similitudinem quandam habent. Venit quoque et aliud ex promissis quod scilicet secundum thomam antedictum. Si carnis maceratio ex voto sit promissa implenda est rationabiliter. ita ut natura non grauetur Sed quia in his que ad seipsum puniet de facili homo fallitur. ideo talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt seruanda vel premitenda. ita tamen quod si magnam grauem immineret et non esset facultas ad superiorum recurrendi non debet homo votum obseruare. Tertium est quod in votis tuam alleuiare poteris conscientiam quod secundum prefatum aquinensem. Quidquid votum fiendum impediret si prius esset etiam voto facto obligationem aufert. Unde si aliquid possibile cum vouetur postea fiat impossibile tollitur obligatio. ut si quis diues vouerit edificare ecclesiam quam postea paupertate superueniente perficere non posset non obligatur. Hoc tamen intelligendo quod si factus est oino impotens absolutus est a toto. Si autem ex parte ita quod totum perficere non potest tunc remanet solum obligatus ad id quod potest. et non ad aliud. Nec sicut doctores antedictum. Denique quartum quod conscientiam alleuiat eius qui ex solo proposito se reputat quasi ex voto obligatum est hoc quidem. quod cum dicat aquinensis ad votum tria necessaria requiruntur. Primum quidem deliberatio. Secundo propositum. Tercio promissio in quo perficitur ratio voti. Ex hoc inferitur quod solum propositum non habet obligare.

V. CONSIDERATIO.

Virga puella ad conscientiam attendens circa promissa sic ait. O carissime si erronea conscientia circa promissa presertim iuramento firmata te tristat. hoc te poterit consolari. quod videlicet plura sunt promissa homini que non obligant. Nempe si quis iurauerit aliquid quod peccatum est se facturum. etiam si sit tamen veniale ad promissum hoc implendum

minime obligatur. Audi verbū p̄fidozi p̄ius inductum et in vene-
rabili decretoꝝ volumie recitatum. In malis p̄missis rescinde si-
dem zc. Hinc etē venerabilis quidā doctoꝝ ait. Iusticia exigit vt
id qđ iuratur sit licitū et honestū. s. q̄ in se nō sit mortale vl̄ venia-
le peccatum. quando etiā iuratur aliquid indifferens quod ex cir-
cumstantia posset esse veniale vel mortale nō debet seruari. nec est
obligatoꝝ iuramentū illo casu vel circumstantia existente. Vnde
siquis iurauerit q̄ nunq̄ erit negociatoꝝ. aut etiā miles. aut q̄ nō
tenebit feudū ab isto dño. aut q̄ nō seruiet isti vel illi. aut accipit
et donum vel mutuū. non tenetur illud seruare si aliter non possit
viuere nisi contra illud faciat. quia iam res venit ad illum casum
de quo si cogitasset ab inicio et iurasset de illo illicitū esset iurame-
tum. et generaliter vbicunq̄ aliquid iuratur faciendum vel vitan-
dum quod facere vel vitare esse mortale peccatū vel etiā veniale
circūscripto iuramento. non est seruandū h̄mōi iuramentū. sed p̄t
venire contra auctoritate p̄p̄ia. Sane de his secundū thomam
aquinensem plenius potest dici videlicet q̄ quicūq̄ iurat aliquid
se facturum obligatur ad illud faciendū nisi vergat in deterioꝝem
exitum. Vergit autem in deterioꝝem exitum dupliciter. Vno modo
quia ab ip̄o p̄ncipio habet peioꝝem exitum. vel quia est secundū
se malum. sicut cum aliquis se iurat adulterium pacturum. in quo
casu peccat iurando et peccat iuramentum implendo. siue quia est
maioꝝis boni impeditiuū. puta cum aliquis iurat se non intraturū
religionem vel q̄ non fiat clericus. aut q̄ non accipiet p̄lationem
in casu in quo expedit eū accipere. et in hoc casu peccat quide iurā-
do inquantū ponit obicem sp̄itui sancto. qui est boni p̄positi
inspiratoꝝ. tamen si est melius bonū aliquid ad quod nō tenetur
non peccat iuramentū seruando. sed multo melius facit si non ser-
uat. Alio modo vergit in deterioꝝem exitum propter aliquid quod
de nouo emergit. quod fuit imp̄medicatum. sicut patet in iuramen-
to berodis qui iurauit puelle saltanti se daturum quod petisset.
hoc enim iuramentum poterat esse a p̄ncipio licitum. intellecta
conditione. s. si peteret quod dare deceret. sed impletio iuramenti
fuit illicita. Hec aquinensis. Cuius dictis concordat doctoꝝ p̄me-
moratus. Cum inquit due sint partes iniusticie. s. facere malum.
et declinare a bono. sicut iuramentū non obligat ad faciendū ma-
lum. ita non videtur q̄ obliget ad declinandū a bono. cum nulla
sit utilitas talis iuramenti. quod dico propter obediētiā. p̄pter
quam et si non sit faciendum malum. est tamen dimittendum bo-
num cuius dimissio op̄ensatur cum bono humilitatis que seruatur
in obediētia. Preterea cum dominus consulit opa perfectionis
contrarius quodāmodo sibi esset si op̄teret q̄ occasione iuramen-
ti abstinere a talibus. Credo ergo sine p̄iudicio q̄ iuramen-
tum vergit in peioꝝem exitum sex modis. Primo cum iuratur aliquid

12.
270.
quod est mortale in se. Secundo cū iuratur quod est veniale in se.
Tercio cum iuratur aliquid indifferens quod ex circumstantia effici-
tur veniale vel mortale. Quarto cum iuramentū excludit opus pi-
etatis ex caritate faciendū. vt cū iurat aliquis q̄ nichil dabit isti
ex caritate. Quinto cum excludit opus de genere bonoꝝ. vt cum
quis iurat q̄ nunq̄ erit ep̄s monachus vel canonicus. vel q̄ nō ce-
lebrabit vsq̄ ad mensē. vel q̄ non ieiunabit p̄o deo. vel p̄o pec-
catis suis in pane et aqua nisi p̄cipiatur ei. vel q̄ non dicet psalte-
rium vel septem psalmos. vel q̄ nō iuuabit iustum in licitis et bo-
nestis vsq̄ ad certū tempus. Sexto cum excludit opus indifferens
pia intentione p̄o deo aut p̄ p̄mo faciendū. vt siquis iurat q̄ nō
pia intentione p̄o deo aut p̄ p̄mo faciendū. vt siquis iurat q̄
nō loquatur martino. vel nō intrabit domū eius. vel nō coquet ad
furnū eius. vel nō molet ad eius molēdinum. vl̄ talia nō faciet ei
vel q̄ non vendat ei rem p̄o minoꝝi p̄cio q̄m tali. vel q̄ non come-
det cum eo ad eandē mensam. Si aliquis iuret h̄mōi indifferens cre-
do q̄ p̄pter h̄mōi iuramentū nō debet declinare a talibus. si ea ve-
lit facere pia intentione et p̄pter deū et salutē aie sue. et p̄pter tol-
lendū scandalū p̄xiimi oꝝra q̄ sic iurauit. In p̄mis aut tribus modis
credo q̄ possit quilibet sic iurans auctoritate p̄p̄ia venire oꝝra. Sa-
imponēda est ei penitētia de temerario iuramento. In reliquis tribus
q̄muis h̄mōi iuramenta non sint obligatoꝝia nec imponēda sit pe-
nitentia p̄o transgressione eoz. tanq̄ p̄o mortali. nō expedit tamē
p̄p̄ia auctoritate venire cōtra. nisi p̄pter vrgētē necessitatem. tum
p̄pter reuerentiā sacramēti. tum p̄pter scandalū simpliciū. qui repu-
tant se incurrere piurium et inde incurrunt in facilitate labendi in
piurium et detractionē. Vñ petēda est absolutio a supioꝝe qui h̄mōi
iuramenta debet facile relaxare. vel potius ostendere sic iurantes
non fuisse obligatos. et imponere penitētiā de temerario iuramento
Deniq̄ ad hōꝝ plenioꝝem intellectu videndū est que cōditiones
implicite intelligantur in iuramentis. Sciendū igitur secundū ve-
nerabile dñm hosti. p̄out p̄ iura probat. q̄ in omni iuramento intel-
liguntur iste cōditiones tacite vt faciam hoc si deo placuerit. Item
si pape placuerit. quia ei⁹ auctoritas videtur excepta. Item si res in
eodem stutu p̄manserit vt patet in eo qui gladiū sanus deposuit et
illum furiosus reperit nō teneoz reddere etiam si iurauit. Itē si mihi
fidē seruaueris. nō seruati em̄ fidē nō est fides seruāda. Vnde si nō
facis quod p̄misisti non teneoz. Item si iuro tibi pecuniā reddere
ad certum tempus spe future numerationis subauditur si pecuniā
numeraueris. Itē si iuro tibi aliquid soluere ad certū temp⁹ vel ad
certum diem subaudit⁹ ubi iudex contra p̄cipiat. nam ius supioꝝis
semp videtur exceptū. Item si iuro tibi dare dotē subauditur si nu-
pie secute fuerint. Item si iuro tibi tanq̄m regi vel ep̄o te deposito
nō obligoz. Idem videtur si iuras mihi tanq̄ ep̄s soluere pecuniā

q̄ post depositionē non remaneat obligatus. quod credo verum si
in utilitatem ecclesie pecunia versa fuerit. Item si iuro stare māda
tia tuis pro offensa tibi vel tuis facta. subauditur nisi imoderatū
quid p̄cipias iniustū illicitū impossibile vel inhonestum. quia tali
bus parendū non est. unde si p̄cipias tale quid q̄ iuraturus nō fu
issem si mandatū tale sciuissem non videoz obligatus. rediger^r er
go hoc ad arbitriuz boni viri. Item subelligitur si facultas se ob
tulerit alias nō imputabitur. excusat ergo hoiem necessitas vel im
possibilitas. Item si iuras mihi reddere vinū vel bladū subaudi
tur eiusdem bonitatis. nō ergo vinū nouū pro veteri reddes. Item
iura tibi dare filiā meā vel sororē i uxore. id ē bona fide laborabz
ut eam habeas. nec em̄ ad aliud obligoz cum alienū factum p̄cise
p̄mittere non possum. Item si alicui iuro solue re pecuniam vsqz
ad certum diem. subauditur nisi per ipm fuerim absolutus. Item si
alicui iuro fidelitatē vel etiam q̄ contra ipm non sim. Ad hoc obli
goz ne procurem ut vitam vel membrū perdat vel terram suā. Doz
ro si me offendat vel primiozes meos defendere me poterō vel au
eri. quia primiozes videntur excepti esse. Itēz cum generalitas ob
scuritatē pariat si aliquid generaliter iuro non videoz cogitasse
de his sup quibus specialiter iuratur^r non fuissem. et sic interpretan
dum est iuramentū s̄m intentionē iurantis. q̄n sine dolo iurat. sec^o
autem est quando iurans adhibet. sed recipiens est sine dolo. Nec
secundū hosti. Addehdus ē aut̄ et alijs casus secundū venerabilē
Bapmundū. Si debitor iuravit creditori se soluturū aliquid in cer
to termino et impeditus non p̄t solvere. siquidē quando iurabat
ab initio credebatur p̄babiliter se posse solvere non peierabat in hoc
et si postea fecit posse suum et nō potuit p̄soluere in certo termino
non est piurus ex hoc. sed multo magis excusatur si misit pecuniā
tempe debito et illa in via casualiter est amissa.

VI. CONSIDERATIO.

Extra puella tristem circa p̄cepta erroneam dep̄hendentē sic ad
ipm ait. O amice si circa p̄cepta erronea cōscientia te perturbat
remedia que sequuntur tam ex me q̄ meis ex sorozibus capienda in
toto vel in parte te poterunt consolari. Primum quidē ē ex me ca
piendum q̄ si absolui vis a debito in eadem fac materia notabilis
ter ultra debitum q̄ nimirum faciendo sperare poteris firmiter te
a debito absolutū. Exemplū accipe. teneris ex p̄cepto diebz do
minicis et festiuis a seruilibus opibus abstinere. Sed quid. Certe
si pluribus diebus in ebdomada aut etiam regulariter a seruilibz
vacare opibus cōsueuisti p̄sertim vacādo deo et orationibus intē
dendo et casu te contingat in die festiuo quandā ob necessitatē ali
quid opari. dummodo hoc sine scandalo fiat notabili te p̄pter hoc

12 272
seruare teneatur p̄cepta ecclesie sane intellecta secundū intentio
nem ecclesie p̄cipiens. Stant ergo p̄missa ex patrum collatio
nibus accepta ad quoz approbationē multū confert q̄ de eisdem
collationibus extracta quidquid sit de alijs cassiani dictū per vin
centium hystoriographū vna cum q̄mpluribus alijs flores noian
tur cassiani tanq̄ app̄ciandi iocūdius et fructuosius imitandi. quē
admodū in decretis dicitur vincenij opus laboriosum non sperni
mus. sed imitam^r. q̄qz q̄ntum ad eiusdem operis seu collationū ea
rundem fructuosam imitatioz dictus hystorior̄ph^o scribit in hec
verba. Claruit vir illustria sobānes here mica qui et cassianus gal
lie p̄biter ordinatus multa scripsit et certe ipsius opuscula multā
edificationē continent animaz nec inter multa antiquoz opuscula
quicq̄ ad spirituales p̄fectus atqz p̄fectionis apicem tendenti vti
lius arbitroz me legisse. Nam et beatus pater noster dominicus ut
in eius vita legitur librum illum qui collationes patrum inscribi
tur studiose legens ac vigilāter intelligens salutis in eo rimatus
semitas magnum in eo p̄fectionis apicem apprehendit. Exp̄mis
sis igitur patet q̄ quis absolui potest pro tempe a suo debito. per
hoc quidē q̄ in eodē genere notabiliter facit ultra debitū maxime
in casu quo an illud paruum sit vel non sit debitū dubitatur.

VII. CONSIDERATIO.

Prima puella adhuc circa p̄cepta erronee dubitantē alijs
volens remedijs consolari sic ait. Scias amice pro vno reme
dio q̄ in dubijs bonoz virozum vita alijs esse debet viuendi regu
la. Est igitur respiciendū ad facta bonoz virozum et discretorum
et si plures tales vel ut in pluribus casu tali eis occurrente sic vel
sic se habere inuenires aut estimatione tua iudicares. tunc et tu si
militer agere non formides. Dices forte in strariū tales viri et si
bonam habeant cōscientiam. non tamen scientiam circa illam mate
riā. vel econuerso habentes scientiam non habent cōscientiā. vel si
scire q̄ vtrūqz haberent. forte sic non facerēt. Sed respondeo. q̄n
non est omnino certum probabile. tamen est et modicū dubiū quin
simul scientiam habeant ac bonam conscientiam. et quin ita se ha
berent si casus tates eis occurrerēt. tunc pro excusatione tua noue
ris esse satis si similiter feceris. Nempe in moralibus et circa hūa
nos actus non est demonstratio requirenda. Siquis em̄ tam certaz
noticiam requireret non minus erraret. q̄ si in demonstratiuis sciē
tijs de apologis aut argumentis thopicis siue de p̄suasiōibus re
thoricis contentus esset. Rursum pro alio erronee dubitationis re
medio scias q̄ in his que solum sunt mala. quia prohibita multū
excusat vel in toto vel in tanto consuetudo. imo in talibus ex vi ra
tionabilis cōsuetudinis p̄sertim si p̄scripta sit est cōtra ius scriptum

multoties faciendum. Nam et gratiose dicit ille Gratianus q̄ cons-
suetudo vrentium moribus confirmatur. Quāuis etiam sup̄flua or-
namenta gestare ad placendū multis sanctorū auctoritatib⁹ repro-
betur. tamen hoc sine excluso ratione consuetudinis gestari possunt
sine graui peccato. Nam cecilia deuotissima cilicio ad carnem erat
induta. et desuper deauratis vestibus tegebatur. et Bartholome⁹
pallio albo per singulos angulos gemas habente purpureas ute-
batur. q̄ si ei peccatum hoc fuisset. quomodo tunc vestis sua vna
cum sandalibus in viginti sex annis ut legitur vtiq; non sine mira-
culo a putrefactione et sordibus preseruata fuisset. Vis autem
scire cur in talibus circūscripto saltem scādalo excusare valeat cō-
suetudo. Profecto docet hoc auctoritas. docet et ratio. Ecce dicit
auctoritas magni patris in decr etozum volumine canonizata. Quis
quis inquit rebus pretereuntib⁹ strictius vti cur q̄ sese habet mores
eorum cum quibus uiuit. aut intempans. aut sup̄sticiosus est. Sed
et ratio specialiter quantū ad ornāmēta est in p̄mptu. Nimirū res
que propter sui nouitatē. et per consequens raritatē p̄maginationem
excitant et p̄uocant ad libidinē. eo scz p̄ propter ammirari hoīes
res hōi magis considerant et de ip̄is profundius cogitant. Ille
quidem res quando in consuetudinē veniunt cessant p̄maginationez
excitare et ad libidinem p̄uocare. eo q̄ tunc cessant esse quedam
rara et ammiratione digna et considerari cogitatione profunda.

VIII. CONSIDERATIO.

Secunda puella p̄missis remedijs adicit alia et sic ait. Aliud res
medium circa p̄cepta est epikeia que secundū illum aresto-
tilem existens interpretatiua legis melior est q̄ iusticia legalis. Nec
valet in contrariū si dicatur q̄ eius est legem interpretari cui⁹ est
condere. Esto em̄ p̄ in foro causarū interpretatio nō sufficeret. nisi
que fieret a p̄ncipe v̄ a legislatore. bñ tamen sufficit virtus epi-
keie in foro conscientie. nō solum circa p̄cepta humana. sed etiam
circa diuina p̄cepta. et tanto magis circa diuina. q̄nto deus ratio-
nabilior est magisq; benignus. q̄ quicumq; alius legislator. Sed
quid. Profecto secundū hanc virtutem licet interpretari q̄ p̄cep-
ta dei nō sunt ad tollendā omnē sp̄ualē dulcedinē cum dominuz
sermone euangelico dixisse constat. Iugum meū suauē est. Inter du-
ram igitur et benignā circa p̄cepta sententiā pro benigna est po-
tius ceteris paribus interpretatio faciēda. Rursum secundum epikei-
am interpretari licet p̄cepta conformiter illi sententiē thome aquinē-
sis qua dicit. Precepta iuris positiui nō se extendunt ultra inten-
tionem precipientis que est finis p̄cepti. Nec autē est caritas. nec
non et illi sententiē ipsius qua dicit null⁹ obligatur ad impossibi-
le. et ideo si tot p̄cepta p̄elatus ingerat q̄ subditus ea implere
non possit excusatur a peccato. et ideo p̄elati abstinere debent a
multitudine p̄ceptorum. Nec ille agnens. Sane dictū impossibile

q̄ Vintodecimo post p̄missa ad dñam cōsolatricē p̄e-
memorata accedēbus q̄ pluribus tribus vn⁹ ex
eis de pusillanimitate et timiditate sua i genere que
relam p̄posuit. Cui illa de suis puellis duas p̄e cō-
solatione adiungit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O amice cur de pusillanimitate seu timidi-
tate turbaris. cuius et si mala sit cōditio. a peiori tamē te p̄e-
seruat. videlicet a p̄sumptione seu p̄sumptuositate te in multa
mala precipitante. Nempe sicut iaciendo telum/multo difficilius
est tangere signum q̄m locum aliquem extra ip̄m sic secundū illum
aristotelem in suis moralib⁹ difficillimū est inuenire medium vir-
tutum. et per consequens facillimū est non peringere ad mediū. et
ad aliquod extremū declinare. quod quidē extremū intantū est
tolerabilius q̄ aliud in q̄ntum minus q̄ aliud a medio virtutis di-
stat. ac etiam in q̄ntum ab alio extremo (quod alias facile inest) sub-
iectū suū p̄seruat. Quid ergo. Profecto pusillanimitas licet nō sit
virtus consistens in medio. sed vnum extremū. et aliqualis malū
habeat rationē. tñ qz vnū oppositorū nō coexistit alteri i eodē sub-
iecto. Ideo hoīem (cui inest) nata est p̄seruare a p̄sumptuositate
tanq̄ a suo contrario. Sane q̄ pusillanimitatē p̄sumptuositas sit opposi-
ta q̄qz ab illa p̄seruari sit tale bonū q̄ malicie pusillanimitatis ma-
lum p̄ponderat. patz p̄ expigentia ex additionibus vtriusq; Nimirū
in p̄sumptuositate regnat et relucet sup̄bia. q̄ valde est exosa. teste et
scriptura odibilis coram deo et hominib⁹ est sup̄bia. Pusillanimi-
tas autē quis non sit virtus. tñ virtutū humilitatis deo gr̄e et homi-
nibus magis est vicina. p̄sumptuosi multis sunt duri et infesti. pu-
sillanimes autē solent alijs esse blandi. p̄sumptuosi sunt distorti
inquieti. pusillanimes vero pacifici sunt et quieti minusq; distorti.
p̄sumptuosi quis in multiloquio nō desit peccatū. tñ solent esse in
verbis excessiui. pusillanimes autē patienter se habent. nec solent
peccare excessu multiloqui. Nec oia experientia magistra rerū effi-
cax sic docet euidenter q̄ in hoc sermone non est locus dubitandi
et nihilominus p̄pter excessum malicie ip̄ius p̄sumptionis dicit scri-
ptura. O p̄sumptio nequissima. unde es creata.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Audisti frater sorore mea prius referē-
te. q̄ quia difficile est mediū apprehendere. ideo ad extrema
contingit facile declinare. Sane extremum timiditatis oppositū est
audacia. et si timiditas rationē malū habeat. in q̄ntum tñ excludit
audaciā sic incompatibiliter plus ad bonū ofert q̄ noceat. O quot
homines propter suam audaciam sunt occisi. O quot strages auda-
cie ostentationem solent sequi. O quanti sanguinis crudelis effusio.
O quanta pauperum et terrarum destructio et depopulatio.

Lib. 19. et al. q̄. ca. 10. 202
de pusillanimitate et timore
et p̄sumptuositate
de audacia

O quot audacia subito interfectoꝝ et sine penitencia mortuoꝝum
milit ad infernum ad perpetuum cruciatum. O econtra quot peccata
propter timiditate sunt obmissa que per audaciam sunt commissa. Reoꝝ
itaqꝫ ubi vnus pusillanimis vel timidus infernu meruit ibi cen
tum milia propter suam audaciam hic et in futuro cadere meruerunt.
Hic in malam mortem et in futuro in infernum. Vnde salomō. Bea
tus inquit homo qui semper est pauidus. qui vero mentis est dure
qualis supple est audax corruet in malum. Deniqꝫ licet audaces
fortuna iuuet non omnibus hoīs multo tñ plures timidas p̄ser
uat a piculis maximis. Sed et mater ecclesia hoīs timoratos lau
dare phibetur. Symeō inquit iustus et timoratus expectabat rede
ptionem isrl et spiritus sanctus erat in eo. Dices forte ad vitupium
timidi hominis dicitur q̄ sit vecors, sed ad laudem hoīs dicitur q̄
audax sit vel aimosus. Item timidus comparatur lepori. audax leoni
Sed quid est hoc. Certe sepe laudatur apud vulgū quod vero iudi
cio laude non est dignum. Datet hoc per mūdi sapientes qui auda
cem non laudant. sed vitupant tanq̄ vitiosū non tenentem virtu
tis mediū. licet audaces equiuoco nomine cum virtute fortitudi
nis habere videantur qualescunqꝫ p̄cipium. Q̄ si propter audacia
mortis vel alias grande incurrant piculum. nedum apud deum et
p̄ncipatus celestes et vniuersos celi milites. s; etiam apud huiꝫ
mundi homines incurrūt fatuitatis vel insanie vitupium inexcusa
bile. ubi fuga timidi excusari valet vtcunqꝫ. Vera quod audacibus
plus conferret fuga leporina. q̄ vanum nomē. quippe tale nomen
audacem non p̄seruat a vitupio dicente scriptura. Cum audace nō
as in via. ne forte grauet mala sua in te. Sequitur. cum audace
non eas in desertu. quonia quasi nihil est ante illū sanguis. et ubi
non est adiutorium elidet te. nomen autem leporinu pauido d̄ferre
quia titulū sapientie sibi affert. quando ad tutum locum fugit vel
in eo manet. Vnde dicit scriptura. Lepusculus plebs inualida. qui
collocat in petra cubile suum. et propter hoc ibidem coputatur inter
quatuor minima terre. que sapientioꝝa sunt sapientibus.

Capitulum ^{12^m} continens consolationes super passione in
ordinati timoris quo quis nimis timet impugnationes hominum
et inuisiones raptorum.

Secundo post premissa ad dominā cōsolatricē sepe dictam
accessit et alius tristis propter timores inimicoꝝ. et specia
liter raptorum p̄turbatus. Cui illa ad ipm consolandum
de suis puellis quatuor assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater xpiane fidei p̄fessor. Audi vtrum
gentilem Senecam loquor illustrem te corra timores hmoi animā
tem ipsoꝝ dissuadentē. Non sis inquit miser ante tempus cum illa

Nullus vobis poterit resistere cunctis di
ita et ero tecum. non dimittam te nec
esto robustus. tu enim forte diuides po
iuravi patribus tuis ut traderes eam il
robustus valde. et supra itez pro gene
esto robustus noli timere et noli metue
nus deus tuus in omnibus ad quecunqꝫ
et non soluz de victu necessario. sed etia
minus intendebat atqꝫ p̄uidebat quat
stare fecerat. Qui igitur pro necessitate c
uino promisso innititur ut hominē se impu
ne in domino cōfidens ille deum non tem
bilis Ieronimi consilium sequitur qui dicit
nemo dubitet. quod quideꝫ verbum Ieroni
nensis ad eandem intentōem allegat. Sane
ne calumnia veritatem contineat videtur ad m
referenda et ad tria in prima consolatione vltimā

III. CONSIDERATIO.

Varta puella sic ait. O frater ut quid raptosꝝ sp̄aliter a
times cum sint remedia multa contra tales. Valet enim fida
cialiter dicere officium de cruce et specialiter p̄tege domine ple
bem tuam per signū sancte crucis etc. Valet dicere fiducialiter of
ficium de beata virgine. Salve sancta parens cum euangelio. In
p̄ncipio erat verbum etc. valet dicere benedictionem itinerantiū.
Deniqꝫ contra timorem raptorū et spolia ipsoꝝum valet dicere fi
ducialiter et specialiter in accursu eozum hanc benedictionē. De
us meus deus meus deus meus de manu inimicoꝝ extollas me
et libera me propter nomen sanctum tuum ab hīs qui appropin
quant michi quoniam inter multos eras mecum. Deus meus adiu
tor meus deus meus refugium deus meus liberator meus in hoc
cognoui quoniam voluisti me quia non gaudebit inimicus meus
super me. Hanc quidem benedictionem frater de mane iter peri
culosum arcepturus nocte precedente somnauit et cum sibi i som
nis diceretur q̄ illa deberet vti et sic esse securus timuit eam tra
dere obliuioni cuius oppositum euenit quia de mane ipsam perfe
cte sciuit et postea pluries inuasus per raptosꝝ nūqꝫ piclitatus
fuit sicut dixit. Cuius rei experimentum etiam ab alijs fratribus
quodam in loco habitum fuit ubi super quosdaꝫ fratres venerunt
vij. in equis cum balistis qui diligenter quid fratres haberent p̄
scrutantes et circiter. lx. florenos apud eos inuenientes pecuniā
inuentam restituerunt et in viam suam abierunt quo in piculo p̄e
dictus frater asseruit se dicta benedictione vsum fuisse. Verum ut

periculis raptorum magis sis securus p[re]uen-
tibus prius expressis munimentis. sci-
entia sua fiducia seu spe firmiter concepta.

tenens consolationes sup[er] timore dya-
bolici cuiuslibet superficiale artis.

remissa ad p[re]memoratam dominam cō-
cessit et alius tristis super dyabolica il-
lusionis magice deceptione grauat[us] cui illa
gratia de suis puellis tres adiunxit

I. CONSIDERATIO.

ait. Cur times nocere volentem non tamē va-
lens per magis potentem. Vis hoc scire de ho-
m[in]o nostro dyabolo. Audi primo magnū pa-
tr[is] Dyabolus inquit plerumq[ue] vult nocere et non
potest. Illas ista sub potestate est. nam si tantum posset no-
cere quantum vellet aliquis iustorum non remaneret.
Nisi inquit qui porci more vi-
dit. nunc accepisset in eo dyabolus potestatem. Aut si accepisset
non ut perderet sed ut probaret sine permissione dei dyabolus no-
cere non posse cognoscas ne potentiam dyaboli magis timeas q̄
diuinitatis offensam. Rursum audi et patrem clareuallis. Demo-
num inquit est mala suggerere. nostrū est non sentire quotiens eis
resistimus totiens eos superamus. angelos glorificamus. deū ho-
noramus qui incitat ut pugnemus. adiuuat ut vincamus. consoli-
dat ne deficiamus. Nec ille pater. Ex quibus pat[er] q̄ efficaciter pe-
tit. ecclesia quando sic canit. Euigila super nos eterne saluator. ne
nos apprehendat callid[us] temptator quia tu factus es nobis sem-
piternus adiutor. Deniq[ue] contra timorem dyabolice temptationis
et impugnationis patent supra remedia oportuna.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella illusionum timorem attendens sic ait. O homo
fateor causam timendi habes. Nempe fidelis et p[ro]uida ma-
ter ecclesia periculum nostrum exprimens et remedium pariter in-
nuens ita nos alloquitur. fratres sobrii estote et vigilate quia ad-
uersarius vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quem
deuoret cui resistite fortes in fide. Ecce resistite inquit fortes i fi-
de. Cui remedio doctrina cōcordat magni Anthonij p[ro] neptē meā
superius recitata. Is enim fratres suos alloquens varias inq̄ de-
monum nostris insidias. credulitatez nominis xpi vestris figite mē-
tibus et omnes demones fugabuntur. Facit autem ad hoc reme-
dium a sensu contrario q̄ sicut bystoriographus quidam scribit.

